

Voorlopige agenda van de commissie Financiën en Veiligheid van 27 oktober 2011

Hierbij wordt u uitgenodigd voor de openbare vergadering van de commissie Financiën en Veiligheid

Datum: donderdag 27 oktober 2011
Aanvang: 20:00 - 22.00 uur
Locatie: Oude raadzaal
Voorzitter: J. Spakman
Griffier: W.T. Meijer (050-3677726, wolbert.meijer@groningen.nl)

A. Algemeen deel

A1. Opening en mededelingen

A2. Vaststelling agenda

B. Inhoudelijk deel

B1. Gemeentebegroting 2012 incl. begrotingswijzigingen
(raadsvoorstel 7 oktober 2011)

- algemeen, paragrafen en financieel perspectief

Raadsvoorstel inzake Gemeentebegroting 2012 inclusief de begrotingswijzigingen (pdf)

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1 (pdf)

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan (pdf)

Bij commissievergaderingen kunt u gebruik maken van het spreekrecht bij de inhoudelijke agendapunten (inclusief de conformstukken onder A) en de rondvraag. U krijgt dan drie minuten de gelegenheid de commissieleden te vertellen hoe u over een onderwerp denkt. Voor aanmelding en informatie kunt u terecht bij de commissiegriffier. De agenda's zijn onder voorbehoud. De definitieve agenda's worden in de vergadering vastgesteld.

Raadsvoorstel inzake Gemeentebegroting 2012 inclusief de begrotingswijzigingen

.
. .
Bestuursdienst

RAADSVOORSTEL:

2011-2012

Ons kenmerk: BD 11.2765843

Registratienummer : GR 11.

Ingekomen op :

Onderwerp: Gemeentebegroting 2012 incl. begrotingswijzigingen

Groningen, - 7 OKT 2011

Aan de raad,

1. Inleiding.

Hierbij wordt u ter vaststelling aangeboden de gemeentebegroting 2012 bestaande uit de ontwerp-begroting 2012 en de najaarsnota 2012. In de ontwerp-begroting 2012 zijn de programma's en paragrafen opgenomen conform regulier beleid. Het financiële perspectief in de ontwerp-begroting is gebaseerd op de standen ten tijde van de voorjaarsbrief. Omdat de verdeling van extra middelen 2012-2014 niet in de ontwerp-begroting is meegenomen, hebben we op bepaalde deelprogramma's niet altijd een sluitende begroting opgesteld.

In de najaarsnota zijn de laatste ontwikkelingen in het meerjarenbeeld verwerkt (septembercirculaire gemeentefonds). Daarnaast wordt in de najaarsnota aangegeven hoe een tekort in de ontwerp-begroting wordt opgelost en is de verdeling van de extra beleidsmiddelen opgenomen. De najaarsnota volgt de indeling van programma's uit de begroting. De aanbiedingsbrief bij de begroting is opgenomen in de najaarsnota.

Na vaststelling van de gemeentebegroting 2012 door uw raad, wordt de najaarsnota verwerkt in de ontwerp-begroting 2012 en gedrukt. Uiteindelijk wordt alles dus verwerkt in één boekwerk.

2. Verdeling middelen Extra beleid 2012 (begrotingswijziging).

Bij het opstellen van de begroting van 2012 hebben we een reële inschatting gemaakt van de termijn waarbinnen de activiteiten worden uitgevoerd. Op basis daarvan hebben we de middelen Extra beleid verdeeld naar de deelprogramma's.

In de vorige meerjarenbegrotingen heeft uw raad middelen gereserveerd voor de jaarschijf 2012. Deze middelen zijn financieel verwerkt in de ontwerp-begroting 2012 onder de desbetreffende programma's. De voorstellen zijn toegelicht bij de programma's en afzonderlijk in de financiële tabellen zichtbaar gemaakt.

Het verdelingsvoorstel extra beleidsmiddelen 2012-2014 is in de najaarsnota opgenomen. De beschikbare middelen staan op een stelpost bij het deelprogramma college, raad en overig. Met deze begrotingswijziging worden de extra beleidsmiddelen overgeheveld naar de programma's/deelprogramma's.

SE.4.C

Raadsvoorstel inzake Gemeentebegroting 2012 inclusief de begrotingswijzigingen

2

Daarnaast stellen wij uw raad voor een aantal extra beleidsmiddelen toe te voegen aan reserves. Het betreft hier een voorstel tot een begrotingswijziging Extra beleid voor de jaarschijf 2012

Onderstaand overzicht laat de beschikbare budgetten extra beleid in deze begroting voor 2012 zien.

	(i)	(s)	Totaal	
Jaarschijf 2012 vorige meerjarenbegrotingen	11.262	300	11.562	Verwerkt in ontwerpbegroting
Jaarschijf 2012 vorige meerjarenbegrotingen (stadsmeierrechten)	500		500	Verwerkt in ontwerpbegroting
Aanvullend extra beleid 2012	43.955	3.430	47.385	
Aanpassing fasering cofinancieringsfonds/duurzame ontwikkeling	0	0	0	
Totaal budgetten extra beleid 2012	55.717	3.730	59.447	

2A. Over te hevelen middelen extra beleid.

De budgetten die naar diensten worden overgeheveld, worden gedekt uit het programma Overig, deelprogramma College, Raad en Overig bij de Bestuursdienst. Hierin zijn onder andere de middelen die voor Extra beleid beschikbaar zijn opgenomen.

Programma	Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijziging	Inc.	Struct.
Aanvullend extra beleid 2012					
Werk en inkomen	1.5 Overige werk en inkomen	SOZAWE	Frictiekosten SOZAWE	1.387	
Werk en inkomen	1.5 Overige werk en inkomen	SOZAWE	Efficiency UWV	900	
Bedrijfsvoering	12.2 Personeel	BSD	Formatie concernfinanciën	150	
Bedrijfsvoering	12.1 Innovaties	BSD	Organisatie- en cultuurverandering	665	
Stadhuis en Stadler	11.2 Beleidscommunicatie	BSD	Wijkcommunicatie	50	
Stadhuis en Stadler	11.2 Beleidscommunicatie	BSD	Burgerparticipatie	50	
Bedrijfsvoering	12.3 Facilitaire dienstverlening	DIA	ICT		1.700
Onderhoud en beheer openbare ruimte	9.3 Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	MD	Efficiencykorting oprichting RUD	652	
Welzijn, gezondheid en zorg	4.1 Sociale samenhang en participatie	HVD	Wmo	1.700	
Verkeer	7.3 Auto	RO/EZ	Kleine verkeersmaatregelen	100	
Verkeer	7.5 Verkeersveiligheid	RO/EZ	Veilige schoolomgeving	400	
Veiligheid	10.1 Veilige woon- en leefomgeving	BSD	Veiligheidsbeleid	1.250	
Onderhoud en beheer openbare ruimte	9.1 Kwaliteit van de leefomgeving	MD	Groot onderhoud		1.335
Wonen	8.2 Nieuwbouw	RO/EZ	Woningmarkt	750	
Wonen	8.3 Bestaande woningvoorraad	RO/EZ	Woonschepenhaven	1.000	
Verkeer	7.4 Parkeren	RO/EZ	Parkeerbedrijf	7.400	
Werk en inkomen	1.4 iederz	iederz	iederz WSW	3.822	
Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteuning	SOZAWE	Schuldhelp	70	
Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteuning	SOZAWE	Nieuw armoedebeleid	800	
Werk en inkomen	1.1 Werk en activering	SOZAWE	200 banenplan (tot en met 2014)	500	
Welzijn, gezondheid en zorg	4.2 Preventie en zorg	OCSW	Geweld in afhankelijkheidsrelaties	37	
Welzijn, gezondheid en zorg	4.3 Integratie en emancipatie	OCSW	Noodopvang asielzoekers	265	
Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteuning	SOZAWE	Lokaal inkomensbeleid	333	
Jeugd en onderwijs	3.2 Overig jeugd en onderwijs	OCSW	O2G2	9.000	
Werk en inkomen	1.3 Inkomen en	SOZAWE	BUIG	6.174	

3

Raadsvoorstel inzake Gemeentebegroting 2012 inclusief de begrotingswijzigingen

3

Programma	Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijziging	Inc.	Struct.
	inkomsondersteuning				
Overig	13.1 College, raad en overig	BSD	Taakstelling tarieven (kostenloze huwelijken/begrafenisrechten)		165
Jeugd en onderwijs	3.1 Integraal jeugdbeleid	OCSW	4e kinderwerktuin		150
Overig	13.1 College, raad en overig	BSD	Technieeducatie		80
Wonen	8.5 Overig wonen	RO/EZ	Suikerunie	500	
Totaal aanvullend extra beleid 2012				37.955	3.430

2B. Aanpassing fasering co-financieringsfonds en duurzame ontwikkeling.

In de ontwerp-begroting zijn de middelen voor het co-financieringsfonds en duurzame ontwikkeling verdeeld conform de bedragen opgenomen in de meerjarenbegroting 2011-2014 voor de jaarschijf 2012.

Omdat de voor het co-financieringsfonds gereserveerde middelen voor de jaren 2013 en 2014, in 2012 nodig zijn, en de middelen duurzame ontwikkeling later dan 2012 nodig zijn, stellen we voor de fasering van de bedragen voor het co-financieringsfonds en duurzame ontwikkeling aan te passen.

Het co-financieringsfonds heeft in 2011 al 250 duizend euro meer nodig dan de beschikbare 250 duizend euro. Uw raad heeft daarom in juli 2011 besloten 250 duizend euro voor te financieren uit de Algemene Egalisatie Reserve (AER). Deze middelen worden in 2012 weer teruggestort in de AER.

Programma	Deelprogramma	Dienst	Naam beleidswijziging	Inc.	Struct.
Correctie continuering extra beleid voorgaande jaren					
Overig	13.1 College, raad en overig	BSD	Aanvulling AER (vanuit cofinancieringsfonds)	250	
Economie en werkgelegenheid	2.3 Groningen kennisstad	RO/EZ	Cofinancieringsfonds kennisprojecten (2011-2014)	250	
Wonen	8.2 Nieuwbouw	RO/EZ	Duurzame ontwikkeling/ambitie energieneutraal 2025	-500	
Totaal correctie continuering extra beleid voorgaande jaren				0	0

3. Extra beleidsmiddelen toevoegen aan reserves.

Bij het opstellen van de begroting vindt er een beoordeling plaats of de activiteiten/projecten in het komende begrotingsjaar worden uitgevoerd. Als de activiteiten/projecten in het begrotingsjaar worden uitgevoerd dan worden de middelen toegevoegd aan de exploitatie. Wanneer we bij het opstellen van de begroting verwachten dat activiteiten/projecten niet tot uitgaven leiden in het begrotingsjaar, worden de middelen toegevoegd aan de reserve Extra beleid. Hierdoor leiden ze niet tot resultaat in het begrotingsjaar.

Daarnaast worden sommige extra beleidsmiddelen rechtstreeks toegevoegd aan de Algemene/Dienst Egalisatiereserve of aan een bestemmingsreserve.

4

Raadsvoorstel inzake Gemeentebegroting 2012 inclusief de begrotingswijzigingen

4

Het betreft voor 2012 het volgende onderdeel:

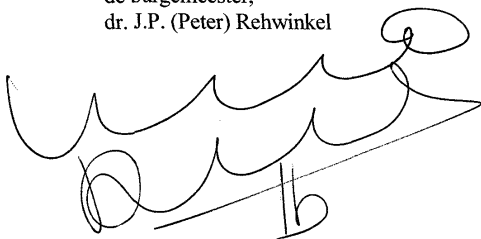
Programma	Dienst	Naam beleidswijziging	Bedrag	Toevoegen aan reserve:
Wonen	RO/EZ	Aanvulling reserve grondzaken (Europapark)	6.000	Reserve Grondzaken
		Totaal extra beleidsmiddelen toevoegen aan reserves	6.000	

Gelet op het vorenstaande stellen wij u voor te besluiten:

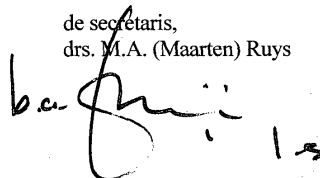
- I de gemeentebegroting 2012 bestaande uit de ontwerp-begroting 2012 en de najaarsnota 2012 inclusief de verdeling Extra beleid over de programma's vast te stellen;
- II de kredieten voor routine-investeringen van diensten beschikbaar te stellen conform het overzicht in paragraaf 4.4 Investerings en financiering;

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
dr. J.P. (Peter) Rehwinkel

de secretaris,
drs. M.A. (Maarten) Ruys

5

ONTWERPBEGROTING 2012
GEMEENTE GRONINGEN

stad.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

INHOUDSOPGAVE

	Aanbiedingsbrief	4
DEEL 1	KERNGEGEVENS EN SAMENSTELLING BESTUUR/RAAD EN LEESWIJZER	6
	Kerngegevens	6
	Samenstelling Bestuur	8
	Samenstelling Raad	10
	Leeswijzer	12
DEEL 2	PROGRAMMAPLAN	14
	Programma 1 Werk en Inkomen	16
	Programma 2 Economie en Werkgelegenheid	36
	Programma 3 Jeugd en Onderwijs	68
	Programma 4 Welzijn Gezondheid en zorg	84
	Programma 5 Sport en bewegen	118
	Programma 6 Cultuur	128
	Programma 7 Verkeer	146
	Programma 8 Wonen	174
	Programma 9 Onderhoud en Beheer Openbare Ruimte	198
	Programma 10 Veiligheid	218
	Programma 11 Stadhuis en Stadjer	236
	Programma 12 Bedrijfsvoering	252
	Programma 13 Overig	270
	Programma 14 Lokale Belastingen en Heffingen	274
	Programma 15 Algemene Inkomsten en Post Onvoorzien	288
DEEL 3	PARAGRAFEN	294
	Paragraaf 1 Stadsdelen	296
	Paragraaf 2 Duurzaamheid	305
	Paragraaf 3 Weerstandsvermogen	307
	Paragraaf 4 Onderhoud kapitaalgoederen	308
	Paragraaf 5 Financiering	313
	Paragraaf 6 Verbonden partijen	318
	Paragraaf 7 Grondbeleid	320

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

INHOUDSOPGAVE

DEEL 4	FINANCIEEL PERSPECTIEF	326	
	Hoofdstuk 1	Toelichting financieel meerjarenbeeld	328
	Hoofdstuk 2	Financiële knelpunten	330
	Hoofdstuk 3	Bezuinigingen	332
	Hoofdstuk 4	Investerings en financiering	336
	Hoofdstuk 5	Arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen	340
DEEL 5	BIJLAGEN	342	
	Bijlage 1	Totaaloverzicht extra beleidsmiddelen	344
	Bijlage 2	Extra beleidsmiddelen jaarschijf peildatum 30 juni 2011	347
	Bijlage 3	Totaaloverzicht deelprogramma's bestaand beleid	352
	Bijlage 4	Exploitatiebegroting 2012	354
	Bijlage 5a	taak B: overzicht formatie primitief, formatie actueel en bezetting Begroting 2012	359
	Bijlage 5b	Begroting personeel van derden	360
	Bijlage 6	Overzicht geactiveerde kapitaaluitgaven 2012	361
	Bijlage 7	Overzicht uitgeleende langlopende geldleningen	362
	Bijlage 8a	Overzicht reserves en voorzieningen 2012	363
	Bijlage 8b	Toelichting reserves en voorzieningen	367
	Bijlage 9	Overzicht opgenomen (en op te nemen) langlopende geldleningen 2012	391
	Bijlage 10	Overzicht gewaarborgde geldleningen 2012	393
	Bijlage 11	Subsidies en Inkomensoverdrachten	394
	Bijlage 12	Onderhoudsgegevens gemeentelijke gebouwen	398
	Bijlage 13	Incidentele baten en lasten 2011 > 250 duizend euro	400
	Bijlage 14	Berekening EMU-saldo	401
	Bijlage 15	Financiële begrippen en afkortingen bij de begroting	402

AANBIEDINGSBRIEF ONTWERPBEGROTING 2012

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

AANBIEDINGSBRIEF

INLEIDING

Voor u ligt de ontwerpbegroting gemeente Groningen voor het jaar 2012. In de ontwerpbegroting zijn de programma's en paragrafen opgenomen volgens het bestaande beleid. Hierin is de verdeling van de meerjarenbegroting 2012-2014 verwerkt zoals deze is opgenomen in de gemeentebegroting 2011.

Normaal gesproken verwerken we de financiële effecten van de septembercirculaire van het gemeentefonds in de ontwerpbegroting. Dit jaar is dat niet mogelijk omdat de tijd tussen het beschikbaar komen van de septembercirculaire en de aanlevering van de ontwerpbegroting te kort is. De effecten van de septembercirculaire kunnen wel effect hebben op de beschikbare middelen bij de begroting.

We hebben daarom gekozen de ontwerpbegroting te knippen in twee delen: een ontwerpbegroting en een najaarsnota waarin de actualisatie van het meerjarenbeeld, de verdeling van extra beleidsmiddelen en de paragraaf weerstandsvermogen zijn opgenomen.

De ontwerpbegroting 2012 sluit met een tekort. De huidige rijksbezuinigingen zorgen ervoor dat we op diverse fronten worden gekort. Tegelijkertijd worden we geconfronteerd met overheveling van taken zoals de jeugdzorg en het verstrekken van omgevingsvergunningen. Deze overdracht van taken gaat echter ook gepaard met een korting op de bijbehorende budgetten. We bezinnen ons erop hoe we deze tekorten gaan oplossen. In de najaarsnota geven we aan waar de beschikbare middelen voor worden ingezet en hoe we de knelpunten in de begroting willen oplossen. U ontvangt de najaarsnota tegelijk met de ontwerpbegroting op 6 oktober 2011.

De ontwerpbegroting en de najaarsnota worden besproken in uw programmacommissies (27 oktober) en in uw raad (9 november). Na vaststelling van de ontwerpbegroting en de najaarsnota door uw raad, wordt de najaarsnota verwerkt in de begroting 2012 en gedrukt. Uiteindelijk wordt alles verwerkt in één boekwerk.

Burgemeester en wethouders van Groningen

De burgemeester
J.P. Rehwinkel

de secretaris
M.A. Ruijs

KERNGEGEVENS EN SAMENSTELLING BESTUUR/RAAD EN LEESWIJZER

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

KERNGEGEVENS

Bedragen in euro's	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
A. Sociaal			
Aantal inwoners			
Jongeren (0 t/m 19 jaar)	37.020	36.500	37.000
Middengroep (20 t/m 64 jaar)	131.654	129.500	132.500
Ouderen (65 jaar en ouder)	21.354	21.000	22.000
Totaal	190.028	187.000	191.500
Aantal bijstandsontvangers (uultimo jaar)			
	8.235	8.529	8.615
Aantal gesubsidieerde banen			
Aantal nieuwe trajecten	1.321	0*	0*
Totaal	2.816	1.589	977
Aantal WSW'ers DSW Stadspark (gemiddelde)			
	1.504	1.500	1.481
B. Fysiek			
Oppervlakte gemeente in ha.	8.369	8.369	8.369
Waarvan binnenwater	458	458	458
Historisch stads- of dorpskern	112	112	112
Lengte van de wegen (in km.) binnen de gemeentegrens	579	579	585
Woonruimten (incl. capaciteit bijzondere woongebouwen)	109.986	109.851	109.635
C. Financieel			
Totaal lasten	875.930.000	786.015.000	787.409.000
Totaal lasten per inwoner	4.609	4.203	4.112
Investerings (excl. grondexploitatie)	84.958.000	71.347.000	51.501.000
Investerings per inwoner	447	382	269
Opbrengst belastingen	49.513.000	50.208.000	56.768.000
Opbrengst belastingen per inwoner	261	268	296
Algemene Uitkering Gemeentefonds	266.648.000	268.846.000	272.325.000
Algemene Uitkering Gemeentefonds per inwoner	1.403	1.438	1.422
D. Financieel			
Totaal aantal FTE	3.113	3.158	3.170

- De getallen zijn gebaseerd op de primitieve begroting. Alleen het aantal fte's (D) en het aantal bijstandsontvangers is gebaseerd op de actuele begroting
- * In verband met de invoering van de Participatieladder (trede-indeling) is het kerngegeven "Aantal nieuwe trajecten" niet meer van toepassing voor 2011 en verder.

BURGEMEESTER & WETHOUDERS

Burgemeester Peter Rehwinkel

Algemeen Bestuurlijke Zaken, Openbare Orde en Veiligheid, Externe Betrekkingen, Regionale samenwerking, Coördinatie Akkoord van Groningen, Coördinatie Veranderagenda, Internationale Betrekkingen, Documentaire informatievoorziening, Gemeentearchief

Wethouder Frank de Vries

Ruimtelijke Ordening, Volkshuisvesting, Wijkvernieuwing, Grondzaken, Monumenten, Coördinatie Grote Stedenbeleid, Sport

Wethouder Karin Dekker

Financien, Verkeer en Vervoer, Coördinatie Binnenstadsontwikkeling, Duurzaamheid en Milieu

Wethouder Ton Schroor

Personeel en Organisatie, Economische Zaken en Innovatie, Cultuur, Internationale handelsbetrekkingen, Grote Markt Oostzijde / Forum, Arbeidsmarktbeleid

Wethouder Jannie Visscher

Welzijn en Zorg (WMO), Ouderen, Reiniging, Stadsbeheer en Ecologie, Recreatie, Integratie, Emancipatie

Wethouder Elly Pastoor

Sociale Zaken, Iederz, Onderwijs, Jeugd

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

RAAD EN COLLEGE

J.P. Rehwinkel
(Peter)
Burgemeester

M.A. Ruys
(Maarten)
Secretaris

F. de Vries
(Frank)
Wethouder
PvdA

C.T. Dekker
(Karin)
Wethouder
GroenLinks

T. Schroor
(Ton)
Wethouder
D66

J.A. Visscher
(Jannie)
Wethouder
SP

E.M. Pastoor
(Elly)
Wethouder
PvdA

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

GEMEENTERAAD

J. Evenhuis
(Jan)
VVD

S.A. Koebrugge
(Sabine)
VVD

M.D. Blom
(Max)
VVD

J.M. van Keulen
(Joost)
VVD
fractievoorzitter

A.C.L. Rutte
(Arno)
VVD

D. Jager
(Dick)
VVD

J. Selon
(Jan)
CDA
fractievoorzitter

A. Sijbolts
(Amrut)
Stadspartij

A.M.J.
Riemersma
(Anna)
Stadspartij

R.P. Prummel
(Robert)
Stadspartij
fractievoorzitter

G.J.D. Offerman
(Gerard)
Stadspartij

J. Bolhuis
(Jacob)
Stadspartij

H. Rademaker
(Ria)
SP

E. Eikenaar
(Eelco)
SP
fractievoorzitter

H.J.M.
Akkermans
(Erik)
D66

P.S. de Rook
(Paul)
D66

J.H. Luhoff
(Jetze)
D66
fractievoorzitter

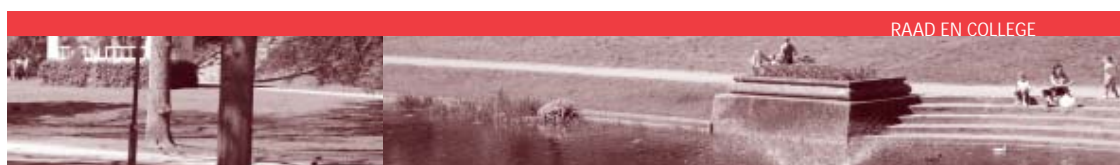

G.E.J. van der
Meulen
(Gabriëlle)
D66

I.M. Jongman-
Mollema
(Inge)
ChristenUnie
fractievoorzitter

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

RAAD EN COLLEGE

A. Kuik
(Anne)
CDA

G.J. Kelder
(Gerljan)
Partij v/d Dieren
fractievoorzitter

K.S.N. van
Veen
(Kris)
Groenlinks

M.T. Gijsbertsen
(Mattias)
Groenlinks
fractievoorzitter

W.B. Leemhuis
(Benni)
Groenlinks

A. Postma
(Annie)
Groenlinks

L.I. van der Vegt
(Lizette)
Groenlinks

L.R. van
Gijswijk
(Rosita)
SP

J.P. Dijk
(Jimmy)
SP

R.O. Martens
(Randy)
PvdA

R. van der
Schaaf
(Roeland)
PvdA

M. Dekker
(Marloes)
PvdA

B. Baldew
(Mohn)
PvdA

C.E. Bloemhoff
(Carine)
PvdA

M. Verhoef
(Martin)
ChristenUnie

R.J.A.M. Krüders
(Rebecca)
Student+Stad
fractievoorzitter

J. Spakman
(Jan)
PvdA

A. de Rooij
(Arjan)
PvdA
fractievoorzitter

E. van Lente
(Erica)
PvdA

W. Moes
(Wim)
PvdA

J.P. Rehwinkel
(Peter)
Burgemeester

A.G.M.
Dashorst
Griffier

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

LEESWIJZER

Deze ontwerpbegroting bestaat uit vier delen:

- Programmaplan
- Paragrafen
- Financieel perspectief
- Bijlagen

Programmaplan

Dit is de tweede begroting met de door uw raad vastgestelde nieuwe programma indeling. We hebben nu 15 programma's met daaronder verschillende deelprogramma's. De derde en vierde laag in de begroting zijn de beleidsvelden met de daarbij behorende activiteiten. Met deze nieuwe indeling sluiten we beter aan bij onze werkprocessen en we koppelen het geld direct aan de inhoud. De middelen zijn gekoppeld aan het deelprogramma. Dit is het niveau waarop u autoriseert.

Het programmaplan vormt het inhoudelijke deel van deze begroting. In het programmaplan staat wat we willen bereiken en welke activiteiten we daarvoor in 2012 willen gaan uitvoeren. Projecten die worden gefinancierd uit extra beleidsmiddelen vormen daar een onderdeel van. Daarnaast richten de programma's zich ook op projecten uit subsidies en reguliere middelen.

In het programma 'Overig' staan de deelprogramma's die niet direct onder de programma's kunnen worden ondergebracht. Daarnaast wordt in het programma Algemene Inkomsten en Post Onvoorzien een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen gegeven.

Wijzigingen programma-indeling ten opzichte van gemeentebegroting 2011

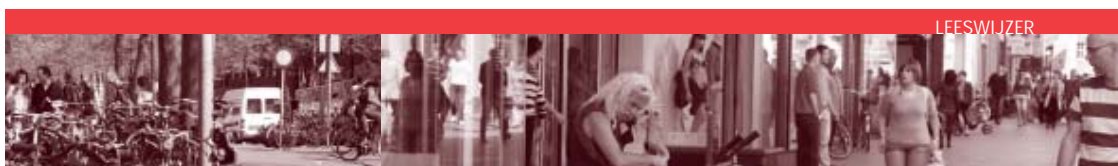
Deelprogramma Publieke dienstverlening

We stellen uw raad voor het deelprogramma Publieke dienstverlening te verschuiven van het programma Overig naar het programma Stadhuis en stadje. Het programma Stadhuis en stadje is gericht op de verbetering van de dienstverlening vanuit het perspectief van de burger, ondernemers en instellingen. Het deelprogramma Publieke dienstverlening bestaat uit de beleidsvelden Gemeentelijk Informatiecentrum, Burgerzaken, Belastingen en Rechtsbescherming. Door dit deelprogramma te verschuiven naar het programma Stadhuis en stadje beogen we een meer logische clustering van de onder dit programma behorende beleidsterreinen.

Paragraaf duurzaamheid

Tot slot hebben we de paragraaf duurzaamheid minder breed beschreven. We geven in deze paragraaf alleen programmaonderdelen aan die een relatie hebben met onze ambitie om in 2035 een energieneutrale stad te zijn.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Overzicht programma's

1. Werk en inkomen
2. Economie en werkgelegenheid
3. Jeugd en onderwijs
4. Welzijn, gezondheid en zorg
5. Sport en bewegen
6. Cultuur
7. Verkeer
8. Wonen
9. Onderhoud en beheer van de openbare ruimte
10. Veiligheid
11. Stadhuis en stadje
12. Bedrijfsvoering
13. Overig
14. Lokale Belastingen en heffingen
15. Algemene inkomsten en post onvoorzien

Overzicht Paragrafen

1. Stadsdelen
2. Duurzaamheid
3. Weerstandsvermogen
4. Onderhoud kapitaalgoederen
5. Treasury/Financiering
6. Verbonden partijen
7. Grondbeleid

Veranderd

Ten opzichte van de gemeentebegroting 2011 is het deelprogramma Publieke dienstverlening overgeheveld van het Programma Overig naar het Programma Stadhuis en Stadje.

Paragrafen

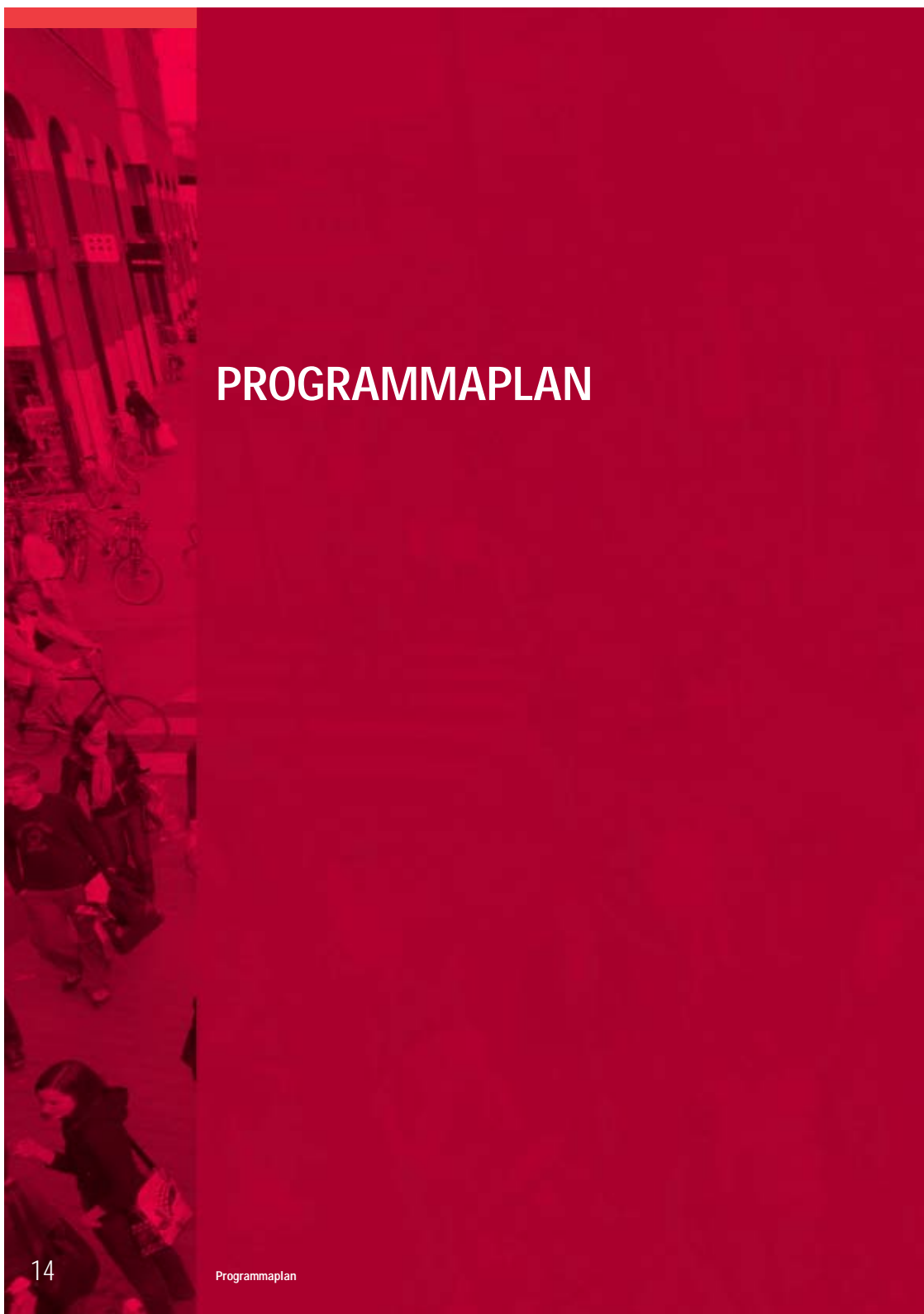
In de begroting moeten een aantal verplichte paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. Het doel van de paragrafen is om hier de onderwerpen (zoals weerstandsvermogen) die verspreid in de begroting staan, gebundeld weer te geven. Naast de verplichte paragrafen heeft uw raad ervoor gekozen om paragrafen toe te voegen over duurzaamheid en stadsdelen.

Financieel perspectief

In het financieel perspectief worden de nieuwe financiële ontwikkelingen sinds het voorjaar 2011 toegelicht. Daar geven we ook een overzicht van de belangrijkste financiële knelpunten. Tevens wordt hier op de investeringen voor 2012 ingegaan.

Bijlagen

In de bijlagen treft u een aantal volgens het Besluit Begroting en Verantwoording verplichte bijlagen aan. Tot slot is een overzicht van de financiële begrippen en afkortingen opgenomen.

PROGRAMMAPLAN

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

PROGRAMMAPLAN

PROGRAMMA'S

- 1 Werk en inkomen
- 2 Economie en werkgelegenheid
- 3 Jeugd en onderwijs
- 4 Welzijn, gezondheid en zorg
- 5 Sport en bewegen
- 6 Cultuur
- 7 Verkeer
- 8 Wonen
- 9 Onderhoud en beheer van de openbare ruimte
- 10 Veiligheid
- 11 Stadhuis en stadje
- 12 Bedrijfsvoering
- 13 Overig
- 14 Lokale Belastingen en heffingen
- 15 Algemene inkomsten en post onvoorzien

PROGRAMMA 1 WERK EN INKOMEN

Alle Stadgers actief!

Met het programma Werk en Inkomen werken we aan een stad waarin niemand aan de kant staat, waar niemand onder het bestaansminimum hoeft te komen en waar sociale uitsluiting niet voorkomt. Want iedereen hoort erbij.

Ons motto is 'Alle Stadgers actief'. We willen dat zoveel mogelijk mensen actief meedoen aan onze maatschappij. De meeste mensen doen dat op eigen kracht: ze hebben een baan, gaan naar school, doen vrijwilligerswerk of zijn lid van een sportclub. Maar soms lukt dat niet. Door ziekte, handicap, achterstand of omstandigheden. Dan steekt de gemeente de helpende hand toe.

Het centrale doel van ons re-integratie- en activeringsbeleid is zoveel mogelijk mensen kansen bieden actief deel te nemen aan de Groningse samenleving. Het liefst via betaald werk, en als dat niet lukt met andere werkzaamheden of maatschappelijke activiteiten. Waarbij we nadrukkelijk persoonlijke en maatschappelijke doelen verbinden: actief zijn is belangrijk voor jezelf en om bij te dragen aan het economische en maatschappelijke leven in onze stad.

Wetten en gemeentelijke regelingen:

Samen met onze ketenpartner - het UWV WERKbedrijf – voeren we de volgende wetten en gemeentelijke regelingen uit: Wwb, WIJ, WI, Wsw, Wsnp, IOAW, IOAZ, Bbz, WWIK en de wet BUIG (Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorzieningen).

Relevante beleidsnota's

Werken, meedoen, erbij horen, re-integratiebeleid 2006-2008
Organisatieontwikkeling bij DSW Stadspark (juni 2007)
Armoedepact (september 2007)
Ontwikkelingen en financiën schuldhulpverlening 2008
Ondernemingsplan DSW Stadspark 2008-2011 (2008)
Uitvoeringsplan overige onderdelen armoedebestrijding bij kinderen (december 2008)
Samenwerking SOZAWE – DSW Stadspark (2009)
Een werkend netwerk in Groningen: Arbeidsmarktbeleid in 2009
Inzet participatiebudget 2010 (2010)
Besteding extra middelen schuldhulpverlening (2010)
Ondersteuning bij participatie, De Groningse visie op de inzet van het participatiebudget (2010)
Nota inzet participatievoorzieningen 2010
Uitgangspuntennotitie Inzet participatiebudget 2011- 2014 ten behoeve van re-integratie
Nota inzet participatievoorzieningen 2011
Actief in goede banen, concept kadernota re-integratie/ participatie (2011)
Afbouw gesubsidieerd werk gemeente Groningen (2011)
Grensverleggend, concept kadernota regionaal arbeidsmarktbeleid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WERK EN INKOMEN

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Werk en activering
- 2 Arbeidsmarktbeleid
- 3 Inkomen en inkomensondersteuning
- 4 iederz
- 5 Overig Werk en Inkomen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

WERK EN ACTIVERING

Mensen kansen bieden mee te doen aan de samenleving betekent dat we eerst kijken of iemand aan het werk kan. Bestaanszekerheid, maatschappelijke participatie en persoonlijk welbevinden worden het beste bereikt via (betaald) werk. Dit uitgangspunt betekent dat we ervoor willen zorgen dat alle klanten die kunnen werken – al is dat maar parttime – aan het werk gaan.

Als mensen niet op eigen kracht een plek op de arbeidsmarkt kunnen vinden kan dat allerlei oorzaken hebben. Van belang is te weten of die oorzaak tijdelijk is of permanent, dan wel (zeer) langdurig. Is het eerste het geval, dan dient onze ondersteuning erop gericht te zijn de arbeidsbelemmeringen zo snel mogelijk weg te nemen. In het tweede geval is het de opgave voor betrokkenen passend (vrijwilligers) werk te vinden, eventueel met de noodzakelijke begeleiding, zodat hij of zij wel zinvol maatschappelijk actief kan zijn.

We willen dus zoveel mogelijk mensen aan het werk helpen. Maar dat betekent niet dat we ons vooral richten op de mensen met de beste kansen. Wij richten ons op alle Stadgers die een beroep op ons doen, ook op de mensen met een lange afstand tot de arbeidsmarkt.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Werk en activering is 34,5 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit rijksmiddelen voor het flexibele re-integratiebudget (inclusief de meeneemregeling) 28,5 miljoen euro, overige opbrengsten 400 duizend euro en een bijdrage uit de algemene middelen van 4,7 miljoen euro. Er resteert een tekort van 895 duizend euro (Efficiëncykorting UWV/Werkbedrijf). Zie hoofdstuk 4.2 financiële knelpunten voor de toelichting. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

Beleidsvelden

- Werk en activering

Beleidsveld

Werk en activering

Ontwikkelingen

Relevante ontwikkelingen

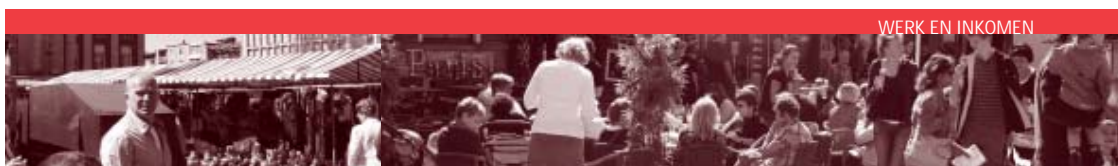
Ontwikkelingen 2012

In 2012 voeren we – onder voorbehoud van de vaststelling van de kadernota Actief in goede banen door uw raad – ons nieuwe re-integratie- en activeringsbeleid in. Insteek is dat we zoveel mogelijk mensen zo snel mogelijk aan het werk dan wel actief krijgen. Hiervoor zetten we uitstroombanen en participatiebanen in. 2012 is ook het overgangsjaar op weg naar de invoering van de nieuwe wet Werken naar vermogen die in 2013 van kracht wordt. De Wwb, Wsw en de WAJONG worden dan samengevoegd in één regeling voor de onderkant van de arbeidsmarkt. Dit betekent dat we ons in 2012 moeten voorbereiden op deze nieuwe wet. Op het moment van schrijven van deze programmabegroting is het onzeker hoe de economie in Europa zich ontwikkelt. In diverse landen komt de economische groei tot stilstand en er sprake is van onzekerheid op de effectenbeurzen. Daardoor is het lastig om voorspellingen te doen over de ontwikkeling van de noordelijke arbeidsmarkt en de invloed daarvan op ons klantenbestand.

Kabinetsbeleid: maatregelen Wwb, afschaffen Wwik en bezuinigingen

Het kabinet neemt in 2012 een aantal maatregelen dat direct van invloed is op ons klantenbestand. Door de voorgestelde wetswijziging Wwb zal het klantenbestand afnemen en door de (voorgenomen) afschaffing van de Wwik zullen er weer meer mensen in de bijstand stromen (zie verder deelprogramma Inkomen). Ook krijgen we volgend jaar te maken met forse rijksbezuinigingen op het flexibel re-integratiebudget: we zullen onze ambities binnen de nieuwe wettelijke kaders met veel minder middelen moeten zien te realiseren. Om toch zoveel mogelijk Stadgers te blijven activeren en begeleiden naar regulier werk hebben we nieuw beleid ontwikkeld: dat is beschreven in de nota 'Actief in goede banen'.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Doelen

Uitvoering Nieuw re-integratiebeleid Actief in goede banen

In 2012 gaan we ons nieuwe re-integratie- en activeringsbeleid uitvoeren. Samen met onze partners en de werkcorporaties willen we zoveel mogelijk mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt activeren op een participatiebaan. Klanten met een middelgrote afstand tot de arbeidsmarkt willen we laten uitstromen met behulp van een uitstroombaan. Deze banen zijn altijd tijdelijk met uitzicht op een reguliere baan. Doel van het nieuwe beleid is dat we zoveel mogelijk mensen (sneller dan nu het geval is) duurzaam willen laten uitstromen naar werk. Om dit nieuwe beleid goed vorm te kunnen geven moet de gesubsidieerde arbeid de komende jaren afgebouwd worden.

In de concept nota 'Afbouw gesubsidieerd werk gemeente Groningen' hebben we verschillende scenario's geschetst voor de afbouw van de gesubsidieerde arbeid in de komende jaren. Onze voorkeur gaat uit naar afbouwscenario 3. In dit scenario bouwen we de gesubsidieerde arbeid in vier jaar gefaseerd af (25% in 2012, 20% in 2013, 15% in 2014). In 2015 is de gesubsidieerde arbeid (behalve de seniorenbanen) geheel afgebouwd. De start van de afbouw van de maatschappelijke banen voor de zogenaamde 'blijvers' hebben we uitgesteld naar juli 2012. We nemen de tijd om ervoor te zorgen dat zoveel mogelijk van deze mensen kunnen blijven werken: op de huidige werkplek of op een andere.

Wat willen we bereiken?

De kadernota 'Actief in Goede banen' moet in het najaar van 2011 nog vastgesteld worden door uw raad. Op basis van het nieuwe beleid formuleren we drie doelstellingen. We willen zoveel mogelijk klanten:

- aan het werk helpen (indicator: uitstroom naar werk);
- laten stijgen op de participatieladder (indicator: ontwikkeling van klanten);
- maatschappelijk actief laten zijn (indicator: activering van klanten op een participatiebaan).

Daarnaast willen we de gesubsidieerde arbeid de komende jaren gefaseerd afbouwen (indicator: afbouwpercentage).

De eerste twee doelstellingen – het aan het werk helpen van klanten en het laten stijgen van klanten op de participatieladder – hebben betrekking op de klanten met een kleine en / of middelgrote afstand tot de arbeidsmarkt. In 2012 zijn dat er circa 3.450. De doelstelling om zoveel mogelijk klanten maatschappelijk actief te laten zijn (de derde doelstelling) heeft betrekking op klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. We verwachten in 2012 ongeveer 5.165 klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt in het bestand te hebben.

We streven ernaar om in 2012 van de groep klanten met een kleine tot middelgrote afstand tot de arbeidsmarkt 20% uit te laten stromen naar regulier werk. Of we dit percentage realiseren hangt niet alleen af van onze inspanningen. Onzekere factor hierbij is de situatie op de arbeidsmarkt. Bovendien moeten we het met veel minder re-integratiemiddelen doen dan in de afgelopen jaren. We denken met de inzet van klantmanagement en het nieuwe beleid 'Actief in goede banen' het meest optimale resultaat te kunnen halen.

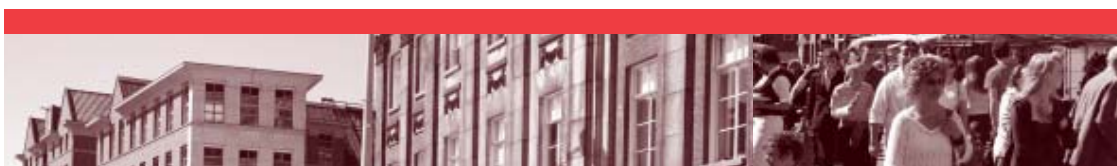
De fors teruglopende re-integratiebudgetten nopen ons ook tot het ontwikkelen en inkopen van andere, efficiëntere en effectievere re-integratieproducten.

Daarnaast willen we het komende jaar 18% van de klanten met een kleine of middelgrote afstand tot de arbeidsmarkt in beweging brengen, dat wil zeggen: één of meerdere plaatsen laten stijgen op de participatieladder.

Voor het activeren van klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt hanteren we een nieuwe indicator: het aantal klanten dat op een participatiebaan is geplaatst. In 2012 denken we ongeveer 9% van de klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een participatiebaan te kunnen plaatsen, dan wel anders te activeren.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Re-integratie- en activeringsdoelen:

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	2011**	Beoogd 2012 ¹
■ Uitstroom naar regulier werk	■ 10%*	■ 5,1%	■ 20%
■ Ontwikkeling van klanten	■ Nvt***	■ Nnb	■ 18%
■ Activering van klanten op een participatie baan	■ -	■ -	■ 9%

* Duurzame uitstroom, dat wil zeggen: minimaal een half jaar uit de uitkering.

** t/m juli 2011.

*** Ontwikkeling van klanten niet eerder geregistreerd.

Nvt: niet van toepassing

Nnb: nog nader bepalen

Op 1 juli 2012 starten we met de afbouw van de meerjarig gesubsidieerde arbeid. Vanaf dat moment wordt het subsidiebedrag voor de werkgevende instellingen verlaagd met 25%. Met de afbouw van de kortdurende gesubsidieerde arbeid (loonkostensubsidies en Perspectief op Werk) beginnen we in januari 2012.

Doelstelling afbouw meerjarig gesubsidieerde arbeid:

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	2011	Beoogd 2012	Beoogd 2014
■ Afbouw % van subsidiebedrag	■ Nvt	■ Nvt	■ 25%*	■ 60%

* Afbouw start op 1 juli 2012

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We verwachten eind 2011 op een hoger uitstroombestand uit te komen dan we hadden begroot (ca. 10%). Dit hangt in onze optiek samen met de grote dynamiek in het Wwb bestand in 2011 (veel in- en uitstroom). Over de stand van zaken met betrekking tot onze ontwikkelingsdoelstelling (15 procent) uit 2011 kunnen we op dit moment nog niet zoveel zeggen. In de eerste helft van 2011 hebben we ons toegelegd op het plaatsen van klanten op de participatieladder. In de tweede helft van 2011 meten we de ontwikkeling die deze klanten hebben doorgemaakt. We rapporteren hierover in de programmarekening 2011.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

We gaan ervan uit dat eind 2012 in totaal 8.615 klanten een uitkering hebben. Deze klanten bestaan uit twee groepen. De eerste groep (3.450 klanten) heeft een korte tot middelgrote afstand tot de arbeidsmarkt. Deze groep is in 2011 ingedeeld op de participatieladder. Voor deze groep zetten we in 2012 e-dienstverlening en klantmanagement in, maar ook de uitstroombanen, trajecten en scholing. De tweede groep (5.165 klanten) heeft een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Voor deze groep klanten zetten we participatiebanen en activiteiten op het gebied van *empowerment* in. Deze activiteiten financieren we uit het flexibel re-integratiebudget. Daarnaast zetten we trajecten in voor inburgeraars en inwoners met een taalachterstand. Deze financieren we uit het inburgeringsbudget (1,3 miljoen euro) en het budget voor volwassenen educatie (1 miljoen euro)². Ten slotte is er nog de groep met een gesubsidieerde baan. Dit zijn mensen met een tijdelijke of vaste gesubsidieerde baan. In 2012 gaat het om circa 977 mensen. Ze hebben geen uitkering en dus zetten we er ook geen klantmanagement op in. Ook deze banen financieren we uit het flexibel re-integratiebudget. In 2012 starten we met de afbouw van de gesubsidieerde arbeid, maar in dat jaar geven we nog 22,2 miljoen euro uit aan gesubsidieerde arbeid (inclusief uitvoering), dit is circa 76 procent van ons flexibel re-integratiebudget.

In onderstaande tabel vatten we per groep de inzet van klantmanagement voor het jaar 2012 en van de middelen vanuit het participatiebudget voor de jaren 2012 tot en met 2014 samen.

Groepen klanten, inzet klantmanagement (fte) en inzet middelen flexibel re-integratiebudget (x 1 miljoen euro) 2012, 2013 en 2014:

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Groepen	Aantallen 31-12-2012	Begrote inzet klantmanagement 2012	Participatie budget 2012*	Participatie budget 2013*	Participatie budget 2014*
■ Klanten met grote afstand tot de arbeidsmarkt	5.165	6 fte	1,2	1,8	3
■ Klanten met een kleine / middelgrote afstand	3.450	56,3 fte	6	7,1	9,3
Subtotaal:	8.615	62,3 fte	7,2	8,9	12,3
■ Klanten met een gesubsidieerde baan	977	Nvt	22,2	14,1	9,0
Totaal:	9.592	62,3 fte	29,4	23,0	21,3

*x 1miljoen euro, bron: "Actief in goede banen" beleidskader 2011-2015.

Klantmanagement

In 2011 hebben we klantmanagement ingevoerd. Klantmanagement wil zeggen dat elke klant één centraal aanspreekpunt heeft voor zowel re-integratie, participatie als voor inkomensdienstverlening: de klantmanager. De klantmanager voert de regie over het gehele re-integratie traject. Als een klant zich meldt voor een uitkering begeleiden we de klant wanneer mogelijk direct naar beschikbaar werk. Lukt dit niet aan de poort dan volgt er een diagnose van de klant en brengen we mogelijke belemmeringen in beeld. We kijken of er problematische schulden zijn, of er sprake is van verslaving en bepalen de positie op de participatieladder. Na de diagnose maakt de klantmanager samen met de klant een plan van aanpak waarin staat wanneer welke instrumenten en voorzieningen ingezet gaan worden. De nadruk ligt altijd op zoveel mogelijk combinaties van werken en leren. In 2012 zetten we in totaal circa 62 fte in voor klantmanagement.

E-dienstverlening

Voor klanten met een korte afstand tot de arbeidsmarkt ontwikkelen we e-dienstverlening. Deze dienstverlening bieden we bijvoorbeeld aan hoogopgeleide jongeren die na een (korte) periode van WW in de bijstand komen. Het contact verloopt via internet of email. Hiermee verwachten we conform de ervaringen van ketenpartner het UWV WERKbedrijf het merendeel van de vragen af te vangen. Als dat niet het geval is dan is er telefonisch contact mogelijk en eventueel een gesprek op het werkplein.

Uitstroombanen

Uitstroombanen zijn bedoeld voor alle mensen die een relatief korte of middelgrote afstand tot de arbeidsmarkt hebben. Een uitstroombaan combineert werken en leren en is altijd tijdelijk. Na een half of een heel jaar stroomt de klant uit naar een reguliere baan en is de baan beschikbaar voor een andere klant. We willen samen met onze partners in re-integratie de komende jaren zoveel mogelijk uitstroombanen realiseren. Hierbij richten wij ons op de kansrijke sectoren en het midden en klein bedrijf (MKB). Partners hebben er belang bij om met ons mee te werken. Zo krijgen ze op den duur voor hun inspanningen goed opgeleide en gemotiveerde medewerkers terug en de werkgever krijgt een uitstroompriemie op het moment dat iemand uitstroomt naar regulier werk. Op deze manier verwachten we vanaf 2012 meer mensen vanuit de uitkering te activeren naar een reguliere baan.

Participatiebanen

Participatiebanen zijn voor alle mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt, mensen die om wat voor reden dan ook voorlopig nog niet toe zijn aan regulier werk. Voor deze mensen is het belangrijk dat ze actief worden, en blijven om zo uiteindelijk (parttime) aan het werk gaan. Participatiebanen zijn in principe langdurig maar kunnen ook tijdelijk zijn als blijkt dat een klant zich weet te ontwikkelen. De activiteiten die deze mensen verrichten zijn maatschappelijk nuttig. Het gaat dan bijvoorbeeld om groenbeheer, beheer van de fietsenstallingen en onderhoud van en toezicht op accommodaties. Samen met de instellingen in de stad die actief zijn op dit terrein (de werkcorporaties) streven we naar het realiseren van zoveel mogelijk participatiebanen. Iederz zal de rol van werkverdelers vervullen. Zij zorgt dat de geschikte klanten worden gematcht met de juiste werkplek bij de juiste werkcorporatie.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

ARBEIDSMARKTBELEID

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma arbeidsmarktbeleid is 772 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit het participatiebudget.

Beleidsvelden

- Arbeidsmarktbeleid

Beleidsveld

Arbeidsmarktbeleid

Doelen

Wat willen we bereiken?

Wij hebben belang bij een goed werkende arbeidsmarkt waarbij vraag en aanbod met elkaar in balans zijn, nu en in de toekomst. Een goed functionerende arbeidsmarkt is primair de verantwoordelijkheid van werkgevers en werknemers. Wij hebben een beperkte invloed op de werking van de arbeidsmarkt. Vanuit onze regio op het gebied van regionale samenwerking, onze rol als investeerder en onze faciliterende rol hebben we voor de komende jaren drie doelen geformuleerd waaraan wij als stad een bijdrage leveren:

- een stijging van de werkgelegenheid in stad en regio;
- een daling van de werkloosheid in stad en regio;
- het op peil houden van de beroepsbevolking in stad en regio.

In juni 2011 hebben we de contouren geschetst van het nieuwe arbeidsmarktbeleid: 'Grenzen verleggen'. Aan deze concept kadernota voegen we later in 2011 indicatoren en een financieel kader toe. Ook betrekken we de input van de diverse *stakeholders* die bij het arbeidsmarktbeleid betrokken zijn, waaronder de Provincie, de gemeenten in de regio, de werkgevers en de onderwijsinstellingen. Eind 2011 leggen we aan uw raad de definitieve kadernota arbeidsmarktbeleid voor de periode 2012-2015 voor. In 2012 stellen we de bijbehorende uitvoeringsplannen vast.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Voor 2012 is het niet zeker of en op welk niveau de economie zich in het noorden herstelt. Volgens de regionale arbeidsmarktschets van het UWV valt er een lichte economische groei te verwachten. De groei komt voornamelijk door de vergrijzing en de uitbreidingsvraag in de zorgsector. Ook de groot- en detailhandel en de zakelijke dienstverlening (Uitzendbureaus en ICT) zullen zich herstellen. Problematisch blijven ook in 2012 de bouw- en de industrie sector. Het bestand met niet werkende werkzoekenden (NWW) is in alle gemeenten in de arbeidsmarkt-regio Groningen afgenomen behalve in de gemeenten Marum, Stadskanaal, Hoogezand Sappemeer en Vlagtwedde.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Om een bijdrage aan bovengenoemde doelen te leveren, focussen we ons in 2012 op de volgende zaken (onder voorbehoud van vaststelling van de kadernota arbeidsmarktbeleid door uw raad):

- kansrijke sectoren en het MKB;
- ontwikkeling van mensen;
- verbeteren van de aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt.

Kansrijke sectoren en het MKB

Om optimaal te kunnen profiteren van de kansen op de arbeidsmarkt concentreren we onze werkgeversbenadering op groeisectoren. Van deze groeisectoren verwachten we dat de vraag naar personeel de komende jaren zal toenemen. Volgens de krapte-indicator van het UWV zijn dit zorg en welzijn, zakelijke dienstverlening en groot- en detailhandel. Vooral de sectoren zorg en onderwijs zijn in de stad Groningen goed vertegenwoordigd. Daarnaast zijn er nog de specifieke kansrijke sectoren zoals energie, life science en sensortechnologie. Deze sectoren zijn van belang voor de werkgelegenheid van, in het bijzonder, hoger opgeleiden.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WERK EN INKOMEN

Vraaggerichte werkgeversbenadering

Naast een focus op groeisectoren willen we een meer op de vraag afgestemde werkgeversbenadering. Dit betekent dat de vraag op de arbeidsmarkt steeds meer bepalend zal zijn voor het soort opleidingen en trajecten dat werkzoekenden volgen in het kader van hun re-integratie (uitstroombaan). Werkzoekenden met een uitkering die voldoen aan de gestelde competenties van beschikbare vacatures krijgen een werk (leer) aanbod.

Social Return

Sinds 2010 is *social return* een onderdeel van ons inkoopbeleid. Dit betekent dat van alle grote projecten die we aanbesteden, c.q. inkopen de opdrachtnemer verplicht is 5 procent van de aanneemsom te besteden aan het inzetten van werklozen, werkzoekenden of Wsw geïndiceerden en/of het bieden van leerwerkstages aan jongeren. Op dit moment passen we *social return* toe op de nieuwbouw van de dienst SOZAWE. De komende jaren willen we hier meer op sturen zodat we vanuit onze investeerderrol (Forum, Tram, Zuidelijke Ringweg) een bijdrage kunnen leveren aan het bieden van kansen aan werklozen en werkzoekenden.

Pilot: ServicePunt Techniek regio Groningen

In 2012 willen we in Groningen een ServicePunt Techniek (SPT) oprichten. Hiermee kunnen we op regionaal niveau een koppeling maken tussen de toekomstige vraag naar arbeid uit de technieksector, de inzet van trajecten en scholing die nodig is om WW-ers en Wwb-ers klaar te stomen voor het werken in de technieksector. Het servicepunt richt zich primair op de werkgevers, maar we denken hierdoor meer Wwb en WW klanten in de technische sector te laten uitstromen.

Als deze aanpak succesvol is dan willen we voor meerdere kansrijke sectoren een servicepunt oprichten.

Regionaal actieplan Jeugdwerkloosheid

Het Actieprogramma stopt formeel per 1 januari 2012. In het najaar van 2011 onderzoeken we hoe en in welke vorm het actieplan gecontinueerd kan worden. Dit onderzoek richt zich op twee sporen:

- welke projecten zijn succesvol (geweest) en kunnen door de gemeenten en andere deelnemende organisaties worden overgenomen (en ingepast in bestaande budgetten);
- hoe kan de methodiek van het actieplan aan de deelnemende gemeenten/organisaties worden overgedragen en geïmplementeerd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

INKOMEN EN INKOMENSONDERSTEUNING

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma inkomen en inkomensondersteuning is 170,4 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt voor 115,3 miljoen euro uit rijksmiddelen (BUIG), 2,4 miljoen euro aan rijksmiddelen (BBZ), een bijdrage uit de algemene middelen 44,6 miljoen euro en uit overige opbrengsten 100 duizend euro. Er resteert een tekort van 8 miljoen euro (Buig 6,6 miljoen euro, frictiekosten 1,4 miljoen euro). Zie hoofdstuk 4.2 financiële knelpunten voor de toelichting Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

Beleidsvelden

- Uitkeringen
- Armoede en minimabeleid
- Schuldhulpverlening

Beleidsveld

Uitkeringen

Ontwikkelingen: kabinetsbeleid

In 2011 heeft het kabinet twee wetsvoorstellen aan de Tweede Kamer voorgelegd die van invloed zullen zijn op de verstrekking van uitkeringen. Het betreft het wetsvoorstel Maatregelen Wwb en het voorstel de Wwik af te schaffen. De verwachting is dat beide wetsvoorstellen door de Tweede Kamer worden aangenomen.

Maatregelen Wwb

Het is de intentie van het kabinet om de toegang tot de bijstand aan te scherpen. Voor jongeren geldt een wachttijd van 4 weken waarin zij zelf naar werk moeten zoeken. Pas daarna hebben zij recht op ondersteuning.

Daarnaast wordt de gezinsbijstand aangescherpt. In het vervolg moeten we bij de bijstandsaanvraag kijken naar de draagkracht van alle gezinsleden binnen een huishouden in plaats van het individu (de huishoudinkomentoets). Consequentie van deze maatregel is dat eerstegraads inwonende familieleden elkaar moeten onderhouden.

De vrijstelling van de arbeidsplicht voor alleenstaande ouders wordt afgeschaft. Verder wordt de inkomensgrens van het gemeentelijke minimabeleid genormeerd op 110%. Dat betekent geen categoriale bijzondere bijstand meer voor inkomens die hoger liggen dan 110% van de bijstandsnorm (zie verder onder het minimabeleid). En tot slot wordt de WIJ als aparte wet afgeschaft. De Wwb wordt op dezelfde leest geschoeid als de WIJ.

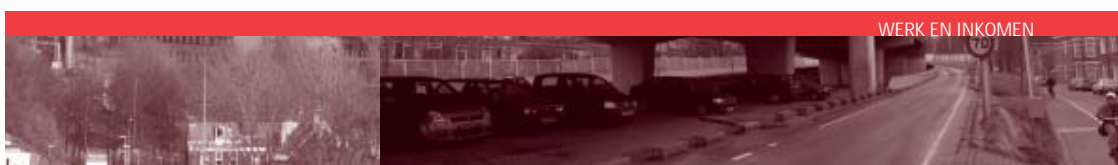
Aan bovengenoemde maatregelen zit voor 2012 een financiële taakstelling vast.

Wij verwachten dat er door deze maatregelen meer mensen aan de onderkant van de samenleving in de armoede zullen terechtkomen. Bovendien zijn we bang dat door de wachttijd van 4 weken en de huishoudinkomentoets veel jongeren voor de gemeente uit beeld zullen raken.

Afschaffing Wwik

Ook wil het kabinet per 1 januari 2012 de Wet werk en inkomen kunstenaars (Wwik) afschaffen. Deze wet bood kunstenaars de mogelijkheid om binnen 10 jaar maximaal 4 jaar een aanvulling op de uitkering aan te vragen, mochten ze niet in hun eigen levensonderhoud kunnen voorzien. In Groningen hebben er ongeveer 200 kunstenaars een Wwik uitkering (augustus 2011). Groningen is centrumgemeente voor de uitvoering van de Wwik en een groot deel van de Wwik-ers is woonachtig in de stad Groningen. Afschaffing van de wet betekent dat er in 2012 een belangrijk deel van de Wwik-ers in de Wwb instroomt.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijstandsvolume

We verwachten dat ons bijstandsvolume eind 2011 is gegroeid met ruim 300 mensen. Als gevolg van de economische recessie is de instroom in 2011 flink toegenomen. Eind december 2011 verwachten we 8.615 personen ($\leq$ 65 jaar) in het bijstandsbestand te hebben.

Op basis van de meerjarenprognose gaan we ervan uit dat het aantal bijstandsgerechtigden in 2012 niet meer zal stijgen. We hebben de meerjarenprognose gebaseerd op de landelijke prognoses. De uitkomsten van het kabinetsbeleid (wetswijziging Wwb en afschaffen Wwik) zijn hierin niet meegenomen (de voorstellen zijn nog niet door de Tweede Kamer aangenomen). Daarnaast is de omvang van het bijstandsvolume uiteraard afhankelijk van of en op welk niveau er economisch herstel plaatsvindt.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	2011*	Beoogd 2012
■ Aantal WIJ klanten	■ 877	■ 1.073	■ ***
■ Aantal WWB klanten	■ 7.358	■ 7.456	■ ***
Totaal aantal klanten <65 jaar	■ 8.235**	■ 8.529	■ 8.615

* 1e helft 2011

** Vanaf 2011 tellen we ook de klanten in het voorbereidingsjaar (op de BBZ) mee met de WIJ en de Wwb klanten. In 2010 waren dit er 103. Dit verklaart het verschil met het in de rekening 2010 genoemde aantal van 8.132 op 31-12-2010.

*** In 2012 gaat de WIJ op in de Wwb en we maken geen onderscheid meer.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Wij willen de mensen die zijn aangewezen op een uitkering op tijd de juiste uitkering verstrekken. Klanten moeten zo snel mogelijk duidelijkheid hebben over het recht op een uitkering. Hiervoor geldt een wettelijke termijn van 8 weken. Ons streven is om 100% binnen 8 weken af te handelen.

Als norm voor rechtmatigheid wordt landelijk een foutpercentage van maximaal 1% aangehouden.

Overschrijding van deze norm leidt tot financiële risico's voor de gemeente.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bv. 2014)
■ Het aantal aanvragen dat binnen 8 weken is afgehandeld	■ 87%	■ 86%*	■ 100%	■ 100%
■ Foutpercentage BUIG	■ 1,28%	■ 0,98%**	■ < 1%	■ < 1%

* 1e helft 2011

** 1e kwartaal 2011

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We streven ernaar een percentage van afhandeling van 100% te halen, de afgelopen jaren lag de realisatie rond de 90%. We verwachten daar eind 2011 ook weer op uit te komen. Ten aanzien van het foutpercentage blijven we in 2011 naar verwachting binnen de norm van 1%.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Uitkeringen tijdig en rechtmatig verstrekken

We verstrekken uitkeringen op basis van de Wwb, WIJ, IAOW, IOAZ, Bbz en Wwik. Sinds 1 januari 2010 zijn de middelen voor deze inkomensvoorzieningen gebundeld in de Wet Bundeling van Uitkeringen Inkomensvoorzieningen (BUIG).

Op de verstrekking van uitkeringen doen we regelmatig kwaliteit- en controles rechtmatigheid.

Daarnaast voeren we diverse activiteiten uit om onrechtmatig gebruik van sociale voorzieningen tegen te gaan (fraudeonderzoeken, themacontroles) en onrechtmatig verstrekte uitkeringen terug te vorderen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Armoede en minimabeleid

Armoede is in onze visie méér dan een tekort aan geld alleen. Het gaat om een combinatie van problemen (langdurig laag inkomen, niet of onvoldoende kunnen meekomen in de samenleving, slechte gezondheid, enzovoort) die leidt tot een gebrek aan perspectief. Niet iedereen kan deelnemen aan maatschappelijke activiteiten. Een gebrek aan financiële middelen en schulden spelen daarbij vaak een rol.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Gebrek aan middelen mag in onze optiek geen belemmering zijn voor deelname aan de samenleving. Daarom zetten we in het kader van ons armoedebeleid in op twee doelen. We willen dat iedere burger die van een minimum moet rondkomen, krijgt waar hij of zij recht op heeft: inkomensondersteuning, zoals huurtoeslag, zorgtoeslag, bijzondere bijstand, een langdurigheidstoeslag en kwijtscheldingregelingen. En daarnaast willen we armoede en sociale uitsluiting bij kinderen zoveel mogelijk tegengaan.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We zien een toenemend beroep op open einde regelingen doordat er meer bekendheid is bij de doelgroep en omdat het bijstandsvolume toeneemt. Voor 2011 verwachten we (bovenop de tekorten die we afgelopen jaren al hadden) een tekort op de bijzondere bijstand van 180 duizend euro. Het aantal verstrekte langdurigheidstoeslagen (LDT) valt echter medio 2011 iets lager uit dan in 2010. Dit geldt ook voor het aantal mensen dat in het kader van de witgoedregeling een vergoeding heeft gekregen voor een nieuwe wasmachine of een televisie.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Herijking inkomensondersteunende maatregelen

De Tweede Kamer neemt in het najaar van 2011 een besluit over de wetswijziging Wwb. Daarin stelt het kabinet voor om de inkomengrens voor het gemeentelijke minimabeleid te maximeren op 110 procent van de toepasselijke bijstandsnorm. Door deze maximering hebben vanaf 2012 minder Stadgers recht op financiële ondersteuning. Dit geldt voor de tegemoetkoming ouderbijdrage scholieren (TOS), de PC-regeling, de witgoedregeling en de collectieve zorgverzekering. Deze regelingen zijn nu nog bereikbaar voor Stadgers met een inkomen tot maximaal 115% van de toepasselijke bijstandsnorm. Aan deze maximering zit een korting vast van 1,2 miljoen euro. Deze korting kunnen we niet alleen opvangen door de bijstelling van de inkomengrens (van 115% naar 110%). Dat betekent dat we onze inkomensondersteunende regelingen moeten herzien. We zullen uw raad voor het einde van het jaar 2011 een voorstel hierover aanbieden.

Actieplan armoedebestrijding bij kinderen

In 2011 hebben we ons lopende beleid om armoede bij kinderen te bestrijden voortgezet. Voor de uitvoering van dit beleid subsidieerden we het Jeugd sportfonds, Stichting Leergeld en het mentorenproject van Humanitas. Deze subsidies betaalden we uit de incidentele extra rijksmiddelen voor armoedebestrijding bij kinderen. Deze rijksmiddelen zijn per 1 januari 2012 eindig.

Nieuw armoedebeleid

In de loop van 2012 starten we met de uitvoering van een nieuw armoedebeleid. De afgelopen jaren hebben we samen met de organisaties die bij het Groninger armoedepact waren aangesloten veel bereikt in de armoedebestrijding in onze stad. Toch blijken er volgens het rapport van de Integrale Inspecties Jeugdzaken één op de zeven kinderen in onze stad in armoede te leven. Wij willen dit probleem aanpakken door ervoor te zorgen dat er fundamentele en duurzame veranderingen in de levens van deze mensen gaan optreden, bijvoorbeeld door het verkrijgen van werk, het oplossen van schulden of het inzetten van opvoedingsondersteuning. Samen met ervaringsdeskundigen willen we de hulpverlening aan deze mensen vormgeven. Eind 2011 / begin 2012 gaan we samen met veld en ervaringsdeskundigen gesprekken aan met mensen die in armoedesituaties verkeren of verkeerd hebben. Op basis hiervan komen we tot een nieuw armoedebeleid. Op de (structurele) financiering daarvan komen we terug bij de begroting voor 2013.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WERK EN INKOMEN

Verstrekken van Langdurigheidstoelage en bijzondere bijstand

Ook in 2012 verstrekken we een langdurigheidstoelage aan mensen die langdurig van een sociaal minimum moeten rondkomen. Bijzondere bijstand wordt toegekend op basis van draagkracht.

De Tegemoetkoming Ouderbijdrage Scholieren (de TOS)

Voor minima met schoolgaande kinderen bieden we ook in het schooljaar 2011/2012 een tegemoetkoming in de kosten voor de ouderbijdrage aan het schoolfonds. Afhankelijk van de leeftijd van het kind betalen we een tegemoetkoming van 44,50 euro voor een kind op de Basisschool en voor een kind in het voortgezet onderwijs bedraagt de tegemoetkoming 76,50 euro. Zowel de ouders als de school kunnen de tegemoetkoming aanvragen. De genoemde bedragen zijn voor het schooljaar 2011/2012 geïndexeerd op basis van het prijsindexcijfer van het CBS.

PC-regeling voor minima

Met de PC-regeling beogen we kinderen uit minimagezinnen te ondersteunen in hun maatschappelijke participatie. Deze regeling loopt vier schooljaren. In het 1e en 2e schooljaar hebben ongeveer 780 kinderen gebruik gemaakt van deze regeling. Dit is lager dan we verwacht hadden. We gingen uit van ongeveer 1.250 kinderen in de eerste 2 schooljaren. Daarom verbreden we in 2012 de doelgroep weer tot alle kinderen uit minimagezinnen in de leeftijd van 12 tot en met 18 jaar die het voortgezet onderwijs bezoeken. Op deze manier verwachten we dat er meer mensen een aanvraag voor een pc zullen doen. Daarnaast verlengen we de aanvraagperiode met vier maanden (tot en met mei).

Collectieve zorgverzekering

Voor minima in Groningen is er ook in 2012 de mogelijkheid om gebruik te maken van de collectieve zorgverzekering van Menzis: De garant Noord. Deelnemers krijgen een korting van 5 euro per maand op de basisverzekering onder de voorwaarde dat ze wel een aanvullende verzekering afsluiten. Op deze manier willen we stimuleren dat mensen goed verzekerd zijn tegen medische kosten om zo te voorkomen dat zieke inwoners met onnodige hoge zorgkosten te maken krijgen. Een bijkomend voordeel voor deelname aan de collectiviteit is het vroegtijdig signaleren van betalingsachterstanden zodat we wanbetaling en onverzekerde voorkomen. We verwachten in 2012 dat er wederom ongeveer 13.000 mensen gebruik zullen maken van de collectieve zorgverzekering.

Beleidsveld

Schuldhelpverlening

In Groningen pakken we (problematische) schuldproblematiek aan door een laagdrempelige, integrale schuldhelpverlening. Bij klanten die een WWB uitkering aanvragen, checken we altijd of er mogelijk schulden zijn. De Groningse Kredietbank (GKB) functioneert binnen de gemeente als centraal meldpunt en biedt diverse producten van schuldhelpverlening. In de aanpak de van schuldenproblematiek werken we in onze dienstverlening aan de klant nauw samen met onze ketenpartners, in het bijzonder met de hulpinstellingen. De GKB heeft afspraken met de MJD om klanten indien nodig versneld via de MJD door te verwijzen naar de Voedselbank. In voorkomende gevallen verwijst de Voedselbank klanten door naar de GKB. Schuldhelpverlening wordt ingezet ter ondersteuning van re-integratie.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen schuldhelpverlening bieden aan degenen die dat nodig hebben. In 2012 willen we blijven inzetten op preventie en het bestrijden van schulden bij burgers. Verder willen we voldoen aan de eisen van de Schuldhelpverlening Nieuwe Stijl en inspelen op de invoering van de Wet Gemeentelijke Schuldhelpverlening (naar verwachting januari/juli 2012).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De vraag naar schuldhulpverlening is in 2010 gestegen ten opzichte van 2009. Daarnaast stroomden meer klanten door van Front-office naar Back-office van de GKB voor het opzetten van een schuldregeling en (preventief) budgetbeheer. In de eerste helft van 2011 blijft het aantal aanmeldingen voor schuldhulp hoog en is er zelfs sprake van een lichte stijging ten opzichte van vorig jaar. Vooral het aantal budgetklanten blijft groeien. We hebben mede dankzij formatie-uitbreiding (gefinancierd uit de door het Rijk voor schuldhulpverlening ter beschikking gestelde extra incidentele middelen) alle aanmeldingen voor schuldhulp tijdig kunnen verwerken en de wach- en doorlooptijden kunnen beperken. Daarnaast hebben we de schuldhulpverlening en in het bijzonder onze preventieactiviteiten kunnen intensiveren.

Ontwikkelingen: minder middelen voor schuldhulpverlening

Voor 2012 hebben we niet meer de beschikking over de incidentele extra middelen schuldhulpverlening 2009-2011. Daarnaast krijgen we in 2012 te maken met een landelijke korting op het gemeentefonds van 500 duizend euro. De totale korting op de middelen voor schuldhulpverlening bedraagt 863 duizend euro. We zien de afgelopen jaren dat het beroep op schuldhulpverlening is toegenomen (vooral beschermingsbewind en budgetbeheer). Met de extra middelen hebben we de toename aan klanten financieel kunnen oplossen. In 2012 lukt dit niet meer, en we zullen minder dienstverlening kunnen bieden aan mensen die een beroep doen op schuldhulpverlening. We zullen daarom minder aan voorlichting en preventie kunnen doen en beschikken over minder uitvoeringscapaciteit in de Front en Back-office van de GKB. Gevolg is dat er wachtlijsten zullen ontstaan en dat we niet langer alle aanvragen binnen de normtijden kunnen afhandelen.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

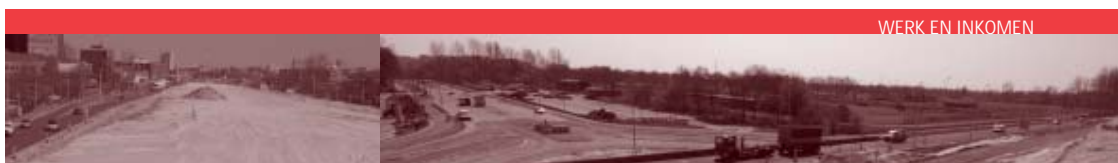
Reguliere dienstverlening

In de Front-office van de GKB helpen we burgers met financiële problemen zo goed mogelijk met gerichte informatie, advies, bemiddeling, cursus of crisisinterventie. Burgers met achterliggende (psychosociale) problematiek worden voor zover nodig doorverwezen naar de hulpverlening. Indien burgers worden geïndiceerd voor schuldregeling, (preventief) budgetbeheer, budgetcoaching of beschermingsbewind dan worden ze doorgeleid naar de Back-office van de GKB. We willen kunnen voldoen aan de door de nieuwe wet gestelde normtijden en geen wachtlijsten laten ontstaan.

Preventie en voorlichting

Preventie (waaronder voorlichting) is een belangrijk onderdeel van de integrale schuldhulpverlening. Het voorkomen en bestrijden van schulden bij burgers blijft onze aandacht houden in 2012. We zoeken daarbij de samenwerking met scholen, vrijwilligers, hulpinstellingen, maar ook met schuldeisers zoals woningcorporaties.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WERK EN INKOMEN

Koppeling van re-integratie en schuldhulpverlening

Schulden vormen een belemmering voor re-integratie en participatie van burgers. In 2012 gaan we door met het zoveel mogelijk combineren van re-integratie en schuldhulpverlening. Een tijdige gerichte verwijzing van klanten met schuldbroblemen via de klantmanagers naar de schuldhulpverlening is daarom een belangrijk aandachtspunt.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	2011*	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bv. 2014)
■ Aanvragen binnen wachttijd afgehandeld	■ 100%	■ 100%	■ 100%	■ 100%
■ Aantal aanmeldingen schuldhulpverlening	■ 2.392	■ 1.138	■ 2.400	■ 2.200
■ Aantal crisisinterventies	■ 259	■ 123	■ 225	■ 200
■ Aantal inschrijvingen schuldregeling	■ 462	■ 180	■ 400	■ 375
■ Aantal klanten in budgetbeheer	■ 2.459	■ 2.546	■ 2.700	■ 2.800
■ Aantal klanten in beschermingsbewind	■ 416	■ 466	■ 570	■ 700
■ Aantal aanvragen sociale kredieten	■ 1.376	■ 570	■ 1.250	■ 1.250
■ Aantal WSNP -zaken	■ 223	■ 224	■ 250	■ 250

* 1e helft 2011

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 4

IEDERZ

Iederz staat aan de vooravond van grote veranderingen. De plannen van het kabinet voor de nieuwe wet Werken naar vermogen (Wwvn) en de bijbehorende bezuinigingen drukken een zwaar stempel op de toekomst. Echter, ook in de toekomst blijft iederz werk bieden aan hen die anders buiten de boot dreigen te vallen. Deze mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt kunnen bij iederz arbeidsritme opdoen en vaardigheden ontwikkelen om de afstand tot de arbeidsmarkt te verkleinen. We zetten in 2012, net als in voorgaande jaren, de werkplekken en het netwerk van iederz in om zoveel mogelijk Stadgers te laten deelnemen aan onze samenleving.

Wet werken naar vermogen (Wwvn)

De Wet werken naar vermogen (Wwvn) zal waarschijnlijk per 1 januari 2013 door het kabinet worden geïntroduceerd. Een wet waarin de Wajong, Wsw en Wwb worden samengevoegd. Tegelijkertijd worden de budgetten samengevoegd in één budget, maar met een aantal forse kortingen. Het jaar 2012 zal in het teken staan van de voorbereidingen op deze wet.

De Sociale Werkvoorziening (SW) zoals we die nu kennen wordt met de Wwvn afgeschaft en daarvoor in de plaats komt een wet die een veel grotere groep mensen moet gaan bedienen. De Wet werken naar vermogen vraagt daarom van gemeenten een herbezinning over de wijze van organiseren en de inzet van middelen om de doelstellingen op het terrein van Werk & Inkomen te realiseren.

Een belangrijk onderdeel hiervan is het verder intensiveren van de samenwerking tussen iederz en de dienst SOZAWE. De ontwikkelingen en gevolgen van de Wwvn worden op korte termijn inzichtelijk gemaakt en voor de organisatorische discussie sluiten we aan bij de overige ontwikkelingen in de gemeentelijke organisatie. Een toekomstscenario waarin beide volledig samengaan in één dienst voor de uitvoering van de nieuwe wet voor de onderkant van de arbeidsmarkt is denkbaar.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma iederz is 64,5 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit rijksmiddelen 34,5 miljoen euro, commerciële omzet 21,9 miljoen euro, bijzondere baten 600 duizend euro en algemene middelen 3,7 miljoen euro. Er resteert een tekort van 3,8 miljoen euro (tekort budget WSW). Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

Beleidsvelden

- iederz

Beleidsveld

iederz

Doelen

Wat willen we bereiken?

De centrale ambitie uit het Ondernemingsplan 2014 van iederz is om hét arbeidsontwikkelbedrijf van de gemeente Groningen te zijn, dat iedereen de meest kansrijke ontwikkeling naar een passende baan biedt.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De bovenstaande ambitie is nog steeds de onverkorte doelstelling van iederz in 2012. We bieden in totaal circa 1.850 werkplekken aan voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Dit zijn werkplekken bij iederz in een beschutte omgeving, maar ook bij andere werkgevers waar mensen worden gedetacheerd of onder begeleiding werken. Ongeveer 350 werkplekken worden bezet door deelnemers zonder SW-indicatie en in 2012 verwachten wij circa 2.000 trajecten voor uitkeringsgerechtigden van SOZAWE en andere opdrachtgevers uit te voeren, waarbij de looptijd varieert van een week tot twee jaar.

Activiteiten

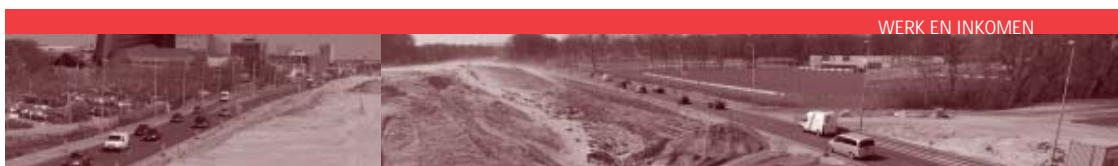
Wat gaan we hiervoor doen?

Brug naar de arbeidsmarkt

Iederz heeft een uitgebreid netwerk van werkgevers en opdrachtgevers voor dienstverlening. Deze brug naar de arbeidsmarkt wordt voortdurend versterkt en uitgebreid. Ook in 2012 zetten we dit netwerk in om uitstroomarrangementen met werkgevers te onderzoeken en af te spreken, zodat werknemers buiten de muren van iederz aan de slag kunnen gaan. Iederz sluit hiervoor aan bij het gemeentelijke arbeidsmarktbeleid.

Programma 1: Werk en inkomen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WERK EN INKOMEN

Verdeelstation Participatiebanen

In 2012 speelt iederz een nadrukkelijke rol in de uitvoering van het nieuwe re-integratiebeleid. Iederz wordt het verdeelstation voor de participatiebanen, zoals opgenomen in de Kadernota "Actief in goede banen". Iederz voert het vervolgesprek na de door de dienst SOZAWE uitgevoerde diagnose en verzorgt de plaatsing bij de verschillende werkcorporaties zoals Werkpro, Mamamini en dergelijke. De expertise als arbeidsontwikkelaar maakt iederz bij uitstek geschikt om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen door te bekijken welke klant het meest geschikt is. De rol van verdeelstation vergt tevens een nog nauwere samenwerking met de dienst SOZAWE om de klantenstromen optimaal te laten verlopen en de gemeentelijke dienstverlening naadloos op elkaar te laten aansluiten. In 2012 zetten we hiervoor de noodzakelijke stappen.

Ketensamenwerking Wajong

Iederz heeft samen met het UWV WERKbedrijf in 2011 het initiatief genomen om een brug te slaan tussen de zorg- en hulpverleningstrajecten en trajecten richting de arbeidsmarkt voor de Wajongers, die door omstandigheden (nog) niet op de arbeidsmarkt participeren. De ervaring leert, dat deze doelgroep vanwege een complexe combinatie van factoren extra begeleiding nodig heeft om tot een duurzame aansluiting met de arbeidsmarkt te komen. Iederz is daarvoor een natuurlijke partner in de keten van dienstverlening, met een aangrenzende en deels overlappende doelgroep. Een doelgroep die in de toekomst onder de gemeentelijke verantwoordelijkheid valt.

Daarnaast heeft iederz een samenwerkingsverband met het praktijkonderwijs en voortgezet speciaal onderwijs, waarin de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt centraal staat. Leerlingen van deze scholen doen op de werkplekken van iederz werkervaring op en ontwikkelen zodoende vaardigheden als opstap naar de reguliere arbeidsmarkt. Jobcoaches van iederz zorgen voor de begeleiding en de plaatsing bij werkgevers.

Beide samenwerkingsverbanden worden in 2012 gecontinueerd en verder ontwikkeld.

Iederz tekort door rijksbezuinigingen

Vanaf het jaar 2011 is de rijkssubsidie voor een WSW medewerker verlaagd met 1.200 euro. Het subsidie-tekort van iederz (rijkssubsidie minus loonkosten) is hierdoor 7,5 miljoen euro in 2012. Dit tekort zal in de komende jaren door extra bezuinigingen van het kabinet verder oplopen tot 11,9 miljoen euro in 2015 (zie tabel).

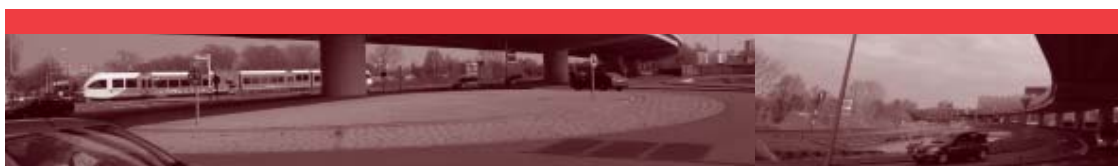
(bedragen x 1 miljoen euro)	2011	2012	2013	2014	2015
Subsidietekort	-7,48	-7,50	-9,0	-10,5	-11,9

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	2011*	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bv. 2014)
■ Taakstelling SW	■ 1.504	■ 1.494	■ 1.481	■ 1.350
■ In werkleerbedrijven	■ 1.112	■ 1.093	■ 1.061	■ 900
■ In detachering / begeleid werken	■ 392	■ 401	■ 420	■ 450
■ Voortrajecten wachtlijst	■ 100	■ 170	■ 150	■ 150
■ Trajecten externe opdrachtgevers	■ 2.000	■ 545	■ 2.000	■ 2.000

* t/m juni 2011

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 5

OVERIGE WERK EN INKOMEN

Beleidsvelden

- Nieuwbouw SOZAWE

Beleidsveld

Nieuwbouw SOZAWE

Doelen

Wat willen we bereiken?

Met de nieuwbouw van de dienst SOZAWE op het Europapark willen we een betere, klantvriendelijkere dienstverlening aan onze klanten en bezoekers bieden. Daarnaast moet het nieuwe gebouw op een meer eigentijdse wijze plaats bieden aan onze medewerkers. Bij de totstandkoming van de kantoorconcepten geven we invulling aan het tijd- en plaats onafhankelijk werken ('Het Nieuwe Werken'). Behalve dat het gekozen kantoorconcept moet leiden tot een effectieve(re) dienstverlening aan onze burgers en een efficiënter gebruik van beschikbare middelen en ruimte, verwachten we hiermee ook een bijdrage te leveren aan het vergroten van het werkplezier van onze medewerkers.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Op 16 februari 2011 heeft uw raad van het totale vastgestelde krediet van 54,6 miljoen een bedrag van 51,8 miljoen euro beschikbaar gesteld om de nieuwbouw voor de dienst SOZAWE aan het toekomstige Harm Buitenplein op het Europapark te realiseren. Op 15 maart 2011 hebben wij het 'Fasedocument Definitief Ontwerp nieuwbouw SOZAWE' vastgesteld. BAM Utiliteitsbouw BV heeft opdracht gekregen tot de bouw van het casco en het meerjarig (voor 20 jaar) onderhoud van het gebouw. Op 8 september 2011 is de nieuwbouw officieel gestart met het planten van een boom. Volgens de huidige planning (zomer 2011) is de bouw van het casco in juni 2013 klaar. Dit betekent dat we het gebouw eind 2013 in gebruik kunnen nemen.

Activiteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

We willen de definitieve indeling van het gebouw zo laat mogelijk vaststellen. Dit doen we omdat we medio 2012 over de meest recente informatie over fte's en de beslaglegging in vierkante meters beschikken zodat we zo flexibel mogelijk kunnen indelen. We werken het kantoorconcept per verdieping uit. Dit doen we in de 1e helft van 2012 in plaats van (zoals eerder gepland) in de 2e helft van 2011. In het derde kwartaal van 2012 stellen we de indeling van de Marktplaats vast. Dit is het gebied waar we de klanten ontvangen en waar we tevens ons huidige werkpleinconcept vestigen. In het 4e kwartaal van 2012 is het definitieve ontwerp van het Inbouwpakket (wanden, vloeren, meubilair) aanbestedingsgereed.

Noten

- 1 In 2010 en 2011 relateerden we onze doelstellingen aan het totale bestand van klanten jonger dan 65 jaar. Vanaf 2012 hebben de doelen Uitstroom naar werk en Ontwikkeling van klanten betrekking op de klanten met een kleine tot middelgrote afstand tot de arbeidsmarkt (3.450 mensen). Het doel Activering van klanten wordt afgezet tegen het aantal klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (5.165 mensen)
- 2 Zie Programma 4 Welzijn, gezondheid en zorg.
- 3 De normering heeft ook gevolgen voor de doelgroep van de Stadspas. Deze was bereikbaar voor Stadspas met een inkomen tot 130%.
- 4 Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen

Programma 1: Werk en inkomen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WERK EN INKOMEN

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Werk en Inkomen								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
1.1	SZW	Werk en activering	71.814	59.690	34.508	28.107	27.020	27.212
1.2	SZW	Arbeidsmarktbeleid	-	-	772	773	823	842
1.3	DIA/SZW	Inkomen en inkomensondersteuning	156.616	167.925	170.412	168.833	170.299	171.737
1.4	iederz	iederz	68.193	67.758	64.512	64.500	64.500	64.500
1.5	iederz/SZW	Overig werk en inkomen	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten			296.623	295.373	270.204	262.213	262.642	264.291
Baten								
1.1	SZW	Werk en activering	60.688	48.815	29.748	23.348	21.748	21.748
1.2	SZW	Arbeidsmarktbeleid	-	-	-	-	-	-
1.3	DIA/ SZW	Inkomen en inkomensondersteuning	127.245	136.305	130.789	130.789	130.789	136.121
1.4	iederz	iederz	62.530	60.849	57.028	55.500	54.000	52.600
1.5	iederz/SZW	Overig werk en inkomen	-	-	-	-	-	-
Totaal baten			250.463	245.969	217.565	209.637	206.537	210.469
Totaal saldi voor bestemming			-46.160	-49.404	-52.639	-52.576	-56.105	-53.822
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			-	25	24	24	24	24
Totaal onttrekkingen			9.212	5.626	262	262	262	262
Totaal saldi na bestemming			-36.948	-43.803	-52.401	-52.338	-55.867	-53.584
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst				2012	2013	2014	2015
	SOZAWE	Armoede beleid			1.750	1.750	1.750	
	SOZAWE	Herhuisvesting SOZAWE			2.300	2.300	2.300	2.300
Totaal nieuw beleid					4.050	4.050	4.050	2.300
Saldo programma + nieuw beleid					-48.351	-48.288	-51.817	-51.284
Tekorten in ontwerp begroting								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma			2012	2013	2014	2015
1.1	SOZAWE	Werk en activering (Efficiency korting UWV/Werkbedrijf)			900	900	900	900
1.3	SOZAWE	Inkomen en financiële ondersteuning (tekort budget BUIG)			6.600	6543	6974	2750
1.3	SOZAWE	Inkomen en financiële ondersteuning (Friciekosten reorganisatie SZW)			1.387	200	95	-
1.4	iederz	iederz (Tekort budget WSW)			3.822	5.220	6.820	8.254
Totaal tekort Werk en Inkomen					11.809	11.963	13.889	11.004

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

1.1 Werk en activering **V 6,1 miljoen**

Met ingang van 2012 is het onderdeel volwasseneducatie opgenomen onder het deelprogramma "Integratie en Emancipatie" van het programma Welzijn, gezondheid en zorg. (V 1,1 miljoen euro).

Het Regionaal Actieprogramma Jeugdwerkloosheid RAJ stopt per 1 januari 2012 (V 2,6 miljoen euro). Door de efficiencykorting ketensamenwerking met het UWV ontstaat een nadeel (N 900 duizend euro).

De post 'Overig' laat een forse afwijking zien. Door een nieuw systeem van toerekenen van zowel directe uitvoeringskosten als overhead aan deelprogramma's ontstaat binnen dit deelprogramma een voordeel. Het betreft hier dus een verschuiving van kosten en is geen gevolg van goedkoper dan wel duurder worden van de uitvoering (V 3,4 miljoen euro).

Als gevolg van de efficiencykorting ketensamenwerking met het UWV (Efficiencykorting UWV/Werkbedrijf) ontstaat vanaf 2012 een tekort van 900 duizend euro. Zie hoofdstuk 4.2 financiële knelpunten voor de toelichting. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

1.2 Arbeidsmarktbeleid **N 772 duizend**

Het nadeel van 772 duizend euro ontstaat door het nieuwe systeem van toerekenen van zowel directe uitvoeringskosten als overhead aan deelprogramma's vanuit het deelprogramma Werk en activering.

1.3 Inkomen en inkomens ondersteuning **N 8,0 miljoen**

Het nadeel van 8 miljoen euro ten opzichte van de begroting 2011 wordt grotendeels veroorzaakt door het budget BUIG (N 7 miljoen euro).

Het budget in de begroting 2012 is gebaseerd op het nader voorlopig budget 2011 en de uitgangspunten die zijn opgenomen in het nieuwe bestuursakkoord 2012-2016. Ten opzichte van de actuele begroting 2011 is het nadeel 7 miljoen euro. Dit nadeel bestaat uit de volgende componenten:

■ hoger budget	V 9,4 miljoen euro
■ vervallen MAU	N 5,9 miljoen euro
■ hoger gemiddeld aantal Wwb klanten	N 6,4 miljoen euro
■ hogere gemiddelde Wwb uitkering	N 2,0 miljoen euro
■ lagere ontvangsten Wwb vorderingen	N 0,3 miljoen euro
■ hoger aantal loaw klanten	N 0,4 miljoen euro
■ hoger aantal Bbz (pre-)starters	N 0,9 miljoen euro
■ beëindiging Wwik	N 0,5 miljoen euro
	N 7,0 miljoen euro

Door het rijk wordt via de algemene uitkering in 2012 een korting toegepast op armoedebestrijding. Hierdoor zijn de lasten verlaagd (V 1 miljoen euro).

Het budget voor de schuldhulpverlening (GKB) wordt ook gekort door het rijk. Verder stijgen de kosten hiervan, vanwege de toenemende vraag (N 862 duizend euro).

Het budget van de Stadspas wordt met ingang van 2012 gekort (V 250 duizend euro) en er ontstaat een nadeel van 1,4 miljoen euro door de hiervoor genoemde verschuiving zowel directe uitvoeringskosten als overhead vanuit het deelprogramma Werk en activering.

De Wet BUIG veroorzaakt in 2012 een tekort van 6,6 miljoen euro. Daarnaast ontstaat in 2012 een tekort van 1,4 miljoen euro met betrekking tot frictiekosten als gevolg van de reorganisatie. Zie hoofdstuk 4.2 financiële knelpunten voor de toelichting. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

1.4 Iederz

N 1,1 miljoen euro

De afname van de begrote SW-formatie zorgt voor een lagere SW-subsidie (N 2,3 miljoen euro) en de afname van de SW-loonkosten (V 1,6 miljoen euro). Hierdoor ontstaat per saldo een nadeel van 900 duizend euro op dit deelprogramma.

De teruglopende opbrengsten bij Iederz groen, businesspost en bij woonconfectie en door de bezuinigingen veroorzaken een nadeel (N 1,2 miljoen euro).

Als laatste is er een voordeel op het onderhoud en de overige kosten (V 800 duizend euro).

De lagere SW-subsidie veroorzaakt in 2012 een tekort van 3,8 miljoen euro. Zie hoofdstuk 4.2 financiële knelpunten voor de toelichting. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

PROGRAMMA 2 ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

'G-kracht' is de naam van het economische meerjarenprogramma voor de periode 2010-2014. Met G-kracht draagt de gemeente bij aan het bereiken van 135.000 arbeidsplaatsen eind 2014. Daarbij staat het faciliteren van werkgevers centraal. Door mensen in dienst te nemen zorgen werkgevers immers voor groei van de werkgelegenheid. We streven deze hoofddoelstelling na door een strategie te volgen die uiteenvalt in drie deelprogramma's: het stimuleren van de kenniseconomie, het faciliteren van bestaande werkgevers en het aantrekken van meer toeristen, bezoekers en talenten.

Relevante beleidsnota's

Beleidsbrief "Groningen = Innovatief" (2007)
Visie Ebbingekwartier (2008)
Groningen Wereldstad; nota gemeentelijke internationale samenwerking 2008-2012
Nota Terrein in Bedrijf (2008-2015)
Akkoord van Groningen 2.0; samen met de Akkoord-partners investeren in kennis en innovatie (2009)
Structuurvisie 'Stad op Scherp' (2009)
Alle Hens aan Dek (2009)
Binnenstad.nu; visie op de binnenstad 2009-2015
'G-kracht'; economisch meerjarenprogramma (2010-2014)
Beleidsplan handhaving Gemeente Groningen (2010-2013)
Structuurvisie kantoren 2010-2020
Meerjarenprogramma Terreinwinst 2011-2014
Convenant Regionale Afspraken Kwaliteit Bedrijventerreinen (Regiovisie Groningen-Assen)
Evaluatie Actieplan Starters (2011)
Structuurvisie Detailhandel 2011-2020
(Concept) kadernota regionaal arbeidsmarktbeleid 'Grensverleggend' (2012-2015)
Detailhandelsmonitor binnenstad; marktvisie 2008; marktverordening 2010 w.o. branchering en marktindeling; evenementenbeleid
Masterplan Groningen Energieneutraal

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Ruimte voor bedrijvigheid
- 2 Binnenstad en toerisme
- 3 Groningen kennisstad
- 4 Overige Acquisitie
- 5 Overige Economie en werkgelegenheid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

RUIMTE VOOR BEDRIJVIGHEID

De dienstverlening aan de zittende en startende ondernemers moet goed zijn en de vestigingslocaties op orde, schreven we in ons collegeprogramma. Werkgevers zorgen immers voor arbeidsplaatsen. Daarom zetten we in op de uitvoering van een economisch stimuleringsprogramma met vooral ook praktische activiteiten.

Met het deelprogramma Ruimte voor Bedrijvigheid richten we ons op het faciliteren van het bestaande bedrijfsleven. We zorgen voor voldoende en duurzaam ingerichte werklocaties, voor een optimaal klimaat voor startende ondernemers en we geven ruimte aan creatief ondernemerschap. Goede dienstverlening aan ondernemers moet leiden tot behoud en groei van bestaande bedrijven, meer bedrijfsvestigingen, meer startende ondernemers en uiteindelijk tot meer arbeidsplaatsen.

Het totaal van de lasten van het deelprogramma ruimte voor bedrijvigheid is 5,4 miljoen euro. Dekking van deze lasten vindt plaats door opbrengsten van derden 700 duizend euro, onttrekking uit reserves 6 duizend euro, algemene middelen 4 miljoen euro en verhuur standplaatsen 700 duizend euro.

Beleidsvelden

- Werklocaties
- Bevorderen ondernemerschap
- Bedrijvigheid in de wijken
- Creatief ondernemerschap
- Duurzaam ondernemen en innoveren
- Vergunningverlening en handhaving
- Detailhandel/markt

Beleidsveld

Werklocaties

Met het beleidsveld Werklocaties dragen we bij aan een duurzame kwaliteit van onze bedrijventerreinen en kantoor- en kennislocaties. Vanuit de uitgangspunten van duurzaamheid en een compacte stad revitaliseren we bestaande bedrijventerreinen en richten we de geplande nieuwe terreinen duurzaam in. Met het jaarprogramma Terreinwinst willen we blijvend aandacht houden voor de kwaliteit, de ontwikkeling, het beheer en de organisatie van de bedrijventerreinen. Ook zetten we ons in regioverband in om de toekomstige hoeveelheid bedrijventerreinen en de diversiteit in het aanbod in balans te houden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen het met nieuwe locaties en/of herstructurering en revitalisering van oudere kantoren- en bedrijvenlocaties fysiek mogelijk maken voor werkgevers om zich in Groningen te vestigen en in onze gemeente gevestigd te blijven. Dat moet leiden tot een tevreden bedrijfsleven.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT WERKLOCATIES

Indicator	Referentie	Beoogd 2012
■ Cofinanciering van projecten op bedrijven- en kantoorlocaties	■ geen	■ Cofinanciering van tien projectvoorstellen uit Fonds Ondernemend Groningen

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De rol van de gemeente op het gebied van bedrijventerreinen verschuift steeds meer in de richting van faciliteren en stimuleren. Mede door de oprichting van het Fonds Ondernemend Groningen ligt de nadruk daarbij op samenwerken met het bedrijfsleven en op cofinanciering van ingediende projecten.

Zowel in de stad als in de regio lijkt sprake van een overschot qua aanbod van bedrijventerreinen. Op basis van een marktanalyse in 2012 willen we zowel kwantitatief als kwalitatief meer inzicht krijgen in de toekomstige vraag naar bedrijfsruimte. De uitkomsten daarvan willen we gebruiken voor een herijking van onze strategie op het gebied van bedrijventerreinen in lokaal en regionaal verband.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Fonds Ondernemend Groningen

Het Fonds Ondernemend Groningen is in 2011 opgericht en operationeel geworden.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid.

Lopend beleid

Terreinwinst: Revitalisering bedrijventerreinen

Qua revitalisering voeren we in 2012 activiteiten uit in overeenstemming met het jaarprogramma Terreinwinst. In 2012 verwachten we de revitalisering van de Duinkerkenstraat te kunnen afronden. De start van de uitvoering van de Bornholmstraat-Zuid fase 2 schuift verder door omdat de contacten met de ondernemers over de verkoop van de gronden nog steeds lopen. De visieontwikkeling voor de bedrijventerreinen in Groningen west wordt opgepakt na afronding van de marktanalyse bedrijventerreinen. De uitvoering van het verbeterplan voor de Ulgersmaweg fase 2 zal in 2011 zijn afgerond. Een aantal maatregelen loopt door in 2012 zoals extra toezicht, beheer en onderhoud. Voor de revitalisering van Hoendiep fase 2 is het uitvoeringsplan afgerond en we verwachten uiterlijk voorjaar 2012 te starten met de uitvoering. Daarnaast wordt samen met de ondernemers nagedacht over de toekomst van de meubelboulevard op basis van de nieuwe Structuurvisie detailhandel en de kansenkaart van de betreffende ondernemers.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Afronding revitalisering Duinkerkenstraat
- Afronding verbeterplan Ulgersmaweg fase 2
- Start revitalisering Hoendiep fase 2

Lopend beleid

Terreinwinst: Nieuwe bedrijventerreinen

Het convenant Regionale Afspraken Kwaliteit Bedrijventerreinen wordt eind 2011 geëvalueerd. Mogelijk leidt deze evaluatie tot enige aanpassingen in 2012. In elk geval staat de vraag centraal hoe we in de regio omgaan met het aanbod van bedrijventerreinen. De uitkomsten van de marktanalyse gebruiken we mede hiervoor. Centraal in de marktanalyse staat de kwantitatieve én kwalitatieve vraagontwikkeling naar toekomstige bedrijventerreinen c.q. werklocaties. Verkregen inzichten willen we gebruiken voor mogelijke wijzigingen in het aanbod, de fasering en de inrichting van onze toekomstige locaties. Ten aanzien van parkmanagement Westpoort zal cameratoezicht in 2012 worden gerealiseerd. Tot slot start de kavelverkoop op Roodehaan op 1 januari 2012. Ook zal parkmanagement hier een verdere invulling krijgen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Marktanalyse bedrijventerreinen gereed
- Evaluatie Regionale Afspraken
- Realisatie cameratoezicht Westpoort
- Start kavelverkoop Roodehaan (Eemspoort-Zuid)

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Extra beleidsmiddelen

Kantoor- en kennislocaties

In overeenstemming met de Structuurvisie Kantoren blijven we in 2012 inzetten op verbetering van de kantorenlocaties Corpus den Hoorn en Martini Trade Park. Het zijn locaties die we graag in ons kantorenbestand willen houden. Onze rol ligt vooral in het faciliteren, het stimuleren van samenwerking en cofinanciering van projecten.

Voor het Martini Trade Park wordt door vastgoedeigenaren gestudeerd op de mogelijkheden voor revitalisering. Als gemeente willen we daarbij faciliterend optreden. Wat de ontwikkeling van Zernike betreft, verwachten we in 2012 meer duidelijkheid te hebben welke stappen gezamenlijk met de kennisinstellingen en het bedrijfsleven gezet gaan worden. Ook wordt gekeken naar de mogelijkheden van een gezamenlijke vorm van parkmanagement.

Om een vinger aan de pols te kunnen houden bij het evenwicht tussen vraag en aanbod op de kantorenmarkt, voeren we een kantorenmonitor uit.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Inzicht in vraag en aanbod op de kantorenmarkt via de kantorenmonitor.

Suikerunie

In 2009, bij de aankoop van het terrein, hebben wij aan uw raad toegezegd dat de stad zal worden betrokken bij het nadenken over de tijdelijke invulling van het gebied. Uw raad heeft daartoe in februari 2011 het raadvorstel De Campagne vastgesteld. Als onderdeel van de begroting, jaarschijf 2011, heeft uw raad tevens het Verdeelvoorstel ISV-III vastgesteld. In dit Verdeelvoorstel is voor de periode 2011-2014 800 duizend euro gereserveerd voor het Suikeruniegebied en door uw raad beschikbaar gesteld. Dit budget is in zijn geheel nodig voor het afronden van de sloop, het aanpassen van de overgebleven bebouwing en plankosten 2008-2011. Voor de prijsvraag, de tijdelijke invulling en de gewenste toegankelijkheid voor de gebruiksfuncties, het publiek en de omliggende wijken en dorpen is een extra investering nodig.

Beleidsveld

Bevorderen ondernemerschap

Via dienstverlening op maat, de uitvoering van het Actieplan Starters en activiteiten gericht op de vraagkant van de arbeidsmarkt (werkgevers) werken we aan het bevorderen van ondernemerschap en bedrijvigheid.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Meer startende ondernemers, een toename van het aantal bedrijfsvestigingen en tevreden ondernemers die graag in Groningen gevestigd zijn en die hier gevestigd willen blijven. Dat alles moet leiden tot een toename van de werkgelegenheid.

MEETBAAR RESULTAAT

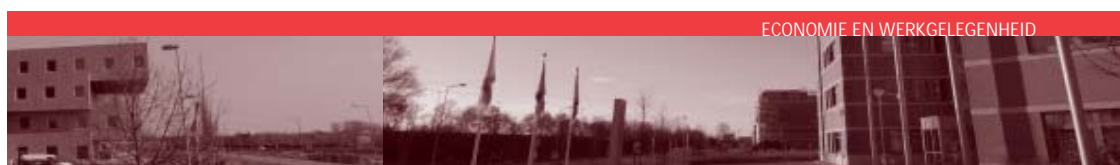
Indicator	Referentie: 2010	Beoogd 2012
■ Aantal bedrijfsvestigingen	■ 14.609	■ > 14.609
■ Aantal startende ondernemers	■ 2.168	■ > 2.168
■ Rapportcijfer ondernemersklimaat	■ 6,8	■ 6,8 of hoger
■ Aantal bedrijfsbezoeken	■ 650	■ 1.000

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In de achterliggende jaren is het aantal bedrijfsvestigingen toegenomen; dat geldt ook voor het aantal startende ondernemers. Qua waardering voor het ondernemersklimaat hebben we bovengemiddeld gepresteerd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Dienstverlening op maat Ook in 2012 zetten we de geïntensiverde dienstverlening op maat aan onze werkgevers voort, waarbij we organisaties bezoeken om pro-actief in te springen op ontwikkelingen en vragen. We werken actief mee aan het vinden van geschikte locaties voor huisvesting, zoeken samen met het Werkplein naar oplossingen voor personele vraagstukken, geven advies over beschikbare subsidieregelingen, brengen de werkgever in contact met relevante netwerken en faciliteren bedrijven bij het aanvragen van vergunningen. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Duizend bedrijfsbezoeken in 2012.
Lopend beleid	Algemene stimulering starters Starters hebben een positieve invloed op de economische ontwikkeling en dragen bij aan een dynamische, creatieve en innovatieve economie. Starters zijn een belangrijke banenmotor. Om het starten van een eigen onderneming te bevorderen, organiseren we tal van activiteiten zoals gezamenlijke spreekuren met de Kamer van Koophandel en de Belastingdienst, netwerkbijeenkomsten voor startende ondernemers en voorlichting. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Meer dan 2.168 startende ondernemers in 2012.
Extra beleidsmiddelen	Ondernemerstrefpunt De pilotperiode van het Ondernemerstrefpunt is afgelopen. De betrokken onderwijsinstellingen en bedrijven hebben aangegeven het Ondernemerstrefpunt te willen continueren tot 2014. In de nieuwe werkwijze wordt stadsbreed gewerkt en blijft het persoonlijke contact met de bedrijven één van de sterke punten, waarbij meer gebruik gemaakt gaat worden van digitale mogelijkheden. In oktober 2011 informeren wij uw raad per brief over de voortzetting van het Ondernemerstrefpunt. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Continuering van het Ondernemerstrefpunt.
Extra beleidsmiddelen	Incubatorvoorziening binnenstad Zie deelprogramma Binnenstad en toerisme, beleidsveld Versterken bedrijfsleven binnenstad.
Beleidsveld	Bedrijvigheid in de wijken Het bevorderen van werkgelegenheid en bedrijvigheid in de wijken noemen we ook wel 'wijk-economie'. De wijk-winkelcentra, bedrijven en winkels in de wijken en zzp-ers die vanuit huis werken, bieden werkgelegenheid aan duizenden mensen in de gemeente Groningen.
Doelen	Wat willen we bereiken? Met wijk-economische activiteiten willen we de economische potenties van een wijk en haar bewoners zo goed mogelijk benutten. Daarmee willen we een bijdrage leveren aan de economische vitaliteit en de leefbaarheid van een wijk. Daarnaast is wijk-economie van belang vanuit het besef dat ondernemerschap goed is voor integratie, arbeidsparticipatie en ook nieuwe perspectieven schept voor persoonlijke ontwikkeling.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Qua wijkeconomie was onze aandacht de afgelopen periode vooral gericht op het via bestemmingsplannen meer mogelijk maken van bedrijvigheid aan huis en op de uitvoering van het tweejarige project <i>Onderneem 't</i> (voorheen: Kansrijk Ondernemerschap). Dit project is in het leven geroepen om het zelfstandig ondernemerschap in de krachtwijken De Hoogte en Korrewegwijk en in het Ebbingekwartier te stimuleren. Zo kwamen er voor startende ondernemers speciale advies- en begeleidingstrajecten, workshops, flexplekken, een starterscafé en een internetcafé. Ook de netwerkbijeenkomsten, wijkwandelingen en trajecten voor bestaande ondernemers waren in trek. Er zijn met ruim honderd ondernemers adviesgesprekken gevoerd. In totaal hebben zich bijna negentig nieuwe actieve ondernemers gevoegd bij de vijfhonderd al geregistreerde, soms 'slapende', ondernemers in het gebied.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p>
Gestopt	<p>Bedrijvigheid aan huis stimuleren</p> <p>We wilden bedrijvigheid aan huis stimuleren door verruiming van de mogelijkheden daarvoor mee te nemen in de herijking van bestemmingsplannen. Dat project is afgerond.</p>
Extra beleidsmiddelen	<p>Wijkwinkelcentra</p> <p>Wijkwinkelcentra en winkelstrips kennen hun eigen dynamiek, problemen en kansen. Om deze het hoofd te kunnen bieden dan wel deze te kunnen benutten, hebben we geld nodig om hieraan bij te dragen. Vooral voor de kleine winkelstrips kan investeren in conceptontwikkeling of functiewijziging een manier zijn om te overleven.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Beter functioneren van wijkwinkelcentra en winkelstrips.
Extra beleidsmiddelen	<p>Uitrol wijkeconomie</p> <p>Het project <i>Onderneem 't</i> is beëindigd en heeft veel positieve resultaten opgeleverd. Daarom willen we het concept in januari 2012 gaan uitrollen over de hele gemeente. We hebben de positieve verwachting het concept samen met andere partijen te kunnen uitrollen. Speerpunten zijn het stimuleren van startend ondernemerschap, het ondersteunen van ondernemers in de wijk bij groei of overname en het bestrijden en tegengaan van leegstand.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Uitrol project <i>Onderneem 't</i> over de hele gemeente.
Beleidsveld	<p>Creatief ondernemerschap</p> <p>Na het Europees jaar van Creativiteit en Innovatie gaat het kabinet negen cruciale economische sectoren versterken. Naast logistiek en energie gaat het ook om de creatieve industrie. Een Topteam onder leiding van een boegbeeld uit de sector gaat de knelpunten voor groei in deze sectoren in beeld brengen. Doel is het maken van een actieplan met kansen en knelpunten. Groningen liep al voor op dit rijksbeleid. In het Creative Cities Challenge-project is er namelijk bijzondere aandacht voor de samenwerking tussen ondernemers, onderwijs en overheid; de zogeheten 'triple helix'.</p>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>In Groningen willen we door het stimuleren van de creatieve bedrijvigheid de werkgelegenheid van de kennis-economie verbeteren. Uit steeds meer onderzoeken blijkt namelijk een duidelijke relatie te bestaan tussen creativiteit en innovatie. Daarnaast willen we het Ebbingekwartier zo ontwikkelen dat het woon- en leefklimaat de creatieve en talentvolle ondernemer aantrekt.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Nadat het Ebbingekwartier in 2009 is aangewezen als creatief kwartier heeft het gebied zich goed ontwikkeld. De stijgende lijn zowel wat betreft het aantal vestigingen als het aantal arbeidsplaatsen zet stevig door waarbij het aantal werknemers per vestiging in het Ebbingekwartier weer toeneemt.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p>
Lopend beleid + Extra beleidsmiddelen	<p>Ebbingekwartier</p> <p>Ook in 2012 lopen projecten nog door die vanuit het project Ebbingekwartier opgestart zijn. Het Open Lab Ebbinge is in 2012 volop in bedrijf. Het project loopt door tot medio 2016. Het winkelstraatmanagement zal ook in 2012 de ondernemers in onder andere het Ebbingekwartier ondersteunen. In 2012 start Target Holding met de bouw van het Infoversum. Het Infoversum verschaft een platform voor innovatieve en ambitieuze bedrijven, kennisinstellingen en overheden in Noord Nederland waar entertainment, films, business en knowledge events, educatie & wetenschap en culturele festivals in crossing borders geprogrammeerd gaan worden. Het Infoversum is hiermee een aanvulling op de toekomstige functies in het Forum. Ten slotte stellen we 37 duizend euro ter beschikking uit G-Kracht om de ontwikkelingen in het Ebbingekwartier ook in 2012 gaande te houden.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Voortzetten lopend beleid.
Lopend beleid	<p>Creative City Challenge</p> <p>In september 2012 zal het Europees project officieel worden afgerond met een eindmanifestatie in het Ebbingekwartier. In het najaar van 2012 maken we de balans op van drie jaar kennisuitwisseling op het gebied van de ontwikkeling van creatieve zones en clusters tijdens een internationaal congres in het Open Lab in het Ebbingekwartier. Voor de stad Groningen ligt de focus onder andere op creativiteit en tijdelijk ruimtegebruik.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Voortzetten lopend beleid.
Beleidsveld	<p>Duurzaam ondernemen en innoveren</p> <p>Duurzaam ondernemen is één van de pijlers van ons economisch beleidsprogramma 'G-kracht'. Samen met externe partners, zoals binnen het Akkoord van Groningen, richten we ons op de ontwikkeling van kennis, innovatiekracht en het creëren van (nieuwe) werkgelegenheid. We stimuleren bedrijven om groen te ondernemen. Dat is goed voor het milieu en bespaart kosten. We faciliteren de ontwikkeling van duurzame technieken, producten en organisaties. We faciliteren marktontwikkelingen door vraag en aanbod bij elkaar te brengen. We ondersteunen subsidieaanvragen (EU, nationaal, regionaal) om duurzame investeringen in Groningen te laten plaatsvinden, waarmee werkgelegenheid wordt gecreëerd. In het kader van het Masterplan Groningen Energieneutraal besteden we aandacht aan energiebesparing bij (vooral grotere) bedrijven.</p>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Onze inspanningen zijn gericht op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ energiebesparing bij MKB-bedrijven, vooral grootverbruikers; ■ ontwikkeling en toepassing van duurzame energie, samen met bedrijven en (kennis)instellingen; ■ bedrijven stimuleren tot duurzaam en energiezuinig ondernemen en innoveren volgens het 'Cradle-to-Cradle'-principe; ■ behouden van de titel 'Groningen Fairtrade stad' met ondernemers en bewoners; ■ het creëren van mogelijkheden voor windturbines in de nabijheid van de stad. Nadrukkelijk kijken we daarbij naar innovatieve installaties passend bij onze ambities als kennisstad en de provinciale ambities voor wind op zee.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Afgelopen jaren is een stevige basis gelegd voor een transitie naar een duurzame economie.

De resultaten worden geleidelijk aan meer zichtbaar. Bedrijven zijn afwachting om grootschalig te investeren, mede vanwege de onduidelijkheden in de economie en landelijke subsidieregelingen. De animo voor collectieve regelingen is echter zeer groot.

Bedrijven zijn bereid te investeren afhankelijk van concrete vooruitzichten en aanbod. Op het bedrijventerrein Hoendiep zijn concrete plannen voor verdere verduurzaming, zoals de toepassing van energiezuinige buitenverlichting. De Energy Valley Top Club ontwikkelt, als inspirerend platform van verschillende partijen rond de FC Groningen, concrete plannen voor het vergroenen van FC Groningen.

Wind

In de stad Groningen speelt windenergie nog geen rol van betekenis. Er draait één turbine op Zernike en aan de rand van de stad staan twaalf windmolens langs de roeibaan in Harkstede. Deze zullen bij de ontwikkeling van Meerstad te zijner tijd verdwijnen. In de provincie Groningen is op dit moment voor 350 MW aan windturbines aanwezig. De provincie bereidt in het ruimtelijke beleid de weg voor een verdubbeling hiervan.

In Noord-Nederlands verband wordt via de stichting Energy Valley gepleit voor grootschalige windparken op zee, ten noorden van Schiermonnikoog, tot vele duizenden megawatts.

Dit betekent tevens kennisontwikkeling om de discontinuïteit van windenergie op te vangen: power production & balancing. Dit is één van de vijf strategische lijnen van Energy Valley.

Zon

Het Masterplan Groningen Energieneutraal wil dat zonne-energie in 2025 ruim 10% van de doelstelling halen. We verwachten dat in de nabije toekomst belemmeringen door wettelijke regelingen worden weggenomen. Daarmee staan we aan de vooravond van de grote uitrol van zonnestroom. Het wordt voor zowel particulieren als bedrijven rendabel om hierin te investeren. De gemeente wil de stad vroegtijdig voorbereiden op deze uitrol door al op korte termijn projecten mogelijk te maken, bijvoorbeeld voor 5000 woningen. Hiervoor wordt een leaseconstructie* uitgewerkt. Daarnaast worden locaties gezocht voor grootschalige zonneparken.

Warmte

De energiebehoefte van de samenleving is te onderscheiden in warmte, kracht en elektriciteit. Warmte is goed voor 40% van het primaire energieverbruik in Nederland. Warmte wordt niet alleen doelgericht geproduceerd, maar ontstaat ook op grote schaal als nevenproduct. Bekende voorbeelden hiervan in Groningen zijn de warmte uit luchtkoelers van UMCG (genoeg warmte voor 2000 huishoudens) en de Suikerunie in Hoogkerk (voldoende warmte voor 4000 huishoudens). Op nog veel meer bekende en onbekende plaatsen wordt op dit moment overtollige warmte weggegooid. Deze warmte kan in principe "hergebruikt" worden.

Om dit van de grond te krijgen is warmte uitwisseling en vooral warmtevervoer cruciaal. Een warmtenetwerk is noodzakelijk om grootschalig warmte door de stad te vervoeren en te distribueren naar de afnemers. Het mag duidelijk zijn dat deze ontwikkelingen vragen om regie van de gemeente:

- Ontwikkelen warmtestrategie (warmtenetten);
- regie op Warmte-Koude-Opslag (WKO).

Hiernaast gaan we ook aan de slag met:

- diepe aardwarmte (geothermie).

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Energiebesparing bij bedrijven

Het voortzetten van de branche gewijze aanpak van energiebesparing bij bedrijven (bv. supermarkten). Themagericht (bv. 'open gevels') en maatwerk per bedrijf (individueel advies). Uitgangspunt is een vrijwillige medewerking van ondernemers. Geeft dit onvoldoende resultaat dan wordt overgestapt naar de mogelijkheden die de Wet milieubeheer biedt.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Energiebesparing bij bedrijven, vooral in de sector van de grote energieverbruikers.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Lopend beleid

Duurzaam ondernemen

- Ondernemers adviseren over kansen voor duurzaam ondernemen, mogelijkheden voor energiebesparing en toepassingen van duurzame energie;
- Prijsvraag 'Duurzaamste ondernemer 2011'. De prijsvraag is de afgelopen jaren een succes gebleken en de belangstelling voor deelname groeit. Daarmee worden voorbeelden aangereikt voor anderen en wordt aan de deelnemers een etalage geboden, die op zich al uitnodigt tot deelname;
- In 2011 is in het kader van Maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) het project 'Green Key' bij hotels en conferentiecentra gestart. Dit is een samenwerkingsproject tussen gemeente Groningen, Hotelkring Groningen, Marketing Groningen en de Koninklijke Horeca Nederland. Circa 10 hotels en 3 centra hebben de intentie uitgesproken de 'Green Key', een duurzaamheidskeurmerk, te willen behalen. Door middel van een aantal bijeenkomsten en te faciliteren in de uitvoering is het doel halverwege 2012 de 'Green Key' te behalen en deze te verbreden naar musea en congreslocaties;
- Fairtrade: behouden titel 'Groningen Fairtrade Stad' in samenwerking met bedrijven en instellingen in de stad.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Ondernemers zijn op de hoogte van de mogelijkheden en wettelijke verplichtingen t.a.v. energie besparen;
- Uitdagende prijsvraag 'Duurzaamste ondernemer 2011';
- 'Green Key' in de toeristische sector;
- Titel 'Groningen Fairtrade Stad' ook in 2012.

Lopend beleid

Duurzame productontwikkeling

Samen met ondernemers, bedrijvenverenigingen en koepelorganisaties bedrijven concrete mogelijkheden en projecten aanbieden om hen aan te zetten tot duurzaam ondernemen. Uitvoeren van een project voor de ontwikkeling van een product volgens de C2C-principes bij drie bedrijven in de stad. Dit project wordt onder de vlag van CODIN (Contactnet Duurzame Innovatie Noord-Nederland) uitgevoerd, met subsidie van de drie noordelijke provincies via LvDO (Leren voor Duurzame Ontwikkeling). De ervaringen worden gedeeld met andere bedrijven, adviseurs en dergelijke.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Meer ondernemers die duurzaam ondernemen.
- Duurzame energie-innovatie bij drie bedrijven volgens de LvDO-benadering.

Beleidsveld

Vergunningverlening en handhaving

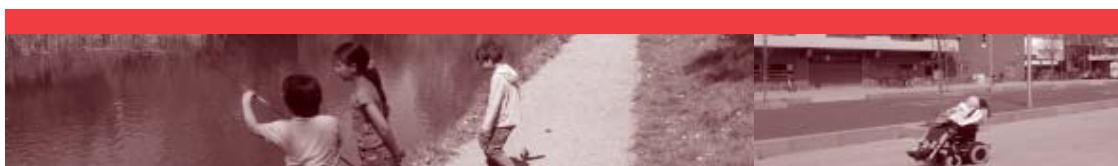
De gemeente is het bevoegd gezag voor bedrijven op grond van de Wet milieubeheer en de Algemene Plaatselijke Verordening. Voor veel Groningse bedrijven is het Activiteitenbesluit van toepassing. We werken aan integrale vergunningverlening, toezicht en handhaving, op een manier die bijdraagt aan lastenverlichting voor bedrijven. We besteden extra aandacht aan energiebesparing en duurzaam ondernemen, zowel via het regulerende als het stimulerende spoor.

Doelen

Doelen Wat willen we bereiken?

- Verbeteren en beschermen van de leefomgevingkwaliteit in de Stad door het reguleren van en toezicht houden op de milieubelasting door bedrijven;
- Verlenen van vergunningen en afhandelen meldingen binnen de wettelijke termijnen;
- Integraal toezicht en handhaving volgens het integrale handhavingsbeleid van de Wabo;
- Verbeteren van de dienstverlening aan bedrijven, onder meer door vergunningverlening op maat;
- Bereiken van energiebesparing bij bedrijven binnen de aspecten van de Wet Milieubeheer;
- Afhankelijk van definitieve besluitvorming najaar 2011 vanuit gemeentelijk perspectief en door actieve participatie, realiseren van een optimale inrichting van de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) in onze provincie.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>We geven uitvoering aan de Wabo. Bedrijven worden op maat bediend. Binnen de prioriteiten van de gemeente, waaronder het toezicht op basis van risicobenadering, hebben bedrijven hun milieubelasting redelijk goed op orde.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p>
Lopend beleid	<p>Vergunningverlening, toezicht en handhaving</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Verlenen van vergunningen en afhandelen van meldingen van bedrijven conform de Wabo. ■ Afhankelijk van definitieve besluitvorming najaar 2011 actief deelnemen in (de vorming van) een RUD. ■ Uitvoeren van controles en toezicht vanuit het jaarlijkse integrale handhavingprogramma met specifiek aandacht voor energiebesparing (bedrijven zijn verplicht energiebesparende maatregelen te treffen met een terugverdientijd van minder dan 5 jaar en vanuit MJAs, Meerjarenafspraken met bedrijven). ■ Waar mogelijk en zinvol wordt integraal toezicht toegepast (signaleren, 'oog en oor'-toezicht vanuit milieu, brandveiligheid en bouwen). ■ Adequate afhandeling van klachten. ■ Opstellen integraal handhavingprogramma 2013 en handhavingverslag 2011. <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Positieve waardering van burgers, bedrijven en instellingen voor de dienstverlening. ■ Efficiënte inzet van inspectiecapaciteit m.b.t. regelingen die onder de WABO vallen. <p>MEETBAAR RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ In 2009 werd onze dienstverlening door bedrijven gewaardeerd met een 6,8. Het streven is dit cijfer minimaal te behouden. Voor het onderzoek hiernaar zal op basis van de veranderde aanpak en wetgeving een nieuwe systematiek moeten worden ontwikkeld.
Beleidsveld	<h3>Detailhandel/markt</h3>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Het professionaliseren van marktontwikkelingen én het verbeteren van de kwaliteit van de markt. Doel is om een toekomstbestendige warenmarkt te houden en verder te ontwikkelen en om een bijdrage te leveren aan de aantrekkelijkheid van de binnenstad voor bezoekers. Voor Stadgers, regionale bezoekers en toeristisch publiek.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>In 2010 is de regelgeving aangepast en is de implementatie van de marktvisie gestart. Onderdeel hiervan was een herinrichting van de markt op de Grote Markt met een centraal foodplein, mede met het oog op de werkzaamheden in de binnenstad. De tijdelijke invulling van de Grote Markt met VVV en infocentrum is (voor de marktopstelling) een sluitstuk. Eind 2011 zal zo goed mogelijk worden gezien wat de effecten zijn en wat gewenste aanpassingen van het beleid kunnen zijn. Nu al is duidelijk dat het economisch tij niet gemakkelijk is. In de tussentijd zullen wij in nauw overleg met de marktcommissie, waarin ook de CVAH (Centrum voor Ambulante Handel) en GCC (Groninger City Club) vertegenwoordigd zijn, ook aanpassingen voor de Vismarkt aanpakken. Als uitgangspunt geldt een kostendekkende opzet van marktactiviteiten. Door de economische crisis én autonome marktontwikkelingen is er sprake van 'leegstand' van marktmeters, en worden tariefsstijgingen met terughoudendheid gezien. Omdat inspanningen voor het realiseren van een aantrekkelijke warenmarkt in Het centrum en de wijken eerder toe dan afnemen, ontstaat een mismatch tussen kosten en opbrengsten. In 2012 wordt gezien hoe hier beleidsmatig en financieel mee kan worden omgegaan.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Lopend beleid

Wat gaan we hiervoor doen?

Marktvisie

- focussen op acquisitie om de 'leegstand' terug te dringen.
- opstelling Vismarkt aanpassen.
- systematisch toezicht op naleving van marktregels.
- implementeren van gewenste beleidsaanpassingen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- toekomstbestendige marktactiviteiten.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

BINNENSTAD EN TOERISME

Een aantrekkelijke binnenstad, ook tijdens de uitvoering van verschillende bouwprojecten, is opgenomen als ambitie in ons collegeprogramma. En ook is de binnenstad benoemd als een belangrijke dynamo in de structuurvisie 'Stad op Scherp'. Een gastvrije, bereikbare en goed functionerende binnenstad is immers van groot belang voor de stedelijke economie. Met een gastvrije en zich van andere steden onderscheidende binnenstad, willen we (zakelijke) bezoekers en toeristen aantrekken die hier langer verblijven en die meer geld uitgeven. Dat moet weer leiden tot extra banen. Met G-kracht zetten we daarom in op het bevorderen van het toerisme en op het versterken van het bedrijfsleven in de binnenstad: vooral de horeca en de detailhandel. Een aantrekkelijke binnenstad is ook van belang voor het aantrekken en behouden van kenniswerkers (talent). Talenten zijn nodig om de kenniseconomie van Groningen te laten groeien.

GELD

Het lastentotaal voor het deelprogramma Binnenstad en toerisme bedraagt 2,1 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door een bijdrage uit de algemene middelen van 1,7 miljoen euro en overige inkomsten van 400 duizend euro.

Beleidsvelden

- Binnenstadontwikkeling
- Bevorderen toerisme
- Versterken bedrijfsleven binnenstad
- Talent en kenniswerkers

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2009	2010	Beoogd in 2012
■ Aantal binnenstadbezoekers ¹	■ 24,5 miljoen	■ 24,1 miljoen	■ Bezoekersaantallen stabiel houden
■ Gerealiseerde omzet ¹	■ 756 miljoen euro	■ 780 miljoen euro	■ Omzet stabiel houden
■ Aantal toeristische overnachtingen ²	■ 352.000	■ 374.200	■ Toename
■ Bezoekerswaardering binnenstad ¹		■ Gemiddeld cijfer 6,8	■ 6,8 of hoger

¹ Bron: Detailhandelsmonitor 2010.

² Bron: Stadsmonitor 2011.

Beleidsveld

Binnenstadontwikkeling

Met een zich steeds vernieuwende binnenstad geven we niet alleen antwoord op ontwikkelingen en kansen, maar we laten ook zien waarom er steeds weer redenen zijn om de binnenstad met een bezoek te vereren. Er staat een aantal grote vernieuwende projecten op stapel zoals de Oostwand, het Groninger Forum en de Regiotram. Vanaf 2011 beïnvloeden deze projecten het functioneren van de binnenstad. Goede informatievoorziening is cruciaal, voor bezoekers, ondernemers en Stadters.

Doelen

Wat willen we bereiken?

- Een bruisende en bereikbare binnenstad;
- Een veilige binnenstad (Veilig Uitgaan en Veilig Ondernemen);
- Goed wonen in een leefbare binnenstad (vooral A-kwartier en Binnenstad-Oost);
- De binnenstad als motor van de economische en culturele ontwikkeling van stad en regio.

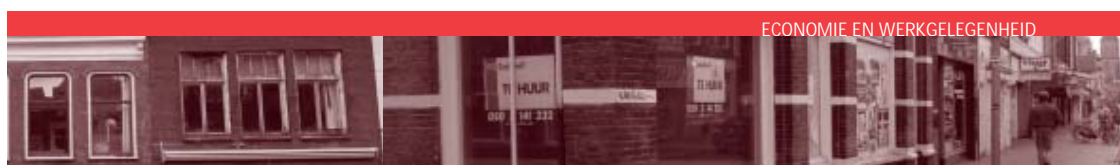
Analyse

Hoe staan we ervoor?

De Detailhandelmonitor 2010 wees uit dat er sprake is van een dalende trend in omzet en bezoekersaantallen in de binnenstad. Dit is weliswaar in lijn met een landelijke trend, maar verdient wel onze aandacht. De waardering van bezoekers over de sfeer in de binnenstad is onverminderd hoog. In 2011 is en in 2012 wordt fors extra geïnvesteerd in evenementen om de stad aantrekkelijk te houden.

Programma 2: Economie en werkgelegenheid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Nieuw accent

Uitvoering Ruimte voor de Binnenstad

In 2012 willen we uitvoering geven aan het programma Ruimte voor de Binnenstad, waarin aandacht is voor een betere bereikbaarheid (zoals de tram, Deltaplan fiets), voor de publieke ruimte en voor de economische versterking van de binnenstad (onder andere het Forum, Kunstkwartier/Westerhaven).

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Uitvoering geven aan het programma Ruimte voor de Binnenstad.

Extra beleidsmiddelen

Bruisende Binnenstad

Uw raad heeft voor 2011 en 2012 300 duizend euro extra beleidsgeld uitgetrokken voor evenementen in de binnenstad. De evenementen moeten ervoor zorgen dat het centrum van Groningen aantrekkelijk blijft tijdens de bouw van het Groninger Forum en andere grote bouwprojecten. Inwoners en mensen van buiten de stad moeten immers voldoende redenen hebben de stad te blijven bezoeken. Wij stellen voor ook in 2012 300 duizend euro beschikbaar te stellen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Uitvoering evenementenprogramma.

Lopend beleid

Informatiecentrum binnenstad

De komende jaren zal veel afhangen van duidelijke informatie en goede communicatie. Het informatiecentrum is de centrale plek waar we plannen kunnen presenteren en waar alle informatiemateriaal verkrijgbaar is. Door de koppeling met de VVV (onderdeel van Marketing Groningen) kan dit centrum ook aan verschillende doelgroepen informatie verstrekken over alles wat er in de binnenstad te beleven valt. In 2012 moet het centrum gerealiseerd zijn.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Realisatie informatiecentrum binnenstad.

Lopend beleid

Herinrichting Diepenring

We starten met de uitvoering van de herinrichting van de Diepenring, inclusief woonschepen en parkeren. We verwachten de herinrichting in 2013 te kunnen afronden.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid.

Lopend beleid

Toekomst A-kwartier

31 december 2015 is de datum waarop de looptijd van de prostitutievergunningen in het A-kwartier afloopt. We willen de raamprostitutie hier afbouwen en aan de slag met planontwikkeling in de richting van wonen en bedrijvigheid. Intussen zijn we bezig met het aanpassen van de bestemmingsplannen voor het A-kwartier en de Nieuwstad.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Perspectief op Binnenstad-Oost

In 2011 moet het perspectief op Binnenstad-Oost gereed zijn zodat we in 2012 kunnen starten met de uitvoering ervan. In het kader van een toegankelijke binnenstad zijn we al bezig met aanpassingen in Binnenstad-Oost.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Start uitvoering perspectief op Binnenstad-Oost.

Lopend beleid

Uitvoering veiligheidsplannen binnenstad

Oua veiligheid voor de binnenstad en het beperken van de overlast focussen we met onze maatregelen op drie gebieden: het A-kwartier, het Martinikerkhof en de Steentilstraat. Daarnaast lopen de projecten Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) en Veilig Uitgaan nog door.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid.

Beleidsveld

Bevorderen toerisme

Meer dan 85% van de toeristen komt van buiten onze eigen provinciegrenzen. Vooral Friezen weten de stad goed te vinden. Door de inkomende geldstromen vormt het toerisme dan ook een belangrijke stuwende impuls voor de stedelijke economie. Willen we de hoge bezoekersaantallen vasthouden, dan zullen we de binnenstad aantrekkelijk moeten zien te houden voor toeristisch bezoek tijdens de bouwwerkzaamheden rond het Forum en de Oostwand. Dat doen we vooral via een goed gevuld en aantrekkelijk evenementenprogramma.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Hogere bestedingen in het toerisme, de detailhandel en de horeca moeten leiden tot banen die vooral geschikt zijn voor het onderste en middensegment van de arbeidsmarkt.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Het aantal dagbezoeken is met circa 6% is gedaald tot 4,7 miljoen, maar het verblijfstoerisme in Groningen zit sterk in de lift. Uit ervaring weten we dat verblijfstoeristen ongeveer twee keer zoveel uitgeven dan dagtoeristen, we zijn dus blij met deze groep. Het aantal overnachtingen in hotels, bed & breakfasts en andere locaties is met ruim 9% gestegen tot ruim 375.000. De bestedingen zijn relatief hoog te noemen ten opzichte van de rest van Nederland. Voor de komende periode zetten we in op aandacht voor de dagbezoeker én op het verder versterken van het verblijfstoerisme.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

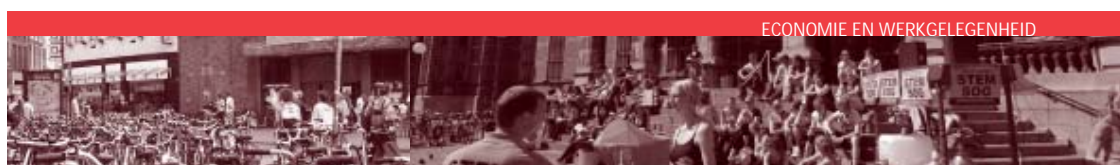
Publiektrekkende evenementen en initiatieven

In 2012 willen we een nieuw, aansprekend initiatief ondersteunen naar analogie van Hoofdstad van de Smaak. Daarnaast willen we voortborduren op successen uit 2011 zoals bijvoorbeeld Eurosonic op de Grote Markt en een evenement zoals de Nacht van de Kunst & Wetenschap.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Extra beleidsmiddelen

Marketing Groningen

Uw raad heeft in 2011 besloten de bijdrage aan Marketing Groningen structureel te maken. Met ingang van 2011 hebben we 89 duizend euro extra beschikbaar gesteld, zodat het totale benodigde bedrag van 900 duizend euro nu structureel wordt gefinancierd.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Continuering Marketing Groningen.

Lopend beleid

Toeristische monitors

Periodiek verschijnen toeristische monitors waarmee we inzicht krijgen in de ontwikkeling en trends op de Nederlandse en Groningse vakantiemarkt, zoals duur van de vakantie, ondernomen activiteiten en bestedingen per doelgroep. Jaarlijks ontvangen we de resultaten van het Continue Vakantie Onderzoek (CVO). De Toeristisch-Recreatieve OntwikkelingsMonitor (TROM) vindt om het jaar plaats; niet in 2012.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Inzicht in toeristische ontwikkelingen en trends via het Continue Vakantie Onderzoek.

Beleidsveld

Versterken bedrijfsleven binnenstad

Naast culturele voorzieningen zijn de horeca en de detailhandel belangrijke smaakmakers van de stad. Bovendien gaat het hier om economisch belangrijke sectoren met een grote werkgelegenheidscomponent.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Hogere bestedingen in het toerisme, de detailhandel en de horeca moeten leiden tot extra banen die vooral geschikt zijn voor het onderste en middensegment van de arbeidsmarkt.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In lijn met de landelijke trend is er sprake van een lichte daling in de bezoekersaantallen. De totale omzet nam wel toe, als gevolg van hogere bestedingen per bezoeker. Net als vorig jaar geeft 62% van de bezoekers aan de binnenstad primair voor het winkelen (vooral modezaken) te bezoeken. De waardering van bezoekers over de kwaliteit van de winkels en de sfeer in de binnenstad is onverminderd hoog. Verheugend is de sterke stijging in het aantal toeristische overnachtingen: + 6,3%

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Winkelstraatmanagement

De pilot Winkelstraatmanagement in het Ebbingekwartier en Binnenstad-Oost loopt tot en met 2012 en wordt financieel ondersteund door het Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie. De aangestelde winkelstraatmanagers werken aan het versterken van ondernemersverenigingen, aan gezamenlijke promotie en marketing, aan een betere uitstraling van de openbare ruimte en aan het terugdringen van de leegstand.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Bijdrage Groningen City Club

Ook in 2012 willen we de GCC weer ondersteunen. We vinden de GCC waardevol als samenwerkingspartner in het Jaarprogramma BIMA (Binnenstad Management), waarin projecten van gemeente en ondernemers zijn opgenomen ter verbetering van de aantrekkelijkheid en bereikbaarheid van de binnenstad. Daarnaast is de GCC een belangrijk platform voor en spreekbuis van de binnenstadondernemers.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Continuering Groningen City Club.

Extra beleidsmiddelen

Incubatorvoorziening binnenstad

In de stad zijn de afgelopen periode tal van incubators opgericht zoals YEAH! en CUBE050. Momenteel proberen we partijen te interesseren voor vestiging van een incubator voor zelfstandigen zonder personeel (zzp-ers) in het Forum. Dat zou een mooie aanvulling zijn op de bestaande incubatorfaciliteiten voor startende (student-)ondernemers in hartje stad.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Een of meerdere partijen opsporen die mogelijk een incubator willen starten in het Forum.

Gestopt

Milieuscan horecabedrijven

In 2011 hebben we als eenmalige actie een milieuscan laten uitvoeren bij 15 horecabedrijven. Het project wordt in 2011 afgerond.

Nieuw activiteit

Uitvoering Structuurvisie Detailhandel

Voortvloeiend uit de Structuurvisie Detailhandel 2011-2020 die uw raad in januari 2011 heeft vastgesteld, gaan we 70 duizend euro uitvoeringsbudget 2012 inzetten voor promotiekosten ten behoeve van de oprichting en/of vestiging van onderscheidende winkelformules.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Inspelen op actuele zaken voortvloeiend uit de nieuwe Structuurvisie Detailhandel.

Lopend beleid

Monitor detailhandel

Ook in 2012 willen we de detailhandelsmonitor weer laten uitvoeren om zo actuele informatie te verkrijgen als relevante input voor ons uitvoeringsbeleid. Door dezelfde opzet toe te passen als in 2011 zijn de cijfers van 2012 weer vergelijkbaar met voorgaand jaar.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Uitvoering detailhandelsmonitor.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Talent en kenniswerkers

Verdergaande structuurversterking in de richting van de kenniseconomie leidt tot een toenemende behoefte aan talenten die kunnen bijdragen aan de economische groei in de kennissectoren.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen voldoende talent voor de stad behouden, naar de stad laten terugkeren of aantrekken.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Zie bij 'Hoe staan we ervoor?' onder Het Akkoord van Groningen (Deelprogramma Groningen Kennisstad).

Wat gaan we hiervoor doen?

Extra beleidsmiddelen

Arbeidsmarkt en talent

In aansluiting op de nieuwe kadernota Regionaal arbeidsmarktbeleid 'Grensverleggend' willen we in 2012 één á twee initiatieven nemen dan wel ondersteunen die gericht zijn op vervulling van de personele behoefte in de kennissectoren en het MKB.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Ondersteuning van één á twee nieuwe initiatieven.

Extra beleidsmiddelen

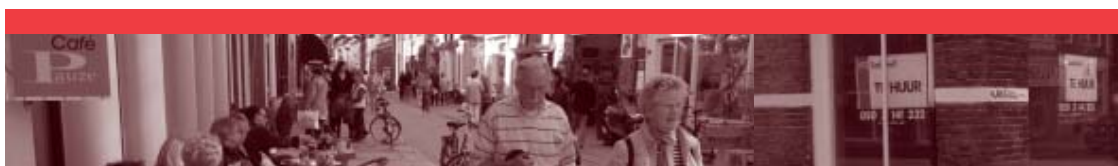
Cultureel talent en ondernemerschap

Door het stimuleren van de creatieve bedrijvigheid willen we het aantal arbeidsplaatsen in onze kenniseconomie bevorderen. Er blijkt namelijk een duidelijke relatie te bestaan tussen creativiteit en innovatie. Die innovatieve sfeer moet weer creatieve en talentvolle ondernemers aantrekken. In 2012 willen we één á twee activiteiten ontplooiën of ondersteunen die cultuur en bedrijvigheid dicht bij elkaar brengen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Ondersteuning van één á twee activiteiten.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

GRONINGEN KENNISSTAD

Met 'Groningen City of Talent' stimuleren we de kenniseconomie. Instrumenten daarvoor zijn Het Akkoord van Groningen en economische beleidsplan G-kracht. Samen met de partners van Het Akkoord van Groningen zetten we in op een innovatief ondernemingsklimaat en willen we de stad ontwikkelen tot centrum van duurzame innovatie. We willen Groningen als City of Talent profileren en kennis vaker en meer maatschappelijk toepassen. Bij dat proces willen we het middelbare, het voorbereidende beroeps onderwijs en de grote werkgevers uit de stad intensiever gaan betrekken. Dat gebeurt door te focussen op twee sterke kennisclusters: Groene Energie en Gezond ouder worden. Groningen heeft voor beide clusters een uitstekende kennisinfrastructuur en een veelbelovende onderscheidende uitgangspositie. Door deze clusters verder te ontwikkelen en krachtig te profileren willen we aantrekkingskracht uitoefenen op onderzoeksinstituten, bedrijven en talentvolle kenniswerkers. Zo willen we de werkgelegenheid bevorderen.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Groningen kennisstad bedraagt 1,5 miljoen euro. Deze lasten worden gedeekt door een bijdrage uit de algemene middelen van 1,1 miljoen euro en overige inkomsten van 400 duizend euro.

Beleidsvelden

- Het Akkoord van Groningen
- (Groene) energie
- Gezond ouder worden (healthy ageing)
- Innovatieve ondersteunende technologie (ICT)

Beleidsveld

Beleidsveld Het Akkoord van Groningen

Het Akkoord van Groningen is een structureel en strategisch samenwerkingsverband tussen de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen, het Universitair Medisch Centrum Groningen en de gemeente Groningen. Door als gelijkwaardige partners op te trekken en te investeren in innovatie en kennisinfrastructuur wil de stad uitgroeien tot een knooppunt van kennis. Een stad met een sterk kennis-, innovatie- en ondernemersklimaat. Kortom een City of Talent. Om Groningen als kennisstad zo duidelijk mogelijk te profileren hebben de Akkoordpartners twee speerpunten benoemd: Energie en Healthy Ageing (Gezond ouder worden)

Doelen

Wat willen we bereiken?

In juni 2009 werden de samenwerkingsambities tussen stad en kennisinstellingen hernieuwd in Het Akkoord van Groningen 2.0. Uitgangspunt van *Het Akkoord 2.0* is het ontwikkelen, profileren en toepasbaar maken van kennis binnen de speerpunten Energie en Healthy Ageing. Met dit scherpe kennisprofiel willen we een bijdrage leveren aan het oplossen maatschappelijke vraagstukken op het terrein van energie en healthy ageing. Daarnaast profileert Groningen zich hiermee als kennisstad en als onderscheidende, concurrerende regio. Ten slotte hopen we hiermee een stijging van het aantal hoogwaardige arbeidsplaatsen te realiseren.

De in *Het Akkoord 2.0* geformuleerde doelen moeten tot de volgende resultaten leiden:

- het beter benutten van de kennissectoren Energie en Healthy Ageing met een grotere betrokkenheid van de grote werkgevers en het MBO en VMBO;
- bevorderen van excellentie, meer studenten en toponderzoekers aantrekken en behouden voor Groningen en het boeien en binden van talent;
- groei van het aantal hoogwaardige kennisbanen stimuleren.

Hierbij maken wij de volgende kanttekening. Het lokale kennis- en innovatiebeleid moet om effectief te zijn aansluiten bij het regionale en landelijke beleid. Het ontwikkelen van een internationale concurrentiepositie op dit terrein vraagt grote investeringen die het budget van gemeenten te boven gaan. De rol van de gemeente is dus vooral voorwaardenscheppend: het bij elkaar brengen van partijen, innovatieve ontwikkelingen mogelijk maken en mede ondersteunen en het profileren van de stad als kennisstad door middel van allerlei verschillende activiteiten die direct raakvlakken hebben met de speerpunten van *Het Akkoord 2.0*. Het aantonen van causale verbanden tussen de gemeentelijke activiteiten en een stijging van de kennisintensieve bedrijvigheid (groei van kennisbanen) blijft lastig. Hierop zijn vele andere factoren van invloed.

Programma 2: Economie en werkgelegenheid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Ondanks de lichte daling van de werkgelegenheid in 2010 stijgt het aantal kennisgerelateerde banen nog steeds, voornamelijk in de gezondheids- en welzijnszorg en in het onderwijs.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p>
Extra beleidsmiddelen	<p>Akkoord van Groningen</p> <p>We willen net als in 2011, ook in 2012 500 duizend euro beschikbaar stellen voor de uitvoering van het Akkoord van Groningen. Alle hierna genoemde activiteiten worden uit dit budget gedekt.</p> <p>Kenniscampagne City of Talent</p> <p>De vaste onderdelen van de campagne, zoals vastgelegd in de Jaarplannen, zullen in 2012 in grote lijnen hetzelfde zijn als in 2011: zoals een gezamenlijke vacaturepagina in de Volkskrant, Ster&cultuur-spots op de landelijke televisie, netwerkborrels, raadsbezoeken, citydressing en verscheidene activiteiten van en voor de leden van de Groningen Talent Group. Het grootste evenement voor 2012 is het Healthy Ageing Evenement.</p> <p>Healthy Ageing Evenement 2012</p> <p>Onder de paraplu van de campagne City of Talent organiseren de partners van het Akkoord van Groningen in juni 2012 een Healthy Ageing Evenement in het kader van het <i>European Year for Active Ageing and Solidarity Between Generations</i>. Tijdens het Healthy Ageing Evenement 2012 zullen de Akkoordpartners in samenwerking met het Healthy Ageing Netwerk Noord Nederland (HANNN) een gevarieerd aanbod van activiteiten organiseren om het thema Healthy Ageing onder de aandacht te brengen bij een breed publiek.</p> <p>Met het evenement leveren we een belangrijke bijdrage aan het bovenstaande EU-jaar. Wij verwachten dat de bekendheid van Groningen als City of Talent en Health Ageing City in Den Haag en Brussel zal toenemen. Verder verwachten we dat het evenement een bijdrage zal leveren aan het vergroten van de kennis van de burgers van Groningen over dit thema. Tot slot is het uitwisselen van kennis tussen kennisinstellingen en internationale partners (met de organisatie van een wetenschappelijk congres) en het versterken van het netwerk op dit gebied tussen overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven van belang. Wij verwachten dat het evenement ook op deze terreinen een belangrijke bijdrage zal leveren.</p> <p>Koppeling sport met campagne City of Talent</p> <p>Uit recent imago-onderzoek onder de doelgroep blijkt dat 'City of Talent' regelmatig wordt geassocieerd met sport. De partners van het Akkoord van Groningen hebben onderzocht of de link met sport levensvatbaar en verrijkend is. Centraal stond de vraag of Groningen in sportief opzicht ook een City of Talent is. De Akkoordpartners hebben afgesproken dat de profilering van Groningen als sportstad zich zal richten op het tot stand brengen van verbindingen tussen "alle takken van sport" op het gebied van (sport)kennis (sport)talentontwikkeling. Onderzocht wordt of deze dwarsverbanden kunnen worden gelegd binnen een mogelijk te realiseren kennisinstituut voor sport.</p> <p>Groningen Talent Group</p> <p>De Talent Group krijgt steeds meer gestalte als denktank voor overheid en bedrijfsleven. De 150 geselecteerde leden werken in 2012 onder meer mee aan de ontwikkeling van de Healthy Ageing Campus en de organisatie van het Healthy Ageing Evenement en projecten op het gebied van energie en jongerenhuisvesting. De Talent Group zal in 2012 (net als in 2011) bijeenkomsten blijven organiseren waar bedrijven, gemeentelijke diensten, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties direct leden van de groep kunnen werven om mee te werken/denkracht te leveren bij heel diverse vraagstukken en projecten. De huidige Talent Group zal dit najaar een voorstel doen voor de selectie van nieuwe aanwas in 2012.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> Met de campagne City of Talent (CoT) willen we de bekendheid van Groningen als kennisstad vergroten. Hetgeen onder meer tot uitdrukking moet komen in een stijging van het aantal bezoekers van de website CoT. De talenten die Groningen verlaten zullen elders als ambassadeur van Groningen gaan functioneren.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Energie (zie ook beleidsveld Energie)

Binnen het Akkoord ligt de nadruk op het benutten van dit speerpunt voor kennisvalorisatie en het realiseren van onze maatschappelijke ambities op het terrein van duurzaamheid en Energie. Binnen het Akkoord is de ontwikkeling van een Energy Academy op Zernike een belangrijk thema, verder uit te werken in 2012.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Versterken relaties gemeente en kennisinstellingen, bekendheid van Groningen als dé energiestad van de Energy Port Noord-Nederland vergroten.

Healthy Ageing (zie ook beleidsveld Healthy Ageing)

De samenwerking binnen Het Akkoord van Groningen is gericht op het benutten van dit speerpunt voor kennisvalorisatie en op het realiseren van onze maatschappelijke ambities op het terrein van gezondheid en welzijn. Voor 2012 is de organisatie van een groot publieksevenement op het terrein van Healthy Ageing de belangrijkste activiteit.

In Gezonder Zorgen III (zie programma Welzijn, gezondheid en zorg), het nieuwe gemeentelijke gezondheidsbeleid dat vanaf 2012 van start gaat, is een goede aansluiting tot stand gebracht tussen de Healthy Ageingprogramma's van de kennisinstellingen en het gemeentelijk beleid.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Versterken relaties gemeente en kennisinstellingen, bekendheid van Groningen als Healthy Ageing stad vergroten.

Zernike

De Akkoordpartners ontwikkelen een gezamenlijke visie voor Zernike Campus en het Zernike Science Park. Aan dit traject wordt nog gewerkt. Partijen hebben in 2011 een voorlopige intentieverklaring vastgesteld. Verder heeft er een marktconsultatie plaatsgevonden en er zijn ontwikkelmodellen gemaakt en geïnteresseerde vastgoedpartijen zijn uitgenodigd voor een gesprek. In het najaar van 2011 worden de vervolgstappen bepaald op basis waarvan een plan wordt gemaakt voor het jaar 2012.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Betere profilering van het Zernikegebied, betere verbinding tussen Science Park en Zernike Campus en versterking van de samenwerking tussen kennisinstellingen (RUG, Hanzehogeschool) en bedrijfsleven.

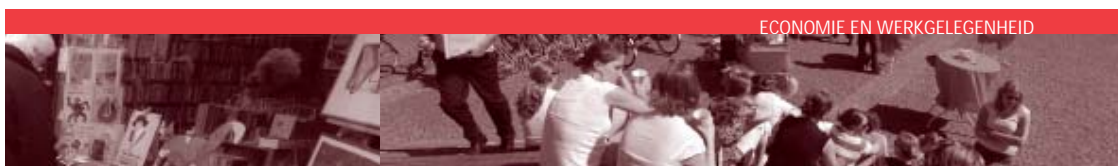
Stimuleren ondernemerschap

Het stimuleren van ondernemerschap is een van de doelstellingen van het Akkoord van Groningen. De Rijks Universiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen, het Universitair Medisch Centrum Groningen en de stichting Business Generator Groningen zullen, als het Rijk de aanvraag voor de ontwikkeling van een Centrum voor Valorisatie en Ondernemerschap honoreert, deze voorziening in 2012 realiseren op de Zernike Campus.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Versterking van de relatie tussen onderwijs en bedrijfsleven,
- verbetering van het vestigingsklimaat,
- vergroten van het aantal startende ondernemers,
- grotere uitstraling van het Zernikegebied,
- vergroten van valorisatie,
- vooral op het gebied van energie, versterking van het bedrijvenpark,
- vergroten van mogelijkheden voor stageplaatsen arbeidsplaatsen,
- boeien en binden van ondernemertalent.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Internationalisering

In 2012 zullen de Akkoordpartners blijven werken aan de profilering van Groningen als kennisstad in Den Haag en Brussel. Binnen het Akkoord ligt de nadruk betreffende de speerpunten energie en Healthy Ageing bij de internationale samenwerking op Noord-Duitsland (Oldenburg, Bremen, Hamburg). We sluiten daarbij aan bij de keuzes die voor de kennisinstellingen het meest interessant zijn. Naast Duitsland worden de resultaten van het werkbezoek dat universiteit en gemeente Newcastle in 2011 aan onze zusterstad brachten verder uitgebouwd. De organisaties van alle Akkoordpartners zijn hierbij aangesloten.

Tot slot is de verder ontwikkeling van de relatie met China een belangrijk thema binnen het Akkoord. RUG, Hanzehogeschool en gemeente werken hiervoor samen binnen het Groningen Confucius Instituut (GCI). In 2012 zal het GCI diverse activiteiten organiseren om de banden tussen China en Groningen/Noord-Nederland verder aan te halen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Actief deel uitmaken van Europese netwerken, versterken van de internationale samenwerking op het gebied van Energie en Healthy Ageing, versterking van de relaties in Den Haag en Brussel, Noord Duitsland en China.

Jongerenhuisvesting (Zie ook deelprogramma Jongerenhuisvesting)

Voor jongeren worden voldoende huisvestingsmogelijkheden gecreëerd. Dit is een belangrijke voorwaarde om als stad studenten te kunnen blijven trekken. De door de Akkoordpartners gelanceerde TalentGroup is betrokken bij de ontwikkeling van de plannen voor grootschalige studentenhuysvesting en bij de campagne BOUWJONG.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Betrokkenheid van de TalentGroup sluit aan bij de ambitie in het collegeprogramma om met studentenorganisaties en kennisinstellingen in gesprek te gaan om ideeën, wensen en meningen over huisvesting op te halen. Dit moet uiteindelijk resulteren in de oplevering van grootschalige nieuwbouw voor jongeren op een aantal locaties in de stad.

Extra beleidsmiddelen

Cofinancieringsfonds

Het cofinancieringsfonds is bedoeld om de kenniseconomische ontwikkeling van de stad te bevorderen. Het fonds is bedoeld voor de cofinanciering van projecten op het gebied van Energie en Healthy Ageing. In 2011 heeft uw raad besloten voor de periode 2011-2014 jaarlijks 250 duizend euro hiervoor beschikbaar te stellen. Er is een toenemende vraag vanuit het Rijk en Europa aan de regionale en lokale overheden naar de cofinanciering van projecten ter stimulering van de kenniseconomie. In de vergadering van 20 juli 2011 heeft uw raad de richtlijnen en fasering van het fonds vastgesteld. En wij hebben twee projecten op het gebied van Healthy Ageing uit het fonds gehonoreerd. Ook in 2012 verwachten wij aanvragen op het gebied van de speerpunten Energie en Healthy Ageing.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Het beschikbaar stellen van cofinanciering voor kennisprojecten levert een meervoud van Europese en rijkssubsidies op voor de Groningse economie. Wij verwachten dat we het meeste rendement uit de cofinancieringsmiddelen halen als we deze koppelen aan de SNN-tenders voor de resterende Transitie II- en Piekengelden. Voor deze tenders worden vanuit de kennisinstellingen kansrijke projecten ingediend die aansluiten bij de collegegoelen voor het stimuleren van de kenniseconomie. De projecten die tot dusver ten laste van het fonds zijn gehonoreerd leveren nieuwe banen op en leiden tot nieuwe samenwerkingsverbanden tussen Groningse bedrijven en kennisinstellingen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

(Groene) energie

Groningen heeft een stevige positie op het gebied van energiekennis. We beogen uitbouw en versnelling van die kennis en van de energiebedrijvigheid, zodat Groningen uitgroeit tot dé duurzame energiestad van Europa. Juist omdat de duurzaamheidssector economische potentie combineert met grote maatschappelijke betekenis, willen we deze sector in Groningen krachtig stimuleren. Dat moet leiden tot een toename van het aantal banen in de energiesector.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen Groningen laten uitgroeien tot een knooppunt van kennis. Door te investeren in de energiekennis en -bedrijvigheid willen we een betekenisvolle bijdrage leveren aan het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en een onderscheidende concurrerende regio zijn.

Werkgelegenheidsontwikkeling energie en afval

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator:	Referentie: 2010*	Beoogd in 2012
■ Aantal bedrijfsvestigingen	■ 353	■ 370
■ Aantal arbeidsplaatsen	■ 5.017	■ 5.400

*) De cijfers wijken af van voorgaande rapportages aangezien we nu de aangepaste sectorindeling volgen zoals toegepast in Groningen Economisch Bekeken 2010. Behalve de nutsbedrijven en de Milieudienst zijn nu ook energieadviseurs, -installateurs en -productenten meegenomen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In Groningen wordt door verschillende partijen flink geïnvesteerd in de productie van groene energie en dan vooral in biogas. In de afgelopen periode zijn veel nieuwe kennisprojecten opgezet (zoals Flexiheat, Flexigas, IJknet, Powermatching City); de uitvoering ervan moet in veel gevallen nog starten. Ook voor de Biobased Economy is een project opgezet ten behoeve van de ontwikkeling van bioplastics. In samenwerking met onze Akkoord-partners zijn we in een proces dat moet leiden tot de oprichting van een Energy Academy in Groningen: een inspirerend centrum waar onderzoekers, ondernemers, docenten en studenten uit binnen- en buitenland samen werken aan nationale en internationale energievraagstukken.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Extra beleidsmiddelen

Cofinanciering Energy Valley

Voor de komende vier jaren hebben we nieuwe afspraken gemaakt met Energy Valley. Er is een nieuw werkplan opgesteld en daarnaast zijn er projectafspraken gemaakt met de organisatie. Voor de komende periode richt Energy Valley zich op de volgende vijf thema's: biobased economy, power hub, smart energy systems, groen gas rotonde en Energy Academy (voorheen: Energy Business Campus).

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Uitvoering geven aan het nieuwe werkplan.

Extra beleidsmiddelen

Stimuleren energieke MKB-ers (voorheen: 'Supportprogramma energieke starters')

In 2011 is de platformorganisatie NEBC opgericht: de New Energy Business Community. Via deze organisatie krijgen MKB-bedrijven eenvoudiger toegang tot pilots, huisvesting, keurmerken en dergelijke, die specifiek bedoeld zijn voor de energiesector. Daarnaast is sprake van gezamenlijke promotie, stands en dergelijke. Door financieel bij te dragen aan de NEBC, hopen we in 2012 twee tot drie nieuwe MKB-bedrijven in de energiesector te kunnen verwelkomen binnen onze gemeentegrenzen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Vestiging van 2 à 3 nieuwe MKB-energiebedrijven in Groningen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Gezond ouder worden (healthy ageing)

Naast energie is deze kennissector in Het Akkoord 2.0 benoemd tot speerpunt benoemd. Met de pensionering van de babyboomgeneratie staan we voor maatschappelijke vraagstukken als het betaalbaar houden van de gezondheidszorg en mensen langer actief houden in het arbeidsproces. Groningen bezit een sterk kennisfundament voor het Healthy Ageing-cluster. Een belangrijke voorwaarde om tot innovatieve oplossingen te komen, is kennis op het gebied van een gezonde levensloop. Met een kenniscentrum op het gebied van gezond ouder worden willen we bijdragen aan de ontwikkeling en toepassing van dergelijke kennis.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Versterken van Groningen Kennisstad door het uitbouwen van het Healthy Ageing-cluster: Samen met relevante partners willen we dat Groningen (c.q. Noord-Nederland) regionaal, nationaal en internationaal herkend en erkend wordt als Europese topregio op het gebied van Gezond Ouder Worden. We willen dat de ontwikkelde kennis vaker en steeds meer maatschappelijk wordt toegepast.

Werkgelegenheidsontwikkeling in de healthy ageing-sector

MEETBAAR RESULTAAT 2012

Indicator:	Referentie: 2010*)	Beoogd in 2012
■ Aantal bedrijfsvestigingen	■ 333	■ Bovengemiddelde groei
■ Aantal werkzame personen	■ 22.583	■ Bovengemiddelde groei

*) De sectorindeling is gebaseerd op de indeling van Groningen Economisch Bekeken 2010. Daarbij bestaat de healthy ageing-sector uit de volgende deelsectoren: life sciences, food & nutrition, medical technology, care & cure en healthy lifestyle.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De afgelopen jaren is vooral geïnvesteerd in kennisontwikkeling via projecten als Lifelines en ERIBA. Om het healthy ageing-cluster verder tot ontwikkeling te brengen is de ontwikkeling van (nieuwe) bedrijvigheid nu noodzakelijk. De ambitie is om de Healthy Ageing Campus de komende jaren tot ontwikkeling te brengen. Hierbij ligt de focus op gezonde voeding, e-health en life sciences (medische technologie, geneesmiddelenontwikkeling en diagnostica). Focus en samenhang in de projecten is nodig om nationaal én internationaal aan de weg te kunnen timmeren.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Gestopt

Uitbouw clusterorganisatie

De gemeente heeft een constructieve rol gespeeld bij de vorming van de clusterorganisatie Healthy Ageing Network Noord-Nederland (HANNN). Nu wordt gewerkt aan het verder tot ontwikkeling brengen van het cluster. Zie activiteit 'Acquisitie (nieuwe) bedrijvigheid'.

Gestopt

Valorisatie en ondernemerschap

We hebben financieel bijgedragen aan de oprichting van het Centrum voor Valorisatie en Ondernemerschap. De activiteiten van het centrum worden uiteraard voortgezet in 2012. Voor de gemeente heeft dit geen verdere financiële consequenties voor 2012.

Extra beleidsmiddelen

Acquisitie (nieuwe) bedrijvigheid

In 2011 is door het gezamenlijke Healthy Ageing Network Noord-Nederland (HANNN) een acquisitiestrategie opgesteld. In 2012 willen we ook financieel bijdragen om acquisitiemateriaal te ontwikkelen en een acquisitieorganisatie op te zetten.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Oprichting van een acquisitieorganisatie healthy ageing.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Innovatieve ondersteunende technologie (ICT) Groningen beschikt over een sterke kennispositie op het gebied van ICT. In Groningen is de ICT-infrastructuur van hoog niveau. We zetten ICT vooral in als ondersteunende technologie ten behoeve van de energiesector en gezond ouder worden.
Doelen	Wat willen we bereiken? Om de ambities ten aanzien van de kenniseconomie te versnellen, investeren we samen met andere partijen in een uitstekende ICT-infrastructuur.
Analyse	Hoe staan we ervoor? In de afgelopen periode hebben we samen met onze Akkoord-partners geïnvesteerd in de sleutelprojecten Target en Draadloos Groningen. Target bevindt zich in de uitvoeringsfase en zoals u weet is de uitrol van Draadloos Groningen gestaakt.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Gestopt	Breedbandinfrastructuur In ons collegeprogramma hebben we aangegeven dat we de aansluiting van bedrijven en woningen op glasvezel wilden bevorderen. In overeenstemming met het landelijk beeld is de marktsituatie ook hier niet optimaal voor een overheidsinstantie om zich in het glasvezelavontuur te storten. We zien daarom voorlopig af van verdere initiatieven.
Extra beleidsmiddelen	Datacenters We hebben gemerkt dat er mondiaal belangstelling is voor Groningen als vestigingslocatie voor datacenters. Qua vestigingscondities is Groningen op een aantal punten zeer zeker onderscheidend ten opzichte van andere locaties in de wereld. We willen nu actiever belangstelling gaan wekken zodat zich op lange termijn daadwerkelijk een (omvangrijk) datacenter zal vestigen op een van onze bedrijventerreinen. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Vestiging van een datacenter in Groningen binnen een paar jaar.
Extra beleidsmiddelen	Projectinitiatieven Groningen Kennisstad Om de kennissectoren (energie, healthy ageing, innovatie) in onze gemeente verder te versterken, willen we vanuit G-kracht projectinitiatieven ondersteunen die gericht zijn op talent en kenniswerkers, danwel op de Digitale Agenda. De Digitale Agenda beoogt het functioneren van overheden en instellingen te verbeteren via digitalisering (zoals e-government, burgerparticipatie). VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Ondersteuning van meerdere projectinitiatieven.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Deelprogramma 4

OVERIGE ACQUISITIE

Met het deelprogramma Overige Acquisitie richten we ons op het aangaan en onderhouden van contacten op lokaal, regionaal, nationaal en op Europees niveau. Die contacten zijn onder meer nodig om te kunnen anticiperen op relevante beleidsvoornemens, om de kans op externe subsidies en investeringen te vergroten, om meer bedrijven en bezoekers te kunnen aantrekken en om het regionale bedrijfsleven en de kennisinstellingen te kunnen versterken. Voor het aantrekken van nieuwe werkgelegenheid en nieuwe bedrijvigheid willen we primair aansluiten op het reeds in Groningen gevestigde bedrijfsleven en de aanwezige sterke punten.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma overige acquisitie bedraagt 90 duizend euro en wordt gedekt door een bijdrage uit de algemene middelen van 80 duizend euro en overige inkomsten van 10 duizend euro.

Beleidsvelden

- Actief netwerken
- Internationalisering

Beleidsveld

Actief netwerken

Doelen

Wat willen we bereiken?

Aandacht voor goede betrekkingen moet ertoe leiden dat de belangen van Groningen voldoende voor het voetlicht komen bij uiteenlopende partijen (investeerders, samenwerkingsrelaties, bedrijfsleven, kennisinstellingen, overheden en meer) op verschillende niveaus.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De gemeente neemt jaarlijks – zowel ambtelijk als bestuurlijk – deel aan verschillende activiteiten en netwerken op verschillende niveaus (lokaal, regionaal, nationaal, Europees).

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Extra beleidsmiddelen

Regionale en (inter)nationale samenwerking

We richten ons daarmee op versterking van de regionale en (inter)nationale samenwerking. We zetten dan ook in op versterking van de regionale samenwerking, op het landelijk beter voor het voetlicht brengen van onze regionale ambities en op het bevorderen van internationale handel en kennisontwikkeling. Ook gezamenlijke lobbytrajecten door de regio voor het behoud van rijksdiensten en andere grote werkgevers voor het Noorden, maakt onderdeel uit van Actief netwerken.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Regionaal – nationaal: Regelmatige ambtelijke en bestuurlijke contacten op regionaal, nationaal en Europees niveau.

Extra beleidsmiddelen

Relatiemanagement

Niet alleen houden we contact met onze specifiek benoemde doelgroepen door onze account managers; ook werken we veel samen, wisselen kennis uit en onderhouden contacten met tal van instanties die van belang zijn voor het functioneren van de Groninger economie.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Versterken relaties met instellingen, bedrijven en instanties.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Extra beleidsmiddelen

Samenwerkingsverband Noord-Nederland

Omdat de vier grote steden (Groningen, Leeuwarden, Emmen en Assen) sinds 2007 adviserend lid zijn van het Dagelijks Bestuur van het SNN, dragen wij sinds 2008 financieel bij aan de organisatiekosten. Het betreft de kosten van de diverse bestuurssecretariaten en de uitvoeringskosten. In 2011 heeft uw raad besloten voor 2011 en 2012 elk 110 duizend euro incidenteel beschikbaar te stellen uit de extra beleidsmiddelen.

Beleidsveld

Internationalisering

We geven in 2012 een vervolg aan de zorgvuldig opgebouwde contacten in Noordoost-Europa, Duitsland en China. Zie ook 'Internationalisering' onder Het Akkoord van Groningen.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Aandacht voor goede internationale handelsbetrekkingen moet op den duur leiden tot meer import en export en tot investeringen in Noord-Nederland. Daarnaast willen we bereiken dat onze twee speerpunt-kennissectoren, energie en healthy ageing, een concurrerende positie en reputatie opbouwen in het internationale speelveld.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Het opbouwen van relevante handelscontacten en zorgen voor internationale promotie is al enige jaren gefocust op Noordoost-Europa en Duitsland enerzijds, en China anderzijds. In toenemende mate doen we dat samen met Assen. We hebben deelgenomen aan tal van internationale activiteiten en handelsmissies; daarnaast nemen we deel aan een aantal Interreg-projecten zoals Smart Cities, Groen Gas en Hanze Energie Corridor. Steeds staat samenwerking met onze kennisinstellingen, bedrijfsleven en intermediaire organisaties daarbij centraal. Tot slot is het Confucius Instituut in 2011 in Groningen geopend, dat we willen inzetten als verbindend platform voor allerlei China-activiteiten vanuit en naar Groningen en de regio (inclusief Oldenburg en Bremen).

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Extra beleidsmiddelen

Internationale promotie en handelscontacten energie

We zetten onze inspanningen in 2012 voort om Groningen internationaal te promoten als dé duurzame energiestad van Europa en om relevante handelscontacten in de energiesector op en uit te bouwen. Dat doen we samen met belangrijke partners zoals de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en intermediaire organisaties als de Kamer van Koophandel en de NOM.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Deelname aan één nieuw internationaal energieproject;
- Organiseren van of deelname aan minimaal twee activiteiten die Groningen promoten als duurzame energiestad.

Extra beleidsmiddelen

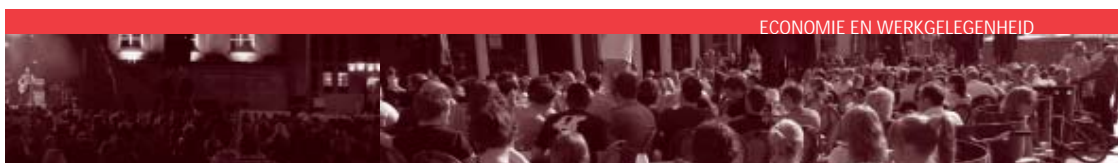
Internationale promotie en handelscontacten healthy ageing

Om de healthy ageing-sector te versterken en ook internationaal te promoten, reserveren we enige middelen om kennisinstellingen en bedrijven desgevraagd te ondersteunen bij hun internationale activiteiten.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Bijdrage leveren aan internationale positionering van de Groningse healthy ageing-sector.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Noordoost-Europa, Duitsland en China

Eind 2011 is een samenwerkingsovereenkomst getekend met Kaliningrad waarbij is afgesproken de samenwerking te concretiseren. Dat leidt tot een aantal concrete acties voor 2012. Onderzocht wordt nog of we samen met Kaliningrad, Jönköping (Zweden) en Turku (Finland) gezamenlijk internationale projecten kunnen doen danwel gezamenlijke missies kunnen organiseren. Mogelijk willen we samen met Jönköping en Turku een missie naar China organiseren.

Het internationale seminar over handel met China en deelname van China aan de Promotiedagen in 2011 fungeren als opmaat voor verdere activiteiten in 2012. We rekenen op meerdere inkomende missies vanuit China. Mogelijk volgt in 2012 een bestuurlijke missie naar China om de betrekkingen te bestendigen en handel te bevorderen.

Ook willen we de contacten die zijn opgedaan tijdens de succesvolle energie- en offshore-reis naar Moermansk in 2012 uitbouwen via een nieuwe uitgaande handelsmissie.

In 2012 zullen we bovendien voortborduren op de zorgvuldig opgebouwde contacten in Duitsland. Zo zullen we Groningen verder promoten in Hamburg als ideale vestigingsplaats voor de gaming sector en de creatieve sector. Ook willen we meerdaags bezoek aan de Noordelijke regio bevorderen via culturele en toeristische arrangementen. Tot slot continueren we de langdurige samenwerkingsrelatie met Oldenburg en Bremen, die op tal van gebieden is uitgemond in concrete projecten.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 5

OVERIG ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID

Binnen het programma economie en werkgelegenheid hebben we nog niet alle lasten kunnen toerekenen aan de juiste deelprogramma's. Dit betreffen vooral kapitaallasten welke we voorlopig hebben opgenomen bij het deelprogramma overige. Bij de eerste voortgangsrapportage zullen we, waar van dat van toepassing is, alsnog de lasten en baten aan de juiste deelprogramma's binnen dit programma toerekenen.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma overige economie en werkgelegenheid bedraagt 20 miljoen euro. De lasten worden gedekt uit een onttrekking uit de reserve Grondzaken 0,7 miljoen euro, opbrengst huren en pacht en diverse overige inkomsten 2,5 miljoen euro en een bijdrage uit de algemene middelen van 16,8 miljoen euro.

Begroting G-kracht 2012

G-kracht extra beleidsmiddelen

In 2011 heeft uw raad besloten voor de periode van 2011 tot en met 2014 jaarlijks 1 miljoen euro uit extra beleidsmiddelen (i) beschikbaar te stellen voor de uitvoering van G-kracht. Samen met 681 duizend euro uit de vrijval kapitaallasten dienst RO/EZ (i) is dan in totaal 1,7 miljoen euro beschikbaar voor de uitvoering van G-kracht 2012.

G-kracht extra beleidsmiddelen	
Deelprogramma 1: Ruimte voor bedrijvigheid	650 duizend euro
Dienstverlening aan werkgevers	
■ Werklocaties	
■ Bevorderen ondernemerschap	
■ Bedrijvigheid in de wijken	
■ Creatief ondernemerschap	
Deelprogramma 2: Binnenstad en Toerisme	525 duizend euro
Aantrekken en behouden van bezoekers en talent	
■ Bevorderen toerisme	
■ Versterken bedrijfsleven binnenstad	
■ Talent en kenniswerkers	
Deelprogramma 3: Groningen Kennisstad	415 duizend euro
Activiteiten gericht op versterking kennisclusters	
■ Energie	
■ Healthy ageing (Gezond ouder worden)	
■ ICT	
Deelprogramma 4: Overige acquisitie	91 duizend euro
■ Actief netwerken	
■ Internationalisering	
Deelprogramma 5: Overige Economie en Werk	0 euro
■ Beleidsontwikkeling en monitoring	
Totaal:	1,681 miljoen euro

De activiteiten die hieronder vallen staan onder de diverse deelprogramma's.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Economie en werkgelegenheid								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
2.1	MD/ROEZ	Ruimte voor bedrijvigheid	12.229	6.175	5.331	4.661	4.701	4.741
2.2	ROEZ	Binnenstad en toerisme	2.198	2.646	2.060	1.254	1.317	1.345
2.3	BSD/OCSW/ROEZ	Groningen kennisstad	1.358	938	1.505	845	850	855
2.4	ROEZ	Overige acquisitie	-	-	90	-	-	-
2.5	ROEZ	Overig economie en werkgelegenheid	41.851	19.936	19.999	20.406	20.358	19.845
Totaal lasten			57.636	29.695	28.985	27.166	27.226	26.786
Baten								
2.1	MD/ROEZ	Ruimte voor bedrijvigheid	1.590	1.308	1.376	1.376	1.376	1.376
2.2	ROEZ	Binnenstad en toerisme	567	347	388	133	133	133
2.3	BSD/MD/OCSW/ROEZ	Groningen kennisstad	440	292	431	16	16	16
2.4	ROEZ	Overige acquisitie	-	-	10	-	-	-
2.5	ROEZ	Overig economie en werkgelegenheid	6.280	3.801	2.501	2.501	2.501	2.501
Totaal baten			8.877	5.748	4.706	4.026	4.026	4.026
Totaal saldi voor bestemming			-48.759	-23.947	-24.279	-23.140	-23.200	-22.760
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			12.994	1.678	3.319	319	319	319
Totaal onttrekkingen			18.546	5.210	4.040	4.038	4.038	4.038
Totaal saldi na bestemming			-43.207	-20.415	-23.558	-19.421	-19.481	-19.041
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst				2012	2013	2014	2015
	ROEZ	G-kracht			1.000	1.000	1.000	
	BSD	SNN			110			
	BSD/ROEZ	Akkoord van Groningen			500			
	ROEZ	Cofinancieringsfonds Kennisprojecten (2011-2014)			250	250	250	
	ROEZ	Binnenstadmanagement (bouwfestival)			300			
Totaal nieuw beleid					1.160	250	250	-
Saldo programma + nieuw beleid					-22.398	-19.171	-19.231	-19.041

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

2.1 Ruimte voor bedrijvigheid

V 868 duizend euro

In de begroting 2011 zijn incidenteel, aan extra beleidsmiddelen opgenomen voor ISV (Paterswoldseweg), vitale bedrijfsterrinen, Wielewaalplein, Winkelcentra Paterswoldseweg en Revitalisering Duinkerkenstraat (fase 1). Deze incidentele middelen zijn in de begroting 2012 teruggeraamd (V 1 miljoen). Het jaarprogramma G-kracht is geactualiseerd, daardoor is het budget met 210 duizend euro toegenomen ten opzichte van 2011 (N 210 duizend euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

- 2.2 Binnenstad en toerisme** **V 627 duizend euro**
In de begroting 2012 zijn de incidenteel beschikbare middelen voor binnenstadmanagement, logiesbelasting, stimulering watertoerisme en winkelstraatmanagement teruggeaamd (V 726 duizend euro). Herziening van bestemmingsplannen en indexering zorgen samen voor een nadeel van 90 duizend euro.
- 2.3 Groningen Kennisstad** **N 428 duizend euro**
Het opnemen van de baten en lasten van G-kracht in dit deelprogramma resulteert per saldo in een nadeel van 250 duizend euro. Daarnaast levert een verhoging van de baten en lasten van het Akkoord van Groningen levert per saldo een nadeel op van per saldo 160 duizend euro.
- 2.5 Overige economie en werkgelegenheid** **N 1,4 miljoen euro**
De begrote renteopbrengsten van de reserve Grondzaken en de reserve Grondbank nemen af ten opzichte van de actuele begroting 2011 (N 1,1 miljoen euro). Daarnaast worden meer middelen onttrokken uit de reserve Grondzaken (N 300 duizend euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

PROGRAMMA 3 JEUGD EN ONDERWIJS

Gezond en veilig opgroeien en je talenten ontwikkelen.

Wij willen dat kinderen in Groningen gezond en veilig opgroeien en, ongeacht hun sociaaleconomische of etnische achtergrond, allemaal optimale kansen krijgen hun talenten te ontwikkelen en hun plek kunnen vinden in onze samenleving als vrije en verantwoordelijke burgers. Dat betekent dat we extra aandacht besteden aan kinderen en gezinnen in achterstands- en/of risicosituaties. Als kinderen of ouders in de knel komen, willen we zo vroeg mogelijk een helpende hand bieden.

Van belang is ook ons streven om Groningen – 'City of Talent' – dé onderwijsstad van Nederland te maken. Dat betreft alle onderwijs, dus ook dat voor de jongste kinderen.

Relevante beleidsnota's

Integraal jeugdbeleid 2010-2014
Lokale Educatieve Agenda 2010-2014
Duurzaamheidseducatie 'Groeien en bloeien. Het programma 2008-2011'
Integraal huisvestingsplan 2011-2014
Buitenspelen in Groningen, uitgangspunten voor speelruimtebeleid 2007-2011
Gezonder Zorgen 2007-2010
Aanpak overmatig alcoholgebruik jongeren uit september 2008

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

JEUGD EN ONDERWIJS

DEELPROGRAMMA

- 1 **Integraal jeugdbeleid**
- 2 **Overig Jeugd en onderwijs**

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

INTEGRAAL JEUGDBELEID

Wij willen dat Groningen een van de aantrekkelijkste steden van Nederland is om in op te groeien. Je treft het als je in Groningen opgroeit. Want in Groningen staat talent centraal. Wij sluiten aan bij de drijvende kracht van elk kind en hebben een breed en aansprekend aanbod dat ieder kind prikkelt en verder laat ontwikkelen. Wij geloven dat ieder Gronings kind recht heeft op kwalitatief goed onderwijs. We willen dat Groningen wordt beschouwd als de onderwijsstad van Nederland.

Wij herkennen dat opvoeding lastig kan zijn en geloven in de kracht van positief opvoeden. Daarom zetten we in op versterking van de opvoedkracht van ouders en hun sociale omgeving. De Centra voor Jeugd en Gezin (CJG) vervullen een centrale positie hierin. Een grote opgave voor de komende jaren is de voorgenomen decentralisatie van de jeugdzorg. We gaan dit oppakken in samenhang met de andere decentralisaties AWBZ begeleiding en Werken naar Vermogen.

Helaas blijven er kinderen die het moeilijk hebben. Deze kinderen geven we de ondersteuning die ze nodig hebben. Als ze dreigen te ontsporen worden ze snel opgenomen in ons vangnet zodat ze weer in staat worden gesteld positief deel te nemen en bij te dragen aan de Groningse maatschappij.

Speciale aandacht besteden we aan kinderen in armoedesituaties. Zo veel mogelijk willen we voorkomen dat armoede in het gezin kinderen belemmert in hun ontwikkeling.

We willen dat de Groningse jeugd optimale kansen heeft bij het betreden van de arbeidsmarkt en uiteindelijk kan genieten van een goede levensstandaard.

GELD

Het totaal van de lasten van het deelprogramma Integraal jeugdbeleid bedraagt 57,1 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit integratie- en decentralisatie-uitkeringen 2,8 miljoen euro, specifieke rijksbijdragen 2,3 miljoen euro, een bijdrage uit de gemeenschappelijke regeling 10,5 miljoen euro, overige inkomsten 5,5 miljoen euro en een onttrekking aan de reserves 1,6 miljoen euro en een bijdrage uit de algemene middelen 34,4 miljoen euro.

Beleidsvelden

- Talentontwikkeling
- Opvoedkracht
- Actieve gezonde leefstijl
- Maatschappelijke participatie
- Veilig opgroeien

Beleidsveld

Talentontwikkeling

De ambities van dit beleidsveld hebben een relatie met het programma Sport en bewegen.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen dat jongeren in Groningen opgroeien tot zelfredzame burgers die een positieve bijdrage leveren aan onze samenleving. In 'Groningen City of Talent' staat het ontwikkelen van talent centraal. Daarbij gaat het om de talenten van alle kinderen, van jongs af aan. We willen dat iedere jongere de ruimte krijgt om zijn of haar talenten te ontdekken en zo goed mogelijk te ontwikkelen. Op school, bij de sportclub, op de muziekschool of elders. We willen dat iedere jongere in Groningen – passend bij zijn of haar eigen niveau – optimaal voorbereid de arbeidsmarkt betreedt.

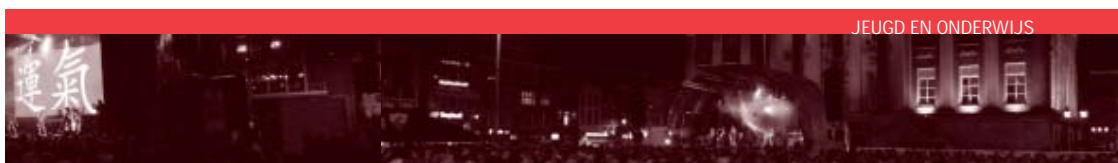
Analyse

Hoe staan we ervoor?

De laatste cijfers van de prestaties op de Cito-toets score laten zien dat de leerprestaties van de kinderen in het basisonderwijs nog niet op het landelijke gemiddelde liggen. De deelname aan het basisontwikkelingsprogramma in de voorschoolse periode is hoog. De deelname door doelgroepkinderen aan de voor- en vroegschoolse educatie (vve) is beduidend lager. Daarvoor zijn investeringen nodig. Ook voor de doorstroming vanuit het voorschoolse aanbod aan voor- en vroegschoolse educatie naar het aansluitende aanbod in het basisonderwijs. De taalprestaties van de leerlingen in groep 2 van de basisscholen zijn in vergelijking met de landelijke groep goed; ze presteren boven het landelijke gemiddelde. Het terugdringen van het aantal voortijdige schoolverlaters blijft een belangrijke opgave. Hierover maken we nieuwe afspraken met het Rijk.

Programma 3: Jeugd en onderwijs

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Nieuw accent

Wat gaan we hiervoor doen?

Kinderen en jongeren optimale kansen bieden
Verbeteren van leerprestaties.

We willen de leerprestaties van leerlingen verbeteren. Om deze prestaties te verbeteren gaan we innovatieve activiteiten binnen het basisonderwijs (financieel) ondersteunen. Met de schoolbesturen zullen we bespreken in hoeverre de middelen voor de schoolmediatheken en leerlingbegeleiding anders ingezet kunnen worden ten gunste van deze innovatieve activiteiten.

We zorgen voor een binnen- en buitenschools aanbod waarbij leerlingen uit het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs kennis kunnen maken met de talentgebieden:

- sport en beweging;
- kunst en cultuur en;
- wetenschap, natuur en techniek.

Dit doen we door onder meer het subsidiëren van:

- Bslim- 2 (zie beleidsveld Actieve gezonde leefstijl);
- muzikale vorming in het basisonderwijs (op scholen die deel uitmaken van een vensterschool);
- buitenschoolse kinderactiviteiten volgens een nieuwe opzet gericht op talentontwikkeling en aansluitend bij het binnenschoolse aanbod;
- een buitenschools aanbod techniek.

Het buitenschoolse aanbod techniek wordt vanaf 2012 volgens een nieuwe opzet uitgevoerd waarbij we tegelijkertijd een bezuiniging van 80 duizend euro doorvoeren. Naast het buitenschoolse aanbod techniek zullen we met de schoolbesturen de mogelijkheden voor een binnenschoolse doorgaande lijn techniek verkennen (van basis- naar voortgezet onderwijs).

Daarnaast voeren we natuur- en duurzaamheidseducatie uit in het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs (zie beleidsveld Maatschappelijke participatie).

Voor de onderwijshuisvesting zetten we middelen in voor de realisatie van nieuwbouw, verbouw, onderhoud en aanpassing van basis- en speciaal onderwijs. In 2012 worden diverse nieuwbouwprojecten opgeleverd:

- nieuwbouw van een vmbo school in het noordwesten van de stad;
- de nieuwbouw van de Wingerd (school voor speciaal onderwijs);
- een brede school in de wijk Reitdiep;
- herbouw van de afgebrande brede school in Gravenbrug.

Daarnaast vindt nieuwbouw plaats voor RENN-4 (speciaal onderwijs).

In overeenstemming met ons Integraal Huisvestingsplan 2012-2015 zullen we vanaf 2012:

- scholen met een toegenomen ruimtebehoefte zoveel mogelijk gebruik laten maken van leegstaande capaciteit van dichtstbijzijnde scholen;
- investeren in het verbeteren van de kwaliteit van schoolgebouwen door het binnenklimaat en de duurzaamheid te verbeteren;
- een kwaliteitsstandaard voor nieuwbouw ontwikkelen.

Voor het bewegingsonderwijs bouwen wij een sporthal in de Wijert.

Voor leerlingen van het speciaal onderwijs verzorgen we het vervoer van en naar school. Het gaat om een voorziening met een 'open einde': alle leerlingen die aan de bepalingen van de verordening over het leerlingenvervoer voldoen hebben recht op vervoer van en naar school. Het leerlingenvervoer is voor de jaren 2010 tot en met 2012 gegund aan Connexion met een extra optioneel jaar.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2009	Middellang termijndoel (bv. 2014)
■ Gemiddelde Cito-toetscore	■ Groningen 535,1 Landelijk 535,5	■ Minimaal landelijk gemiddelde

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Doorgaande (leer)lijnen (samenhang in voorzieningen) realiseren

Voor het vergroten van de ouderbetrokkenheid subsidiëren we pilots gericht op het stimuleren ervan. Daarnaast subsidiëren we de opvoedingsondersteuningsprogramma's Opstapje en Opstap voor ouders van kinderen die aan voor- en vroegschoolse educatie deelnemen. In 2012 zullen we beoordelen in hoeverre deze opvoedingsondersteuningsprogramma's geschikt blijven voor koppeling aan voor- en vroegschoolse educatie.

Het principe van de Vensterscholen is samenwerking en doorgaande leerlijnen. Afhankelijk van de uitkomsten van de evaluatie van de vensterscholen in 2011 zullen we rekening moeten houden met mogelijk nieuwe impulsen vanaf 2012.

Doorgaande leerlijnen om taalachterstanden bij jonge kinderen te voorkomen realiseren we via een wijkgerichte aanpak.

Met het oog op een doorgaande zorglijn tussen basis- en voortgezet onderwijs voeren we het Brugproject basisonderwijs uit. Hierbij volgen en ondersteunen we, zorgleerlingen uit het basisonderwijs, bij de overgang naar het voortgezet onderwijs.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Middellang termijndoel 2014
■ Percentage doelgroepkinderen dat gebruik maakt van voorschools en vroegschoolse we-aanbod	■ 61	■ nnb

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

JEUGD EN ONDERWIJS

Lopend beleid

Taal- en ontwikkelachterstanden tijdig signaleren en bestrijden

Om te bewerkstelligen dat alle (doelgroep)kinderen deelnemen aan een voorschoolse voorziening subsidiëren we een passend aanbod per wijk, dat zo groot is als de omvang van het aantal (doelgroep)kinderen per wijk. Tegelijkertijd voeren we in 2012, evenals in 2011, een bezuiniging van 200 duizend euro door op de voorschoolse voorzieningen. In het najaar van 2012 zullen we, aan de hand van het verloop van de bezuinigingen in 2011 en 2012, ons voornemen om in de periode 2011 tot en met 2014 in totaal 1,0 miljoen euro te bezuinigen, herijken.

We subsidiëren de leerlingbegeleiding op scholen voor basisonderwijs. Verder zetten we middelen in voor het schakelonderwijs voor 60 jonge kinderen met taalachterstanden en subsidiëren we schakelklassen primair en voortgezet onderwijs voor leerlingen die het Nederlands niet beheersen. Specifiek in 2012 bespreken we met schoolbesturen van het basisonderwijs in hoeverre de middelen voor schakelonderwijs anders ingezet kunnen worden met het oog op het bestrijden van achterstanden.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2009	2010	Middellang termijndoel 2014
■ Percentage kinderen 2 t/m 4 jaar dat gebruik maakt van het basis ontwikkelingsprogramma	■ 88% (inschatting)		■ 88%
■ Percentage doelgroepkinderen 2 t/m 4 jaar dat gebruik maakt van het vve-aanbod	■ 50% (263 van 532)		■ 75%
■ Taalprestaties leerlingen groep 2 basisscholen			■ Nnb
■ D-E score op woordenschat:		■ Groningen 22%	
		■ Landelijk: 25%	
■ Gemiddelde vaardigheids score (taal algemeen)		■ Groningen 69%	
		■ Landelijk: 67%	

Nieuw accent

Alle jongeren goed voorbereiden op een loopbaan

Zie ook onder het kopje Regionale actieplan Jeugdwerkloosheid, onderdeel van het deelprogramma Arbeidsmarktbeleid van Programma 1.

Met het uitvoeren van de Wet Investeren in Jongeren (WIJ) investeren we in het behalen van een startkwalificatie of arbeidsparticipatie door jongeren. Dit betekent voor jongeren die zich bij het Werkplein melden dat een werk- en/of leeraanbod vóór een uitkering gaat. Daarbij investeren we onder andere in voortgezet algemeen vormend onderwijs (vavo) voor deze jongeren.

Als gemeente zien we toe op de handhaving van de leerplicht. Bij verzuim van leerlingen ondernemen we actie. In het zwaarste geval schrijven we processen-verbaal uit. Naast deze curatieve inzet voeren we preventieve activiteiten uit als het geven van voorlichting aan scholen, het houden van spreekuren door de leerplichtambtenaren en de deelname aan de zorgadviesteams op scholen voor voortgezet onderwijs. Via het Regionaal Meld- en Coördinatiepunt brengen we jongeren, die dreigen uit te vallen, in beeld. Vervolgens organiseren we een ketenaanpak voor deze jongeren.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

En verder:

- Maken we nieuwe afspraken met het Rijk over het terugdringen van voortijdig schoolverlaten (het huidige convenant loopt in 2012 af);
- Subsidiëren we, samen met het onderwijs, de Rebound;
- Zetten we samen met andere partners middelen in voor het project Kamers met Kansen dat gericht is op wonen, zorg, werken en leren;
- Subsidiëren we het schoolmaatschappelijkwerk op alle scholen voor voortgezet onderwijs.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Middellang termijndoel 2014
■ Aantal voortijdig schoolverlaters 12 tot 23 jaar	■ 424	■ Een reductie van 40% t.o.v. peiljaar 05-06: van 469 in 2006 naar 281 in 2011	■ Nnb

Beleidsveld

Opvoedkracht

De ambities van dit beleidsveld hebben een relatie met het programma Welzijn Gezondheid en Zorg.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen dat kinderen zich ontwikkelen tot evenwichtige volwassenen die verantwoordelijkheid kunnen dragen voor zichzelf en voor anderen.

We willen dat er in de directe leefwereld van het kind – in het gezin en in de sociale omgeving – voldoende 'opvoedkracht' is. We willen dat er goede interventies en oplossingen zijn wanneer het niet goed gaat.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In 2011 is de verwijsindex Zorg voor Jeugd ingevoerd. Met dit digitale signaleringssysteem kunnen professionals uit de jeugdzorgsector snel en efficiënt informatie uitwisselen. De bestaande signaleringsnetwerken zijn daarmee opgeheven.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Nieuw accent

Centra voor jeugd en gezin (CJG's)

In de stad kennen we zes van deze Centra. Hierin werken verschillende organisaties op het terrein van de jeugdzorg met elkaar samen. De kern wordt gevormd door de gemeente (jeugdgezondheidszorg), MJD, COP en Bureau Jeugdzorg. Deze CJG's voeren de volgende drie functies uit:

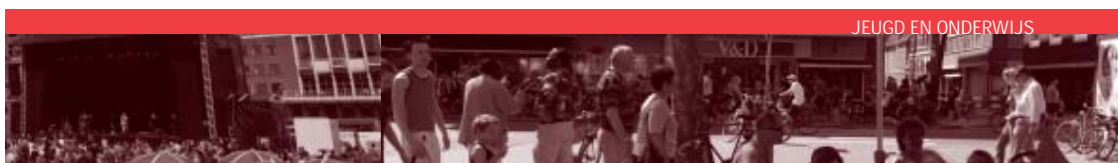
- inlooppunt voor informatie en advies;
- opvoed- en opgroei praktijk;
- sluitende aanpak van zorg.

Met de CJG's willen we ouders adequaat toerusten. We gaan (toekomstige) ouders voorbereiden op een nieuwe gezinssituatie door in 2012 een perinatale en postnatale training te ontwikkelen en uit te voeren. We zetten hierop in, omdat de sterfte rond de geboorte in de stad hoger is dan gemiddeld in Nederland.

Met de provincie en zorgverzekeraars maken we afspraken over de uitvoering van pilots. Deze pilots richten zich op de inzet vanuit de CJG's van ambulante jeugdzorg en eerstelijns psychologen voor ouders, kinderen en professionals van voorschoolse voorzieningen en het onderwijs. De inzet voor ouders en kinderen gebeurt daarbij zonder indicatiestelling vooraf.

Tevens zullen we de rol van de sociale omgeving versterken. We doen dit door:

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

- In 2012 het project 'Allemaal opvoeders' uit in de CJG's in de wijken Vinkhuizen en Beijum uit te voeren. Succesvolle aanpakken van dit project worden in de overige wijken ingevoerd;
- Vanuit alle CJG's samenwerkingsverbanden aan te gaan met vrijwilligersorganisaties en wordt de samenwerking tussen de CJG's en STIP's ontwikkeld;
- Wordt er een mediacampagne over positief opvoeden uitgevoerd;
- Zetten we in op nieuwe sociale media in de communicatie met en tussen ouders vanuit alle CJG's;
- Subsidieren we Eigen Kracht Conferenties waarbij de sociale omgeving wordt ingezet bij het vinden van oplossingen;

Werken we met het programma Triple P dat is gericht op 'positief opvoeden' en op het verkleinen of oplossen van gedragsproblemen bij kinderen.

Ook werken we aan het realiseren van een sluitende aanpak. Hieronder valt dat ouders begeleid worden naar het juiste aanbod. Hiervoor willen we vanaf 2012 in alle CJG's werken volgens twaalf principes die professionals in het CJG zo eenvoudig mogelijke handvatten geven om eenduidig te handelen. Ook moeten problemen van een kind of gezin in samenhang aangepakt worden. Daarvoor willen we een (digitaal) zorgplan ontwikkelen waarin afspraken met alle betrokkenen worden vastgelegd die bijdragen aan een samenhangende aanpak voor een kind of gezin.

Verder ronden we in 2012 het project 'Multi probleem Gezinnen-aanpak in de krachtwijken' af. Dit project is bedoeld voor het ontwikkelen van een effectieve, overdraagbare aanpak van multiprobleemgezinnen. Zie hiervoor het programma Welzijn, gezondheid en zorg, deelprogramma Preventie en Zorg, beleidsveld Maatschappelijke Opvang, verslavingszorg en OGGz.

Vanaf 2012 zullen meldingen bij het Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG) waar kinderen bij betrokken zijn worden afgehandeld door de CJG's. Daarvoor gebeurde dit door het ASHG.

Daarnaast voeren we de coördinatie van de verwijfsindex Zorg voor Jeugd uit. In 2012 zullen we ontbrekende relevante instellingen op deze verwijfsindex aansluiten (waaronder Groningse Kredietbank en klantmanagers SOZAWE).

Verder maken we de CJG's tot spil van opvoed- en opgroei-ondersteuning. We beogen dat de CJG's zich doorontwikkelen tot een eerstelijnsorganisatie van waaruit deze ondersteuning plaats vindt. Hiervoor bereiden we ons in 2012 voor op de decentralisatie van de jeugdzorg. We zullen deze decentralisatie in samenhang met de decentralisatie van de AWBZ en de Wet Werken naar vermogen oppakken.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2009	2010	Middellang termijndoel 2014
■ Aantal uitgevoerde Triple-P trajecten	■ Triple-P niveau 3: 1,4% ■ Triple-P niveau 4: 0%		■ Triple-P niveau 3: 10% ouders ■ Triple-P niveau 4: 10% ouders
■ Aantal afgegeven signalen in de stad in de verwijfsindex Zorg voor Jeugd		■ 1268 signalen waarvan 755 keten signalen 441 signalen met lage urgentie 54 signalen met hoge urgentie 18 overige signalen	■ Streven is dat kinderen die bij hulp gebaat zijn gesignaleerd worden*
■ Aantal signalen in de verwijfsindex Zorg voor Jeugd dat zorgcoördinatie leidt		■ 22	■ Streven is dat bij casussen waarbij meerdere instellingen betrokken zijn zorgcoördinatie plaatsvindt.**
■ Percentage tevreden inwoners vanaf 18 jaar over CJG's		■ 65%	■ 70%
■ Percentage jeugd 11 t/m 17 jaar met hoge sturing door ouders		■ 9-11 jaar: 22% ■ 12-17 jaar 18%	■ 9-11 jaar: 24% ■ 12-17 jaar: 20%

* Omdat onbekend is hoeveel potentiële hulpvragen er zijn kunnen we geen streefwaarde over het aantal signalen geven.

** Omdat we het aantal casussen waarbij dit het geval is niet kunnen voorspellen kunnen we geen streefwaarde opnemen.

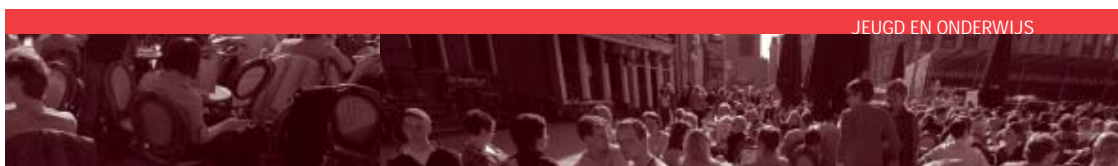

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Actieve gezonde leefstijl
	De ambities van dit beleidsveld hebben een relatie met het programma's Sport en bewegen.
Doelen	Wat willen we bereiken? We willen dat de gezondheid van de Groningse jongeren verbetert. Ook willen we dat in Groningen onze kinderen actief en gezond opgroeien. En dat voor hen en hun ouders gezond eten en voldoende bewegen de norm is. Daarbij voldoen ze minimaal aan de Nederlandse norm voor beweging. Ongeacht hun sociale of etnische achtergrond. Groningen moet een aantrekkelijke stad zijn om te sporten en te bewegen. Zie hiervoor ook het programma Sport en bewegen.
Analyse	Hoe staan we ervoor? Investeren in de gezondheid van de jeugd blijft een belangrijk aandachtspunt. In de periode 2004-2008 hebben we op gebied van alcoholgebruik door jongeren al een goede vooruitgang geboekt. Het percentage jongeren dat alcohol gebruikt is gedaald, maar we zijn er nog lang niet. We blijven er naar streven dat jongeren onder de zestien geen alcohol nuttigen. Naarmate kinderen ouder worden, stijgt het percentage kinderen met overgewicht. Het percentage 10-jarigen met overgewicht is stabiel. Over het algemeen zijn de inwoners van de stad tevreden over de speel- en sportvoorzieningen.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Bevorderen "Healthy Ageing" Als stad hebben we in het akkoord van Groningen (samen met het UMCG, de Hanzehogeschool en de Rijksuniversiteit Groningen) als ambitie vastgelegd dat Groningen het (kennis)centrum wordt van het gezond ouder worden. Ook de ROC's worden daarbij betrokken. Healthy Ageing is een langlopend programma dat ook in 2012 zijn beslag krijgt. Healthy Ageing is gericht op alle levensfasen. Als stad willen we met het integraal jeugdbeleid kinderen en jongeren zoveel mogelijk stimuleren tot een actieve en gezonde leefstijl. Daaronder vallen voor ons voldoende beweging en gezonde voeding, veilig seksueel gedrag en verantwoord omgaan met genotmiddelen. In 2012 komt de beleidsnota Gezonder Zorgen III gereed op basis waarvan keuzes worden gemaakt hoe we inzetten op gezond gedrag van jongeren. Zo ook de in 2008 gestarte aanpak 'Overmatig alcoholgebruik jongeren', met in totaal 45 maatregelen en activiteiten. De aanpak is in 2011 geëvalueerd. De inhoudelijke resultaten zullen echter pas op termijn duidelijk worden; vooralsnog lijkt de stijgende trend in het alcoholgebruik onder jongeren onder de 16 jaar te zijn omgebogen, waarschijnlijk door toegenomen verantwoordelijkheid van ouders voor het drinkgedrag van hun kind. Voor de leeftijdscategorie 16+ blijft het drinken van grote hoeveelheden alcohol in één keer ('binge drinken') een belangrijke bron van zorg. Er is dan ook alle reden om de ingezette koers van een gecoördineerde aanpak op alle fronten (preventie, regelgeving en handhaving, gunstige randvoorwaarden) voort te zetten. We willen zorgen voor een goede basis voor alle jeugdigen. Weerbaarheid en sport zijn daarbij belangrijke thema's. In 2012 werken we aan een gezonde leefstijl van de jeugd en hun ouders via: <ul style="list-style-type: none"> ■ het subsidiëren in schooljaar 2011-2012 van schoolbesturen van het basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs voor projecten over genotmiddelen, pesten en seksualiteit; ■ het subsidiëren van sport- en spelcontainers in minimaal vijf wijken. Op het totaal aan middelen voor projecten van scholen over genotmiddelen, pesten en seksualiteit voeren we vanaf 2012 een bezuiniging door van 52.500 euro. Verder draagt de jeugdgezondheidszorg vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin als ketenpartner bij aan de uitvoering van het basistakenpakket jeugdgezondheidszorg (0-19). De jeugdgezondheidszorg vervult haar reguliere contactmomenten met de jeugdigen uit en daarnaast voert zij ook in 2012 tal van projecten uit die gericht zijn op het versterken van het vermogen van ouders/opvoeders om het heft op het gebied van opvoeden in handen te houden of over te nemen (zie beleidsveld Opvoedkracht).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

JEUGD EN ONDERWIJS

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2008	Beoogd 2012	Middellang termijndoel 2014
<ul style="list-style-type: none"> ■ Jongeren 12 t/m 17 jaar die dagelijks roken in de afgelopen 4 weken ■ Jongeren 12 t/m 17 jaar die geen softdrugs (cannabis) hebben gebruikt in de afgelopen 4 weken ■ Jongeren < 16 jaar die geen alcohol hebben gedronken ■ Percentage 5- en 10-jarigen met overgewicht 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 12-15 jaar 11% ■ 16- 17 jaar 17% ■ 12-15 jaar 85% ■ 16- 17 jaar 80% ■ 43% ■ 5-jarigen 14% ■ 10-jarigen 23% 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 12-15 jaar 10% ■ 16- 17 jaar 15% ■ 12-15 jaar 86% ■ 16- 17 jaar 81% ■ 48% 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 5-jarigen 14% ■ 10-jarigen 23%

Nieuw accent

Zorgen voor 'speelse' buitenruimte en voorzieningen

Voor dit onderdeel verwijzen we naar het programma Sport en Beweging, deelprogramma Sportieve infrastructuur.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Middellang termijndoel (bv. 2014)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Percentage tevreden inwoners van 18 jaar en ouder over speelgelegenheden in de buurt ■ Percentage tevreden jongeren 9 t/m 17 jaar over sport- en speelvoorzieningen ■ Aantal sportaccommodaties 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 66% ■ speel- en klimtoestellen: 74% ■ voorzieningen buiten spelen: 63% ■ sportparken: 18 ■ sportvelden: 101 ■ tennisparken: 4 ■ recreatieve tennisbanen: 6 ■ sporthallen: 11 ■ gymzalen: 34 	<ul style="list-style-type: none"> ■ 70% ■ speel- en klimtoestellen: 78% ■ voorzieningen buiten spelen: 67% ■ sportvoorzieningen: 68% ■ Wordt bepaald na uitvoeren capaciteitsonderzoek in 2012

Nieuw accent

Stimuleren sportdeelname

In het schooljaar 2011-2012 verzorgen we het schoolzwemmen volgens de gebruikelijke opzet. Verder werken we een alternatieve opzet voor het schoolzwemmen uit (vangnetregeling voor kinderen zonder zwemdiploma). In het najaar van 2011 willen we het voorstel aan uw raad voorleggen om vanaf het schooljaar 2012-2013 de bezuiniging te kunnen doorvoeren,

Voor Bslim-2 en de sportstimuleringsprijs voor een jonge veelbelovende sporter en sportpenningen voor topsportprestaties verwijzen we naar het programma Sport en Beweging, deelprogramma Deelname aan Sport.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2008	Middellang termijndoel (bv. 2014)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Percentage jeugd dat voldoet aan de Nederlandse norm voor beweging ■ Lidmaatschap sportverenigingen 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VO: 10% ■ BO: 17% ■ 58% 	<ul style="list-style-type: none"> ■ VO: 15% ■ BO: 20% ■ 60%

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Versterken kwaliteit sport- en beweegaanbod
Met het oog op het stimuleren van kwalitatief goed bewegingsonderwijs door scholen zullen wij vanaf 2012 het predicaat 'Sportieve School' invoeren voor scholen die aan de criteria voor dit predicaat voldoen. Daarnaast subsidiëren we de versterking van tien sportverenigingen.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Middellang termijndoel (bv. 2014)
■ Aantal scholen met predicaat 'Sportieve school'	■ 0	■ 5

Nieuw accent

Gezonder maken binnenklimaat scholen
Alle basisscholen met natuurlijke ventilatie zijn bezocht. Daar is onderzocht of en hoe de school het binnenmilieu kan verbeteren. In 2012 voeren wij bij voorschoolse voorzieningen, scholen en kinderopvang op verzoek en tegen vergoeding onderzoek uit naar de kwaliteit van het binnenklimaat. Verder adviseren we op verzoek bij (ver)nieuwbouw van scholen. Daarnaast voeren we de technische hygiëne inspecties uit bij alle kinderopvanginstellingen.

Verder verstrekken we een subsidie voor de verduurzaming en verbetering van het binnenklimaat van nieuwbouwprojecten van scholen voor basis- en voortgezet onderwijs.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012
■ Aantal basisscholen met natuurlijke ventilatie die bezocht zijn m.b.v. eendagsmethode	■ 15 scholen bezocht	■ 10 scholen bezocht	■ 100%

Beleidsveld

Maatschappelijke Participatie

De ambities van dit beleidsveld hebben een relatie met de programma's Werk en Inkomen en Welzijn Gezondheid en Zorg.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen dat kinderen en jongeren zich ontwikkelen tot betrokken en verantwoordelijke burgers die een bijdrage leveren aan een duurzame en democratische samenleving. Meedoen aan de samenleving begint dicht bij huis, in de eigen straat en buurt. Meedoen is ook lid worden van een sportvereniging en meedoen aan andere activiteiten. We willen dat ook kinderen die opgroeien in armoede volop mee kunnen doen. Armoede mag geen belemmering vormen voor maatschappelijke participatie. We willen kinderen en jongeren stimuleren deel te nemen aan maatschappelijke activiteiten, ze betrekken bij hun leefomgeving en ze leren welke invloed zij kunnen uitoefenen op hun leefomgeving.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De participatie van de jeugd aan maatschappelijke activiteiten bestempelen we als goed.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Nieuw accent

Wat gaan we hiervoor doen?

Bevorderen sociale participatie

Voor het onderdeel maatschappelijke stages verwijzen we naar het programma Welzijn, Gezondheid en Zorg, deelprogramma Sociale Samenhang en participatie.

Daarnaast stimuleren we de deelname van jongeren aan maatschappelijke activiteiten. Daarvoor subsidiëren we activiteiten van Urban House en het Jeugd- en Jongerenwerk in de wijken Hoogkerk, Selwerd, Paddepoel, Tuinwijk, Vinkhuizen, Wijert, Corpus den Hoorn, Beijum, Lewenborg, Hoogte, Indische Buurt en Oosterpark.

Vanaf 2012 starten we met de uitreiking van een jongerenlintje aan een jongere die zich onderscheidt op het gebied van maatschappelijke participatie. Voor de juridische en maatschappelijke ondersteuning voor 30 ex-Alleenstaande Minderjarige Vluchtelingen verwijzen we naar het Programma Welzijn, Gezondheid en Zorg, deelprogramma Integratie en Emancipatie.

Verder bevorderen we optimale participatie van kinderen uit arme gezinnen. Zie daarvoor het beleidsveld 'Armoede en minimeleidend' onderdeel van programma 1.

Voor de activering van allochtone jongeren d.m.v. het subsidiëren van zelforganisaties verwijzen we naar het Programma Welzijn, Gezondheid en Zorg, deelprogramma Integratie en Emancipatie.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2009	2010	Middellang termijndoel bijv. 2014
■ Aantal deelnemende jongeren 10-19 jaar jeugd- en jongerenwerk	■ 2.400		■ 2.400
■ Bezoekers per jaar Urban House:			
■ Deelnemers		■ 940	■ 1.500
■ Publiek		■ 8.910	■ 12.000
■ Lidmaatschap jeugd buiten school 11 t/m 17 jaar van:			
■ (sport)vereniging		■ 72%	■ 72%
■ bibliotheek		■ 84%	■ 84%
■ les in dans, muziek, theater		■ 34%	■ 34%
■ beeldende kunst		■ 10%	■ 10%

Lopend beleid

Stimuleren verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving

We bevorderen de kennis van de jeugd van de natuur en van mogelijke bijdragen aan een duurzame wereld via het Centrum voor Natuur- en Duurzaamheidseducatie (NDE). Het Centrum voor NDE zorgt voor:

- lessen basisonderwijs op kinderwerktuinen;
- uitleen lesmaterialen;
- advisering scholen over schoolnabije tuinen;
- projecten voortgezet onderwijs;
- excursies basis- en voortgezet onderwijs;
- openstelling bezoekerscentrum;
- scholennetwerken basisonderwijs.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Middellang termijndoel bijv. 2014
■ Percentage kinderen basisonderwijs dat werkt op kinderwerktuinen	■ 46%	■ 60% (mits vierde kinderwerktuin er is)
■ Percentage deelnemende basisscholen aan scholennetwerk natuur- en duurzaamheidseducatie	■ 76%	■ 80%
■ Percentage scholen basis- en voortgezet onderwijs dat gebruik maakt van leskisten natuur- en duurzaamheidseducatie	■ 36%	■ 60%

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Jongeren de weg wijzen in onze democratie

We bevorderen de kennis en gebruikmaking door jongeren van hun democratisch recht door het subsidiëren van activiteiten waarbij jongeren worden betrokken bij de politiek. Ook subsidiëren we OOGTV voor het maken van programma's met en voor jongeren in alle Nieuw Lokaal Akkoord wijken.

Beleidsveld

Veilig opgroeien

De ambities van dit beleidsveld hebben een relatie met het programma Veiligheid.

Voor de aanpak van de veilige stad is voor de jaren 2012-2014 625 duizend euro aan extra beleidsgeld beschikbaar. Dit is niet voldoende voor het totaal aan activiteiten dat wij binnen het programma Veiligheid willen uitvoeren. Dit geldt vooral voor de deelprogramma's veilige woon- en leefomgeving, jeugd en veiligheid en integriteit en veiligheid. Daarvoor is zeker 2 miljoen euro nodig. Vanaf 2012 ontvangen we geen middelen Leefbaarheid en Veiligheid meer van het Rijk. Wij zullen bij de najaarsnota met een voorstel komen voor de omvang en de verdeling van de veiligheidsmiddelen.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen dat onze kinderen en jongeren opgroeien in een veilige omgeving, thuis en daarbuiten. We willen kinderen en jongeren in Groningen in hun leefwerelden beschermen tegen negatieve invloeden. Jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd, bieden we nieuw perspectief.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Het aantal hinderlijke jeugdgroepen is teruggelopen; ook de ervaren jongerenoverlast is gedaald. De inzet van het straathoekwerk en de zogenaamde Paraataanpak werpen hun vruchten af.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Bevorderen van een veilige thuissituatie

Om te bewerkstelligen dat het protocol kindermishandeling en huiselijk geweld is ingevoerd en wordt toegepast door de betrokken instellingen voeren we een training uit. Deze is bedoeld voor professionals die deelnemen aan de verwijsindex Zorg voor Jeugd. De training is gericht op deskundigheidsbevordering bij het signaleren van kinderen in risicovolle thuissituaties. Daarnaast ondersteunen we instellingen die deelnemen aan de verwijsindex Zorg voor Jeugd bij de invoering van het handelingsprotocol huiselijk geweld en kindermishandeling. In de jeugdgezondheidszorg voeren we in 2012 het digitaal handelingsprotocol kindermishandeling in. Daarnaast staat 2012 bij de jeugdgezondheidszorg in het teken van de borging door onder andere het aanstellen van aandachtsfunctionarissen kindermishandeling. Ook voeren we een communicatiecampagne uit naar burgers rond signalering huiselijk geweld en kindermishandeling. Verder subsidiëren we de voorlichting aan ouders en meisjes over de risico's van meisjesbesnijdenis.

Bij een vermoeden van kindermishandeling of onveilige thuissituatie voeren we via de CJG's vroegtijdige interventies uit. Daarnaast zetten we middelen in voor gerichte hulp aan het kind om negatieve gevolgen van huiselijk geweld tegen te gaan. Ook subsidiëren we naschoolse opvang in de wijken Oosterpark en Beijum voor kinderen tot 12 jaar met een risicovolle thuissituatie.

Voor jongeren die niet meer thuis kunnen wonen, bekostigen we een intensief aanbod gericht op het brengen van structuur en toekomstperspectief in hun leven (Hoendiephuis en ambulante woonbegeleiding van het project Campus Diep).

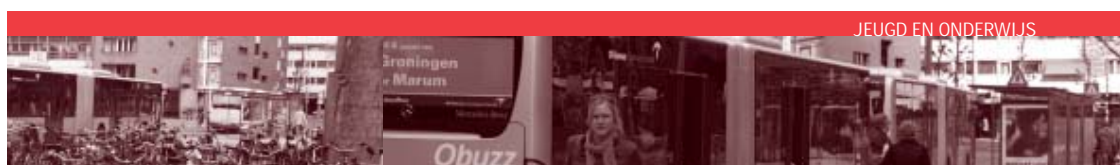
MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2008	Middellang termijndoel bijv. 2014
■ Percentage gemelde mishandelde kinderen 0-18 jaar	■ 0,90%	■ Streven is dat kinderen die hulp nodig hebben worden gemeld*

* Onbekend is hoeveel potentiële hulpvragen er zijn. Daardoor kan er geen streefwaarde opgenomen worden.

Programma 3: Jeugd en onderwijs

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Kinderen en jongeren beschermen tegen negatieve invloeden van buitenaf

We subsidiëren preventielessen (over waarden en normen, groepsinvloed, gevolgen van gedrag, veilig online, overlast en respect) in het basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs. Hiermee beogen we risico-gedrag door jeugdigen te voorkomen. Ook bekostigen we vuurwerkvoorlichting in het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs.

Voor een veilige omgeving is het belangrijk om pestgedrag aan te pakken. Ouders en scholen die te maken hebben met complexe pestsituaties ondersteunen we hierbij via het subsidiëren van het consultatieteam pesten. Verder implementeren we de Beroepen in de Individuele Gezondheidszorg registratie (verleent duidelijkheid over de bevoegdheid van een zorgverlener) en verklaring omtrent gedrag in de aansluitprocedure voor de verwijfsindex Zorg voor Jeugd.

Voor het ondersteunen van jongeren die dreigen af te glijden subsidiëren we een vroegtijdige gezinsaanpak voor jongeren (randgroepjongerenwerk) en hun ouders (opvoedondersteuning). Daarnaast subsidiëren we de ondersteuning van het basis-, speciaal en voortgezet onderwijs om de (sociale) veiligheid in en om school te bevorderen (schoolveiligheidsplannen).

Voor het tegengaan van discriminatie zetten we middelen in voor de voorlichting op scholen door het discriminatie meldpunt Groningen.

Om te bewerkstelligen dat jongeren met problemen grip krijgen op hun leven subsidiëren we activiteiten gericht op voorkomen van criminaliteit en prostitutie door Antilliaanse risicomeiden.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Middellang termijndoel bijv. 2014
■ Normbesef jeugd 9 t/m 17 jaar: percentage dat het erg vindt getuige te zijn van regeloverschrijdend gedrag	■ 67%	■ 70%
■ Percentage jeugd 9 t/m 17 jaar dat niet gepest is		
■ 9-11 jaar	■ 47%	■ 49%
■ 12-17 jaar	■ 72%	■ 74%

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Sluitende aanpak overlast en jeugdcriminaliteit

Voor het tegengaan van jeugdoverlast in de wijken subsidiëren we de wijkgerichte inzet van het outreachend straatteam. Daarmee krijgen we jongeren in beeld en we kunnen ze daar waar nodig toekomstperspectief en hulpverlening bieden. Daarnaast zetten we specifiek middelen in voor een outreachend straatteam dat gericht is op het in beeld krijgen van Antilliaanse jongeren en hen waar nodig toekomstperspectief en hulpverlening bieden. Verder zetten we ons in voor de aansluiting van betrokken instellingen op de verwijfsindex Zorg voor Jeugd. Voor een prettige en rustige jaarwisseling voeren we het Project Oud en Nieuw uit. Daarnaast subsidiëren we de verstrekking van informatie en advies over jeugdcriminaliteit aan instellingen die met de jeugd te maken hebben.

We willen de samenwerking tussen justitie, zorg en onderwijs optimaliseren met het oog op het voorkomen en bestrijden van overlast door jongeren. Daarvoor ontwikkelen we een integrale aanpak problematische jeugdgroepen. We gaan een multidisciplinaire coördinatiegroep hiervoor inrichten.

Verder zullen we afspraken maken over de verdeling van verantwoordelijkheden tussen het Veiligheidshuis, Politie, CJG-backoffice en het onderwijs. Daarnaast subsidiëren we de toeleiding van ouders van overlastgevend jeugd naar opvoedondersteuning en/of hulpverlening. Ook zetten we middelen in voor de uitvoering van een hulpaanbod aan kinderen die met de politie in contact zijn gekomen om te voorkomen dat zij in herhaling vervallen.

Recidive willen we voorkomen door het bieden van een toekomstperspectief. Daarvoor maken we afspraken met de justitieketen over nazorgtrajecten (toezicht, begeleiding en hulp) voor jongeren en jong volwassenen met werkstraf en ex-gedetineerde jeugd. Daarnaast maken we afspraken met de justitieketen over de aanpak van meerplegers (twee tot tien processen-verbaal), veelplegers (tien of meer processen-verbaal) en harde kern jongeren.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2008	2009	Middellang termijndoel bijv. 2014
■ Percentage bewoners dat vindt dat overlast van groepen jongeren veel voorkomt in de wijk	■ 11%		■ 11%
■ Aantal hinderlijke jeugdgroepen		■ 14	■ 14
■ Aantal overlastgevend jeugdgroepen		■ 0	■ 0
■ Aantal criminele jeugdgroepen		■ 0	■ 0
■ Aantal gehoorde jeugdige verdachten 12-17 jaar		■ 936	■ Nnb
■ Aantal gehoorde jeugdige verdachten 18-24 jaar		■ 1432	■ Nnb
■ Aandeel hiervan in centrum		■ 708	
■ Aantal HALT verwijzingen door politie		■ 271	■ Nnb

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Jeugd en Onderwijs								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
3.1	HVD/OCSW	Integraal jeugdbeleid	72.506	57.134	57.091	58.187	59.077	60.021
3.2	OCSW	Overig jeugd en onderwijs	-	-	-	-	-	-
Totaal lasten			72.506	57.134	57.091	58.187	59.077	60.021
Baten								
3.1	HVD/OCSW	Integraal jeugdbeleid	38.526	22.978	20.116	20.332	20.551	20.773
3.2	OCSW	Overig jeugd en onderwijs	-	-	-	-	-	-
Totaal baten			38.526	22.978	20.116	20.332	20.551	20.773
Totaal saldi voor bestemming			-33.980	-34.156	-36.975	-37.855	-38.526	-39.248
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			507	2.839	310	95	95	95
Totaal onttrekkingen			421	1.604	1.040	706	706	706
Totaal saldi na bestemming			-34.066	-35.391	-36.245	-37.244	-37.915	-38.637

3.1 Integraal jeugdbeleid N 2,8 miljoen euro

Met ingang van 2012 is de BDU C.JG gewijzigd in een decentralisatie-uitkering als onderdeel van de Algemene Uitkering uit het Gemeentefonds. Deze baten worden met ingang van 2012 verantwoord binnen het programma Algemene Dekkingsmiddelen en Post Onvoorzien. Dit is een technische correctie die 3,5 miljoen euro nadelig is voor het saldo op het deelprogramma Integraal Jeugdbeleid.

Het terugramen van diverse in 2011 begrote lasten, levert de volgende voordelen op voor:

- onderhoud onderwijshuisvesting 699 duizend euro;
- incidentele extra beleidsmiddelen en veiligheidsmiddelen 596 duizend euro;

De in de begroting verwerkte concernbezuinigingen leveren een voordeel op van 470 duizend euro.

Ter compensatie van gestegen lonen en prijzen zijn de budgetten verhoogd (accres) met 525 duizend euro.

In 2011 is een aantal nieuwe schoolgebouwen opgeleverd en in gebruik genomen (schoolgebouw VMBO Lewenborg en gedeeltelijke nieuwbouw Werkmancollege). Dit leidt tot hogere kapitaallasten in 2012 van 540 duizend euro.

PROGRAMMA 4 WELZIJN GEZONDHEID EN ZORG

Zelfstandig actief zijn en blijven!

Met ons programma Welzijn, Gezondheid en Zorg willen we eraan bijdragen dat iedereen in onze stad actief – en zo lang mogelijk zelfstandig – aan de samenleving meedoet en blijft meedoen. Ook als lichamelijke of geestelijke beperkingen dat lastiger maken.

In ons deelprogramma Integratie en Emancipatie richten we ons met dezelfde doelen op groepen stadigers, die om andere redenen minder gemakkelijk meedoen aan onze samenleving.

Om actief en zelfstandig aan de samenleving mee te kunnen doen is het van belang dat er voldoende voorzieningen in de directe omgeving zijn. In een veilige en levendige buurt. Met mensen die zo nodig een helpende hand toesteken, en – voor als dat nodig is – toegankelijke en toereikende professionele ondersteuning en zorg.

Gezondheidsproblemen willen we in een zo vroeg mogelijk stadium opsporen en waar mogelijk proberen te voorkomen. Daarom besteden we ook aandacht aan een gezonde leefstijl voor iedereen. Voor een belangrijk deel geven we aan dit programma uitvoering via het beleidskader Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). In het verlengde van de Wmo wordt fasegewijs de AWBZ afgeslankt. Dit heeft tot gevolg dat er steeds meer nieuwe doelgroepen bij de gemeente in beeld komen, die in toenemende mate een beroep doen op gemeentelijke voorzieningen.

Relevante beleidsnota's

Integratienota Nu Ritsen! (2007)
Wet tijdelijk huisverbod (2008)
Programma Regionaal Kompas "Onder Dak" (2008)
Nota nazorg ex-gedetineerden (2008)
Beleidsprogramma Wmo in vitale buurten (2009)
Uitvoeringsnota zelforganisaties 2011-2014 (2009)
Uitvoeringsnota Antillanenbeleid 2010-2011 (2009)
De Groninger aanpak van (huiselijk geweld) in afhankelijkheidsrelaties (2010)
Emancipatienota 2010-2013 Kansen bieden, kansen (2010)
Nieuw Lokaal Akkoord, uitgangspunten NLA (2011)
Groninger aanpak multiprobleemgezinnen (2011)
Visiedocument en Kadernota Gezonder Zorgen III 2012-2015 (i.o.)
Wmo meerjarenprogramma i.o. (2012-2015)

Programma 4: Welzijn gezondheid en zorg

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WELZIJN GEZONDHEID EN ZORG

DEELPROGRAMMA'S

- 1 **Sociale Samenhang en Participatie**
- 2 **Preventie en Zorg**
- 3 **Integratie en Emancipatie**
- 4 **Overige Welzijn, gezondheid en zorg**

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ONTWIKKELINGEN

De decentralisatie van Begeleiding: van AWBZ naar Wmo

Per 2014 wordt de functie Begeleiding geschrapt uit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ). Nieuwe aanvragen zijn al vanaf 2013 niet meer mogelijk. Tegelijkertijd wordt de Wet maatschappelijk ondersteuning (Wmo) inhoudelijk uitgebreid en krijgt de gemeente de beschikking over het overgrote deel van de middelen die vrijvallen in de AWBZ. Deze decentralisatie behelst een bewuste keuze om Begeleiding uit het wettelijk kader van de AWBZ te halen en onder te brengen in het wettelijk kader van de Wmo. Dat betekent dat Begeleiding niet langer zal worden vormgegeven als een individueel recht op langdurige en onverzekerbare zorg. In plaats daarvan wordt het instrumentarium en de verantwoordelijkheid van de gemeente om mensen te compenseren voor belemmeringen die zij ondervinden in hun zelfredzaamheid en participatie uitgebreid.

Samenhang met andere decentralisaties

Wij krijgen vanaf 1 januari 2013 te maken met een aantal ingrijpende stelselwijzigingen die betrekking hebben op de ondersteuning van mensen aan de onderkant van de samenleving. Met de decentralisaties AWBZ begeleiding, Jeugdzorg en Werken naar Vermogen krijgen gemeenten op het sociale domein een grotere verantwoordelijkheid, waarvoor middelen overkomen uit het Rijk. De decentralisaties gaan echter ook gepaard met forse bezuinigingen. Daarnaast treft het kabinet nog een aantal maatregelen zoals de IQ maatregel, de invoering van de huishoudtoets, het schrappen van een groot aantal persoonsgebonden budgetten (PGB's) en bezuinigingen op het speciaal onderwijs. De stapeling van de decentralisaties en maatregelen hebben verstreckende gevolgen voor gezinnen, ouderen, gehandicapten en andere kwetsbare groepen. We streven daarom naar een gezamenlijke aanpak waarbij we vanuit een gemeenschappelijke visie, de onderlinge samenhang vormgeven binnen ons eigen lokale beleid en de uitvoering daarvan.

Meerjarenprogramma Wmo

Wij willen:

- participatie bevorderen en zelfredzaamheid waarborgen,
- de burger centraal stellen,
- deze de regie geven en aansluiten bij de eigen kracht van burgers in de samenleving.

Deze ambities zullen we in het nieuwe meerjarenprogramma voor de Wmo verbinden met de hierboven genoemde decentralisaties en maatregelen. Dit vraagt om een meerjarenprogramma dat perspectief biedt aan het gemeentelijk sociaal beleid. En daarbij nadrukkelijk de verbanden zoekt met andere beleidsterreinen.

De Kanteling

De Kanteling is een belangrijke drager in de Wmo. De Kanteling beoogt het accent in de Wmo te verleggen van persoonlijke redzaamheid naar sociale redzaamheid en participatie. Door deze perspectiefverbreding kan de kwaliteit van leven toenemen. Tegelijkertijd zorgt de verschuiving in de balans van overheidsvoorzieningen enerzijds, en oplossingen op eigen kracht en van sociale netwerken anderzijds, tot een grotere financiële houdbaarheid.

De sociale infrastructuur in de wijk

Om actief en zelfstandig aan de samenleving mee te kunnen doen is het van belang dat er voldoende voorzieningen in de directe omgeving zijn. In een veilige en levendige buurt. Met mensen die zo nodig een helpende hand toesteken, en – voor als dat nodig is – toegankelijke en toereikende professionele ondersteuning en zorg. In het licht van de aanstaande ontwikkelingen kijken we kritisch naar de (her)inrichting van de sociale infrastructuur van onze wijken en het wijkgericht werken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WELZIJN GEZONDHEID EN ZORG

Deelprogramma 1

SOCIALE SAMENHANG EN PARTICIPATIE

We willen dat Stadgers zelfredzaam zijn en dat ze mee kunnen doen in onze stad. Om dat te bereiken gebruiken we, het potentieel van alle Stadgers, en we ondersteunen burgers die hier moeite mee hebben of het niet helemaal alleen kunnen. We ontwikkelen samen met burgers en organisaties laagdrempelige participatie- en ondersteuningsmogelijkheden. Eigen kracht en talenten van burgers, ondersteuning en zorg op maat vanuit de vraag van de burger en een brede samenwerking tussen informele en formele zorg staan hierbij centraal.

GELD

Het totaal van de lasten van het deelprogramma Sociale samenhang en participatie bedraagt 48,3 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit integratie- en decentralisatie-uitkeringen 400 duizend euro, bezoekers, overige inkomsten 2,7 miljoen euro, een onttrekking aan de reserves 1,1 miljoen euro en een bijdrage uit de algemene middelen 42,4 miljoen euro. Er resteert een tekort van 1,7 miljoen euro (WMO). Zie hoofdstuk 4.2 financiële knelpunten voor de toelichting. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

De realisatie van onderstaande doelen is nog onder voorbehoud van de beschikbare financiële middelen binnen onderstaand deelprogramma.

Beleidsvelden

- Bevorderen sociale samenhang en leefbaarheid wijken
- Informatie, advies en ondersteuning
- Ondersteunen mantelzorg en bevorderen vrijwilligerswerk
- Deelname aan de samenleving van mensen met beperkingen
- Individuele voorzieningen Wmo (voor mensen met beperkingen)

Beleidsveld

Bevorderen sociale samenhang en leefbaarheid wijken

Doelen

Wat willen we bereiken?

We streven ernaar dat in Groninger wijken mensen met plezier wonen. Zij voelen zich opgenomen en geaccepteerd. Zij helpen naar vermogen mee om de leefbaarheid en het samenleven in de wijk te bevorderen. Ook mensen van hoge leeftijd, met een beperking of met een niet-Nederlandse achtergrond. Bewoners hebben aandacht voor elkaar.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In Groninger wijken werkten we de afgelopen jaren aan het ontwikkelen en versterken van een infrastructuur en een sociaal klimaat, waardoor wijkbewoners zich uitgenodigd en ondersteund weten om mee te doen. Dit doen we samen met partners in het kader van het Nieuw Lokaal Akkoord (NLA), het programma Zorgen voor Morgen en Wmo in Vitale Buurten. Zo zijn er in wijken activiteiten en projecten tot stand gekomen door de inzet van wijkteams. De samenwerkingsstructuur in de wijk is door Zorgen voor Morgen en de Stips (Steun en informatie punten) versterkt en Buurtwelzijn heeft de wijkfuncties verder ontwikkeld. Uit de Leefbaarheids- & Veiligheidsmonitor blijkt dat het met de sociale samenhang en leefbaarheid beter gaat, maar er blijven aandachtspunten. Gezien de landelijke ontwikkelingen is het van belang met andere ogen te kijken naar de inrichting van de sociale infrastructuur.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Investeren in leefbare wijken; NLA

Samen met de woningcorporaties willen we blijven investeren in wijken waar Stadgers op een prettige manier met elkaar kunnen samenleven. Begin 2011 maakten we daartoe nieuwe samenwerkingsafspraken in het Nieuw 'Lokaal Akkoord 2.0'. De succesvolle gezamenlijke aanpak wordt gecontinueerd. Met de inzet van wijkteams en wijkbudgetten stimuleren we bewoners om zelf verantwoordelijkheid te nemen voor hun leefomgeving. Bewoners kunnen zelf ideeën aandragen voor verbeteringen in hun wijk en worden geprikkeld om daar zelf in de uitvoering van projecten aan mee te helpen. Voor de periode 2011-2014 is voor 15 wijken een bedrag van 10 miljoen euro beschikbaar, waarvan de helft voor rekening komt van de corporaties.

Gemeentebegroting Groningen 2012

87

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Blijvende aandacht voor de Krachtwijken

De Korrewegwijk en De Hoogte zijn in 2007 aangewezen als Krachtwijken. Met financiële bijdragen van het Rijk en van woningcorporaties werd een omvangrijk programma ingericht op basis van de (in 2007 vastgestelde) wijkactieplannen. We hebben ervoor gekozen om de aanpak van de krachtwijken onder te brengen in de structuur van het Nieuw Lokaal Akkoord. We willen de aandacht voor deze wijken zo veel mogelijk vasthouden, ondanks het vervallen van middelen van het Rijk. We dragen zorg voor een goede borging van de projecten die in de achterliggende periode zijn gestart. Een aantal projecten zal op eigen kracht doorgaan, anderen zullen worden ingepast in het staande beleid.

Wijkgericht werken en wijkgerichte uitvoeringsprogramma's

Werken vanuit de vraag van de burger betekent uitvoering zonder schotten tussen instellingen. Dichtbij burgers en hun sociale omgeving. Als gemeente werken we daarom steeds meer op wijkniveau samen met bewoners en partijen op het terrein van zorg, welzijn, wonen en werken. Onze gemeentelijke visie op wijkgericht werken en de wijze waarop we dat organisatorisch vormgeven zal nader worden uitgewerkt. Eenheid in beleid en uitvoering vormt daarbij een belangrijk uitgangspunt. De ambities zoals die staan verwoord in de wijkperspectieven vormen het kader voor wijkgerichte uitvoeringsprogramma's. Deze worden samen met wijkbewoners en het maatschappelijk middenveld opgesteld en/of uitgevoerd.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Met onze wijknaankpak willen we bereiken dat de waardering van bewoners voor hun eigen leefomgeving stijgt en dat achterstanden met betrekking tot leefbaarheid en veiligheid worden ingelopen. Op basis van een gedegen analyse hebben we voor 14 wijken integrale toekomstvisies geschreven, waarin per wijk is aangegeven wat voor de komende periode de belangrijkste thema's zijn om aan te werken. De tweejaarlijkse monitor Leefbaarheid en Veiligheid vormt een belangrijke indicator voor de realisatie van onze doelen.

Lopend beleid

Wmo in Vitale Buurten

Bij Wmo in Vitale Buurten plaatsen we het wijkgericht werken in het perspectief van de Wmo. We zoeken verbindingen met overige structuren en programma's in de wijk. De uitvoering van Wmo in Vitale Buurten is uitgebreid naar 14 wijken van de stad. Belangrijk aandachtspunt vormt de (her)inrichting van de sociale infrastructuur in de wijken. Daarbij kunnen we meer verbindingen leggen met vensterscholen, Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) en fysieke locaties van zorgaanbieders.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In de Groninger wijken zijn de functies informatie en advies, ondersteuning en ontmoeting, vroegsignalering en zorgondersteuning aanwezig, ontwikkeld en versterkt. Daarnaast is de participatie verhoogd, omdat meer wijkbewoners betrokken zijn bij het bedenken en/of de uitvoering van deze wijkgerichte functies, programma's of activiteiten. Er wordt meer gebruik gemaakt van voorzieningen en/of zijn bewoners actief in de wijk en is hiermee de sociale samenhang versterkt.

Buurtwelzijn: Versterken welzijn door betere samenwerking wmo-partners

Het gebrek aan samenhang in de activiteiten die op wijkniveau plaatsvinden en de versnippering van menskracht en middelen vormden het uitgangspunt voor een zogenaamde consortiumaanpak. Drie welzijnsorganisaties hebben een gezamenlijke opdracht aanvaard en werken ondertussen onder de vlag van Buurtwelzijn samen in de wijk als 1 team met 1 uitvoeringsplan. Deze organisatorische vernieuwing gaat gepaard met de ontwikkeling die het welzijnswerk doormaakt om aan de hedendaagse eisen te kunnen beantwoorden. We noemen dit Welzijn Nieuwe Stijl. Kernbegrippen daarbij zijn: vraaggericht werken, direct erop af, integraal en resultaatgericht werken, ruimte geven aan professionals en gebruikmaken van collectieve voorzieningen, informele zorg en de eigen kracht van de burger. De aanpak van Buurtwelzijn wordt medio 2012 geëvalueerd.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De samenwerking tussen welzijn en zorg op wijkniveau is verbeterd en de dienstverlening aan wijkbewoners is laagdrempelig, duidelijk en eenduidig georganiseerd. Er zijn wijkgerichte uitvoeringsplannen aanwezig die in samenspraak met bewoners en partners tot stand zijn gebracht.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Participatiebevordering en activering door het opbouwwerk

Het opbouwwerk ondersteunt burgers bij het aanpakken van knelpunten in de eigen woonomgeving en het behartigen van hun gemeenschappelijke belangen binnen het speelveld van buurt en wijk. Het opbouwwerk draagt bij aan het duurzaam versterken van sociale verbanden, ondersteunt en initieert bewonersinitiatieven gericht op het verbeteren van de leefbaarheid van de eigen buurt of wijk. Concentratie van de problematiek in woonbuurten wordt vroegtijdig gesignaleerd en samen met bewoners en relevante partijen aangepakt. We hebben binnen de opdrachtverlening aan Stiel gevraagd het opbouwwerk te integreren binnen Buurtwelzijn.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Bewoners voelen zich medeverantwoordelijk voor de leefbaarheid van de eigen wijk of buurt. Zij denken mee over ontwikkelingen die de wijk aangaan en helpen mee activiteiten uit te voeren. Dit draagt eraan bij dat mensen met plezier in de Groninger wijken wonen.

Accommodaties: nieuw beleid in een breder kader [Nieuw accent]

Onze sociaal culturele accommodaties spelen een belangrijke rol om in de wijken de ontmoetingsfunctie mede gestalte te geven. Door de afbouw van de gesubsidieerde banen komt de uitvoering van het accommodatiebeleid onder druk te staan. De beheerspool bestaat immers voor een groot deel uit medewerkers die vanuit dit kader werkzaam zijn. Een ander knelpunt betreft het onderhoud van de speeltuinterreinen door vernieuwing en uitbreiding van het aantal speeltuinen. In de begroting 2012 hebben we daartoe geen middelen beschikbaar gesteld. Om een goede relatie te leggen met de uitvoering van de Wmo op wijkniveau, richten we ons op een goede spreiding van accommodaties, een inventarisatie van beschikbare en aanwezige accommodaties over de wijken, het verbeteren van vraag en aanbod en het vergroten van de toegankelijkheid voor een breed scala aan activiteiten en doelgroepen. Het huidige accommodatiebeleid wordt geëvalueerd en nieuw accommodatiebeleid wordt ontwikkeld.

Buurtconciërges en buurtbemiddeling

Beide activiteiten zijn gericht op het verbeteren van de leefbaarheid en veiligheid in de wijken. Buurtconciërges ondersteunen bewonersorganisaties in de uitvoering van activiteiten en hebben een signalerende functie op straat. Buurtbemiddeling wordt uitgevoerd door vrijwilligers die bemiddelen bij conflicten tussen buurtbewoners. Beide projecten worden mede gefinancierd door woningbouwcorporaties. De gemeentelijke bijdrage staat onder druk vanwege de beëindiging van veiligheidsmiddelen vanuit het Rijk.

Beleidsveld

Informatie, advies en ondersteuning

Doelen

Wat willen we bereiken?

De gemeente heeft de verantwoordelijkheid om burgers in hun zelforganiserend vermogen te ondersteunen, te compenseren en een omgeving te creëren waarin zij zich kunnen ontplooiën. Uitgangspunt is dat we kijken naar de mate waarin burgers sociaal en maatschappelijk participeren en zelfredzaam zijn dan wel ondersteuning nodig hebben. We kijken ook naar wederkerigheid, wat kan iemand voor zichzelf of anderen betekenen? Dit kan een bijdrage leveren aan meedoen in de samenleving. Kortom; we willen zowel stedelijk als op wijk- en buurtniveau goede informatiepunten hebben, waar burgers en organisaties terecht kunnen met hun vragen. Ook willen we de vroegsignalering via deze voorziening vormgeven en goed op elkaar afstemmen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In de wijken fungeert het Stip steeds meer als een centraal punt. De diverse partners op wijk- en buurtniveau werken samen bij het bieden van informatie, advies, praktische ondersteuning, vrijwillige thuishulp, vroegsignalering, ontmoeting, participatie en zorg.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Wijkgerichte inzet door Wmo-consulenten

De Wmo consulenten geven invulling aan de compensatieplicht van de Wmo. Er vinden waar nodig hulpvraagverduidelijkende gesprekken plaats bij de inwoners thuis en bij het ondersteunen richting oplossing zal steeds meer op maat worden gekeken welke arrangement in welke situatie en bij welke inwoner het meest passend is. De Wmo consulenten maken deel uit van de in de wijk aanwezige (in)formele netwerken, waardoor een breder zicht op oplossingen ontstaat. Tevens kan, door bekend te raken bij wijkbewoners, meer aandacht worden besteed aan preventie.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We willen met het voeren van 'gesprekken aan de keukentafel' breder zicht krijgen op de hulpvragen (waaronder de vraag achter de vraag) van onze inwoners, de beperkingen die hieraan ten grondslag liggen maar ook de mogelijkheden van de mensen zelf, of met behulp van het aanwezige sociale netwerk, in oplossingen te kunnen voorzien. Tot slot zijn de consulenten voorbereid op het in behandeling nemen van een nieuw type ondersteuningsvraag, vanuit de overheveling van de extramurale begeleiding vanuit de AWBZ naar de Wmo. Extramurale begeleiding is intensieve thuiszorg voor mensen met een verzorgingshuisindicatie die niet zijn opgenomen in een instelling. Het doel is om zelfstandig wonenden zodanig zorg te bieden zodat verhuizing naar een intramurale omgeving kan worden uitgesteld of worden voorkomen.

Kwaliteit en dienstverlening Zorgloket

Voor burgers met ondersteuningsvragen gaat er de komende tijd veel veranderen. De toegankelijkheid van de Wmo-informatie op onze gemeentelijke website willen we daarom verder verbeteren. Bij de overheveling van de AWBZ-begeleiding is het van groot belang om met partners de overgang goed voor te bereiden. En daarbij hoort ook het in 2012 duidelijk informeren van potentiële nieuwe aanvragers/gebruikers over de inwerkingtreding en oplossingen per 1 januari 2013.

Vermeerderen, verbreden en versterken van Stip

Het vermeerderen en verbreden van Stips stelt andere eisen aan de organisatie, communicatie en huisvesting. Samen met partners in de wijk werken we aan de volgende veranderingen en verbeteringen:

- het aantal Stips vermeerderen naar 14;
- vanuit een helder dienstverleningsconcept binnen Stip met partners samenwerken;
- de samenwerking tussen de front- en backoffice in de wijk verbeteren;
- inspelen op de ontwikkelingen binnen de Wmo;
- Zorgloket en Stip benutten elkaars expertise en werken samen aan de verdere ontwikkeling van de informatie- en adviesfunctie in het kader van de Wmo;
- vanuit Stip organiseren en aanbieden van een activerend huisbezoek aan alle zelfstandig wonende ouderen (75+) van de stad;
- samen met de Hanzehogeschool en MJD een methodiek ontwikkelen om de aanpak van het huisbezoek ook geschikt te maken voor zelfstandig wonenden met een verstandelijke of psychiatrische beperking (Wmo Werkplaats);
- de methodiek 'Natuurlijk een Netwerk' ontwikkelen en uitvoeren. Deze methodiek richt zich op het vergroten of herstellen van het sociale netwerk van burgers;
- de professionalisering van beroepskrachten vormgeven vanuit de Kanteling en Welzijn Nieuwe Stijl.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Ondersteunen mantelzorg en bevorderen vrijwilligerswerk

Mantelzorgbeleid

We stimuleren dat mensen sociale verbanden aangaan. Met elkaar, onderling of in organisatorisch verband. We maken het aantrekkelijk en faciliteren dat. Inzet van mantelzorgers helpt het beroep op voorzieningen te beperken of uit te stellen. Gelet op het overhevelen van onderdelen uit de AWBZ naar de Wmo, zal het beroep op burgers om mantelzorg te verlenen groter worden. Mantelzorgers verdienen daarbij onze aandacht: om zorg te delen en overbelasting te voorkomen. Enerzijds door hen direct te ondersteunen en door hen indien nodig een adempauze te bieden. Anderzijds door bestaande sociale systemen rondom mensen met een beperking te ontlasten en te versterken door inzet van vrijwilligers en welzijnsorganisaties.

Doelen

Wat willen we bereiken?

In Groningen wordt 'gezond' mantelzorg gestimuleerd. Mantelzorgers voelen zich gewaardeerd, geïnformeerd en ondersteund door hun eigen sociale netwerk, vrijwilligers en beroepskrachten. Het bieden van ondersteuning aan mantelzorgers draagt eraan bij dat zij een gevoel van voldoening over het verlenen van mantelzorg behouden.

Wij willen een zodanig stimulerend vrijwilligersklimaat realiseren dat burgers zich betrokken voelen bij de samenleving en daaraan een duurzaam aandeel willen leveren. Ook willen wij een groter en gevarieerder potentieel aan vrijwillige inzet van burgers tot stand brengen. Onder meer door het zichtbaar uitbreiden van de vrijwilligersdoelgroep met etnisch culturele groepen, jongeren en mensen met een beperking. Wij zijn tevreden als vrijwilligersorganisaties aantoonbaar minder moeite hebben om vrijwilligers te vinden en te binden.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Er is een stevig en veelzijdig fundament gelegd onder het mantelzorgbeleid en het prestatieveld vormt een wezenlijk onderdeel van het nieuwe Wmo meerjarenprogramma.

We hebben de basisfuncties voor vrijwilligerswerk goed op orde. Gedegen vrijwilligersbeleid is een belangrijke succesfactor in het wetslagen van het programma Wmo in Vitale Buurten. Wij zetten de komende tijd in op het verder versterken en verankeren van het vrijwilligersbeleid in het wijkgerichte werken.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Ondersteunen Mantelzorg

We subsidiëren Humanitas voor de uitvoering van het mantelzorgbeleid. Zij bieden via het steunpunt Mantelzorg expertise en faciliteiten aan ter ondersteuning van organisaties en mantelzorgers. In de uitvoering van haar taken richt Humanitas zich zowel op de stad als op de wijken. We blijven inzetten op het zoeken van contact met meer en nieuwe mantelzorgers om hen te leren kennen, in te kunnen spelen op hun behoeften en hen te stimuleren, te waarderen en te ondersteunen bij hun inzet. We richten ons specifiek op mogelijkheden voor het combineren van arbeid en mantelzorg en op de doelgroepen allochtone mantelzorgers en jonge mantelzorgers.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De mantelzorger moet oog hebben voor een gezonde balans tussen eigen draagkracht en draaglast en voldoende gebruik maken van het sociale netwerk en (vrijwillige) ondersteuningsmogelijkheden. Voorkomen moet worden dat mantelzorgers overbelast en in een maatschappelijk isolement raken. We willen meer mantelzorgers bereiken, door ook wijkgericht te werken. Daarbij wordt aangesloten bij Buurtwelzijn.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellange termijn-doel (bijv. 2014)
■ Bereik mantelzorgers	■ 1.200	■ > 1.200	
■ Idem via intake van aanvragen individuele voorzieningen	■ 300	■ > 300	

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vrijwilligerswerkbeleid

Vrijwillige inzet van Stadters levert een belangrijke bijdrage aan de maatschappelijke infrastructuur, bevordert de sociale samenhang en voorkomt uitsluiting van Stadters. Vrijwilligers vormen het cement van onze samenleving.

Stiel

Wij subsidiëren Stiel voor de uitvoering voor het vrijwilligerswerkbeleid. Zij zijn de centrale organisatie waarin de expertise en faciliteiten aanwezig zijn voor de ondersteuning van organisaties en vrijwilligers. Stiel ondersteunt vrijwilligersorganisaties onder meer met een aanbod voor deskundigheidsbevordering en het formuleren van eigen vrijwilligersbeleid. Daarnaast draagt Stiel zorg voor het actief onder de aandacht brengen van vrijwilligersvacatures en het werven van nieuwe doelgroepen. In de uitvoering van deze taken richt Stiel zich zowel op de stad als op de wijken.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Vraag en aanbod van vrijwilligerswerk zijn inzichtelijk en toegankelijk. Vrijwilligers en hun organisaties zijn door middel van deskundigheidsbevordering beter in staat hun taken uit te voeren. Het aantal organisaties dat kampt met een tekort aan vrijwilligers is afgenomen. Het imago en de diversiteit van het vrijwilligerswerk is verbeterd.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012
■ Het ervaren tekort aan vrijwilligers	■ Geen meting verricht	■ < 60%	■ Meetgegevens in najaar 2011 bekend
■ Vitaliteit van vrijwilligersorganisatie		■ > 29%	■ Meetgegevens in najaar 2011 bekend

Maatschappelijke stages

Alle leerlingen die vanaf het schooljaar 2011-2012 op de middelbare school beginnen moeten tijdens hun schoolperiode een maatschappelijke stage (MaS) van 30 uur lopen. De uren mogen over de verschillende schooljaren verdeeld worden. De scholen zijn verantwoordelijk voor de invoering van de stages op de eigen school. Wij zijn verantwoordelijk voor een effectieve lokale infrastructuur voor bemiddeling en ondersteuning van het vrijwilligerswerk en de maatschappelijke stages, de zogenaamde makelaarsfunctie. Wij ontvangen hiervoor financiële compensatie van het rijk. De makelaarsfunctie hebben wij ondergebracht bij Stiel. In 2012 komen wij met een meerjarenplan maatschappelijke stages 2012-2015. Deze nota ontwikkelen wij samen met onze belangrijkste lokale partners.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Vrijwilligersorganisaties zijn geïnformeerd over de mogelijkheden van maatschappelijke stages en worden ondersteund in het ontwikkelen van een aantrekkelijk stageaanbod. Scholen zijn geïnformeerd over de stage mogelijkheden bij vrijwilligersorganisaties en hebben inzicht in het actuele stageaanbod van deze organisaties. Er is een meerjarenplan maatschappelijke stages 2012-2015.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Deelname aan de samenleving van mensen met beperkingen

We willen stimuleren dat mensen maatschappelijk participeren en dat zij gebruik (kunnen) maken van algemene voorzieningen. Ook mensen die een beperking hebben of kwetsbaar zijn. Hierbij zetten we vooral in op het bevorderen van het zogenaamde inclusiebeleid. Dit beleid kent een harde en een zachte kant. De harde kant heeft vooral betrekking op het doen realiseren van woningen, accommodaties en openbare ruimte waar mensen met een beperking goed uit de voeten kunnen. Vooral onder de vlag van Zorgen voor Morgen zijn op dit terrein door de gemeente, zorgaanbieders en corporaties grote inspanningen geleverd. De zachte kant heeft meer betrekking op het sociaal toegankelijk maken van de maatschappij, bijvoorbeeld door met werkgevers, winkeliers, verenigingen en buurten afspraken te maken over het scheppen van participatiemogelijkheden voor mensen met beperkingen. Daarnaast zal voor de participatie van mensen met beperkingen nog aanvullend op onderdelen ondersteuning worden geboden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Burgers kunnen regie over hun eigen leven voeren en met voldoende kwaliteit van leven in de eigen woonomgeving blijven wonen. We willen bereiken dat iedereen meedoet in onze stad. Ook mensen die een beperking hebben of kwetsbaar zijn.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We bieden activerende huisbezoeken aan waarin niet alleen gekeken wordt naar de zorgbehoefte of ondersteuningsvraag, maar waar we ook ingaan op de mogelijkheden en inzet die iemand in de wijk kan hebben (wederkerigheid). Ook zijn er in 2011 stimuleringsprojecten sport en bewegen voor ouderen en mensen met een psychiatrische beperking gestart. Tot slot zijn er al diverse bushaltes opgehoogd om het openbaar vervoer toegankelijker maken voor de burger met beperkingen.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Overheveling functie begeleiding uit AWBZ naar de Wmo

De gemeente Groningen heeft een projectteam in het leven geroepen om deze overheveling in goede banen te leiden. In 2011 is na de inventarisatiefase het project in detail uitgewerkt. Het project moet ervoor zorgen dat de gemeente Groningen in 2013 klaar is om de nieuwe taak een goede invulling te geven. De overheveling is een omvangrijke en complexe operatie. We willen met aanbieders, cliëntgroepen, Groninger gemeenten en Menzis (zorgkantoor) ervoor zorgen dat kwetsbare burgers vanaf 2013 door de gemeente dusdanig gecompenseerd worden, dat hun belemmeringen de participatie aan onze samenleving zo min mogelijk in de weg staat. We willen daarom voldoende ambtelijke capaciteit in 2012 en de jaren daarna vrijmaken om de overheveling tot een succes te maken. Nog onduidelijk is welke budgetten hiervoor beschikbaar worden gesteld, en of deze toereikend zullen zijn. Dit zal in belangrijke mate afhangen van de beleidsmatige keuzes die worden gemaakt en de aard en omvang van de ondersteuning die de gemeente moet bieden om beperkingen te compenseren. Naar verwachting worden deze gebaseerd op het niveau van 2010. Hierdoor is bij voorbaat al minder budget beschikbaar.

Kanteling van de Wmo

In de Kanteling is steeds aandacht voor de vraag wat iemand nog wel kan. Niet alleen om in de eigen ondersteuning- en participatiebehoefte te voorzien, maar mogelijk ook in die van anderen. Met de Kanteling verandert het primaire proces, in de Wmo van claimbeoordeling, bij een aanvraag van een voorziening naar een gesprek, over hoe de beperkingen in redzaamheid, en participatie kunnen worden gecompenseerd. De ondersteuningsbehoefte wordt in de Kanteling afgeleid uit de participatie-ambitie en de belemmeringen die er worden ondervonden om deze te realiseren. Eerst wordt bepaald wat op eigen kracht kan, dan worden de mogelijkheden van informele zorg of sociale netwerken verkend, daarna wordt gezocht naar oplossingen in collectieve en/of algemene voorzieningen. Pas in laatste instantie worden individuele, professionele voorzieningen ingezet.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Verbinding Wmo en Zorgen voor Morgen

Ouderen en mensen met een beperking moeten zo lang en goed mogelijk zelfstandig kunnen wonen in de buurt van hun keuze. Vanuit deze visie werkt de gemeente samen met organisaties op het gebied van wonen, welzijn en zorg. Zij doen dit onder de vlag van het beleidsprogramma 'Zorgen voor Morgen'. Dit programma richt zich op passende en geschikte woonvormen, voldoende zorg in de buurt, aandacht voor de openbare ruimte, het ontwikkelen van een laagdrempelige informatie- en adviesfunctie, ontmoetingsplekken voor buurtbewoners en het kenbaar maken en organiseren van activiteiten in de wijk. Zevenentwintig partners hebben de samenwerkingsovereenkomst ondertekend en wordt straks in veertien wijken op basis van de gemaakte afspraken samengewerkt in een wijkgerichte netwerkstructuur. Deze structuur willen we optimaal gebruiken bij de vormgeving en uitvoering van ons Wmo beleid.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Er is meer samenhang tussen elementen uit regulier gemeentelijk beleid, Wmo in Vitale wijken, Zorgen voor Morgen en het NLA. De wijkgerichte werkwijze is verder verbreed en vermeerderd over andere wijken. De samenwerking vanuit Zorgen voor Morgen is versterkt, ook als antwoord op de veranderingen binnen de AWBZ en de Wmo. Vanuit dit samenwerkingsverband verbreden en ontwikkelen wij, voor alle wijkbewoners, de komende jaren het Stip tot een aantrekkelijk punt in de wijk. Hierdoor binden we ook de 'sterke schouders', waardoor we participatie een extra stimulans meegeven. We hebben onze welzijnsorganisaties gevraagd hun diensten en functies meer vanuit het Stip te organiseren. Dit geldt ook voor de activerende huisbezoeken aan alleenstaande ouderen van 75+. Dit huisbezoek zetten we ook in voor andere kwetsbare wijkbewoners.

Maatschappelijke dienstverlening

Maatschappelijke dienstverlening bestaat uit maatschappelijk werk en sociaal raadsliedenwerk. We subsidiëren de MJD om deze dienstverlening wijkgericht uit te voeren. Het algemeen maatschappelijk werk levert informatie, advies en hulp op locatie of bij de mensen thuis. De hulpvragen liggen op het psychosociale en maatschappelijke vlak. Het gaat vooral om problemen op het terrein van financiën, relaties, huiselijk geweld en knelpunten rond huisvesting. Het sociaal raadsliedenwerk biedt hulp aan mensen met vragen over regelingen en voorzieningen zoals huur, woonlasten, studiekosten, belastingen, uitkeringen, personen- familie- en consumentenrecht.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

We hebben de MJD gevraagd hun dienstverlening te verbinden, te ontwikkelen en uit te voeren in lijn met de Wmo uitgangspunten. Bij het bieden van informatie, advies en ondersteuning een relatie te leggen met de eigen kracht van de klant en het sociale netwerk, vrijwillige dienstverlening of informele zorg bij de oplossingsrichting te betrekken. De zelf- en samenredzaamheid staan hierdoor meer centraal. Ook gaan we uit van een minder vrijblijvende wijkgerichte samenwerking. We verwachten daarbij dat de informatie- en adviesfunctie van de MJD met die van het Stip wordt geïntegreerd. De uitvoerende rol van MJD bij het oplossen van complexe maatschappelijke vraagstukken op het terrein van schuldhulpverlening, armoede, wonen en huiselijk geweld wordt in een gezamenlijke aanpak met ketenpartners uitgevoerd.

Beleidsveld

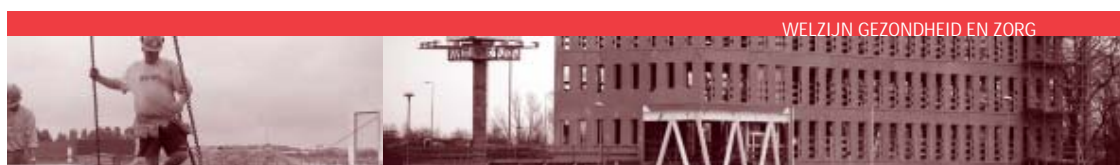
Doelen

Volwasseneneducatie

Wat willen we bereiken?

Veel Stadgers ervaren belemmeringen in hun deelname aan de samenleving wanneer ze niet (goed) kunnen lezen en/of schrijven. Met het aanbieden van educatieve activiteiten willen we een bijdrage leveren aan ons streven 'iedereen doet mee'. Daarvoor zetten we activiteiten in die gericht zijn op het leren lezen en schrijven maar ook op het opdoen van digitale vaardigheden, rekenvaardigheid en sociale vaardigheden. Daarnaast bieden we tweedekansonderwijs aan jongeren tot 27 jaar. Zij kunnen via het voorgezet algemeen volwassenenonderwijs (VAVO) alsnog een diploma halen op het niveau van VWO, HAVO of VMBO-tl.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse	<p>Bezuinigingen participatiebudget</p> <p>Het Rijk bezuinigt op de middelen voor participatie en re-integratie, het participatiebudget. Zo ook op de middelen voor volwasseneneducatie. We ontvangen in 2012 1,0 euro voor volwasseneneducatie; in 2009 was dit nog 1,7 miljoen euro. In 2012 zetten we incidenteel 260 duizend euro vanuit het flexibele re-integratiebudget op educatie in. Op deze manier kunnen we in 2012 beginnen met de voorbereiding op een geleidelijke afbouw naar maximaal 1,0 euro, het budget voor volwasseneneducatie in 2013.</p>
Activiteiten	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Het jaar 2011 was het jaar van de alfabetisering. In Groningen is een communicatiecampagne (De week van de alfabetisering) gevoerd om zoveel mogelijk mensen enthousiast te maken voor een alfabetiseringscursus. Dat is gelukt en deze extra trajecten, gestart in 2011 lopen nog (deels) door in 2012 en 2013. Voor de financiering van deze extra trajecten voegen we in 2012 incidenteel 160 duizend euro toe aan de middelen voor volwasseneneducatie uit het flexibel re-integratiebudget.</p> <p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>Ook de belangstelling voor het VAVO groeit. Om deze toestroom te kunnen financieren stellen we in 2012 100 duizend euro extra beschikbaar vanuit het flexibele re-integratiebudget voor de VAVO voorzieningen. We verwachten dat meer mensen hierdoor een startkwalificatie voor de arbeidsmarkt kunnen halen.</p>
Beleidsveld	<p>Individuele voorzieningen Wmo (voor mensen met beperkingen)</p> <p>We willen mensen met een beperking betere kansen bieden om volwaardig mee te doen aan de samenleving. De Wmo vraagt van de gemeente een andere rol in de ondersteuning van de burger. Niet langer alleen maar denken in beperkingen, problemen en voorzieningen, maar in resultaten. Van belang is dat de burger zich zelf kan redden en kan participeren. Hierbij willen we de burgers ondersteunen, waarbij we allereerst uitgaan van de eigen kracht en mogelijkheden van een burger en zijn naaste omgeving.</p>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Wij willen dat hulpvraagverduidelijking letterlijk zo dicht mogelijk bij onze inwoners thuis plaatsvindt. Tevens willen we bereiken dat oplossingen voor hulpvragen zoveel mogelijk plaatsvinden met gebruikmaking van eigen kracht, de eigen sociale netwerken van hulpvragers en/of vrijwilligers- dan wel collectieve diensten. Indien nodig aangevuld met individuele voorzieningen.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Circa 75% van de gebruikers van een Wmo-voorziening is ouder dan 65 jaar. De groep 65 tot 75-jarigen, waar de grootste verandering geprognosticeerd wordt, begint vaak met een aanvraag voor Wmo vervoer, kleine woningvoorzieningen en/of hulp bij het huishouden. Bij de groep 85-plus neemt vaak het aantal uren hulp in het huishouden toe. Voor 2012 zien we t.o.v. 2011 een forse groei van 65-69 jarigen (15%) en 90+ (8%) in Groningen. Voor de begroting van 2012 is dit een aandachtspunt.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>Herschikking voorzieningen algemeen gebruikelijk</p> <p>Eigen verantwoordelijkheid en zelfredzaamheid zijn kernbegrippen in de Wmo. In dit kader onderzoeken we in hoeverre voorzieningen als algemeen gebruikelijk kunnen worden aangemerkt. Naar aanleiding van een korte behandeling van dit thema in uw raadscommissie wordt gekozen voor een zorgvuldig proces hieromtrent. Alserschikking plaats vindt dan dient dit niet te snel te volgen op de invoering van de eigen bijdrageregeling voor Wmo voorzieningen. Van belang in dit kader is de relatie en de mogelijke ondersteuning van de woningcorporaties, de Stips en de vrijwillige hulpdiensten.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> Voorzieningen waarvan de praktijk van alledag en de jurisprudentie duidelijk hebben gemaakt dat voorzieningen algemeen als gebruikelijk zijn aan te merken, worden door de gemeente niet meer verstrekt.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Aanbesteding collectief vervoer

Per 1 september 2012 loopt het huidige contract met personenvervoer Groningen (PVG) af. In 2012 vindt daarom de aanbesteding plaats (start in 2011) van het collectief "Wmo-vervoer". Van belang is hierbij een relatie te leggen met ontwikkelingen aangaande het AWBZ-vervoer, waarvoor de gemeente met ingang van 2013 verantwoordelijk wordt.

Gedurende deze aanbestedingsprocedure willen wij breed kijken naar de ontwikkelingen met betrekking tot vervoersstromingen voor doelgroepen (te denken valt aan leerlingenvervoer, waarvan het contract loopt tot 2013).

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Per september 2012 hebben wij een nieuw contract voor het collectief vervoer en is hierin ook al geanticipeerd op de verantwoordelijkheid van het AWBZ-vervoer in 2013.

Overheveling hulpmiddelen uit de AWBZ

Per 1 januari 2013 wordt het aantal loketten voor hulpmiddelen teruggebracht van drie (uit de AWBZ) naar twee: de Wmo of Zorgverzekeringswet (Zvw). Wij zullen onze Wmo-verordeningen, -besluiten en -verstrekkingenboek moeten aanpassen en zorgverzekeraars zullen hun zorgpolissen moeten afstemmen op de nieuwe situatie. Dit betekent voor ons aanpassing van contracten, van de interne organisatie en van werkprocessen enz. Vooral de informatievoorziening aan burgers moet op tijd op orde zijn. Al met al een behoorlijke opgave voor 2012. Voor het invoeren van deze herverdeling zal het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) een aantal ministeriële regelingen en een algemene maatregel van bestuur moeten wijzigen. Een wetswijziging is niet noodzakelijk.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We ontwikkelen een aangepast verstrekkingenboek waarbij we de volgende uitgangspunten hanteren. Het perspectief van de burger staat voorop, we verstrekken eenvoudig wat eenvoudig kan (kortdurend zonder indicatie) en we zoeken zoveel mogelijk aansluiting bij het huidige verstrekkingenbeleid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

PREVENTIE EN ZORG

Het deelprogramma Preventie en Zorg beslaat verschillende beleidsterreinen. Voor alle beleidsvelden geldt dat we preventief willen werken om zo problemen op het terrein van welzijn, gezondheid en zorg zoveel mogelijk te voorkomen.

GELD

Het totaal van de lasten en reservedotaties van het deelprogramma Preventie en zorg bedraagt 33,8 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door regiobijdragen H&OG 6,3 miljoen euro, bijdrage aan regioproducten van gemeenten en derden 2,2 miljoen euro, baten in verband met stadstaken 900 duizend euro, overige inkomsten 2,4 miljoen euro, een onttrekking uit de reserves 100 duizend euro, een bijdrage uit de algemene middelen 21,9 miljoen euro (onder andere integratie en decentralisatie-uitkeringen).

Voor het terugdringen van relationeel geweld en vrouwenopvang is 3,6 miljoen euro beschikbaar. Het blijkt dat dit bedrag steeds onvoldoende is om alle beleidswensen op dit terrein te financieren. In de begroting 2012 stellen we geen extra middelen beschikbaar.

Beleidsvelden

- Maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGz
- Vrouwenopvang / Geweld in afhankelijkheidsrelaties
- Infectieziektebestrijding
- Gezond gedrag
- Openbare gezondheidszorg

Beleidsveld

Maatschappelijke opvang, verslavingszorg en OGGz

In de nota Regionaal Kompas "Onder Dak" hebben we ons beleid vastgelegd ten aanzien van maatschappelijke opvang, de problematiek van dak- en thuisloosheid in de breedste zin, verslavingszorg en Openbare Geestelijke Gezondheidszorg (OGGz). In het programma maken we een onderverdeling in preventie (en vroegsignalering), curatie (en schadebeperking) en nazorg. De gemeente Groningen is voor dit programma centrumgemeente voor de gehele provincie. Dit houdt in dat Groningen middelen ontvangt voor de problematiek in de gehele provincie en deze middelen in overleg met de 22 regiegemeenten zo efficiënt en doelmatig mogelijk ten behoeve van de totale doelgroep inzet. De OGGz, de zogenaamde bemoezorg, maakt onderdeel uit van deze aanpak.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen problemen binnen de kwetsbare groepen in de stad en in de regio voorkomen en oplossen. Het gaat hier om mensen met ernstige beperkingen in hun zelfredzaamheid en in hun sociaal netwerk. Armoede, werkloosheid, verslaving, gedrags- en relatieproblemen zijn dominante kenmerken. Doelgroepen zijn onder meer dak- en thuislozen, verslaafden en multi-probleemgezinnen. We willen voorkomen dat deze mensen aan de zijlijn staan en verder afglijden. De mensen die toch dakloos raken proberen we zo snel mogelijk weer terug te brengen in de maatschappij. Met vroegsignalering en herstelprogramma's stellen we deze groepen in staat de regie over hun eigen leven te voeren. Ook willen we ter bescherming van de bevolking overlast en criminaliteit voorkomen en bestrijden. We zetten ons in om zoveel mogelijk terugval te voorkomen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Maatschappelijke opvang

In 2012 zal het Ommelandershuis geheel onder AWBZ-financiering worden gebracht zoals met het Rijk afgesproken. Naast een goede opvangvoorziening geven we de cliënten een individueel plan mee waarbinnen zelfredzaamheid en het zelfstandig bezitten van sociale netwerken centraal staan. De implementatie van deze ketenaanpak wordt in de loop van 2012 afgerond. In 2012 komen ook meerdere cliënten uit Beilen (onhandelbare overlastveroorzakers) terug naar Groningen. Er wordt per persoon bekeken welke halfopen voorziening, binnen of buiten de stad, het best past bij deze cliënt.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Ondanks de krimpende middelen vanwege vooral het wegvallen van de veiligheidsgelden houden we de opvang en crisisvoorzieningen open en tegelijkertijd stabiliseren we de capaciteit. De geplande groei van preventie en nazorg kan vanwege het wegvallen van de veiligheidsmiddelen (Rijk) nu niet doorgaan.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellange termijn doel (bijv. 2014)
■ Aantal personen per jaar in de maatschappelijke opvang	■ < 800	■ < 800	
■ Uitstroom naar vervolgvoorzieningen	■ > 80%	■ > 80%	

Nieuw accent

Regionaliseren van preventie en nazorg

Preventie en nazorg worden steeds meer aangestuurd in de acht OOGO (op overeenstemming gericht overleg) regio's. De centrumgemeente regisseert en faciliteert zodat de regiogemeenten steeds beter zijn toegerust op de zorg voor hun kwetsbare burgers. Met het nieuwe registratiesysteem NOIS kunnen we per individu een aanpak op maat maken en tegelijkertijd inzicht krijgen in aantallen en soorten problematiek. In de bemoezorg zijn we bezig de aanpak aan te passen. Na een periode van steeds groeiende aantallen in de vangnetten willen we toe naar meer verantwoordelijkheid van de uitvoeringsorganisaties om de cliënt volledige dienstverlening te verschaffen. Heraanmeldingen mogen niet meer voorkomen. In de verslavingszorg gaan we als nieuw accent ons steeds meer richten op jongeren met risicogedrag. Toeleiding van hulpverlening verslavingszorg komt steeds meer voor. Belangrijk doel is de generationele overdracht van verslaving te stoppen.

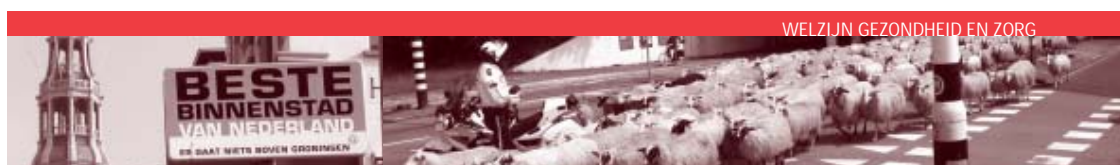
VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Veel van de sociale leefproblematiek wordt in eigen leefomgeving opgelost. Nieuwe instroom in MO neemt af.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellange termijn doel (bijv. 2014)
■ Instroom in MO voorzieningen	■ < 800	■ < 800	■ Na 2013 willen we het aantal cliënten in de MO verkleinen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Nazorg ex-gedetineerden

De gemeente Groningen is centrumgemeente voor de nazorg aan ex-gedetineerden. Wij maken in de gehele provincie uitvoeringsafspraken over nazorg aan ex-gedetineerden. Voor elke ex-gedetineerde dient op vijf kernleefgebieden (ID-kaart, inkomen, huisvesting, (traject naar) werk en zorg) een plan te zijn bij vrijlating. Daar waar nodig worden mensen via casusbesprekingen (in het veiligheidshuis) begeleid en de eerste 6 maanden na vrijlating, gemonitord. De prioriteit hierbij richt zich op die ex-gedetineerden waarbij ingeschat wordt dat de kans op recidive het grootst is. De afspraken met de regio worden vastgelegd in een convenant.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Goede re-integratie in de samenleving na gevangenschap en vermindering van recidive. We hebben nog geen goed meetinstrument. Wel hebben we uitstroomgegevens vanuit de gevangenis, maar deze gegevens zeggen niets over de recidive per persoon. Eén van de projecten die we opzetten houdt zich bezig met het vastleggen van gegevens. Per juni 2011 is dit officieel van start gegaan.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellange termijn-doel (bijv. 2014)
■ Afspraken ten aanzien van ex-gedetineerden zijn geregeld	■ In 95% van de gevallen een plan voor de vijf leefgebieden (ongeveer 900 ontslagen uit detentie per jaar in de gehele provincie)	■ In 95% van de problemen gedetineerden een plan van aanpak bij de regiogemeenten die mee doen in het traject	■ Efficiënte aanpak op de nazorg ex-gedetineerden in de regio. Registratie op orde waardoor recidive (afname) inzichtelijk wordt

Extra beleidsmiddelen

Meldpunten overlast en zorg

Bij de Meldpunten overlast en zorg kunnen Stadgers hun melding kwijt als zij zich bezorgd maken over een buurtgenoot, een gezin of wanneer zij met regelmaat overlast ervaren in hun omgeving. Deze meldpunten zijn ondergebracht bij de basiseenheden van de politie op vijf locaties in de stad. Jaarlijks komen ongeveer drieduizend meldingen op deze manier binnen. We zijn nu een jaar bezig om de meldpunten beter toe te rusten op de meldingen die zorgvragen betreffen. In dit verband is er een nauwe samenwerking opgezet met de OGGz-coördinator en de buurtmaatschappelijk werker en worden zorggerelateerde meldingen op een effectieve manier doorgeleid naar de hulpverlening. In de periode 2011 tot en met 2014 willen we jaarlijks 140 duizend euro voor het meldpunt beschikbaar stellen uit de extra beleidsmiddelen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Pilot Multiprobleem gezinnen

De pilot Multiprobleem gezinnen Krachtwijken is voortgezet onder de projectnaam 'De Ploeg'. We beogen hiermee een krachtige aanpak van de gezinsproblematiek, met een gezinscoach als centrale regisseur op basis van één gezamenlijk vastgesteld gezinsherstelplan (GHP) en gebruikmaking van een GHP gebonden budget (soort PGB). De uitkomsten van de pilot kunnen vergaande gevolgen hebben voor de toekomstige organisatie van de hulpverlening in deze complexe problematiek. Het project is verlengd tot 1 juli 2012 met gebruik van de bestaande middelen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Een simpeler en doeltreffender aanpak die uiteindelijk ook minder geld zal kosten dan de manieren waarop tot op heden hulp aan multiprobleemgezinnen wordt gegeven.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijn doel (bijv. 2014)
■ Eén gezinsherstel plan per gezin	■ 1 april 2009 - 1 sept. 2010: 23	■ 30	■ Minimaal 30 gezinnen vanaf 2009	■ Bij succes pilot wordt deze aanpak in de gehele stad ingezet onder nieuwe organisatorische condities
■ Tevredenheid van behandelde gezinnen		■ Positieve meetresultaten door IntraVal*	■ Positieve meetresultaten door IntraVal	

* INTRAVAl is een onafhankelijk bureau dat sociaalwetenschappelijk onderzoek verricht.

Beleidsveld

Vrouwenopvang / Geweld in afhankelijkheidsrelaties

Wij hebben de ambities om het geweld in afhankelijkheidsrelaties terug te dringen. Daarin worden we gesteund door het ministerie van VWS met het beleidsprogramma "Beschermd en Weerbaar" dat loopt tot en met 2012. Het ingezette beleid willen we verder aanscherpen en implementeren, met meer aandacht voor kinderen. Het beschikbare budget voor huiselijk geweld zal voor 2012 niet toereikend zijn om voor zowel slachtoffer, pleger en kind optimaal hulp te bieden. Dit heeft als oorzaak dat de bijdrage van het rijk is gebaseerd op landelijk 1000 huisverboden: voor de provincie Groningen betekent dit circa 40 huisverboden. Terwijl we in de provincie minimaal 120 huisverboden in 2012 verwachten. Dit levert een tekort op van circa 160 duizend euro bij de hulpverlening aan de pleger op. In de begroting 2012 hebben we hiervoor geen middelen gereserveerd. Dit betekent dat we provinciaal 40 huisverboden kunnen uitvoeren.

Doelen

Wat willen we bereiken?

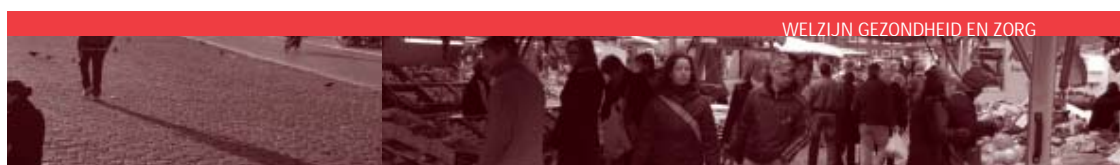
- Blijvend stoppen van geweld in afhankelijkheidsrelaties
  - Het direct bieden van veiligheid voor slachtoffers van huiselijk geweld
- Hiervoor worden onder andere de instrumenten Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld (ASHG) en de wet Tijdelijk Huisverbod ingezet.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De wet huisverbod wordt in de hele provincie uitgevoerd en de verwachting is dat we dit jaar ongeveer 100 huisverboden zullen opleggen. Het beleidsveld geweld in afhankelijkheidsrelaties is nog sterk in ontwikkeling. In 2011 zijn we begonnen met de implementatie van de Groninger Aanpak Huiselijk Geweld waarbij meldingen en de hulpverlening worden uitgezet in het lokale netwerk van de betreffende gemeente. In 2012 zal deze werkwijze in de hele provincie worden toegepast.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Vrouwenopvang

De vrouwenopvang biedt 25 plaatsen voor crisisopvang. Daarnaast zijn 68 plaatsen beschikbaar voor vrouwen die binnen een jaar begeleid worden naar zelfstandig wonen. Deze capaciteit staat voortdurend onder druk; met een bezettingspercentage van 107% is de grens van de mogelijkheden bereikt. Landelijk is er sprake van herverdeling van middelen met een nog onbekende uitkomst.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Meer hulp op maat waardoor de kwaliteit en diversiteit van de hulpverlening verhoogd wordt.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Bezettingspercentage	■ 107%	■ > 90%	■ >90%	
■ Aantal opnames	■ 348	■ 400	■ 400	

Voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld

Het ASHG heeft een centrale rol in de preventie van en laagdrempelige hulpverlening bij huiselijk geweld. De verwachting is dat deze rol door de nieuwe Wet Meldcode, die per 1 januari 2012 van kracht wordt, verder zal toenemen. Het ASHG krijgt hierin een belangrijke coördinerende functie met betrekking tot huiselijk geweld waarbij geen kinderen betrokken zijn.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

De aanpak van huiselijk geweld is samen met de Groninger gemeenten geoptimaliseerd.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal meldingen van huiselijk geweld	■ 692	■ 800	■ 800	
■ Aantal vervolgmeldingen zelfde pleger / slachtoffer	■ 19%	■ < 30%	■ <30%	

Beleidsveld

Infectieziektebestrijding

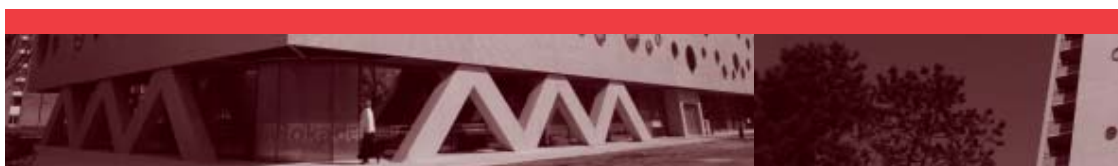
Op basis van de Wet publieke gezondheid hebben wij een belangrijke rol in de bestrijding van infectieziekten. Wij zijn zowel verantwoordelijk voor preventieve maatregelen als voor bestrijding van (een epidemie van) infectieziekten, zoals tuberculose en seksueel overdraagbare aandoeningen.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen voorkomen dat infectieziekten zich verspreiden. Zo werken we aan het behouden/beschermen en bevorderen van seksuele gezondheid en aan het terugdringen van seksueel overdraagbare aandoeningen (soa) en Aids.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We zorgen ervoor dat we voortdurend op de hoogte zijn van de meest recente ontwikkelingen op het gebied van infectieziekte(bestrijding), en zijn – in samenwerking met het Centrum voor Infectieziektebestrijding (RIVM) en andere zorgverleners – continu alert op een mogelijke uitbraak van infectieziekten, zoals de bof onder studenten in 2010.

We hebben een degelijke organisatie met een uitgebreid netwerk gericht op het voorkomen en terugdringen van soa. Steeds meer jongeren maken gebruik van de spreekuren in het kader van de eerstelijns seksualiteitshulpverlening. We hebben de wachttijden voor de spreekuren teruggedrongen tot binnen de daarvoor gestelde richtlijnen. De digitale communicatieomgeving voor mannen die seks hebben met mannen en hiv-positief zijn wordt goed bezocht.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Spreekuren

Er worden geïntegreerde spreekuren in het Soacentrum en Sense gehouden en er is een screenings-spreekuur ingesteld uitsluitend voor cliënten die weinig risicogedrag hebben en risico's lopen voor soa. Om de diverse doelgroepen op de juiste spreekuren te kunnen plaatsen is er een duidelijke triage ontwikkeld. Daarmee houden we de wachttijden beperkt.

Wekelijks is er in de huiskamer op de tippelzone van het Straat Prostitutie Project een medisch spreekuur en verpleegkundig spreekuur.

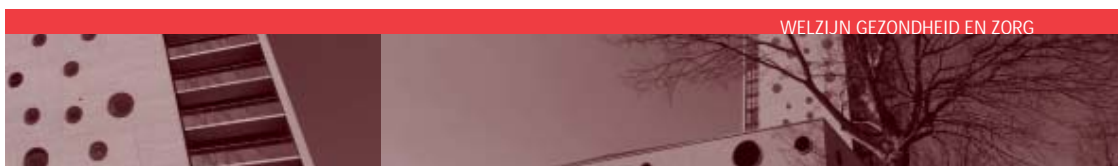
Het hepatitis B vaccinatieprogramma voor homomannen en voor prostituees wordt gecontinueerd.

Preventie

We continueren de volgende preventieactiviteiten in 2012.

Risicogroepen (heteroseksuelen met wisselende onveilige sekscontacten, jongeren, Antillianen/Arubanen, asielzoekers, homoseksuele mannen, prostitue(e)s, HIV-positieven) worden gericht voorgelicht. De Tour of Love-bus bezoekt scholen, jongerencentra en festivals om diverse thema's waaronder seksualiteit/soa, alcohol- & drugsverslaving en huiselijk geweld aan de orde te stellen. Andere activiteiten zijn Lentekriebels (basisonderwijs), project Liefde en Genot (voornamelijk VMBO-en leerwegondersteunende scholen) en Amor i Salú (Antillianen).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WELZIJN GEZONDHEID EN ZORG

Samenwerking

Daarnaast is er regelmatig contact met professionals (jongerenwerkers, medewerkers jeugdgezondheidszorg, leerkrachten, UMCG, huisartsen etc.) en wordt er twee keer per jaar een nieuwsbrief uitgebracht. Er wordt nauwer samengewerkt tussen het soacentrum van de GGD in Groningen, de infectiepolikliniek en polikliniek dermatologie van het UMCG. De organisatie van de soazorg bij hiv positieven wordt verder verbeterd en op elkaar afgestemd.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Doelgroepen weten de GGD te vinden voor soa-onderzoek en vragen over seksualiteitsproblemen en risicogedrag, waardoor er afname is van soa en andere gezondheidsproblemen (bijv. abortus). Met de nieuwe werkwijze rond de spreekuren wordt getracht de wachttijden verder terug te brengen.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Juli 2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
Wachttijden GGD spreekuur	4 weken	< 3 weken	< 2 weken	< 2 weken
Wachttijden GGD spreekuur in het UMCG	8 dagen	< 7 dagen	< 7 dagen	< 7 dagen
			bij ernstige klachten 1 dag	bij ernstige klachten 1 dag
Bezoekers SOA-centrum*	3.267	3.500	3.750	3.750
Aantal positieve SOA*	407	440	470	470

* Deze gegevens hebben betrekking op de provincie Groningen en zijn in verband met privacy niet goed te scheiden per gemeente.

Beleidsveld

Gezond gedrag

Doelen

Wat willen we bereiken?

De doelstellingen van Gezonder Zorgen zijn het verminderen van gezondheidsverschillen tussen groepen in de samenleving en het verlengen van de gezonde levensjaren. Gezondheid en participatie zijn wederkerig aan elkaar gelieerd: een gezonde burger is beter in staat deel te nemen aan het maatschappelijk verkeer en een actieve betrokkenheid op de samenleving bevordert de gezondheid. Omdat er grote gezondheidsverschillen bestaan tussen de sociaaleconomische klassen in de samenleving richten wij ons bij de bevordering van een gezonde leefstijl in het bijzonder op groepen met een lage sociaaleconomische status, veelal geconcentreerd in achterstandswijken. Daarnaast richten we ons op de jeugd. We willen een stad zijn waarin onze kinderen opgroeien tot actieve participerende en gezonde volwassenen, en waarin alle Stadlers een reële kans krijgen om gezond oud te worden.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Het programma Gezonder Zorgen II is medio 2010 geëvalueerd op behaalde effecten en het doorlopen van het proces. De evaluatie wijst uit dat zou moeten worden gezocht naar situaties waarin gezondheid kan bijdragen aan het behalen van doelen op andere beleidsterreinen. Het beïnvloeden van leefstijl is een zaak van lange adem, en vooral van het combineren van vele interventies op diverse domeinen (integraal beleid).

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Nieuwe beleidsnota Gezonder Zorgen

Op dit moment is de nieuwe nota Gezonder Zorgen III in voorbereiding. De nieuwe nota wordt op basis van de visie die in mei 2011 door uw raad is vastgesteld uitgewerkt tot een vierjarige nota lokaal gezondheidsbeleid. Deze is begin 2012 gereed.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Healthy Ageing

Gezond ouder worden wil iedereen, en daarbij zijn vele sectoren en participanten betrokken. Voor de gemeente Groningen is dat een belangrijk thema, en we hebben ons daarom dan ook aangesloten bij het netwerk Healthy Ageing Noord Nederland dat door het UMCG is gestart. Leefstijl is een van de kernonderwerpen. Het geeft ons onder andere de kans om het effect te laten onderzoeken van de inzet die wij doen op het gebied van beïnvloeden van leefstijl in ons Gezondheidsbeleid.

In 2012 organiseren we onder andere het Healthy Ageing Evenement 2012. De Lokaal Akkoordpartners bieden in samenwerking met HANNN een scala van activiteiten aan om het thema Healthy Ageing onder de aandacht te brengen bij een breed publiek.

Pilotproject: 'Dik down in Grunn'

Overgewicht is een belangrijk gezondheidsprobleem. We hebben hiervoor verschillende middelen ingezet en we signaleren via de jeugdgezondheidszorg overgewicht al op jonge leeftijd en geven adviezen aan ouders of verwijzen door. We zetten het komende jaar vooral in op het innovatieve pilotproject: 'Dik down in Grunn'.

Dit is een vierjarig leefstijlproject (2011-2014) in de wijk Vinkhuizen, met subsidie van ZonMW en cofinanciering van de gemeente Groningen. 'Dik down' stelt zich ten doel om met een wijkgerichte, integrale aanpak in nauwe samenwerking met alle betrokken partijen (bewoners, partnerorganisaties, professionals, wijkorganisaties, bedrijven en gemeentelijke diensten) te zoeken naar een meer effectieve aanpak van overgewicht onder lage SES-groepen; in het bijzonder kinderen, jongeren en wijkbewoners van allchtone afkomst.

Voor een effectieve aanpak van overgewicht zullen we mensen moeten 'verleiden' om meer te bewegen en gezonder te eten. Daar zetten we social marketing voor in. We werken tevens aan de zorgstructuren in de wijk: betere samenwerking tussen professionals, verbinding van interventies en tussen preventie en curatie zijn speerpunten.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ % 9 jarigen met overgewicht	■ 19%	■ 19%	■ 19%	■ 18%

Nieuw accent

Gezond zwanger

We ontwikkelen een effectieve aanpak gericht op risicogroepen om gezond zwanger te worden en een gezonde zwangerschap door te maken. We zetten in op multidisciplinaire (keten)samenwerking, eerste- en tweede lijn en de zorgverzekeraars om de perinatale sterfte terug te dringen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Preventieprogramma's genotsmiddelen

We zetten in op verslavingspreventie en verantwoord gebruik van alcohol. Door preventieactiviteiten en voorlichtingen. In het Voortgezet Onderwijs organiseert Verslavingszorg Noord Nederland (VNN) preventieprogramma's inclusief de actie Tegengif (AT), een klassikale niet roken afspraak. Onze doelen met betrekking tot alcoholgebruik en jongeren komt aan de orde in het programma Jeugd. In de CJG's loopt een bewustwordingscampagne voor ouders van jonge kinderen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We streven er naar dat jongeren zijn voorgelicht en zijn gestimuleerd om niet te gaan roken, en dat ouders (en zeker ouders van jonge kinderen) niet in het bijzijn van hun kinderen roken.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellange termijndoel (bijv. 2014)
■ Het percentage rokers	■ ≤ 20%	■ ≤ 20%	■ ≤ 0%	■ ≤ 20%

Beleidsveld

Openbare gezondheidszorg

De gemeente Groningen neemt samen met de 22 andere gemeenten in de provincie Groningen deel in de gemeenschappelijke regeling Veiligheid en Gezondheidsregio Groningen (V&GR).

De Hulpverleningsdienst geeft uitvoering aan de taken die aan deze regeling zijn opgedragen in het kader van de openbare gezondheidszorg:

- jeugdgezondheidszorg
- zwangerschapseducatie
- forensische geneeskunde
- epidemiologie
- technische hygiënezorg (waaronder de inspecties kinderopvang)
- milieugezondheidszorg
- seksuele gezondheidszorg
- infectieziektebestrijding
- tuberculosebestrijding
- vangnetfunctie openbare geestelijke gezondheidszorg
- geneeskundige hulpverleningsorganisatie in de regio
- gezondheidsbevordering
- crisisdienst

De GGD Groningen voert deze taken uit voor de gemeenschappelijke regeling V&GR. De regeling omvat gemeenschappelijke en gemeentespecifieke taken. De gemeenschappelijke taken worden voor alle gemeenten op dezelfde wijze uitgevoerd tegen een vaste inwonerbijdrage. De deelnemende gemeenten nemen een gezamenlijk besluit over de inzet en het gewenste kwaliteitsniveau. In de gemeentespecifieke taken kunnen gemeenten hun eigen lokale gezondheidsbeleid verder tot uitdrukking laten komen. De voor de gemeente Groningen specifiek uit te voeren taken zijn beschreven in diverse beleidsvelden in deze begroting. Voor een beschrijving van de gemeenschappelijke taken van de V&GR verwijzen we naar de begroting 2012 van de V&GR die in juli 2011 is vastgesteld door het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling en de productbegroting 2011 (mei 2011).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

INTEGRATIE EN EMANCIPATIE

Het deelprogramma Integratie en Emancipatie kent de volgende subdoelstellingen en activiteiten:

- het verminderen van achterstanden in werk en scholing bij etnischculturele groepen;
- meer migranten die zich geaccepteerd lid voelen van de Groninger samenleving;
- meer deelname van migranten aan vrijwilligerswerk en het verenigingsleven;
- interculturalisatie en antidiscriminatie: zorgen voor een brede en ongehinderde toegankelijkheid van diensten en voorzieningen;
- specifieke doelgroepen van het integratiebeleid zijn allochtone vrouwen, Antillianen en Arubanen en Somaliërs;
- vergroten van zowel de ontwikkelkansen en het wegwerken van verschillen in kansen en keuzemogelijkheden van allochtone vrouwen, vrouwen met weinig inkomen en/of lage opleiding en van vrouwen in kwetsbare posities;
- doorbreken van sociaal isolement bij diezelfde doelgroepen en het bevorderen van doorstroming naar functies bij maatschappelijke instellingen, naar vorming- en opleidingsinstituten en naar betaald werk (de keten-aanpak taal, participatie, arbeidsmarkt);
- bevorderen van de emancipatie van (allochtone) mannen. Niet alleen vormen zij vaak een belemmering in het emancipatieproces van hun vrouwen, maar hun eigen emancipatieproces heeft ook een zetje in de rug nodig om er voor te zorgen dat zij aansluiting houden bij hun vrouwen en kinderen;
- bevorderen van de emancipatie van homoseksuele en biseksuele mannen en vrouwen en transgenders;
- voorkomen dat asielzoekers op straat komen te staan of – noodgedwongen – in de illegaliteit komen.

GELD

Het totaal van de lasten en reservedotaties van het deelprogramma Integratie en emancipatie bedraagt 2,1 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit:

■ integratie- en decentralisatie-uitkeringen	0,2 miljoen euro
■ algemene middelen	1,9 miljoen euro

Beleidsvelden

- Integratie
- Integratie specifieke doelgroepen
- Vluchtelingen en asielzoekers
- Emancipatie
- Inburgering

Beleidsveld

Integratie

Het beleidsveld Integratie omvat de maatregelen uit de integratienota Nu Ritsen!, die niet onder een ander regulier beleidsterrein vallen. De maatregelen hebben betrekking op de communicatie en netwerken rond integratie en op het versterken van het integratie-inclusief denken binnen alle gemeentelijke beleidssectoren.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Het verminderen van achterstanden en het verbeteren van de positie op de arbeidsmarkt van etnisch-culturele groepen. We streven er naar dat etnischculturele groepen evenredig gebruik maken van de beschikbare voorzieningen, in staat zijn zich zoveel mogelijk op eigen kracht te ontwikkelen op sociaal, economisch, educatief en cultureel gebied en actief deel uit maken van hun wijk en de stad. We streven ernaar dat integratiebevorderende maatregelen zoveel mogelijk worden opgenomen in reguliere beleidsprogramma's.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WELZIJN GEZONDHEID EN ZORG

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In 'Nu Ritsen' hebben we het integratiebeleid geactualiseerd om een optimale gemeentelijke bijdrage te kunnen leveren aan het integratieproces. We concluderen dat we met de uitvoering van de maatregelen uit 'Nu Ritsen' goed op weg zijn.

De ketenaanpak taal, participatie, arbeidsmarkt heeft zijn waarde bewezen. Het aanbod binnen de verschillende schakels in de keten is goed op elkaar afgestemd en biedt voldoende kwaliteit om Stadlers in staat te stellen een volgende stap in de keten te kunnen maken. De afgelopen jaren hebben de verschillende ketenpartners de keten efficiënter en effectiever ingericht.

De sociaaleconomische en maatschappelijke positie van migranten is de afgelopen jaren verbeterd. Alle etnisch-culturele groepen hebben weten te profiteren van de gunstige economische omstandigheden. Werkloosheid en bijstandafhankelijkheid, zijn daardoor sterk afgenomen. Met de verslechterende conjunctuur zien we vanaf 2010 weer een toename van werkloosheid en bijstandafhankelijkheid.

Enkele resultaten:

- Van de maatregelen uit Nu Ritsen! is 95 procent gerealiseerd;
- Bijna alle daarvoor in aanmerking komende zelforganisaties maken gebruik van de subsidiemogelijkheden binnen het minderhedenbeleid. Het gebruik van de advies- en consultfunctie van de MJD door zelforganisaties en etnisch culturele groepen is toegenomen;
- Er komen meer meldingen over discriminatie bij het Discriminatie Meldpunt Groningen binnen. Er is een laagdrempelige toegang tot deze voorziening bij de Meldpunten Overlast en Zorg.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Verwacht 2011	Verwacht 2012	Middellange termijn doel (bijv. 2014)
■ Aantal meldingen en informatieverzoeken bij het discriminatie Meldpunt Groningen	■ 205	■ 220	■ 240	■ 250
■ Aantal advies- en consultvragen MJD	■ 787	■ 500	■ 500	■ 500
■ Aantal zelforganisaties dat gebruik maakt van de subsidieregeling voor zelforganisaties	■ 30	■ 30	■ 30	■ 30

Zelforganisatie

De nieuwe subsidieregeling voor de zelforganisaties van etnischculturele groepen is in 2011 in werking getreden. Dit betekent dat zelforganisaties voor activiteiten die zich richten op integratie, emancipatie en dialoog subsidie kunnen aanvragen. De huisvestingssubsidie voor enkele specifieke zelforganisaties komt te vervallen. Vanaf 2011 kunnen alle zelforganisaties, net als andere vrijwilligersorganisaties, gebruik maken van de sociaal-culturele accommodaties in de stad.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Met het subsidiëren van zelforganisaties beogen wij:
  - Versterken van de eigen *culturele identiteit* van de achterban van zelforganisaties;
  - Functioneren van zelforganisaties als *netwerkpartner* van de gemeente;
  - Versoepelen van de *integratie van de achterban* van zelforganisaties in de Groninger samenleving.

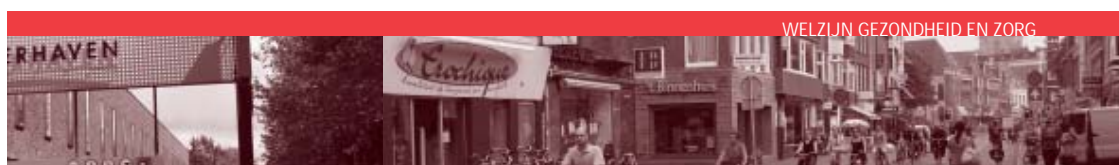

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

	<p>Dag van de Dialoog</p> <p>Wij geven op stadsniveau inhoud aan samenhang en het stimuleren van nieuwe verbindingen door vanaf 2008 jaarlijks de Dag van de Dialoog te organiseren. Mensen komen samen en wisselen in kleine kring ervaringen uit aan de hand van een thema. Het is een manier om de bekendheid met elkaar en daarmee de interesse en betrokkenheid verder te stimuleren. Tijdens deze dag staat de verbinding centraal, er is meer dat mensen met elkaar verbindt, dan dat mensen van elkaar scheidt.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ In het najaar van 2012 vindt de Dag van de Dialoog voor de vijfde keer in Groningen plaats. De organisatie is in handen van de MJD. De MJD zorgt voor voldoende locaties en gespreksleiders en draagt zorg voor de werving van deelnemers.
Beleidsveld	<h3>Integratie specifieke doelgroepen</h3> <p>Uitgangspunt van het integratiebeleid is individueel maatwerk passend binnen regulier beleid. Soms echter rechtvaardigt de bijzondere positie van bepaalde etnisch- culturele groepen een aparte categorale inzet. Extra beleid, aanvullend op reguliere maatregelen en in principe met een tijdelijk karakter, is dan nodig om integratie van deze groep te realiseren. In Nu Ritsen! onderscheiden wij twee specifieke doelgroepen, te weten Antillianen en Arubanen en allochtone vrouwen. In 2009 hebben wij op basis van de uitkomsten van de Minderhedenmonitor 2008 en signalen uit het werkveld daar een derde doelgroep aan toegevoegd, te weten de Somaliers.</p>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Ten aanzien van de drie specifieke groepen zetten we activiteiten in die bijdragen aan het bevorderen van de zelfredzaamheid en het voorkomen van overlast.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Het beleid gericht op Antillianen en Arubanen en het beleid gericht op allochtone vrouwen is in uitvoering. Op Somalische Groningers gerichte activiteiten zijn in 2010 van start gegaan.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p>
Extra beleidsmiddelen	<p>Antillianenbeleid</p> <p>Versterken van maatschappelijke positie van Antillianen en Arubanen.</p> <p>Voorkomen van overlast en het versterken van de maatschappelijke positie van Antillianen en Arubanen in de gemeente Groningen zijn de centrale doelstellingen van het uitvoeringsprogramma Antillianenbeleid. Het vergroten van zelfredzaamheid en versterken van de weerbaarheid vloeien hier direct uit voort.</p> <p>Belangrijke onderdelen van het uitvoeringsprogramma zijn: de Antilliaanse gezinscoach, de ondersteuning van Antilliaanse probleemmeiden, Prospero, het straatteam, de top 50 aanpak, Amor y Salu, zomeractiviteiten en de Ambiente. Voor uitvoering van deze activiteiten is een gemeentelijke bijdrage van 387 duizend euro beschikbaar.</p> <p>Het Antilliaans beraad Brisa, dat begin 2010 is opgericht, vervult een brugfunctie tussen de gemeente, de betrokken uitvoeringsorganisaties en de Antilliaanse gemeenschap in Groningen.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Versterken van de maatschappelijke positie van Antillianen en Arubanen in de gemeente Groningen; ■ verminderen van achterstanden op het gebied van onderwijs, werk en inkomen; ■ voorkomen dat Antilliaanse jongeren in aanraking komen met prostitutie en/of criminaliteit; ■ voorkomen van dan wel snel en effectief ingrijpen op overlastsituaties; ■ contactlegging met Antillianen en Arubanen die in problemen dreigen te komen; ■ het realiseren van toegang tot een adequaat hulpverleningsaanbod.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2009/2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal (en percentage) niet-werkende werkzoekenden	■ 340 (14%)	■ Afname tot 10%	■ 8%	■ Reductie tot stadsgemiddelde
■ Aantal (en percentage) bijstandsgerechtigden	■ 447 (19%)	■ Afname tot 15%	■ 12%	■ Idem
■ Aantal (en percentage) voortijdige schoolverlaters	■ 12(3,6%)	■ Afname tot < 3%	■ 2%	■ Idem
■ Percentage gehoorde verdachten	■ 9,3%	■ Afname tot 8%	■ 6%	■ Idem

Aanpakken problematische Somaliërs

In de Minderhedenmonitor 2008 valt op dat vooral Somaliërs het relatief slechter doen dan andere etnischculturele groepen. Bijvoorbeeld als wanneer het gaat om werkloosheid en het gebruik van hulpverlenende instanties. Daarnaast ontvingen wij signalen van politie en buurtwerk over de overlast van een groep van circa 50 Somaliërs ouder dan 30 jaar in de Korrewegwijk. Op basis hiervan hebben wij de MJD gevraagd om in samenspraak met externe partners als VNN, Stichting Huis, Somalische zelforganisaties en woningcorporaties een plan van aanpak op te stellen voor deze groep. Dit plan heeft tot doel om in een periode van drie jaar (2010, 2011 en 2012) tot een gerichte aanpak van de problematiek van een groep Somalische mannen in Groningen te komen en de overlast en de problematiek van deze Somalische mannen op een aantal leefgebieden te verminderen. Daarnaast onderzoeken wij in dit kader de juridische mogelijkheden om het gebruik van Qat aan te pakken.

Expliciet onderdeel van de opdracht aan de MJD is het betrekken van de Somalische zelforganisatie bij dit project. Wij dekken het project uit de reguliere middelen voor de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg 2010, 2011 en 2012 en de Krachtwijkgeldten.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

De aanpak is bedoeld om de overlast van de Somalische Groningers te verminderen en hen toe te leiden naar reguliere hulp-, dienst- en zorgverlening.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Allochtone vrouwen

De positie van allochtone vrouwen, zoals beschreven in de integratienota Nu Ritsen! uit 2007, is nader uitgewerkt in de emancipatienota 2010-2013 'Kansen bieden, kansen pakken' uit 2010. Dit heeft te maken met de overlap tussen de begrippen emancipatie en integratie. Emancipatie richt zich vooral op groepen die kwetsbaar zijn en een extra steuntje in de rug nodig hebben. Veelal betreft dit ook de groep allochtone vrouwen. De Minderhedenmonitor 2008 onderschrijft dit en laat zien dat de kloof tussen allochtone en autochtone vrouwen de laatste jaren alleen maar groter is geworden.

De Stichting Maatschappelijk Juridische Dienstverlening (MJD) en Jasmijn werken samen aan het ontwikkelen van een activiteiten aanbod voor allochtone vrouwen in de stad Groningen. Het doel is om vrouwen, in samenwerking met ook andere organisaties, door een keten van laagdrempelige activiteiten (taal, cursussen, voorlichting, vrijwilligerswerk, scholing en arbeidsmarkt oriëntatie) te faciliteren en activeren om deel te nemen aan de samenleving. Een van de initiatieven hiertoe is het opzetten van interculturele vrouwengroepen in de wijk. De interculturele vrouwengroepen werken zoveel mogelijk samen met maatschappelijke- en onderwijsinstellingen op wijk- en stadsniveau.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In de emancipatienota 2010-2013 hebben wij aangegeven de ketenaanpak, taal, participatie, arbeidsmarkt te willen versterken. Dit doen wij onder meer door te investeren in bestaande voorzieningen als multicultureel vrouwen centrum Jasmijn, zwemmen speciaal, de zelforganisaties van etnisch culturele groepen, de interculturele vrouwengroepen in de wijk, vrouwen centrum De Boei en de consulente emancipatie en integratie van de MJD. Deze investeringen komen deels ten laste van het emancipatiebudget en deels ten laste van het minderhedenbudget.

Beleidsveld

Vluchtelingen en asielzoekers

Asielbeleid en de uitvoering ervan is primair een rijksverantwoordelijkheid. Het is dan ook niet aan de gemeente om opvang van asielzoekers te organiseren. Echter, waar rijksbeleid tekort schiet en de gemeente met de consequenties daarvan wordt geconfronteerd, ondersteunen we particuliere initiatieven die hulp bieden aan (uitgeprocedeerde) asielzoekers die rechtmatig in Nederland verblijven. Vanwege de aanwezigheid van kinderen geldt dit ook voor de ondersteuning van gezinnen zonder rechtmatig verblijf.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Uit het oogpunt van de zorgplicht willen wij voorkomen dat asielzoekers op straat komen te staan of –noodgedwongen– in de illegaliteit komen. We streven ernaar dat vluchtelingen die in de gemeente Groningen verblijven uiteindelijk ofwel een verblijfsstatus verkrijgen, dan wel terugkeer naar het land van herkomst realiseren. Daartoe werken we samen met relevante partners in de vluchtelingenketen zoals Vluchtelingenwerk, Stichting Inlia en de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V).

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Op grond van het bestuursakkoord dat in het kader van de pardonregeling met het rijk is overeengekomen, is de centrale noodopvang begin 2010 beëindigd. Buiten de centrale noodopvang om vinden momenteel nog vreemdelingen onderdak in particuliere woningen. Het gaat daarbij onder meer om ex-AMV's (alleenstaande minderjarige vreemdelingen), ex-asielzoekers met rechtmatig verblijf en gezinnen zonder rechtmatig verblijf.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Voorzieningen voor asielzoekers

In de begroting voor 2012 zijn geen middelen opgenomen voor het geheel van voorzieningen voor asielzoekers.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We willen voorkomen dat mensen zonder middelen van bestaan op straat belanden, met criminaliteit in aanraking komen en/of een gevaar voor de volksgezondheid vormen. Bij de najaarsnota komen we hier op terug.

Juridische ondersteuning en leefgeldverstrekking ex-AMV's

Het landelijk experiment Perspectief, gericht op het ondersteunen van ex-AMV's (alleenstaande minderjarige vreemdelingen), is medio 2011 beëindigd. De gemeente Groningen heeft de Perspectiefaanpak tot eind 2011 financieel ondersteund.

Met ingang van januari 2012 wordt het project Perspectief beëindigd. De ondersteuningstaken worden voortgezet door reguliere organisaties.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We willen voorkomen dat jonge asielzoekers verdwijnen in de illegaliteit, met criminaliteit en/of prostitutie in aanraking komen. Ex-AMV's verkrijgen uiteindelijk een verblijfsstatus dan wel realiseren terugkeer naar het land van herkomst.

Beleidsveld

Emancipatie

Het beleidsveld Emancipatie is vormgegeven rond het model van de ketenaanpak taal, participatie en arbeidsmarkt en richt zich op (allochtone) vrouwen en (allochtone) mannen. De keten bestaat uit een uitgebreid aanbod van cursussen, activiteiten en projecten van de veelal samenwerkende maatschappelijke organisaties in de stad. Door van het aanbod gebruik te maken kunnen vrouwen en mannen zich de noodzakelijke vaardigheden eigen maken om zo een volgende stap in hun emancipatieproces te nemen. Net als bij het integratiebeleid staat ook hier de sociale, educatieve, culturele en economische zelfredzaamheid centraal. De ketenaanpak en de gemeentelijke regie op dit terrein is geborgd in de emancipatienota 2010-2013 'Kansen bieden, kansen pakken' uit 2010. Daarnaast valt ook de emancipatie van homoseksuele en biseksuele mannen en vrouwen en transgenders onder dit beleidsveld.

Doelen

Wat willen we bereiken?

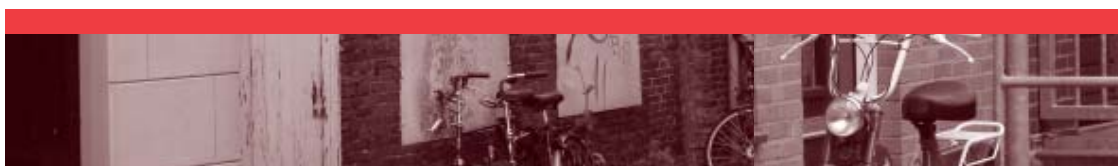
Het versterken van de keten taal, participatie en arbeidsmarkt door het ontwikkelen van een aanbod dat gericht is op het voorkomen van (taal)achterstanden, het bevorderen van een actieve deelname in de wijk en de stad en die de kansen op betaald werk vergroten. Daarnaast willen we bereiken dat vrouwen en mannen gelijke kansen krijgen en in vrijheid en veiligheid keuzes kunnen maken. De emancipatie van mannen, vaders en hun kinderen verdient extra aandacht. Zij vormen vaak een belemmering in het emancipatieproces van hun vrouwen en kinderen. Het vergroten van de zichtbaarheid en sociale acceptatie van homoseksuele en biseksuele mannen en vrouwen en transgenders.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Het emancipatiebeleid betreft uitvoeringsbeleid rond de ketenaanpak taal, participatie en arbeidsmarkt. Door van het aanbod gebruik te maken kunnen vrouwen en mannen zich de noodzakelijke vaardigheden eigen maken om zo een volgende stap in hun emancipatieproces te nemen. Net als bij het integratiebeleid staat ook hier de sociale, educatieve, culturele en economische zelfredzaamheid centraal. De ketenaanpak en de gemeentelijke regie op dit terrein is geborgd in de emancipatienota 2010-2013 'Kansen bieden, kansen pakken' uit 2010.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Bereik Jasmijn vrouwen	■ 2.300	■ 2.500	■ 2.500	■ 2.500

Wat gaan we hiervoor doen?

Lesbisch, homo- en transgender emancipatiebeleid

Wij hebben de afgelopen periode grote vorderingen gemaakt binnen het beleidsveld homo-emancipatie. In 2011 hebben wij ingestemd met een bijdrage van 100 duizend euro voor het oprichten en in stand houden van het lokaal Platform Lesbian Gay Bisexual Transgender Groningen. Dit voor Nederland unieke platform heeft tot doel de sociale acceptatie en zichtbaarheid van homoseksualiteit te vergroten. Ook ondertekenen wij in 2011 de intentieverklaring lokaal emancipatiebeleid homoseksuelen 2012-2014 met het rijk. Wij zijn voornemens om samen met het werkveld een meerjarenplan te ontwikkelen om het homo-emancipatiebeleid verder uit te bouwen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Het ondertekenen van de intentieverklaring betekent dat wij de komende jaren de nadruk blijven leggen op het bespreekbaar maken van homoseksualiteit, het bevorderen van veiligheid van homoseksuelen en het bestrijden van discriminatie en geweld. In het hiertoe te ontwikkelen meerjarenplan spelen lokale partners als het Platform LGBT (Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender) Groningen, het COC Groningen/Drenthe en de werkgroep transgenders Groningen een belangrijke rol. Op deze manier versterken wij het draagvlak en de samenhang van het homo-emancipatiebeleid.

Verbreden aanbod van mannen, vaders en hun kinderen

In Groningen zijn de afgelopen jaren positieve ervaringen opgedaan met het aanbieden van specifieke activiteiten voor mannen, vaders en hun kinderen. We onderzoeken samen met onze lokale partners MJD en Alfacollege hoe wij dit aanbod kunnen verbreden en nog meer kunnen toespitsen op de wensen en behoeften van de doelgroep. Het aanbod komt tot stand in samenwerking met bestaande lokale voorzieningen en sluit aan op de bestaande wijk- en stadsgerichte activiteiten.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Een breed activiteiten aanbod dat goed aansluit op de behoefte en wensen van de doelgroep. Een groter bereik onder de doelgroep van het reguliere aanbod op het gebied van participatie en opvoedingsondersteuning. Meer aandacht voor de rol van vaders ten aanzien van de opvoeding van de kinderen. Meer aandacht voor persoonlijke ontwikkeling en de (verbetering van de) maatschappelijke positie van mannen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Inburgering

Doelen

Wat willen we bereiken?

Inburgeraars bieden we zogenaamde duale trajecten aan waarbij we ons enerzijds richten op het leren van de Nederlandse taal en kennis over de Nederlandse samenleving en anderzijds op het verkrijgen van werk en het bevorderen van participatie.

Invoering Nieuwe wet inburgering: eigen verantwoordelijkheid

In 2013 wordt de nieuwe Wet inburgering van kracht. Deze nieuwe wet heeft belangrijke gevolgen voor Stadlers die willen en moeten inburgeren in de Groningse samenleving. Een inburgeraar moet straks zelf voor de kosten van zijn of haar inburgering betalen, het zgn. rijbewijsmodel. Wanneer een inburgeraar hier zelf niet de middelen voor heeft kan hij/ zij gebruik maken van een sociaal leenstelsel. Vanaf 2012 moet iedereen binnen 3 jaar slagen voor zijn/ haar inburgeringscursus. Slaagt een inburgeraar hier niet in dan kan dit betekenen dat de verblijfsvergunning wordt ingetrokken. Financieel betekent deze nieuwe wet dat de gemeente van het Rijk alleen nog voor 2012 en 2013 middelen krijgen voor de trajecten die in 2012 of eerder zijn gestart. Dit zijn de inburgeringsmiddelen die deel uitmaken van het participatiebudget. In 2012 krijgen we nog circa 1,3 miljoen euro teruglopend naar waarschijnlijk 600 duizend euro in 2013. Vanaf 2014 krijgen we van het Rijk helemaal geen middelen meer voor inburgering. Burgers zijn dan zelf verantwoordelijk voor hun inburgering. We kunnen dan geen inburgeringstrajecten meer aanbieden aan inburgeringsplichtigen en inburgeringsbehoeftigen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Met de minister voor Immigratie en Asiel zijn er voor 2011 geen aantallen afgesproken. In de begroting 2011 zijn we uitgegaan van 300 nieuwe inburgeringstrajecten. Tot en met 1 juli 2011 zijn er 261 nieuwe trajecten gestart. Daarmee wordt de taakstelling van 300 nieuwe trajecten in 2011 gehaald. Verder staan we er goed voor. Als het gaat om het aanbieden van zoveel mogelijk duale trajecten zit Groningen boven het landelijke gemiddelde van 60%. Tot juli 2011 hebben we 37 vergunninghouders weten te huisvesten.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Voor 2012 zetten we de lijn die we in de programmabegroting 2011 hebben afgesproken voort. Hierbij bieden we aan zowel inburgeringsplichtigen als inburgeringsbehoeftigen een inburgeringstraject aan. Deze trajecten zijn zoveel mogelijk duaal. Ook voor 2012 hanteren we een streefpercentage van 80%. We verwachten dit zonder extra maatregelen te kunnen realiseren. In 2012, het laatste jaar dat we nog inburgeringstrajecten kunnen aanbieden, bieden we aan maximaal 300 inburgeraars een nieuw traject. Vanaf 2013 stoppen we helemaal met het aanbieden van nieuwe trajecten. Dit betekent dat eind 2012 de laatste inburgeraars op traject gaan. Een aantal van deze trajecten loopt dan door tot eind 2014.

In 2012 stoppen we met het aanbieden van instapcursussen ter voorbereiding van de alfabetiserings- en inburgeringstrajecten. In 2012 geven minimaal 20 inburgeraars een eigen invulling aan hun inburgering door gebruik te maken van het Persoongebonden Inburgeringsbudget (PIB). Ook gaan we in 2012 door met de inzet van taalcoaches bij inburgering. In de periode 2009-2011 hebben we hiervoor 50 duizend euro per jaar gekregen van het Rijk. In deze periode zijn er 200 taalkoppels gerealiseerd. Voor 2012 stellen we 50 duizend euro beschikbaar zodat we de inzet van taalcoaches continueren. Ten slotte gaan we in 2012 het nog door de provincie vast te stellen aantal vergunninghouders huisvesten.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	2011*	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Inburgeraars op nieuwe inburgeringstrajecten	■ 370	■ 261	■ 300	■ 0
■ Nieuwe instroom oppakken	■ 100%	■ 100%	■ 100%	■ n.v.t.
■ Percentage duale inburgeringstrajecten	■ 75%	■ 60%	■ 80%	■ n.v.t.
■ Aantal inburgeraars dat hun eigen inburgering vormgeeft met een persoonsgebonden inburgeringsbudget (PIB)	■ 18	■ 6	■ 20	
■ Huisvestingstaakstelling van vergunninghouders	■ 101	■ 37	■ Nnb	

* Realisatie t/m juni 2011

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 4

OVERIGE WELZIJN, GEZONDHEID EN ZORG

Binnen het programma Welzijn, Gezondheid en Zorg hebben we nog niet alle lasten kunnen toerekenen aan de juiste deelprogramma's. Dit betreffen vooral uitvoeringskosten voor Ten Boer.

GELD

Het totaal van de lasten en reservedotaties van het deelprogramma Overig Welzijn, Gezondheid en Zorg bedraagt 57 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit overige inkomsten 57 duizend euro.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WELZIJN GEZONDHEID EN ZORG

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Welzijn gezondheid en zorg								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
4.1	HVD/OCSW	Sociale samenhang en participatie	52.990	47.121	48.266	45.163	45.734	46.304
4.2	HVD/OCSW/ ROEZ	Preventie en zorg	34.603	34.186	33.756	34.409	34.989	35.571
4.3	OCSW/SZW	Integratie en emancipatie	6.261	3.692	7.050	6.693	6.747	6.786
Totaal lasten			93.877	85.055	89.129	86.322	87.527	88.718
Baten								
4.1	HVD/OCSW	Sociale samenhang en participatie	10.838	3.959	4.586	3.790	3.832	3.874
4.2	HVD/OCSW/ ROEZ	Preventie en zorg	14.737	12.348	11.903	12.311	12.492	12.675
4.3	OCSW/SZW	Integratie en emancipatie	3.429	790	3.475	3.475	3.475	3.475
4.4	OCSW	Overig welzijn gezondheid en zorg	57	56	57	57	57	57
Totaal baten			29.061	17.153	20.021	19.633	19.856	20.081
Totaal saldi voor bestemming			-64.816	-67.902	-69.108	-66.689	-67.671	-68.637
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			415	-	289	-	-	-
Totaal onttrekkingen			2.272	1.414	1.289	32	32	32
Totaal saldi na bestemming			-62.959	-66.488	-68.108	-66.657	-67.639	-68.605
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst				2012	2013	2014	2015
	OCSW	Functie meldpunt verbreden			140	140	140	
	OCSW	Antillianenbeleid			387			
Totaal nieuw beleid					527	140	140	-
Saldo programma + nieuw beleid					-67.581	-66.517	-67.499	-68.605

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

4.1 Sociale samenhang en participatie **N 518 duizend euro**

De lasten van de WMO nemen in de begroting 2012 toe ten opzichte van 2011 met 2,8 miljoen euro. Hiervoor wordt 1,7 miljoen euro extra beleidsmiddelen ingezet, waardoor nog een taakstelling 1,1 miljoen euro resteert (V 1,1 miljoen euro).

Daarnaast zijn de verwachte uitgaven voor 2012 zonder aftrek van de bezuinigingstaakstelling van 1,9 miljoen euro opgenomen (N 1,9 miljoen euro).

In 2011 zijn de lasten van het WMO-budget met 1 miljoen euro verhoogd (vanuit de algemene middelen), ter compensatie van een rijkskorting. In 2012 is deze verhoging niet meer meegenomen (V 1 miljoen euro).

De begrote programma-uitgaven groeien door toenemende vraag. Dit doet zich vooral voor bij de vraag naar hulp bij het huishouden (N 1,0 miljoen euro).

De hogere inkomsten zijn het gevolg van het invoeren van eigen bijdragen (V 625 duizend euro).

De integratie-uitkering is gestegen in verband met loon- en prijscompensatie (N 207 duizend euro). Verder stijgen de lasten als gevolg van de nominale compensatie (N 243 duizend euro).

4.3 Integratie en emancipatie **N 673 duizend euro**

De te ontvangen rijksbijdrage voor inburgering neemt af met 1,6 miljoen euro. Door een incidentele compensatie uit de in voorgaande jaren nog niet ingezette voorschotten voor Inburgering, wordt het nadeel verkleind tot per saldo 1,2 miljoen euro.

Met ingang van 2012 in het onderdeel volwasseneneducatie ondergebracht bij het deelprogramma "Integratie en Emancipatie" (N 1 miljoen euro).

Door de bij het deelprogramma Werk en Activering genoemde verschuiving door het nieuwe systeem van toerekenen ontstaat een voordeel op dit deelprogramma (V 1,4 miljoen euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

PROGRAMMA 5 SPORT EN BEWEGEN

Iedereen in beweging

In ons programma 'Sport en bewegen' richten we ons op alle Groningers, van jong tot oud. Want sporten en bewegen is goed voor iedereen. We streven ernaar om zoveel mogelijk mensen aan het sporten te krijgen en te houden. Sporten is een doel op zich. Het heeft over het algemeen een positief effect op hoe men zich voelt. Daarnaast waarderen we sport als een middel. Als middel om overgewicht te bestrijden, integratie te bevorderen en sociale samenhang te vergroten. Sporten kan het risicogedrag van jongeren helpen ombuigen en het zelfbeeld van mensen positief beïnvloeden. Sport en spel zijn belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen.

Relevante beleidsnota's

Sport in Beeld, Gronings sportbeleid weer in vorm, september 2005

Sturen en vereenvoudigen, naar een nieuw tarieven- en subsidiestelsel voor de sport, februari 2008

Sport op Orde, februari 2008

Meer ruimte voor Sport en Bewegen, de sportvisie 2010-2020, september 2009

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

SPORT EN BEWEGEN

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Sportieve infrastructuur
- 2 Deelname aan sport
- 3 Overige Sport en bewegen

Gemeentebegroting Groningen 2012 119

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

SPORTIEVE INFRASTRUCTUUR

We willen dat zoveel mogelijk Stadgers in beweging komen en plezier beleven aan sporten en bewegen. Er zijn veel mensen die graag zouden willen sporten en bewegen. Om te bewerkstelligen dat interesse wordt omgezet in concreet gedrag richten we ons op het geven van prikkels aan sportaanbieders om deze groep te stimuleren tot sporten en bewegen.

Het effect van het beleid is namelijk het grootst als we inzetten op het stimuleren van de aanbodzijde. We zetten in op een laagdrempelig aanbod om te bewegen, letterlijk en figuurlijk: van openbare ruimte en sportaccommodaties tot sterke sportverenigingen en andere sportorganisaties voor alle Stadgers. Met laagdrempelige voorzieningen om te sporten en te bewegen, met sportorganisaties en met sport- en beweegprojecten versterken we de kwaliteit van de leefomgeving. Lage drempels voor iedereen betekent extra aandacht voor de kwetsbare ouderen en minderheden, mensen met een beperking en mensen met een laag inkomen.

Het totaal van de lasten van het deelprogramma Sportieve infrastructuur bedraagt 25,8 miljoen euro. Dekking van deze lasten vindt plaats door entreegelden, lesgelden, huur opbrengsten 6,8 miljoen euro, overige inkomsten 600 duizend euro, een reserveonttrekking 1,2 miljoen euro en een bijdrage uit de algemene middelen 17,2 miljoen euro.

Beleidsvelden

- Accommodaties
- Verenigingen en subsidies
- Openbare ruimte

Beleidsveld

Accommodaties

Het beleidsveld is er op gericht om goede sportieve randvoorwaarden te creëren waardoor alle Stadgers in beweging kunnen komen. Daarvoor is het nodig goede aantrekkelijke sportaccommodaties en recreatiegebieden te hebben. In de sportaccommodaties willen we graag zo duurzaam en slim mogelijk met de ruimte om gaan. Dat geldt ook voor het onderhoud en beheer van de sportaccommodaties. We zetten in op sportvoorzieningen in de wijk waar mensen lopend of op de fiets naar toe kunnen, waardoor er minder reisbewegingen met de auto zijn en minder parkeerruimte nodig is.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen dat zoveel mogelijk Stadgers plezier beleven en genieten door hen de faciliteiten te bieden om te sporten en bewegen.

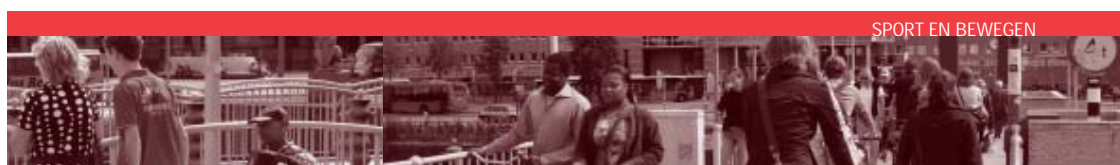
Analyse

Hoe staan we ervoor?

In februari 2008 stelde uw raad de nota "Sport op Orde" vast en u reserveerde voor het op orde brengen van de gemeentelijke sportaccommodaties extra middelen. Vanaf die tijd zijn we bezig met de uitvoering van Sport op Orde. In 2012 wordt Sport op Orde afgerond.

De sportvisie 2010-2020 "*Meer ruimte voor Sport en Bewegen*" (september 2009) wordt ondersteund door een capaciteitsonderzoek naar het aantal sportaccommodaties. Uit dit onderzoek blijkt dat we op dit moment voldoende sportaccommodaties hebben, maar dat er voor de komende jaren een tekort wordt geprognosticeerd, waardoor we het aantal sportaccommodaties zullen moeten uitbreiden. In dat kader onderzoeken we de mogelijkheden om in een samenwerkingsverband de zaalruimte uit te breiden. Bij de behandeling van de voorjaarsnota 2011 gaven we in een tussenstand aan, dat we ten aanzien van het capaciteitsonderzoek geen grote afwijkingen constateren. Knelpunten kunnen binnen de bestaande capaciteit worden opgelost.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Onderhoud, beheer en vernieuwing accommodaties

In 2012 ontstaat er uitsluitend hoe we Sporthal Zuid gaan vervangen en of we gaan mee investeren in nieuwe ontwikkelingen voor de bouw van een sporthal. Voorts staat er voor planmatig onderhoud van de sportaccommodaties voor 2012 een bedrag van 4,3 miljoen euro geraamd. Een deel daarvan wordt besteed aan onderhoud van de atletiekbaan.

We willen in 2012 starten met de aanpassingen aan het Sportcentrum Kardinge. Deze aanpassingen houden verband met fase 2 van de renovatie. In het plan wordt rekening gehouden met de komst van de regio tram en de halte voor de ingang.

Verder verbeteren we het beheer door nieuwe beleidsregels te formuleren over het gebruik, de tarieven, beheer en toewijzing. We meten de klanttevredenheid en gebruiken de resultaten om onze dienstverlening te verbeteren.

Beleidsveld

Verenigingen en Subsidies

Voor de hoeveelheid en differentiatie in het aanbod van sporten zijn we grotendeels afhankelijk van de sportverenigingen. In de stad zijn 315 sportverenigingen die ongeveer 70 verschillende sporten aanbieden. We ondersteunen sportverenigingen omdat zij een belangrijke basis vormen voor de sportinfrastructuur in de stad. Hiermee versterken we de mogelijkheden voor sportverenigingen om mensen mee te laten doen in de samenleving door middel van sporten, maar ook als vrijwilliger.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Doel is om voor de jeugd, aansluitend op school, een kwalitatief goed sportaanbod te realiseren.

Sportverenigingen functioneren beter en kunnen een veel groter maatschappelijk effect hebben. Moderne sportverenigingen zijn verenigingen die zich bewust zijn van hun maatschappelijke rol en zich, zonder hun identiteit te verliezen, openstellen voor een breed publiek. Ze gaan samenwerkingsverbanden aan met elkaar of andere organisaties (bijvoorbeeld kinderopvang). Zo versterken ze zichzelf op het gebied van administratie, vrijwilligerproblematiek, professionaliteit of gebruik van de ruimte. Wij willen sportverenigingen stimuleren zich om te vormen tot "Moderne" verenigingen. Onze toekomstige investeringen zullen we laten afhangen van de bereidheid tot samenwerking.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De afgelopen jaren is hard gewerkt aan de eerste stappen voor het invoeren van een nieuw subsidie- en tarievenstelsel waarbij de tarieven zijn verhoogd en deze verhoging in de vorm van een subsidie wordt uitgekeerd aan de sportverenigingen. De invoering van het stelsel is zowel voor de verenigingen als voor ons een intensief traject geweest met de nodige kinderziektes. In de lijn van de nieuwe sportvisie werken we het subsidiestelsel verder uit. Om sportverenigingen de tijd te geven zich aan te passen zullen we dat de komende jaren geleidelijk doen.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Verenigingssubsidies verstrekken

We ondersteunen sportverenigingen door het aanbieden van sportaccommodaties en het verstrekken van subsidies voor het gebruik ervan. Daarnaast subsidiëren we sportverenigingen met incidentele subsidies voor tijdelijke projecten, met het verbeteren van de verenigingsstructuur en bij de bouw/renovatie van hun clubgebouw. Verenigingen kunnen voor advisering op allerlei sportterreinen gebruik maken van sportconsulenten van het Huis voor de Sport.

Subsidie- en tarievenstelsel

In augustus 2008 zijn we begonnen met een nieuw subsidie- en tarievenstelsel.

De komende jaren werken we de criteria uit waaronder we subsidie verstrekken. We gaan nadere eisen stellen aan de sportverenigingen om in aanmerking te kunnen komen voor de basissubsidie. Het gaat om financiële beleidsinhoudelijke voorwaarden.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Activiteiten

Moderne sportvereniging

In de sportvisie 2010-2020 'Meer ruimte voor sport en bewegen' geven we aan dat we verenigingen willen stimuleren zich om te vormen tot 'Moderne sportverenigingen'. Wat we precies onder een dergelijk moderne sportvereniging verstaan beschrijven we in een plan. In 2012 willen we onze ideeën daarover met 'het veld' bespreken.

Openbare ruimte

Wat gaan we hiervoor doen?

Spelen

We streven er naar de openbare ruimte sportief in te richten. We beschikken in de stad over twee Krajicek Playgrounds (de Hoogte en Beijum) en twee Crujff Courts (Oosterpark en Corpus den Hoorn). Op deze openbare sportparken worden wekelijks activiteiten georganiseerd in het Kader van Bslim (de Buurt en een Sportieve Leefstijl Interventie Methode). Daarnaast is er nog een groot aantal basketbal- en tennisvelden en skatevoorzieningen.

De kaders voor een sportieve inrichting van de openbare ruimte zijn nog onvoldoende vastgelegd. Daarom staat in de Sportvisie 2010-2020 "*Meer ruimte voor sport en bewegen*" dat we hiervoor in 2012 een plan ontwikkelen. In dit plan gaan we uit van het principe de openbare ruimte sportiever en de sportieve ruimte meer openbaar. Om de sportieve ruimte meer openbaar te krijgen ontwikkelen we met de sportverenigingen visies op sportparken.

Recreatiegebieden

Visie Kardingse Kerngebied

In 2012 stellen we vast in hoeverre we uitvoering kunnen geven aan de visie op het kerngebied van recreatiegebied Kardingse, inclusief het eindpunt van het tracé twee van de tram. Uitvoering van de visie is nodig om de doorontwikkeling van Recreatiegebied Kardingse mogelijk te maken en zo de functie voor de omliggende wijken, stad en regio te behouden en te versterken. De visie geeft de richting aan hoe het recreatiegebied aantrekkelijker kan worden ingericht. Zodat de bedrijvigheid verder toeneemt. Daarnaast wordt een aantal verkeerstechnische punten verbeterd.

Onderhoud, beheer en verbeteren Meerschop Paterswolde

De komende jaren wordt uitvoering gegeven aan het Toeristisch en Recreatieve Infrastructuur Paterswoldsemeer (TRIP). De versterking van ecologische verbindingen, toeristische infrastructuur, het verbeteren van de toegankelijkheid voor mensen met een beperking, het verbeteren van fietsroutes, het herinrichten en opwaarderen van de sluis Noord Willemskanaal maken onderdeel uit van het TRIP.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Vanaf 2012 zal uitvoering worden gegeven aan de hiervoor beschreven werkzaamheden. De verwachting is dat de werkzaamheden eind 2013 gereed zijn.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

SPORT EN BEWEGEN

Deelprogramma 2

DEELNAME AAN SPORT

De kern van ons sportbeleid is dat iedere Stadjer het plezier in sport en bewegen kan of heeft ervaren en te allen tijde de keuze voor sport en bewegen kan maken. Daarnaast willen we dat in onze stad de vele talentvolle sporters hun talenten verder kunnen ontwikkelen.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Deelname aan sport bedraagt circa 2 miljoen euro. Deze lasten wordt gedeekt uit integratie- en decentralisatie-uitkeringen 600 duizend euro, overige inkomsten 100 duizend euro, een reserveonttrekking 300 duizend euro en een bijdrage uit de algemene middelen van 1,0 miljoen euro.

Beleidsvelden

- Stimulering sportdeelname
- Topsport en talentontwikkeling

Beleidsveld

Stimulering sportdeelname

Doelen

Wat willen we bereiken?

Het is onze ambitie dat de jeugd tot 15 jaar de sportieve basis meekrijgt om op vroege of latere leeftijd zijn talent voor sporten en bewegen te ontdekken. Vaardigheden om te sporten kan men op alle leeftijden ontwikkelen, maar het makkelijkst gaat dit op jonge leeftijd. We willen de kinderen een goede basis geven. Daarmee vergroten we de kansen op een leven lang plezier in sporten en bewegen, op een actieve en gezonde leefstijl, op de versterking van de sociale ontwikkeling en de schoolprestaties. We organiseren een breed aanbod van activiteiten op het gebied van sporten & bewegen, fair play en een gezonde voeding. In 2012 willen we tot afspraken komen met het onderwijs om te komen tot een nog sterker integraal beweegaanbod binnen en buiten schooltijden.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De basis van ons sportstimuleringsbeleid op en om de Vensterscholen hebben we gelegd met behulp van de projecten Sport Verbreedt (2000-2005) en Bslim 1 (2006-2010). Door deze projecten organiseren we een breed aanbod van activiteiten op het gebied van sporten en bewegen, fair play en een gezonde voeding. Vanaf augustus 2011 geven we uitvoering aan Bslim2. Bslim2 dekken we deels met rijks gelden: Impuls brede scholen sport en cultuur (combinatiefuncties) en het Nationaal Actieplan Sport en Beweging (NASB).

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Sportstimulering

Door middel van ons sportstimuleringsprogramma willen we de sport en de gezonde effecten van sport versterken. Het sportstimuleringsprogramma is voor alle Stadjers, waarbij we prioriteit geven aan de jeugdigen tot 15 jaar. De sportstimulering bestaat uit stadsbrede activiteiten, verstrekken van subsidie aan sport- en beweegactiviteiten en ondersteuning bij het breedtesportprogramma rond topsportevenementen, zoals Eurovoetbal en het Beachvolleybal.

Bslim2

In 2012 geven we uitvoering aan Bslim2 en we binden de strijd aan tegen de bewegingsarmoede in de stad. We streven ernaar dat kinderen en jeugd in de leeftijdscategorie 4-15 voldoen aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. Dat doen we door dagelijks een beweegaanbod aan te bieden rond de basisschool en het VMBO.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Meer werken met combinatiefuncties

Het Rijk heeft de Impuls Brede School, Sport en Cultuur geïntroduceerd voor het realiseren van zogenaamde combinatiefuncties. Dit sluit naadloos aan op onze ambities, zoals verwoord in de sportvisie, om kinderen te stimuleren te gaan sporten en bewegen. Daarvoor zijn door het Rijk structureel middelen beschikbaar gesteld. Een combinatiefunctionaris is een professional die zowel werkzaam is in het onderwijs als in de sport- of cultuursector, bijvoorbeeld een vakleerkracht die de sportactiviteiten na school organiseert. We zetten combinatiefunctionarissen in voor Bslim2.

Het Rijk stelt vanaf 2008 middelen beschikbaar voor het realiseren van uiteindelijk 18,6 fte. Aan combinatiefuncties in 2012. In 2012 (eind) moeten we alle 18,6 fte combinatiefuncties hebben ingevuld om te voldoen aan de voorwaarden van het Rijk.

Brede vakdocent sport op de Vensterscholen

Vanaf 2007 is vernieuwde invulling gegeven aan de wijkgerichte sportstimulering door de koppeling van de sportstimuleringsprogramma's aan de tien Vensterscholen in de stad. Brede vakdocenten zijn betrokken bij de binnen- en de naschoolse sportactiviteiten en stemmen deze op elkaar af, met als resultaat een breed en kwalitatief goed sportaanbod in en rondom de school.

Actieve gezonde leefstijl voor drie specifieke groepen

We geven prioriteit aan activiteiten die deelname aan sport, gezondheid en bewegen stimuleren. Met samenwerkingspartners ontwikkelen we (in het kader van het Nationaal Actieplan Sport en Beweging (NASB)) een aanbod specifiek gericht op wijkbewoners van hoge leeftijd, wijkbewoners met een psychiatrische beperking en wijkbewoners met een verstandelijke beperking. Bij de uitvoering sluiten we aan bij bestaande initiatieven, betrekken we sportverenigingen uit de omgeving, en koppelen we (sport) maatjes aan mensen die het belangrijk vinden om dingen samen te doen.

Beleidsveld

Topsport en talentontwikkeling

Doelen

Wat willen we bereiken?

Groningen heeft talent voor topsport. In 2012 werken we de in de sportvisie geformuleerde ambities uit. We sturen met ons beleid op talent- en kennisontwikkeling door te onderzoeken hoe we topsporters in de stad het best in onze sportaccommodaties kunnen faciliteren. We gaan alvast inspelen op de aanwezigheid van talentvolle sporters door een aantal initiatieven te ondersteunen en in bepaalde accommodaties in de toewijzing voorrang te geven aan sporttalenten. In de topsportnota maken we een keuze van topsporten die we gaan ondersteunen. Voorts stellen we vast met welke partners we de topsport in Groningen verder vorm gaan geven.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We staan voor nieuwe landelijke ontwikkelingen op het gebied van topsport die goed aansluiten bij kennis op het gebied van topsport en talentontwikkeling en de aanwezigheid van veel talentvolle sporters en opleidingen in de stad. In de stad is in 2011 een aantal talentcentra van start gegaan, die wij tijdelijk (pilot) ondersteunen samen met andere partners (onderwijs, bonden).

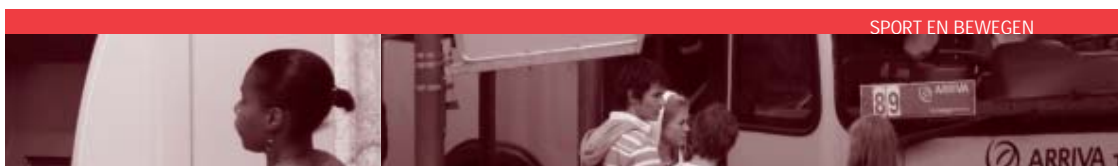
Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
<ul style="list-style-type: none"> Sporttalenten, opleidingen, accommodaties etc. 	<ul style="list-style-type: none"> Inventarisatie 	<ul style="list-style-type: none"> Plan Talent voor Topsport 	<ul style="list-style-type: none"> Vaststelling en uitvoering talent voor topsport 	<ul style="list-style-type: none"> Olympisch plan 2028

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Topsportevenementen

Topsportevenementen subsidiëren we alleen nog als zij direct in verband staan met talentontwikkeling en talentvolle sporters. Daarbij dienen ze een duidelijke relatie te hebben met de breedtesport: de topsport als rolmodel voor de breedtesport. Een deel van het topsportbudget willen we gaan reserveren voor talentopleidingen van een viertal kernsporten in de stad. Welke kernsporten dat zijn gaan we in 2012 bepalen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Toewijzing subsidies topsportevenementen en regionale talentcentra

Nieuw Talent

In 2012 verwerken we de uitkomsten van de gesprekken met de sportverenigingen, het onderwijs (zoals LOOT-scholen, Rijksuniversiteit Groningen en Hanzehogeschool, Hanze Instituut voor Sportstudies) en het bedrijfsleven om inhoud te geven aan de kennisstad op het gebied van topsport en talentontwikkeling in een definitief plan. In het plan, Talent voor Topsport, geven we aan welke middelen we inzetten om de topsport en talentontwikkeling in de stad te versterken. Uitkomsten zoals vermeldt in het plan, gaan over verdeling van topsportsubsidies (evenementen en talentcentra) en toewijzing van (top-) sportaccommodaties. Talent voor Topsport sluit aan bij het Olympisch plan (VWS/ NOC*NSF) en zal een onderdeel gaan vormen van de plannen die we in noord Nederlands verband willen ontwikkelen (Noordelijk Vuur). De jaarlijkse sportstimuleringsprijs (een geldbedrag en een beeld van Jan Steen) wordt vanaf nu uitgereikt aan jonge topsporttalenten.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Toewijzing sportaccommodaties
- Jaarlijkse sportstimuleringsprijs

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

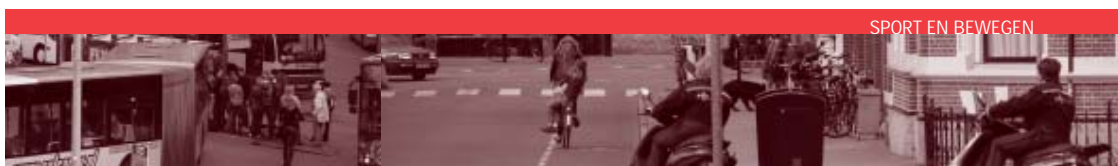
OVERIGE SPORT EN BEWEGEN

Het deelprogramma Overig sport en bewegen betreft diverse activiteiten die niet aan de overige deelprogramma's zijn toe te rekenen. Het gaat onder meer om uitvoeringskosten Ten Boer.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overige sport en bewegen bedraagt 478 euro. Deze lasten worden gedekt uit een reserve onttrekking 50 duizend euro, 133 duizend euro overige opbrengsten en een bijdrage uit de algemene middelen 295 duizend euro.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Sport en Bewegen								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
5.1	OCSW/ROEZ	Sportieve infrastructuur	32.118	24.323	25.780	25.239	25.532	25.825
5.2	OCSW	Deelname aan sport	1.584	1.318	2.003	1.883	1.570	1.585
5.3	OCSW/ROEZ	Overig sport en bewegen	1.282	1.026	478	472	482	492
Totaal lasten			34.984	26.667	28.261	27.594	27.584	27.902
Baten								
5.1	OCSW/ROEZ	Sportieve infrastructuur	14.164	8.361	8.680	8.680	8.680	8.680
5.2	OCSW	Deelname aan sport	950	490	218	218	218	218
5.3	OCSW/ROEZ	Overig sport en bewegen	417	301	128	128	128	128
Totaal baten			15.531	9.152	9.026	9.026	9.026	9.026
Totaal saldi voor bestemming			-19.453	-17.515	-19.235	-18.568	-18.558	-18.876
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			899	788	64	-	-	-
Totaal onttrekkingen			1.578	373	1.454	597	269	269
Totaal saldi na bestemming			-18.774	-17.930	-17.845	-17.971	-18.289	-18.607

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

5.1 Sportieve infrastructuur **N 1,1 miljoen euro**

In Sport op Orde waren pieken en dalen voorzien in de onderhoudsbehoefte. Terwijl er in 2011 sprake was van een dal, is in 2012 sprake van een piek. Dat betekent een wijziging in de reservemutatie van 1,6 miljoen euro (N 1,6 miljoen euro).

Door een trendmatige ontwikkeling van huurinkomsten en inkomsten van bezoekers en aanpassingen in de overheadkosten ontstaat een voordeel op dit deelprogramma (V 400 duizend euro).

5.2 Deelname aan sport **N 957 duizend euro**

Volgens planning vervalt in 2012 de bijdrage vanuit de BOS-gelden (Buurt, Onderwijs, Sport) (N 394 duizend euro). Het overige deel van het nadeel op dit deelprogramma wordt verklaard door een aanpassing in de toerekening van de overhead (N 550 duizend euro).

5.3 Overig **V 375 duizend euro**

Het overige deel van het nadeel op dit deelprogramma wordt verklaard door een aanpassing in de toerekening van de overhead (V 375 duizend euro).

PROGRAMMA 6 CULTUUR

Bruisend en spraakmakend

Met kunst en cultuur maken we van Groningen een levendige stad, en we betrekken iedereen bij de stedelijke samenleving, als deelnemer of als toeschouwer. Groningen is het bruisende culturele centrum van Noord-Nederland. Daaraan ontleent onze stad voor een belangrijk deel zijn aantrekkingskracht: voor (nieuwe) inwoners en voor bezoekers. We willen dat Groningen een stevige positie inneemt in de top-5 van Nederlandse cultuursteden. Als gemeente faciliteren we een divers cultuuraanbod en een veelzijdige culturele infrastructuur. We willen dat alle Stadjes kunnen meedoen aan culturele activiteiten. Voor specifieke doelgroepen verlagen we drempels, en creëren extra mogelijkheden. Daarnaast bieden we ruimte aan nieuw talent! Zo houden we Groningen bruisend en spraakmakend.

Relevante beleidsnota's

Inhoudelijk toetsingskader Groninger Forum (2008)
Cultuurnota 2009-2012: Cultuurstad Groningen: *gewoon bijzonder!* (2008)
Beleidsplan Fonds voor Cultuurparticipatie 2009-2012 (2009)
Feesten in Balans II (2010)
Bibliotheekvisie 2011-2016
Omroepnota Mediabeleid 2011-2015
Popvisie No Guts No Glory

Programma 6: Cultuur

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

CULTUUR	
	DEELPROGRAMMA'S
1	Culturele infrastructuur
2	Deelname aan cultuur
3	Overig

Gemeentebegroting Groningen 2012 129

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

CULTURELE INFRASTRUCTUUR

In ons collegeprogramma '*Groningen progressief met energie, stad voor iedereen*' blijven we impulsen geven aan het culturele leven, en we bieden ruimte aan vernieuwende initiatieven. Cultuur – in brede zin – is de voedingsbodem voor vele sociale en economische activiteiten van onze stad. Groningen bruist! En dat moet zo blijven. Een aantrekkelijk, boeiend en verrassend cultuurklimaat draagt bij aan het imago van Groningen als kennisregio en centrum voor creativiteit en cultuur. De hoofdlijnen van ons cultuurbeleid leggen we vast in cultuurnota's die het cultuurprogramma voor vier jaar beschrijven. We zetten onze gelden in op basis van artistieke kwaliteit, waarbij we prioriteit geven aan een goede culturele infrastructuur. Het oordeel over de artistieke kwaliteit besteden we uit aan de Kunstraad Groningen.

GELD

Het lasten totaal van het deelprogramma Culturele infrastructuur bedraagt 44,3 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit integratie- en decentralisatie-uitkeringen 500 duizend euro, bezoekers, lesgeld en huuropbrengsten 8,8 miljoen euro, onttrekking en rente reserves 800 duizend euro en een bijdrage uit de algemene middelen van 34,2 miljoen euro.

Met ingang van 1 juli 2011 heeft het Rijk de BTW op entree podiumkunsten verhoogd van 6 naar 19%. Dit kan gevolgen hebben op het aantal bezoekers van deze podia.

Beleidsvelden

- Culturele voorzieningen
- Festivals en evenementen
- Talentontwikkeling
- Media

Beleidsveld

Culturele voorzieningen

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen dat de basis op orde is in de culturele infrastructuur. Dat is een belangrijke voorwaarde voor open en toegankelijke ontmoetingsruimten voor kunstenaars en publiek met hoogwaardige artistieke producties en met breed toegankelijke publieksmanifestaties. Met de basis op orde faciliteren we goed functionerende expositieruimte en tentoonstellingen, hoogwaardige collecties en collectieruimte, en productiefaciliteiten voor makers.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Het speerpunt cultuurbereik vertaalde zich in wederom kwalitatieve en kwantitatieve groei van cultuureducatie in onze gemeente. Het aantal uitleningen bij de bibliotheek is gestegen. Met ingang van 2012 vormt het aflopen van de regeling gesubsidieerde banen een probleem voor de *basis op orde* in de culturele infrastructuur. In totaal telt de cultuursector op dit moment 34 maatschappelijke banen en twee re-integratiebanen. In 2012 werken we samen met het popveld aan de uitvoering van de popvisie No Guts No Glory. Vanaf najaar 2010 heeft het Groninger Forum een eigen tijdelijke huisvesting in de voormalige Camerabioscoop aan het Hereplein, waar Forum en ForumImages (oude Images) activiteiten programmeren. De Commissie Terlouw, ingesteld om nut en noodzaak van de bijdrage van 35 miljoen REP-middelen (Ruimtelijk Economisch Programma) aan het Groninger Forum te onderzoeken, was positief. De aandelenoverdracht van Liga 68 naar het Groninger Forum heeft vanwege de ontwikkelingen rond de REP-aanvraag vertraging opgelopen, maar is eind 2011 gerealiseerd. De financiële vervlechting tussen Forum en Liga 68 is daarmee een feit en uitgangspunt voor 2012. De verdere ontwikkeling van de nieuwe bestuursstructuur heeft vertraging opgelopen. In de nieuwe Forumvisie zal hier specifiek aandacht aan worden besteed.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Podiumkunsten

De Oosterpoort en de Stadsschouwburg

In 2010 realiseerde de projectgroep Verzelfstandiging werkmaatschappijen een transparanter organisatie- en verantwoordingsstructuur van de Oosterpoort en de Stadsschouwburg. Sinds 2011 verloopt de aansturing en financiering zoveel als mogelijk op dezelfde wijze als bij andere zelfstandige gesubsidieerde instellingen.

Vlakke vloer en Kruithuis

Het onderhoudsprobleem bij het Kruithuis beschouwen wij als knelpunt. Zowel het vraagstuk Kruithuis en een vlakke vloer betrekken wij bij de accommodatievisie podiumkunsten die zal worden ontwikkeld in het kader van de nieuwe cultuurnota.

Onderzoeken samenwerking de Oosterpoort, de Stadsschouwburg en de Martiniplaza

We onderzoeken hoe synergievoordeel te halen is uit samenwerking tussen de Oosterpoort en de Stadsschouwburg (OPSB) en de Martiniplaza op het gebied van programmering. Op basis van de uitkomsten van dit onderzoek geven wij OPSB en de Martiniplaza opdracht met ingang van 2012 uitwerking te geven aan de resultaten van het onderzoek en synergievoordeel te behalen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De OPSB biedt een breed, gevarieerd en eigentijds aanbod van professionele podiumkunsten voor een divers en groot publiek. De OPSB profileert zich als kwaliteitspodium met de nadruk op inhoudelijk belangwekkende, complexe en vernieuwende podiumkunsten. De OPSB behoort tot de Top 5 van Nederlandse podia.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
Aantal bezoekers	■ 240.000	■ 240.000	■ 240.000*	■ 240.000*

* Aantal bezoekers in 2012 en middellange termijndoel onder voorbehoud van invloed van bezuinigingen en Btw-verhoging.

Stedelijke Muziekschool

In 2010 realiseerde de projectgroep verzelfstandiging werkmaatschappijen een transparantere organisatie- en verantwoordingsstructuur van de Stedelijke Muziekschool. Per 2012 moet de Muziekschool bezuinigen door intensieve samenwerking of een fusie met de Kunstencentrumgroep. In 2011 is onderzocht hoe dit synergievoordeel het beste kan worden behaald.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In 2012 is sprake van een intensieve samenwerking of fusie tussen de Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrum Groep. Deze koppelt vanuit een gezamenlijke visie het beoogde synergievoordeel aan een vernieuwd aanbod op het gebied van amateurkunst en cultuureducatie visie. Indien er sprake is van een fusie, is de Muziekschool hiertoe verzelfstandigd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Letteren

Openbare bibliotheek

Bibliotheekvisie

We voeren in 2012 de bibliotheekvisie 2011-2016 uit, die we begin 2011 aan uw raad presenteerden. Deze visie dient als basis voor de opdrachtverlening aan de openbare bibliotheek, de filialen c.q. het Groninger Forum.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Een toekomstbestendige bibliotheek in het Groninger Forum en toekomstbestendige familiebibliotheken in de wijken is de verwachting. Het aantal leden en het aantal uitleningen stabiliseert. Het aantal unieke bezoekers via internet stijgt in 2012 met 5%. In 2011 is de Forumvisie ontwikkeld, waar de bestuursstructuur voor het Groninger Forum onderdeel van uitmaakt. In 2012 geven we uitwerking aan de Forumvisie, waarvan de bibliotheek onderdeel uit maakt.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel 2016
■ Aantal uitleningen	■ 1.363.571	■ 1.363.000	■ 1.377.000	■ 1.432.000
■ Aantal leden	■ 46.507	■ 46.000	■ 46.000	■ 46.000
■ Aantal bezoekers	■ 993.765	■ 994.000	■ 1.003.000	■ 1.043.000
■ Aantal unieke bezoekers website provincie Groningen	■ 247.672	■ 250.100	■ 253.000	■ 272.000

Beeldende kunst

Centrum Beeldende Kunst (CBK)

In 2010 realiseerde de projectgroep Verzelfstandiging werkmaatschappijen een transparantere organisatie- en verantwoordingsstructuur van het CBK. Aansturing en financiering verlopen sinds 2011 zoveel mogelijk op dezelfde wijze als andere zelfstandige gesubsidieerde instellingen.

CBK – Kunst op Straat

Wij vinden kunst in de openbare ruimte van wezenlijk belang voor de leefbaarheid in de wijken en de culturele uitstraling van onze stad. Daarom is in 2011 besloten jaarlijks 160 duizend euro vanuit het ISV-budget voor Kunst op Straat te reserveren. Het CBK zal samen met de dienst RO/EZ aanvullende financiering genereren van zeker 40 duizend euro per jaar uit grote projecten en het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0. Voor 2012 staan Open Hart II en projecten in Corpus Den Hoorn, in de parkeergarage Boterdiep en bij Noorderzon op de rol.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal kunst opdrachten (opgeleverd)	■ 4	■ 4	■ 4	■ Nnb

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

CBK – Open Hart

In 2012 richt het CBK zich wederom met kunstactiviteiten in de openbare ruimte op de groei van de stad, in het bijzonder op de herinrichting van onze binnenstad. Zij ontwikkelde hiertoe Open Hart, een meerjarig publieksproject dat kunst inzet om veranderingen in de binnenstad te belichten.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Gewerkt wordt aan een zichtbaar en bereikbaar CBK in de binnenstad en zichtbare betrokkenheid van het CBK bij de stadsontwikkeling. Dit in het kader van de groei van de stad en de herinrichting van de binnenstad. Het CBK sluit hierbij zowel aan met Kunst op Straat als met Open Hart. De editie 2012 staat in het teken van het 'verleden'.

Kunstencentrum

In 2011 onderzoeken we hoe synergievoordeel te halen is uit synergie tussen de Muziekschool en de Kunstencentrum Groep.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In 2012 is er sprake van een intensieve samenwerking of fusie tussen de Stedelijke Muziekschool en de Kunstencentrum Groep. Deze koppelt vanuit een gezamenlijke visie het beoogde synergievoordeel aan een vernieuwd aanbod op het gebied van amateurkunst en cultuureducatie.

Musea

Groninger Museum

Het Groninger Museum is eind 2010 gerevitaliseerd en op 18 december 2010 heropend voor publiek. In het voorjaar van 2011 bleek de liquiditeitspositie van het Groninger Museum ernstig onder druk te staan. De tot nu toe gebruikelijke voorfinanciering van tentoonstellingen zorgt al jaren voor een structureel liquiditeitsprobleem, dat door bevoorschotting van subsidiegelden op maat kon worden opgelost. De kosten van meerwerk bij de revitalisering, (nog) lagere bezoekersaantallen in 2010 dan op basis van de revitalisering werd verwacht, een onverwacht negatief resultaat van het museumcafé en de beduidend lager gerealiseerde dan begrote opbrengsten van het Fonds Kunst en Economie in 2010, maakten de liquiditeitspositie tot een acuut probleem. Wij hebben het Museum gevraagd een adequaat plan van aanpak op te stellen om de ontstane liquiditeitsproblemen op te lossen. Het museum zal volgens plan vanaf 2012 geen dubbele A-tentoonstellingen meer programmeren en zal de A-tentoonstellingen langer laten staan om de kosten te drukken. Uw raad is akkoord gegaan met een betalingsregeling van 700 duizend euro. Dit bedrag moet in 20 jaar worden terugbetaald.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Het museum programmeert volgens plan met ingang van 2012 5 tentoonstellingen in Mendini 0 en 1, in overeenstemming met het lager beschikbare budget in 2012, zoals in plan van aanpak 2011 voor oplossing tekorten. Het museum stelt de verwachtingen over bezoekersaantallen op basis van deze nieuwe koers bij tot 200.000 in 2012, waarvan 185.000 betalende bezoekers. De exploitatie van het museum is sluitend.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal bezoekers	■ 88.467	■ 250.000	■ 200.000	

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Film

ForumImages

ForumImages programmeert onder andere het *art house* filmaanbod in onze gemeente. ForumImages wordt sinds 2011 gerund door de Groningse Film Onderneming, waarbij het Forum 51% van de aandelen heeft en stichting "Liga 68" 49%.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- ForumImages ondervindt in 2012 nog de effecten van de verhuizing naar het Hereplein. ForumImages vangt deze daling op door Forumactiviteiten en een uitgekende programmering en marketing.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
Aantal bezoekers ForumImages		■ 96.000	■ 96.000	

Overige voorzieningen

Groninger Forum

Het Forum is een Huis voor informatie en geschiedenis dat in de programmering de actualiteit en het verleden zichtbaar maakt en toekomstige ontwikkelingen dichterbij brengt, op een prominente plek in het stadshart, met een ambitieus programma voor een breed publiek. Het Forum brengt daartoe de bibliotheek, de front-Office van de archieven, de historische collectie van het Groninger Museum, *art house* film en de eigentijdse communicatiefuncties onder één dak en één organisatie. Het Forum is open voor alle inwoners van Groningen en voor bezoekers van elders, om anderen te ontmoeten, informatie te vergaren, te communiceren, nieuwe ervaringen op te doen en aan te zetten tot afgewogen meningvorming. In april 2011 heeft de Commissie Terlouw positief medegedeeld over het Groninger Forum en adviseerde een nieuwe route om het Forum te realiseren. De Provincie besloot in juli 2011 positief over het doorgeven van de 35 miljoen euro uit het REP-ZZL. Op basis daarvan en het Advies van de Commissie Terlouw bepalen wij onze keuze voor de invulling van de plannen en geven daar in 2012 uitvoering aan. Wij stellen de plannen voor de ontwikkeling van het Groninger Forum, voorafgaande aan de opening van het gebouw, bij op basis van de bevindingen van de Commissie Terlouw.

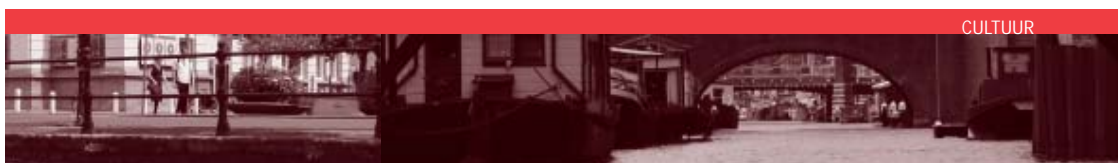
VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We voeren in 2012 op basis van de bijgestelde Forumvisie de plannen uit voor 2012. Dat geldt zowel voor de bouw, de organisatie als de programmering. De exploitatie van het Groninger Forum is sluitend.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
Aantal bezoekers Groninger Forum	■ 80.000	■ 125.000	■ 125.000	

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

CULTUUR

Ateliers

We streven naar een gedifferentieerd atelierbeleid met gedifferentieerde huurprijzen en de mogelijkheid tot doorstromen. Begin 2011 zijn de uitkomsten van het atelieronderzoek bekend gemaakt. Belangrijkste conclusies zijn dat Groningen in 2010 landelijk gezien relatief weinig permanente ateliers telt, maar veel tijdelijke. Herdefiniëring en hertelling van de ateliers levert het volgende beeld op: op.

Aantal ateliers 2010	Aantal	Organisatie	Opmerkingen
<ul style="list-style-type: none"> ■ Permanente huurateliers met contract voor onbepaalde tijd 	■ 93	<ul style="list-style-type: none"> ■ Eigendom corporaties, bemiddeling via Huurdersvereniging Kunstenaars (HVK) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Uitgezonderd ateliers Papiermolen
<ul style="list-style-type: none"> ■ Koopateliers 	■ 30	<ul style="list-style-type: none"> ■ Het Paleis 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Bij verkoop blijft atelierbestemming gewaarborgd
<ul style="list-style-type: none"> ■ Permanente huurateliers met contract voor bepaalde duur, waaronder starterateliers 	■ 38	<ul style="list-style-type: none"> ■ Het Paleis, Stichting Werk Expositie Plaats (WEP) 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ateliers WEP in 2010 energiezuinig gemaakt, waardoor lagere exploitatielasten
<ul style="list-style-type: none"> ■ Ateliers voor studenten 	■ 40	<ul style="list-style-type: none"> ■ Hanzehogeschool/ Minerva 	
<ul style="list-style-type: none"> ■ Tijdelijke ateliers in tijdelijke ruimte 	■ 108	<ul style="list-style-type: none"> ■ CareX 87 en Oosterhamrikkade Noordzijde 21 	<ul style="list-style-type: none"> ■ Ateliers via Ad Hoc niet opgenomen
<ul style="list-style-type: none"> ■ Totaal 	■ 309		

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In 2012 is er een overzicht van te realiseren atelierruimte in de periode 2012-2013.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
<ul style="list-style-type: none"> ■ Aantal permanente ateliers 		■ 178	■ 201	■ 201
<ul style="list-style-type: none"> ■ Aantal tijdelijke ateliers 		■ 147	■ 120	■ 130

Beleidsveld

Festivals en evenementen

Groningen heeft drie hoogwaardige festivals met (inter)nationale programmering en uitstraling: Noorderzon, Noorderlicht en Noorderslag/Eurosonic. Speciaal voor jongeren is Jonge Harten een belangrijk theaterfestival. New Attraction en Bevrijdingsfestival bedienen jongeren met muziek. Daarnaast is er een keur aan kleinere festivals voor diverse doelgroepen. De festivals dragen bij aan de stedelijke en regionale economie en zetten Groningen op de kaart. In de huidige periode cultuurnota zijn de grote festivals en Jonge Harten beter toegerust om hun toonaangevende programmering te kunnen voortzetten.

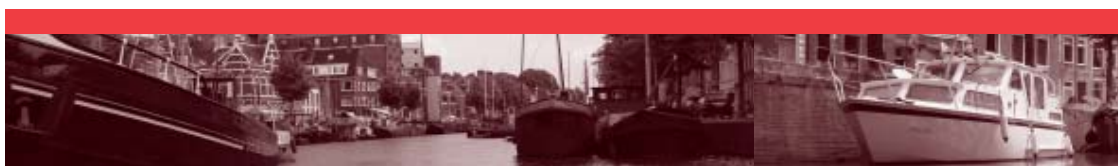
Doelen

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen open en toegankelijke ontmoetingsruimten bieden voor kunstenaars en publiek met hoogwaardige artistieke producties en breed toegankelijke publieksmanifestaties. Festivals en evenementen dragen daar in belangrijke mate aan bij. Wij vinden het belangrijk dat onze volksfeesten goed zijn georganiseerd en goed worden bezocht.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Koninginnedag en het Bevrijdingsfestival zijn de afgelopen jaren in omvang en publieksbereik gegroeid. Dat heeft gevolgen voor beheer en veiligheid.

Er vindt beleidsmatige en praktische afstemming plaats in het kader van het evenementenbeleid.

Sinds 1 januari 2010 zijn de kleine vergunningen buiten de diepenring vrijgesteld van vergunningplicht en is een algemene meldingsplicht met algemene regels ingevoerd. Ongeveer 100 kleine evenementen zullen jaarlijks via een meldingsplicht worden afgedaan. De herziening van het vergunningenbeleid "Feesten in balans" is eind 2010 vastgesteld. Op een aantal punten is het beleid aangepast, zoals het vaststellen van een jaarkalender, het aanpassen van de aanvraagtermijnen, de eindtijden, het invoeren van een d(B)c-norm voor geluid, het verduurzamen van evenementen, het optimaliseren van de klachtenregistratie, enzovoort. Evenementen worden steeds complexer. Vooral het vraagstuk veiligheid komt steeds vaker om de hoek kijken.

Afgelopen jaren is een aantal evenementen verduurzaamd, waaronder Noorderzon. Noorderzon heeft in september 2010 als eerste in Nederland het 'Greenkey. Publieksevenement'-certificaat behaald.

In juli 2011 heeft Roze zaterdag in Groningen plaatsgevonden met een gevarieerd programma en groot bereik.

Ook werd in 2011 in Groningen een nieuwe editie van Swingin Groningen geprogrammeerd, met naast een aantal grote namen aandacht voor Gronings talent.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Podiumkunsten

Eurosonic/Noorderslag

De uitdeling van de European Border Breakers Awards (EBBA's) wordt ook in 2012 uitgereikt op Eurosonic in Groningen. Eurosonic verwacht in 2012 een groter televisiebereik dan in 2011: uitzending in meer dan 6 landen.

In 2011 werd Eurosonic Air georganiseerd op de Grote Markt ter ere van het 25-jarig jubileum van Noorderslag. Vanwege het succes van dit gratis evenement in de open lucht, wordt in 2012 de tweede editie georganiseerd.

Overige festivals

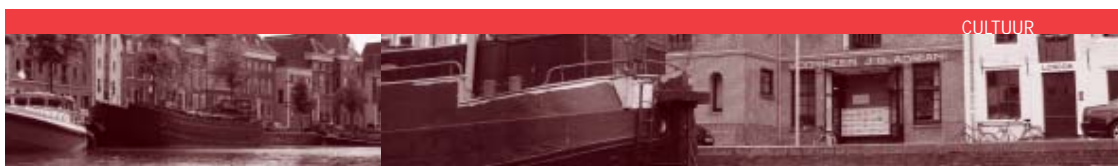
Gideonfestival

Het Gideonfestival kon in 2011 toch nog een laatste keer gebruik maken van het Gideonterrein. Vanaf 2012 is het terrein verhuurd. Het festival zoekt naar een geschikt alternatief en heeft daarbij steun van de gemeente.

Volksfeesten

Volksfeesten zoals Koninginnedag, het Gronings Ontzet en de intocht van Sinterklaas worden sinds jaar en dag uitvoerig gevierd in de stad. De organisatie van deze feesten is in handen van een tweetal verenigingen. De laatste jaren zijn de kosten gestegen door toenemende organisatorische eisen in verband met veiligheid en crowd management. Met ingang van 2011 werken we met duidelijke uitgangspunten voor programmering en bijbehorende kosten. Voor 2012 gaan we verder om de ingezette professionalisering te bestendigen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vergunning verlening toezicht en handhaving

- Vergunningverlening en afhandeling meldingen van evenementen;
- Voorbereiding en houden van toezicht op grotere evenementen;
- Stimuleren verdere verduurzaming lokale evenementen (Noorderzon, Keiweek, 4-mijl);
- Evaluatie 'Feesten in Balans II' en beoordelen of de aanpassingen tot de gewenste resultaten hebben geleid;
- Evaluatie Koninginnedag.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In 2012 zetten wij het festivalbeleid voort. Wij subsidiëren de grote festivals structureel via de cultuurnota 2009-2012 "Cultuurstad Groningen: gewoon bijzonder"! Rijk en provincie dragen ook structureel bij. Hiertoe is regelmatig bestuurlijk en ambtelijk overleg met onze noordelijke partners: de provincies Groningen, Friesland en Drenthe en de gemeente Leeuwarden. De kleinere festivals doen voor hun programmering een beroep op de incidentele subsidie van de Kunstraad.
- In 2012 is er een afgestemde evenementenkalender voor de binnenstad, in het kader van de grote bouwprojecten die dan van start gaan in de binnenstad. Bestaande evenementen als de Meikermis, Gronings Ontzet, Keiweek, 4 mijl zijn hierin opgenomen. Nieuwe elementen worden vooral met Groningse organisaties zoals Noorderzon vormgegeven.

Beleidsveld

Talentontwikkeling

Doelen

Wat willen we bereiken?

Het doel is jonge kunstenaars te stimuleren in hun professionele carrière. Wij stimuleren jong talent door middel van de uitreiking van stipendia en het realiseren van coachingstrajecten tussen gerenommeerde instellingen en startende kunstenaars. We willen instellingen die aan talentontwikkeling doen beter toerusten om jong talent te begeleiden.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We realiseren jaarlijks drie stipendia en hebben in het seizoen 2010/2011 negen coachingstrajecten gefaciliteerd.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Groningse Nieuwe

Het beleidsinstrument Groningse Nieuwe zetten we in om de relatie tussen instellingen en jong talent te versterken. Daarmee krijgt ook de betreffende sector een nieuwe impuls.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal aanvragen	■ 6 aanvragen	■ 9 aanvragen	■ 9 aanvragen	■ 9 aanvragen, waarvan 4 vanuit meerdere instellingen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Stipendia

In 2012 reikt een onafhankelijke jury Het Hendrik de Vriesstipendium uit aan twee winnaars in de beeldende kunsten. Een onafhankelijke jury reikt in 2012 Het George Verbergstipendium uit aan een net afgestudeerde kunstenaar van Academie Minerva om een studiereis te maken naar Noordoost Europa. Jaarlijks krijgt een student van het Prins Clausconservatorium een prijs uit het Andrea Elkenbrachtfonds om zich in het buitenland verder te bekwamen.

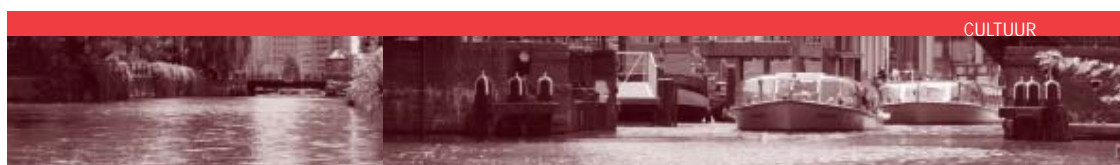
VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Getalenteerde jonge kunstenaars ontwikkelen hun kunstenaarschap en laten het resultaat van hun ontwikkeling in Groningen zien.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal deelnemers/aantal nieuwe aanmeldingen projecten	■ 4 deelnemers	■ 1 muzikant 1 beeldend en 2 literaire kunstenaars	■ 3 beeldend kunstenaars en 1 muzikant	■ 4 stipendia

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Media

Doelen

Wat willen we bereiken?

Wij willen een lokale publieke omroep die dagelijks (crossmediale) uitzendingen verzorgt van hoge kwaliteit. We wensen dat de omroep daarmee een functie vervult voor de lokale democratie en deelname en binding aan de lokale samenleving bevordert.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Onze lokale omroep OOG verzorgt dagelijks 24 uur per dag radio- en Tv-uitzendingen van een half uur met nieuws, achtergrondinformatie en een culturele en maatschappelijke programmering. OOG de website onderhoudt "www.oogtv.nl" en werkt deze dagelijks bij. OOG behoort tot de beste lokale omroepen van Nederland.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

OOGTV en OOGRadio

We voeren in 2012 de omroepnota Mediabeleid 2011-2015 uit, die in maart 2011 is vastgesteld. Deze nota bevat het financiële kader van de gemeente Groningen ten aanzien van de lokale omroep.

We subsidiëren de lokale omroep OOG die het activiteitsniveau handhaaft en wijkgerichte berichtgeving verder ontwikkelt.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We voldoen aan de zorgplicht voor de bekostiging van de lokale omroep zoals vastgelegd in de Mediawet per 1 januari 2010.

We laten eind 2011 het tweejaarlijkse kijk- en luisteronderzoek uitvoeren. Dat levert actuele gegevens op over bereik en waardering van de programmering van de lokale omroep op TV, radio en internet. Met deze gegevens kan OOG zo nodig haar beleid voor 2012 actualiseren.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Percentage van de Groningers van 13 jaar en ouder dat kijkt en luistert naar de uitzendingen van OOG	■ OOGTV wekelijks 31% dagelijks 9%	■ OOGTV wekelijks 31% dagelijks 9%	■ OOGTV wekelijks 31% dagelijks 9%	■ OOGTV wekelijks 31% dagelijks 9%
	■ OOGRadio wekelijks 7% dagelijks 3%	■ OOGRadio wekelijks 7% dagelijks 3%	■ OOGRadio wekelijks 7% dagelijks 3%	■ OOGRadio wekelijks 7% dagelijks 3%
■ Het gemiddelde rapportcijfer voor de radio en tv-uitzendingen van OOG	■ Dit jaar geen kijk- en luisteronderzoek	■ OOGTV: 6,6 ■ OOGRadio: 6,2	■ Dit jaar geen kijk- en luisteronderzoek	■ OOGTV: 6,6 ■ OOGRadio: 6,2
■ Bezoekers StadJersTV	■ 31.849	■ 41.550	■ 45.000	■ 50.000
■ Aantal filmpjes StadJersTV	■ 460	■ 450	■ 600	■ 750

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

DEELNAME AAN CULTUUR

We willen bereiken dat zoveel mogelijk Stadgers kunnen genieten van kunst en cultuur, als consument én als beoefenaar.

GELD

Het lastentotaal en de reservedotatie van het deelprogramma Deelname aan cultuur bedraagt 1,3 miljoen euro welke wordt gedekt uit integratie en decentralisatie-uitkeringen 200 duizend euro en een bijdrage uit de algemene middelen van 1,1 miljoen euro.

Vanaf schooljaar 2012/2013 schaft het Rijk de Cultuurkaart af. We ontwikkelen in schooljaar 2011/2012 een alternatief programma voor de scholen voor voortgezet onderwijs om cultuureducatie te versterken.

Beleidsvelden

- Cultuureducatie
- Cultuurparticipatie

Beleidsveld

Cultuureducatie

Doelen

Wat willen we bereiken?

We stimuleren dat alle scholen in het primair- en voortgezet onderwijs en tenminste 75% van de culturele instellingen in de gemeente Groningen op inspirerende en verantwoorde wijze aan cultuureducatie doen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In de cultuurnota stelden wij vast dat De Oosterpoort en de Stadsschouwburg nog geen actief educatiebeleid voeren en daarvoor dan ook geen apart budget hebben. Bepaald is dat deze gemeentelijke werkmaatschappij beleid voor educatie ontwikkelt. Dit is gebeurd in 2010.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Primair onderwijs

In 2012 kunnen alle basisscholen in de gemeente Groningen wederom subsidie krijgen voor een interne cultuurcoördinator. Ook kunnen zij een beroep doen op Cultuureducatie Stad (onderdeel Kunstencentrum Groep) voor gratis bemiddeling, ondersteuning en advies. Voor het schooljaar 2011/2012 hanteren we een telling in waarbij we uitgaan van 49 locaties basisschool (nieuw is OBS De Meander in het Reitdiep) waarvan 10 voor het speciaal onderwijs. Daarnaast voeren we in samenwerking met de muziekschool de combinatiefunctie met muziek uit op de Vensterschool in Beijum.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In het schooljaar 2011/2012 doen meer basisscholen (inclusief nevenvestigingen) en meer scholen van het speciaal basisonderwijs (SBO) op goede en gestructureerde wijze aan cultuureducatie.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Schooljaar 2010/2011	Beoogd 2011/2012	Beoogd 2012/2013	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal basisscholen dat aan cultuureducatie doet	■ 33	■ 36	■ 39	■ Nnb
■ Aantal basisscholen in het speciaal onderwijs dat aan cultuureducatie doet	■ 7	■ 7	■ 10	■ Nnb

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Voortgezet onderwijs

In 2012 kunnen alle scholen uit het voortgezet (speciaal) onderwijs een beroep doen op Cultuureducatie Stad voor gratis bemiddeling, ondersteuning en advies. Ook haken wij aan bij de Cultuurkaart die van rijkswege aan elke leerling uit het voortgezet onderwijs wordt verstrekt. Het Rijk schaft deze echter af vanaf schooljaar 2012/2013. Daarom willen wij in het schooljaar 2011/2012 een alternatief programma ontwikkelen voor scholen voor voortgezet onderwijs om cultuureducatie te versterken. Voor het schooljaar 2011/2012 hanteren we een telling in onze gemeente waarbij we uitgaan van 39 scholen voor het voortgezet onderwijs waarvan 13 voor het speciaal onderwijs. Verder zijn inmiddels twee combinatiefunctionarissen Urban en Dans aangesteld. Ook richten de combinatiefunctionarissen zich op sport en bewegen, zie hiervoor programma 5. Sport en bewegen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In het schooljaar 2011/2012 doen wederom alle scholen voor voortgezet onderwijs (VO) en voortgezet speciaal onderwijs (VSO) op goede en gestructureerde wijze aan cultuureducatie. Ook komen we in dit schooljaar met een alternatief programma voor de Cultuurkaart.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Schooljaar 2010/2011	Beoogd 2011/2012	Beoogd 2012/2013	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
Aantal scholen in het VO dat aan cultuureducatie doet	■ 26	■ 26	■ 26	■ Nnb
Aantal scholen in het VSO dat aan cultuureducatie doet	■ 13	■ 13	■ 13	■ Nnb

Instellingen

In 2012 kunnen alle gesubsidieerde culturele instellingen in de gemeente Groningen een beroep doen op Cultuureducatie Stad voor gratis bemiddeling, ondersteuning en advies.

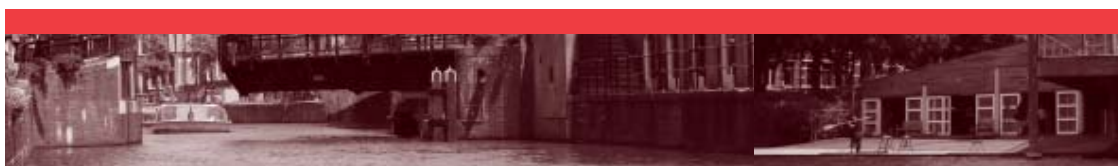
VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De doelstelling het percentage gesubsidieerde culturele instellingen in de stad met een cultuureducatief aanbod in 2012 op te trekken naar 75% is afgelopen schooljaar al bereikt. Verwacht wordt dat in het schooljaar 2012/2013 80% van deze instellingen een educatiepakket heeft en activiteiten uitvoert die zijn gericht op leerlingen in het basis- en/of voortgezet onderwijs. In 2012 zetten de Oosterpoort en de Stadsschouwburg verdere stappen bij het invoeren van het ontwikkelde projectplan educatie voor de periode 2010-2012 en maken zij hiervoor budget vrij.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Schooljaar 2010/2011	Beoogd 2011/2012	Beoogd 2012/2013	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
Percentage culturele instellingen dat aan cultuureducatie doet	■ 65%	■ 79%	■ 80%	■ Nnb

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Cultuurparticipatie

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat de inwoners van de gemeente Groningen actief deelnemen aan kunst en cultuur.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Het Fonds voor Cultuurparticipatie geeft sinds 2009 vervolg aan het Actieplan Cultuurbereik. Met onze cultuurnota 2009-2012 sluiten wij aan bij de ambities van het Fonds. Samen met het Fonds voor Cultuurparticipatie investeren we in actieve deelname aan cultuur, op de terreinen amateurkunst, cultuureducatie en volkscultuur.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

De wijk als werkplaats

De wijk als werkplaats is een subsidiebudget voor kunst- en cultuurprojecten in de wijk. Het doel is meer mensen actief bij kunst en cultuur te betrekken en het leven in de Groningse wijken door de inzet van kunst en cultuur prettiger te maken. In 2011 won jeugdcircus Santelli met een project in het kader van *De wijk als werkplaats* een Appeltje van Oranje, dat zij kreeg uit handen van prinses Maxima.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

■ *De wijk als werkplaats* versterkt de leefbaarheid en sociale samenhang in de wijk, laat Stadgers actief (en in tweede instantie passief) deelnemen aan kunst en cultuur, en levert een positieve bijdrage aan de openbare ruimte.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal gehonoreerde projecten in het kader van <i>De wijk als werkplaats</i>	■ 14	■ 12	■ 12	■ Nnb
■ Actieve deelname <i>De wijk als werkplaats</i>	■ Nnb	■ 600	■ 600	■ Nnb
■ Passieve deelname <i>De wijk als werkplaats</i>	■ Nnb	■ 2.400	■ 2.400	■ Nnb

Stimuleringsprojecten amateurkunst

Om amateurverenigingen te stimuleren vernieuwende en kwaliteitsverhogende producties of projecten op te zetten is vanaf 2009 een nieuwe subsidieregeling van kracht: de stimuleringssubsidie amateurkunst. Omdat voor het toekennen van de stimuleringssubsidie een inhoudelijke beoordeling nodig is, hebben we de verantwoordelijkheid voor dit budget neergelegd bij de Kunstraad Groningen. Zij beoordeelt de aanvragen die in het kader van deze regeling worden gedaan.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
■ Aantal door de Kunstraad gehonoreerde aanvragen	■ 26	■ 40	■ Kwalitatief goede projecten binnen het beschikbare budget	■ Nnb
■ Aantal deelnemers	■ 1100 actief ■ 19.500 passief (publiek)	■ Nnb	■ 1000 actief ■ 20.000 passief	■ Nnb

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Overige cultuurparticipatie bevorderende instellingen

Samen met het Fonds voor Cultuurparticipatie hebben we een programma ontwikkeld en gefinancierd om de actieve deelname aan kunst en cultuur te vergroten. Onderdeel van dit programma is een aantal instellingen met verdiensten op dit gebied. In de jaren 2009-2012 gaat het om Theater te Water, Theater De Steeg en Music and Fun (MAF).

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De genoemde instellingen laten meer Stadgers op passieve én actieve wijze deelnemen aan kunst en cultuur.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel (bijv. 2014)
Aantal voorstellingen Theater te water	2	2 regulier + 1 in de wijk	2	Nvt
Aantal voorstellingen De Steeg	7	7	7	Nvt
Aantal voorstellingen MAF B 1	1	1	Nvt	Nvt

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

OVERIG CULTUUR

GELD

Onder het deelprogramma Overig cultuur worden diverse activiteiten verantwoord die niet aan de overige deelprogramma's zijn toe te rekenen. Het betreft hier onder anderen de kosten van de Kunstraad.

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig cultuur bedraagt circa 1,8 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking uit de reserves, 200 duizend euro, een bijdrage uit de algemene middelen van 1,2 miljoen euro en overige inkomsten 400 duizend euro..

Beleidsveld

Kunstraad

Wij laten ons bij ons cultuurbeleid adviseren door een deskundige adviesraad, de Kunstraad Groningen, die daarvoor experts op de diverse onderdelen van de kunst- en cultuurwereld aantrekt, zowel landelijk als specifiek voor de Groningse situatie.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Onafhankelijke en deskundige advisering over kunst- en cultuurbeleid in Groningen en een goed werkend verdelingssysteem voor incidentele culturele activiteiten op basis van de uitgangspunten, zoals vastgesteld in de cultuurnota.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De Kunstraad Groningen heeft zich sinds de oprichting in 2006 ontwikkeld tot een deskundig adviesorgaan dat uw raad adviseerde over de culturele infrastructuur in Groningen in aanloop naar de cultuurnota 2009-2012 Cultuurstad Groningen: *gewoon bijzonder*. De Kunstraad beoordeelt jaarlijks de aanvragen voor culturele activiteiten en verdeelt de budgetten die daarvoor in de cultuurnota beschikbaar zijn (incidentele budget en orgelbudget).

Aktiviteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

In 2011 zijn we gestart met de voorbereidingen voor de nieuwe periode cultuurnota 2013-2016. Het kader hiervoor is in 2011 aan uw raad voorgelegd. De Kunstraad start in 2011 met deeladviserings in het kader van de cultuurnota 2013-2016 op het gebied van beeldende kunst en huisvesting van cultuurinstellingen in onze gemeente. Deze wordt in 2012 afgerond, evenals de verdere advisering in het kader van de nieuwe cultuurnota. De resultaten van de evaluatie van de Kunstraad in 2011 worden meegenomen in de nieuwe cultuurnota.

Extra beleidsmiddelen

Cultuurnota

Uw raad stelde in november 2008 de cultuurnota 2009-2012: 'Cultuurstad Groningen: gewoon bijzonder!' vast. Voor uitvoering van alle acties uit deze nota hebben we vanuit de stadsmeierrechten voor de jaren 2009- 2012 telkens 500 duizend euro gereserveerd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Cultuur								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
6.1	DIA/OCSW/ROEZ	Culturele infrastructuur	50.345	45.245	44.254	44.515	45.149	45.733
6.2	OCSW	Deelname aan cultuur	1.254	1.228	1.284	1.092	1.111	1.130
6.3	MD/OCSW	Overig cultuur	1.660	2.027	1.792	1.168	1.178	1.188
Totaal lasten			53.259	48.500	47.330	46.775	47.438	48.051
Baten								
6.1	DIA/OCSW/ROEZ	Culturele infrastructuur	16.107	10.004	10.169	10.169	10.169	10.211
6.2	OCSW	Deelname aan cultuur	145	48	70	70	70	70
6.3	MD/OCSW	Overig cultuur	445	245	460	460	460	460
Totaal baten			16.697	10.297	10.699	10.699	10.699	10.741
Totaal saldi voor bestemming			-36.562	-38.203	-36.631	-36.076	-36.739	-37.310
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			1.138	19	822	350	300	300
Totaal onttrekkingen			3.156	1.075	916	42	42	-
Totaal saldi na bestemming			-34.544	-37.147	-36.537	-36.384	-36.997	-37.610

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

6.1 Culturele infrastructuur

V 1,2 miljoen euro

In het kader van de concernbezuinigingen is voor 2012 een bezuiniging doorgevoerd van 472 duizend euro op Martiniplaza, de Muziekschool/Kunstencentrum, de backoffice Biblionet en E-culture. Daarnaast zijn de tarieven/entreegelden voor de Oosterpoort en de Stadsschouwburg aangepast (V 472 duizend euro).

De overige mutaties op dit deelprogramma, betreffen diverse afwijkingen zoals een aanpassing in de toerekening van overhead. Hierin is ook verwerkt de trendmatige ontwikkeling van huurinkomsten en inkomsten van bezoekers (V 772 duizend euro).

6.3 Overig cultuur

V 324 duizend euro

Het voordeel wordt veroorzaakt door diverse afwijkingen, zoals toepassing van accres en een aanpassing in de toerekening van overhead (V 324 duizend euro).

PROGRAMMA 7 VERKEER

Duurzaam goed bereikbaar

Goede bereikbaarheid is essentieel voor de stad. Maar minstens zo belangrijk is een aangename, veilige en gezonde leefomgeving. In het programma Verkeer combineren we deze ambities. Daarbij is ons uitgangspunt met de fiets of het openbaar vervoer als het kan, met de auto als het moet. Omdat Groningen een compacte stad is, is de fiets in veel gevallen en voor veel stadjsers een reëel alternatief. Om dezelfde reden is er een stevig draagvlak voor openbaar vervoer en P+R.

Groningen is de grootste stad van het Noorden. Voor de gehele Noordelijke regio vervult de stad een onmisbare functie als centrum van werkgelegenheid, onderwijs, cultuur en zorg. Goede verbindingen tussen stad en ommeland zijn daarmee dus vooral ook voor de regio van wezenlijk belang. Daarom werken we op dit gebied intensief samen met onze regiopartners.

Relevante beleidsnota's

Stap op! Fietsmaatregelen 2009-2010 (2008)
Nota Duurzame Mobiliteit, geactualiseerde beleidsnota Verkeer en Vervoer 2011-2020 (2011)
Meerjarenprogramma Verkeer en Vervoer 2011- 2014 (2011)
Deltaplan Fiets Binnenstad (komt in najaar 2011)
Raamwerk Regiorail (Projectbureau Regiotram, 2009)
Rapport 'Doorrijden de Regio in' (Projectbureau Regiotram, 2010)
Programma Noord Nederland (Prorail, 2010)
Netwerkanalyse (2006)
Bestuurlijke Voorkeursvariant Zuidelijke Ringweg Groningen (2010)
Eindbeeld oostelijke ringweg (2009)
Parkeren in Stad: Duurzaam Bereikbaar (2010)
Nota P+R Groningen (2011)

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

VERKEER

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Fiets
- 2 Openbaar Vervoer
- 3 Auto
- 4 Parkeren
- 5 Verkeersveiligheid
- 6 Overig

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

FIETS

Groningen heeft een traditie van een uitstekend fietsbeleid, gericht op het behouden en het versterken van de positie van de fiets ten opzichte van de auto. In de periode 2006-2010 is bijna 11 miljoen euro beschikbaar gesteld voor fietsmaatregelen. Inmiddels zijn alle toen vastgestelde maatregelen uitgevoerd of in uitvoering. In 2012 maken we de resterende projecten af. Vanuit de parkeernota 'Parkeren in de stad: duurzaam bereikbaar' heeft uw raad daarnaast nog eens 6,5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor het uitbreiden en verbeteren van fietsparkeervoorzieningen.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma fiets bedraagt 1,5 miljoen euro. De lasten worden voor 356 duizend euro gedekt door een onttrekking uit de reserves nieuw beleid en 1,14 miljoen euro via het batendebudget van deelprogramma 4 Parkeren.

Beleidsvelden

- Fietspaden/routes
- Stallingen

Beleidsveld

Fietspaden/routes

De fiets heeft als vervoermiddel onbetwiste voordelen en draagt bij aan een duurzame stad. Het hoge aandeel van de fiets in de stedelijke mobiliteit willen we behouden of zelfs vergroten. Dat doen we door:

- het fietsnetwerk zo compleet, verfijnt en comfortabel mogelijk te maken;
- tegelpaden te asfalteren;
- nieuwe fietsbruggen, -paden en -stroken aan te leggen;
- verkeerslichten fietsvriendelijker af te stellen.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Het fietsgebruik in en naar de stad maximaliseren.

Subdoelen:

- verkorten van de reisafstand en -tijd door verfijning en opheffing van ontbrekende schakels in het fietsnetwerk;
- comfortabele en veilige fietspaden;
- goede doorstroming voor fietsers.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd in 2014
■ Aandeel fietsers modal split binnen de gemeente Groningen (2004: 59%)	■ (sept 2011)*	■ 60-65%
■ Aantal fietsers op het binnencordon ten opzichte van: 2000 (98.175)	■ 120.700	■ 138.000
	■ + 23%	■ + 40%

* Het aandeel fietsers in de modal split binnen de gemeente Groningen bepalen we met behulp van het verkeersmodel, dat we om de 4 à 5 jaar actualiseren. Najaar 2011 beschikken over een nieuw verkeersmodel voor de stad Groningen, met als basisjaar 2008.

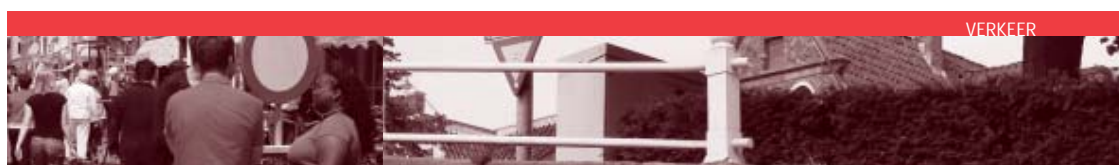
Analyse

Hoe staan we ervoor?

Het aantal fietsers binnen de ringwegen is in 2010 ten opzichte van 2000 met circa 23% gestegen. Overigens was het aantal geregistreerde fietsers op het binnencordon in 2009 hoger dan in 2010. Zeer waarschijnlijk was dit een gevolg van meer regenval in de herfst en de lange en strenge periodes van winterse omstandigheden aan zowel het begin als einde van 2010.

De uitvoering van de fietsnota 2000 en de Op Stap Maatregelen zijn bijna afgerond. Daarmee verschuift langzaam de focus in het fietsprogramma van de aanleg van nieuwe infrastructuur naar de kwaliteit en doorstroming op dezelfde fietspaden en routes.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	<p>Fietsbrug Plataanlaan Door het ontbreken van een fietsverbinding tussen de Pleiadenbrug en de Professor Uilkensbrug en de realisatie van woningen in De Held, Gravenburg en Reitdiep hebben we in de Fietsnota 2000 een brug parallel aan de Noordelijke Ringweg (Plataanlaan) als ontbrekende schakel in het fietsnetwerk opgenomen. Met de aanleg van deze fietsbrug over het Reitdiep ontstaat een snellere verbinding tussen Vinkhuizen en omgeving en Zernike en omgeving.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> De uitvoering is gestart. We verwachten de fietsbrug eind 2011 op te leveren.
Lopend beleid	<p>Fietspad langs de Noordelijke Ringweg Aansluitend op de nieuwe fietsbrug Plataanlaan leggen we een fietspad aan tussen de Aquamarijnstraat en de Bedumerweg. Aan de zuidzijde van de Noordelijke Ringweg maken we deze fietsroute aan vanaf het Jaagpad langs het Reitdiep tot aan de Iepenlaan. Samen met de fietsbrug Plataanlaan ontstaat zodoende een directe verbinding tussen Vinkhuizen, Zernike, Paddepoel en Selwerd.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> We verwachten eind 2012 het fietspad op te leveren.
Lopend beleid	<p>Fietspad langs spoorlijn Groningen-Sauwerd Het fietspad langs de spoorlijn Groningen-Sauwerd tussen de Walfridusbrug en de ACM-fietsbrug is een ontbrekende schakel in ons fietsnetwerk. Door deze route te realiseren, maken we een directere verbinding mogelijk tussen Winsum, Adorp, Sauwerd en de (binnen-)stad en tussen de noordelijke stadswijken onderling. Als eerste stap naar een volledige fietsroute langs het spoor, beginnen we met de aanleg van het gedeelte tussen de ACM-fietsbrug en de Kerklaan.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> We verwachten eind 2012 het fietspad op te leveren.
Lopend beleid	<p>Fietspaden Duinkerkenstraat en Antwerpenweg In zowel de fietsnota 'Stap op! Fietsmaatregelen 2007-2008' als de fietsnota 'Stap op! Fietsmaatregelen 2009-2010' is de aanleg van fietspaden langs de Antwerpenweg en de Duinkerkenstraat opgenomen. Deze fietspaden sluiten aan op het recent gerealiseerde fietspad langs de Bornholmstraat en het fietspad richting Hoogezand.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> We verwachten eind 2011 de fietspaden op te leveren.
Lopend beleid + Nieuw accent	<p>Fietsroute Plus De provincie Groningen en Regio Groningen-Assen stimuleren het gebruik van de fiets op afstanden tot 15 km. De provincie realiseert op een aantal plaatsen daarom zogenaamde Fietsroutes Plus. Dit is een hoogwaardig fietspad, qua comfort, wegbreedte en doorstroming. Het betreft provinciale projecten, waarbij de gemeente nauw is betrokken. In het provinciaal collegeprogramma 2011 is nieuwe prioriteit gegeven aan de fietsroute plus Groningen-Ten Boer en Groningen-Winsum.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> Uitvoering fietsroutes Groningen-Zuidhorn (gereed) en Bedum (start). Planvorming van fietsroutes Groningen-Ten Boer en Groningen-Winsum.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Stallingen

We willen het aandeel fiets ten opzichte van andere vervoerswijzen zo hoog mogelijk laten zijn. Naast een goed fietspadennetwerk is één van de stimuleringsmaatregelen het faciliteren van een goede en veilige mogelijkheid voor stalling aan het einde van de fietsrit. Dit voorkomt ook de overlast die geparkeerde fietsen op straat veroorzaken.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Het fietsgebruik in de stad maximaliseren en overlast in de stad door massaal geparkeerde fietsen op straat voorkomen.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012	Middellang termijndoel 2014
■ Bezetting fietsenstallingen in de binnenstad	■ 191.000	■ 215.000	■ 225.000	■ 230.000

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In 2010 bedroeg het aantal gestalde fietsen in de binnenstadsstallingen ongeveer 191.000. Ten opzichte van 2009 was sprake van een lichte daling, voornamelijk als gevolg van de sluiting van de bewaakte fietsenstalling bij de V&D (Rode Weeshuisstraat). Op 8 april 2011 is de nieuwe stalling in de Peperstraat, vooral bedoeld voor nachtelijke stappers, met 200 plekken geopend. We verwachten dat hierdoor het aantal gestalde fietsen in de binnenstadsstallingen de komende jaren weer toeneemt.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Fietsparkeren Binnenstad

De keerzijde van het succesverhaal van het hoge fietsgebruik is de toenemende overlast die de gestalde fietsen met zich meebrengen. Op bepaalde plekken bestaat een grote behoefte aan fietsparkeervoorzieningen, terwijl de openbare ruimte daarvoor onvoldoende plek biedt. Daardoor ontstaan hinder en overlast, want de fietser is niet de enige gebruiker van de binnenstad. Voetgangers, waaronder mensen met een beperking, hebben hiervan onevenredig veel last.

Door de verwachte toename van het aantal fietsers zal de parkeerdruk van fietsen in de openbare ruimte blijven toenemen. Daarom vinden we het noodzakelijk om een Deltaplan Fiets Binnenstad te ontwikkelen, een maatregelenpakket wat we snel kunnen uitvoeren en daarna in *pilots* maatwerk te leveren. Het Deltaplan Fiets Binnenstad wordt in het najaar 2011 aan uw raad ter besluitvorming voorgelegd. Het spreekt voor zich dat we de ambitie vasthouden om in Nederland een voortrekkersrol te blijven vervullen in de wijze waarop de fiets wordt ingepast in de stad.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Afronding planvorming in 2011, start uitvoering van het maatregelenpakket eind 2011 en in 2012.

Lopend beleid

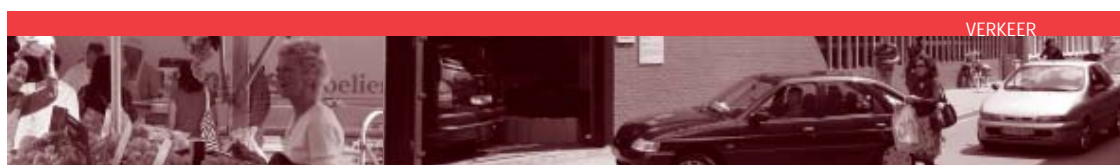
Fietsparkeren Hoofdstation

De druk van het fietsparkeren in het stationsgebied is nog steeds hoog. Substantiële uitbreiding van fietsenstallingen is op korte termijn niet te realiseren binnen de aanwezige ruimte. Daarom proberen we zo goed mogelijk de beschikbare voorzieningen voor stalling te benutten, onder andere door in het Stadsbalkon mee te doen aan de pilot 'handhaving en benutting fietsenstallingen'. Ook gaan we op zoek naar beperkte uitbreidingsmogelijkheden. Voor de langere termijn zoeken we naar een forsere uitbreiding van het aantal stallingplaatsen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Afronding en evaluatie van de pilot 'handhaving en benutting fietsenstallingen' in het Stadsbalkon in het najaar 2011. De evaluatie bepaalt of en hoe we verder gaan in 2012 om de stallingen beter te benutten. Daarnaast wordt in de tweede helft van 2011 het aantal stallingplaatsen in het stationsgebied uitgebreid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Fietsenstalling Station Europapark

We verwachten in de toekomst dat veel treinreizigers het station Europapark gaan gebruiken in plaats van het hoofdstation. Een hoogwaardige fietsparkeervoorziening op het station Europapark kan de fietsparkeerdruk op het hoofdstation verlichten. De realisatie van een ondergrondse fietsenstalling wordt bij de bouw van het station Europapark meegenomen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De fietsenstalling is december 2012, op het moment dat het station Europapark in functie is, operationeel.

Lopend beleid

Fietsparkeren bij bushaltes

In totaal beschikt Groningen over ongeveer 650 bushaltes. Bij een gedeelte hiervan is in meer of mindere mate sprake van fietsparkeerproblemen. We pakken bij een aantal veelgebruikte bushaltes de stallingsmogelijkheden aan, zodat ook de schakel tussen bus en fiets verbeterd wordt. We beginnen met drie veelgebruikte bushaltes:

- Europaweg ter hoogte van de Griffieweg (stad-uit);
- Edelsteenlaan ter hoogte van de Diamantlaan;
- Van Ketwich Verschuurlaan ter hoogte van de A28 (stad-uit).

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De aanpak van stallingsmogelijkheden bij drie veelgebruikte bushaltes vindt plaats in de eerste helft van 2012.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

OPENBAAR VERVOER

De sterke verstedelijking van de stad ten opzichte van omliggende gemeenten maakt dat Groningen voor veel regionale en vaak ook landelijke voorzieningen het brandpunt vormt.

Er is dan ook een sterke pendel van en naar de stad. Al deze verplaatsingen per auto kunnen we en willen we niet faciliteren. Onze inzet is de ontwikkeling van een hoogwaardig (regionaal) openbaarvervoersysteem, met onze stad als knooppunt en met uitstekende aansluitingen naar de belangrijkste bestemmingen in de stad. De trein- en toekomstige tramverbindingen vervullen hierin een essentiële rol, maar ook de bus blijft belangrijk bij de ontwikkeling van een hoogwaardig openbaarvervoersysteem.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Openbaar vervoer bedraagt 2,8 miljoen euro. De lasten worden voor 1 miljoen euro gedekt door een onttrekking uit de reserve nieuw beleid en 1,8 miljoen euro uit overige bijdragen.

Beleidsvelden

- Spoor
- Bus

Beleidsveld

Spoor

Dit beleidsveld omvat trein- en tramverbindingen en maatregelen rondom de stations. De treinverbindingen zorgen voor vervoer van en naar de stad vanuit het ommeland. De tram verzorgt de verplaatsingen binnen de stad en op de langere termijn (2020-2030) ook in de regio. De stations waar al het openbaar vervoer (trein/tram/bus) samenkomt, moeten de groeiende vraag naar overstappen efficiënt en comfortabel faciliteren.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen maximale mogelijkheden bieden om met het OV snel en comfortabel naar, vanuit en binnen de stad te reizen.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2008	Beoogd 2014
■ Aandeel OV (bus en trein) modal split binnen de gemeente Groningen *	■ (Najaar 2011)	■ 5%

* Het aandeel OV in de modal split binnen de gemeente Groningen bepalen we met behulp van het verkeersmodel, dat we om de 4 à 5 jaar actualiseren. Najaar 2011 beschikken over een nieuw verkeersmodel voor de stad Groningen, met als basisjaar 2008.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2008	2009	Beoogd 2014
■ Aantal in- en uitstappers op de treinstations op een gemiddelde werkdag	■ 36.510	■ 36.392	■ 40.000

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De afgelopen jaren heeft verdere planvorming en ontwerp plaatsgevonden rondom de Regiotram, de spoorse projecten vanuit RSP en de samenkost van de sporen in de knoop in het stationsgebied.

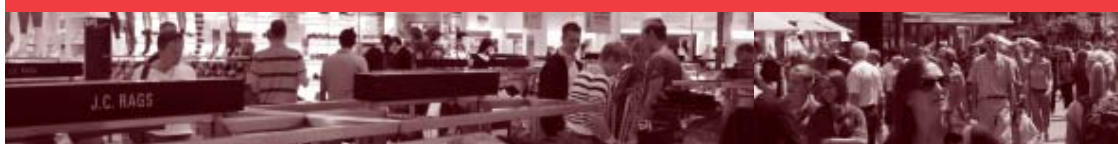
Het inspraaktraject op het voorlopig ontwerp van fase 3 en 4 van de Regiotram is afgerond en er is een start gemaakt met het aanbestedingstraject. Het concept Doorrijden de regio in is nader uitgewerkt. Eind 2011 is duidelijk welke regionale bestemmingen op welke momenten toegevoegd gaan worden aan het tramsysteem in de stad. Ten aanzien van de ontwikkeling rondom het station verwachten we dat ProRail eind 2011 de planstudie heeft afgerond. Voor de gebiedsontwikkeling rondom het station is een voorkeursalternatief ontwikkeld.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	<p>Spoorlijn Groningen Leeuwarden In 2011 en 2012 wordt een tracéwetprocedure doorlopen om de spoorverdubbeling tussen Hoogkerk en Zuidhorn te realiseren. In plaats van drie gaan dan naar verwachting vanaf 2016 vier treinen per uur op dit traject rijden. Een eventueel nieuw station in Hoogkerk wordt hierbij betrokken. De verantwoordelijkheid voor dit project ligt bij de rijksoverheid, maar de provincies verzorgen de dagelijkse aansturing.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ In 2012 wordt de tracéwetprocedure doorlopen.
Lopend beleid	<p>Spoorlijn Groningen Heerenveen De haalbaarheid van dit project wordt onderzocht door middel van een constructie waarbij marktpartijen vroegtijdig hun plannen prijsgeven. Op basis daarvan kan de financiële haalbaarheid worden bepaald. In 2011 en 2012 stellen de overheden hun eisen op en werken de marktpartijen deze uit. Naar verwachting kan begin 2013 definitief bepaald worden of het project financieel haalbaar is. Indien dat het geval is, rijden mogelijk in 2018 treinen tussen Groningen en Heerenveen. De verantwoordelijkheid bij dit project ligt bij de provincies.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Eind 2011 wordt gekoerst op een go/no go besluit, wat het vervolgtraject in 2012 bepaalt.
Lopend beleid	<p>Spoorlijn Groningen Zwolle Met de opening van de nieuwe Hanzelijn in 2013 willen wij dat de frequentie van de treinen tussen Groningen en Zwolle van drie treinen per uur naar twee intercity's en twee stoptreinen per uur gaat. Ook willen we op termijn op het baanvak een versnelling in de rijtijd bereiken, zodat op het hoofdstation de landelijke treinen in de tijds knoop kunnen aankomen en het overstappen op regionale treinen en bussen optimaal wordt. De verantwoordelijkheid voor de versnelling van de treindiensten naar het Noorden ligt bij ProRail en het Ministerie van I&M.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Er wordt ingezet op opname van een frequentie van vier treinen per uur in de NS Dienstregeling van december 2012.
Lopend beleid + Extra beleidsmiddelen	<p>Regiotram De voorbereiding voor de aanbesteding van de eerste twee tramlijnen in de stad is in volle gang. In 2016 rijden de trams in de stad naar Zernike en Kardinge. Na 2020 moeten de trams doorrijden de regio in. Uitwerking van deze plannen vindt in 2011 plaats, in de periode 2012-2015 moet de financiering voor het doorrijden in de regio georganiseerd worden. De verantwoordelijkheid voor doorrijden in de regio ligt bij de provincie, maar in nauwe samenspraak met de regio Groningen-Assen en de gemeente. In totaal reserveren we 89 miljoen euro voor de regiotram. We stellen u voor 300 duizend euro structureel beschikbaar te stellen voor Kolibri.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Gepland wordt het vervolg aanbestedingstraject en uitwerking tot een definitief ontwerp.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Knoop Groningen

De aanlanding van trams, extra treinen uit Zwolle en Leeuwarden, extra treinen naar Veendam en mogelijk de komst van treinen van de nieuwe verbinding met Heerenveen hebben grote impact op de spoorconfiguratie in en rondom het hoofdstation. De doorkoppeling van de treinen uit Nieuweschans naar Roodeschool en mogelijk ook doortrekking van treinen vanuit Leeuwarden naar Assen hebben ook forse gevolgen voor de sporen in en nabij het station. Momenteel werkt ProRail, onder regie van de provincie, de scenario's uit wat al deze ambities betekenen voor het hoofdstation. Daarbij moet een antwoord komen op de noodzakelijke perroncapaciteit en -indeling, de lay-out van wisselstraten en de wijze van het opstellen en services van treinen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Afronding planstudie Knoop Groningen door ProRail eind 2011. In 2012 volgt uitwerking in een concreet ontwerp voor de sporenlay-out.

Lopend beleid

Station Europapark

In 2011 is begonnen met de bouw van het station.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

De verwachte oplevering van het station Europapark is december 2012.

Beleidsveld

Bus

Binnen het hoogwaardig openbaarvervoersysteem dat wij nastreven, speelt de bus een belangrijke rol. Een bus kan op een snelle en comfortabele wijze een groot aantal reizigers vervoeren.

Doelen

Wat willen we bereiken?

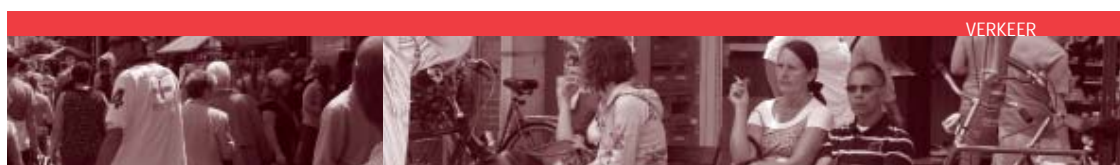
In het kader van een duurzame en goed bereikbare stad willen wij maximale mogelijkheden bieden om met het openbaar vervoer snel en comfortabel naar, vanuit en binnen de stad te reizen. Concreet voor de bus hebben wij de volgende doelstellingen:

- het aantal reizigers met de bus maximaliseren;
- toegankelijkheid van de bus voor zoveel mogelijk doelgroepen;
- reizigers uitstekend informeren over de route en reistijd.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	< 2009	2010	Beoogd 2014
■ Het gebruik van bussen in de stad (in aantallen reizigers)	<ul style="list-style-type: none"> ■ 2005: 15,8 miljoen ■ 2006: 17,8 miljoen ■ 2007: 18,2 miljoen ■ 2008: 16,5 miljoen ■ 2009: 19,7 miljoen 	■ 19,6 miljoen	■ 21 miljoen
■ Het gebruik van P+R citybussen (in aantallen reizigers)	<ul style="list-style-type: none"> ■ 2002: 0,9 miljoen ■ 2005: 0,9 miljoen ■ 2007: 1,1 miljoen ■ 2008: 1,5 miljoen ■ 2009: 1,9 miljoen 	■ 1,7 miljoen	■ 3 miljoen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

	MEETBAAR RESULTAAT								
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Indicator</th> <th>< 2009 (cumulatief)</th> <th>2011</th> <th>Beoogd 2012</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> <ul style="list-style-type: none"> Het aantal toegankelijke haltes binnen de gemeente Groningen </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> 2008: 25 2009: 85 2010: 100 </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> 60 </td> <td> <ul style="list-style-type: none"> 40 Totaal 200 (cumulatief) Eindbeeld is 420 in 2015 </td> </tr> </tbody> </table>	Indicator	< 2009 (cumulatief)	2011	Beoogd 2012	<ul style="list-style-type: none"> Het aantal toegankelijke haltes binnen de gemeente Groningen 	<ul style="list-style-type: none"> 2008: 25 2009: 85 2010: 100 	<ul style="list-style-type: none"> 60 	<ul style="list-style-type: none"> 40 Totaal 200 (cumulatief) Eindbeeld is 420 in 2015
Indicator	< 2009 (cumulatief)	2011	Beoogd 2012						
<ul style="list-style-type: none"> Het aantal toegankelijke haltes binnen de gemeente Groningen 	<ul style="list-style-type: none"> 2008: 25 2009: 85 2010: 100 	<ul style="list-style-type: none"> 60 	<ul style="list-style-type: none"> 40 Totaal 200 (cumulatief) Eindbeeld is 420 in 2015 						
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>De afgelopen 10 jaar is het gebruik van de stadsbussen en P+R-citybus aanzienlijk toegenomen. In 2010 kwam hierin een kentering: de citybus maakte een scherpe daling in het aantal passagiers door. Een afname van 7,5%. Het aantal gebruikers van de stadsbus is daarentegen weer toegenomen. Wellicht heeft het opheffen van de P+R Zaanstraat (de grootste wijziging in de dienstregeling 2010) tot gevolg gehad dat een deel van de passagiers is overgestapt op de stadsbus en een deel is gaan lopen.</p>								
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p>								
Lopend beleid	<p>HOV-as Peizerweg</p> <p>In 2010 heeft uw raad het stedenbouwkundig ontwerp van het busaantracé voor de HOV-as West 3e fase (Paterswoldseweg-hoofdstation) vastgesteld. In overeenstemming met de subsidievoorwaarden is de uiterste opleverdatum 31 december 2012. In juli 2011 heeft u daartoe het ontwerp bestemmingsplan vastgesteld. Recent is duidelijk geworden dat ProRail aanvullende eisen stelt ten aanzien van het ontwerp, waardoor de planning niet haalbaar lijkt. In nader overleg met ProRail en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu zullen afspraken moeten worden gemaakt over de vervolprocedure.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> Afhankelijk van overleg met ProRail en het Ministerie van Infrastructuur en Milieu 								
Nieuw accent	<p>Busdoorstroming Europaweg</p> <p>In 2010 hebben we onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de doorstroming voor het openbaar vervoer richting de stad/UMCG over de Europaweg te verbeteren. Er is gekozen voor een oplossing van een aparte busvoorziening stad in en stad uit. Voor (een deel van) de dekking van dit project zijn RSP middelen gereserveerd.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> Planvorming in 2011 en 2012, realisatie tweede helft 2012. 								
Lopend beleid	<p>Halteplan toegankelijkheid</p> <p>Het toegankelijk maken van bushaltes, in combinatie met inzet van lagevloerbussen, maakt het openbaar vervoer in de stad beter toegankelijk voor ouderen, gehandicapten en ouders met kinderwagens. Conform landelijke afspraken en het provinciale halteplan maken wij 420 van de 650 haltes in de stad (65%) uiterlijk voor 2015 toegankelijk.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> In 2012 maken wij ongeveer 40 haltes toegankelijk. Dit brengt het totaal aan toegankelijke haltes op ca. 200 haltes. 								

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Dynamisch reisinformatiesysteem op belangrijke haltes

Eind 2008 zijn we in samenwerking met het OV Bureau Groningen-Drenthe gestart met de uitvoering van dynamische reisinformatie (DRIS). Sinds december 2009 zijn alle bussen van Qbuzz met de benodigde navigatie en communicatieapparatuur uitgerust. In juni 2011 heeft uw raad het Meerjarenplan DRIS vastgesteld, waarbij we 150, van de in totaal 500, bushaltes in de stad Groningen van DRIS panelen voorzien.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In 2011 hebben we de planvorming voor DRIS panelen op de haltes grotendeels afgerond. In 2012 starten we met de uitvoering van de eerste fase (ca. 30 DRIS panelen).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

AUTO

In ons ommeland is sprake van een lage mate van verstedelijking. De auto is dan ook een belangrijk vervoersmiddel voor het sociaal en economisch functioneren van de stad en de omgeving. Om de stad ook in de toekomst goed bereikbaar te houden, zijn aanpassingen aan de hoofdautostructuur nodig. Niet alleen voor de economie van de stad, maar ook om te voorkomen dat er alternatieve autoroutes ontstaan op plekken in de stad waar dat ongewenst is.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Auto bedraagt circa 4,2 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt voor 850 duizend euro door een onttrekking uit de reserves, een bijdrage van 3,2 miljoen euro uit algemene middelen en 163 duizend euro diverse opbrengsten.

Beleidsvelden

- Regionale ontsluiting en ringwegen
- Stedelijke hoofdstructuur
- In de wijken
- Luchtkwaliteit

Doelen

Wat willen we bereiken?

De doorstroming van de auto op het hoofdwegennet verbeteren en zo de bereikbaarheid van de stad en haar omgeving optimaliseren. We hanteren hierbij de volgende richtlijn: op het hoofdwegennet van de stad (de ring) is de gemiddelde reistijd in de spits maximaal twee keer zo lang als buiten de spits.

MEETBAAR RESULTAAT

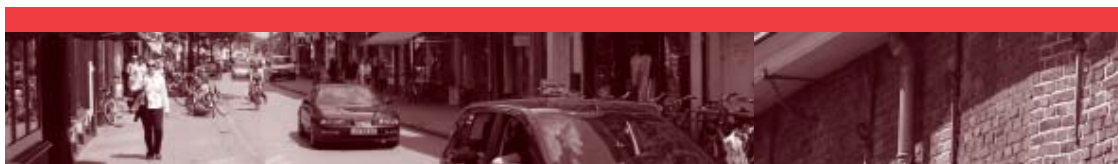
Indicator in 2014	2009	2010	Beoogd
■ Aantal auto's op het binnencordon (werkdag)	■ 251.000	■ 244.000	■ 238.000

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator in 2014	2008	Beoogd
■ Aandeel auto modal split binnen de Gemeente Groningen	■ *	■ 30-35%

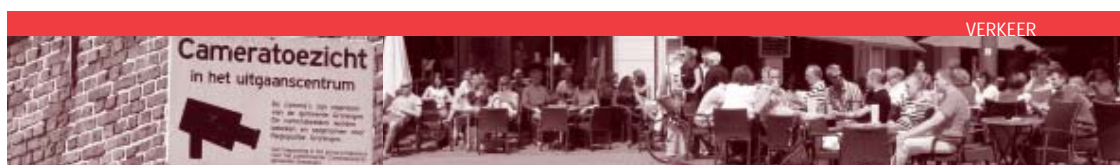
* Het aandeel auto in de modal split binnen de gemeente Groningen bepalen we met behulp van het verkeersmodel, dat we om de 4 à 5 jaar actualiseren. Najaar 2011 beschikken over een nieuw verkeersmodel voor de stad Groningen, met als basisjaar 2008.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Regionale ontsluiting en ringwegen
Doelen	Wat willen we bereiken? De komende periode neemt de druk op het wegensysteem verder toe. Een goede balans vinden in oplossingen voor de doorstromingsproblemen en het behouden van een leefbare stad is voor ons de uitdaging. Voor de hoofdwegen (ringwegensysteem) gaan we voor uitbreiding van de capaciteit. Naast uitbreiding van capaciteit zetten wij in op vijf procent minder autokilometers tijdens de spits door toepassing van mobiliteitsmanagement.
Analyse	Hoe staan we ervoor? De autobereikbaarheid van de stad is de afgelopen jaren verbeterd door de aanleg van het Euvelgunnetracé, de tunnels onder het Julianaplein en het ongelijkvloers maken van de aansluiting Hoendiep – Westelijke Ringweg. Eind 2010 zijn we tevens begonnen met de uitvoering van de maatregelen aan de oostelijke ringweg. De projectorganisatie Zuidelijke Ringweg heeft het bestuurvoorkeursplan uitgewerkt tot een voorlopig ontwerp, welke nader wordt uitgewerkt tot een tracébesluit. Recent zijn door besluitvorming door de provincie de projecten N361 (Mensingeweer-Winsum-Groningen) en N360 (Groningen-Delfzijl) in een ander daglicht komen te staan. Een grootschalige aanpak van de N361 blijft beperkt tot het deel Mensingeweer-Ranum, voor de rest wordt ingezet op verkeersveiligheid en leefbaarheidsmaatregelen van het bestaande tracé tussen Winsum en Groningen. Ook bij de aanpak van de N360 wordt ingezet op verbetering en aanpassing van het bestaande tracé en de doorstroming van met name het openbaar vervoer.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen? Samen met de Provincie sparen we voor de aanpak van de ringwegen. We stellen uw raad voor in 2012 454 duizend euro structureel voor de ringwegen te reserveren.
Lopend beleid	Zuidelijke ringweg Groningen In 2011 is door de projectorganisatie Aanpak Ring Zuid een voorlopig ontwerp gemaakt voor het bestuurlijk voorkeursplan van de ringweg. Op diverse momenten in het proces betrekken we de belanghebbenden. De werkelijke start van de uitvoering is medio 2015. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> In 2012 werken we het voorlopig ontwerp uit tot een definitief ontwerp en worden het Ontwerp Tracé Besluit en de Milieu Effect Rapportage opgesteld. Het bereikbaarheidsplan tijdens de bouw maken we steeds concreter en de aanbesteding bereiden we verder voor.
Lopend beleid	Opwaarderen oostelijke ringweg Het doel is om de doorstroming op de ringweg te optimaliseren door de kruisingen op de oostelijke ringweg ongelijkvloers te maken. In 2010 zijn de werkzaamheden bij het eerste kruispunt Kluiverboom/Akeleiweg/oostelijke ringweg gestart. Uiterlijk in 2015 zijn de kruisingen op de oostelijke ringweg ongelijkvloers. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> Afronden bestemmingsplanprocedures voor de kruisingen Beijum Zuid/De Hunze, Kardinge/Ulgersmaborg en Beijum Noord. Start uitvoering van Beijum Zuid/De Hunze, Kardinge/Ulgersmaborg zomer 2012 en Beijum Noord start uitvoering eind 2012.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

VERKEER

Lopend beleid

Reconstructie Noordzeebrug / Bedumerweg

Tegelijkertijd met de wens om de ringwegen ongelijkvloers te maken, ligt er vanuit het Rijk de wens om de Vaarweg Lemmer-Delfzijl op te waarderen tot een nationale hoofdvaarweg (klasse V). De Noordzeebrug moet hiervoor worden vervangen door een hogere brug. De wensen voor een hogere brug en een ongelijkvloerse kruising noordelijke ringweg/Bedumerweg zijn uitstekend te combineren tot één project.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Volgens de planning van de provincie, die net als bij de aanpak van de Oostelijke ringweg trekker van het project is, kan de uitvoering in 2012 van start gaan. De reconstructie moet eind 2014 gereed zijn in verband met de aanpak van de Zuidelijke Ringweg. In september 2011 heeft uw raad besloten om een aanvullend krediet beschikbaar te stellen voor de uitvoering van de Noordzeebrug.

Nieuw accent

Bereikbaarheid Stad

Het is van groot belang om tijdens de bouw van een aantal grote projecten (Forum, tram, Zuidelijke Ringweg) de stad goed bereikbaar te houden. Dit doen we door een zo slim mogelijke fasering in de bouw en door te sturen op verandering in mobiliteitsgedrag en het bieden van alternatieven. We hebben het initiatief genomen om gezamenlijk met andere regionale partijen en projectorganisaties een integraal bereikbaarheidsplan voor Groningen tijdens "het werk in uitvoering" te ontwikkelen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We ontwikkelen in 2011 een plan van aanpak. De uitvoering is in 2012.

Lopend beleid

Taskforce Mobiliteitsmanagement

Op 24 juni 2010 is het Regionaal Convenant Mobiliteitsmanagement Regio Groningen-Assen ondertekend door werkgevers, de landelijke Taskforce Mobiliteitsmanagement, de provincies Groningen en Drenthe, de gemeenten Groningen en Assen en de Regio Groningen-Assen. Gezamenlijk nemen we maatregelen om de automobieliteit in het woon-werkverkeer met tien procent terug te dringen. Het totale autoverkeer tijdens de spits in de Regio Groningen-Assen zal hierdoor met vijf procent worden verminderd.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Vanaf 2012 worden de maatregelen geïmplementeerd, die uiterlijk in 2013 effect moeten krijgen. Bij de implementatie geldt dat de werkgever zelf bepaalt welke maatregelen worden ingezet om het woon-werkverkeer van zijn medewerkers te reduceren. Er kunnen bijvoorbeeld afspraken worden gemaakt over het "nieuwe werken", waarbij medewerkers worden ondersteund om tijd- en plaatsafhankelijk te werken, maar ook e-conferencing en parkeermanagement (zie ook P+R) zijn mogelijke maatregelen. De regio Groningen-Assen wil in 2012 tevens het Midden- en Kleinbedrijf (en niet alleen de grote werkgevers) bij de Taskforce Mobiliteitsmanagement betrekken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

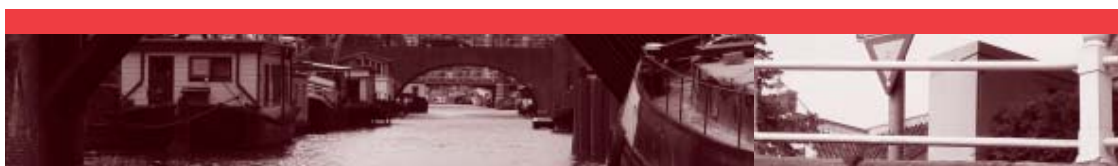
Beleidsveld	Stedelijke hoofdstructuur
Doelen	Wat willen we bereiken? Vooral ten zuiden en oosten van de binnenstad zijn de knelpunten in de autobereikbaarheid dagelijks waarneembaar. Gezien de al bestaande verkeersdruk in het zuidoosten van de stad en de verwachte toename hiervan door de ontwikkeling van de Eemskanaalzone en Meerstad is hier nieuwe infrastructuur nodig. In het collegeprogramma hebben wij de ambitie uitgesproken te komen tot een uitbreiding van het bestaande sectorenmodel voor de binnenstad naar de ringwegen. Hiervoor voeren wij een quick-scan uit waarbij globaal de consequenties voor doorstroming, bereikbaarheid, ruimtelijke ontwikkelingen, duurzaamheid, economie en leefbaarheid in beeld worden gebracht.
Analyse	Hoe staan we ervoor? De Berlagebrug is in 2011 geopend. De plannen rondom de Sontbrug zijn verder uitgekristalliseerd en een eerste schetsontwerp voor de Zuidelijke Ringweg is gepresenteerd. In de omgeving van het Martiniziekenhuis en de Laan Corpus den Hoorn constateren we een toename van verkeer, waardoor de doorstroming onder druk staat. Het project doorstroming Van Ketwich Verschuurlaan / Laan Corpus den Hoorn moet hiervoor soelaas bieden en wordt in 2011 uitgevoerd.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Sontweg/Sontbrug In de visie Eemskanaalzone gaven we aan dat we Meerstad mede ontsluiten via het traject Driebondsweg, Sontweg/Stettinweg en Berlagetracé. Voor de ontsluiting van Meerstad en om een verbinding te maken tussen Meerstad en de bestaande stad leggen we de Sontbrug aan. In 2011 stelde uw raad de uitgangspunten vast voor het Sontwegtracé. Uitgangspunt is één brug met gescheiden infrastructuur voor fiets, auto en bus over het Winschoterdiep. De brug heeft een doorvaarthoogte van 3,80 meter en een doorvaartbreedte van 18 tot 20 meter. Ook heeft u de bijbehorende kosten (65 miljoen), het dekkingsvoorstel (Meerstad, FES en RSP) en een aanvullend krediet van 720 duizend euro voor het Sontwegtracé vastgesteld. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> Uitwerking tot een definitief ontwerp en verdere voorbereidende werkzaamheden. Start realisatie Sontwegtracé, Driebondsweg eind 2012/begin 2013, start Sontbrug 2014.
Lopend beleid	Doorstroming Van Ketwich Verschuurlaan/Laan Corpus den Hoorn Door de hoge verkeersdruk gecombineerd met de huidige inrichting laat de doorstromingskwaliteit en verkeersveiligheid van de Laan Corpus den Hoorn en de Van Ketwich Verschuurlaan te wensen over. Dit willen wij aanpakken. We stemmen de verschillende verkeerslichten op de Laan Corpus den Hoorn en de Van Ketwich Verschuurlaan beter op elkaar af door middel van een netwerkregeling. Uw raad heeft in juli 2011 daartoe een uitvoeringskrediet beschikbaar gesteld. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> Eind 2011 voeren we de netwerkregeling in.
Nieuw accent	Sectorenmodel In 2011 hebben we een haalbaarheidsstudie uitgevoerd naar de uitbreiding van het sectorenmodel naar de ringwegen. Sinds 1977 is het sectorenmodel (verkeerscirculatieplan) al van toepassing op de binnenstad. Door de stad in te delen in sectoren en het interwijk verkeer tussen sectoren onmogelijk te maken, wordt alle verkeer via de ringwegen geleid. Dit met als doel om de leefbaarheid in de wijken te verbeteren en het autoverkeer tussen de wijken onderling zoveel mogelijk te beperken. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> Afhankelijk van de uitkomsten van de haalbaarheidsstudie en de bespreking in uw raad in het najaar van 2011 bekijken we of en hoe het vervolg er uitziet.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	In de wijken
Doelen	Wat willen we bereiken? De afgelopen vijf jaar hebben we oog gehad voor de kleinere verkeersproblemen op het gebied van bereikbaarheid, parkeren en verkeersveiligheid. Deze problemen zijn vaak direct van invloed op de directe woonomgeving en woonbeleving van bewoners en ondernemers. Knelpunten en problemen worden aangepakt na signalen vanuit de wijk. Het doel is verbetering van de verkeersveiligheid en leefbaarheid in de wijken.
Analyse	Hoe staan we ervoor? De afgelopen jaren zijn verschillende verzoeken van Stadgers voor relatief kleine verkeersmaatregelen gerealiseerd. Zo zijn bijvoorbeeld de snelheidsbeperkende maatregelen in de Gerbrand Bakkerstraat, de verkeersdrempels in Hoornsemeer en de invalidenparkeerplaatsen bij Ilmarinen in Vinkhuizen uit dit budget gefinancierd.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Diverse kleine verkeersmaatregelen-reconstructies Jaarlijks hebben we 100 duizend euro nodig voor uitvoering van deze kleine verkeersmaatregelen. In de recent geactualiseerde "Nota Duurzame Mobiliteit" staat aangegeven dat kleine verkeersmaatregelen prioriteit in het beleid blijven houden. Voor 2012 is op dit moment nog geen budget beschikbaar, waardoor de uitvoering onder druk staat.
	VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT ■ Vertraging in uitvoering en aanpak van diverse kleine verkeersmaatregelen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 4

PARKEREN

In de parkeernota "Parkeren in Stad: Duurzaam Bereikbaar" die in januari 2010 is vastgesteld, maken we onderscheid tussen kort en lang parkeren. Kort parkeren willen we faciliteren dicht bij de plaats van bestemming (liefst in parkeergarages) en lang parkeren willen we zoveel mogelijk opvangen op P+R-terreinen aan de stadsranden. Om te kunnen voldoen aan de parkeervraag wordt de komende jaren gewerkt aan de bouw van een aantal parkeergarages nabij de binnenstad, komen er op strategische plaatsen aan de randen van de stad nieuwe P+R -terreinen en krijgen de bestaande P+R-terreinen een kwaliteitsimpuls. Deze maatregelen zijn uitgewerkt in de nota P+R Groningen (vastgesteld maart 2011).

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Parkeren bedraagt 16,2 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door een verrekening met andere deelprogramma's 1,8 miljoen euro en een bijdrage uit de algemene middelen voor 11,9 miljoen euro. Er resteert nog een tekort van 2,5 miljoen euro. Zie hoofdstuk 4.2 financiële knelpunten voor de toelichting. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

Beleidsvelden

- Parkeervoorzieningen
- Parkeerbedrijf

Doelen

Wat willen we bereiken?

Om als stad duurzaam goed bereikbaar te zijn en te blijven hanteren wij de volgende uitgangspunten voor ons parkeerbeleid:

- De groei in de vraag naar auto parkeren wordt de komende jaren opgevangen in bestaande parkeergarages en P+R-terreinen;
- Het verblijfsklimaat in de (binnen)stad verbeteren door de aanwezigheid van geparkeerde auto's in de openbare ruimte zoveel mogelijk te verbeteren;
- Het voorkomen van zoekverkeer en het bieden van een zo gebruikersvriendelijk mogelijk verwijzingsstelsel;
- Het verbeteren van het leefklimaat in de oude wijken door parkeerregulering;
- Het voorkomen toekomstige knelpunten door het garanderen van voldoende parkeercapaciteit bij nieuwe ontwikkelingen;
- Het parkeerbeleid is kostendekkend.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2011	Beoogd 2015
■ Gemiddelde bezetting P+R-terreinen	■ 62%	■ 80%
■ Gemiddelde waardering P+R-terreinen	■ 7,8	■ 8
■ Gemiddelde waardering parkeergarages	■ 7,5	■ 8

Beleidsveld

Parkeervoorzieningen

Doelen

Wat willen we bereiken?

Om te kunnen voldoen aan de parkeervraag bouwen we een aantal parkeergarages nabij de binnenstad en P+R-terreinen op strategische plaatsen aan de randen van de stad. Ook geven we de bestaande P+R-terreinen een kwaliteitsimpuls en treffen we specifieke duurzaamheidsmaatregelen.

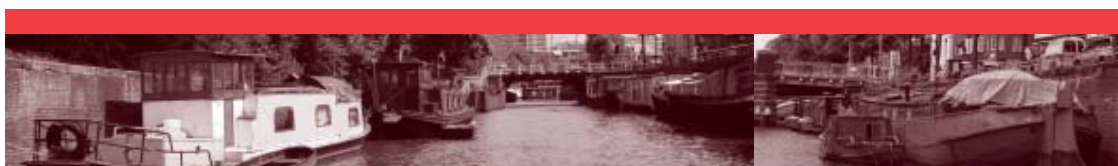
Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>De parkeercapaciteit en de gemiddelde bezetting van de P+R terreinen zijn de afgelopen 3 jaar vrij constant gebleven en liggen gemiddeld op 62%. De parkeercapaciteit zal de komende jaren uitgebreid worden, wat van invloed is op de gemiddelde bezettingsgraad (capaciteit stijgt, absolute bezetting stijgt, maar bezettingsgraad dan dus niet). Uit de tweejaarlijkse enquête (april 2011) op de P+R-terreinen en in de parkeergarages blijkt dat de waardering voor de P+R-terreinen in 2009 gemiddeld een 7,7 was en in 2011 een 7,8. De waardering vertoont een stijgende lijn. In 2011 haalden P+R Haren en P+R Hoogkerk al respectievelijk een 8,0 en 8,1. De P+R-terreinen die lager scoorden zijn P+R Kardinge en Zernike en deze terreinen staan op het programma om vernieuwd en verbeterd te worden.</p> <p>Ook voor parkeergarages bleek uit de enquête een stijging van de gemiddelde waardering. In 2009 kregen de garages gemiddeld een 7,4 en in 2011 een 7,5. De laag scorende garages zijn Biosgarage, Centrumgarage en Cascade: allen niet in beheer en exploitatie bij de gemeente Groningen. De gemeentelijke garages scoorden gemiddeld een 7,6.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p>
Lopend beleid	<p>Parkeergarages</p> <p>Nabij de binnenstad wordt momenteel de parkeergarage Damsterdiep gerealiseerd. Eind 2011 zal het project Groninger Forum / Oostwand beginnen, waaronder de bouw van de Forum-garage. Na realisatie van de parkeergarage Damsterdiep wordt een deel van de parkeerplaatsen langs de Diepenring opgeheven.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Het voortzetten van lopend beleid.
Lopend beleid	<p>P+R-terreinen</p> <p>Het realiseren van P+R-voorzieningen is een speerpunt in ons en het regionale beleid. Op strategische plaatsen aan de randen van de stad gaan wij nieuwe P+R-terreinen realiseren, of wij breiden succesvolle P+R-terreinen uit, zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ P+R Zernike (nieuw in combinatie met. aanlanding tram); ■ P+R Driebond (nieuw); ■ P+R Kardinge (uitbreiding in combinatie met. aanlanding tram); ■ P+R Haren (uitbreiding). <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ de haalbaarheidsstudie P+R Zernike is afgerond; ■ de locatieverkenning voor P+R Driebond is uitgevoerd; ■ e visie op Kardinge, inclusief de mogelijkheden voor P+R Kardinge door aanlanding van de tram is vastgesteld; ■ P+R Haren is uitgebreid (korte termijn) en het eindbeeld P+R Haren is duidelijk.
Lopend beleid	<p>Kwaliteitsverbetering P+R-terreinen</p> <p>Met de komst van nieuwe P+R terreinen wordt een impuls gegeven aan de ketenmobiliteit naar de stad. In de in 2010 vastgestelde parkeernota "Parkeren in Stad: Duurzaam Bereikbaar" is een budget opgenomen voor kwaliteitsverbetering op de P+R van 2 miljoen euro. Voorbeelden van concrete maatregelen zijn betere en actuele verwijsinformatie parkeren, extra toezicht, goede verlichting en toiletvoorzieningen. De maatregelen zijn uitgewerkt in de nota P+R Groningen 2011-2020.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Schone en veilige P+R-terreinen met een hoog voorzieningenniveau in 2012.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Specifieke duurzaamheidsmaatregelen parkeren

Met de aanleg, uitbreiding en kwaliteitsverbetering van P+R terreinen worden veel maatregelen getroffen die de duurzaamheid ten goede komen. Daarnaast richten we ons in 2012 op een aantal specifieke duurzaamheidsmaatregelen, die hun grondslag hebben in de in 2010 vastgestelde parkeernota "Parkeren in Stad: Duurzaam Bereikbaar", zoals:

- Vervanging van niet energiezuinige verlichting door bijvoorbeeld ledverlichting in bestaande parkeergarages (bij nieuwe garages zoals Damsterdiep wordt dit direct meegenomen);
- Het aanbieden en promoten van oplaadpunten voor elektrische voertuigen (auto's en fietsen) bij P+R-terreinen en OV-locaties;
- het stimuleren van autodelen en ten behoeve daarvan het realiseren van parkeerplaatsen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Invulling geven aan het aspect duurzaamheid binnen ons hoofddoel een "duurzaam goed bereikbare stad".

Lopend beleid

Aansluiting P+R Europapark op Europaweg

Voor de bereikbaarheid vanuit de zuidoostelijke Ommelanden en het beter functioneren van de P+R Europapark komt er een rechtstreekse aansluiting van dit P+R-terrein op de Europaweg ('Oude A7'). Deze directe aansluiting draagt in hoge mate bij aan onze ambitie om de P+R's een belangrijke plek te geven in de bereikbaarheid van onze stad.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De aanleg van deze aansluiting is in 2011 gestart en deze wordt in 2012 operationeel.

Beleidsveld

Parkeerbedrijf

Het Parkeerbedrijf is primair belast met de uitvoering van de beleidsmaatregelen op het gebied van parkeren. Binnen het Parkeerbedrijf variëren de werkzaamheden van het managen van de exploitatie- en beheerwerkzaamheden in betaald parkeergebieden en verschillende parkeervoorzieningen (buurtstallingen, parkeergarages, fietsstallingen en P+R-terreinen) tot een breed scala aan operationele werkzaamheden rond het verlenen van parkeervergunningen. Tevens vinden binnen het Parkeerbedrijf werkzaamheden plaats op het gebied van vastgoedmanagement, bedrijfs(economische) analyses, marketing en contractmanagement. Daarnaast wordt een aantal externe dienstverleners aangestuurd op basis van contracten.

Doelen

Wat willen we bereiken?

In navolging van de parkeernota "Parkeren in de stad: duurzaam bereikbaar" draagt het Parkeerbedrijf bij aan een optimale bereikbaarheid en leefbaarheid van de stad. Uitgangspunt daarbij is sturing van het gebruik door een gedifferentieerd aanbod naar plaats en tijd en een uitstekende dienstverlening. Het Parkeerbedrijf geeft op bedrijfs-economisch verantwoorde wijze invulling aan deze doelstelling.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

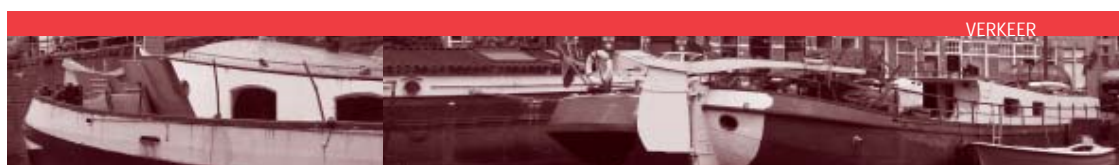
De exploitatie van het Parkeerbedrijf staat sinds 2010 onder druk dit is ten koste gegaan van de reservepositie van het Parkeerbedrijf. Het traditionele 'evenwicht' tussen straatparkeren en parkeren in garages lijkt in Groningen uit balans te zijn geraakt. De omzet uit het straatparkeren daalt door hogere kosten, ondanks het feit dat de tarieven zijn gestegen. Het aantal betaalde parkeerplaatsen op straat neemt af. De handhaving is nog niet op sterkte en er wordt meer ingebroken in parkeerautomaten. Daarnaast speelt de economische recessie een rol. Landelijk is het beeld dat de afname van betaalde parkeerplaatsen (de parkeervraag) in 2010 met 5% is gedaald.

De inkomsten uit het parkeren in parkeergarages blijven in Groningen stabiel maar stijgen niet. Daarmee komt ook de meerjarenprognose onder druk te staan. Dat is te wijten aan het uitblijven van ontwikkelingen (Boterdiepgarage), niet gerealiseerde kantoren en woningen (Europapark) of afwijkend gebruik en gedrag ten opzichte van de beoogde verwachtingen (Circusgarage). De parkeergarages concurreren meer met elkaar dan waar we in eerdere prognoses rekening mee hebben gehouden.

Het resultaat 2012 voor het gehele Parkeerbedrijf wordt voorlopig ingeschat op 2,8 miljoen euro negatief. De tegenvallende exploitatie is aanleiding om een aantal verbetermaatregelen door te voeren.

Programma 7: Verkeer

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Exploitatie straatparkeren

In de gemeente Groningen staan 293 parkeerautomaten. Deze automaten genereren een jaaromzet van 3 miljoen euro (inclusief het GSM-parkeren). De komende jaren zal het aantal parkeerautomaten en de bijbehorende omzet aan fluctuatie onderhevig zijn. Deze fluctuatie wordt veroorzaakt door onder andere de uitvoering van de Visie Diepenring en een mogelijke uitbreiding van betaald parkeergebieden. De gevolgen van de uitvoering van de Diepenring zijn meegenomen in het meerjarenbeeld van het Parkeerbedrijf. Het verlies aan inkomsten door de aanleg van de tram wordt gecompenseerd door het project Regiotram. De functionaliteit van het digitale parkeervergunningensysteem uitgebreid (de administratie van het gehandicapten parkeren, marktvergunningen en taxivergunningen) en zal de komende periode worden gecontinueerd (zoals betalen via IDEAL). Ook kijken we naar een uitbreiding van het aantal aanbieders van GSM-parkeren.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Een verbetering van het resultaat van de productgroep Straatparkeren. Daartoe zullen de volgende maatregelen worden voorgesteld:
  - alle parkeerautomaten vervangen door card-only automaten, zodat de inkomstenderving als gevolg van diefstal verdwijnt;
  - kostendekkendheid gehandicaptenparkeren;
  - compensatie van gedeerde inkomsten vanuit projecten en programma's op het moment dat straatparkerplaatsen moeten verdwijnen voor projecten of plannen;
  - intensivering van de handhaving en naleving van de dienstverleningsovereenkomst (DVO) met Stadstoezicht, zodat het exploitatieresultaat van 2012 met 200 duizend euro wordt verhoogd.

Lopend beleid

Exploitatie parkeergarages

Het Parkeerbedrijf is verantwoordelijk voor het beheer, onderhoud en exploitatie van de gemeentelijke parkeergarages. Eind 2011 wordt de Damsterdiepgarage geopend en de komende jaren zullen ook de nog te bouwen SOZAWE- en Forumgarage door het Parkeerbedrijf worden geëxploiteerd.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Door middel van uitvoering van het commercieel aanvalsplan zal het exploitatieresultaat van de productgroep Parkeergarages (begroot 2012 - 2,8 miljoen euro) moeten worden verbeterd. We komen hier in de najaarsnota op terug.

Lopend beleid

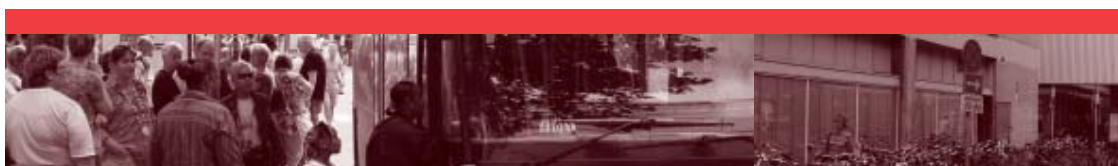
Beheer P+R-terreinen

Met de vaststelling van de parkeernota 'Parkeren in de stad: duurzaam bereikbaar' is besloten dat het Parkeerbedrijf verantwoordelijk is voor het beheer en de exploitatie van de P+R-terreinen in de Gemeente Groningen. De komende jaren wordt flink geïnvesteerd in nieuwe P+R-terreinen (Zernike, Driebond) en uitbreiding en verbetering van de kwaliteit van de bestaande terreinen (P3/Europapark, Karding en Haren). Alle terreinen zullen ook een uniforme uitstraling en voorzieningenniveau krijgen. Het nieuwe P+R-terrein Hoogkerk zal hiervoor als referentie worden gebruikt.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid. We starten eind 2011/begin 2012 met het overleg met het OV-bureau over de tarifiering van de P+R Citybus en de verdeling van de inkomsten over parkeren en openbaar vervoer met als doel om het negatieve resultaat op beheer P+R terreinen te verbeteren.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Stadstoezicht

Het effect van het parkeerbeleid is voor een groot gedeelte afhankelijk van de handhaving van het parkeerbeleid. De handhaving wordt sinds 1 juni 2011 uitgevoerd door de nieuwe vakdirectie Stadstoezicht bij de Milieudienst. De huidige rol van het Parkeerbedrijf als opdrachtgever blijft door bovenstaande ontwikkeling onveranderd. De afspraken tussen het Parkeerbedrijf en Stadstoezicht zijn opgenomen in de dienstverleningovereenkomst (DVO).

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Aangezien de personele capaciteit van de vakdirectie Stadstoezicht de komende periode nog niet conform het niveau 2009 is, zal het financieel resultaat van de handhaving lager zijn dan in voorgaande jaren (gemiddeld 2,1 miljoen euro). Voor 2012 is de verwachting dat de opbrengst uit de handhaving uitkomt op 1,9 miljoen euro.

Lopend beleid

Dynamisch verkeersmanagement

De komende jaren zal geïnvesteerd worden in dynamische bebording op de aanrijroutes naar de stad en richting de verschillende parkeervoorzieningen (Pakket 13, PRIS). Tevens zal gekeken worden naar het efficiënter sturen van grote verkeersstromen bij evenementen. Er is een start gemaakt met het verbeteren van de doorstroming bij thuiswedstrijden van FC Groningen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Uitvoering van gemeentelijke maatregelen van Pakket 13, verbetering van het parkeerinformatie systeem.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 5

VERKEERSVEILIGHEID

In onze stad moeten de inwoners zich veilig voelen, zo ook in het verkeer. Verkeersveiligheid staat dan ook hoog op de agenda. In de afgelopen decennia is de verkeersveiligheid toegenomen, terwijl het aantal autokilometers nog steeds groeit. Het blijven inzetten op nog verdere daling van het aantal verkeersslachtoffers blijft daarom voortdurende aandacht vragen. Om verkeersveiligheid succesvol te kunnen bevorderen, is afstemming van maatregelen op het gebied van infrastructuur, verkeerseducatie en handhaving noodzakelijk. Dit vraagt om een integrale benadering en nauwe samenwerking met politie maar ook met bijvoorbeeld schoolbesturen, ouders en bewoners. Jaarlijks wordt een verkeersongevallenanalyse gemaakt. Deze analyse geeft ondermeer inzicht in locaties waar de meeste ongevallen plaatsvinden. Daarnaast geeft het ook een beeld welke leeftijds-categorieën het meeste slachtoffer worden van ongevallen. Deze cijfers geven richting aan de beleidskeuzes die wij maken op het gebied van verkeerseducatie en het aanpassen van infrastructuur.

GELD

Bij deelprogramma 5 is (net als in de begroting 2011) geen budget, voor de hier beschreven maatregelen zijn de middelen bij de investeringen in de projecten opgenomen.

Beleidsveld

- Verkeersveiligheid

Beleidsveld

Verkeersveiligheid

Door middel van zowel fysieke inrichting als door verkeerseducatie geven wij een impuls aan de verbetering van de verkeersveiligheid. Concrete projecten voor 2012 zijn de herinrichting van schoolomgevingen en het afronden 30 km/h in de verblijfsgebieden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Een verkeersveilige stad.

MEETBAAR RESULTAAT

Op dit moment zijn er nog geen cijfers beschikbaar van het aantal verkeersslachtoffers voor het jaar 2010. De verwachting is dat het aantal verkeersslachtoffers net als voorgaande jaren zal dalen. Landelijk worden er doelstellingen opgesteld. De stad Groningen zit al jaren ver onder deze landelijke doelstelling van aantallen slachtoffers. In 2009 waren er 86 verkeersslachtoffers met zwaar lichamelijk letsel of dodelijke afloop. De landelijke doelstelling voor de stad was maximaal 149. Wij streven naar maximaal 75 slachtoffers in 2012.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Verkeerseducatie

Jaarlijks stellen wij een verkeerseducatieprogramma samen. De prioriteit bij de keuzes die we daarin maken ligt bij educatie aan kinderen en jongeren. Daarnaast wordt een link gelegd met de verkeersongevallenanalyse. Extra aandacht gaat daarom uit naar jonge automobilisten in verband met een piek in de ongevallencijfers in deze categorie wegdeelnemers.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De aanpak op het gebied van verkeerseducatie wordt gecontinueerd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Afronden verblijfsgebieden

In de afgelopen jaren is er invulling gegeven aan het landelijke beleid 'Duurzaam Veilig'. De woonwijken werden ingericht als 30 km/h gebieden en er werden gebiedsontsluitingswegen en 60 km/h gebieden buiten de bebouwde kom ingericht. In 2009 is ervoor gekozen om een aantal knelpunten in de woonwijken aan te pakken waar de inrichting van de weg niet voldeed. Er werd een 'prioriteitenlijst knelpunten in verblijfsgebieden' vastgesteld. Van de 19 knelpunten worden de eerste vier gezien het beperkte budget uitgevoerd:

- Haydnlaan - Troelstralaan;
- Vechtstraat;
- Floresstraat - Floresplein;
- Engelbert - Middelbert.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We starten in 2012 met de projecten Engelbert-Middelbert en Haydnlaan-Troelstralaan eind 2011/begin 2012. De overige twee projecten gaan najaar 2011 de inspraak in, waarna zomer 2012 kan worden gestart met de uitvoering.

Lopend beleid

Schoolomgevingen

In 2007 zijn we gestart met het project 'veilige schoolomgeving'. We hebben 29 schoolomgevingen voor 100% afgerond. Tussen de zomer en het einde van 2011 worden voor 12 scholen maatregelen gerealiseerd. Daarna staan nog 7 basisscholen op de reservelijst om aangepakt te worden. De planvorming gebeurt in nauwe samenspraak met vertegenwoordigers van scholen, ouders en buurtbewoners. We proberen daarmee zo goed mogelijk aan te sluiten bij de wensen van de betrokkenen. Bij alle scholen is de introductie van een stopverbod bij de ingang onderdeel van het maatregelenpakket. Automobilisten mogen dan niet meer stoppen in de directe nabijheid van scholen, waardoor fietsers en voetgangers meer ruimte krijgen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Met het project veilige schoolomgeving willen we bereiken dat meer kinderen zelfstandig naar school komen, op de fiets of lopend. Uiteindelijk willen wij dat medio 2012 de omgeving van alle 48 basisscholen verkeersveilig en herkenbaar is ingericht. De afronding van dit project heeft voor ons prioriteit. Voor afronding van het project zijn aanvullende middelen benodigd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 6

OVERIG VERKEER

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig verkeer bedraagt 12,2 miljoen euro. De lasten worden gedekt uit de verkoop van brandstof 1,4 miljoen euro, opbrengsten werken voor derden 1,0 miljoen euro, algemene middelen 8,5 miljoen euro en overige inkomsten 1,3 miljoen euro.

Beleidsvelden

- Luchtkwaliteit
- Geluid
- Commerciële dienstverlening

Beleidsveld

Luchtkwaliteit

Een goede luchtkwaliteit maakt onderdeel uit van een optimale leefomgevingkwaliteit. Bij de uitvoering van onze taak ligt het accent op het preventieve spoor. De Wet luchtkwaliteit schrijft voor, dat we grote ruimtelijke en verkeersprojecten toetsen aan de luchtkwaliteitsnormen voor onder meer stikstofdioxide en fijnstof. Daarnaast geldt dat we voor een goede ruimtelijke ordening nagaan wat de gevolgen voor de luchtkwaliteit geplande ontwikkelingen hebben en adviseren over een zo laag mogelijk blootstelling aan luchtverontreiniging. De voornaamste bron van luchtverontreiniging in Groningen is het wegverkeer.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Een optimale leefomgevingkwaliteit betekent een zo laag mogelijke blootstelling van burgers aan luchtverontreinigende stoffen. Als indicator stof wordt voor dit doel hoofdzakelijk stikstofdioxide en fijnstof gebruikt.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Jaarlijks brengen we, met landelijke modelberekeningen, de luchtkwaliteit in de stad in beeld. Ook in 2011 voldoet de luchtkwaliteit in Groningen aan de wettelijke normen. We steken hiermee gunstig af bij de grote steden in het midden en zuiden van Nederland. Echter, de achtergrondconcentratie van fijnstof in Groningen is hoger dan de (relatief strenge) gezondheidskundige advieswaarde van de World Health Organization. Vooral langs drukke wegen komen hogere concentraties van luchtverontreiniging voor, maar deze blijven binnen de wettelijke normen.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

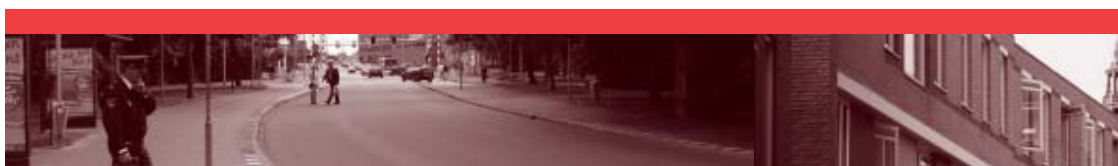
Luchtkwaliteit

- Uitvoeren wettelijke luchtkwaliteittoets voor ruimtelijke plannen en verkeersplannen;
- Adviseren bij ontwikkelingen over gevolgen luchtkwaliteit;
- Berekenen en rapporteren stedelijke luchtkwaliteit (jaarlijks);
- Afwikkelen van klachten over luchtverontreiniging.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Het voldoen aan de wettelijke normen en zoveel mogelijk benaderen van de advieswaarde voor fijnstof.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Geluid

Het geluidbeleid is gericht op het beschermen of realiseren van een goede akoestische kwaliteit. Dit draagt weer bij aan een optimale leefomgevingkwaliteit.
Bij de aanpak van geluidhinder vraagt vooral het preventieve spoor veel aandacht. Zo schrijft de wet geluidhinder voor, dat we bij ruimtelijke plannen of verkeersplannen eerst akoestisch onderzoek moeten uitvoeren. Als de verwachte geluidbelasting vanwege wegverkeer-, spoorweg- en/of industrielawaai hoger is dan de voorkeursgrenswaarden, dan doen we onderzoek naar maatregelen om de toekomstige geluidbelasting te verminderen. Als dergelijke maatregelen niet mogelijk zijn en/of onvoldoende effect sorteren, kunnen we ontheffing van de voorkeursgrenswaarden verlenen en 'hogere waarden' vaststellen.
Daarnaast zijn we bezig met het opstellen van een gemeentelijke geluidkaart (gereed juli 2012) en een geluidactieplan (gereed juli 2013) voor wegverkeer-, spoorweg- en industrielawaai. Dit is een verplichting vanuit de EU.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Een optimale leefomgevingkwaliteit betekent een zo laag mogelijke blootstelling van burgers aan geluid (hinder). Daarnaast willen we dat onze burgers een betrouwbaar beeld krijgen van de geluidbelasting in hun directe woonomgeving.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De intense stad leidt tot meer verkeer en meer bebouwing langs drukke wegen. Het aantal woningen met een relatief hoge gevelbelasting aan geluid neemt de afgelopen jaren toe. Het landelijke beeld is dat wegverkeerslawaai door de jaren heen min of meer gelijk blijft. Het effect van stillere voertuigen en geluidbeperkende maatregelen (door isolatie en/of stil asfalt) wordt grosso modo teniet gedaan door de groei van het verkeer. Het voorzien van drukke binnenstedelijke wegen van stil asfalt, voor zover dit effectief en uit (verkeers) technisch oogpunt doelmatig is, is gekoppeld aan het groot wegonderhoud of de realisatie van plannen.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Geluid

- Uitvoeren van wettelijke geluidkwaliteit toets voor ruimtelijke plannen en verkeersplannen.
- Adviseren over de te nemen maatregelen.
- Vaststellen van hogere waarden besluiten (Wet geluidhinder).
- Opstellen van een gemeentelijke geluidkaart.
- Voorbereidingen treffen voor het opstellen van een gemeentelijk geluidactieplan.

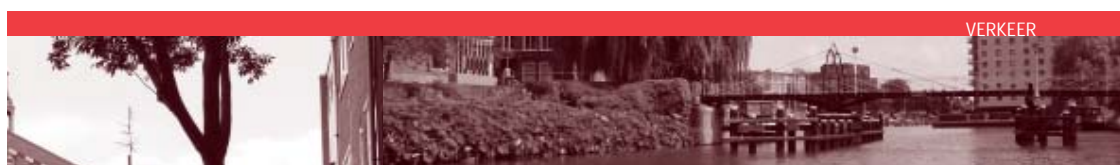
VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Geluidgevoelige bestemmingen (zoals woningen, scholen) e.d. voldoen aan de wettelijke geluidnormen.
- Stil asfalt toegepast op drukke binnenstedelijke wegen.
- Vastgestelde geluidkaart.
- Concept geluidactieplan mede op basis van de geluidkaart.

MEETBAAR RESULTAAT

Het meetbare resultaat werken we uit in 2012 bij het opstellen van de geluidkaart en het geluidactieplan. Het geluidactieplan kent een vijfjarige cyclus voor monitoring.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Commerciële dienstverlening
	De werkplaats van de Milieudienst biedt medewerkers, collega-buurgemeenten en overheidsinstellingen de mogelijkheid voor onderhoud van voertuigen en gebruik maken van de tankvoorzieningen.
Doelen	Wat willen we bereiken? Het faciliteren van collega-overheidsinstellingen om gemeentelijke voertuigen tegen zo laag mogelijke kosten en met gebruikmaking van diverse brandstoffen, waaronder duurzame brandstoffen, te onderhouden. Uitgangspunt is een hoge kwaliteit tegen een redelijke prijs.
Analyse	Hoe staan we ervoor? De Milieudienst onderhoudt een steeds groter deel van het eigen wagenpark van de gemeentelijke diensten. De service omvat in toenemende mate ook buurgemeenten.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Verkoop brandstoffen <ul style="list-style-type: none"> ■ Verkoop van brandstoffen, waaronder milieuvriendelijke brandstoffen zoals aardgas. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Resultaat is sterk afhankelijk van de economie en de vraag naar milieuvriendelijke brandstoffen.
Lopend beleid	Werkplaats voertuigen <ul style="list-style-type: none"> ■ Onderhoud en keuringen van voertuigen voor derden (collega gemeenten en instellingen). VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Door gezamenlijke aanbesteding van materieel met buurgemeenten en provincies behalen we voor alle partijen voordeel uit de schaalgrootte en de kosten van de (Europese) aanbestedingen die verdeeld worden over de betrokken partijen.

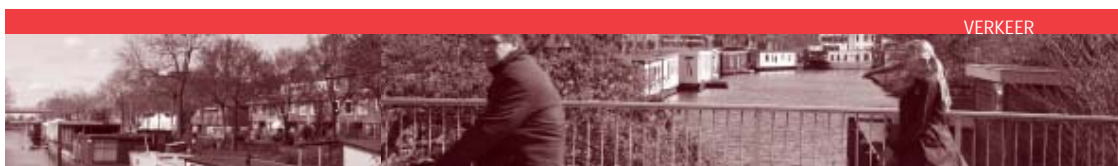
Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Verkeer								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
7.1	ROEZ	Fiets	2.855	2.599	1.508	1.152	1.152	1.152
7.2	ROEZ	Openbaar vervoer	8.173	4.425	2.782	1.770	1.770	1.770
7.3	ROEZ	Auto	1.765	867	4.213	163	163	163
7.4	MD/ROEZ	Parkeren	21.312	14.042	16.159	16.159	16.159	16.159
7.5		Verkeersveiligheid	-	105	-	-	-	-
7.6	MD/ROEZ	Overig verkeer	14.848	11.510	12.188	12.220	12.252	12.284
Totaal lasten			48.953	33.548	36.850	31.464	31.496	31.528
Baten								
7.1	ROEZ	Fiets	-	-	-	-	-	-
7.2	ROEZ	Openbaar vervoer	6.738	4.125	1.770	1.770	1.770	1.770
7.3	ROEZ	Auto	266	163	163	163	163	163
7.4	MD/ROEZ	Parkeren	21.016	13.818	14.730	14.730	14.730	14.730
7.5		Verkeersveiligheid	-	105	-	-	-	-
7.6	MD/ROEZ	Overig verkeer	3.804	3.640	3.739	3.739	3.739	3.739
Totaal baten			31.824	21.851	20.402	20.402	20.402	20.402
Totaal saldi voor bestemming			-17.129	-11.697	-16.448	-11.062	-11.094	-11.126
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			5.433	-	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen			12.113	2.773	2.218	2.520	2.520	2.520
Totaal saldi na bestemming			-10.449	-8.924	-14.230	-8.542	-8.574	8.606
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst		2012	2013	2014	2015		
	ROEZ	Kolibri	300	300	300	300		
Totaal nieuw beleid			300	300	300	300		
Saldo programma + nieuw beleid			-13.930	-8.242	-8.274	-8.306		
Tekorten in ontwerp begroting								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2012	2013	2014	2015		
7.1 / 7.4	ROEZ	7.1 Fiets en 7.4 Parkeren		2.520				
Totaal tekort verkeer			2.520					

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011 (alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

- 7.1 Fiets** **V 1,1 miljoen euro**
In de begroting 2011 zijn Incidenteel extra beleidsmiddelen opgenomen voor onder andere fietsparkeren (Paddepoel en Kardinge). Deze incidentele middelen zijn in de begroting 2012 teruggeraamd.
- 7.2 Openbaar vervoer** **N 712 duizend euro**
In 2011 zijn incidenteel extra beleidsmiddelen voor Kolibri toegevoegd Deze worden in 2012 terug geraamd (V 300 duizend euro).
Er zijn voor 2012 onttrekkingen begroot uit de reserves extra beleid voor Kolibri, Regiotram en Openbaar Vervoer. Dit levert aan de lastenkant een nadeel op van 1,0 miljoen euro.
- 7.3 Auto** **N 3,3 miljoen euro**
De incidentele middelen die in 2011 waren toegevoegd voor het plankostenkrediet voor de Zuidelijke Ringweg zijn teruggeraamd (V 250 duizend euro). Er is voor 2012 een onttrekking begroot uit de reserve extra beleid voor de Diepenring. Dit levert aan de lastenkant een nadeel op van 396 duizend euro. Voor 2012 zijn middelen beschikbaar voor Nationale gebiedsontwikkeling (N 3,2 miljoen euro).
- 7.4 Parkeren** **N 1,2 miljoen euro**
In verband met de oplevering van de Damsterdiepgarage komen de kapitaallasten (rente en afschrijvingen) ten laste van het Parkeerbedrijf (N 577 duizend euro). In 2012 worden hogere lasten verwacht van 700 duizend euro voor de vorming van een voorziening voor de Forumgarage (N 700 duizend euro).
- 7.6 Verkeer overig** **N 579 duizend euro**
Door de incidentele mutaties van geluidwerende voorzieningen 2011 terug te ramen, ontstaat een voordeel van 50 duizend euro (V 50 duizend euro).
Door de toevoeging van structureel extra beleidsgelden voor Kolibri nemen de lasten toe met 1.054 duizend euro. Daarnaast is als gevolg van een andere rentesystematiek het budget voor Kolibri met 427 duizend euro verlaagd (per saldo N 627 duizend euro).

PROGRAMMA 8 WONEN

Voor iedereen een woning naar wens

Voor iedereen een woning naar wens: dat is de centrale doelstelling in ons woonbeleid. In onze woon- en wijkvernieuwingsprogramma's werken wij daarom aan gedifferentieerde en evenwichtige wijken die plaats bieden aan alle bevolkingsgroepen en leefstijlen.

Met de stedelijke corporaties en andere partijen hebben we afgesproken jaarlijks in een bandbreedte tussen de 950-1350 woningen te realiseren. We willen goede en duurzame woningen bouwen voor verschillende doelgroepen, in een mix van koop en (sociale) huur, in de bestaande stad en in de nieuwe woongebieden. Bij de ontwikkeling en uitvoering van ons woonbeleid in de wijken hebben de bewoners een belangrijke stem. De toevoeging van nieuwe woningen moet bijdragen aan het op gang houden van de doorstroming op de woningmarkt en aan evenwichtige en leefbare wijken.

We willen in 2035 een energieneutrale stad zijn. Een belangrijke opgave in dit verband is energie te besparen in de bestaande woningen. Met de stedelijke corporaties hebben we hier afspraken over gemaakt.

In ons programma 'Wonen' werken we ook aan zorgvuldig beheer en instandhouding van ons cultuurhistorisch erfgoed, zowel boven als onder het maaiveld.

Relevante beleidsnota's

Toen voor Straks, beleidsnota archeologie (2000)
Zorgen voor Morgen 1 en 2 (2004-2006)
Starters op de woningmarkt (2006)
Sturen op snelheid (2006)
Samenwerkingsovereenkomst Zorgen voor Morgen (2007, 2009)
Akkoord van Groningen 2.0 (2009)
Jaarlijkse bestedingsprogramma's ISV-Monumenten (2009)
Nota Watergang (2009)
Structuurvisie Kwaliteit van Wonen (december 2009)
Erfgoedverordening (2009-2010)
Meerjarenprogramma Wonen 2011 (september 2010)
Meerjarenprogramma Wonen 2012 (juni 2011)
Voortgangsnotitie 'BOUWJONG!' (2011)
Notitie 'Particuliere Kamerverhuur' (2011)
Masterplan Groningen EnergieNeutraal (2011)
Het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 (2011)
Jaarprogramma Archeologie (2011)

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

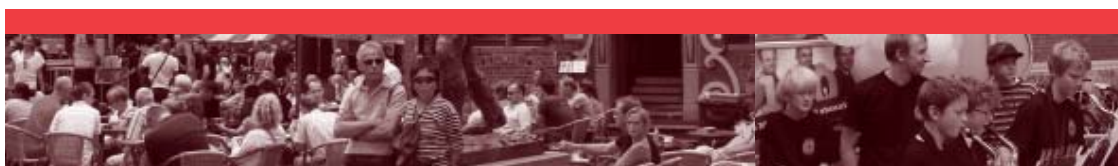
WONEN

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Doelgroepen
- 2 Nieuwbouw
- 3 Bestaande voorraad
- 4 Cultuurhistorie en archeologie
- 5 Overig wonen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

DOELGROEPEN

Het gemeentelijk woonbeleid is gericht op het bereiken van een goed evenwicht tussen vraag en aanbod op de woningmarkt, voor alle doelgroepen, kwantitatief en kwalitatief. Als dat evenwicht er niet (voldoende) is, proberen we daar wat aan te doen. Via nieuwbouw willen we kwaliteiten toevoegen die er nog onvoldoende zijn. Maar ook via maatregelen in de bestaande voorraad kunnen we doelgroepen beter bedienen. Voorbeelden zijn de startersleningen of ons beleid op het gebied van kamerverhuur. Evenwicht in het aanbod en het op gang blijven houden van de doorstroming op de woningmarkt zijn de belangrijkste doelstellingen. De basis voor ons woonprogramma is onze structuurvisie *Kwaliteit van Wonen* en het jaarlijks te actualiseren Meerjarenprogramma Wonen. In onze structuurvisie constateren we dat de meeste aandacht nodig is voor drie doelgroepen: jongeren, gezinnen en ouderen. Bij jongeren verwachten we een nadrukkelijke groei in aantallen en zien we een veranderende kwalitatieve vraag (meer behoefte aan zelfstandig wonen). Bij gezinnen en ouderen zetten we vooral in op een betere doorstroming. Zo ontstaat er in de bestaande woningvoorraad ruimte voor de andere doelgroepen (zoals starters en tweepersoonshuishoudens). Daarnaast geven we nog kort onze doelen en activiteiten weer voor de starters op de woningmarkt. Als gemeente hebben we geen actuele informatie over inkomens. We hebben in de begroting van 2011 aangegeven geen specifieke activiteiten voor het beleidsveld midden en hoge inkomens te ontwikkelen. We stellen daarom voor dit beleidsveld te laten vervallen.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Doelgroepen bedraagt 1,3 miljoen euro wat wordt gedekt uit werken voor derden ten bedrage van 364 duizend euro en een bijdrage uit de algemene middelen van 949 duizend euro.

Beleidsvelden

- Jongeren
- Gezinnen
- Ouderen
- Sociale huurders
- Starters
- Midden- en hogere inkomens

Beleidsveld

Jongeren

Jongeren zijn belangrijk voor de stad. Daarom vinden wij het van belang dat jongeren ook goed en snel huisvesting kunnen vinden in deze stad. We zetten daarop in door in een aantal gebieden nieuwbouw te realiseren voor jongeren en door beleid te formuleren rondom kamerverhuur in de stad, inclusief de handhaving van illegale kamerverhuurpanden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

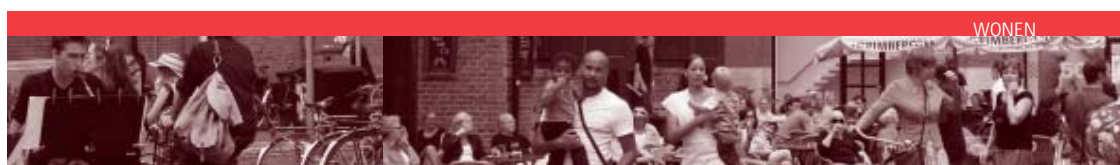
Elke jongere kan binnen drie maanden een goede woonruimte vinden in onze stad.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We zien op basis van de wachtlijsten van Lefier dat deze drie maanden niet worden gehaald. De laatste jaren is er een groei van het aantal jongeren dat in de stad woont. We verwachten dat deze trend zich de komende jaren voortzet. Tevens zien we een duidelijke kwaliteitsvraag onder jongeren: er is behoefte aan meer zelfstandige eenheden.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Verspreiding particuliere kamerverhuurpanden over de stad

In februari 2011 heeft uw raad het kamerverhuurbeleid vastgesteld. We continueren ons beleid. In de gehele stad mag maximaal 15% van de zelfstandige woningvoorraad worden omgezet in kamerverhuur. Voor de binnenstad (geen normering) en Selwerd (tot het wijkvernieuwingsplan is vastgesteld, is geen kamerverhuur mogelijk) maken we een uitzondering.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid.

Nieuw accent

De aanpak van de illegale kamerverhuur

Uw raad heeft aangegeven meer te willen handhaven op illegale kamerverhuur. Wij hebben hier in september 2011 een aanvang mee gemaakt. De focus voor 2011 en begin 2012 ligt op panden die te legaliseren zijn en op die panden waar meer overlast voorkomt. Voor de legalisatie van deze panden ontvangen wij dubbele leges. De extra inkomsten benutten wij om extra personeel in te zetten voor de handhaving van de 'minder makkelijk' te legaliseren panden. Dit betreft panden in straten die tegen de 15%-norm aanzitten. We verwachten dat de handhaving van illegale panden in totaal circa 4 jaar duurt.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2012
■ Aantal gelegaliseerde panden	■ 1.800*	■ 400

* in 2010 op basis van GBA-onderzoek 1800 illegale kamerverhuurpanden

Lopend beleid

Toevoegen van 4500 eenheden tot en met 2014

Met de campagne BouwJong! zetten we in op grootschalige jongerenhuisvesting in voornamelijk vier zones: Eendrachtskade, de Reitdiepzone, het Bodenterrein/UMCG en het gebied rond winkelcentrum Paddepoel. De inzet van vooral corporaties is groot, maar er komen ook meerdere initiatieven van commerciële ontwikkelaars. Onze rol is stevig regie voeren op dit onderwerp en partijen stimuleren om plannen te ontwikkelen. We verwachten voor 2012 dat er ruim 600 eenheden worden gerealiseerd, ervan uitgaande dat er tijdelijke studio's aan de Antillenstraat in 2012 worden gebouwd.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2011	Beoogd 2012
■ Aantal gerealiseerde eenheden	■ ruim 600	■ 600

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Minder illegale kamerverhuur;
- Een goed en kwantitatief voldoende aanbod van jongereneenheden, zodat elke jongere binnen drie maanden een woonruimte kan vinden in de stad.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Campagne 'leven in stad'

Met de bewustwordingscampagne 'Leven in Stad' wijzen we studenten en stadgers op elkaars verantwoordelijkheden en we zetten in op meer begrip voor de verschillende leefstijlen in onze stad. Conform de door u in februari 2011 vastgestelde notitie 'particuliere kamerverhuur' blazen we deze campagne nieuw leven in. Dit doen we onder meer door de website pro-actief in te richten, ambassadeurs vanuit de doelgroep in te zetten en extra aandacht voor de campagne in de KEI-week. Daarnaast realiseren we onder deze noemer fietsenklemmen in straten met veel kamerverhuurpanden. We merken dat dit veel effect heeft. Niet alleen verminderen we de overlast van rondslingerende fietsen, ook is er een duidelijk gevoel bij de burger dat we daadwerkelijk maatregelen treffen om de gevoelde overlast van studenten aan te pakken. Er zijn echter dusdanig veel aanvragen dat het budget voor het plaatsen van deze fietsenklemmen ontoereikend is.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2012
■ Aantal overlastmeldingen inzake studenten	■ 561	■ Minder dan in 2010

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	Beoogd 2012
■ Aantal geplaatste fietsenklemmen	■ 300	■ 300

Beleidsveld

Gezinnen

Het behoud van gezinnen is één van onze belangrijkste doelstellingen in het woonbeleid. Zeker in een stad met veel alleenstaanden, zoals Groningen, is het van belang om voldoende gezinnen in de stad te blijven huisvesten. Gezinnen zijn het cement van wijken en buurten. De ouders zijn vaak actief op de arbeidsmarkt en de kinderen zijn de toekomstige bewoners van onze stad. We willen daarom blijven zorgen voor voldoende aantrekkelijke gezinswoningen en in de behoefte aan meer (grote) grondgebonden woningen voorzien.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen gezinnen vasthouden aan de stad. Conform ons meerjarenprogramma 'wonen' streven we ernaar dat het percentage gezinnen dat naar de regio Groningen – Assen verhuist afneemt ten opzichte van 2007.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

We zien dat gezinnen weer meer in de stad willen wonen. De in de stad gevormde gezinnen gaan minder snel de stad uit dan in de jaren '70 en '80 van de vorige eeuw. De vraag naar gezinswoningen richt zich op twee segmenten: centrumstedelijke locaties met grondgebonden gezinswoningen en de groenstedelijke uitleg. Dit baseren we op onze woonwonderzoeken, maar ook op daadwerkelijke verhuisbewegingen. De aanwezigheid van voorzieningen, in het bijzonder scholen, is voor het aantrekken van gezinnen een belangrijk aandachtspunt.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Realiseren van woningen in groenstedelijk segment
Zie deelprogramma 2 Nieuwbouw, beleidsveld Stadsuitbreidingen.

Lopend beleid

Inzet op de ontwikkeling van Intense Laagbouwlocaties
Zie deelprogramma 2 Nieuwbouw, beleidsveld Bouwen in de bestaande stad.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Ouderen <p>We vinden het belangrijk dat ouderen en hulpbehoevenden zo lang mogelijk zelfstandig kunnen blijven wonen. Ons beleid hieromtrent is terug te vinden in Zorgen voor Morgen, een samenhangend programma op het gebied van wonen, welzijn en zorg.</p>
Doelen	Wat willen we bereiken? <p>We willen ouderen en mensen met een beperking goede woonruimte bieden en hen zo lang mogelijk zelfstandig laten wonen. Ouderen die wonen in ongeschikte woningen willen we verleiden om de stap te zetten naar een betere woning. Daarmee stimuleren we dat ouderen mobieler worden op de woningmarkt. Verder zetten we in op de halvering van het aantal verzorgingshuisplaatsen ten opzichte van 2007 (van circa 1200 naar 600) en herstructurering van de kwaliteit van de verpleeghuisplaatsen.</p>
Analyse	Hoe staan we ervoor? <p>We zien dat ouderen en mensen met beperkingen in toenemende mate zelfstandig willen blijven wonen. De wijzigingen in de vergoedingssystematiek van zorginstellingen door de rijksoverheid betekent ook dat mensen langer thuis blijven wonen.</p> <p>De afgelopen jaren hebben we veel gelijkvloerse woningen gerealiseerd in de stad: sinds 2007 circa 2400. De afbouw van intramurale plaatsen en de herstructurering van verpleeghuisplaatsen is nog niet van de grond gekomen, vooral door onduidelijkheid over rijksregelgeving. In 2011 is hierover meer helderheid gekomen vanuit het Rijk. We verwachten wel dat we de afbouw van verzorgingshuisplaatsen realiseren, zij het waarschijnlijk niet voor de gestelde termijn van 2015. De herstructurering van verpleeghuisplaatsen zal door de zorginstellingen naar alle verwachting anders worden ingevuld dan geformuleerd in ons gemeentelijk beleidsprogramma Zorgen voor Morgen. In het bijzonder de inzet op kleinschalige verpleeghuisunits halen we niet. We gaan met de betrokken partijen na wat de consequenties van dit rijksbeleid zijn voor onze stad en vertalen dit in 2012 in een herziene samenwerkingsovereenkomst Zorgen voor Morgen.</p>
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Uitvoering programma Zorgen voor Morgen <p>Op basis van uw besluit van december 2010 werken we de komende vier jaar in nauwe samenhang met de WMO en het Nieuw Lokaal Akkoord aan:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ de inrichting van STIP's; ■ de inzet van ketenondersteuning en aanverwante ontwikkelingen per Zorgen voor Morgen-wijk. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Een samenhangend en op de huidige situatie afgestemd programma Zorgen voor Morgen ontwikkeld in nauwe samenhang met het meerjarenprogramma WMO. Ook hebben meer partners zich verbonden aan het programma Zorgen voor Morgen.
Nieuw accent	Herziening samenwerkingsovereenkomst Zorgen voor Morgen <p>Zorgen voor Morgen is in meerdere wijken met succes ontwikkeld. Maar door meer duidelijkheid vanuit het Rijk over de financiering van de zorg dienen we voor Groningen de ambities op het gebied van afbouw van verzorgingshuisplaatsen en de verspreiding van verpleeghuisplaatsen te actualiseren. Daarnaast zijn er, naast de 27 betrokken partijen, weer nieuwe partijen die willen participeren in Zorgen voor Morgen. Het is daarom nodig om de samenwerkingsovereenkomst te herzien.</p> VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Een nieuwe samenwerkingsovereenkomst met meer partners en inspeland op actueel rijksbeleid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Starters op de woningmarkt

Voor starters die voor het eerst een woning willen kopen, geldt in principe dat er voldoende aanbod is in de bestaande voorraad. Het grootste struikelblok voor velen om daadwerkelijk een stap te zetten, is het rond krijgen van de financiering.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen starters stimuleren om hun eerste stap op de koopmarkt te zetten.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Voor starters is vooral de financiering van een woning een belemmering om een eerste stap op de koopmarkt te zetten. De aanscherping van de voorwaarden hiervoor door de hypotheekverstrekkers, per 1 augustus 2011, heeft dit versterkt. De financiële ondersteuningsmogelijkheden voor deze doelgroep zijn, zowel vanuit het rijk als vanuit de gemeente, wegens het opdrogen van de benodigde middelen niet meer aanwezig. De gemeentelijke starterslening die tot en met begin 2011 beschikbaar was, bleek een succes. Zeker nadat deze ook beschikbaar kwam voor de bestaande voorraad, is de lening veelvuldig ingezet. Een dergelijke lening blijkt een goed instrument om starters te ondersteunen. Vaak zorgt dit ook weer voor de gewenste doorstroming, omdat starters een sociale huurwoning of een kamer achterlaten in de stad. Ook binnen het samenwerkingsverband van de regio Groningen – Assen is de ambitie geformuleerd om gezamenlijk een starterslening in te zetten. Voor 2012 is geen budget beschikbaar voor nieuwe startersleningen en kunnen we dit instrument niet opnieuw voor de woningmarkt inzetten. Ten slotte willen we de realisatie van (een beperkt aantal) nieuwe starterswoningen stimuleren.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Realisatie starterswoningen

Ondanks de recessie en daarmee samenhangende teruggang in de nieuwbouw van woningen zien we dat het aantal starterswoningen voor 2012 naar verwachting circa 100 woningen zal zijn. Ook ontstaan er diverse initiatieven bij marktpartijen om dit segment met vernieuwende initiatieven te bedienen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De oplevering van 100 starterswoningen zal in 2012 zijn.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2010	2011	Beoogd 2012
Aantal starterswoningen nieuwbouw	102	circa 40	100

Gestopt

Startersleningen

Tot en met het voorjaar van 2011 hadden we een budget voor startersleningen. Dit budget is uitgeput. Er kunnen in 2012 geen nieuwe leningen worden verstrekt.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Sociale huurders
	We willen dat iedereen een woning kan vinden in de stad, nadrukkelijk ook de mensen die zijn aangewezen op een sociale huurwoning.
Doelen	Wat willen we bereiken? Herstructurering blijft ook de komende jaren belangrijk om de kwaliteit van de sociale huurwoningvoorraad op peil te houden en te blijven werken aan evenwichtige wijken. Om te weten of de sociale huurmarkt voldoende functioneert, is de slaagkans een belangrijke graadmeter. Hierbij kijken we naar de verhouding tussen het aantal mensen dat actief op zoek is naar een sociale huurwoning (minimaal één keer per jaar reageren) en het aantal woningen dat wordt toegewezen.
Analyse	Hoe staan we ervoor? In het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 hebben we afgesproken dat de sloop en nieuwbouw van sociale huurwoningen met elkaar in evenwicht blijven, uiteraard afhankelijk van de omvang van de doelgroep die is aangewezen op de sociale huur. Huidige prognoses geven aan dat deze doelgroep de komende jaren redelijk stabiel blijft. In 2010 was de slaagkans op de sociale huurmarkt 30,4%. We verwachten dat de slaagkans in 2011 niet veel hoger zal zijn, omdat er minder verhuringen zijn doordat er weinig beweging is op de woningmarkt.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Realiseren van sociale huurwoningen In het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 staat dat we jaarlijks 150 tot 250 nieuwe woningen in de sociale huur willen realiseren. Dit aantal komt overeen met de opgave die we voor de te slopen woningen in de stad hebben geformuleerd. Voor 2012 verwachten we dat corporaties circa tweehonderd woningen in de sociale huur gaan realiseren. Dit aantal is exclusief de te realiseren eenheden voor de jongerenhuisvesting in de sociale huur. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> De slaagkans voor toewijzing van een sociale huurwoning is 40% of groter. Tweehonderd nieuwe sociale huurwoningen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

NIEUWBOUW

Hoofddoelstelling van ons nieuwbouwbeleid is het toevoegen van woningen, zodat we de doorstroming op de woningmarkt op gang brengen en we de kwalitatieve mismatch het hoofd bieden. Daarbij besteden we specifieke aandacht aan woonmilieus en woningen die aantrekkelijk zijn voor de in deelprogramma 1 beschreven doelgroepen. Met de regio Groningen-Assen blijven we in gesprek over kwalitatieve afstemming van de woningbouwprogrammering en -planning in de uitleg. In 2011 hebben we afgesproken dat alle nieuw te ontwikkelen woningbouwplannen in de regio met elkaar moeten worden afgestemd. Deze afspraak werken we verder uit in een regionale woonvisie over de woningbouwambities in de regio. Nieuwbouw kan een bijdrage leveren aan onze doelstelling om in 2025 een energieneutrale stad te worden.

We zien dat de economische teruggang, die in het najaar van 2008 manifest is geworden, vanaf 2011 zijn schaduw heeft geworpen op de realisatie van nieuwbouwwoningen. In 2011 worden er naar verwachting circa 800 woningen gerealiseerd. Voor 2012 verwachten we dat er rond de 900 woningen worden gebouwd. De jaren daarna denken we een iets hogere productie als het BouwJong programma voldoende op stoom komt. Er is een aantal factoren dat de afname van nieuwbouwwoningen in de koopsector van onder druk zet. Dit is onder meer de stagnerende verkoop van de eigen woning en de strengere hypotheekvoorwaarden. Dit is weer een uitvloeisel van aanhoudende onzekerheden op de Europese en internationale financiële markten.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Nieuwbouw bedraagt 14,2 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking aan de reserves 125 duizend euro, 7,3 miljoen euro aan leges opbrengsten, een bijdrage uit de algemene middelen 4,9 miljoen euro en 2 miljoen euro overige opbrengsten.

Beleidsvelden

- Versnellen en faciliteren nieuwbouw
- Bouwen in de bestaande stad
- Stadsuitbreidingen
- Kwaliteitsbewaking en dienstverlening
- Duurzame ontwikkeling
- Stedelijke ontwikkeling / Beheer leefomgevingkwaliteit

Beleidsveld

Versnellen en faciliteren nieuwbouw

De essentie van ons nieuwbouwbeleid hebben we vastgelegd in de Structuurvisie Kwaliteit van Wonen uit 2009. De nadruk ligt niet meer uitsluitend op het versnellen en faciliteren van de nieuwbouw. De veranderende markt-omstandigheden hebben aangetoond dat een meer kwalitatieve benadering voor de komende jaren noodzakelijk is. Desondanks houden we tot 2020 rekening met een jaarlijkse woningbehoefte van 600 tot 1000 nieuwe woningen met daarbovenop een herstructureringsopgave van minimaal 350 woningen per jaar. In totaal dus tussen de 950 en 1350 nieuwbouwwoningen.

Doelen

Wat willen we bereiken?

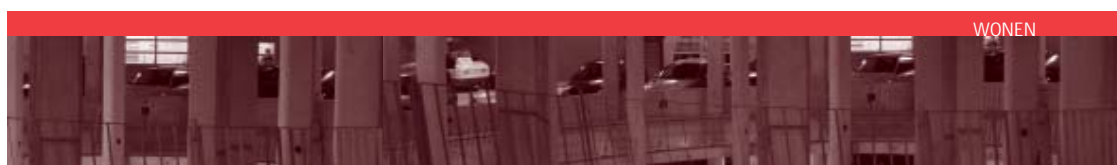
We streven jaarlijks, ook in 2012, naar een nieuwbouwproductie van tussen de 950 en 1350 woningen in de juiste segmenten.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Na forse productie in de periode 2007 tot en met 2009 daalde de woningbouwproductie in 2010 als gevolg van de kredietcrisis weer onder de 1000 woningen. We verwachten dat in het jaar 2011 circa 800 woningen worden gebouwd en 900 woningen in 2012. Dit is dus lager dan de beoogde opgave. De woningbouw is een trage machine. Sinds het uitbreken van de mondiale economische crisis in 2008 zien we pas in 2011 echt zichtbaar minder productie en uitstel van plannen. In 2009 hebben we met startersleningen en bijdragen van het Rijk de woningmarkt nog enigszins in beweging kunnen houden. Maar zowel bij het Rijk als bij ons zijn de financiële middelen om de woningmarkt te stimuleren, beperkt. Nog niet duidelijk is of het verlagen van de overdrachtsbelasting door het Rijk zorgt voor een impuls op de woningmarkt.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>Aanvulling reserve grondzaken Volgens afspraak doteren wij jaarlijks 3 miljoen euro aan de reserve grondzaken om deze op het gewenste niveau te brengen. Dat doen wij voor de jaren 2012, 2013 en 2014. Bij de jaarrekening 2010 is uit de reserve grondzaken een bedrag van 19,6 miljoen onttrokken ten gunste van de voorziening Meerstad. De noodzakelijke reserve Grondzaken komt daardoor onder het gewenste niveau. De noodzakelijke reserve Grondzaken is kleiner dan de risico's die we lopen met het grondbedrijf. In de najaarsnota komen we hier op terug</p>
Lopend beleid	<p>Meerjarenprogramma Kwaliteit van Wonen Via het Meerjarenprogramma Kwaliteit van Wonen houden we continu de vinger aan de pols en we stellen daar waar nodig het (kwalitatieve) woningbouwprogramma bij.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Een actueel beleid, dat inspeelt op de veranderende omstandigheden op de woningmarkt.
Lopend beleid	<p>Kwalitatieve afstemming in de Regio Ook in de regio Groningen-Assen zetten we in op kwalitatieve afstemming. In 2009 is een regionale woningmarktmonitor opgezet en in het kader daarvan is in 2010 een woningmarktonderzoek gehouden. In 2012 willen we werken aan een nieuwe regionale woonvisie. In deze visie ligt de nadruk op de ontwikkeling van woningmarktsegmenten die elkaar op regionaal niveau aanvullen.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ De regionale woonvisie voor de regio Groningen-Assen.
Beleidsveld	<p>Bouwen in de bestaande stad</p> <p>Veel mensen willen in de stad, dicht bij het centrum, wonen. Niet alleen in een appartement, maar ook in een grondgebonden eengezinswoning. Daarmee kunnen we ook gezinnen aan de stad binden. We willen nieuwe woonconcepten ontwikkelen, waarbij we dichtheid en grondgebondenheid kunnen combineren. Daarmee bereiken we tegelijkertijd dat Groningen een compacte stad blijft.</p>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>We blijven streven naar een flinke productie in de bestaande stad. De komende jaren kunnen projecten uit de Intense Laagbouwcampagne daar een goede impuls aan geven. In 2012 verwachten we dat minstens de helft van de nieuwbouwproductie binnen de bestaande stad gerealiseerd wordt zoals in het Oosterhamriktracé, de Helpermaar en De Hoogte.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Het merendeel van de gerealiseerde woningen is de afgelopen jaren in de bestaande stad gebouwd. De ambities van de afgelopen jaren hebben we kunnen realiseren. Zo zijn de eerste schotsen van het Cibogaterrein gebouwd, zijn er weer nieuwe woningen in Paddepoel Zuidoost opgeleverd en zijn er nieuwe woningen gebouwd in Corpus den Hoorn.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Intense Laagbouw Met de woningbouwmanifestatie Intense Laagbouw hebben we aangetoond dat het goed mogelijk is om grondgebonden woningen te bouwen in hoge dichtheden op inbreidingslocaties in de stad. In 2012 willen we een drietal projecten, waaronder projecten langs het Oosterhamriktracé, zodanig ontwikkelen dat ze vervolgens daadwerkelijk in de markt kunnen worden weggezet. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Uitgewerkte plannen voor drie concrete locaties in het kader van Intense Laagbouw.
Lopend beleid	Oosterhamrikzone De Oosterhamrikzone is een van onze sleutelprojecten. Het gebied willen we de komende jaren transformeren tot een aantrekkelijk woonmilieu langs een van de belangrijke radialen van de stad. In de zone liggen diverse ontwikkellocaties, waaronder intense laagbouw. Met de oplevering van de nieuwbouw aan het Wielewaalplein en de Stadswerf is een duidelijk begin gemaakt. De verdere uitwerking van deze ontwikkelingsvisie omvat een lange periode. We focussen op intense laagbouw en onderzoeken op een tweetal locaties de mogelijkheden voor jongerenhuisvesting. Overige locaties worden later in de tijd ontwikkeld. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Verdere ontwikkeling van woningbouw langs de Oosterhamrikzone, gericht op de doelgroepen (jongeren, gezinnen) die de focus zijn in ons beleid.
Lopend beleid	Eemskanaalzone In de begroting van 2011 hebben we aangegeven dat, naast de ontwikkeling van de woonschepenhaven (zie deelprogramma Bestaande woningvoorraad en woonschepen, beleidsveld Woonschepen) de komende jaren geen concrete nieuwbouwprojecten in deze zone staan gepland.
Beleidsveld	Stadsuitbreidingen In de stadsuitbreidingen willen we vooral de grote vraag naar groenstedelijke woonmilieus bedienen om daarmee onder meer gezinnen aan de stad te binden. De focus ligt daarbij voornamelijk op de ontwikkeling van Meerstad. Deze uitbreiding valt onder de gemeente Haren. Conform regionale afspraken bedient deze uitbreiding vooral huishoudens uit de stad Groningen.
Doelen	Wat willen we bereiken? Vasthouden van gezinnen door op de vraag afgestemde nieuwbouw in de stadsuitbreidingen.
Analyse	Hoe staan we ervoor? De afgelopen jaren is zeer beperkt in de uitleggebieden gebouwd. Voor de komende jaren ligt de hoogste prioriteit in Meerstad. Het tempo van deze ontwikkeling is sterk afhankelijk van de economische omstandigheden. Daarom worden zowel de grondexploitaties als de ontwikkelstrategie de komende periode aangepast. We verwachten in het najaar van 2011 hiervan de eerste uitkomsten te presenteren.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Meerstad De bouw in Meerstad is in het voorjaar van 2011 van start gegaan. De verkoop gaat niet zo hard als verwacht, maar vergeleken met andere woningbouwprojecten in de regio verloopt het relatief goed. Ook is er grote belangstelling voor de waterwoningen. Deze zijn in september 2011 in de verkoop gegaan. We verwachten in 2012 dat circa 100 woningen worden gerealiseerd, waarvan 13 energieneutrale woningen. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT We realiseren in Meerstad 100 woningen, waaronder 16 waterwoningen.
Beleidsveld	Kwaliteitsbewaking en dienstverlening In onze structuurvisie Kwaliteit van Wonen hebben we aangegeven dat we de komende jaren nog meer de nadruk leggen op kwaliteit in de woningbouw. Kwaliteit is een breed begrip, dat uit meerdere aspecten bestaat. Het gaat naast het realiseren van een nieuwbouwprogramma dat aanvullend is op de bestaande voorraad in de stad, ook om de kwaliteit van de woning zelf. In dat kader voeren we diverse activiteiten uit, waaronder het Groninger Woonkeur, stimuleren van particulier opdrachtgeverschap en aandacht voor duurzaamheid in de (particuliere) woningvoorraad.
Doelen	Wat willen we bereiken? We zetten in op een optimale kwaliteit in iedere nieuw opgeleverde woning. Het betreft dan de fysieke kenmerken van de woningen, zoals duurzaamheid, toegankelijkheid en veiligheid, maar ook op invloed van bewoners, zodat hun woonwensen zo goed als mogelijk kunnen worden gerealiseerd.
Analyse	Hoe staan we ervoor? Al meerdere jaren zetten we in op de kwaliteit van de individuele woning. We hebben een aantal instrumenten ontwikkeld die de kwaliteit in de woningbouw moeten versterken. Zo maakt het instrument Groninger Woonkwaliteit al jarenlang deel uit van de reguliere bouwplantoetsing. Ook zetten we in op Collectief Particulier Opdrachtgeverschap, vooral via de stichting KUUB, om meer individuele keuzevrijheid te waarborgen. Deze instrumenten werken goed.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Groninger Woonkwaliteit In het Bouwbesluit is wettelijk geregeld aan welke eisen nieuwbouwwoningen moeten voldoen. Wij gaan een stap verder en willen dat alle nieuwbouwwoningen in de stad extra kwaliteit hebben. Hierover hebben we met corporaties, belangenorganisaties en ontwikkelaars afspraken gemaakt onder de noemer Groninger Woonkwaliteit (GWK). GWK is een kwaliteitslabel met maatregelen op het gebied van duurzaamheid, levensloopbestendigheid, toegankelijkheid, veiligheid en gezondheid. De uitvoering van dit instrument zal in 2012 onverminderd doorgaan. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT ■ Realisatie van nieuwbouwwoningen conform de Groninger Woonkwaliteit.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Stimuleren duurzaam bouwen

Bestaande voorraad

In 2011 geven we in een plan van aanpak aan op welke wijze we de energiebesparing in de bestaande voorraad nieuw leven in blazen en waarvan we diverse maatregelen in 2012 gaan uitvoeren. We gaan onderzoeken of we duurzaamheidsleningen kunnen inzetten voor de verbetering van de particuliere voorraad. Daarnaast kijken we hoe we de functie van het energieloket nog beter kunnen aanbieden.

NLA 2.0

In het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 is het doel op lange termijn dat in 2025 alle corporatiewoningen lage woonlasten én een gezond binnenmilieu hebben. Voor de periode 2011-2014 betekent dit dat wordt ingezet op de verbetering van 3.500-4.000 woningen met label D of slechter naar minimaal label C. Daarnaast is de ambitie om deze periode te beginnen aan de bouw van minimaal honderd energieneutrale woningen en dat er honderd bestaande corporatiewoningen een energierekening van 0 euro hebben.

Nieuwbouw

Met nieuwbouw voegen we jaarlijks maximaal 1,5% toe aan de totale woningvoorraad. Daarom ligt het accent op de bestaande bouw. Wel biedt nieuwbouw de meeste kansen voor innovatieve energieoplossingen. Bovendien zal vanaf 2020 in heel Nederland energieneutraal gebouwd moeten worden. Dit is opgenomen in de innovatieagenda Energie Gebouwde Omgeving. We onderzoeken de (on)mogelijkheden van de nieuwbouw van nulenergiewoningen op gemeentelijk grondbezit. Verder ontwikkelen we in Meerstad 13 energieneutrale woningen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We verwachten dat 3.500-4.000 corporatiewoningen zijn verbeterd van label D of slechter naar minimaal label C.

Lopend beleid

Groene daken

Particulieren, instanties en bedrijven kunnen een beroep doen op een subsidie voor het realiseren van een groen dak. Het doel daarvan is het filteren van fijn stof uit de lucht, waterregulering (een groen dak kan voorkomen dat het rioolstelsel overbelast raakt bij stortbuien) en isolatie (vooral in de zomer zorgt een groen dak voor meer verkoeling). Om meer bekendheid hieraan te geven organiseren we in november 2011 een conferentie over groene daken.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- We streven voor 2012 naar 50 groene daken. In 2010 zijn er circa 40 daken gerealiseerd, voor 2011 verwachten we dat dit lager is dan in 2010.

Nieuw accent

(Collectief) Particulier Opdrachtgeverschap

Via Collectief Particulier Opdrachtgeverschap (CPO) willen we de consument meer ruimte bieden voor eigen inbreng in de woningbouw. De afgelopen jaren zagen we dat de teruglopende verkoop minder was bij projecten waar CPO aan de orde was. Met Stichting KUUB hebben we in Groningen al jarenlange ervaring met CPO en we willen kijken of we daarnaast ook andere producten en instrumenten kunnen inzetten om CPO te stimuleren. In het najaar van 2011 hebben we hiertoe een symposium georganiseerd, waarbij ook een aantal concrete locaties is benoemd die we vanaf 2012 uitwerken.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Minimaal 10 procent van de nieuwbouwwoningen wordt via CPO ontwikkeld.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Stedelijke ontwikkeling / Beheer leefomgevingkwaliteit De wettelijke kaders voor bodem-, geluid- en luchtkwaliteit en externe veiligheid leveren de basis voor een goede en duurzame leefomgevingkwaliteit. Bij stedelijke ontwikkelingen adviseren we over deze milieuaspecten. Indien nodig wordt voor de diverse projecten onderzoek gedaan door ons of door derden. Deze kennis delen we veelal met onze burgers (bodeminformatie, geluidkaart (in wording)).
Doelen	Wat willen we bereiken? We streven naar een optimale leefomgevingkwaliteit. Hierbij werken we veelal samen om, binnen de wettelijke kaders, te komen tot creatieve oplossingen voor stedelijke ontwikkelingen.
Analyse	Hoe staan we ervoor? De leefomgevingkwaliteit is goed op orde.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Leefomgevingkwaliteit <ul style="list-style-type: none"> ■ Adviseren bij ruimtelijke ontwikkelingen en concrete plannen voor de stad; ■ Toetsen van bouwplannen op milieuaspecten; ■ Uitvoeren van milieuonderzoeken bij knelpunten of overlastsituaties; VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT <ul style="list-style-type: none"> ■ Realistische plannen gericht op een optimale leefomgevingkwaliteit van de stad; ■ Betrouwbare informatie voor burgers over de leefomgevingkwaliteit.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

BESTAANDE WONINGVOORRAAD

De bestaande woningvoorraad in de stad bestaat uit woningen (corporatief en particulier bezit) en niet-woningen zoals woonschepen en woonwagens. Ook de wijkvernieuwing speelt zich voor een groot deel af in de bestaande woningvoorraad, evenals een groot deel van de bescherming van onze cultuurhistorische waarden.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Bestaande woningvoorraad bedraagt 7,4 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door een onttrekking uit de reserve 1,8 miljoen euro, een bijdrage uit de algemene middelen van 3,2 miljoen euro en overige opbrengsten 2,4 miljoen euro.

Beleidsvelden

- Woningen
- Woonschepen
- Woonwagens
- Wijkvernieuwing

Beleidsveld

Woningen

De bestaande woningvoorraad vormt het grootste aandeel van de woningvoorraad in de stad. Jaarlijks wijzigt dit met slechts 1-2%.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Wij willen de bestaande woningvoorraad in een goede staat van onderhoud houden en daar waar mogelijk verduurzamen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Meer dan de helft van de woningen in de stad is in particulier bezit. De particuliere voorraad van onze stad is daarmee voor een groot deel bepalend voor het woonklimaat. We willen dan ook dat deze voorraad goed onderhouden blijft en waar nodig vernieuwd wordt, zodat het onderhoudsniveau op peil blijft. Uit onderzoek in 2004 en 2008 is gebleken dat het onderhoud van particuliere woningen in de stad op een goed en stabiel niveau is. We zien geen aanleiding tot concreet beleid als het gaat om de verbetering van de particuliere voorraad.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

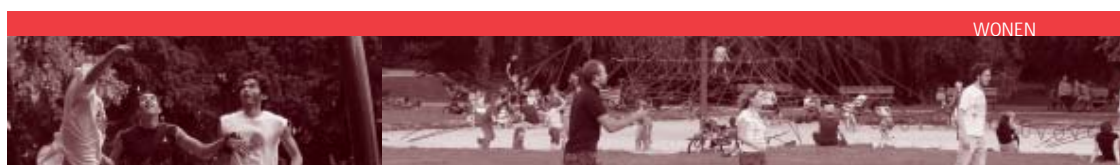
Onderhoud particuliere woningvoorraad

Er zijn geen concrete activiteiten met betrekking tot verbetering van de particuliere woningvoorraad.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

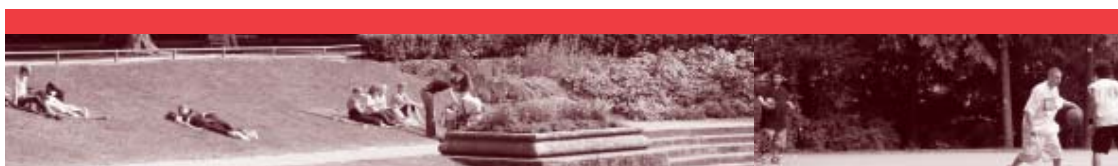
- Een goed onderhoudsniveau van de particuliere voorraad.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	<h3>Beleidsveld Woonschepen</h3> <p>In Groningen is wonen op het water een veel voorkomende woonvorm. In 2009 waren er 479 woonschepen in de stad geregistreerd. In de nota Watergang (1999) hebben wij onze doelen geformuleerd voor het wonen op het water.</p>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>We willen wonen op het water zoveel mogelijk als een reguliere woonvorm beschouwen met inachtneming van de verschillen tussen wonen op het water en wonen op de wal. Verder willen we in de Diepenring de staat van onderhoud verbeteren en de Woonschepenhaven opknappen.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Naar aanleiding van de evaluatie van de nota Watergang in 2009 is in opdracht van uw raad naar 32 extra ligplaatsen gezocht. Sindsdien zijn er 13 definitieve en 4 tijdelijke ligplaatsen gerealiseerd. Voor het vervolg leggen wij ons toe op kwaliteitsverbetering van alle woonschepen in de stad. Het project Watergang is hiermee beëindigd.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p>
Lopend beleid	<p>Nieuwe ligplaatsen</p> <p>We gaan onderzoeken of er in Meerstad – binnen strikte ruimtelijk-esthetische voorwaarden – ligplaatsen voor woonschepen kunnen komen. Ook willen we onderzoeken of en op welke wijze we gefaseerd een systeem van beprijzing van ligplaatsen voor woonboten kunnen invoeren.</p>
Lopend beleid	<p>Verbeterplan Wonen op het Water Diepenring</p> <p>In 2009 is een verbeterplan aan uw raad voorgelegd om de beeldkwaliteit van de Diepenring en de Noorderhaven te verbeteren. Hierin hebben we diverse deelprojecten aangewezen, waaronder schone wallenkanten en wateromgeving, het dagelijkse beheer en onderhoud, de veiligheid op het water, de verbetering van de beeldkwaliteit op het water, de kamerverhuur in de Diepenring, de toekomst van de vrijhaven Noorderhaven en het toezicht en de handhaving. Door diverse omstandigheden is de uitvoering hiervan niet in 2011 gestart, maar verwachten we dat dit in 2012 gaat beginnen.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Verbetering van de kwaliteit van de Diepenring en de Noorderhaven.
Lopend beleid	<p>Woonschepenhaven</p> <p>Halverwege 2010 hebben we een ontwerp voor de herinrichting gepresenteerd aan de bewoners voor de Woonschepenhaven. We beogen najaar 2011 besluitvorming van de vervolgaanpak Woonschepenhaven. In 2012 volgt nadere planuitwerking en wanneer mogelijk de start uitvoering.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Voortzetten lopend beleid.
Beleidsveld	<h3>Woonwagens</h3> <p>In de gemeente Groningen zijn 173 standplaatsen voor woonwagens. Wij voeren geen actief programma op het gebied van woonwagens maar richten ons op de exploitatie en beheer van woonwagenvoorzieningen.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Wijkperspectieven/Evenwichtige wijken

In het NLA 2.0 zijn wijkperspectieven vastgesteld. De komende jaren gaan we de in de perspectieven genoemde activiteiten uitwerken.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Het realiseren van leefbare en evenwichtige wijken.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In Groningen steken we al jarenlang, samen met de corporaties, veel energie in de leefbaarheid van wijken. We combineren fysieke ingrepen met sociale maatregelen. Uit de leefbaarheidsmonitor blijkt dat wijkvernieuwing een positief effect heeft. Ook blijkt uit landelijke onderzoeken dat juist door de inzet op evenwichtige wijken, segregatie in Groningen veel minder voorkomt dan in vergelijkbare andere steden.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Wijkperspectieven

Beijum: onderzoek doen naar de mogelijkheden om seniorenwoningen te bouwen.

Lewenborg: De haalbaarheid van het wijkvernieuwingprogramma onderzoeken (bibliotheek, Aldi-locatie en zwembad).

Oosterhoogebrug: Werken aan de planuitwerking van het woonzorgcentrum.

Voor de ontwikkeling van de Grunobuurt samen met Nijestee bepalen wat in de huidige marktomstandigheden de beste ontwikkelstrategie is.

Samen met corporaties integrale planontwikkeling voor de Wijert-Noord opstellen en voorzien van een uitvoeringsplan.

Paddepoel: De ontwikkeling van Trefkoel, winkelcentrum en Vensterschool nader uitwerken.

Selwerd: Werken aan een integraal wijkvernieuwingplan.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetting van onze inzet op leefbare wijken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 4

CULTUURHISTORIE EN ARCHEOLOGIE

Met het monumenten- en archeologiebeleid willen we ons cultuurhistorisch erfgoed zo goed mogelijk beschermen en (laten) beheren. Daarnaast streven we naar een zo breed mogelijke integratie van de cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening. Enerzijds willen we dus zorgvuldig omgaan met hetgeen eerdere generaties Groningers ons nalieten en anderzijds ervoor zorgen dat de cultuurhistorie bijdraagt aan de kwaliteit van de leefomgeving van vandaag en morgen.

We richten ons daarbij op:

- Eigenaren van monumenten en concrete projectontwikkelingen (onder meer door het stellen van randvoorwaarden bij verlening van bouw- en aanlegvergunningen en het stimuleren van instandhouding door middel van financiële ondersteuning);
- De inbreng van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening, ondermeer bij stedenbouwkundige en bestemmingsplannen, en ontsluiting van informatie over cultuurhistorie door middel van de Cultuur Waardenkaart (CWK) op internet.

Een en ander gebeurt op basis van archeologisch, bouw- en stedenbouwhistorisch onderzoek. Het werkterrein van de cultuurhistorie beslaat het gehele gemeentelijke grondgebied.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma cultuurhistorie en archeologie bedraagt 2,3 miljoen euro. De lasten worden gedekt uit overige inkomsten ad 200 duizend euro en algemene lasten van 2,1 miljoen euro.

Beleidsvelden

- Monumenten
- Archeologie

Beleidsveld

Monumenten

Doelen

Wat willen we bereiken?

- Bescherming, instandhouding en zorgvuldig beheer van het cultuurhistorische erfgoed zowel boven als onder het maaiveld;
- Een zo goed mogelijke integratie van cultuurhistorie in stedenbouwkundige en bestemmingsplannen om de identiteit en de herkenbaarheid van gebieden en locaties in de stad te vergroten (ankerpunten van de geschiedenis) en daarmee bij te dragen aan de kwaliteit van de leefomgeving;
- Goede ontsluiting van bij de gemeente beschikbare informatie over cultuurhistorie ten behoeve van burgers en bedrijfsleven (architecten, makelaars, en dergelijke en huiseigenaren en geïnteresseerde burgers).

Analyse

Hoe staan we ervoor?

- Het project bouwhistorische inventarisatie en verkenning van alle panden in de binnenstad ouder dan 1850 is voor driekwart deel voltooid. Vanwege capaciteitsgebrek treedt hier nu vertraging in op;
- De aanwijzingsprocedure voor drie (van de 100 door de Minister voorgestelde) naoorlogse rijksmonumenten is voltooid. Het betreft de Wielewaalflat, zwembad de Papiermolen en het Dudok benzinestation aan de Turfsingel. Het totaal aantal rijksmonumenten komt daarmee op 645 (+ 32 archeologische rijksmonumenten). Daarnaast heeft Groningen 8 van rijkswege beschermde stadsgezichten;
- Sinds 2008 zijn in totaal circa 350 gemeentelijke monumenten aangewezen. Het totale aantal gemeentelijke monumenten komt daarmee op 530 (+ 22 gemeentelijke archeologische monumenten);
- Voor de instandhouding van de nieuwe gemeentelijke monumenten heeft uw raad een laagrentende financieringsregeling in het leven geroepen. De eerste leningen zijn verstrekt;
- Realisatie van het in 1996 vastgestelde gemeentelijke Kanjerplan loopt op zijn einde. In totaal zijn in dat kader ruim 50 grote moeilijk rendabel te maken monumentale gebouwen gerevitaliseerd en hersteld;
- Najaar 2010 heeft de Rijks-Erfgoedinspectie de gemeente Groningen onderzocht en de uitkomsten daarvan in maart 2011 in een openbaar rapport gepubliceerd. De bevindingen komen er kort samengevat op neer dat de zorg voor de rijksmonumenten en de beschermde Stadsgezichten merendeels op orde is, maar dat dit niet geldt voor het Beschermd Stadsgezicht Binnenstad;

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten	<ul style="list-style-type: none"> ■ Het afgelopen jaar is hard gewerkt om de cultuurhistorie zo goed mogelijk in de te actualiseren bestemmingsplannen verankerd te krijgen. Bij de herziening van het bestemmingsplan Buitengebied is dit goed gelukt. Met betrekking tot de actualisatie van het bestemmingsplan Binnenstad is de discussie hierover mede naar aanleiding van het rapport van de Erfgoedinspectie nog gaande.
Lopend beleid	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>Reguliere activiteiten Uitvoering en begeleiding van bouwhistorisch onderzoek ten behoeve van vergunningverlening (circa 50 verkenningen per jaar); Advisering over vergunningaanvragen bij rijks- en gemeentelijke monumenten (circa 200 aanvragen per jaar); Advisering bij het opstellen van stedenbouwkundige (tientallen) en bestemmingsplannen (vijf à tien per jaar). In 2011 en 2012 steken we onder meer veel energie in de actualisatie van een aantal voor de cultuurhistorie belangrijke bestemmingsplannen, waaronder 'Binnenstad', 'Binnenstad-Oost', 'Hortus' en 'Schildersbuurt'.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Voorzetten lopend beleid.
Lopend beleid	<p>Overige activiteiten Vaststelling en realisatie van bestedingsprogramma ISV-monumenten 2012 (550 duizend euro per jaar tot en met 2014). Dit betreft merendeels 'probleemgevallen' die niet op eigen kracht in stand gehouden kunnen worden. Daarnaast is in het bestedingsprogramma financiële ruimte voor 'beter verbeteren', bouwhistorisch onderzoek, onderzoek ten behoeve van reconstructie kleurige afwerking van monumenten, een bijdrage aan de instandhouding van kerken en molens, een budget voor PR, en meer; De inbreng van cultuurhistorie in de ruimtelijke ordening (nieuw rijksbeleid) heeft onze aandacht, maar het (rijks)instrumentarium hiervoor schiet feitelijk tekort. Bouwhistorische verkenningen + rapportages van circa 50 rijksmonumenten. Dit vormt onderdeel van het project bouwhistorische inventarisatie en verkenning van alle panden in de binnenstad ouder dan 1850; Uitbouw en vulling van de Cultuur Waarden Kaart (CWK) op internet. Hierop wordt zoveel mogelijk object- en gebiedsgebonden informatie over monumentale en archeologische waarden ontsloten ten behoeve van gebruik door eigenaren, architecten, makelaars en overige geïnteresseerden; Promotionele activiteiten, zoals de organisatie van de jaarlijkse Open Monumentendag (2e zaterdag in september), de publicatie van Hervonden Stad (jaarboek voor archeologie, bouwhistorie en restauratie), andere publicaties, tentoonstellingen en lezingen; Afronding van het Gemeentelijk Kanjerplan met revitalisering Watertoren-noord als laatste project. Met het NV Groninger Monumentenfonds als ontwikkelaar en Bijzondere Locaties Groningen als exploitant wordt de watertoren in 2012 verbouwd tot multifunctioneel centrum; Revitalisering van het Prinsenhof tot hoogwaardig hotel-restaurant met ontvangst/presentatieruimte. Het NV Groninger Monumentenfonds en private partijen streven naar een opening eind 2012.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Voorzetten lopend beleid.
Gestopt	<p>Actualisering beleid monumenten en archeologie Als gevolg van andere prioriteiten hebben we het voornemen om het monumenten- en archeologiebeleid in een gecombineerde nota integraal te actualiseren, uitgesteld tot na 2012. Visie-inhoudelijk is de kadernota 'Van ethiek naar strategie' uit 1995 nog altijd actueel. Uit praktische overwegingen hebben wij daarom gekozen om de te wijzigen invulling daarvan telkens in afzonderlijke nota's aan uw raad voor te leggen. In het jaarlijks vast te stellen bestedingsprogramma ISV-monumenten wordt een update van wijzigingen opgenomen. Dit is een efficiënte en capaciteitsbesparende benadering.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Archeologie
Doelen	Wat willen we bereiken? Bescherming en instandhouding van het archeologische bodemarchief; Documentatie van het bodemarchief waar dat door werkzaamheden verloren gaat; Publicatie in woord, beeld en expositie van de resultaten van archeologisch onderzoek.
Analyse	Hoe staan we ervoor? Sinds 2009 is de gemeente Groningen in het bezit van een (vernieuwde) opgravingsvergunning. Het archeologisch depot is door de provincie Groningen als zodanig aangewezen. Met beide vergunningen kunnen in eigen beheer opgravingen worden verricht, in samenwerking met de vrijwilligers van Monument en Materiaal en met inhuur van ervaren archeologen; Om het gebrek aan (verplichte) depotruimte op te lossen, wordt een ruimte gebruikt van het Noordelijk Archeologisch Depot, dat in 2010 op papier is vastgelegd. Dat geldt ook voor de ruimten waar vondstmateriaal wordt geconserveerd. Tevens zal worden bekeken welke vondstgroepen, in huis (door de vrijwilligers) kunnen worden geconserveerd en welke niet; Publicatie van de vondsten vindt plaats in het jaarboek Hervonden Stad, in de digitale reeks Stadse fratsen, in boeken, bundels, tijdschriften, in exposities, in dagbladen, op tv en via websites. Van belang is het inlopen van de achterstand in archeologische basisrapporten. Daarover zijn in 2011 met de Rijksdienst Cultureel Erfgoed en de Rijksinspectie nadere afspraken gemaakt. Het publieksbereik groeit en er is een mooie toename in de publieke belangstelling.
Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	Reguliere activiteiten Opstellen jaarprogramma archeologie 2012 en voorbereiding jaarprogramma archeologie 2013; uitvoeren jaarprogramma archeologie 2012 (zoals archeologische opgravingen, waaronder Grote Markt-oostzijde, onder voorbehoud); Opstellen archeologieparagrafen in bestemmingsplannen, ongeveer 10 stuks; Beoordeling omgeving-, erfgoed- en aanlegvergunningaanvragen (ca. 30), verstreken van interne en externe adviezen met betrekking tot de archeologie binnen de gemeente en toezicht op archeologisch onderzoek in het veld (10 à 20 stuks); Opstellen en beoordelen van programma's van eisen en beoordelen van rapporten, zowel gemeentelijke, als van derden (10 à 20 stuks); In- en externe voorlichting met betrekking tot het gemeentelijk beleid. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT ■ Voortzetten lopend beleid.
Lopend beleid	Overige activiteiten Afronding en presentatie van de Groninger Onderzoeksagenda, wanneer dat in 2011 niet gereed is; Periode 2012-2014: voorbereidingen om te komen tot een overzichtswerk van de Groninger archeologie in 2015; Invoer van archeologische data in de gemeentelijke Cultuur Waardenkaart, waarvoor uw raad in 2002 opdracht heeft gegeven; Publicatie van archeologische rapporten van gemeentelijke opgravingen en schrijven van artikelen in vakbladen; Exposities en andere promotionele activiteiten in samenwerking met onder andere het Groninger Museum en het Groninger Forum; Herbezinning op het gemeentelijk archeologiebeleid naar aanleiding van beleidsveranderingen op rijksniveau en aanpassingen in de wet. VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT ■ Voortzetten lopend beleid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Gestopt

Acquisitie landelijk congres

Acquisitie van het landelijk archeologisch congres 'Reuwendagen' in 2012. De kosten daarvan zijn uit het reguliere archeologiebudget niet (meer) op te brengen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 5

OVERIG WONEN

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig wonen bedraagt 6,1 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door een bijdrage uit de algemene middelen 3,2 miljoen euro 1,8 miljoen euro onttrekking uit reserves en 1,1 miljoen euro overige opbrengsten.

Activiteiten

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Wonen boven winkels

Er is al enige tijd geen nieuw project in het kader van Wonen boven Winkels gestart. Ook voor 2012 verwachten we geen nieuwe ontwikkelingen.

Lopend beleid

Revolverend fonds

De vrije ruimte in het fonds is in 2010 ingevuld met startersleningen (zie starters), zachte leningen voor het opknappen van woonschepen (zie woonschepen) en laagrentige onderhoudsleningen voor gemeentelijke monumenten (zie monumenten). Daarmee is de ruimte in het fonds voorlopig opgevuld.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In 2012 zal nagegaan worden hoeveel geld er weer beschikbaar komt in de komende periode doordat de verplichtingen voldaan zijn.

Stadsdeelprogramma

In het stadsdeelprogramma 2012-2015 (paragraaf 1) is het wijkgericht werken nader omschreven en toegelicht.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Wonen								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
8.1	ROEZ	Doelgroepen	2.932	1.240	1.313	1.079	1.095	1.111
8.2	MD/ROEZ	Nieuwbouw	48.783	17.065	14.167	10.272	10.307	10.342
8.3	ROEZ	Bestaande woningvoorraad	6.959	15.077	7.369	4.643	4.657	4.271
8.4	ROEZ	Cultuur historie en archeologie	1.949	2.317	2.317	1.267	1.267	1.267
8.5	ROEZ	Overig wonen	9.921	6.967	6.061	4.237	4.275	4.313
Totaal lasten			70.544	42.666	31.227	21.498	21.601	21.304
Baten								
8.1	ROEZ	Doelgroepen	497	304	364	364	364	364
8.2	MD/ROEZ	Nieuwbouw	14.128	10.741	9.147	9.164	9.182	9.201
8.3	ROEZ	Bestaande woningvoorraad	6.486	6.563	3.706	3.681	3.681	3.681
8.4	ROEZ	Cultuur historie en archeologie	294	180	181	181	181	181
8.5	ROEZ	Overig wonen	5.895	2.608	1.118	2.117	2.117	2.117
Totaal baten			27.300	20.396	14.516	15.507	15.525	15.544
Totaal saldi voor bestemming			-43.244	-22.270	-16.711	-5.991	-6.076	-5.760
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			8.939	4.372	2.656	2.648	2.666	2.685
Totaal onttrekkingen			4.566	6.299	3.578	376	376	376
Totaal saldi na bestemming			-47.617	-20.343	-15.789	-8.263	-8.366	-8.069
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst		2012	2013	2014	2015		
	ROEZ	Aanvulling reserve grondzaken		3.000	3.000	3.000	-	
	MD	Duurzame ontwikkeling/ambitie energieneutraal 2035		1.500	1.500	1.500	-	
Totaal nieuw beleid				4.500	4.500	4.500	-	
Saldo programma + nieuw beleid				-11.289	-3.763	-3.866	-8.069	

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

8.2 Nieuwbouw

V 1,3 miljoen euro

Ten opzichte van de begroting 2011 zijn in 2012 geen lasten opgenomen voor ISV projecten (V 3,3 miljoen euro). In 2012 is aan de begroting 1,7 miljoen euro toegevoegd betreffende ISV Bodem Wielewaalplein (N 800 duizend euro) en gebiedsontwikkeling Oosterhamrikzone (N 900 duizend euro).

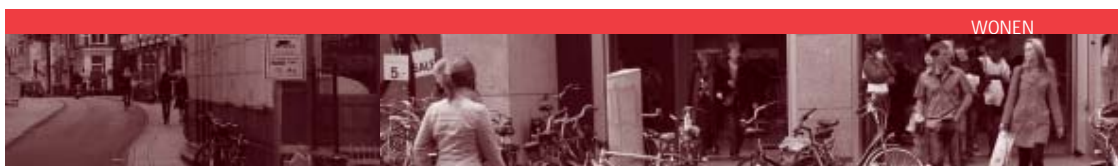
Door een bijdrage toe te voegen aan de begroting voor bouwlocatie en overige uitgaven (N 730 duizend)

Om de controle en handhaving op een adequaat niveau te brengen, zoals destijds door uw raad is verzocht en wegens een toename van het aantal handhavingactiviteiten (N 252 duizend euro).

Hogere rentebaten over de voorziening Meerstad (V 441 duizend euro).

Samen met overige afwijkingen van 300 duizend euro voordelig, wijzigt het saldo ten opzichte van 2011 met 1,3 miljoen euro.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

8.3 Bestaande woningvoorraad V 4,9 miljoen euro

In de begroting 2012 is voor ISV III 1,5 miljoen euro minder geraamd dan in 2011 (V 1,5 miljoen euro). De wijkvernieuwing wordt niet meer ten gunste van de voorziening ISV geboekt, maar deze wordt in 2012 als resultaat verantwoord (V 965 duizend euro).

De mutaties incidenteel nieuw beleid zijn teruggedraaid voor 2012 (V 2,5 miljoen euro).

Van het budget Nieuw Lokaal Akkoord II (NLA II) is het restant begroot. in 2011 teruggeraamd in 2012 (V 300 duizend euro).

De overige nadelen op dit deelprogramma leveren saldo op van 430 duizend euro.

8.5 Wonen overig N 584 duizend euro

Het programma ISV-stadsdelen is voor 2012 geactualiseerd. Dit levert voor de begroting van 2012 een nadeel op van 1,9 miljoen euro. Vanwege de bezuinigingen op ISV-middelen, worden de lasten per saldo met 1,0 miljoen euro verlaagd (V 1,0 miljoen euro).

Ten opzichte van 2011 zijn geen baten en lasten meer opgenomen voor de herinrichting speelruimtebeleid SDC (V 290 duizend euro).

De overige nadelen op dit deelprogramma leveren saldo op van 26 duizend euro.

PROGRAMMA 9 ONDERHOUD EN BEHEER OPENBARE RUIMTE

Duurzaam schoon, heel, mooi, groen

In het programma Onderhoud en beheer werken we aan een buurt, wijk en stad waar het prettig is om te verblijven. Een stad die schoon, heel, mooi en groen is. Luisteren naar en samenwerken met bewoners is bij onderhoud en beheer in Groningen een goede gewoonte. Duurzaamheid is in alle onderdelen van dit programma richtinggevend.

Relevante beleidsnota's

Beheer Openbare Ruimte Groningen (2001)
Bladwijzer (2002)
Bodemnota Groningen 2005 'Gebruik Centraal' (2005).
Convenant Bewonersparticipatie (2008)
Nota 'aardgas, tenzij...' (2008)
Implementatie Hondenbeleid (2009)
Groenstructuurvisie Groene Pepers (2009)
Nota Bodembeheer: Beleidsregels voor de toepassing van grond en baggerspecie op landbodem (2009)
Groninger Water- & RioleringsPlan 2009-2013
Bladgoud (2010)
Kapvergunningenbeleid (2010)
Groenparticipatie 2010
Onkruidbestrijding verhardingen (2010)
Evaluatie ecologisch beheer 2010 en planning ecologisch beheer 2011
Uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014
Voortgangsrapportage BORG (2011)
Afvvalbeheerplan 2011-2015
Oprichting Vakdirectie Stadstoezicht (2011)

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ONDERHOUD EN BEHEER OPENBARE RUIJITE

DEELPROGRAMMA'S

- 1 **Kwaliteit van de leefomgeving**
- 2 **Afvalinzameling- en verwerking**
- 3 **Overig Onderhoud en beheer openbare ruimte**

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING

In het deelprogramma 'kwaliteit van de leefomgeving' zijn alle activiteiten ondergebracht die samenhangen met het onderhoud van de openbare ruimte en de infrastructuur in Groningen. We streven daarbij naar het realiseren van vooraf bepaalde kwaliteitsdoelen en een blijvend functioneren van de voorzieningen in de openbare ruimte. Speciale aandacht schenken we aan het optimaliseren van de ecologische kwaliteit en de parken met een stedelijke functie.

De inbreng van bewoners is van groot belang voor de kwaliteit van de leefomgeving. Een deel van de activiteiten in dit deelprogramma is dan ook vooral erop gericht om bewoners te betrekken bij (keuzes in) het onderhoud van de stad. Sterker nog, wij willen experimenteren met vernieuwende vormen om mensen beter te laten participeren en meer zeggenschap te geven over hun eigen woonomgeving.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Kwaliteit van de leefomgeving bedraagt 57,4 miljoen euro welke worden gedekt door opbrengsten van derden 21,3 miljoen euro, mutaties op reserves 100 duizend euro en een bijdrage uit de algemene middelen 36 miljoen euro.

Beleidsvelden

- Onderhoud en beheer van de openbare ruimte
- Ecologie
- Stadsparken
- Bewonersparticipatie bij de woonomgeving
- Onderhoud infrastructuur
- Toezicht en handhaving openbare ruimte

Beleidsveld

Onderhoud en beheer van de openbare ruimte

In Groningen werken we vanaf 2001 met de BORG systematiek (Beheer Openbare Ruimte Groningen), waarin de kwaliteitsdoelen zijn vastgelegd die we in het beheer nastreven. Belangrijke elementen daarin zijn de gedefinieerde kwaliteitsdoelen, de professionele inspecties en de jaarlijks door burgers uitgevoerde Borgschouw.

Doelen

Wat willen we bereiken?

De gemeente zal in 2012 zich opnieuw moeten inspannen om de stad schoon en heel te houden. In 2011 en de jaren daarvoor zijn we erin geslaagd om met minder middelen de goede onderhoudskwaliteit van de stad te behouden. Vanaf 2011 is het onderhoudsbudget verder verlaagd en ook in 2012 hebben wij minder middelen te besteden voor het onderhoud van de stad. Ons streven is om met een andere afstemming tussen kort- en langcyclisch onderhoud de basis voorlopig zo goed als mogelijk op orde te houden. Op de langere termijn zal hierdoor echter wel een achterstand in het langcyclisch onderhoud en een vermindering van de onderhoudskwaliteit ontstaan.

We streven ernaar de Borgscore (2010 = 89%) zoveel mogelijk op het huidige niveau te houden. We houden rekening met een beperkte daling van de tevredenheid van bewoners over het onderhoud.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ONDERHOUD EN BEHEER OPENBARE RUIMTE

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De stad wordt steeds intensiever gebruikt. Hierdoor wordt het schoonmaken lastiger en kost het vaak meer tijd. In 2012 neemt de financiële armslag (verder) af. Mogelijk vraagt dit in 2012 om het hernieuwd prioriteiten stellen van onze inzet. Dit alles in samenhang met de organisatieontwikkeling in het gemeentelijke beheer van de openbare ruimte. In toenemende mate zal zowel aan ondernemers als aan burgers gevraagd worden om zelf (extra) aandacht te besteden aan een schone leefomgeving.

Een aandachtspunt is de bestrijding van onkruid in de verharding. In 2010 is het milieuvriendelijke beleid opnieuw vastgesteld. Uit onderzoek blijkt dat driekwart van de inwoners de straat als schoon ervaart ondanks de aanwezigheid van onkruid. Een kleine meerderheid is tevreden over de aanpak van het onkruidbeheer. Door de jaren heen zien we dat de kwaliteit in het groeiseizoen en wat betreft zwerfvuil in het centrum niet altijd voldoet aan de ambities. Indien geen extra middelen beschikbaar komen, ontkomen we er niet aan de ambities bij te stellen. Uit de Burgerschouw van 2010 blijkt dat Groningen stadsbreed in 89% van de waarnemingen voldoet aan de BORG doelen. Daarmee is de totaalscore licht gestegen ten opzichte van 2009 (88%). Uit de in 2011 verschenen trendrapportage "monitor leefbaarheid en veiligheid" blijkt dat de tevredenheid over het onderhoud gemiddeld genomen licht is gedaald, maar nog wel boven het in 2006 bereikte niveau ligt. Het gemiddelde waarderingscijfer voor de woonomgeving lag in 2010 op een 7,5. Een aantal voorzieningen in de stad hebben het einde van de technische levensduur bereikt. Voor de vervanging van deze versleten voorzieningen stellen wij een meerjaren vervangingsprogramma op. We komen hier in de najaarsnota op terug.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2009	2010	Beoogd 2011	Beoogd 2012
■ Borg-score voldoende	■ 88%	■ 89%	■ 90%	■ in oktober vast te stellen op basis van resultaten 2011
■ Tevredenscores:				
■ Schoonhouden	■ 76%	■ 76%	■ Beperkte daling tevredenheid over onderhoud	■ Beperkte daling tevredenheid onderhoud
■ Groen	■ 81%	■ 79%		
■ Speelvoorzieningen	■ 75%	■ 78%		
■ Wegen	■ 84%	■ 81%		
■ Fietspaden	■ 85%	■ 85%		
■ Trottoirs	■ 66%	■ 66%		
■ Waarderingscijfer	■ 7,4%	■ 7,5	■ >7,0	■ >7,0

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Schoonhouden

In 2012 continueren we de maatregelen om de stad schoon en begaanbaar te houden. Deze (beheer) maatregelen bestaan uit handhaving en vegen, onkruidbestrijding in de verhardingen, hoge druk reinigen, ondergrondse toiletten, gladheidbestrijding en dergelijke. De binnenstad is het visitekaartje van de stad en vraagt om een dagelijkse schoonmaak, ook in het weekend. Het huiskamerteam van de binnenstad zorgt hierbij voor een extra plus in het schoonhouden van het winkelgebied tijdens de drukste openingstijden. Vanuit de invalshoek burgerparticipatie richten we ons met een drietal projecten op het stimuleren van inzet door burgers en scholieren bij het zelf schoonhouden van de eigen woon- of leefomgeving. Het betreft hier de 'Week van Nederland Schoon', 'LenteKriebels' en de inzet van 'MilieuStewards'. Daarnaast worden door het jaar heen bewoners- en ondernemers initiatieven waar mogelijk ondersteund. Stadstoezicht stelt een handhavingprogramma op en levert hieruit haar bijdrage aan een schone leefomgeving.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

■ We willen ons in 2012 opnieuw inspannen om de (binnen) stad schoon en heel te houden. Voor het totaal van de aspecten schoon verwachten we nagenoeg te kunnen voldoen aan onze ambities zoals beschreven in de Borgdoelstellingen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid	<p>Onderhoud verhardingen In 2012 voeren we opnieuw een programma uit voor het onderhoud aan zowel de asfalt- als de klinker- en tegelverharding. In de programmering van het verhardingsonderhoud leggen we sinds een aantal jaren meer accent op het kortcyclisch onderhoud. Daarnaast streven we naar een integrale aanpak samen met bijvoorbeeld riolsanering en werkzaamheden door nutsbedrijven. Voor 2012 verwachten we daarmee het BORG-niveau voor verhardingen nog te kunnen vasthouden.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT Van de rijwegen wordt 114.000 m² opgeknapt, waarvan 65.000 m² in woonstraten en 49.000 m² in ontsluitingswegen. Verder wordt 63.000 m² trottoirs opnieuw gelegd en wordt bijna 10.000 m² fietspaden hersteld.</p>
Lopend beleid	<p>Onderhoud verkeersvoorzieningen Het onderhoud aan straatnaam- en verkeersborden, belijning en markering wordt op dezelfde wijze voortgezet als het afgelopen jaar.</p>
Lopend beleid	<p>Openbare verlichting Het functioneren van de openbare verlichting heeft de afgelopen twee winters te wensen over gelaten. De oorzaak hiervan is het kwetsbare en verouderde ondergrondse kabelnet. Het aantal toenemende storingen vergt meer en meer reparatiekosten. Het is noodzakelijk om de komende jaren te zoeken naar mogelijkheden om kabels te vervangen. In de najaarsnota komen we hierop terug.</p>
Lopend beleid	<p>Onderhoud groen Het groenonderhoud bestaat voor het overgrote deel uit de frequente maatregelen zoals maaien en onkruidbeheersing. Door de bezuinigingen op het onderhoud van het openbaar groen maaien we met ingang van 2011 een deel van de gazons minder frequent dan voorheen. In 2012 bezuinigen we nog eens 535 duizend euro op het onderhoudsbudget voor groen en speelvoorzieningen. We realiseren dit door een combinatie van efficiëntieverbeteringen (incidentele onderhoudsmaatregelen, bomensnoei en het monitoren van ecologische doelsoorten zoals de ijsvogel fasering (optimalisering bomenstructuur), en versobering (speelvoorzieningen, straatmeubilair). Op een aantal plekken voeren we in 2012 groot onderhoud uit aan de bomen en het groen. We proberen daarbij zoveel mogelijk aan te sluiten bij andere werkzaamheden in de openbare ruimte, zoals de vervanging van riolering of onderhoud van verhardingen. Verder doen we in 2012 onderzoek naar ziekten en plagen die in bomen voorkomen, zoals de kastanjeziekte, eikenprocessierups en taksterfte in essen.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ De Borg-score uit 2010 voor het groenonderhoud handhaven.
Lopend beleid	<p>Onderhoud Speelvoorzieningen Naast het verzorgingsonderhoud vervangen we ook in 2012 een aantal oudere speeltoestellen. Het programma daarvoor maken we in het najaar van 2011. Bij het vervangen van toestellen bekijken we gelijktijdig of aanpassing van de speelplek nodig is.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ We streven ernaar de Borg-score uit 2010 voor speelvoorzieningen te handhaven.
Lopend beleid	<p>Onderhoud begraafplaatsen Als onderdeel van de bezuinigingstaakstelling hebben we met ingang van 2011 de organisatie van het parkonderhoud op Selwerderhof enigszins aangepast. In 2012 willen we werken aan de verdere professionalisering van de dienstverlening op de begraafplaatsen. Voor de toekomstige ruimingen op Selwerderhof brengen we in 2012 met proefruimingen de ondergrondse situatie in kaart en stellen we een procedure op.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Areaaluitbreiding beheer en onderhoud

Door de aanleg van nieuwe woonwijken, maar ook door veranderingen in de inrichting van de bestaande stad, neemt het onderhoudsareaal ieder jaar toe. Vanzelfsprekend leidt dat ook tot extra onderhoudsinspanningen en bijbehorende kosten. Ieder jaar passen we de onderhoudsbegroting hierop aan zodat ook de nieuwe openbare ruimte op het gewenste Borg-niveau kan worden onderhouden.

Lopend beleid

Kastanjabomen singels

In 2011 is geconstateerd dat het niet goed gaat met de kastanjabomen langs de singels. Een groot deel van de bomen lijdt aan de kastanjeziekte. Daarnaast doen we onderzoek naar de stabiliteit van de bomen. Voor de aanpak van de bomen op de singels maken we een zorgvuldige afweging. In de najaarsnota komen we hierop terug.

Extra beleidsmiddelen

Onderhoud

In ons collegeprogramma hebben we aangegeven, dat we onze stad leefbaar willen houden. Het onderhouden van de openbare ruimte en voorzieningen draagt daar aan bij. Wij hebben aangegeven de komende tijd minder middelen voor onderhoud beschikbaar te hebben. We hopen door een andere programmering de gevolgen daarvan voor het onderhoud zoveel mogelijk te beperken. Daarnaast willen we om de basis op orde te houden in 2012 600 duizend euro beschikbaar stellen en in 2013 en 2014 500 duizend euro, zoals wij ook al in de begroting 2011 hebben gemeld.

Beleidsveld

Ecologie

Met het ecologiebeleid blijven we ons richten op het vergroten van de biodiversiteit in het stedelijk gebied en de stadsranden. Daarom beheren we het groenblauwe netwerk van ecologische verbindingen en waardevolle gebieden zoveel mogelijk op natuurlijke wijze. Het stedelijk groen en water leveren op die manier een wezenlijke bijdrage aan een inspirerende leefomgeving met een hoge natuurkwaliteit. Door middel van monitoring toetsen we deze kwaliteit getoetst aan het doelsoortenbeleid.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We streven naar een optimaal functionerende stadsnatuur met een grote soortenrijkdom in het stedelijk gebied en een kwalitatief hoogwaardig landschap rond de stad, waar het goed werken en plezierig toeven is.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In de afgelopen jaren hebben we goede vorderingen gemaakt met de integratie van de stadsecologie in de gemeentelijke uitvoering. Daarbij blijkt, dat ook in de compacte stad bijzondere natuurkwaliteit gerealiseerd kan worden. De Stedelijk Ecologische Structuur is bijna compleet en met het Ontsnipperingsproject hebben we diverse bestaande knelpunten opgelost. De samenwerking met natuurbeheerders, waterschappen en andere beheerders is verbeterd, maar zowel intern als extern is er procedureel en in de aansturing nog verbetering mogelijk. Met groenparticipatie en het project de Eetbare Stad leveren we een waardevolle bijdrage aan de leefomgeving van de stad.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Natuurlijk beheer

In samenwerking met de corporaties en andere (groen)beheerders zullen we het ecologisch beheer binnen de bestaande budgetten versterken onder andere door het toch al geringe gebruik van bestrijdingsmiddelen nog verder te verminderen. Bij de optimalisatie van het ecologisch beheer gebruiken we de resultaten van de doelsoortenmonitoring als richtlijn.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Toegankelijke en aansprekende stedelijke natuur van hoge kwaliteit.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nieuw accent

Stadslandbouw

Binnen het kader van een Regionale Voedselvisie verkennen we de mogelijkheden voor stadslandbouw in projecten die samen we samen met de stakeholders (Regio Groningen Assen, de provincies Groningen en Drenthe en tien gemeenten) opzetten. De provincie Groningen besteedt jaarlijks 250 duizend euro aan het verder ontwikkelen van voedselbeleid. Eind 2011 ontvangen de stakeholders een uitnodiging van de regio Assen Groningen om gezamenlijk voedselbeleid te gaan ontwikkelen. Wanneer er voor 2012 geen middelen beschikbaar komen, kunnen wij hier niet aan deelnemen en moeten we projecten gaan afbouwen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Kwalitatief hoogwaardig en functioneel landschap in de stadsranden.

Lopend beleid

Biodiversiteit

Door middel van communicatie en voorlichting dragen we het belang uit van een soortenrijke stadsnatuur. Alle partijen vragen we daarbij om een actieve inzet. In 2012 organiseren we een congres over doelsortenbeleid.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Begrip en draagvlak voor een hoogwaardige stadsecologie.

Beleidsveld

Stadsparken

We onderscheiden in de stad een aantal parken met een stedelijke en zelfs regionale betekenis. Deze parken vervullen een belangrijke recreatieve en ecologische functie voor de stad als geheel. Het gaat hierbij om het Stadspark, het Noorderplantsoen, het Westpark, het Paterswoldsemeer en het Stadsgewestpark Kardinge.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Elk van deze parken wordt gekenmerkt door een eigen thema: in het Noorderplantsoen is dat cultuur, Kardinge staat voor 'actief', Westpark wordt een 'mozaiek', het Stadspark is 'Engels klassiek' en het Paterswoldse meer staat voor 'natuurlijk recreatief'. We willen deze verschillende accenten zoveel mogelijk versterken en benutten en streven daarbij naar een goede afstemming tussen de verschillende belangen die daarbij een rol spelen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In de afgelopen 10 jaar zijn de thema's van de verschillende parken steeds nadrukkelijker tot hun recht gekomen. Deze formule heeft ervoor gezorgd dat er verschillende vormen van recreatie mogelijk zijn: voor elk wat wils. De evenementen in het Stadspark en het Noorderplantsoen en de vestiging van outdoor- en sportieve functies in het Kardinge gebied maken duidelijk dat de gekozen benadering zijn vruchten afwerpt waardoor de stedelijke betekenis van deze parken goed tot zijn recht komt.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Stadspark

In 2012 voeren we de laatste fase uit van de reconstructie van het Springerpark (het Engels klassieke deel van het Stadspark). Daarnaast starten we in het natuurlijke (noordelijke) deel van het park met de realisatie van een nieuw landschapsontwerp en waterhuishoudingplan voor de berging van regenwater uit de omliggende wijken.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Verbetering van het peilbeheer en de waterkwaliteit in het park en versterking van de landschappelijke kwaliteit.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ONDERHOUD EN BEHEER OPENBARE RUIMTE

Lopend beleid

Noorderplantsoen

In 2011 zijn we begonnen met de aanpak van overlast die ontstond door het intensieve gebruik van het Noorderplantsoen, vooral op mooie zomerse dagen. In 2012 geven we hieraan een vervolg, onder andere door het zoeken naar een oplossing voor het wildplassen in het plantsoen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Minder overlast en schade in het Noorderplantsoen.

Lopend beleid

Westpark

Het Westpark is momenteel volop in ontwikkeling. Geleidelijk aan gaat hier een mozaïek aan stedelijke functies ontstaan in een groene situering. We richten het Westpark zodanig in dat stedelijke (groene) functies kunnen worden gerealiseerd. Onderdeel hiervan is de realisatie van een onderkomen van een scoutingvereniging begin 2012. Daarnaast zal in 2012 het bestemmingsplan herzien worden.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Het realiseren van een onderkomen van een scoutingvereniging en een herziening van het bestemmingsplan.

Lopend beleid

Paterswoldse meer

Het beheer en de ontwikkeling van het Paterswoldse meergebied is ondergebracht bij het Meerschapp Paterswolde, waar we – samen met de andere aangrenzende gemeenten – in deelnemen. Op initiatief van de gemeente Haren worden nu voorbereidingen getroffen om in 2012 de aanpak van de Meerweg en omgeving op te pakken. Daarbij worden oplossingen gezocht voor conflicterende belangen tussen parkeren, autoverkeer, fietsverkeer en ecologische belangen. Verder is het de bedoeling een ecologische verbinding tussen het Paterswoldse meer en het Vriescheveen te realiseren. Een 'missing link' in de robuuste ecologische verbinding tussen Drentse Aa en Leekstermeer. De uitvoering van een omvangrijk project 'toeristisch recreatieve structuur Paterswoldse meer' is in volle gang. Dit project is mogelijk geworden door een substantiële subsidiebijdrage van het Samenwerkingsverband Noord-Nederland. Hieronder vallen ondermeer het vernieuwen van de sluis met Hoornsediep, nieuwe fietsstructuur bij Hoornseplas zoals de de Nijdam, invalidentoilet enzovoort.

Beleidsveld

Bewonersparticipatie bij het onderhoud van de leefomgeving

Vanuit de reguliere onderhoudsbudgetten willen we de inzet op bewonersparticipatie in het onderhoud zoveel mogelijk continueren. Zo leggen we in 2012 opnieuw het conceptprogramma voor het groot onderhoud voor aan de bewonersorganisaties. Het definitieve programma wordt daarna breed bekend gemaakt, eerst nog via een folder en later via internet (mijnwijk.groningen.nl). Verder ondersteunen we bewonersinitiatieven voor de aanpassing en adoptie van kleinschalig groen in hun straat. Daarmee vergroten we ook de betrokkenheid bij het onderhoud van de stad, waardoor de gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeente en bewoners voor de openbare ruimte meer vorm krijgt. Dit zal naar verwachting leiden tot minder vernielingen en vervuiling.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Onze ambitie is de daling van de tevredenheid over het onderhoud als gevolg van lagere onderhoudsbudgetten zoveel mogelijk te beperken door zo goed mogelijk aan te sluiten op de vraag van bewoners en bewoners mede verantwoordelijk te maken voor hun directe leefomgeving.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Uit de positieve reacties van bewoners en bewonerorganisaties blijkt dat we met deze aanpak een belangrijke bijdrage leveren aan de tevredenheid over en betrokkenheid bij de leefomgeving. De tevredenheid over het onderhoud van de leefomgeving is het afgelopen jaar slechts licht gedaald.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten	Wat gaan we hiervoor doen?
Lopend beleid	<p>Participatie in het schoonhouden van de stad We richten ons met een drietal projecten op het stimuleren van inzet van gebruikers van de (semi) openbare ruimte bij het zelf schoonhouden van de eigen woon- of leefomgeving. Het betreft hier de 'Week van Nederland Schoon', de 'LenteKriebels' en de 'MilieuStewards'. Daarnaast worden door het jaar heen bewoners- en ondernemersinitiatieven waar mogelijk ondersteund.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ In totaal betrekken we ca. 8000 mensen actief bij een schone en hele leefomgeving. De helft hiervan in de voorjaarsacties 'LenteKriebels' en de week van Nederland Schoon. De andere helft met kleinere acties door het hele jaar heen.
Lopend beleid	<p>Huiskamer Binnenstad In het Huiskamerproject in de Binnenstad werken we intensief aan het beheer van de binnenstad. Elk jaar wordt hiervoor een actieprogramma opgesteld. In 2012 leggen we extra accent op de handhaving bij uitstallingen, terrassen, flyeren, wildplakken en geluidsoverlast. De aanpak van de stallingproblematiek van fietsen, waarvan de binnenstad diverse "hotspots" kent, staat hoog op onze agenda. Verder zetten we in 2012 extra in op het terugdringen van graffiti. Verschillende locaties worden schoongemaakt en schoongehouden. De politie zet in op het vervolgen van graffiti-squitsers.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Met het Huiskamerproject werken we aan een schone, hele en veilige binnenstad, met een aantrekkelijk verblijfsklimaat voor bewoners, ondernemers en bezoekers van de Binnenstad en we vergroten hun betrokkenheid daarbij.
Lopend beleid	<p>Borgschouw De bewoners spelen een belangrijke rol bij het beoordelen van de effecten van alle onderhoudsactiviteiten. In de jaarlijkse Borgschouw beoordeelt een grote groep bewoners welk onderhoudsniveau bij de verschillende onderdelen wordt aangetroffen. Aan de hand van deze beoordeling bepalen we of de ambities en doelen zijn gerealiseerd en op welke onderdelen we moeten bijsturen.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Uitvoeren Borgschouw met 100 bewoners waarna een analyse van de gerealiseerde onderhoudskwaliteit wordt gemaakt.
Lopend beleid	<p>Groenparticipatie Ook in 2012 nodigen we bewoners in het kader van groenparticipatie nadrukkelijk uit een bijdrage te leveren aan het beheer van het groen in hun woonomgeving (nevgroenstructuur). Hierbij ondersteunen we bewonersinitiatieven voor de adoptie en aanpassing van kleinschalig groen en de realisatie van geveltuintjes. De samenwerking met woningcorporaties wordt voortgezet en verder verbreed.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Het ondersteunen (en realiseren) van 10 bewonersinitiatieven in het beheer van het openbaar groen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Bedrijventerreinen

Ondernemers worden meer betrokken bij het onderhoud en beheer van de openbare ruimte op bedrijven-terreinen. De implementatie van parkmanagement op Westpoort wordt ingebracht als case bij de ontwikkeling van de Beheerdienst. Bij parkmanagement krijgen de gezamenlijke bedrijven zelf zeggenschap over – en verantwoordelijkheid voor het onderhoud van een deel van het terrein.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Verdere uitwerking van het onderdeel onderhoud en beheer binnen parkmanagement Westpoort en Roodehaan. (Zie ook programma 2 Economie en Werkgelegenheid, deelprogramma Ruimte voor bedrijvigheid, Beleidsveld Werklocaties, Activiteit Terreinwinst: Nieuwe bedrijventerreinen.)

Beleidsveld

Onderhoud infrastructuur

Een belangrijk deel van het onderhoud is gericht op het in stand houden van een goed functionerende infrastructuur. Dit minder zichtbare onderhoud betreft voornamelijk het functioneren van de riolering en civiele kunstwerken (bruggen, zware beschoeiingen e.d.).

Doelen

Wat willen we bereiken?

Bij de riolering streven we ernaar dat de vuillast en wateroverlast bij regenbuien binnen acceptabele normen blijft. Ons waterbeleid is gericht op het verbeteren van de waterkwaliteit en het voorkomen van waterkwantiteitsproblemen. Verder willen we alle ongezuiverde lozingen opheffen. Daarnaast willen we de veiligheid en werking van alle beweegbare bruggen en andere civiele kunstwerken voortdurend kunnen garanderen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De vuillast en wateroverlast zijn door het goede functioneren van de riolering ook in 2010 en 2011 binnen acceptabele grenzen gebleven. Van de ongezuiverde lozingen resteert de aanpak van Bruilwering. Het aantal storingen bij bruggen bleef beperkt tot minder dan 10 per jaar.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Rioleringsprojecten

Voor 2012 staan op het programma de rioolvervanging in de Schildersbuurt (3e fase), Oosterpark (fase 1) en Rivierenbuurt (fase 2). Verder wordt het hoofdriool in de Rivierenbuurt voorzien van een nieuwe binnenwand. Daarnaast gaan we verder met de realisatie van een grote rioolpersleiding van het gemaal Selwerd naar het gemaal Damsterdiep (Waterslag II) en staat de aanpak van ongezuiverde lozing op Bruilwering op het programma.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

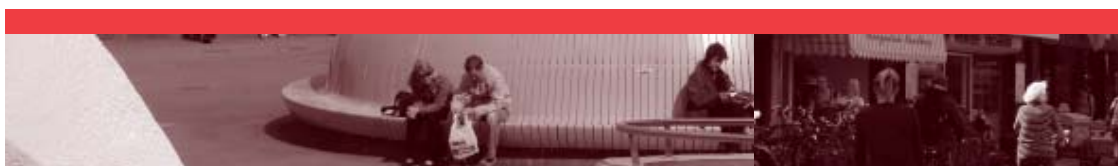
- Gezien de leeftijdsopbouw van het Groninger rioelstelsel en een gemiddelde levensduur van 80 jaar, willen we jaarlijks zo'n 5,5 km riool vervangen.

Lopend beleid

Water

We gaan door met het afkoppelen van regenwater en het natuurlijker inrichten van vijvers. Daarnaast zullen we in gebieden waar dat nodig is zorgen voor meer ruimte voor water om pieken op te vangen. Dat zullen we doen op plekken die daarvoor van nature geschikt zijn bijvoorbeeld door een lage ligging. We gaan verder met het aanleggen van een meetnet voor grondwater om beter inzicht te krijgen in het functioneren van grondwater zodat we problemen beter kunnen oplossen en voorkomen. Daarnaast onderzoeken we hoe waterbeheer een bijdrage kan leveren aan duurzame energie, bijvoorbeeld door warmte uit rioolwater te benutten en door nieuwe sanitatie-technieken toe te passen. Tevens gaan we door met het vergroten van maatschappelijk draagvlak voor duurzaam waterbeheer door de aandacht te vestigen op projecten die we uitvoeren en aan de inwoners van de stad te laten zien hoe ze zelf kunnen bijdragen aan duurzaam stedelijk water. Voor alle ontwikkelingen geldt dat we de samenwerking zoeken met de partners in de waterketen en deze verder uitbouwen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid	<p>Oeverbeschermingen Vanaf 2007 zijn wij bezig met het vervangen van oude oeverbeschermingen langs diverse waterwegen en kanaalvakken. In het voorjaar van 2012 komen we met een voortgangsrapportage waarin we de huidige onderhoudstoestand van de oeverbeschermingen in beeld brengen. Aan de hand hiervan kunnen we bepalen welke oeverbeschermingen de komende jaren aan vervanging toe zijn.</p>
Lopend beleid	<p>Bruggen, tunnels en viaducten Op diverse plaatsen in de stad wordt door het water- en wegverkeer gebruik gemaakt van (vaste en beweegbare) bruggen tunnels en viaducten. Om blijvend een goede en veilige doorstroming van het verkeer te kunnen garanderen, is een goed functioneren noodzakelijk. Daarvoor voeren we regelmatig onderhoud aan deze voorzieningen uit.</p>
Lopend beleid	<p>Brugbediening Medio 2011 zijn we begonnen met de tweede fase van het op afstand bedienbaar maken van bruggen. In het voorjaar van 2012 verwachten we hierover concrete afspraken te kunnen maken met de provincie. Daarbij streven we ernaar per kanaalvak zoveel mogelijk het eigendom, beheer en de bediening van bruggen bij één van beide partijen onder te brengen. Met ingang van 2012 bezuinigen we 50 duizend euro op de brugbediening door aanpassingen in de bedrijfsvoering.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT Een overeenkomst met de provincie over een kostenneutrale herverdeling van eigendom, beheer en bediening van bruggen en vaarwater. Op termijn leidt dit tot een verbetering van de dienstverlening door het op afstand bedienen van de bruggen buiten de Diepenring.</p>
Lopend beleid	<p>Havenwezen Vanaf 2011 kunnen stadgers op een vijftal plaatsen (onder andere bij De Linie, de Oosterhavenbrug en de Kapteynbrug) in de stad een kleine boot (< 7 meter) afmeren. In 2012 evalueren we dit project en we zullen mogelijk meer locaties zoeken.</p>
Extra beleidsmiddelen	<p>Herewegspoorviaduct Het Herewegspoorviaduct vertoont al geruime tijd tekenen van slijtage en is feitelijk aan vervanging toe. Een integrale aanpak daarvan samen met plannen voor de tram en het stationsgebied, houdt in dat vervanging nog circa 4 jaar op zich laat wachten. Om in de tussentijd het viaduct veilig te houden zijn jaarlijks monitoring en aanvullende maatregelen nodig. De reguliere middelen voor het onderhoud van kunstwerken voorzien niet in deze extra kosten voor instandhouding tot het moment van vervanging van het viaduct. We willen daarom in de jaren 2012 tot en met 2014 jaarlijks 100 duizend euro beschikbaar stellen zoals we ook in de begroting 2011 hebben vermeld.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Een veilig gebruik van het viaduct tot het moment van vervanging.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Toezicht en handhaving openbare ruimte

Doelen

Wat willen we bereiken?

Controle op de naleving van de afgegeven vergunningen voor activiteiten in de openbare ruimte.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Op 1 juni 2011 is de daadwerkelijke oprichting van de Vakdirectie Stadstoezicht een feit geworden. Alle toezicht- houdende en handhavende taken in de openbare ruimte zijn gebundeld in een vakdirectie. Een ander onderdeel is het toezicht bij evenementen die in de openbare ruimte worden gehouden. De werkprocessen zijn op orde, de huisvesting geregeld, de bestuurlijke strafbeschikking is ingevoerd, de automatisering op orde.

Wat gaan we hiervoor doen?

Nieuw accent

Toezicht en handhaving openbare ruimte

Voor 2012 zal er een handhavingprogramma zijn opgesteld. Dit programma, inclusief de te bereiken resultaten en het kwaliteitniveau daarvan, wordt opgesteld in afstemming met politie, openbaar ministerie, de stad (bewoners en ondernemers) en wijkorganisaties. Basis voor dit programma is het gemeentelijke beleid, de beschikbare capaciteit en de beschikbare middelen.

Uw raad stelt het programma vast en bepaalt wat de directie Stadstoezicht in een bepaalde jaarschijf voor de stad kan doen.

Het onderliggende beleid en prioritering wordt in nauwe samenspraak met politie en openbaar ministerie opgesteld en geaccordeerd door de lokale driehoek.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Het betreft hier een samenvoeging van werkzaamheden in een nieuwe vakdirectie. De eerste concrete resultaten zijn volgend jaar te melden.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

AFVALINZAMELING EN VERWERKING

Inzameling van huishoudelijk en bedrijfsafval op een milieutechnisch en economisch verantwoorde wijze.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma afvalinzameling en -verwerking bedraagt 31,4 miljoen euro. De lasten worden gedekt uit de heffing van afvalstoffenheffing 24,6 miljoen euro, overige inkomsten 2,6 miljoen euro en onttrekking aan de reserve bodemsanering 900 duizend. Daarnaast vindt een bijdrage plaats van 3,3 miljoen uit de algemene middelen.

Beleidsvelden

- Inzamelen en verwerken
- Verduurzamen wagenpark

Beleidsveld

Inzamelen en verwerken

Groningen heeft al jaren ervaring met afvalinzameling, -scheiding en -verwerking. De afvalverwerking bij de ARCG ligt de komende jaren vast op basis van langjarige contracten. Ons beleid is gericht op beperking van de hoeveelheid afvalstoffen, optimalisatie van de gescheiden inzameling, betere scheiding van deelstromen en optimaal hergebruik van afvalstoffen, binnen de randvoorwaarden van een financieel haalbare afvalstoffenheffing. Bewustwording van burgers door middel van communicatie en participatie is een belangrijk aandachtspunt.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Beperking van de hoeveelheid afvalstoffen, optimalisatie van de gescheiden inzameling, betere scheiding van deelstromen en optimaal hergebruik van afvalstoffen. En dat alles binnen de randvoorwaarden van een financieel haalbare afvalstoffenheffing. In ons collegeprogramma 2010-2014 gaan we uit van een andere toerekening van de afvalstoffenheffing. Uw raad heeft aangedrongen op verlaging van de afvalstoffenheffing in 2012. Bij bedrijfsafval streven wij naar behoud van omzet en marge.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

In 2010 is meer afval ingezameld dan in 2009. Het scheidingspercentage op afvalbrenghstations is licht gestegen. In totaal zo'n 52% van al het vrijgekomen, huishoudelijk afval uit Groningen is in 2010 gescheiden ten behoeve van hergebruik en/of nuttige toepassing. De landelijke doelstelling (60% nuttige toepassing in 2015) is hiermee (nog) niet gerealiseerd. Kunststofafval wordt vanaf mei 2009 achteraf op mechanische wijze uit het restafval gehaald in de scheidingsfabriek van Attero. In 2010 is 3.662 ton kunststof afval uit het restafval afgescheiden en afgevoerd ten behoeve van hergebruik/nuttige toepassing. Hiervan is naar schatting 1.773 ton afkomstig van Groningse huishoudens. De nascheiding van kunststofafval ligt hiermee op het gemiddelde niveau van gemeenten.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Afvalinzameling en -verwerking

Groningen zet in op 8% meer nuttige toepassing in 2015 (Afvalbeheerplan 2011-2015). Uitgangspunt is beter scheiden van het afval door meer bewustwording, betere voorzieningen en inzet van Milieustewards.

Lopend beleid

Bewustwording

Burgers via advertenties (gezinsbode) en filmpjes op internet bewust maken van de mogelijkheden van scheiden van afval. Daarnaast wordt een voorstel uitgewerkt met betrekking tot de educatie van scholieren en burgers.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Voorzieningen voor afvalscheiding binnen handbereik
Plaatsen nieuwe papier- en glascontainers op "knelpuntlocaties" en uitbreidingsgebieden. Uitbreiden aantal huishoudens met een aparte minicontainer voor oud papier.

Lopend beleid

Minder (huishoudelijk) zwerfafval
In het kader van burgerparticipatie is voorzien om het project Milieustewards komende jaar voort te zetten.

Lopend beleid

Handhaving
Een aantal gecombineerde acties van de wijkposten en de handhavingteams op het bijplaatsen van afval bij ondergrondse containers.

Nieuw accent

Tarief afvalstoffenheffing
In 2011 is een begin gemaakt aan een meer rechtvaardige relatie tussen de afvalproductie en de hoogte van de afvalstoffenheffing, door het verschil in heffing tussen één- en meerpersoonshuishoudens te vergroten. Naar aanleiding van een raadsbrede motie van december 2010 wordt dit verschil in 2012 gemaximaliseerd.

Uw raad heeft in een motie van 22 juni 2011 gevraagd de tarieven van de afvalstoffenheffing in 2012 aan te passen. Onder meer door lagere kosten, afzien van indexering, beperking van de reserve afvalstoffenheffing en eerdere doorrekening van de woonlastencompensatie in het tarief kunnen zowel de vaste kosten als de variabele kosten van de afvalstoffenheffing in 2012 worden verlaagd. Dit wordt in de Tarievennota geëffectueerd.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De verwachting is dat het totale aanbod aan afval in 2012 verder zal stijgen als de economie aantrekt. We streven ernaar om tenminste de scheidingspercentages van 2010 te evenaren (Afvalbeheerplan 2011-2015).
- De verwachting is dat de hoeveelheid kunststoffen dat wordt gescheiden uit restafval in 2012 zal oplopen naar 2.000 ton.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	Meetgegeven 2010	Beoogd in 2012 (of later)
■ Nuttige toepassing huishoudelijk afval	■ 52%	■ > 53%
■ Scheidingspercentage grof huishoudelijk afval	■ 64%	■ 68%
■ Restafval (inclusief zwerfafval) (kg/inw/jaar)	■ 239 kg	■ 230 kg
■ Papier (kg/inw/jaar)	■ 59 kg	■ 60 kg
■ Glas (kg/inw/jaar)	■ 20 kg	■ 21 kg
■ Nagescheiden kunststoffen	■ 1.773 ton	■ 2.000 ton

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Verduurzamen wagenpark

We geven als gemeente het goede voorbeeld onder andere door verduurzaming van ons eigen wagenpark en verduurzaming van onze brandstoffen.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Voor de aanschaf van voertuigen is enige jaren terug, conform de nota 'aardgas, tenzij...,' zoveel mogelijk ingezet op voertuigen op aardgas, afhankelijk van dienstspecifiek gebruik. Op basis van het huidige aanbod op de markt en een afweging van economisch en milieuhygiënisch rendement (CO₂-uitstoot) is het beleid genuanceerd. Bij de vervanging van auto's gaan we uit van: lichte bedrijfsvoertuigen > 15.000 km: aardgas; dienstauto's > 15.000 km: aardgas; dienstauto's < 15.000 km: zuinige benzine-uitvoering met energielabel A of B. Daarnaast experimenteren een aantal diensten met elektrisch rijden. Bij vervanging wordt ook gekeken naar kleinere voertuigen of een ander type voertuig.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Ons wagenpark is de laatste jaren flink schoner en zuiniger geworden. In 2008 lag de gemiddelde waarde voor de wagens van de Milieudienst op 22%; eind 2011 ligt deze op 83%. Voor alle gemeentelijke diensten lag de gemiddelde waarde eind 2010 op 66%; de prognose voor 2011 is 78%.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Verduurzamen wagenpark

- Onze inzet gaat door: 90% van onze investeringen bij vervanging/uitbreidingen dient schoner en/of zuiniger te zijn.
- Alle handgereedschap is van mengsmering brandstof overgegaan op de biologische brandstof ASPEN.
- We volgen de ontwikkelingen over elektrische voertuigen en experimenteren daar waar mogelijk en zinvol.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

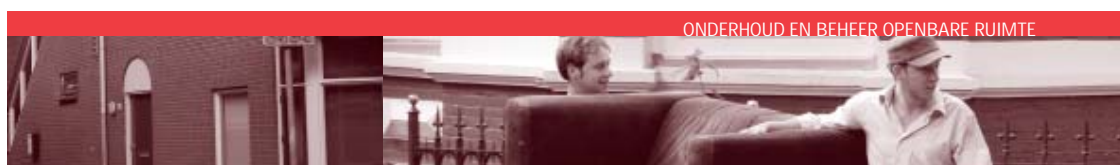
- Streven is dat eind 2012 87% van het wagenpark van de MD schoon is; en 81% van het totale wagenpark van de gemeente. Hiermee wordt het enkele jaren terug gestelde doel van 80% in 2012 behaald.

MEETBAAR RESULTAAT

Gemiddelde waarden voertuigen

	2010	prognose 2011
■ Totale wagenpark	■ 66%	■ 78%
■ Milieudienst	■ 78%	■ 83%
■ Hulpverleningsdienst	■ 74%	■ 80%
■ ROEZ	■ 35%	■ 66%
■ OCSW	■ 25%	■ 75%
■ SOZAWE	■ 92%	■ 95%
■ lederz	■ 66%	■ 72%
■ DIA	■ 60%	■ 80%
■ Bestuursdienst	■ 50%	■ 50%

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ONDERHOUD EN BEHEER OPENBARE RUIMTE

Deelprogramma 3

OVERIG ONDERHOUD EN OPENBARE RUIMTE

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma overig onderhoud en beheer openbare ruimte bedraagt 3 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt door overige opbrengsten 1,2 miljoen euro, een onttrekking uit de reserve van 400 duizend euro en een bijdrage uit de algemene middelen van 1,4 miljoen euro.

Beleidsvelden

- Inzamelen en verwerken

Beleidsveld

Bodem

Het beleidsveld bodem houdt zich bezig met het duurzaam ontwikkelen, benutten en beheren van de bodem. Hierbij zijn de Wet bodembescherming, het Besluit bodemkwaliteit en het convenant "bodemonwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties" de belangrijkste landelijke kaders. Die zijn waar nodig uitgewerkt in Groningse beleidskaders. Ook de interne advisering op ruimtelijke plannen, uitvoeringsprojecten, bouwvoorvragen en aanvragen verlopen draagt bij aan het duurzaam ontwikkelen, benutten en beheren van de bodem.

Doelen

Wat willen we bereiken?

De bodem wordt duurzaam benut en draagt bij aan een optimale leefomgevingkwaliteit:

- de kwaliteit van de bodem moet geschikt zijn voor het beoogde gebruik; er mogen geen risico's aanwezig zijn voor de gezondheid, het bodemleven en voor verspreiding van verontreiniging via het grondwater.
- duurzaam (her)gebruik van grond en benutten van de mogelijkheden die de ondergrond biedt voor duurzame energie.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Met het convenant 'bodemonwikkelingsbeleid en aanpak spoedlocaties' uit 2009 is een transitie van het bodemonwikkelingsbeleid in gang gezet om te komen tot een duurzaam gebruik van de ondergrond.

Het uitvoeringsprogramma bodemsanering 2010-2014 is vastgesteld. De thema's in het uitvoeringsprogramma zoals "visie op de ondergrond" en "aanpak spoedlocaties" zijn opgestart. De aanpak van de spoedlocaties ligt goed op schema. Hiervoor is een overzicht van de (potentiële) spoedlocaties opgesteld. De komende periode wordt ingezet op onderzoek op deze spoedlocaties. Waar risico's zijn, worden maatregelen getroffen.

In 2011 is gestart met een "visie op de ondergrond". Hierbij wordt gekeken naar ruimtegebruik, met als focus de ondergrond. De insteek is het ontwikkelen van de ondergrond te koppelen aan ontwikkelingen op het maaiveld. Daarnaast dragen we bij aan een verbetering van de leefomgevingkwaliteit door toe te zien op een milieuhygiënisch verantwoorde wijze van bodemsaneringen en hergebruik van grond.

In 2011 is daarnaast gestart met de uitvoering van het Project Grondig waarmee de bodemkwaliteit van de gemeentelijke eigendommen in beeld worden gebracht. Dit project zal de komende jaren doorlopen.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Uitvoeren Wettelijke taken(Wet bodembescherming/Wabo)

- Uitvoeren activiteiten conform het uitvoeringsprogramma 2010-2014.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Beschikkingen worden binnen het daarvoor geldende kader afgegeven.
- Meldingen worden binnen het daarvoor geldende kader behandeld.
- Toezicht en handhaving op Besluit bodemkwaliteit, Barim (ondergrondse tanks) en Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (bodemtoets bij de omgevingsvergunning).
- Lopende (na)zorg verplichtingen bodemsanering worden uitgevoerd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Bodemadvies

- Interne advisering bodem (begeleiding gemeentelijke bodemsaneringen, grondaankopen, bestemmingsplannen en dergelijke).

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Relevante projecten, omgevingsvergunningaanvragen en aan- en verkopen zijn voorzien van een bodemadvies.

Lopend beleid

Aanpak spoedlocaties

Aanpak van spoedlocaties conform planning.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Volledig inzicht in de humane spoedlocaties is gereed (afronding van onderzoeken).
- Inventarisatie van locaties met mogelijke invloed op het oppervlaktewater.

Lopend beleid

Project grondig

Voortzetting van het project Grondig.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Programmatische aanpak bodemonderzoek en sanering op gemeentelijke eigendommen.

Lopend beleid

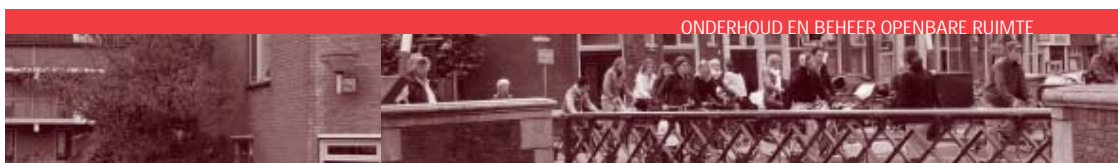
Project visie op de ondergrond

Voortzetting project visie op de ondergrond.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Visie op de ondergrond is gereed en geborgd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ONDERHOUD EN BEHEER OPENBARE RUIMTE

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Onderhoud en Beheer openbare ruimte								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
9.1	MD/ROEZ	Kwaliteit van de leefomgeving	70.930	59.770	57.397	57.272	58.097	58.960
9.2	MD	Afvalinzameling en -verwerking	30.594	31.801	31.461	31.461	31.461	31.461
9.3	MD/ROEZ	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	3.579	4.027	3.021	3.035	3.049	2.521
Totaal lasten			105.103	95.598	91.879	91.768	92.607	92.942
Baten								
9.1	MD/ROEZ	Kwaliteit van de leefomgeving	30.851	22.157	22.131	22.140	22.149	22.158
9.2	MD	Afvalinzameling en -verwerking	35.880	34.272	33.725	33.725	33.725	34.769
9.3	MD/ROEZ	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	1.664	1.386	1.347	1.347	1.347	1.347
Totaal baten			68.395	57.815	57.203	57.212	57.221	58.274
Totaal saldi voor bestemming			-36.708	-37.783	-34.676	-34.556	-35.386	-34.668
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			2.857	822	545	545	545	545
Totaal onttrekkingen			4.299	5.089	1.537	1.511	1.511	467
Totaal saldi na bestemming			-35.266	-33.516	33.684	-33.590	-34.420	-34.746
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst		2012	2013	2014	2015		
	ROEZ	Herewegviaduct (tijdelijke maatregelen)	100	100	100	-		
	ROEZ	Onderhoud: incidentele aanvulling budget (2011-2014)	600	500	500			
Totaal nieuw beleid			700	600	600	-		
Saldo programma + nieuw beleid			-32.984	-32.990	-33.820	-34.746		

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

9.1 Kwaliteit van de leefomgeving

V 2,4 miljoen

Het budget van Kwaliteit van de leefomgeving is budgettair neutraal geraamd op de volgende onderdelen: het programma Stadsbeheer Verkeer, bomenstructuurplan 2011, ontsnippering SES, werken derden Stadsbeheer, zwerfvuil MD groen, ureninzet reguliere producten en rioolrechten.

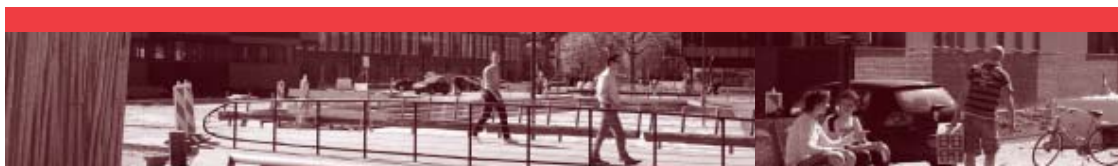
In de begroting 2011 zijn incidentele lasten extra beleid opgenomen voor de aanpak van de kademuren fase 3 en fase 4. Deze incidentele lasten zijn in de begroting 2012 teruggeraamd (V 2,1 miljoen euro).

In 2011 zijn de lasten verhoogd voor projecten die als gevolg van de vroeg invallende winter waren vertraagd. Dit bedrag was incidenteel en komt in de begroting 2012 niet meer terug (V 554 duizend euro).

Wegens areaaluitbreiding stijgen de kosten voor onderhoud en beheer van de openbare ruimte (N 370 duizend euro).

In 2012 worden de volgende bezuinigingsmaatregelen doorgevoerd: budget Stadsdeelbeheerders, groen en speelvoorzieningen en Loket beheer en verkeer (totaal V 665 duizend euro). Door indexering ontstaat een lastenstijging bij Stadsbeheer (N 837 duizend euro) en per saldo een voordeel op de exploitatie van rioolrechten, begrafenisrechten, havengelden en ligplaatsvergunningen (V 250 duizend euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

9.3 Overig

V 1,0 miljoen euro

Voor het project Grondig en voor het saneringsproject Helperplein zijn in 2011 incidentele lasten opgenomen. Deze zijn in de begroting 2012 niet opgenomen (V 1,0 miljoen euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

PROGRAMMA 10 VEILIGHEID

Veilige stad voor alle Stadgers, door alle Stadgers

Zorgen voor veiligheid is een belangrijke overheidstaak. In dit programma bundelen we onze specifieke inzet op dit terrein. Groningen is een veilige stad. Dat moet zo blijven en we willen dat mensen dat ook zo beleven.

Werken aan een veilige stad doen en kunnen we niet alleen. Politie en openbaar ministerie zijn voor ons belangrijke partners. Maar veiligheid begint eerder: met welzijnsinstellingen, zorgaanbieders, het onderwijs, corporaties, andere partners uit de justitieketen en maatschappelijke instellingen werken we gezamenlijk aan een stad waar iedereen zich veilig kan voelen. Van veel betekenis hiervoor is de betrokkenheid van de inwoners, bij elkaar, hun buurt en hun wijk. Die betrokkenheid proberen we te versterken.

We zeggen: 'samen leven en samen wonen, een veilige stad voor alle stadgers' – maar we zeggen ook: 'samen leven en samen wonen: veiligheid bieden en veiligheid krijgen'.

Relevante beleidsnota's

Gemeentelijk rampenplan
Brandbeveiligingsverordening
Verordening Brandweezorg en Rampenbestrijding (2003)
Regionaal Repressief dekkingsplan (in regionale context vastgesteld in 2005)
Beleidsplan Brandweezorg en rampenbestrijding 2008-2011
Wet tijdelijk huisverbod (2008)
Onder Dak, Regionaal Kompas Groningen 2008-2012 (2009)
Aanpak multiprobleemgezinnen krachtwijken (2009)
Nota nazorg ex-gedetineerden (2010)
Beleidsregel Externe Veiligheid gemeente Groningen (college 2010)
Samen werken aan veiligheid – kadernota Veiligheidsbeleid 2011-2014
Stad om op te groeien – kadernota integraal jeugdbeleid 2011-2014
Regionaal Risicoprofiel regio Groningen 2010-2013
Regionaal Beleidsplan Veiligheidsregio Groningen 2011-2014

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

VEILIGHEID

DEELPROGRAMMA'S

- 1 **Veilige woon- en leefomgeving**
- 2 **Bedrijvigheid en veiligheid**
- 3 **Jeugd en veiligheid**
- 4 **Integriteit en veiligheid**
- 5 **Fysieke veiligheid**

Gemeentebegroting Groningen 2012 219

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

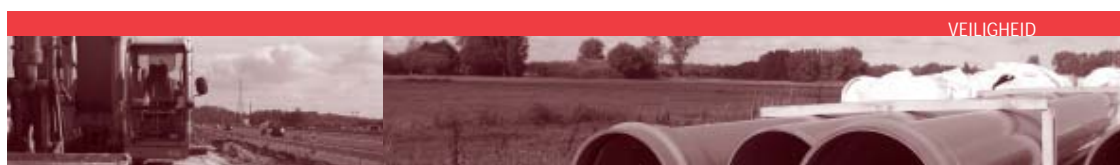

Extra beleidsmiddelen

EXTRA BELEIDSMIDDELEN

Voor de aanpak van de veilige stad willen we voor de jaren 2012-2014 625 duizend euro aan extra beleidsgeld beschikbaar stellen. Dit is niet voldoende voor het totaal aan activiteiten dat wij binnen het programma Veiligheid, zoals in de begroting 2011 gemeld is, willen uitvoeren. Dit geldt vooral voor de deelprogramma's veilige woon- en leefomgeving, jeugd en veiligheid en integriteit en veiligheid. Vanaf 2012 ontvangen we geen middelen Leefbaarheid en Veiligheid meer van het Rijk. Wij zullen bij de najaarsnota met een voorstel komen voor de omvang en de verdeling van de veiligheidsmiddelen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

VEILIGE WOON- EN LEEFOMGEVING

Essentie van dit thema is de borging van de sociale veiligheid in wijken en buurten. Het gaat daarbij om het voorkomen en aanpakken van overlast, verloedering en criminaliteit, inzetten op beheer en onderhoud van de openbare ruimte en het vasthouden en waar nodig verbeteren van het veiligheidsgevoel van de buurtbewoners.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Veilige woon en leefomgeving bedraagt 144 duizend euro welke worden gedekt uit algemene middelen)

Beleidsvelden

- Beheer woonomgevingkwaliteit
- Veilige thuissituatie; aanpak huiselijk geweld
- Veilig en leefbare wijken en buurten
- Veilig uitgaan en veilige evenementen

Beleidsveld

Beheer woonomgevingkwaliteit

Het beheer van de woonomgeving en het toezicht en handhaving in de openbare ruimte worden beschreven in programma 9 Beheer en onderhoud openbare ruimte.

Beleidsveld

Veilige thuissituatie; aanpak huiselijk geweld

Zie programma 4 Welzijn, gezondheid en zorg.

Beleidsveld

Veilige en leefbare wijken en buurten

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen randvoorwaarden creëren en borgen voor veiligheid en leefbaarheid in al onze wijken, voor alle stad-jers. Voor de specifieke aanpak van veiligheidsproblemen in straten of buurten stellen we middelen beschikbaar.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De uitkomsten van de monitor Leefbaarheid en Veiligheid 2010 geven aan dat het goed gaat met de veiligheid in de wijken. De indicatoren zitten veelal op het niveau van 2008. Onze doelstelling was dit niveau te handhaven; dit is ons grotendeels gelukt.

De afgelopen jaren is ingezet op de aanpak van veelplegers en overlastproblemen. Dit is aangepakt met behulp van de middelen uit het Grote Steden Beleid. Doel was overlastplegers en veelplegers van straat te halen (voorkomen van overlast op straat) en voorzieningen te bieden, zoals het bieden van een slaappleaats, dagopvang, dagactiviteiten, gebruikersruimte en bijvoorbeeld budgetbeheer en schuldhulpverlening aan veelplegers.

We hebben ingezet op veiligheid in de wijken volgens de integrale aanpak. Soms gericht op specifieke locaties, soms gericht op specifieke straten, soms gericht op specifieke doelgroepen. Deze jarenlange inzet en aandacht heeft naar onze mening geleid tot de mooie resultaten in de monitor Leefbaarheid en Veiligheid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Diverse activiteiten

De (persoonsgerichte) aanpak van overlastgevenden – inclusief de Meldpunten Overlast en Zorg wordt gecontinueerd en aangescherpt die waar nodig aan. Via onze ketenaanpak voor dak- en thuislozen en de inzet van de Openbare Geestelijke Gezondheidszorg blijven we hulp bieden aan kwetsbare burgers. Eveneens blijft onze aanpak van veelplegers belangrijk: de veelplegers zijn verantwoordelijk voor een groot deel van de vermogenscriminaliteit. We bouwen door aan het coördinatiepunt ex-gedetineerden en we werken hierbij nadrukkelijk samen in en met het Veiligheidshuis Groningen. Veiligheidsvraagstukken op wijk- en buurtniveau vragen om maatwerk. Burgernet blijven we inzetten; zo betrekken we burgers letterlijk bij de veiligheid van hun stad. De uitvoering van een deel van deze activiteiten hangt samen met de inzet van de Veiligheidsmiddelen. Bij de najaarsbrief komen wij met een voorstel.

MEETBAAR RESULTAAT

Indicator	2008	2009	2010	Beoogd 2014
Overlast (indicatorscore op schaal 1-10: hoger is meer)*	3,2		3,1	≤ 3
Drugsoverlast (%)*	8%		7%	< 2008
Overlast door omwonenden (%)*	10%		10%	< 2008
Verloedering (indicatorscore: hoger is meer)*	4,0		3,7	≤ 2008
% bewoners dat zich wel eens onveilig voelt*	19%		19%	< 2008
Aantal mishandelingen per 1000 inwoners			4,8	≤ 2009
Aantal inbraken per 1000 woningen		9,6	11,1	≤ 2009

* Deze indicatoren zijn ontleend aan de Monitor Leefbaarheid en Veiligheid. Deze monitor wordt tweejaarlijks afgenomen, zo ook in 2010. Een aantal indicatoren scoren op een schaal van 1-10 waarbij hoger meer betekent.

Beleidsveld

Veilig uitgaan en veilige evenementen

Groningen kent een rijk aanbod van horeca en evenementen. Dit brengt de stad en de stadjes veel profijt: er is het economische effect, met de vele bezoekers aan onze binnenstad en de evenementen. En we genieten van de levendigheid en de positieve sfeer die bij deze recreatieve voorzieningen horen. Ook uit veiligheidsoogpunt is dit laatste van belang: door te sturen op een positieve sfeer krijgt een negatieve sfeer minder gelegenheid. Dit willen wij dus zeker zo houden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Zodanige randvoorwaarden in stand houden dat de horecaondernemers en evenementenmakers via positieve impulsen hun bijdrage kunnen blijven leveren aan de veiligheid en leefbaarheid van Groningen. Tegelijkertijd willen we dat de mogelijke negatieve veiligheidseffecten van deze voorzieningen minimaal en beheersbaar blijven.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De uitvoering van het beleid in het kader van het Actieplan Veilig Uitgaan is, inclusief de toepassing van camera-toezicht in het uitgaansgebied, structureel voortgezet. Het aantal geweldsincidenten is in de afgelopen twee jaar licht afgenomen.

Veiligheid bij/tijdens evenementen krijgt steeds meer aandacht. Er functioneert een stuurgroep veilige evenementen, die juist bij de grote evenementen de veiligheidsmaatregelen tegen het licht houdt. Het gaat dan vooral om het beheersen en controleren van bezoekersstromen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

MEETBARE RESULTATEN

Indicator	Meetgegevens referentie	Meetgegevens 2010	Beoogd 2014
■ Aantal aangiften geweldsincidenten (mishandelingen en bedreigingen) in de binnenstad	■ 472 (2009)	■ 440	■ ≤2009

Activiteiten

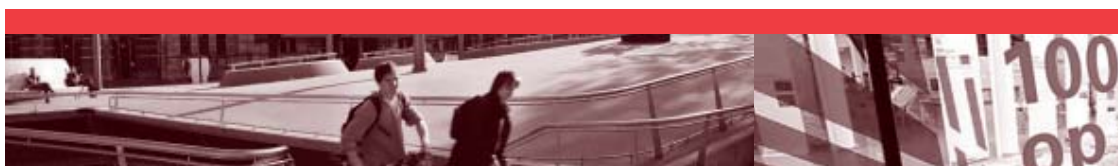
Wat gaan we hiervoor doen?

Diverse activiteiten

Er worden aanvullende veiligheidsmaatregelen ingevoerd, zoals uitbreiding politietoezicht, concept "Bar Veilig", toepassing Voetbalwet, invoering collectieve lokaalverboden, bevorderen van het gebruik van polycarbonaat in plaats van glas.

De uitvoering van een deel van deze activiteiten hangt samen met de inzet van de Veiligheidsmiddelen. Bij de najaarsnota komen wij hierop terug met een voorstel.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

BEDRIJVIGHEID EN VEILIGHEID

In winkelgebieden kunnen zich verschillende vormen van onveiligheid voordoen. Onveiligheid op bedrijventerreinen kent eveneens zowel sociale als fysieke aspecten: bedrijfsinbraak, diefstal en vernieling naast de inrichting en het onderhoud van de terreinen, verkeersveiligheid en brandveiligheid.

GELD

Op dit moment hebben we niet voldoende middelen voor de activiteiten in dit deelprogramma. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

Beleidsvelden

- Veilig winkelgebied, bedrijfsterrinen

Beleidsveld

Veilig winkelgebied, bedrijfsterrinen

Doelen

Wat willen we bereiken?

Verdere borging en waar nodig verbetering van de sociale en fysieke veiligheid in winkelgebied en op bedrijventerreinen in Groningen

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Er is tevredenheid over de inzet en samenwerking bij het Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) in de binnenstad en op de bedrijventerreinen. De inbraken bij bedrijven zijn in 2010 gedaald ten opzichte van 2009. Voor de bedrijventerreinen is de hercertificering voor het Keurmerk Veilig Ondernemen, die eens in de twee jaar opnieuw gedaan moet worden, naar tevredenheid afgerond. In de binnenstad is de derde en hoogste ster in het programma Keurmerk Veilig Ondernemen Winkelgebieden al vorig jaar verkregen. Later dit jaar volgt een tweejaarlijkse audit voor behoud van deze derde ster.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Continueren samenwerking en afstemming

Er zijn korte lijnen tussen ondernemers, gemeentelijke diensten, politie en brandweer waardoor knelpunten op korte en meer lange termijn snel geïdentificeerd worden en van pasklare oplossingen worden voorzien. Deze werkwijze heeft zich in de afgelopen jaren bewezen en wij zetten deze voort. Via regelmatige schouwen worden winkelgebieden themaspecifiek onder de loep genomen (bijvoorbeeld verlichting, aanlooproutes van parkeergarages, vervuiling). Dit gebeurt ook op de diverse bedrijventerreinen in de stad.

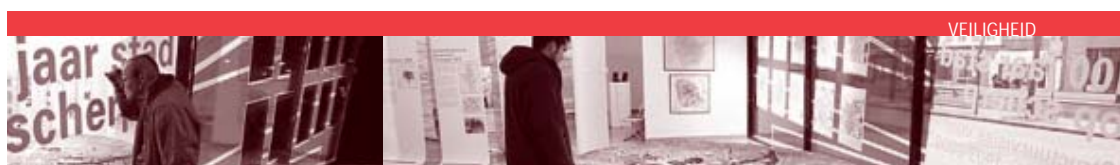
Servicepunt Detailhandel

Begin 2011 is het Servicepunt Detailhandel opgericht, een samenwerkingsverband tussen gemeente, UWW en het Hoofdbedrijfschap Detailhandel, met accountmanagement specifiek gericht op de detailhandel. Via het Servicepunt worden tijdens bedrijfsbezoeken ondernemers geïnformeerd over instrumenten ter bevordering van veiligheid, zoals overlastdonatie en het collectief winkelverbod. Daarnaast worden er, bij voldoende vraag overval- of veiligheidstrainingen georganiseerd.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Kennisbevordering over veiligheid(instrumenten) van winkeliers via 250 bedrijfsbezoeken per jaar.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

JEUGD EN VEILIGHEID

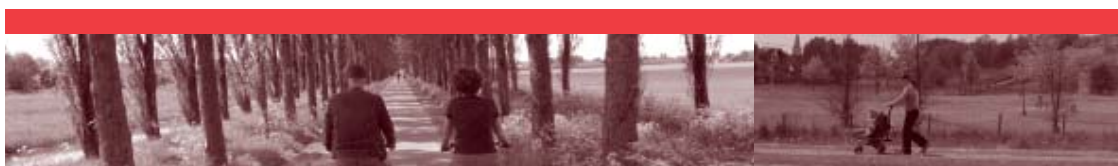
GELD

Op dit moment hebben we niet voldoende middelen voor de activiteiten in dit deelprogramma. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

We willen dat onze kinderen/jongeren opgroeien in een veilige omgeving, thuis en daarbuiten. We willen kinderen en jongeren in Groningen in hun leefwerelden beschermen tegen negatieve invloeden. Jongeren die strafbare feiten hebben gepleegd, bieden we nieuw perspectief

Zie verder bij het beleidsveld Veilig opgroeien (programma Jeugd en onderwijs, deelprogramma Integraal jeugd-beleid).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 4

INTEGRITEIT EN VEILIGHEID

GELD

Op dit moment hebben we niet voldoende middelen voor de activiteiten in dit deelprogramma. Bij de najaarsnota komen we hierop terug.

Beleidsvelden

- Bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad
- Drugs/aanpak cannabisketen
- Mensenhandel/prostitutie

Beleidsveld

Bestuurlijke aanpak van georganiseerde misdaad

Georganiseerde criminaliteit kenmerkt zich door: samenwerking en logistiek ("systeem"), het streven naar criminele winst, en het niet primair belang stellen in legale bedrijfsuitoefening. Vormen van georganiseerde criminaliteit zijn productie van en handel in drugs, mensensmokkel/-handel, internetcriminaliteit, wapenhandel.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Voorkomen dat de georganiseerde criminaliteit misbruik maakt van de gemeentelijke dienstverlening en het bestuurlijke instrumentarium inzetten om de bewegingsruimte voor georganiseerde criminaliteit in Groningen te minimaliseren.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Op basis van een in 2009 door het college vastgestelde beleidslijn vallen nu ook een aantal bouwvergunningaanvragen onder de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Wet BIBOB). De BIBOB-intake wordt structureel toegepast op vergunningaanvragen prostitutie en horeca.. Dat heeft geresulteerd in een aantal weigeringen van aangevraagde vergunningen. De "winst" van toepassing van de Wet BIBOB zit echter vooral aan de voorkant; het weerhoudt niet-integere vergunningaanvragers van het doorzetten van de aanvraag.

De samenwerking met het RIEC-Noord (Regionaal Informatie en Expertise Centrum voor Noord-Nederland), waarbij we screening per pand op een aantal straten in de binnenstad uitvoeren, is geïmplementeerd en loopt. Begonnen is met de Steentilstraat en de Gelkingestraat. Verder zijn we begonnen met de uitvoering van het Kaderconvenant integrale overheidshandhaving.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Diverse activiteiten

We zetten de toepassing van het BIBOB-instrumentarium voort. We ronden de screening van de Gelkingestraat in 2012 af en breiden deze aanpak fasegewijs in de binnenstad uit.

Beleidsveld

Drugs/aanpak cannabisketen

De problematiek is veelomvattend en complex. Aspecten zijn in elk geval:

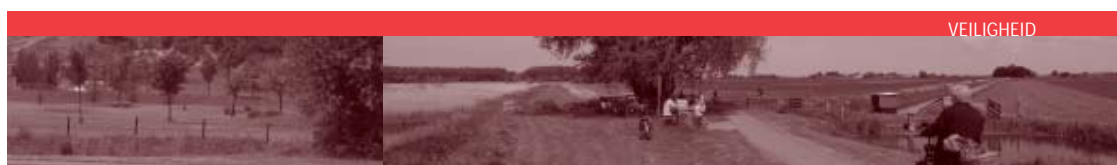
- productie van en handel in drugs door criminele netwerken (een vorm van georganiseerde criminaliteit);
- overlast van grow-, smart- en coffeeshops en daarachter schuilgaande illegale hennepcultuur;
- aanpak van de overlast uit drugspanden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Vermindering van de drugsproblematiek en terugdringen van de overlast.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>We hebben onderzoek laten doen naar het beleid over coffeeshops. Dit heeft geresulteerd in aanbevelingen over aanpassing van het coffeeshopbeleid. In het kader van het "Kaderconvenant Integrale Overheidshandhaving" zijn vanuit verschillende overheidsdisciplines growshops gecontroleerd op de naleving van overheidsregelingen. Op basis van deze controles wordt een selectie gemaakt van de growshops die voor een integrale aanpak in aanmerking komen. Op casusniveau wordt bezien op welke wijze overlast door/vanuit drugspanden met bestuursrechtelijke instrumenten kan worden aangepakt.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>.....</p> <p>Drugs/aanpak cannabisketen</p> <p>De (bestuurlijke) aanpak van drugscriminaliteit wordt voortgezet, verder geborgd en waar nodig aangescherpt door:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ toepassing van het "Kaderconvenant integrale handhaving overheidsregelingen" ten behoeve van de aanpak van illegale hennepteelt; ■ toepassing, voor zover mogelijk, van de Wet BIBOB voor de preventie en aanpak van verweving van onder- en bovenwereld in onze gemeente en het witwassen van criminele winsten; ■ strikte regulering en handhaving van het drugsbeleid en de vestiging van grow-, smart-, head- en coffeeshops; ■ uitwerking van de aanbevelingen – voor zover nodig/gewenst – uit het genoemde onderzoek naar het coffeeshopbeleid; ■ opstellen en uitvoeren van een stappenplan voor de aanpak van drugspanden.
Beleidsveld	<p>Mensenhandel/Prostitutie</p> <p>Mensenhandel betreft een vorm van georganiseerde criminaliteit waarbij mensen, veelal met list en bedrog, worden "verleid" arbeid te verrichten binnen bepaalde economische branches, waardoor zij echter geen sturing meer kunnen uitoefenen op hun eigen werk- en leefsituatie. Deze vorm van georganiseerde criminaliteit komt in Groningen vooral voor binnen de prostitutiebranche. De stad Groningen kent twee raamprostitutiegebieden, met in totaal 62 panden en 146 ramen. Het toezicht op de naleving van de vergunningsvoorwaarden gebeurt door de bestuurlijk toezichthouders van de gemeente in samenwerking en afstemming met de politie.</p>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Terugdringen van het verschijnsel mensenhandel. Het verbeteren van de werkomstandigheden van de prostituees, het voorkomen van vrouwenhandel en andere misbruiksituaties door een strikte handhaving van de vergunningvoorwaarden en het tegengaan van illegale prostitutie.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>De ketenaanpak mensenhandel is geïmplementeerd, casus-overleggen zijn van start gegaan. In het kader van het prostitutiebeleid worden barrières ontwikkeld voor het tegengaan van tewerkstelling van slachtoffers van mensenhandel in de prostitutiebranche.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>.....</p> <p>Diverse activiteiten</p> <p>We willen de ketenaanpak mensenhandel voorzetten. Ook gaan we verder met de integrale handhaving door gemeente en politie. Het BIBOB-instrumentarium zullen we consequent toepassen op vergunningaanvragen. Het "Handhavingsprotocol prostitutie" (bestuurlijke maatregelen) wordt toegepast. Tevens blijven we zorgen voor een optimale informatie-uitwisseling met de politie en gaan een registratiesysteem voor prostituees invoeren (wettelijke verplichting). De uitvoering van een deel van deze activiteiten hangt samen met de inzet van de Veiligheidsmiddelen. Bij de najaarsbrief komen wij met een voorstel.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 5

FYSIEKE VEILIGHEID

Fysieke veiligheid omvat het voorkomen en beperken van risico's van ongevallen, branden en rampen, incidenten waarbij mensen gewond kunnen raken of kunnen overlijden of waarbij (grote) schade ontstaat. De gemeente Groningen wil zorgen voor een veilige woon- en leefomgeving, voor Groningers en bezoekers van de stad. Dit betekent in de eerste plaats dat we waar mogelijk risico's willen wegnemen of beperken, door onveilige situaties te voorkomen. Daarnaast moeten de hulpdiensten klaar staan als er toch iets mis gaat, goed voorbereid en voorzien van de juiste middelen.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Fysieke Veiligheid is 30,6 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit Concrenbijdrage (16,6 miljoen euro), bijdrage gemeenschappelijke regeling (11,4 miljoen euro) inkomsten uit detachering (1,8 miljoen euro), en bijdragen van derden (834 duizend euro).

Beleidsvelden

- Rampenbestrijding: gemeentelijke kolom
- Brandweer
- Externe veiligheid

Beleidsveld

Rampenbestrijding: gemeentelijke kolom

Rampenbestrijding heeft als doel de voorbereiding op, de daadwerkelijke bestrijding van en de nazorg bij rampen en zware ongevallen. In de rampenbestrijding hebben de gemeentelijke kolom, bestaande uit de 23 gemeenten binnen de Veiligheidsregio Groningen) en de uitvoerende hulpdiensten, politie, brandweer en geneeskundige hulpverlening, hun eigen taken en verantwoordelijkheden. Daarnaast zijn er andere partners, het Openbaar Ministerie, het Ministerie van Defensie en de provincie en de waterschappen, waarmee wordt samengewerkt binnen dit beleidsveld. In de Wet veiligheidsregio's, die op 1 oktober 2010 is ingevoerd, is vastgelegd aan welke eisen deze samenwerking minimaal moet voldoen. Tevens worden, in de bij deze wet behorende uitvoeringsbesluiten, eisen gesteld waaraan de deelnemende partners in de Veiligheidsregio moeten voldoen. De gemeente vervult bij de rampenbestrijding een centrale rol. Alle voorbereidingen voor de rampenbestrijding worden vastgelegd in het regionaal crisisplan.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat er tijdens een ramp of crisis snel een goed functionerende rampenbestrijdingsorganisatie tot stand komt, waarin alle deelnemers hun taken adequaat kunnen uitvoeren. De gemeentelijke rampenorganisatie bestaat in tegenstelling tot bijvoorbeeld brandweer en politie eigenlijk alleen tijdens een ramp of crisis. De voorbereidingen bestaan uit gezamenlijke planvorming, multidisciplinair opleiden en oefenen en evalueren.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Alle gemeenten hadden tot dusverre hun eigen rampenplan. Met ingang van de invoering van de Wet veiligheidsregio's is voorgeschreven dat de gemeentelijke kolom één Regionaal Crisisplan (RCP) heeft. Wij hebben de invoering van het RCP aangegrepen om verdergaand te professionaliseren en waar mogelijk in ieder geval in de warme fase zoveel mogelijk te gaan werken met expertteams. Hiermee wordt de gedachte dat iedere gemeente beschikt over een eigen rampenorganisatie losgelaten. Voor de invulling van het RCP volgen we het landelijk voorgestelde referentiekader waarin alle kolommen op eenzelfde wijze hun processen ordenen en functienamen gaan gebruiken. Van gemeentelijke deelprocessen gaan we over naar een team Bevolkingszorg. Er is een beschrijving gemaakt van de functies, taken en organisatie van het team Bevolkingszorg op basis van het Referentiekader Regionaal Crisisplan.

In 2011 zijn we blijven opleiden en oefenen en is netcentrisch werken ingevoerd. Netcentrisch werken is een werkwijze waarmee het mogelijk wordt tijdens een incident gelijktijdig hetzelfde beeld te delen.

Het Regionaal Risicoprofiel 2010-2013 en het Regionaal Beleidsplan 2011-2014 worden aan het eind van 2011 vastgesteld door het bestuur van de Veiligheidsregio. Hier aan vooraf wordt de gemeenteraad geconsulteerd.

Programma 10: Veiligheid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Implementeren Netcentrisch Werken in de actieteams gemeentelijke kolom

In 2012 gaan we binnen de gemeentelijke kolom het netcentrisch werken verder ontwikkelen zodat zo laag mogelijk in de organisatie de informatie in het Landelijk Crisismanagementsysteem (LCMS) kan worden ingevoerd waardoor de informatie die multidisciplinair van belang is zo snel mogelijk kan worden gedeeld. Daartoe worden veel deelnemers binnen de gemeentelijke processen opgeleid.

Implementeren team Bevolkingszorg

De sectie gemeenten in het Operationeel Team en het Gemeentelijke Coördinatie Centrum worden vervangen door de Taakorganisaties Publieke zorg, Omgevingszorg en Communicatie onder leiding van een Algemeen Commandant Bevolkingszorg. De processen worden bij GRIP1 gestart door een Officier van Dienst Bevolkingszorg. In een back-Office worden de processen Informatie en Ondersteuning opgepakt. In 2012 worden de personen die deze functies, mogelijk in expertteams, gaan vervullen geworven en opgeleid en geoefend volgens de landelijk

Opleiden, trainen en oefenen

In 2012 wordt de gemeentelijke kolom geïnformeerd over de veranderingen die zijn ontstaan naar aanleiding van het Regionaal Crisisplan en het team Bevolkingszorg. Daarnaast wordt een begin gemaakt met het opleiden van de sleutelfunctionarissen volgens de landelijk vastgestelde kwalificatieprofielen. Ondertussen is de 'winkel gewoon open' en zullen alle functies die nodig zijn binnen de rampenbestrijding zoveel mogelijk worden beoefend. Ook wordt het Gemeentelijke Beleidsteam in 2012 twee keer beoefend. Eén keer monodisciplinair en één keer multidisciplinair.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Een opgeleide en beoefende organisatie die in staat is de gemeentelijke processen op een adequate manier te vervullen.

Beleidsveld

Brandweer

De gemeente Groningen neemt samen met de 22 andere gemeenten in de provincie Groningen deel in de gemeenschappelijke regeling Hulpverlening en openbare gezondheidszorg Groningen (H&OG). Onderdeel van de H&OG is de regionale brandweer Groningen. De regionale brandweer Groningen ontwikkelt beleid voor alle korpsen in de provincie Groningen zodat deze eenduidig kunnen optreden en kunnen voldoen aan wet- en regelgeving. Er wordt steeds nauwer samengewerkt met alle lokale korpsen en dus ook met de brandweer van de stad Groningen. Voor een verantwoording van de werkzaamheden van de H&OG verwijzen wij naar de jaarrekening van de H&OG, vastgesteld door het bestuur van de H&OG. De taken van de regionale brandweer Groningen worden gefinancierd met rijksmiddelen (Brede Doeluitkering) en een gemeentelijke bijdrage per inwoner.

Het beleidsplan brandweezorg en rampenbestrijding 2008-2011 vormt naast de bestaande verordening brandweezorg en rampenbestrijding de basis voor de brandweezorg in Groningen. Het hoofddoel van dit beleidsplan is 'de zorg voor een fysiek veilige stad'. Bovenal geldt voor de brandweer dat er voldaan moet worden aan de Wet Veiligheidsregio's met de hierbij behorende uitvoeringsbesluiten. Als hulpdienst maakt de brandweer deel uit van de Veiligheidsregio Groningen, ingesteld om gemeenten te helpen hun verantwoordelijkheid op het gebied van rampenbestrijding op een effectieve en efficiënte manier te vervullen.

In het wetsontwerp Wet Ondersteuningsorganisatie Fysiek Veiligheid dat begin juli 2011 is voorgelegd aan de Tweede Kamer wordt de mogelijkheid om basisbrandweezorg op lokaal niveau te beleggen, geschrapd.

Het betreft de taken:

- voorkomen, beperken en bestrijden van brand
- beperken en bestrijden van gevaar voor mensen en dieren bij ongevallen anders dan bij brand.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Alle overige taken op gebied van rampenbestrijding waren op grond van eerdere wetgeving of de per 1 oktober 2010 in werking getreden Wet Veiligheidsregio's al geregionaliseerd (bijv. waarschuwen van de bevolking, ongevalbestrijding met gevaarlijke stoffen, in stand houden meldkamer).

Door deze stap op het pad van regionalisering te zetten beoogt de minister drie dingen:

- er ontstaat één brandweer per regio waarbij sprake is van eenhoofdige leiding;
- al het personeel komt in regionale dienst;
- het beheer wordt volledig op regionaal niveau ingericht. Over dit laatste punt behoudt het bestuur, aldus de MVT, de mogelijkheid om zelfstandig keuzes te maken aangaande deze inrichting.

Ten tijde van het opstellen van de begroting 2012 speelt op bestuurlijk niveau de discussie omtrent de regionalisering en daarmee samenhangende opheffing van de gemeentelijke brandweer. Aanleiding hiertoe is het wetsontwerp Wet ondersteuningsorganisatie Fysiek Veiligheid. In deze wet wordt ondermeer voorzien in het schrappen van de artikelen in de Wet Veiligheidsregio's waarin gemeentelijke brandweer nog als optie blijft bestaan. Wat de exacte gevolgen zullen zijn van dit wetsontwerp in organisatorisch-technische zin voor de brandweer stad kan door zowel onduidelijkheid over het wetsvoorstel als een nog niet afgeronde bestuurlijke discussie nog niet worden aangegeven. In het najaar van 2011 zal op regionaal niveau een projectplan worden geschreven en heeft de bestuurlijke besluitvorming plaats.

Tegen de tijd dat dit helderder wordt, zal uw raad hierover expliciet geïnformeerd worden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

De voornaamste doelstelling van de brandweer is om zo snel en veilig mogelijk brand te bestrijden en hulp te verlenen bij incidenten. Hiervoor wordt een professionele parate organisatie in stand gehouden. Daarnaast proberen wij met preventieve maatregelen de directe oorzaken van onveiligheid te voorkomen en de gevolgen hiervan zoveel mogelijk te beperken. Dit doen we door:

- gewenste opkomsttijden behalen;
- opleiden en oefenen;
- toetsen van brandveiligheidsvoorschriften bij het verlenen van vergunningen;
- toezicht op en handhaving van deze voorschriften tijdens gebruiks- en bouwfase;
- advies en voorlichting onder meer bij kamerverhuur en grote evenementen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De aanbevolen opkomsttijden zijn in 2010 vastgesteld door het college. De verwachting is dat we voldoen aan het in het beleidsplan benoemde streven om in minimaal 80% van de gevallen te voldoen aan deze tijden. In 2011 zijn twee nieuwe hoogwerkers geleverd. Daarmee blijft ons eigen materieel kwalitatief op peil. De invoering van de Wet Veiligheidsregio's per 1 oktober 2010 en bijbehorende uitvoeringsbesluiten brengt met zich mee dat gewerkt wordt aan de invoering van een 'oefenpaspoort' waarmee zorgvuldiger in de gaten gehouden kan worden of alle medewerkers van de repressieve afdeling voldoen aan de opleidingseisen die voor hun functie staan. Het Uitvoeringsplan Reorganisatie Brandweer Stad zoals dat in de zomer van 2010 is vastgesteld, is geheel geïmplementeerd.

We willen de kwaliteit van brandpreventie vasthouden volgens de concrete doelen die we in het beleidsplan hebben vastgelegd voor vergunningverlening en handhaving.

Voor het aspect toezicht en handhaving is vanaf 2012/2013 een taakstelling opgelegd. Voor de effectivering daarvan zullen we concrete voorstellen doen in het Uitvoeringsplan Handhaving 2012.

Per 1 oktober 2010 is ook de WABO (Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht) ingevoerd, met de zogenaamde omgevingsvergunning als grootste wijziging. De brandweer werkt in dit kader voor de vergunningverlening en het toezicht en handhaving nauw samen met de Milieudienst en de dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Preventie: Vergunningverlening

Bij de verlening van de omgevingsvergunningen voor bouwactiviteiten en gebruiksactiviteiten wordt er getoetst aan de landelijk voorschriften vanuit het Bouwbesluit en het Gebruiksbesluit. Vanaf 1 januari 2012 zijn deze voorschriften samengevoegd en vereenvoudigd in het Bouwbesluit 2012.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In 2012 zal het team toetsing en advies conform de afspraken binnen 10 werkdagen ingediende plannen voorzien van een advies aan de dienst RO/EZ. In het kader van de omgevingsvergunning worden in 2012 naar verwachting:
  - 750 toetsen uitgevoerd voor aanvragen voor een bouwactiviteit;
  - 50 toetsen uitgevoerd voor een gebruiksactiviteit.

Lopend beleid

Preventie: Toezicht en handhaving

De afspraken die in vergunningen worden vastgelegd om brandveiligheid te waarborgen worden gecontroleerd. Dit doen we door toezicht te houden en te handhaven. Voor het efficiënt en effectief handhaven van verleende omgevingsvergunningen is het Beleidsplan 2010-2013 handhaving gemeente Groningen vastgesteld. Hieraan wordt tezamen met de dienst ROEZ en de Milieudienst in 2012 verder invulling gegeven.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De werkwijzen en procedures rondom het integraal handhaven van omgevingsvergunningen zijn geïmplementeerd. De brandweer zal naar verwachting in 2012:
  - 1500 inspecties uitvoeren in het kader van het gebruiksbesluit, waarvan 500 inspecties kamerverhuurpanden
  - 450 inspecties in het kader van de omgevingsvergunning voor bouwactiviteiten uitvoeren tijdens de bouwfase met als doel om ervoor te zorgen dat de maatregelen die geëist zijn in de vergunning ook daadwerkelijk gerealiseerd worden en van goede kwaliteit zijn.

Lopend beleid

Preventie: Voorlichting en advies

Brandveiligheid wordt in belangrijke mate bereikt door het eigen gedrag van inwoners en gebruikers van gebouwen. Voorlichting heeft als doel het veiligheidsbewustzijn van de inwoners en gebruikers te verhogen en het gedrag van inwoners en gebruikers te beïnvloeden. Voorlichting kan dus een belangrijke bijdrage leveren aan het voorkomen van onveiligheid en het beperken van de gevolgen van brand. De brandweer geeft in 2012 onder meer:

- Voorlichting aan studenten tijdens de keiweek en tijdens voorlichtingsactiviteiten via de studenten
- Voorlichting specifiek toegespitst in de ouderenhuisvesting.
- Voorlichting aan leerlingen van basisscholen.
- Algemene voorlichting tijdens de nationale brandpreventieweek in oktober
- Voorlichting aan ondernemers (Keurmerk Veilig Ondernemen)

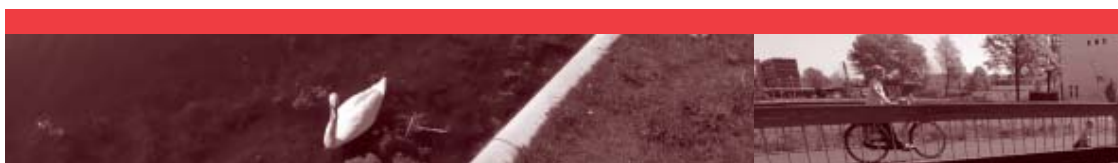
Wezenlijk onderdeel van de voorlichting is het stimuleren van aanschaf van rookmelders om zo de rookmelderdichtheid te verhogen.

Daarnaast geven we adviezen binnen de Gemeente Groningen ten aanzien van bestemmingsplannen en milieuaangelegenheden, het gaat in beide gevallen om 10 à 15 adviezen per jaar.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Vergroten van het veiligheidsbewustzijn en beïnvloeding van het gedrag ten aanzien van de fysieke veiligheid van de inwoners en gebruikers van gebouwen en de ondernemers van de gemeente Groningen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Preparatie: Opleiden en oefenen

Preparatie houdt in voorbereid zijn. Dit doen we onder meer door de medewerkers van de repressieve dienst op te leiden en mogelijke incidenten te beoefenen. In 2010 is er een start gemaakt met de registratie van de oefenmomenten op individueel niveau voor de duikers. Deze pilot zal in 2012 worden doorgetrokken op de vakgebieden brand en hulpverlening. Op deze manier werken we toe naar een persoonlijk oefenpaspoort voor alle repressieve medewerkers. Het opleidingstelsel van de Bon, Brandweeropleidingen Noord Nederland is aangepast conform de nieuwe landelijke eisen. De kostenstijging die gepaard gaat met het nieuwe opleidingstelsel zal naar verwachting via de regionale brandweer kunnen worden gefinancierd uit de extra rijksmiddelen en de extra inwonerbijdrage.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Alle medewerkers beschikken, conform de leidraad oefenen, over een oefenpaspoort
- Alle medewerkers voldoen aan de opleidingseisen uit de Wet Veiligheidsregio's en bijbehorende uitvoeringsbesluiten.

Lopend beleid

Preparatie: Aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten

Bij de voorbereiding op incidenten hoort het hebben van actuele aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten.

Per 1 november 2011 zal de nieuwe meldkamer in Drachten in gebruik genomen zijn. De aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten worden geactualiseerd zodat het openbaar meldsysteem dat in de nieuwe meldkamer gaat draaien met de meest recente gegevens is gevuld.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- In 2012 zijn alle aanvalsplannen en bereikbaarheidskaarten geactualiseerd en gereed gemaakt voor opname in het nieuwe openbaar meldsysteem. Ook zullen we in 2012 de aanvalsplannen uit het systeem verwijderen van objecten die niet meer een aansluiting hebben op het openbare meldsysteem. Daarnaast zullen we voor alle nieuwe objecten die wel een aansluiting krijgen het aanvalsplan gereed hebben op het moment dat het gebouw in gebruik genomen wordt.

Lopend beleid

Preparatie: Controle van brandkranen

De zorg voor een goede bluswatervoorziening is de verantwoordelijkheid van de gemeente. Jaarlijks worden door de brandweer ca. 5.000 brandkranen gecontroleerd. Ook het waterbedrijf voert controles op de brandkranen uit. Het gaat hier om aanvullende technische controles. In de stad Groningen wordt per jaar ongeveer een kwart van het aantal brandkranen aan een dergelijk onderzoek onderworpen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De brandkranen functioneren goed, hebben correcte aanwijsbordjes en zijn goed te bereiken.

Lopend beleid

Repressie: Normen opkomsttijd

Er zijn gedifferentieerde normen voor opkomsttijden van de brandweer, afhankelijk van het incident, het type gebouw, gebruik en de locatie.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Ook in 2012 zal ons streven zijn dat de repressieve dienst in tenminste 80% van de alarmeringen aan de aanbevolen opkomsttijd zal voldoen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Lopend beleid

Alarmcentrale/meldkamer Brandweer

De gemeente Groningen neemt samen met de 22 andere gemeenten in de regio Groningen deel in de gemeenschappelijke regeling Hulpverlening en openbare gezondheidszorg Groningen (H&OG). Onderdeel van de H&OG is de alarmcentrale brandweer. De alarmcentrale neemt 24 uur per dag en 7 dagen in de week hulpverzoeken van burgers in nood aan en dirigeert de hulpverleners snel en efficiënt naar de plaats van het incident. Dit gebeurt vanaf november 2011 in de meldkamer in Drachten waarin de drie noordelijk provincies deze activiteit gezamenlijk hebben geregeld voor zowel politie, brandweer als ambulancezorg.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Hulpverzoeken van burgers in nood worden direct aangenomen en beoordeeld. Waar nodig worden hulpdiensten binnen de daarvoor geldende normtijden naar de plaats van het incident geleid

Beleidsveld

Externe veiligheid

We willen zorgvuldig omgaan met de risico's voor productie, opslag, transport en gebruik van gevaarlijke stoffen. Hiervoor werken we nauw samen met de provincie, regionale brandweer en regio's in het kader van het 'Uitvoeringsprogramma externe veiligheid 2011-2014'.

De gemeente is bevoegd gezag op grond van de Wet milieubeheer (Wm) voor ruim twintig risicobedrijven, waaronder de LPG-tankstations. In 2011 is Besluit Externe Veiligheid Buisleidingen (BEVB) in werking getreden. Het ministerie is hiervoor het bevoegde gezag. Hiervoor is door de gemeente en provincie een inventarisatie uitgevoerd.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Een zo laag mogelijk risico bij productie, opslag, transport en gebruik van gevaarlijke stoffen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Groningen kent haar veiligheidsrisico's. Alle risicovolle inrichtingen en modaliteiten voldoen aan de grenswaarden van het plaatsgebonden risico zoals opgesteld door het Rijk. Zowel alle nieuw opgestelde ruimtelijke plannen als plannen ter actualisatie voldoen aan de actuele wetgeving voor externe veiligheid en bevatten een EV-paragraaf. Uit het BEVB is voor de gemeente één knelpunt naar voren gekomen. De Gasunie heeft tot 1 januari 2014 om dit knelpunt op te lossen, het Ministerie van I&M ziet hier op toe.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Lopend beleid

Externe veiligheid

- Adviseren bij ruimtelijke plannen;
- Uitvoeren EV-toets bij vergunningverlening bij risicobedrijven;
- Samen met de provincie en brandweer uitvoering geven aan het uitvoeringsprogramma EV 2011-2014;
- Vinger aan de pols bij uitvoering BEVB.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Wij blijven een hoge 'basisveiligheid' voor de burgers respecteren. Daarnaast bieden wij, onder voorwaarden, ruimte voor nieuwe ontwikkelingen. Op deze manier proberen wij de gemeente 'zo veilig mogelijk' te houden en te ontwikkelen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Veiligheid								
Dp nr.	Dienst	Bestaand beleid Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
10.1	BSD	Veilige woon- en leefomgeving	571	694	144	144	144	144
10.2		Bedrijvigheid en veiligheid						
10.3		Jeugd en Veiligheid						
10.4	ROEZ	Integriteit en veiligheid	13	60	-	-	-	-
10.5	HVD/MD	Fysieke veiligheid	31.373	32.853	30.647	30.772	31.175	31.163
10.6		Overig veiligheid						
		Totaal lasten	31.957	33.607	30.791	30.916	31.319	31.307
Baten								
10.1	BSD	Veilige woon- en leefomgeving	140	10	-	-	-	-
10.2		Bedrijvigheid en veiligheid						
10.3		Jeugd en Veiligheid						
10.4	ROEZ	Integriteit en veiligheid	2	1	-9	-9	-9	-9
10.5	HVD/MD	Fysieke veiligheid	14.911	15.785	14.078	14.258	14.471	14.687
10.6		Overig veiligheid						
		Totaal baten	15.053	15.796	14.069	14.249	14.462	14.678
		Totaal saldi voor bestemming	-16.904	-17.811	-16.722	-16.667	-16.857	-16.629
		Reserve mutaties						
		Totaal toevoegingen	-	-	-	-	-	-
		Totaal onttrekkingen	-	-	-	-	-	-
		Totaal saldi na bestemming	-16.904	-17.811	-16.722	-16.667	-16.857	-16.629
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst				2012	2013	2014	2015
		Integraal veiligheidsbeleid			625	625	625	-
		Totaal nieuw beleid			625	625	625	-
		Saldo programma + nieuw beleid			-16.097	-16.042	-16.232	-16.629

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

10.1 Veilige woon- en leefomgeving **V 540 duizend euro**

Dit voordeel bestaat uit de volgende onderdelen: verdeling uit de stelpost Leefbaarheid en Veiligheid voor begrotingsjaar (V120 duizend euro), overkoepelende taken van het stedenbeleid (V 175 duizend euro) en 120 duizend euro voor cameratoezicht (V 120 duizend euro).

10.5 Fysieke veiligheid **V 499 duizend euro**

Per 1 januari 2006 is de FLO-regeling vervangen door een levensloopregeling. De lasten van de FLO-regeling vallen in 2012 lager uit (V 636 duizend euro).

Door aanpassing van de begroting aan het actuele prijspeil (nominale compensatie) ontstaat een nadeel (N 343 duizend euro).

De overige verschillen worden voornamelijk verklaard door de opgenomen bezuinigingstaakstellingen (V 260 duizend euro) en inspecties kamerverhuurpanden (N 70 duizend euro).

PROGRAMMA 11 STADHUIS EN STADJER

Klantcontacten en informatie voor burgers organiseren

Het programma Stadhuis & Stadjer is gericht op de verbetering van de dienstverlening vanuit het perspectief van de burger, ondernemers en instellingen.

Belangrijk daarbij is dat de burgers, ondernemers en instellingen 'de gemeente' ervaren als één geheel, en niet als afzonderlijke diensten, afdelingen en loketten.

In onze mondelinge, schriftelijke en elektronische contacten met de burger zijn we vriendelijk, correct, vlot en volledig. En bij alles werken we efficiënt. Informatie hoeft maar één keer aan ons doorgegeven te worden.

We willen burgers, ondernemers en instellingen zoveel mogelijk betrekken bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid. Om dat te kunnen doen, streven we naar transparantie en we spelen proactief in op hun informatiebehoefte. Adequate informatievoorziening is een voorwaarde voor het creëren van betrokkenheid. Daarnaast zorgen we ervoor dat we als gemeente openstaan voor signalen uit de samenleving.

Bij het realiseren van onze ambities maken we gebruik van moderne ICT-toepassingen (internet).

Als een dienst of product wordt aangevraagd, is de status van de aanvraag on-line in te zien.

Afspraken over servicenormen zijn vastgelegd in het kwaliteitshandvest.

Dienstverlening en communicatie zijn aparte vakgebieden waarvan de achterliggende principes integraal onderdeel moeten zijn van het werk van de gehele organisatie en elke individuele medewerker.

Daarom werken we aan de verdere professionalisering van al onze medewerkers!

Relevante beleidsnota's

Huisstijlnota, augustus 2008

Communicatievisie 'De Groningse visie op communicatie', april 2009

Visie publieke dienstverlening 2014 'naar de Groningse maat', oktober 2009

Kadernota burgerparticipatie, januari 2011

Uitvoeringsplan 2011 publieke dienstverlening, voorjaar 2011

Ontwikkelplan KCC, mei 2011

Kanalenstrategieplan, mei 2011

Nota sociale media '#ggsm', juni 2011

Evaluatie wijkcommunicatie gemeente Groningen, juni 2011

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

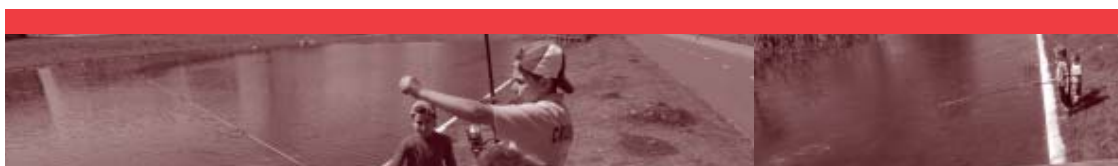
STADHUIS EN STADJER

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Contact met de burger
- 2 Beleidscommunicatie
- 3 Publieke Dienstverlening
- 4 Overige Stadhuis en Stadjer

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

CONTACT MET DE BURGER

Contact met de burger gaat over de verbetering van de dienstverlening via alle kanalen. De afgelopen jaren is vooral aandacht besteed aan de optimalisering van de afzonderlijke kanalen van dienstverlening. In 2012 en de jaren daarna ligt de focus vooral op het gebundeld afhandelen van klantcontacten in één gemeentelijk Klantcontact Centrum Groningen. We willen de burger een makkelijke en eenduidige entree bieden om in contact te komen met onze gemeente. Hiermee geven we aan dat we voor de burger één gemeente zijn. Voor het meest gebruikte kanaal telefonie doen we dit door over te gaan op het 14 050 nummer. Met een 14+netnummer krijgt de gemeente één telefonische hoofdingang en komt de burger uit bij het Klant Contact Centrum waar hij terecht kan met al zijn vragen. Het KCC zorgt er vervolgens voor dat de beller bij de juiste medewerker terecht komt. In het KCC wordt bewust gestuurd op het halen van de gemeentelijke servicenormen. Deze staan beschreven in het kwaliteitshandvest.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Contact met de burger bedraagt 136 duizend. Deze lasten worden gedekt uit algemene middelen.

Beleidsvelden

- Loketten en balies
- Telefoon en post
- Internet
- Kanaalsturing

Beleidsveld

Loketten en balies

Doelen

Wat willen we bereiken?

In 2012 blijven we ons richten op de regulering van publieksstromen bij balies door het verder inzetten van het werken op afspraak voor steeds meer gemeentelijke producten. De burger kan een afspraak maken via internet en kan langskomen op een moment dat schikt.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Uit het klanttevredenheidsonderzoek 2011 bij de balies van de DIA, RO/EZ en Sozawe blijkt dat burgers de wachttijd gemiddeld met het cijfer 8 beoordelen. Ook blijkt dat de burger deskundigheid van de baliemedewerker belangrijker vindt dan de wachttijd bij de balies. De dienstverlening wordt in totaliteit door de burgers volgens dit klanttevredenheidsonderzoek gewaardeerd met een 7,8.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Meer op afspraak werken

We gaan verder met het werken op afspraak, dat wordt voor steeds meer gemeentelijke producten en diensten mogelijk. We stimuleren dat mensen vaker dan nu internet gaan gebruiken zodat een bezoek op locatie niet nodig is (zie ook bij Beleidsveld kanaalsturing).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	<h3>Telefoon en post (brieven en mail)</h3> <p>De manier waarop medewerkers van de gemeente Groningen communiceren met de burger is een belangrijk onderdeel van de visie op dienstverlening. Door het opzetten van een Klantcontact Centrum Groningen willen we de kwaliteit van de dienstverlening voor de burger verhogen. We richten ons hierbij eerst op de efficiëntere inrichting van het kanaal telefonie. Dat houdt in dat we de organisatie zo inrichten dat de burger in 80% van de gevallen in één keer het goede antwoord krijgt als er wordt gebeld met het Klantcontact Centrum Groningen. Voor de resterende 20% van de telefoongesprekken waarvoor contact met een medewerker uit de backoffice nodig is, sturen we op de bereikbaarheid van die medewerkers. Als de backoffice niet bereikbaar is als de burger belt zorgen we ervoor dat de burger binnen 24 uur wordt teruggebeld, het initiatief hiervoor ligt bij onze organisatie.</p>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>We willen klantcontacten zo efficiënt mogelijk uitvoeren. Dat houdt in dat we voor telefonie het totale volume aan telefoonverkeer willen verminderen. We sturen op "in één keer goed", dat houdt in dat de burger zo veel mogelijk in één keer het goede antwoord krijgt en niet vaker hoeft te bellen.</p> <p>We willen de mailcontacten zoveel mogelijk concentreren binnen het Klantcontact Centrum Groningen. Hiermee organiseren we het mailverkeer zodanig dat algemene vragen in één keer beantwoordt worden en er niet zoals bij de telefonische dienstverlening gestuurd wordt op 80% in één keer goed.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>We kennen een erg hoog percentage telefoonverkeer in vergelijking met gemeenten van dezelfde omvang. Dat betekent dat we nog sterk kunnen verbeteren.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>Klantcontacten</p> <p>We gaan klantcontacten steeds meer bundelen. Op basis van een integraal ontwikkelplan bouwen we het KCC verder uit. In 2012 werken we aan het bundelen van gemeentelijke klantcontacten via het Klant Contact Centrum Groningen. De gemeente is voor algemene vragen voortaan bereikbaar met het 14 050 nummer, het 14+ nummer volgens het model Antwoord. Het doel van dit model is ervoor te zorgen dat burgers sneller en begrijpelijker, maar vooral ook het juiste antwoord krijgen op hun vragen.</p>
Beleidsveld	<h3>Internet</h3>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>We willen de burger zoveel mogelijk zelf laten doen via het internet. Op het moment dat de burger het past. E-dienstverlening willen we daarom verder uitbouwen. Ook willen we de content op de website goed organiseren. Dit is van belang voor een efficiënte organisatie van het gemeentelijke klantcontact. Daarnaast werken we in 2012 aan verbetering van het kennismanagement.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>We zijn bezig met het uitbreiden van ons productaanbod via internet. Hiermee willen we zoveel mogelijk producten volledig geautomatiseerd leveren aan de burger. De gemeente scoorde in 2011 een 70ste plaats op de ranglijst van overheidsmonitor.nl. Deze relatief lage score wordt veroorzaakt door het niet gebruiken van een aantal landelijke standaarden. Verder scoort de gemeente lager dan zou kunnen op het gebied van integrale dienstverlening via internet. Dit houdt in dat de burger een aanvraag compleet via internet kan afdoen.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>Internet</p> <p>We sluiten in 2012 zoveel mogelijk aan op standaarden en we ontsluiten meerdere producten integraal via het web.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Kanaalsturing

Kanaalsturing houdt in dat we bewust beleid hebben op het sturen van burgers naar de verschillende kanalen van dienstverlening. Kanaalsturing heeft een directe relatie met efficiency van de organisatie. We willen veel meer transacties via het internet afhandelen. Daardoor hoeven er minder andere (duurdere) kanalen zoals telefonie en balie te worden ingezet.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen dat op de verschillende domeinen van dienstverlening klantcontacten zoveel mogelijk via internet verlopen. In 2012 werken we eraan om in 2013 te zorgen voor een stijging van de transacties via internet met 20%. De baliebezoeken zonder afspraak dalen met 10%, die op afspraak daarentegen met 20%. Er komt 12,5% minder aan telefoongesprekken en de inzet is dat het postvolume daalt met 5%.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Op alle kanalen zijn verbeteringen mogelijk, de meest in het oog springende verbetermogelijkheden liggen op het gebied van het internet- en het telefoonkanaal.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Kanaalsturing

We hebben acties geformuleerd op het gebied van kanaalsturing en zijn deze aan het uitvoeren. Op concerniveau staan de concrete acties benoemd in een concernkanalenstrategieplan. Dat plan voeren we in 2012 verder uit.

Overzicht van de normen publieke dienstverlening, gerangschikt naar de kanalen.

BALIE

	Norm conform visie 2014	Toelichting
■ Wachtijd vrije inloop 15 minuten	■ 80%	■ Resultaat 2011: 95%
■ Wachtijd op afspraak 5 minuten	■ 95%	■ Resultaat 2011: 65%
■ Klanttevredenheid	■ 7,7 (1)	■ Resultaat 2010: 7,2

BRIEVEN EN MAIL

	Norm conform visie 2014	Toelichting
■ Binnen 5 dagen ontvangstbevestiging	■ 98%	■ Wordt niet gemeten
■ Binnen 6 weken antwoord (3)	■ 100%	■ 83% (2)
■ Burgerwaardering	■ 7,7 (1)	■ 7,8 (2)

TELEFONIE

	Norm conform visie 2014	Toelichting
■ 80% opnemen binnen 15 sec	■ 80%	■ 85% (4)
■ 80% doorverbindingen max 45 sec	■ 80%	■ 80% (4)
■ 80% gesprekken beantwoorden in 1ste contact	■ 80%	■ 63%
■ 90% van de gesprekken inhoudelijk juist en volledig in de frontoffice	■ 90%	■ 51% (4)
■ 90% van de gesprekken inhoudelijk juist en volledig in de backoffice	■ 90%	■ 72% (4)

INTERNET

	Norm conform visie 2014	Toelichting
■ Landelijk benchmarkgemiddelde gemeentelijke website	■ 6,8	

DIENSTVERLENING ALGEMEEN

■ Tevredenheid over dienstverlening algemeen 7,7(1)	Omnibusonderzoek 2011: 7,2
---	----------------------------

(1) Hier hanteren we het landelijke gemiddelde.

(2) Cijfer uit laatste audit schriftelijke bereikbaarheid

(3) De norm voor e-mails is dat er 80% binnen 24 uur (werkdag) wordt afgehandeld, uit het laatste mystery onderzoek emails blijkt dat dit in 2011 70% is.

(4) Cijfer uit laatste onderzoek telefonische bereikbaarheid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

BELEIDSCOMMUNICATIE

We willen dat burgers, ondernemers en instellingen tijdige, volledige en juiste informatie van ons ontvangen. Deze informatie stelt hen in staat om te participeren in de totstandkoming en uitvoering van gemeentelijk beleid. Leidende principes hierbij zijn de informatiebehoefte van de doelgroepen, het maken van 'communiceerbaar beleid' en de (wettelijke) vereisten die aan overheidscommunicatie worden gesteld, zoals openbaarheid en transparantie. Ook streven wij naar het aanbieden van informatie 'op maat'. Soms is dat massamediaal, steeds vaker is dat wijkgericht of zelfs individueel.

Steeds meer informatie-uitwisseling gebeurt digitaal via de gemeentelijke website, de Groningen portal, elektronische nieuwsbrieven en sociale media. Aan 'de achterkant' plaatsen de vele gemeentelijke 'informatie-eigenaren' in toenemende mate hun informatie zelf op het net. Met een goede structuur en vormgeving moet het voor burgers en andere doelgroepen gemakkelijker worden de door hen gewenste informatie te vinden en erop te reageren. Efficiency en gebruikersvriendelijkheid zijn de sleutelwoorden bij de inzet en ontwikkeling van de gemeentelijke digitale voorzieningen.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Beleidscommunicatie bedraagt 823 duizend euro. Deze lasten worden gedekt uit de algemene middelen.

Beleidsvelden

- Faciliteren van informatieoverdracht (actief en passief) tussen gemeente en doelgroepen.
- Faciliteren van (burger)participatie bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid.
- Ontwikkelen en beheren van een passende (digitale) communicatie-infrastructuur.

Beleidsveld

Faciliteren van informatieoverdracht (actief en passief) tussen gemeente en doelgroepen

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen bereiken dat we bij de 'communicatie relevante' beleidsdossiers goed in beeld hebben wie er door dit beleid geraakt wordt en in welke hoedanigheid (krachtenveldanalyse). Dit geldt voor alle fasen van beleid, ook de uitvoering. Verder willen we dat binnen het beleidsproces wordt nagedacht over de inhoudelijke boodschap voor de burger. Ook willen we dat de belangrijke beleidsmomenten overgenomen worden op een 'communicatiekalender' zodat het beleidsproces de juiste contactmomenten kent. Voor onze organisatie willen we de beschikbare communicatie-ondersteuning effectiever en efficiënter inzetten.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De communicatie-adviseurs binnen onze gemeente zijn voor een groot deel getraind in het werken met de factor-C methodiek. In sommige diensten is deze communicatietraining ook door beleidsmakers gevolgd. Sinds 2010 zijn er beleidsprocessen die volgens de factor-C methode communicatief begeleid en ondersteund zijn. Op dit moment is de communicatie-ondersteuning nog per dienst georganiseerd en zijn er grote verschillen in capaciteit en benutting ervan.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

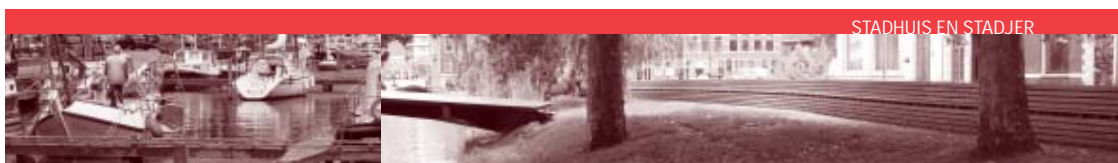
Verdere professionalisering communicatieadviseurs

We gaan ons richten op verdere professionalisering van de communicatieadviseurs. Deze krijgen een meer faciliterende rol in plaats van een uitvoerende. De voorziene schaalvergroting door de concentratie van bedrijfsvoeringsfuncties biedt kansen om door specialisatie de kwaliteit te verbeteren.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De meeste communicatieadviseurs moeten bij de start van de PIJOFACH-concentratie uit de voeten kunnen met een min of meer gestandaardiseerd pakket van adviserende activiteiten. Daarnaast moet bij deze start duidelijk zijn welke overige communicatiefuncties nodig zijn en hoe hierin voorzien kan worden.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Ontwikkelen intake-instrument

We willen de vraag en het aanbod van/ communicatieondersteuning dichter naar elkaar toe brengen door het ontwikkelen van een goed 'intake-instrument'.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Bij de effectuering van de PIJOFACH-concentratie moet het werken met het intake-instrument ingevoerd zijn.

Beleidsveld

Faciliteren van (burger)participatie bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid

Doelen

Wat willen we bereiken?

Begin 2011 heeft uw raad de kadernota Burgerparticipatie vastgesteld. Daarin zijn de doelen en hoofdlijnen voor het (burger)participatiebeleid neergelegd. De volgende stap is dat we de kadernota gaan uitwerken tot een implementatieplan.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Informeren en *consuleren* vindt veelvuldig plaats, op verschillende manieren bij verschillende onderwerpen. We richten ons daarbij vooral op de onderste treden van de 'participatie-ladder'.

In sommige gevallen worden burgers betrokken bij de ontwikkeling van plannen of bij de toedeling van budgetten (o.a. NLA). Er zit echter nog te weinig lijn in, het is vaak zeer verschillend van opzet, rollen zijn niet altijd duidelijk, de informatie-verstrekking meestal niet *vroegtijdig*. Er wordt te weinig geëvalueerd en ervaring uitgewisseld, waardoor er onvoldoende wordt geleerd.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Burgerparticipatie

We gaan deelnemen aan de landelijke benchmark Burgerparticipatie. De uitkomsten hiervan benutten we bij het opstellen van het implementatieplan. Door het project Wijkcommunicatie werken we aan de doelstelling om *alle* openbare informatie – digitaal – te ontsluiten, en bijvoorbeeld op wijkniveau gemakkelijk vindbaar te maken. Ook de inzet van sociale media speelt hierbij een rol. Meer (structurele) inzet van de Factor-C methode zal moeten leiden tot een vroegtijdige en systematische aanpak bij het inrichten van de participatie bij het maken van plannen en projecten. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om te komen tot inrichting van een centraal 'expertisepunt' Burgerparticipatie, waar kennis en ervaring worden gebundeld en gemeentebreed beschikbaar gesteld. Op dit moment hebben we geen middelen hiervoor. In de najaarsnota komen we hier op terug.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- De benchmark Burgerparticipatie geeft ons zicht op de sterke en zwakke punten van de Groninger aanpak en organisatie op het gebied van Burgerparticipatie. De uitkomsten ervan zijn verwerkt in het implementatieplan. Het werken met digitale projectdossiers en de internet-toegankelijkheid daarvan is (meetbaar) toegenomen. Er wordt geëxperimenteerd met de inzet van sociale media, vooral waar het gaat om 'coproduceren' en 'meebeslissen'. Tenminste bij grotere projecten en plannen bevat de startnotitie naast/in de communicatie-paragraaf ook een participatieplan, opgesteld op basis van een Factor-C analyse. Tot slot ligt er een voorstel voor de inrichting van een 'expertisepunt Burgerparticipatie'.

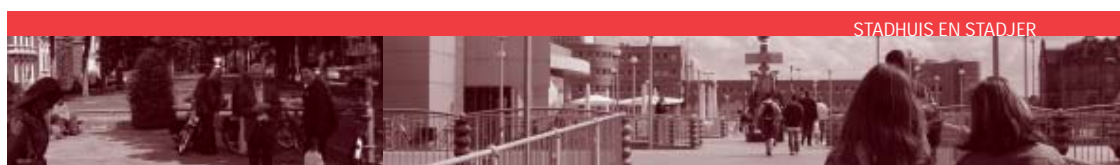

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	Ontwikkelen en beheren van passende (digitale) communicatie-infrastructuur
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Burgers moeten op een zo gebruikersvriendelijk en efficiënt mogelijke wijze kennis kunnen nemen van gemeentelijke informatie. Het aanbieden van informatie op wijkniveau heeft hierbij onze bijzondere interesse. Voor alle structurele communicatiemiddelen geldt dat ze duidelijk de signatuur van één gemeentelijke organisatie als afzender kennen.</p> <p>Het plaatsen en up-to-date houden van inhoudelijke informatie (content) is een verantwoordelijkheid die duidelijk en op de juiste plaats belegd moet worden. Dat vergt een goed doordacht organisatiebreed content-managementbeleid.</p> <p>De infrastructuur voor interne communicatie zal moeten worden aangepast.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>De website is in 2010/2011 geheel vernieuwd en ook zijn er wijkpagina's gebouwd. Het gemeentelijke internet draait op verouderde programmatuur en is nog sterk vanuit diensten opgebouwd. De concernhuisstijl is ontwikkeld en wordt in toenemende mate goed toegepast op gemeentelijke uitingen.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <hr/> <p>Beter inrichten contentbeheer website</p> <p>We gaan de rollen en taken binnen de gemeentelijke organisatie beter beleggen zodat de juiste informatie geplaatst en beheerd wordt. On-line dossiervorming en wijkgerichte informatie hebben hierbij bijzondere aandacht. We maken afspraken zodat informatie duidelijk, betekenisvol en vooral vindbaar is. Voor wijkcommunicatie hebben we aanvullend middelen nodig. In de najaarsnota komen we hier op terug.</p> <hr/> <p>Vernieuwing intranet</p> <p>We gaan het gemeentelijke intranet opnieuw inrichten en vormgeven zodat het een passend medium is voor de veranderende organisatie. Daarbij gaan we het intranet in 2012 integreren met het medewerker-sportaal.</p> <hr/> <p>Organisatiebrede huisstijl</p> <p>We ontwikkelen de gemeentelijke huisstijl door. We onderzoeken de mogelijkheden tot verdere uniformering en standaardisering onderzoeken en waar mogelijk benutten.</p> <p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ In 2012 is het content-managementbeleid geformuleerd en deels geïmplementeerd. De eerste fase van het vernieuwde intranet is een feit en binnen de huisstijl hebben we uniformerende kaders en (half)producten aan het assortiment toegevoegd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

PUBLIEKE DIENSTVERLENING

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Publieke dienstverlening bedraagt 17,4 miljoen euro. De lasten worden gedekt uit leges burgerzaken 4,3 miljoen euro, perceptiekosten belastingen 2,5 miljoen euro, overige opbrengsten 700 duizend euro, algemene middelen 10,3 miljoen euro en een toevoeging aan de reserves 400 duizend euro.

Beleidsvelden

- Gemeentelijk informatiecentrum
- Burgerzaken
- Belastingen
- Rechtsbescherming

Beleidsveld

Gemeentelijk informatiecentrum

Informatievoorziening aan burgers en gemeentebestuur, interactiebevordering tussen burgers en bestuur, uitgifte Stadspas en informatieve dienstverlening aan diensten en concern.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Het GIC/KCC steeds verder professionaliseren. Inrichten op basis van beschikbare callcenter-faciliteiten zoals managementinformatiesystemen, kennismanagement en de inrichting van een medewerkersportal.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Pilots op het terrein van klantmanagementsysteem en medewerkersportal zijn in 2011 gestart en worden in 2012 doorontwikkeld naar een structurele inrichting binnen het GIC/KCC. Indien de nieuwe telefooncentrale in 2012 operationeel is, zal de professionalisering op het terrein van telefonie een volgende fase ingaan. Telefonische klantcontacten worden dan afgehandeld in een call-centre achtige omgeving. Daarnaast zullen deze contacten verwerkt worden in een kennismanagementsysteem. Door registratie van aard en duur van de gesprekken kan de dienstverlening hiermee verder worden verbeterd.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Gemeentelijk informatiecentrum

- Inrichten van het klantmanagementsysteem en medewerkersportal.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Goede (monitor op de) bereikbaarheid en klanttevredenheid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Burgerzaken

De werkzaamheden van het beleidsveld Burgerzaken zijn:

- het uitvoeren van de Wet Gemeentelijke Basisadministratie persoonsgegevens in de meest brede zin (waaronder de Burgerlijke Stand) en diverse bijzondere wetten;
- het organiseren van verkiezingen, referenda en het uitvoeren van noodwetgeving.
- het verstrekken van de volgende producten: reisdocumenten, rijbewijzen, afschriften, verklaringen omtrent het gedrag, huwelijk, geboorte en overlijden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Alle bovengenoemde taken tijdig, juist en rechtmatig uitvoeren.

Burgerzaken:

De afdeling Burgerzaken wil de kwaliteit van de GBA minimaal op het landelijk voorgeschreven niveau houden. De jaarlijkse GBA audit is hiervoor het meetinstrument. Het bronbeheer van de basisregistratie personen wordt verder geprofessionaliseerd binnen de afdeling Burgerzaken. Deze afdeling is de leverancier van persoonsgegevens voor de gehele overheid.

Publiekszaken:

De burgers zijn tevreden over de kwaliteit van dienstverlening aan de balie. Het laatste klanttevredenheidsonderzoek (medio 2011) leverde gemiddeld een cijfer 8 op voor de dienstverlening aan de balie. Continuering van deze resultaten is het doel. Kanaalsturing zal steeds meer toegepast worden om de klantenstromen te beïnvloeden. (zie ook het deelprogramma Contact met de burger).

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Burgerzaken:

De kwaliteit van de GBA voldoet nu voor de onderdelen proces en privacy en voor wat betreft de integriteit van de (persoons-) gegevens aan de wettelijk vastgestelde norm.

Publiekszaken:

Het klanttevredenheidsonderzoek van 2011 laat een tevreden klant zien. Vasthouden aan een dergelijk resultaat vormt de basis voor de activiteiten in 2012.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Vortzetting lopend beleid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Belastingen

De werkzaamheden van afdeling Belastingen zijn:

- Het opleggen en invorderen van gemeentelijke belastingaanslagen.
- Het behandelen van daartegen ingediende bezwaar- en verzoekschriften.
- Het vaststellen van de waarde van alle woningen en bedrijven in de stad (uitvoering Wet WOZ).

Doelen

Wat willen we bereiken?

- Het rechtmatig en tijdig uitvoeren van de bovengenoemde taken.
- Het realiseren van de begrote belastingopbrengsten.

Analyse Hoe staan we ervoor?

De voorbereidingen voor de uitvoering van de belastingtaken voor de DAL-gemeenten (Delfzijl, Appingedam en Loppersum) en het vervroegen van de aanslagoplegging met één maand zijn in volle gang.

Activiteiten

Wat gaan we ervoor doen?

Heffen belastingen

- We heffen op een efficiënte wijze belasting, met verschillende soorten belastingen.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid met als nieuwe accenten de uitvoering van de belastingtaken voor de DAL-gemeenten (Delfzijl, Appingedam en Loppersum) en het vervroegen van de aanslagoplegging met één maand.

Doorberekening kosten

- We gaan voor de producten en diensten waar dat mogelijk is de kosten in rekening brengen bij de gebruikers.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid

Kostendekkendheid

- we gaan zodanige tarieven hanteren dat gebruikers de volledige kostprijs betalen voor onze producten en diensten;
- indien de toegankelijkheid tot een voorziening of marktwerking daartoe aanleiding geeft, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld;
- indien het handhaven van de openbare orde en veiligheid dat wenselijk maakt, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

- Voortzetten lopend beleid

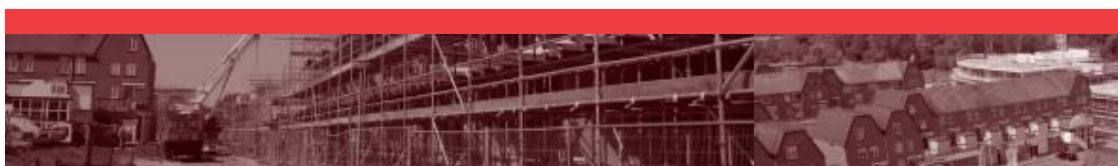
Kwijtschelding

- We verlenen kwijtschelding aan mensen op het sociale minimum en aan ondernemers (voor hun privé-belastingsschulden). Kwijtschelding wordt verleend voor de volgende belastingen:
  - hondenbelasting, alleen voor de eerste hond en tot 60% afvalstoffenheffing.
  - Afvalstoffenheffing. Mensen die vijf jaar of langer op het sociale minimum zitten, krijgen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. De andere kwijtscheldingsgerechtigden krijgen 57% van het aanslagbedrag kwijtgescholden.

VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT

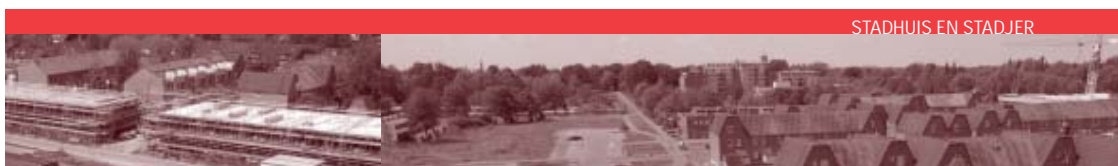
- Voortzetten lopend beleid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld	<h3>Rechtsbescherming</h3> <p>De volgende werkzaamheden worden door de afdeling rechtsbescherming uitgevoerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ advisering aan ons college over bezwaarschriften; ■ advisering aan de gemeentelijke organisatie over rechtspositionele zaken; ■ bepleiten van het gemeentelijk standpunt bij (hoger) beroepsprocedures bij de bestuursrechter; ■ overleg met burgers en met de gemeentelijke organisatie om te onderzoeken of een oplossing voor het geschil mogelijk is; ■ ondersteuning van de algemene commissie voor bezwaarschriften en van de (bezwaar)commissie voor algemene rechtspositionele aangelegenheden.
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Optimalisering van de kwaliteit van besluitvorming in de bezwaarprocedure. Primair zijn de werkzaamheden gericht op advisering over bezwaarprocedures en over (een juiste en uniforme) toepassing van gemeentelijk rechtspositiebeleid. De advisering (en voorlichting) over de rechtspositie is mede gericht op verbetering van de primaire besluitvorming in de organisatie.</p> <p>Een steeds belangrijker onderdeel van de werkzaamheden van de afdeling is het onderzoeken van de mogelijkheden om het gerezen geschil op te lossen, hetzij doordat de betreffende dienst het bestreden besluit herziet, hetzij doordat partijen in overleg tot een oplossing komen.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Als gevolg van de werkwijze waarbij wordt getracht het geschil op te lossen door contact te zoeken met de indiener, worden jaarlijks zo'n 20%-30% van de geschillen opgelost. Deze werkwijze zal ook in de toekomst worden voortgezet.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"><p>Rechtsbescherming</p><p>De afdeling Rechtsbescherming beoordeelt of er een andere mogelijkheid is om het geschil op te lossen dan door het voeren van een procedure, bijvoorbeeld door overleg en geschillenbeslechting en zoekt daarbij actief contact en communicatie met de burgers/belanghebbenden.</p><p>Als een oplossing niet mogelijk is, zal zo snel mogelijk een beslissing op bezwaar worden genomen waarin (nogmaals) wordt uitgelegd waarom het besluit is genomen.</p><p>VERWACHT/BEOOGD RESULTAAT</p><ul style="list-style-type: none"> ■ Voortzetten lopend beleid </div>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 4

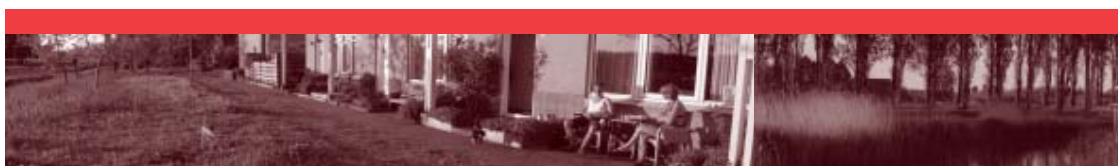
OVERIGE STADHUIS EN STADJER

Binnen het programma Stadhuis en Stadjer, hebben we nog niet alle lasten kunnen toerekenen aan de juiste deelprogramma's. Dit betreffen vooral kapitaallasten welke we voorlopig hebben opgenomen bij het deelprogramma overige.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overige Stadhuis en Stadjer bedraagt 87 duizend euro welke worden gedekt uit de algemene middelen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Stadhuis en Stadjer								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
11.1	ROEZ	Contact met de burger	76	59	136	136	136	136
11.2	BSD/ROEZ	Beleidscommunicatie	681	490	823	823	823	823
11.3	DIA	Publieke dienstverlening	17.619	17.436	17.448	17.471	17.494	17.517
11.4	DIA	Overig Stadhuis en Stadjer	153	85	87	87	87	87
Totaal lasten			18.529	18.070	18.494	18.517	18.540	18.563
Baten								
11.1	ROEZ	Contact met de burger	23	14	61	61	61	61
11.2	BSD/ROEZ	Beleidscommunicatie	602	62	408	408	408	408
11.3	DIA	Publieke dienstverlening	7.480	7.336	7.522	7.522	7.522	7.522
11.4	DIA	Overig Stadhuis en Stadjer	48	-	-	-	-	-
Totaal baten			8.153	7.412	7.991	7.991	7.991	7.991
Totaal saldi voor bestemming			-10.376	-10.658	-10.503	-10.526	-10.549	-10.572
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			-	-	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen			-	-	30	30	30	30
Totaal saldi na bestemming			-10.376	-10.658	-10.473	-10.496	-10.519	-10.542

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

11.3 Publieke dienstverlening

Met ingang van de begroting 2012 is het deelprogramma Publieke dienstverlening geplaatst onder het programma Stadhuis en Stadjer. Voorheen maakte dit deelprogramma onderdeel uit van het programma overig.

Op het programma zijn geen afwijkingen groter dan 250 duizend euro.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

PROGRAMMA 12 BEDRIJFSVOERING

Efficiënt, samenwerkend, verantwoord

We streven naar een efficiënte en op samenwerking gerichte organisatie die zoveel mogelijk integraal werkt. Dat betekent samenwerken met elkaar, met de collega's van andere diensten en met anderen.

Als grote werkgever en opdrachtgever wil de gemeente het goede voorbeeld geven. We hechten veel waarde aan modern werkgeverschap, duurzaamheid en sociale verantwoordelijkheid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

BEDRIJFSVOERING

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Innovaties
- 2 Personeel
- 3 Facilitaire dienstverlening
- 4 Overige Bedrijfsvoering

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

INNOVATIES

Het deelprogramma Innovaties heeft vooral betrekking op de innovaties binnen de bedrijfsvoering en organisatieontwikkeling. Personeel en Organisatie hebben we ondergebracht een afzonderlijk deelprogramma. Dat geldt eveneens voor de Facilitaire dienstverlening.

Binnen de gemeente Groningen zijn ingrijpende veranderingen nodig in de PIJOFACH-functies (Personeel, Informatie, Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Automatisering, Communicatie en Huisvesting) om een basis te leggen voor een flexibelere organisatie en om de bezuinigingen te kunnen realiseren. Onze ambitie is te komen tot een efficiënte en effectieve samenwerking binnen de bedrijfsvoering van de gemeente Groningen. Het motto hierbij is: Centraal wat kan en decentraal wat moet. Vanuit deze ambitie hebben wij de volgende opdracht geformuleerd:

'Ontwikkel een nieuwe gezamenlijke PIJOFACH-organisatie die goedkoper (10 miljoen minder in 2014), duurzamer en professioneel wordt.'

De contouren van de toekomstige PIJOFACH organisatie zijn opgesteld. We kiezen voor een Shared Service Center (SSC) als ontwikkelrichting voor 'dat wat centraal kan' "Er is sprake van een SSC als binnen een organisatie alle processen die op een ongeveer vergelijkbare wijze worden of kunnen worden uitgevoerd, zijn samengevoegd in een nieuwe, semi- autonome, resultaatverantwoordelijke eenheid die op basis van afspraken haar diensten aan andere eenheden levert. Het doel van een SSC is de servicekwaliteit te verbeteren en tegelijkertijd kosten te besparen".

Door de PIOFACH organisatie zo in te richten dat zij in staat is om blijvend aan de veranderende vraag van het primaire proces te voldoen, sluit zij aan bij de vraaggerichte visie uit het Collegeprogramma.

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Innovaties bedraagt 3,9 miljoen euro. Deze lasten worden gedekt uit de algemene middelen.

Beleidsvelden

- Informatisering en automatisering
- Financiën en Control
- Inkoop
- Bestuurlijk en Juridische Zaken

Beleidsveld

Informatisering en automatisering

Doelen

Wat willen we bereiken?

Vanuit het besef dat ICT een essentiële factor is voor de innovatie van de gemeentelijke dienstverlening, de organisatie en het bestuur, streven we de volgende doelen na:

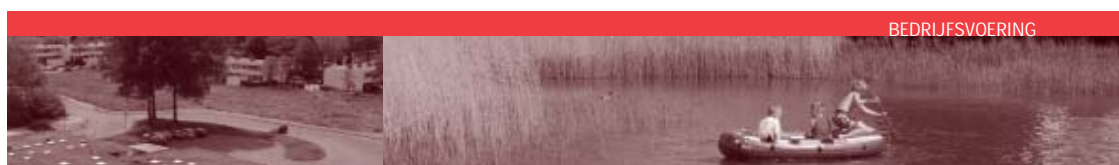
- versterking van de sturing en de beheersing van ICT ontwikkeling en -beheer;
- meer gemeenschappelijke informatie- en communicatievoorzieningen;
- een open informatiehuishouding die ten dienste staat van de samenleving en andere instanties;
- een professionele I&A functie die betere ondersteuning biedt bij organisatieontwikkeling;
- een efficiëntere bedrijfsvoering door een betere en innovatieve inzet van ICT.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Met de dit jaar uitgevoerde reorganisatie is een basis gecreeerd voor verdere professionalisering van de I&A-functie. De vordering met betrekking tot de overige doelen was hiervan afhankelijk. De technologische, organisatorische en beleidsmatige uitdagingen op ICT-gebied zijn echter talrijk en het veranderingsvermogen van de I&A-functie dient hier op aan te kunnen blijven sluiten. Om op termijn te kunnen blijven beantwoorden aan het belang van ICT voor de organisatie is ook innovatie van de I&A-functie zelf nodig. Een onafhankelijke audit zal eind 2011 inzicht geven in de stand van zaken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Informatisering en automatisering

Eén van de belangrijkste speerpunten in 2012 is de invoering van een nieuw besturingsmodel in lijn met de actuele organisatieontwikkeling waardoor de sturing en beheersing van het grote aantal ICT ontwikkelingen wordt verbeterd. Op het vlak van de techniek zal de vernieuwing van de digitale werkplek een omvangrijke ontwikkeling zijn waardoor betere samenwerking en het nieuwe werken wordt ondersteund. Met een ambitieus programma digitalisering gaan we werken aan efficiëntere bedrijfsprocessen, betere dienstverlening, meer transparantie en flexibilisering van onze organisatie. In een aantal pilots zal ook een meer innovatieve inzet van ICT worden beproefd, waardoor fundamentele vernieuwing van onze bedrijfsprocessen mogelijk wordt. En door samen te werken met externe partners op het gebied van personeel en ICT- dienstverlening werken we aan de toekomstvastheid van de I&A- functie. Eind 2011 zal een strategisch ICT- beleid worden ontwikkeld om de sturing op de I&A- functie beter te verankeren in het collegebeleid, in lijn met het toenemende belang van ICT voor de gemeente

Beleidsveld

Financiën en Control

Doelen

Wat willen we bereiken?

De gemeente Groningen wil goede informatie op de juiste momenten met een goede kwaliteit, op basis waarvan de juiste besluiten genomen kunnen worden.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Financiën en Control

Op 6 juni 2011 is een start gemaakt met het werken met DaFinci. Dit systeem zorgt niet alleen voor een integratie van verschillende administraties, ook wordt via eenvoudige vastlegging en uniforme werkprocessen een flinke verbetering van de kwaliteit van de bedrijfsinformatie mogelijk. Waar mogelijk wordt het financiële beleid van de gemeente verder aangepast om uniform werken verder door te voeren.

Beleidsveld

Inkoop

Doelen

Wat willen we bereiken?

Het implementeren van een professionele inkooporganisatie, zodanig dat de gemeente op de meest efficiënte wijze de juiste producten en/of diensten inkoop bij de meest geschikte leverancier tegen een goede prijs, met in acht nemen van de wet- en regelgeving.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Energie

Als gemeentelijke organisatie zijn we een grote gebruiker van energie. In totaal heeft de gemeente ongeveer 250 gebouwen in eigendom. In een deel daarvan werken ambtenaren en andere worden vooral bezocht door stadgers (zwembaden, scholen, cultuurcentra etc.). De energierekening bedraagt jaarlijks circa 9 miljoen euro. Het is belangrijk en voordelig om het gemeentelijk vastgoed te verduurzamen. Doordat het vastgoedbeheer op verschillende plekken belegd is binnen de gemeente is het lastig om hier gericht op te sturen. Willen we hierop meters maken dan is het noodzaak om een aantal barrières weg te nemen. Naast financiering gaat het dan om kennis en sturing op dit gebied.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Energy Service Company

De Gemeente Groningen wil flink bezuinigen op de energievraag van zijn eigen gebouwen. We willen daartoe een soort ESCo (Energy Service Company) oprichten dat het energiegerelateerde deel van het gebouwenbeheer voor zijn rekening neemt. We zetten daarbij in op een constructie waarbij we een professionele organisatie naast de gemeente neerzetten (een soort gemeentelijk energiebedrijf), maar waarvan de gemeente 100% aandeelhouder is. Verder kijken we welke interne acties het gestelde doel dichterbij brengen

Voor meer informatie verwijzen wij u hiervoor naar de afzonderlijke Inkoopparagraaf, die we aan het eind van dit programma hebben opgenomen

Beleidsveld

Bestuurlijk en Juridische Zaken

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen organisatorische maatregelen treffen, die er op gericht zijn dat de juridische kwaliteit van de geleverde producten en diensten voldoet aan de wensen van de afnemer en de geldende regelgeving. Zo willen we juridische processen zo veel mogelijk uniformeren, protocollen ontwikkelen en bestaande protocollen zonodig actualiseren, formats aanleveren voor brieven, bezwaarclausules en dergelijke. Daarnaast willen we invoering van (gewijzigde) gemeentebrede regelgeving coördineren. Belangrijk aandachtspunt is juridische control. Voorts hebben we een taak in de rechtmatigheidscontrole.

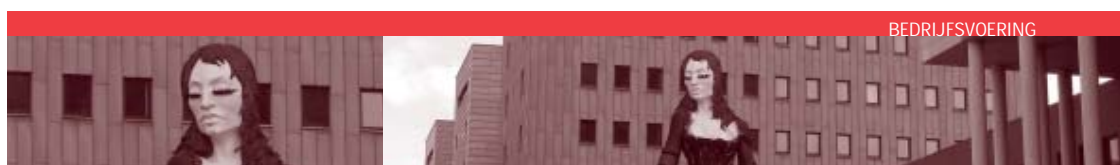
Activiteiten

Wat gaan we doen?

Bestuurlijk en Juridische Zaken

- Audit op kwaliteit van bekendmakingen/publicaties;
- Vervolgaudit op tenzij-procedures;
- Audit uitvoering privacybeleid;
- Audit naar uitgaande beschikkingen en ontvangstbevestigingen;
- Audit kwaliteit inkoopovereenkomsten.
- Juridische control;
- Coördinatie van implementatie van nieuwe (Europese) wet- en regelgeving;
- Uitgeven juridische nieuwsbrief;
- Organiseren expertmeetings en cursussen op juridisch terrein (de zogenoemde jaargetijdenbijeenkomsten);
- Actualisering concernrandvoorwaarden (mandaatbesluiten, organisatiebesluit);
- Aggregatietoets op inkopen;
- Coördinatie privacy;
- (Juridische) advisering teneinde de besluitvorming te versterken/verbeteren.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 2

PERSENEEL

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Personeel bedraagt 255,5 miljoen euro. Welke worden gedekt door deze toe te rekenen aan de andere deelprogramma's. In bijlage vijf treft u een overzicht aan van de personele sterkte en personeelslasten. In dit deelprogramma gaan we in op de recente ontwikkelingen en voornemens.

Beleidsvelden

- Organisatieontwikkeling
- Personeelsontwikkeling
- Inhuur derden
- ARBO en verzuim
- Informatievoorziening

Beleidsveld

Organisatieontwikkeling

Doelen

Wat willen we bereiken?

De gemeente Groningen wil de komende jaren een forse slag maken in de ontwikkeling van de gemeentelijke organisatie en haar medewerkers met als centrale uitgangspunt:

"Een Groningen, één organisatie en één werkgever, met als vertrekpunt een optimale dienstverlening aan de burger".

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Een belangrijk onderdeel van de gemeentelijke organisatieontwikkeling is de reorganisatie van de PIJOFACH onderdelen. In 2010 zijn een contourennota en een Inrichtingsnota verschenen.

In september 2011 is gestart met het invullen van het Koepelplan. Het Koepelplan moet nog voor de kerst van 2011 worden afgerond, zodat vanaf januari 2012 gestart kan worden met het overzetten van de letters van PIJOFACH naar het Shared Service Center (SSC).

In de zomer van 2011 heeft het College het principebesluit genomen om het Algemeen Management Team (AMT) als hoogste ambtelijke orgaan te vervangen door het Groninger Management Team (GMT). Centraal in dat besluit staat de visie van één gemeente Groningen. Waar de leden van het AMT stuurden op de diensten zal het GMT vooral sturen op integrale programma's.

Concern P&O is belast met de opstelling van een Uitvoeringsplan om te komen tot een Gemeentelijk Managementteam bestaande uit de gemeentesecretaris en 4 programmadirecteuren en dit ter besluitvorming aan te bieden aan het college, de raad en de inspraakorganen.

Wat gaan we hiervoor doen?

Activiteiten

PIJOFACH

- Herijking van de relatie SSC, concernstaf en het primaire proces
- Vastlegging van de 'internal governance' van het SSC
- In het Koepelplan wordt de volgtijdelijkheid en het tempo van de overzetting van de PIJOFACH onderdelen vastgelegd
- Nulmeting: expliciet maken van aannames en verwachtingen
- Communicatie in- en extern
- Actualisering en aanscherping van de financiële paragraaf uit de Inrichtingsnota

GMT

Het Uitvoeringsplan zal in 2011 vastgesteld worden, waarna in 2012 de uitwerking van het nieuwe bestuursmodel zijn beslag zal krijgen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Beleidsveld

Personeelontwikkeling

De HRM agenda voor de jaren 2011-2014 'Veranderkracht' is erop gericht om de gewenste veranderingen naar één gemeentelijke organisatie en één werkgever te ondersteunen. In 2012 leggen wij het zwaartepunt op de manier waarop wij ons werk doen: op kennis, houding en gedrag (vakmanschap en professionaliteit) en op de wijze van aansturing door het management (leiderschap). Voor de ontwikkeling naar één flexibele organisatie is het van belang dat managers en medewerkers optimaal worden gestimuleerd en gefaciliteerd om hun kwaliteiten in te zetten over afdeling- en dienstgrenzen heen (horizontale mobiliteit). Met het oog op de vergrijzing dient ook blijvend aandacht te zijn voor de arbeidsmarktpositie van de gemeente Groningen als aantrekkelijke werkgever voor zittende medewerkers en nieuw (jong) talent.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Belangrijke HRM doelen voor 2012 zijn:

- ontwikkeling van professionaliteit en vakmanschap van leidinggevend (MD-beleid);
- verdere ontwikkeling van professionaliteit en vakmanschap van medewerkers;
- meer (horizontale) mobiliteit over afdeling- en dienstgrenzen heen;
- kwalitatief goede stages en werk/leerplekken;

Analyse

- de komende jaren als grote werkgever bijdragen aan het imago van Groningen als stad waar werk is voor talent.

Hoe staan we ervoor?

De werkwijze van medewerkers en stijl en leidinggeven is momenteel nog georiënteerd op de eigen dienst. De ontwikkeling naar één organisatie betekent dat leidinggevend en medewerkers meer gericht moeten zijn op het geheel, de samenhang, de verbinding.

We constateren ook dat mede door bezuinigingen (personeelstop en focus op herplaatsingskandidaten) nog onvoldoende aandacht is voor horizontale mobiliteit en loopbaan van onze zittende medewerkers. Onze medewerkers zijn deskundig op hun vakgebied, maar een groot aantal medewerkers doet al vele jaren hetzelfde werk bij dezelfde afdeling/dienst. We constateren dat het op gang brengen en houden van mobiliteit een meerjarige inspanning vereist.

In 2011 is o.a. via deelname aan loopbaanbeurzen en arbeidsmarktcommunicatie een actieve bijdrage geleverd aan de versterking van het imago van de gemeente Groningen als aantrekkelijke werkgever. Groningen is door het tijdschrift Intermediair als derde geplaatst als meest aantrekkelijke gemeentelijk werkgever voor hoger opgeleide medewerkers.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

ONTWIKKELING VAN PROFESSIONALITEIT EN VAKMANSCHAP VAN LEIDINGGEVENDEN

Activiteit

- Het Centraal Management Development (CMD)
- Ontwikkeling management

Verwacht/beoogd resultaat

- Het CMD versterkt de centrale sturing op invulling van leidinggevende vacatures vanaf schaal 12 met als resultaat dat meer leidinggevende vacatures met interne kandidaten worden ingevuld.
- Eén competentie- en functieprofiel voor leidinggevend.
- Eén leerproces voor alle leidinggevend.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

BEDRIJFSVOERING

ONTWIKKELING VAN PROFESSIONALITEIT EN VAKMANSCHAP VAN MEDEWERKERS

Activiteit

- Werkbegeleidingscyclus

Verwacht/beoogd resultaat

- De norm voor functioneringsgesprekken is 100% en voor beoordelingsgesprekken tussen de 50 en 100%. Dit laatste vloeit voort uit de bepaling van het reglement dat een beoordelingsgesprek minimaal 1 keer per twee jaar gehouden moet worden. Een 100% score is in de praktijk moeilijk haalbaar, gezien het langdurige ziekteverzuim van sommige medewerkers of bij recent aangestelde medewerkers.
- In 2012 is een centraal scholingsaanbod ontwikkeld (Huisacademie) waarin verschillende losse opleidingstrajecten op een samenhangende wijze worden geïntegreerd en gefaciliteerd, waaronder een aantal E-learning modules.
- De diensten hebben voor 2012 een percentage van 2,4% van de loonsom begroot voor vorming en opleiding. De gemeente hanteert als norm voor de hoogte van het vorming- en opleidingsbudget minimaal 2% van de loonsom.

- Vorming en opleiding

MOBILITEIT

Activiteit

- Jaarlijkse personeelsschouw
- Strategische personeelsplanning
- Werving- en selectie stroomlijnen
- Mobiliteit zittende medewerkers
- Instroom aantal jongeren < 30 jaar
- Reguliere stages en werkleerplekken

Verwacht/beoogd resultaat

- De competenties en wensen (kunnen en willen) van leidinggevenden en professionals zijn in kaart gebracht.
- In 2012 zijn afdelingsfoto's gemaakt, waardoor personeelsinformatie beschikbaar is over toekomstige uitstroom en de kwantitatieve/kwalitatieve personeelsbehoefte van de gemeente.
- Nieuw stroomschema voor werving en selectie;
- Centrale sturing op vacaturevervulling door vacaturemelding naar 1 loket (Loopbaancentrum). Hierdoor kan er beter op vraag en aanbod ingespeeld worden, waaronder bemiddeling van herplaatsingskandidaten en medewerkers uit de eigen organisatie waardoor de externe inhuur wordt beperkt.
- Realisatie 'quick wins' om mobiliteit te bevorderen:
  - 3 detacheringen per dienst (totaal 24 detacheringen);
  - Banenruil/banenmarkt 'Jouw baan/mijn baan' voor (snuffel)stages, intercollegiale uitwisseling, functieroulatie
- Het concerngemiddelde van het aantal medewerkers < 30 jaar ten opzichte van het totale aantal medewerkers bedroeg medio 2011: 5,3%.
Het streefpercentage voor 2012 stellen we op 6,5% (dit in verband met de bezuinigingen en herplaatsing van zittende medewerkers). De instroom realiseren we door de oprichting van een 'Starterspool' voor afgestudeerden op MBO, HBO en WO niveau.
- Het streefcijfer voor 2012 is ca. 200 reguliere stageplaatsen en 16 werkleerplekken.
Daarbij wordt onder een reguliere stageplek verstaan: een stageplaats die ingevuld wordt door iemand die een opleiding volgt en die daarvoor een stagevergoeding ontvangt (duur > 2 maanden). Een werkleerplek wordt ingevuld door zowel jongeren die nog in opleiding zijn (BBL-trajecten) als mensen die hun opleiding al dan niet hebben afgerond en die een uitkering ontvangen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

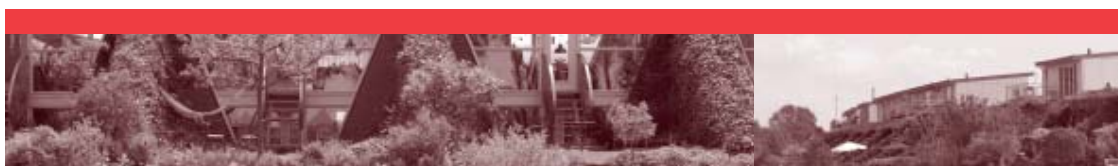
	<p>ARBEIDSMARKTPOSITIE</p> <hr/> <p>Activiteit</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Digitalisering arbeidsmarktcommunicatie ■ Regionale samenwerking met partners van het Akkoord van Groningen, NoordeLink en 'Ruim Baan' <p>Verwacht/beoogd resultaat</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ 1 professionele website waarin de gemeente Groningen als aantrekkelijke werkgever wordt gepresenteerd ten behoeve van stageplekken, de interne en externe vacatures. Goede structuur op de website voor links met goede zoekfunctie. ■ Vergroten van het aantal personeelsuitwisselingen
Beleidsveld	<h3>Inhuur extern personeel</h3>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Het volume en de kosten van extern personeel moet aan banden gelegd worden. In 2013 mag het totale bedrag dat besteed wordt aan de inhuur van extern personeel (uitzendkrachten, zzp-ers, gedetacheerden, interim-personeel) niet meer bedragen dan 12% van de loonsom van 2012.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Het college heeft voor de komende jaren de maxima vastgesteld op:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ 2011 maximaal 15% van de loonsom 2010; ■ 2012 maximaal 13% van de loonsom 2011; ■ 2013 maximaal 12% van de loonsom 2012. <p>Voor 2011 was er een percentage van 15% van de loonsom begroot en voor 2012 is dit 10%. De eerste voortgangsrapportage van 2011 liet zien dat er voor 14,3% van de geëxtrapoleerde loonsom was ingehuurd. Daarmee zitten we op het goede spoor.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <hr/> <p>Inhuur extern personeel</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Control via de begroting en resultaten: door middel van de Voortgangsrapportages, de begrotingen en de resultaten in de jaarrekening houden we nauwlettend in de gaten of we in de pas lopen met de door het college aangegeven maximale budgetten. ■ Betere registratie van alle extern personeel en besluitvorming op directieniveau maakt de sturing op het volume aan extern personeel beter beheersbaar. Daartoe is er voor de diensten een format ontwikkeld waarmee de registratie van de externe inhuur nauwkeurig en volledig bijgehouden kan worden. ■ Beperking van inhuur: extern personeel met een uurtarief van meer dan 100 euro is alleen toegestaan met toestemming van het college. ■ Beperking van inhuur over een periode van meer dan één jaar: contracten van langer dan één jaar mogen alleen met toestemming van het college.
Beleidsveld	<h3>ARBO en verzuim</h3>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Het gemiddelde streefcijfer voor ziekteverzuim (exclusief zwangerschap) ligt voor 2012 op 5,6%. De verzuimfrequentie mag maximaal 1,7 bedragen.</p>

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>De meeste diensten hebben ingezet op de streefcijfers van de gemeente en soms op een lager percentage. Alleen de Milieudienst heeft een hoger percentage begroot omdat daar veel uitvoerende werkzaamheden worden verricht, waarbij van oudsher het verzuim wat hoger ligt. Iederz kent een paar langdurige ziektegevallen op een vrij kleine bezetting, waardoor het verzuimpercentage wat hoger is begroot. In 2011 is de digitale verzuimassistent bij alle diensten (met uitzondering van Iederz) geïmplementeerd.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>ARBO en verzuim</p> <p>Alle diensten geven aan extra aandacht te willen besteden aan de gevallen van langdurig en frequent verzuim. Daarbij worden leidinggevenden in sommige gevallen geadviseerd door een verzuimcoach of verzuimregisseur. De digitale verzuimassistent is goed ontvangen en biedt leidinggevenden en P&O medewerkers eveneens ondersteuning bij de acties om het verzuim terug te dringen. In 2012 starten we een nieuwe aanbestedingsprocedure voor de Arbodienstverlening.</p>
Beleidsveld	<h2>Informatievoorziening</h2>
Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>We willen één werkgever voor alle ambtelijke medewerkers zijn. Daarom is het noodzakelijk om het personele systeem EMIS (en daaraan gekoppeld EMIS Plaza), inclusief de daarbij behorende processen en de gekoppelde systemen helemaal opnieuw in te richten als één bedrijf. Dit willen we vóór 1 januari 2012 gerealiseerd hebben. Het moment om dit project voor 1 januari 2012 te realiseren is gezien de PIJOFACH (Interne dienstverlening) ontwikkeling zeer geschikt. Binnen het project Interne dienstverlening wordt het uitgangspunt van zelfstandige bedrijfseenheden verlaten en wordt gekozen voor een Shared Service Center (SSC). Het personeelbeheer en EMIS als één bedrijf inrichten is een voorwaarde voor het P&O gedeelte binnen dit nog vorm te geven SSC.</p>
Analyse	<p>Hoe staan we ervoor?</p> <p>Op papier zijn alle ambtelijke medewerkers in algemene dienst van de gemeente. Administratief is dit echter niet het geval:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Bij de aanschaf van EMIS is indertijd gekozen voor een inrichting per dienst. Iedere dienst heeft dan ook een eigen EMIS inrichting met unieke medewerkernummers per dienst, een eigen dienstinrichting (zoals indeling formatie, functiebenamingen) en eigen aansluitnummers naar externe partijen; ■ De gehanteerde personele beheerprocessen, kwaliteitsnormen en het gebruik van personele gegevens verschillen per dienst; ■ De financiële verantwoording naar FIS/DaFinci (het financiële pakket) en de verrekening van de afdrachtverplichtingen is op het dienstmodel gestoeld; ■ Als medewerkers nu worden 'verplaatst' van de ene naar de andere dienst, worden ze administratief ontslagen en opnieuw benoemd. Dit inclusief allerlei besloemingen zoals afrekening vakantiegeld en af- en aanmelden bij de IZA. <p>Op dit moment zijn de voorbereidingen voor de herinrichting van EMIS in volle gang en liggen goed op koers om de overgang op de geplande datum te realiseren.</p>
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>Informatievoorziening</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Eén concernbrede inrichting van EMIS met generieke beheersprocessen ■ Uniformering en standaardisering van beheerprocessen en kerngegevens ■ Evaluatie en toetsing of in de toekomst EMIS als personeelsinformatiesysteem nog steeds aan deze nieuwe eisen kan voldoen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 3

FACILITAIRE DIENSTVERLENING

Binnen dit deelprogramma valt de facilitaire dienstverlening aan de gehele gemeentelijke organisatie.

Deze dienstverlening bestaat uit de volgende onderdelen:

- verlenen ICT diensten: ICT werkplek, applicaties, ICT projecten en ontwikkeling;
- inkopen personeel, diensten en goederen: aanbestedingsondersteuning, concern aanbestedingen en inkoopbeleid;
- financieren gemeente: beheeren de geld- en kapitaalmarktportefeuille, bewaken de financiële positie en de geldstromen, risicobeheer;
- verzekeren: afsluiten verzekeringen en afhandelen schade en verhaal;
- beheeren arbeidsvoorwaarden: uitvoeren sociale regelingen en salarisadministratie;
- ondersteunen facilitair beheer: onderhoudsplan, huisvestingsbeleid en registratie kengetallen;
- loopbaanontwikkeling: loopbaanadvies- en begeleiding;
- juridische ondersteuning en advisering.

Geld

Het lastentotaal van het deelprogramma Facilitaire Dienstverlening bedraagt 33,4 miljoen euro. De lasten worden gedekt uit werken voor derden 2,9 miljoen euro, opbrengsten interne dienstverlening 24,0 miljoen euro, overige opbrengsten 2,4 miljoen euro, algemene middelen 3,8 miljoen euro en een onttrekking de reserve 300 duizend euro.

Doelen

Wat willen we bereiken?

We willen de servicekwaliteit verbeteren en besparen op de kosten. Wij streven daarbij naar excellente dienstverlening: goede servicekwaliteit in combinatie met efficiënte bedrijfsvoering.

In maart 2011 is besloten tot vaststelling van de inrichtingsnota interne dienstverlening. Dit is bepalend voor de toekomst van de binnen Facilitaire dienstverlening opgenomen taakvelden. Het doel is een strakkere en meer concretergerichte sturing met oog voor de wensen vanuit de primaire processen.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Vooruitlopend op de vorming van het Shared Service Center hebben we uitvoering gegeven aan het Uitvoeringsplan centrale I&A-organisatie (BOIA). Per 1 april 2011 zijn de nieuwe afdelingen Automatiseringscentrum Groningen en Algemeen Informatie Management ingericht, inclusief personele invulling.

In algemene zin is uitvoering gegeven aan de Inrichtingsnota interne dienstverlening (PIJOFACH). De Facilitaire Dienstverlening zal (grotendeels) op gaan in het nog in te richten Shared Service Center.

Parallel hieraan heeft ons college besluit genomen, om in het kader van de organisatieontwikkeling 'Centraal wat kan, decentraal wat moet' als eerste het bedrijfsvastgoed binnen de gemeente samen te voegen en de facilitaire functies rond huisvesting te centraliseren.

Activiteiten

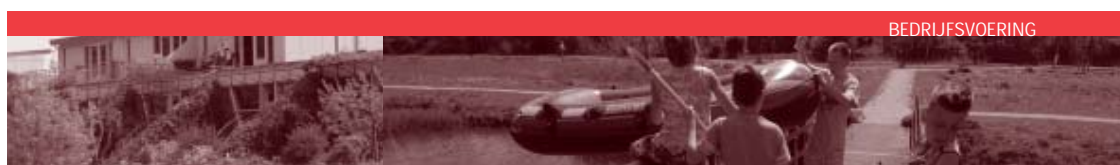
Wat gaan we hiervoor doen?

Facilitaire dienstverlening

We gaan in de tweede helft van 2011 een directeur bedrijfsvoering aanstellen en stellen het implementatieplan PIJOFACH op.

Daarnaast gaan wij gaan aan de slag om de verantwoordelijkheden van het zogenaamde kernvastgoed en de facilitaire functies van alle diensten bij de DIA te bundelen. Het streven is er op gericht dit op 1 januari 2012 te realiseren. Momenteel voeren alle diensten gebouwenbeheer van het kernvastgoed (gemeentelijke gebouwen en objecten) afzonderlijk uit. OCSW blijft het specifieke beheer van scholen, sport en welzijnsinstellingen uitvoeren. ROEZ blijft het vastgoedbeheer uitvoeren van strategisch vastgoed.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 4

OVERIGE BEDRIJFSVOERING

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma Overig Bedrijfsvoering bedraagt 300 duizend euro. De lasten worden gedekt uit overige inkomsten 300 duizend euro, algemene middelen 1,2 miljoen euro, toevoeging algemene reserve bedrijfsvoering 800 duizend euro, bijdrage aan algemene middelen 400 duizend euro.

Beleidsvelden

- Resultaat organisatiekosten
- Ombudsman
- Griffie

Beleidsveld

Resultaat organisatiekosten

De kosten hebben deels betrekking op taakstellingen binnen de organisatiekosten, bij de dienst RO/EZ, die (nog) niet doorgerekend zijn naar de diverse deelprogramma's. De opbrengst betreft voornamelijk het resultaat op de organisatiekosten. Het resultaat op de organisatiekosten wordt veroorzaakt door de door te belasten kosten aan de projecten. Deze zijn meegenomen in de begroting 2012. Dit resultaat kan gedurende het jaar sterk fluctueren. Verder wordt een klein deel veroorzaakt door afronding in verband met het overzetten van productgroepen naar programma's.

Beleidsveld

De Ombudsman

Doelen

Wat willen we bereiken?

De Ombudsman behandelt klachten van burgers over zaken en personen waar de gemeente Groningen verantwoordelijk voor is. Daarbij handelt het om zogenaamde gedragingen. Evenals voorgaande jaren zal de inzet van het Ombudsinstituut vooral gericht zijn op herstel van het verstoorde evenwicht tussen burgers en de gemeente. Dit gebeurt via een zogenoemde interventie waarbij de Ombudsman zo snel als mogelijk is weer op afstand gaat staan.

Analyse

Hoe staan we er voor?

Tot 31 december 2011 hebben de gemeenten Leek, Ten boer en De Marne zich aangesloten bij de gemeentelijke Ombudsman Groningen. Deze datum is gekoppeld aan de (her)benoeming van de Ombudsman per 1 januari 2012. Vanwege bezuinigingsdiscussies is het niet uitgesloten dat één of meer gemeenten er voor kiest aansluiting te zoeken bij de Nationale ombudsman. Indien dat het geval is dan zal een (betrekkelijk gering) bedrag aan vergoedingskosten wegvallen. Voor de werkdruk van het Ombudsinstituut zal dit geen ingrijpende gevolgen hebben, aangezien de werkzaamheden voor de regiogemeenten steeds met de nodige creativiteit worden ingepast in de reguliere activiteiten.

Vanwege de plannen van de DIA om het gebouw aan de Kreupelstraat te moderniseren moet in 2011 worden omgezien naar nieuwe huisvesting. Uitgangspunt is een locatie binnen de diepenring en zo dicht mogelijk bij een gemeentelijke accommodatie om mee te kunnen profiteren van de facilitaire ondersteuning van de gemeente. Vanuit de gemeenteraad is het signaal afgegeven dat deze verhuizing qua inrichting- en exploitatiekosten voor het Ombudsinstituut budgettair neutraal dient te verlopen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

De Ombudsman

Als er sprake is van (vermeende) fouten of als de verschillen van opvatting tussen burger en gemeente groot zijn, dan wordt een schriftelijk onderzoek uitgevoerd. Dit resulteert altijd in een (eind)rapport aan het college en de gemeenteraad, al dan niet vergezeld van aanbevelingen. In voorkomende gevallen zal een incidentele klacht van een burger, nadat die is afgedaan, leiden tot een breder vervolgonderzoek. Dit is aan de orde als er aanwijzingen zijn voor min of meer structurele tekortkomingen in de organisatie, waarbij de verwachting is dat meerdere burgers daar last van gaan ondervinden. Er zijn situaties waarbij burger en gemeente er samen echt niet meer uitkomen, maar een oplossing wel gewenst is. Via de weg van een formeel onderzoek wordt weliswaar een uitkomst bereikt, maar dat is niet altijd een garantie dat partijen weer tot elkaar worden gebracht. Terwijl ze vaak wel verder met elkaar moeten. Bemiddeling door de Ombudsman kan dan perspectief bieden

Raad / Griffie 2012

De griffie ondersteunt de raad zo goed mogelijk bij diens werk, niet alleen in procesmatige zin (het op tijd aanleveren van de juiste vergaderstukken), maar ook procesinhoudelijk. Door de interim-griffier is in 2011 geconstateerd dat de verschillende rollen van raad, college en organisatie nu te veel door elkaar lopen en dat het besef van ieders rol onvoldoende aanwezig is. Ook zal de raad zich moeten aanleren om meer te sturen op doelen en effecten. Deze zullen in de diverse beleidsnota's helder omschreven moeten worden.

Doelen

Wat willen we bereiken?

- De raad wil eerder en vaker betrokken worden bij de ontwikkeling van een nieuw beleidsproces;
- De kwaliteit van het debat moet meer op hoofdlijnen zijn gericht;
- Informatievoorziening aan de raad dient zodanig te zijn dat deze meer geschikt is voor het voeren van een politiek debat;
- Verbeteren van het contact met de burgers, enerzijds vanuit de raad en anderzijds vanuit de gemeente als geheel.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

Aan de hand van de rapportage van bevindingen van de interim griffier heeft de raad in 2011 twee besluiten genomen die hun invloed zullen hebben voor 2012 en verder. Ten eerste heeft de raad per motie aan het college van B&W gevraagd om een strategische lange- termijnagenda op te stellen. Het idee hierachter is dat de raad tijdig in beeld heeft wanneer welk onderwerp in de raad aan de orde komt, zodat de raad zich daarop goed kan voorbereiden. Met een strategische lange-termijnagenda krijgt de raad ook de mogelijkheid om prioriteiten te stellen en onderwerpen naar voren te halen of naar achteren door te schuiven. Ten tweede heeft de raad een aantal aanbevelingen vastgesteld die zijn voortgekomen uit de werkconferentie van de raad en het college van B&W en de daarop volgende discussie in de raadscommissie Cultuurverandering. Uiteindelijk gaat het er hierbij om de rollen van raad, college van B&W en organisatie te verduidelijken door bijvoorbeeld ernaar te streven het debat in de raad op hoofdlijnen te voeren en daarmee kaders mee te geven aan het college van B&W, zodanig dat de raad ook instrumenten in handen heeft om het college van B&W achteraf te kunnen controleren. Daarmee staan de in 2010 genoemde en hierboven opgesomde pijlers nog steeds overeind.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Griffier

De raad beschikt over een nieuwe vaste griffier en aan hem is de taak om dit proces, daarbij ondersteund door de griffiemedewerkers en in samenspraak met raad, college van B&W en gemeentelijke organisatie zo goed mogelijk vorm te geven. Daarvoor zal er een plan van aanpak worden opgesteld en ook zal er een nieuw griffieplan worden gemaakt dat door het presidium zal worden vastgesteld. Hiermee komt meer inzicht in wat er van de griffie mag worden verwacht. Verder is een pilot met papierloos werken van start gegaan. Gekeken wordt of het werken met iPads een mogelijkheid biedt om de papierberg verder terug te dringen door op papierloos vergaderen over te schakelen. Dit kan mogelijk ook nog een bijdrage leveren aan het realiseren van de bezuinigingstaakstelling.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Bedrijfsvoering								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
12.1	BSD/ROEZ	Innovaties	5.013	3.620	3.967	3.970	3.973	3.976
12.2		Personeel	-	-	-	-	-	-
12.3	DIA/ROEZ	Facilitaire dienstverlening intern en extern	30.039	32.763	33.421	33.421	33.421	33.421
12.4	BSD/ROEZ	Overig bedrijfsvoering	352	1.279	1.041	604	605	606
Totaal lasten			35.404	37.662	38.429	37.995	37.999	38.003
Baten								
12.1	BSD/ROEZ	Innovaties	333	52	16-	16-	16-	16-
12.2		Personeel	-	-	-	-	-	-
12.3	DIA/ROEZ	Facilitaire dienstverlening intern en extern	28.578	28.752	29.884	29.884	29.884	29.884
12.4	BSD/ROEZ	Overig bedrijfsvoering	5.856	644	1.048	1.020	991	962
Totaal baten			34.767	29.448	30.916	30.888	30.859	30.830
Totaal saldi voor bestemming			-637	-8.214	-7.513	-7.107	-7.140	-7.173
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			290	1.051	1.051	1.051	1.051	1.051
Totaal onttrekkingen			856	79	170	-	-	-
Totaal saldi na bestemming			-71	-9.186	-8.394	-8.158	-8.191	-8.224
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst				2011	2012	2013	2014
		Organisatieontwikkeling / frictiekosten			1.000	1.000	1.000	-
		Totaal nieuw beleid			1.000	1.000	1.000	-
Saldo programma + nieuw beleid					-7.394	-7.158	-7.191	-8.224

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

12.1 Innovaties

N 415 duizend euro

De lasten van het programma BOSS zijn verplaatst naar het deelprogramma 12.3 Facilitaire dienstverlening intern en extern (N 500 duizend euro). Daarnaast is in de primitieve begroting structurele dekking voor extra formatie bij Concern Financiën geregeld (V 90 duizend euro).

12.3 Facilitaire dienstverlening intern en extern

V 474 duizend euro

Door aanpassing van de begroting aan het actuele prijspeil (nominale compensatie) ontstaat een nadeel (N 300 duizend euro).

Ten opzichte van 2011 is er een voordelig resultaat op de kapitaallasten van ICT-investeringen (V 338 duizend euro) en de gewijzigde afschrijvingstermijn van SAN-servers van vier naar vijf jaar (V 216 duizend euro). Daarnaast is er een aanbestedingsvoordeel in het kader van telefonieaanbesteding en het uitstel van de vervanging van netwerkapparatuur (V 217 duizend euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

12.4 Overig Bedrijfsvoering

V 642 duizend euro

Door aanpassing van de begroting aan het actuele prijspeil (nominale compensatie) ontstaat een nadeel (N 350 duizend euro).

Door de bezuinigingen, efficiëncytaakstelling, bedrijfsvoering en versobering inkoop zijn de lasten verlaagd met 323 duizend euro en stijgen de baten van werk voor derden met 50 duizend euro (totaal V 373 duizend euro).

Van de extra beleidsmiddelen is 354 duizend euro begroot op dit deelprogramma. Deze worden op een later moment verdeeld over andere deelprogramma's (V 354 duizend euro).

De overige mutaties betreffen onder andere incidentele mutaties ISV (V 97 duizend euro) en vormen met een aantal kleinere posten een voordelig saldo (totaal V 265 duizend euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

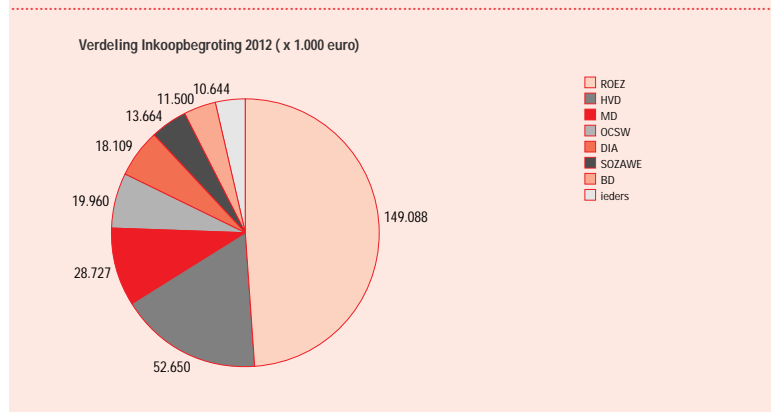
Onderdeel Inkoop binnen programma 2012

De inkoopbegroting van de Gemeente Groningen over 2012 bedraagt 304 miljoen euro. Dit betekent circa 39 van de in totaal begrote gemeentelijke uitgaven. In deze paragraaf staat een beknopt overzicht van de verdeling van het inkoopvolume over de acht diensten. Hierbij wordt ook de aard van het inkoopvolume toegelicht en de verhouding tussen investeringen en exploitatie. Als laatste lichten wij de meest in het oog springende inkoopbeleidskaders en -speerpunten voor 2012 toe.

Inkoopbegroting 2012

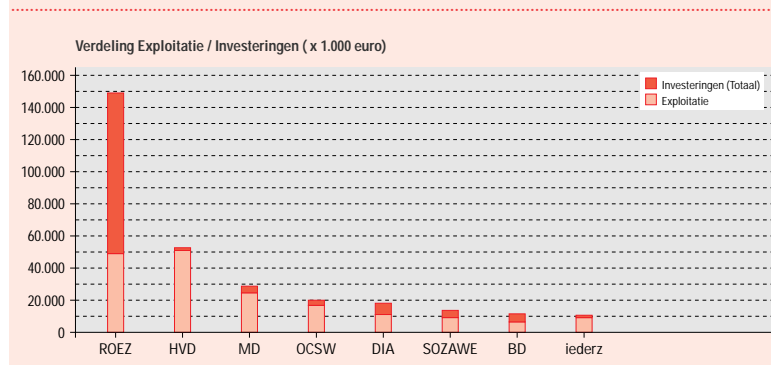
Zoals in figuur 1 verdeling inkoopvolume blijkt is een groot deel van het totale volume, bijna de helft belegd bij de dienst RO/EZ. Hiervan bestaat het grootste deel uit investeringen. Bij de dienst HVD heeft ruim de helft van het weergegeven inkoopvolume betrekking op de H&OG regeling.

Figuur 1: Verdeling inkoopbegroting 2012

De verdeling van de inkoopbegroting in exploitatie en investeringen staat weergegeven in figuur 2. In totaal bedragen de begrote investeringen ongeveer 127 miljoen euro.

Figuur 2: Verhouding exploitatie – investeringen 2012

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

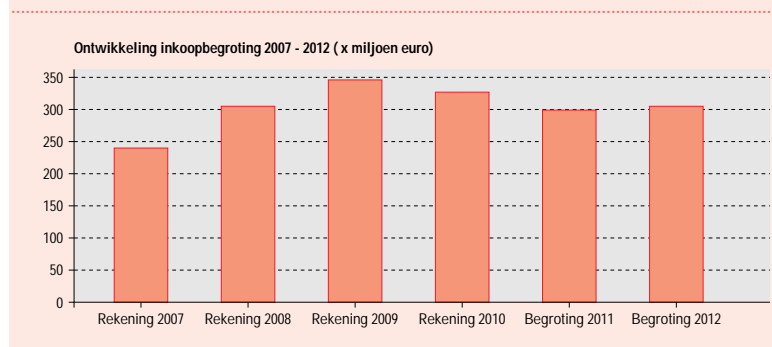
Een deel van het inkoopvolume wordt in 2012 aanbesteed, dat wil zeggen via grotere inkooptrajecten. In totaal worden er 123 aanbestedingen verwacht, de verdeling hiervan over de diensten staat weergegeven in tabel 3. Hierbij geldt dat het aantal is opgebouwd uit geplande aanbestedingen en aanbestedingen die worden verwacht maar nog niet zijn vastgesteld. Dit geldt zeker ook voor ROEZ. Hier zijn het ingenieursbureau en stadsbeheer (gezamenlijk ca. 80 aanbestedingen) verantwoordelijk voor het grootste inkoopvolume. De cijfers zijn gebaseerd op de financiële begroting. De aanbestedingen worden echter vaak in een later stadium bepaald. Hierdoor is het nog niet mogelijk al bij de begroting een totaal beeld te geven van het met de aanbestedingen gemoeide inkoopvolume.

Tabel 3: Geplande aanbestedingen 2012

Aantal aanbestedingen	
ROEZ	85
MD	6
OCSW	6
DIA	4
iederz	4
HVD	4
BD	2
SOZAWE	0
Concern	12
Totaal	123

De weergave van de inkoopbegrotingen en -rekeningen van de vorige jaren is opgenomen in figuur 3. De inkoopbegroting 2012 ligt met een lichte stijging ongeveer op een zelfde niveau als vorig jaar. Bij het bedrag van de gemeenterekening 2010 heeft een correctie plaatsgevonden op het cijfer dat is opgenomen in de inkoopparagraaf van de gemeenterekening 2010, waardoor het totaal in 2010 lager is uitgevallen.

Figuur 3: Ontwikkeling inkoopvolume 2007 - 2012

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

BEDRIJFSVOERING

Beleidsuitgangspunten

Op de inkoop van gemeente Groningen is naast wet- en regelgeving, gemeentelijk inkoopbeleid van toepassing. Dit inkoopbeleid is een uitvloeisel van het gemeentelijk beleid. We hebben het inkoopbeleid samengevat in vier hoofdthema's en geven hieronder per thema een beeld van de planning en uitgangspunten voor 2012.

Duurzaam inkopen

Duurzaam inkopen blijft ook in 2012 een belangrijk speerpunt in het inkoopbeleid. We hebben mooie resultaten behaald en ook voor 2012 staan verschillende duurzame (inkoop)initiatieven gepland. We zullen blijven doorontwikkelen op toepassing in de breedte van het inkoopvolume en daarnaast op formulering van de criteria. Hierbij hebben we de ambitie om de duurzaamheidsaspecten waar mogelijk door te ontwikkelen van minimum eisen naar factoren die onderscheidend kunnen zijn in aanbestedingen.

Sociaal inkopen

In 2011 is gestart met de uitvoering van het specifieke beleid op sociaal inkopen doormiddel van de social return contractvoorwaarde. We hebben hiermee al mooie eerste successen behaald, zoals de toepassing bij de inkoop van thuiszorg en de aanstaande nieuwbouw van het nieuwe kantoor van dienst SOZAWE. We zullen dit beleid verder en breder toepassen en hierbij gebruik maken van de resultaten van de tussen evaluatie die in 2011 zal plaatsvinden. We zullen daarnaast gaan bekijken op welke wijze we de aanvullende sociale voorwaarden (onder ander voorkomen van kinderarbeid, arbeidsvoorwaarden, en dergelijke) nader concreet kunnen vormgeven in ons inkoopbeleid. Hierbij hebben we specifieke aandacht voor de procesaanpak in dialoog met de markt in plaats van het voorschrijven van minimum voorwaarden.

MKB vriendelijk inkopen

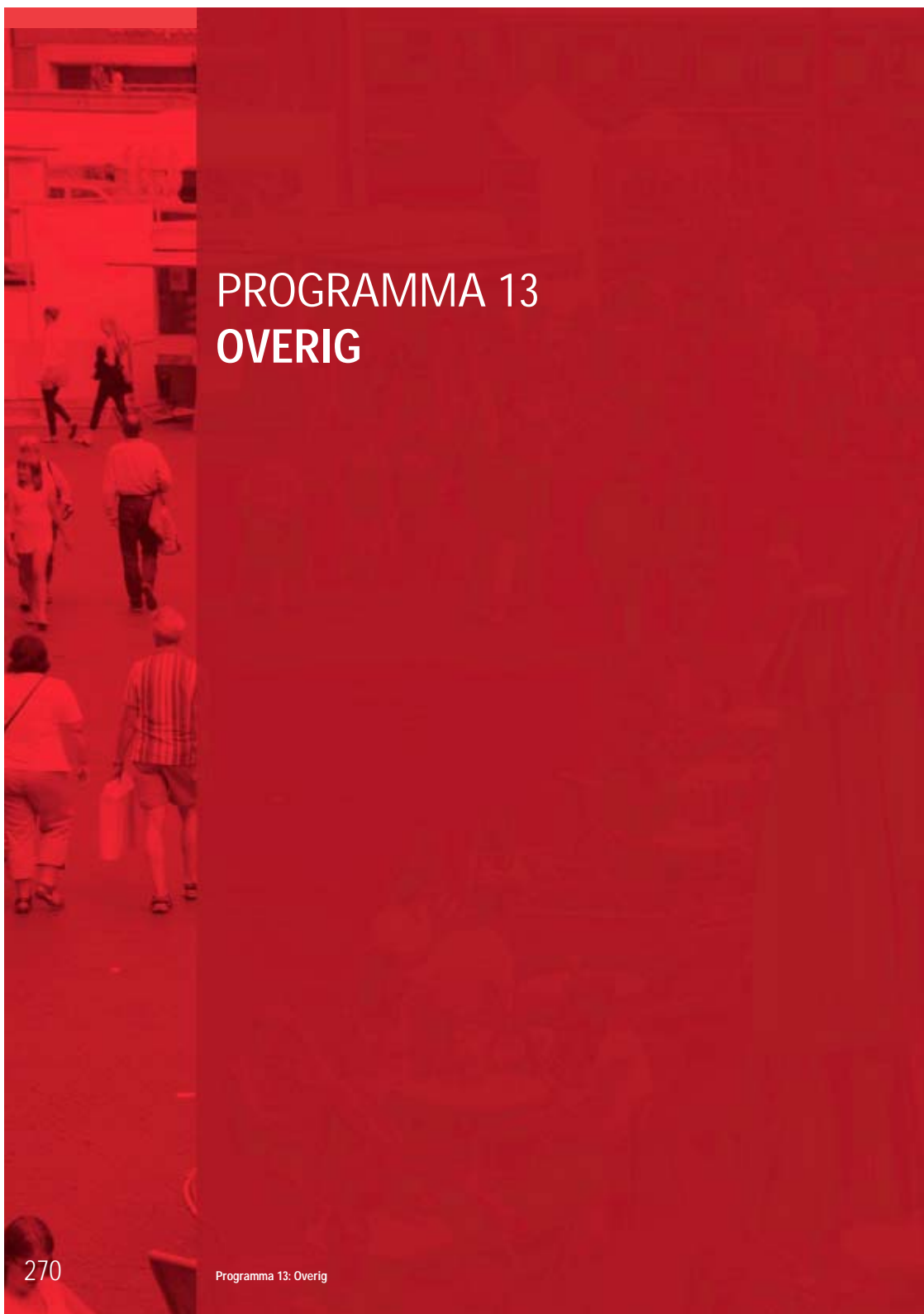
We zullen in 2012 de goede contacten met het MKB continueren. We verwachten eind 2011 met eigen deelname een noordelijk MKB convenant 'Ondernemersvriendelijk aanbesteden' te ondertekenen met de vier grootste noordelijke gemeenten en de noordelijke brancheorganisaties. We zullen ons voor dit convenant inspannen samen met de verschillende initiatieven die binnen de gemeente op dit gebied al worden ondernomen.

Effectief en efficiënt inkopen

2012 zal net als 2011 in het teken staan van ontwikkelingen op de volgende drie kernelementen:

- doorontwikkeling inkoopfunctionaliteit DaFinci. Implementatie heeft plaatsgevonden in juni 2011. De tweede helft van 2011 en 2012 staan in het teken van de doorontwikkeling.
- vorming van een Shared service center voor de PIOFACH taken, waar ook inkoop deel van uitmaakt.
- aanpassing inkoopbeleid (flexibele en passende invulling). De combinatie van de veranderde marktsituatie met verdere interne professionalisering zorgt voor verdere ontwikkelbehoefte en toepassing van het inkoopbeleid. Hierin vindt onder andere een nadere oriëntatie plaats naar innovatieve aanbestedingsmethodieken.

We verwachten in 2012 een verdere verbetering van de inkoopinformatie als gevolg van de implementatie van DaFinci en de inzichten die zijn verkregen uit de verschillende onderzoeken in het kader van inkoopbezuinigingen. In 2012 willen we hier verder mee aan de slag. Hierbij zullen we net als in 2011 streven naar een optimale doelmatigheid, standaardisatie en versobering. We werken binnen de kaders van wet- en regelgeving. We zullen vanuit de inkoopdiscipline actief contact blijven zoeken met de primaire processen om onze doelen gezamenlijk te bereiken. De externe oriëntatie en samenwerking door bijvoorbeeld de deelname aan het Inkoopplatform Groningen maakt hier ook deel van uit.

PROGRAMMA 13
OVERIG

270

Programma 13: Overig

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Deelprogramma 1

COLLEGE, RAAD EN OVERIG

GELD

Het lastentotaal van het deelprogramma College, raad en overig bedraagt 50,5 miljoen euro. De lasten worden gedekt uit de algemene middelen.

Beleidsvelden:

- Ondersteuning college en besluitvorming
- Concernstelposten

Beleidsveld

Ondersteuning college en besluitvorming

Doelen

Wat willen we bereiken?

De Bestuursdienst heeft als hoofddoel het bieden van een goede ondersteuning van het bestuur en concern bij beleid en bedrijfsvoering. Het tweede hoofddoel van de Bestuursdienst is de verdere verbetering van de kwaliteit van de besluitvorming. Dit heeft betrekking op de inhoudelijke adviesrol van de Bestuursdienst aan ons college en de voorbereiding en de nazorg van de collegevergaderingen.

Activiteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

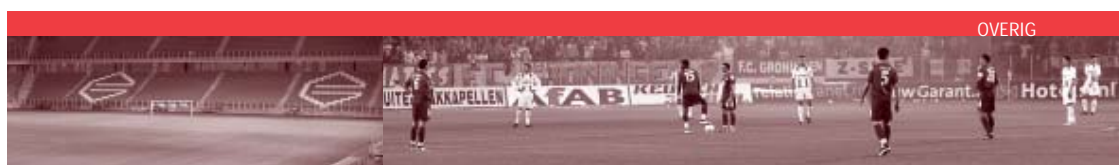
De Bestuursdienst ondersteunt ons college onder andere door inhoudelijke advisering over diverse dossiers en door middel van het logistieke proces van de stukkenstroom. In ons collegeprogramma hebben we aangegeven dat zij meer strategische advisering van de Bestuursdienst verwacht. In de 2e helft van 2010 zal de Bestuursdienst deze behoefte concrete handen en voeten gaan geven.

Beleidsveld

Concernstelposten

Dit beleidsveld bevat allerlei stelposten die nog niet direct toegerekend kunnen worden aan de overige programma's. Hieronder vallen bijvoorbeeld de nog te verdelen concernbezuinigingen en het totaalbedrag van de nog beschikbare extra beleidsmiddelen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Programma Overig								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
13.1	BSD/DIA	College, Raad en overig	25.262	25.375	50.540	51.284	54.162	38.945
13.2	DIA	Overig						
Totaal lasten			25.262	25.375	50.540	51.284	54.162	38.945
Baten								
13.1	BSD/DIA	College, Raad en overig	10.020	11.594	15.646	28.449	37.648	33.949
13.2	DIA	Overig						
Totaal baten			10.020	11.594	15.646	28.449	37.648	33.949
Totaal saldi voor bestemming			-15.242	-13.781	-34.894	-22.835	-16.514	-4.996
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			18.549	23.122	5.693	12.907	19.091	21.629
Totaal onttrekkingen			49.785	18.299	19.221	2.578	2.163	1.748
Totaal saldi na bestemming			15.994	-18.604	-21.366	-33.164	-33.442	-24.877
Extra beleid								
Dp nr.	Dienst				2012	2013	2014	2015
Risicobuffer							2.500	2.500
Totaal nieuw beleid					-	-	2.500	2.500
Saldo programma + nieuw beleid					-21.366	-33.164	-30.942	-22.377

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

13.1 College, raad en overig N 21,1 miljoen euro

De afwijking op het deelprogramma College, raad en overig wordt voornamelijk veroorzaakt door de concernstelposten (N 26,6 miljoen euro) en bezuinigingstaakstellingen (V 7,2 miljoen euro).

Overige verschillen zijn:

- Minder beschikbare extra beleidsmiddelen. Hiervoor is nog geen bedrag opgenomen (V 1,3 miljoen euro);
- Dafinci, Hiervoor was in 2011 1,8 miljoen euro opgenomen. (V1,8 miljoen euro);
- Te verdelen middelen voor Leefbaarheid en Veiligheid (N 625 duizend euro);
- Organisatieontwikkeling. In afwachting van een onderbouwd bestedingsplan staat dit bedrag nog bij de stelpost extra beleid (N 1,0 miljoen euro);
- De incidentele post ISV-middelen die in de begroting 2011 waren opgenomen, maar inmiddels zijn ingezet (N 2 miljoen euro);
- Stelpost incidenteel beleid N 1,0 miljoen euro);

De overige mutaties betreffen onder andere rente exploitatie (153 duizend euro) en vormen met een aantal kleinere posten een voordelig saldo van 175 duizend euro

PROGRAMMA 14 LOKALE BELASTINGEN EN HEFFINGEN

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

LOKALE BELASTINGEN EN HEFFINGEN

- 1 Inleiding
- 2 Beleid lokale heffingen
- 3 Opbrengsten en ontwikkeling kostendekkendheid
- 4 Lokale lastendruk

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

INLEIDING

Dit programma gaat over de lokale belastingen en heffingen. Aan de orde komen het beleid ten aanzien van de lokale heffingen, de geraamde inkomsten, de kostendekkendheid van de tarieven, het kwijtscheldingsbeleid dat we hanteren en de lastendruk voor de burger in vergelijking met die in andere grotere gemeenten.

Bij de nieuwe programma-indeling voor 2011 is de voorgeschreven paragraaf Lokale heffingen omgezet in een programma Lokale Belastingen en Heffingen. Dit is gedaan om de politieke keuzes die bij dit onderwerp gemaakt kunnen worden meer tot hun recht te laten komen. Naast de drie W-vragen zal het programma de verplichte informatie bevatten die in het BBV is voorgeschreven voor de paragraaf Lokale heffingen.

De drie W-vragen

Wat willen we bereiken?

- Het genereren van voldoende algemene middelen voor de bekostiging van gemeentelijk beleid;
- Het genereren van inkomsten om specifieke voorzieningen mogelijk te maken;
- Gedragsbeïnvloeding bij parkeren;
- Afnemers betalen voor onze producten en diensten zoveel mogelijk de volledige kostprijs. Hierbij letten we op aspecten van toegankelijkheid, marktwerking, en openbare orde en veiligheid.
- Minima worden ontzien bij de tarieven voor hondenbelasting en afvalstoffenheffing.

Wat gaan we daarvoor doen? (zelfde nummering)

- We gaan efficiënt belasting heffen, met verschillende types belastingen;
- We gaan voor de producten en diensten waar dat mogelijk is op efficiënte wijze de kosten in rekening brengen bij de gebruikers;
- We gaan bij parkeren gedifferentieerde tarieven hanteren;
- Qua kostendekkendheid:
  - gebruikers krijgen de volledige kostprijs in rekening gebracht voor onze producten en diensten.
  - indien de toegankelijkheid tot een voorziening of marktwerking daartoe aanleiding geeft, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld;
  - indien het handhaven van de openbare orde en veiligheid dat wenselijk maakt, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld.
- We verlenen kwijtschelding voor:
  - hondenbelasting, alleen voor de eerste hond en tot 60%;
  - afvalstoffenheffing. Mensen die vijf jaar of langer op het sociale minimum zitten, krijgen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. De andere kwijtscheldingsgerechtigden krijgen 57% van het aanslagbedrag kwijtgescholden.

Wat gaat het kosten?

Een bijzonderheid van dit programma is dat aan dit programma geen geld is gekoppeld. De opbrengsten van de verschillende belastingen worden namelijk verantwoord in programma 15 'Algemene Inkomsten en Onvoorzien', de opbrengsten van de rechten en heffingen (met hun betreffende uitgaven) worden verantwoord in de operationele programma's. De opbrengst van de afvalstoffenheffing bijvoorbeeld staat in programma 9 Onderhoud en Beheer van de Openbare Ruimte, tegenover de kosten van afvalinzameling en -verwerking. De derde van de drie W-vragen, 'Wat gaat het kosten?' komt hier dus niet aan de orde.

BELEID LOKALE HEFFINGEN

Lokale heffingen betreffen zowel publiek- als de privaatrechtelijke heffingen. De publiekrechtelijke heffingen worden onderscheiden naar belastingen en rechten:

- belastingen: de opbrengsten van belastingen vallen onder de algemene middelen en kunnen vrij worden besteed. Dit zijn onder meer de onroerende-zaakbelasting, de logiesbelasting en de hondenbelasting. Het criterium kostendekkendheid is hier niet aan de orde;
- rechten zijn vergoedingen voor concrete prestaties door de gemeente geleverd. De opbrengst van de rechten is niet vrij besteedbaar: de opbrengsten moeten aangewend worden voor de gerelateerde prestaties. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing en de leges burgerzaken. Hier geldt een wettelijke norm van maximaal 100% kostendekkendheid.

Privaatrechtelijke heffingen zijn alle heffingen die niet zijn vastgelegd in een leges- of belastingverordening. In Groningen maken we onderscheid tussen algemene tarieven die vooraf zijn bepaald en voor iedere afnemer gelden en commerciële tarieven. Bij de laatste opereert de gemeente als marktpartij in een concurrerende omgeving. Wettelijke voorschriften voor kostendekkendheid gelden er niet, maar de gemeente heeft voor een aantal producten wel zelf een beleid voor kostendekkendheid.

Hieronder geven we een beknopte uiteenzetting van het gemeentelijke beleid met betrekking tot de belangrijkste lokale heffingen:

- onroerende-zaakbelasting;
- afvalstoffenheffing;
- rioolheffing;
- bouwleges;
- parkeergelden.

Onroerende-zaakbelasting

De onroerende-zaakbelasting is de belangrijkste gemeentelijke belasting, niet alleen qua omvang, maar ook omdat de opbrengst tot de algemene middelen behoort en dus naar eigen inzicht besteed kan worden. De belangrijkste functie is het genereren van inkomsten. De hoogte van een aanslag is afhankelijk van de waarde van een pand en van de door uw raad vastgestelde tarieven. Er wordt onderscheid gemaakt tussen de heffing voor eigenaren van woningen, eigenaren van niet-woningen en gebruikers van niet-woningen. De waarde van de woningen en bedrijven in de stad wordt ieder jaar opnieuw bepaald.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing wordt als bestemmingsheffing aangemerkt, omdat de opbrengst niet naar de algemene middelen vloeit, maar dient ter dekking van de kosten van afvalinzameling en -verwerking. Het uitgangspunt is dat deze kosten -inclusief de kosten van kwijscheldingen- volledig gedekt worden uit de opbrengst van de afvalstoffenheffing. Sinds 2006 geldt er geen vast tarief per woning meer, maar bepaalt het aantal bewoners van een woning de hoogte van het tarief. Er wordt gedifferentieerd naar vier categorieën, namelijk éénpersoonshuishoudens, tweepersoonshuishoudens, huishoudens van drie tot en met zeven personen en huishoudens van acht personen of meer. Hiermee wordt invulling gegeven aan het principe 'de vervuiler betaalt'. Deze tariefsdifferentiatie heeft dus niet gedragsbeïnvloeding ten doel, de belangrijkste functie is het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken.

Rioolheffing

De kosten voor het beheren en in stand houden van het rioolstelsel worden door een heffing verhaald. Per 1 januari 2009 is het rioolrecht omgevormd tot een rioolheffing. Hierbij hebben gemeenten naast de zorgplicht voor stedelijk afvalwater en hemelwater ook de zorgplicht gekregen voor grondwater. De opbrengst van de rioolheffing is geoormerkt, met als uitgangspunt 100% kostendekkendheid. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. De rioolheffing kan zowel van de eigenaar (aansluitrecht) als van de gebruiker (afvoerrecht) worden geheven. Wij kennen alleen het aansluitrecht, waarbij een vast bedrag per aansluiting in rekening wordt gebracht.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bouwleges

Bouwleges worden geheven om de kosten van het proces van bouwvergunningverlening te dekken. De belangrijkste functie is dus het genereren van inkomsten om de voorziening mogelijk te maken. Het tarief wordt bepaald door de hoogte van de bouwkosten (aanneemsom exclusief BTW). Ook voor de bouwleges is ons beleid een kostendekkendheid van 100%. Een complicatie daarbij is dat door een wisselende omvang van de bouwprojecten de opbrengst van jaar tot jaar sterk fluctueert. Daarnaast is vooraf moeilijk te schatten hoeveel de opbrengst in enig jaar zal bedragen. Om risico's van tegenvallende inkomsten zoveel mogelijk uit te sluiten, besloot uw raad in 2001 een bestemmingsreserve bouwleges in te stellen.

Parkeergelden

De parkeergelden bestaan uit een publiekrechtelijk en uit een privaatrechtelijk deel. Het publiekrechtelijk deel wordt ook wel parkeerbelasting genoemd en daaronder vallen de tarieven voor het parkeren bij parkeermeters en -automaten, de boetes voor het rood staan bij parkeermeters en -automaten en de tarieven voor parkeervergunningen. Onder het privaatrechtelijk deel vallen de tarieven voor parkeergarages en buurtstallingen. Het uitgangspunt is dat het parkeerbedrijf in totaal kostendekkend is. De parkeerbelasting is de belasting waarbij de doelstelling van regulering expliciet in de wet is vastgelegd. In de tariefstelling mag onderscheid gemaakt worden naar parkeerduur (kort/lang), het moment waarop wordt geparkeerd (dag/avond/weekend), het gebied waar wordt geparkeerd en het type vergunning. In Groningen maken we gebruik van de toegestane differentiatiemogelijkheden. We sturen zowel met tarieven, de duur van parkeren als met de beschikbaarheid van parkeerplaatsen.

Kwijtscheldingsbeleid

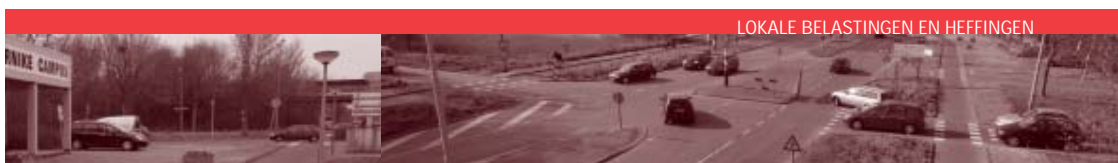
Met het hanteren van een kwijtscheldingsregeling geeft de gemeente een deel van zijn burgers de mogelijkheid om voor een lager tarief in aanmerking te komen. De ruimte om een eigen gemeentelijk kwijtscheldingsbeleid te voeren is beperkt. De criteria waaraan kwijtscheldingsverzoeken getoetst worden, zijn op rijksniveau vastgesteld. We mogen wel zelf bepalen van welke belastingen en heffingen we kwijtschelding verlenen en welk deel van de belastingaanslag of heffing we kwijtschelden.

We verlenen kwijtschelding voor:

- hondenbelasting, alleen voor de eerste hond en tot 60%;
- afvalstoffenheffing. Mensen die vijf jaar of langer op het sociale minimum zitten, krijgen volledige kwijtschelding van de afvalstoffenheffing. De andere kwijtscheldingsgerechtigden krijgen 57% van het aanslagbedrag kwijtgescholden. Een groot deel van de kwijtscheldingsgerechtigden krijgt de kwijtschelding automatisch. Zij hoeven geen formulier in te vullen en bewijsstukken te overleggen. Als van een formulier gebruik wordt gemaakt geldt een termijn van drie maanden waarbinnen een kwijtscheldingsverzoek moet worden ingediend.

In mei 2011 heeft uw raad besloten het kwijtscheldingsbeleid te verruimen. Ingaande 2011 is de vermogensgrens voor kwijtschelding verhoogd tot de vermogensnorm in de Wet Werk en Bijstand (WWB). Tevens is nu kwijtschelding mogelijk van privé-belastingsschulden van ondernemers die op bijstandniveau leven, voor zover het betreft de belastingen hierboven genoemd.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OPBRENGSTEN EN ONTWIKKELING KOSTENDEKKENDHEID

In de begroting geven we jaarlijks een overzicht van de opbrengsten van de belangrijkste belastingen, rechten en heffingen. In onderstaande tabel wordt een samenvatting gegeven van de werkelijke opbrengsten in 2010 en de geraamde opbrengsten voor 2011 en 2012. De tarieven bij iedere heffing worden in het najaar door middel van een apart raadsvoorstel vastgesteld.

Soort belasting of heffing				
(bedragen x 1.000 euro)	Opbrengst rekening 2010	Opbrengst begroting 2011	Opbrengst begroting 2012	Toename van 2011 naar 2012
Belastingen				
Onroerende zaakbelasting (OZB)	47.854	53.484	55.109	1.625
Roerende zaakbelasting (RZB)	71	67	68	1
Hondenbelasting	698	677	691	14
Logiesbelasting	890	900	900	0
Precariobelasting	390	444	454	10
Parkeerbelasting	6.663	7.545	7.580	35
Rechten en heffingen				
Afvalstoffenheffing	25.497	24.852	24.617	-235
Reinigingsrechten	97	100	95	-5
Marktgeden	657	721	721	0
Rioolheffing	12.642	13.042	13.505	463
Begrafnisrechten	1.414	1.591	1.627	36
Leges Burgerzaken	2.632	2.623	2.632	9
Leges Bouwactiviteiten	5.318	6.826	6.923	97
Leges Huisvestingswet	115	231	291	60
Instemmingsbesluit Telecommunicatieverordening en Graafverordening.	69	133	136	3
Leges Drank & Horeca / Prostitutie	140	151	154	3
Havengelden	185	133	136	3
Parkeergelden (privaatrechtelijk)	4.778	5.320	5.320	0

Hieronder worden de meeropbrengsten ten opzichte van de begroting 2011 toegelicht. Voor de rechten en heffingen wordt daarbij ook ingegaan op de ontwikkeling van de kostendekkendheid.

Belastingen

Onroerende-zaakbelasting

De geraamde OZB stijgt met 1,625 miljoen euro, verdeeld over gebruikers niet woningen 450 duizend euro en eigenaren woningen en niet woningen 1,175 miljoen euro. De stijging betreft de nominale tariefstijging (2,2%) van 1,135 miljoen euro en een volumeontwikkeling (nieuwbouw) van 550 duizend euro. In de opbrengst 2011 was een incidentele verhoging van 60 duizend euro opgenomen en ingezet voor de bezuinigingen 2011. Het effect van het terugramen van deze incidentele begrotingswijziging bedraagt 60 duizend euro nadelig in 2012.

Roerende-zaakbelasting

De raming van de opbrengst Roerende-zaakbelasting is voor 2012 met één duizend euro verhoogd door de nominale tariefstijging.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Hondenbelasting

De raming van de opbrengst hondenbelasting is voor 2012 met 14 duizend euro verhoogd door de nominale tariefstijging.

Logiesbelasting

Op deze belasting is geen tariefsverhoging toegepast. Bij de logiesbelasting wordt de nominale compensatie niet jaarlijks maar driejaarlijks toegepast.

Precariobelasting

De precariobelasting is een belasting voor het gebruik van gemeentegrond en is een algemeen dekkingsmiddel. In Groningen hebben we echter een relatie gelegd tussen de opbrengst van de belasting en de kosten van handhaving. Inzet is dat de kosten van handhaving in de openbare ruimte volledig gedekt worden uit de opbrengst van de precariobelasting.

Op begrotingsbasis nemen de baten met 10 duizend euro toe als gevolg van de indexering van 2,2%. De kostendekkendheid op begrotingsbasis komt daarmee uit op 79%.

Parkeerbelasting

De parkeerbelasting is het publiekrechtelijk deel van de parkeergelden. Het betreft de parkeerkaartjes, de naheffingen en de parkeervergunningen. De opbrengsten stijgen met 35 duizend euro tot 7,580 miljoen euro. Ook hier hebben we een relatie gelegd tussen de opbrengst van de belasting en de kosten van de voorziening. Inzet is dat het parkeren als geheel 100% kostendekkend is. Voor de parkeerbelasting (het publiekrechtelijke deel) is de verwachte kostendekkendheid 137%, voor het privaatrechtelijke deel is de verwachte kostendekkendheid 62%. De totale kostendekkendheid voor 2012 komt uit op 91%. In het dekingspercentage van het publiekrechtelijke deel zijn de kosten van het gratis fietsparkeren meegenomen, waar dus geen inkomsten tegenover staan. Het tekort is in lijn met het meerjarenbeeld en de geschetste ontwikkeling in de Parkeernota.

Afvalstoffenheffing

De opbrengsten dalen naar verwachting met 235 duizend euro. In het tarief voor 2012 zijn meerdere ontwikkelingen verwerkt. Allereerst is het tarief niet geïndexeerd, dat scheelt 2,2% procent. Voor een 2-persoonshuishouden is dat ongeveer 6,94 euro. Ter uitvoering van de motie "tariefsdifferentiatie afvalstoffenheffing" van december 2010 is de afvalstoffenheffing verder gedifferentieerd. Het maximumniveau van de reserve is naar beneden bijgesteld en het vrijvallende deel is gebruikt om de woonlastenverlaging uit de jaar schijven 2012 en 2014 naar voren te halen. Daarnaast heeft de daling van de kosten voor afvalverwerking doorwerking naar het tarief. Ten slotte zijn de gehanteerde aantallen voor huishoudens en kwijtscheldingen gebaseerd op de meest recente inzichten uit mei 2011. Door de inzet van de reserve is er niet sprake van 100% kostendekkendheid, maar komt de kostendekkendheid uit op 97%. Dit geheel leidt tot de volgende tarieven:

HUISHOUDEN	2011	2012
■ 1-persoons	■ 279,96	■ 261,36
■ 2-persoons	■ 315,48	■ 304,08
■ 3-7 persoons	■ 362,40	■ 364,92
■ ≥ 8-persoons	■ 479,40	■ 481,92

Reinigingsrechten

De indexering van 2,2% is niet toegepast. De kostendekkendheid blijft 100%. Beleid is om klanten die nu onder de reinigingsrechten vallen zo veel mogelijk over te zetten naar contracten. Dit betekent een verschuiving van opbrengsten van reinigingsrechten naar werken voor derden-bedrijfsafval. Het tarief blijft op het niveau van 2011, te weten 293,25 euro (excl. btw).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

LOKALE BELASTINGEN EN HEFFINGEN

Marktgeden

De indexering van 2,2% is toegepast en daarnaast is het tarief extra met 0,02 euro verhoogd. Het tarief voor 2012 bedraagt 0,89 euro per m² (dit bedrag is inclusief 0,12 euro promotiegeld per m²). De kostendekkendheid bedraagt 100%. Inmiddels zijn acties ingezet (onder andere nieuwe regelgeving, branchering, herinrichting) om de markt een kwalitatieve impuls te geven. Het genoemde markt-tarief is exclusief elektriciteitskosten; de kosten hiervan worden apart in rekening gebracht conform de "Verordening marktgeden".

Rioolheffing

Bij de vaststelling van het Groninger Water- & Rioleringsplan (GWRP) 2009-2013 is met uw raad afgesproken dat de financiële parameters voor de tariefstelling van de rioolheffing jaarlijks worden geëvalueerd. Uitgangspunt is een kostendekkend tarief. Op basis van deze doorrekening komt het voorgestelde tarief voor 2012 uit op 134,70 euro. De begrote opbrengsten nemen ten opzichte van 2011 toe met 463 duizend euro. Deze opbrengsten zijn gebaseerd op 100.265 aansluitingen en een indexering van 2,2%. In de tarievennota zal worden toegelicht dat het niet noodzakelijk is de in het GWRP opgenomen jaarlijkse tariefsstijging van 2,60 euro door te voeren.

Begraafrechten

De tarieven voor begraafplaatsen zijn met 2,2% geïndexeerd. De begrote opbrengsten nemen toe van 1,591 miljoen euro in 2011 naar 1,627 miljoen euro in 2012. Voor de actieve begraafplaatsen / huurgraven is sprake van 100% kostendekkendheid.

Leges Burgerzaken

De opbrengsten leges burgerzaken stijgen per saldo met 9 duizend euro als gevolg van volume-ontwikkelingen (N 1 duizend euro) en de nominale tariefstijging van het gemeentelijk deel van leges (V 10 duizend euro). De leges Burgerzaken zijn gebaseerd op de kostentoe rekening uit het raadsbesluit van november 2006. Als uitgangspunt geldt dat de producten Burgerzaken waarvoor de gemeente zelf de tarieven kan bepalen in totaliteit kostendekkend zijn. Dat zijn de tarieven voor inlichtingen/afschriften GBA, rijbewijzen en huwelijken. Voor andere producten geldt dat het vaststellen van de tarieven ontleend wordt aan rijksregelgeving. De kostentoe rekening is verder gebaseerd op de verwachte hoeveelheid aangevraagde en afgegeven producten en daarmee samenhangende kosten. Daarnaast is bij het berekenen van de kostendekkendheid rekening gehouden met de compensabele BTW.

De totale kostendekkendheid van de producten Burgerzaken komt voor 2012 uit op 75% (2011: 78%).

De daling van kostendekkendheid van 2011 naar 2012 wordt in hoofdzaak veroorzaakt door de afgifte rijbewijzen, die te maken heeft met een 10-jarencyclus. In de eerste vijf jaren van deze cyclus worden jaarlijks minder rijbewijzen afgegeven dan gemiddeld en in de volgende vijf jaren meer dan gemiddeld. In de periode 2007 tot en met 2011 zijn we ruim boven dit gemiddelde uitgekomen, om met ingang van 2012 gedurende een aantal jaren er weer onder te zakken. De kostendekkendheid van rijbewijzen is hierdoor gedaald van 144% (2011) naar 124%.

Leges Bouwactiviteiten

Er is een meeropbrengst geraamd van 97 duizend euro. De legesopbrengsten zijn gebaseerd op een 5-jaarsgemiddelde van legesbaten uit bouwactiviteiten. In de begroting is rekening gehouden met de grote bouwprojecten (leges meer dan 100 duizend euro) op basis van kengetallen en verwachte legesopbrengsten. De werkelijke opbrengsten kunnen altijd afwijken. Er kunnen mutaties in onderhavige projecten plaatsvinden, vertragingen optreden en marktontwikkelingen (waaronder de kredietcrisis) kunnen het beeld sterk beïnvloeden. Daarnaast heeft de invoering van de omgevingsvergunning (Wabo) effecten. De raming van de legesopbrengst komt uit op 6,9 miljoen euro. Dit is inclusief de indexering van 2,2%. De kostendekkendheid komt uit op 100%. Aan de lastenkant zijn de gestegen kosten van de flora- en faunawetgeving, de kosten voor het raadplegen van de applicatie basisvoorzieningsgegevens en de drukkosten in relatie tot de Wabo verwerkt.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Leges Huisvestingswet

Het gaat hier om leges voor het in behandeling nemen van een aanvraag tot het verkrijgen van een vergunning conform de Huisvestingswet: tot gehele of gedeeltelijke onttrekking van woonruimte aan de bestemming tot woonruimte, tot samenvoeging van woonruimte met andere woonruimte, of tot omzetting van zelfstandige woonruimte in onzelfstandige woonruimte. De legesopbrengst is geraamd op 291 duizend euro. Dit is inclusief de indexering van 2,2% en de aanpak van illegale kamerverhuurpanden. Bij het legaliseren van een illegaal kamerverhuurpand is dubbele leges verschuldigd. De kostendekkendheid bedraagt 100%.

Leges Instemmingsbesluiten Telecommunicatieverordening en Graafverordening

De legesopbrengst is geraamd op 136 duizend euro. De tarieven voor de instemmingsbesluiten zijn geïndexeerd met 2,2%. De kostendekkendheid bedraagt 100%.

Leges Drank, Horeca en Prostitutie

De kostendekkendheid op begrotingsbasis is 42%. Voor de begroting 2012 bedragen de legesbaten totaal 154 duizend euro. Dit is inclusief de indexering van 2,2%. Aanvullende voorstellen zullen worden gedaan om honderd procent kostendekkendheid te realiseren.

Havengelden

De havengelden zijn met 2,2% geïndexeerd. De opbrengst is geraamd op 136 duizend euro. De kostendekkendheid bedraagt 100%.

Parkeergelden privaatrechtelijk

De opbrengst van het privaatrechtelijke deel van de parkeergelden (tarieven voor parkeergarages en buurtstallingen) is geraamd op 5,320 miljoen euro. Het parkeerbedrijf beoogt als geheel 100% kostendekkend te zijn. Voor het privaatrechtelijke deel is de kostendekkendheid 62% en voor het publiekrechtelijke deel 137%. De totale kostendekkendheid komt uit op 91%. Het tekort is in lijn met het meerjarenbeeld en de geschetste ontwikkeling in de Parkeernota.

Overzicht kostendekkendheid

Eind 2010 heeft uw raad de uitgangspunten voor het Groningse tarievenbeleid herbevestigd. Uitgangspunt is dat de gebruikers de volledige kostprijs voor onze producten en diensten betalen. Op dit uitgangspunt gelden de volgende uitzonderingen:

- indien de toegankelijkheid tot een voorziening of marktwerking daartoe aanleiding geeft, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld;
- indien het handhaven van de openbare orde en veiligheid dat wenselijk maakt, kan een nader te bepalen lager tarief worden vastgesteld.

Kostendekkendheid publiekrechtelijke heffingen

In de hiernavolgende tabel wordt inzicht gegeven in de kostendekkendheid van de publiekrechtelijke heffingen. Per soort heffing worden de begrote kosten en opbrengsten naast elkaar gezet. De tabel is gesplitst naar rechten en heffingen die onder de Legesverordening vallen en rechten en heffingen die onder overige verordeningen vallen. Voor de onderdelen die onder de Legesverordening vallen is de indeling van het VNG-model 2010 gevolgd. Mede als gevolg van de invoering van de Europese Dienstenrichtlijn en de omgevingsvergunning (Wabo) wordt namelijk de kostendekkendheid van leges niet meer bepaald voor de verordening als geheel, maar zijn er clusters van dienstverlening aangewezen die verschillende regels voor kostendekkendheid kennen:

- cluster Algemene dienstverlening: kostendekkendheid geldt op het niveau van de cluster;
- cluster Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning/Wabo: kostendekkendheid geldt op het niveau van de cluster;
- cluster Dienstverlening vallend onder de Europese dienstenrichtlijn: de kostendekkendheid wordt bepaald op het niveau van samenhangende diensten binnen de cluster.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Soort heffing (publiekrechtelijk)	Criterion kostendekkendheid	artikel Legesverordening	Opbrengst begr. 2012	Toerekening kosten	Dekkings- percentage
Legesverordening indeling volgens VNG-model					
Titel 1. Algemene dienstverlening					
I. Afgifte gerelateerd met wettelijk maximum:					
a. Reisdocumenten	Deels kosteloos en wet. max	4.3	1.222	1.849	66%
b. Overige documenten/VOG		4.4/4.5	74	116	64%
c. Inlichtingen/afschriften BS		4.2	73	178	41%
Totaal afgifte gerelateerde leges en wettelijk maximum			1.369	2.143	64%
II. Afgifte gerelateerd zonder wettelijk maximum:					
a. Huwelijksvoltrekkingen	Deels kosteloos	4.1	182	195	93%
b. Inlichtingen/afschriften GBA		4.2	225	486	46%
c. Rijbewijzen		4.6	856	690	124%
Totaal afgifte gerelateerde leges zonder wettelijk maximum			1.263	1.371	92%
Totaal afgifte gerelateerde leges			2.632	3.514	75%
Naturalisaties		4.7	20	89	22%
Leges Leegstandswet		1.11	14	14	100%
Toegangspasje ondergrondse container		7.7	50	50	100%
Instemmingsbesluit Telecommunicatieverordening en Graafverordening	1	5.14/5.15	136	136	100%
Leges APV – Winkeltijdenwet		1.13	7	7	100%
Leges Huisvestingswet		1.10	291	291	100%
Leges Ligplaatsvergunning voor woonschepen		1.18	13	28	47%
Leges Kansspelen		1.14	47	47	100%
Leges APV – Verkeer Beperkt		1.17	41	160	26%
Totaal Algemene dienstverlening			3.251	4.336	75%
Titel 2 Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning					
Omgevingsvergunning					
Leges Bouwactiviteiten		2.2.1	6.923	6.923	100%
Leges Aanlegactiviteiten		2.2.2	1	1	100%
Leges Sloopactiviteiten		2.2.4	27	27	100%
Leges Handelsreclame		2.2.5	4	4	100%
Totaal leges omgevingsvergunning	100%		6.955	6.955	100%
Kapvergunningen	Gratis		-	183	-
Totaal Dienstverlening vallend onder fysieke leefomgeving/omgevingsvergunning			6.955	7.138	97%
Titel 3 Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn					
Hoofdstuk 1 Horeca en Hoofdstuk 3 Prostitutie					
Leges APV – Drank, Horeca en Prostitutie	Max. tarief	3.1/3.3	154	365	42%
Hoofdstuk 2 Organiseren evenementen of markten					
Diversen (muziek, vent, bingo en collectievergunningen)	Beperkt	3.1.2/3.1.7 3.1.11/3.4.2	4	16	25%
Evenementen	Beperkt		20	36	56%
Hoofdstuk 4 Splitsingsvergunning woonruimte					
Leges splitsingsvergunning		3.4	17	17	99%
Hoofdstuk 5 Leefmilieuverordening					
Inzage milieudossier		7.5	4	5	80%
Totaal Dienstverlening vallend onder Europese dienstenrichtlijn			199	439	45%
Totaal Legesverordening			10.405	11.913	87%

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Soort heffing (publiekrechtelijk)	Criterium kostendekkendheid	artikel Legesverordening	Opbrengst begr. 2012	Toerekening kosten	Dekkingspercentage
Overige:					
Inzameling huishoudelijk afval	100%		24.617	25.496	97%
Reinigingsrecht	100%		95	95	100%
Marktwezen	100%		721	721	100%
Rioolrechten	100%		13.505	13.505	100%
Havengelden	100%		136	136	100%
Begraafrechten	100%		1.627	1.627	100%
Totaal Overige Verordeningen			40.701	41.580	98%
Totaal publiekrechtelijk			51.106	53.493	96%

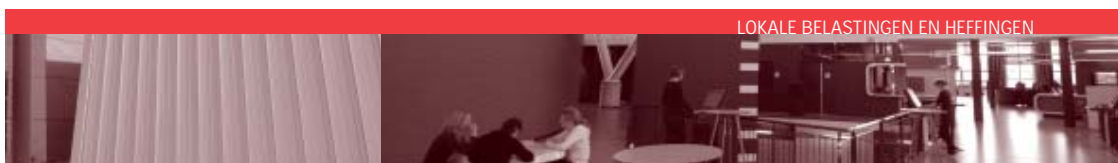
De kostendekkendheid van alle publiekrechtelijke heffingen bij elkaar bedraagt 96%. De legesverordening kent in totaal een kostendekking van 87%. Ook op clusterniveau komt geen kostendekking boven de 100% voor. De overige verordeningen komen op een gezamenlijke kostendekking van 98% uit.

Kostendekkendheid privaatrechtelijke heffingen

Het uitgangspunt van de gemeente is dat de privaatrechtelijke tarieven minimaal kostendekkend zijn. Voor een aantal tarieven geldt echter dat toegankelijkheid van voorzieningen en marktwerking er toe kunnen leiden dat een lager dan kostendekkend tarief wordt gehanteerd. De kostendekkendheid van de verschillende privaatrechtelijke heffingen wordt in het volgende overzicht weergegeven:

Soort heffing (privaatrechtelijk)	Opbrengsten begroting 2011	Toerekening kosten	Dekkingspercentage
	3	4	5
Inzameling bedrijfsafval	9.100	8.117	112%
Commerciële straatreiniging	1.249	1.025	122%
Onderhoud en reparaties derden	949	892	106%
Verkoop brandstof	1.504	1.494	101%
Leasen	246	236	104%
Kermisgelden	325	199	163%
Muziekschool (incl. overhead)	601	2.353	26%
Muziekschool (excl. overhead)	556	2.276	24%
Stadsschouwburg/Oosterpoort			
Zakelijke tarieven	2.503	2.503	100%
Culturele tarieven	4.648	10.636	44%
CBK-kunsttuin	302	549	55%
Sportaccommodaties, zwembaden en Kardinges			
- Totaal lasten incl. kapitaallasten	8.749	22.036	40%
- Totaal lasten excl. kapitaallasten	8.210	16.206	51%
- Samenstelling excl. kapitaallasten:			
Sporthallen	1.415	1.963	72%
Sportparken	1.146	2.743	42%
Gymlokalen	1.134	1.913	59%
Zwembaden	3.050	6.710	45%
IJsbanen	1.465	2.877	51%
Parkeren (privaatrechtelijk)	5.320	8.529	62%
Huur volkstuincomplexen	119	119	100%
Gehandicapten parkeerkaart	35	35	100%

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Uit de tabel komt naar voren dat niet alle tarieven 100% kostendekkend zijn. De belangrijkste onderschrijdingen lichten wij toe.

Muziekschool

We hebben als beleid dat de tarieven niet volledig kostendekkend hoeven te zijn in verband met de toegankelijkheid van de voorziening. Uit eigen benchmarkgegevens van de Muziekschool blijkt dat de kostendekkendheid van de gemeentelijke muziekschool gemiddeld scoort in vergelijking met andere muziekscholen. In deze begroting presenteren we de kostendekkendheid exclusief overhead. Met de nieuwe indeling van de programmabegroting rekenen we dienstoverhead niet meer toe aan afzonderlijke dienstonderdelen, maar aan de diverse deelprogrammas. Een cijfermatige vergelijking met eerdere jaren is daarom ingaande 2012 niet meer te maken.

De Oosterpoort en de Stadsschouwburg

Bij de prijsstelling van activiteiten wordt onderscheid gemaakt in zakelijke tarieven, die marktconform zijn en culturele tarieven die gedeeltelijk kostendekkend zijn. De zakelijke tarieven gelden voor de 'bedrijfsmatige' activiteiten, zoals de horeca en vergaderarrangementen. Hieraan ligt ten grondslag, dat de Oosterpoort en de Stadsschouwburg marktconform moeten werken, ondermeer ter voorkoming van concurrentievervalsing met andere aanbieders. Voor de culturele tarieven wordt een prijsstapel gehanteerd, die per cultuursoort een bandbreedte geeft voor de prijsstelling. De uiteindelijke entreprijs van een kaartje is maatwerk per voorstelling.

CBK-kunstuitleen

Het uitgangspunt is dat deze activiteit 100% kostendekkend is exclusief overheadkosten. De kosten van de nieuwe uitleenschatten zijn lager begroot en het Filiaal is opgeheven. Daardoor stijgt de kostendekkendheid van 36% (2011) naar 55%.

Sportaccommodaties

Ons uitgangspunt is dat de tarieven niet volledig kostendekkend hoeven te zijn in verband met de toegankelijkheid van de voorzieningen en de concurrentie van vergelijkbare voorzieningen in de regio.

Parkeergelden privaatrechtelijk

Betreft de tarieven voor parkeergarages en buurtstallingen. Inzet is dat het parkeren als geheel 100% kostendekkend is. Voor het privaatrechtelijke deel komt de kostendekkendheid uit op 62% en voor het publiekrechtelijke deel op 137%. De totale kostendekkendheid komt uit op 91%. Dit is in lijn met het meerjarenbeeld en de geschatte ontwikkeling in de Parkeernota.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

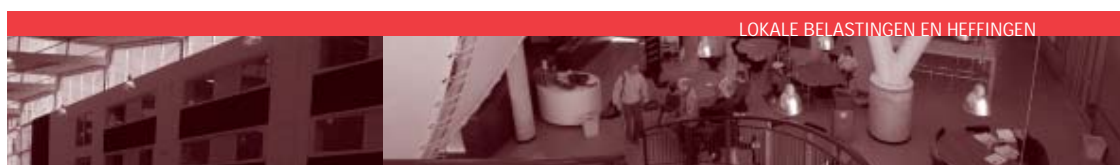
LOKALE LASTENDRUK

Om de lokale lastendruk van Groningen te vergelijken met die in andere gemeenten maken we gebruik van gegevens van de stichting COELO. Onderzoeksinstituut COELO, verbonden aan de Rijksuniversiteit Groningen, verricht jaarlijks onderzoek naar de gemeentelijke woonlasten in de grootste gemeenten in Nederland. In het overzicht, ontleend aan de publicatie 'Kerngegevens belastingen grote gemeenten 2011', zijn de woonlasten van Groningen over 2011 afgezet tegen die van 34 andere grote gemeenten. Weergegeven worden de lasten van de OZB, de reinigingsheffing en de rioolheffing voor een huishouden van gemiddelde omvang in een woning met gemiddelde waarde. De woonlasten zijn de som van die drie. Binnen deze groep staat Groningen in 2011 op de eerste plaats.

Woonlasten 2011 (bedragen in euro's)	OZB Reinigingsheffing 1	Rioolheffing 1	Woonlasten 2	
Groningen	237,18	362,40	131,80	731,38
Alkmaar	177,28	241,80	106,52	525,60
Almere	238,88	334,12	105,17	678,17
Amersfoort	234,31	244,32	107,12	585,75
Amsterdam	138,52	347,14	147,93	633,59
Apeldoorn	250,56	288,88	134,06	673,50
Arnhem	335,56	191,76	128,82	656,14
Assen	221,11	225,43	183,95	630,49
Breda	211,21	330,84	151,68	693,73
Delft	232,35	322,75	164,85	719,95
Deventer	238,99	265,08	165,00	669,07
Dordrecht	188,64	234,96	146,10	569,70
Ede	258,00	252,00	161,04	671,04
Eindhoven	176,17	280,00	140,00	596,17
Emmen	292,19	288,00	142,63	722,82
Enschede	242,18	301,68	165,00	708,86
Haarlem	240,65	307,56	116,60	664,81
Haarlemmermeer	254,92	289,80	119,76	664,48
Leeuwarden	203,18	252,30	176,87	632,35
Leiden	372,58	231,84	115,98	720,40
Lelystad	302,92	263,83	70,41	637,16
Maastricht	217,86	319,01	159,18	696,06
Middelburg	157,88	254,87	155,00	567,75
Nijmegen	380,04	108,34	138,39	626,77
Rotterdam	178,29	263,60	183,20	625,09
s-Gravenhage	131,10	293,52	126,47	551,09
s-Hertogenbosch	215,98	297,60	108,96	622,54
Sittard-Geleen	253,20	273,86	146,68	673,74
Tilburg	174,24	262,22	101,78	538,24
Utrecht	228,34	259,68	216,99	705,01
Venlo	241,09	270,60	174,75	686,44
Westland	254,54	236,40	214,32	705,26
Zaanstad	224,70	255,45	236,75	716,90
Zoetermeer	331,70	280,31	67,94	679,95
Zwolle	244,78	260,13	112,65	617,56
Laagste	131	108	68	526
Hoogste	380	362	237	731
Gemiddelde	215	282	147	644

1 Meerpersoonshuishouden
2 Woonlasten zijn berekend als de som van ozb, rioolheffing en reinigingsheffing.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

**PROGRAMMA 15
ALGEMENE INKOMSTEN EN
POST ONVOORZIEN**

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat we de algemene dekkingsmiddelen en het bedrag voor onvoorzien afzonderlijk zichtbaar maken. Dat gebeurt in dit programma.

Het deelprogramma algemene inkomsten en post onvoorzien bestaat uit de volgende onderdelen:

- onroerende zaakbelasting;
- roerende zaakbelasting;
- hondenbelasting;
- logiesbelasting;
- saldo van de financieringsfunctie;
- algemene uitkering uit het gemeentefonds;
- rente reserves;
- dividend;
- post onvoorzien.

GELD

Het lasten totaal van het deelprogramma Algemene inkomsten en Post Onvoorzien bedraagt 41,7 miljoen euro en betreffen de financieringslasten. Dit deelprogramma geeft een batig saldo omdat hier de algemene dekkingsmiddelen worden begroot (339,2 miljoen euro). Een specificatie treft u onderstaand aan. Tevens zijn de rente opbrengsten hier begroot. Het saldo van dit deelprogramma dient als algemeen dekkingsmiddel binnen de begroting.

Programma algemene dekkingsmiddelen

Bestaand beleid (baten en lasten)		2010	2011	2012	2013	2014	2015
Dienst	Productgroep						
DIA	Onroerende zaakbelasting	47.854	53.484	55.109	56.748	58.446	60.166
DIA	Roerende zaakbelasting	71	67	68	71	73	74
DIA	Hondenbelasting	698	677	691	704	718	732
DIA	Logiesbelasting	890	900	900	900	900	900
CT	Saldo financieringsfunctie	4.818	4.842	3.284	2.769	2.726	1.672
BSD	Gemeentefonds	266.648	269.199	272.325	271.141	275.318	268.775
BSD	Post onvoorzien	-269	0	-300	-300	-300	-300
BSD	Rente reserves	6.291	5.753	5.815	5.815	5.815	5.815
	Dividenden	2.006	1.424	1.246	1.246	1.246	1.246
	Totaal	329.007	336.346	339.138	339.094	344.942	339.081

Belastingen

Voor een toelichting op de belastingen verwijzen wij naar het programma lokale heffingen.

Algemene uitkering uit het gemeentefonds

De raming van de algemene uitkering is gebaseerd op de meicirculaire van 31 mei 2011 van het ministerie van BZK. De stijging van de algemene uitkering ten opzichte van 2011 wordt vooral veroorzaakt door mutaties in de integratie- en decentralisatie-uitkeringen (V 1.149 duizend euro), landelijke en plaatselijke ontwikkelingen (V 3.774 duizend euro) en bezuinigingsmaatregelen vanuit het Regeerakkoord (N 1.797 duizend euro). Hierna wordt dit verder toegelicht.

Dividend

Dit betreft de begrote dividendopbrengst van de Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) en aandelen Enexis.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

WAT GAAT HET KOSTEN?

Algemene inkomsten en post Onvoorzien								
Bestaand beleid								
Dp nr.	Dienst	Deelprogramma	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Lasten								
15.1	BSD/CT/DIA	Algemene inkomsten en post onvoorzien	43.051	46.149	41.660	42.175	42.218	43.272
		Totaal lasten	43.051	46.149	41.660	42.175	42.218	43.272
Baten								
15.1	BSD/CT/DIA	Algemene inkomsten en post onvoorzien	372.180	386.365	380.232	378.261	384.140	379.332
		Totaal baten	372.180	386.365	380.232	378.261	384.140	379.332
Totaal saldi voor bestemming			329.129	340.216	338.572	336.086	341.922	336.060
Reserve mutaties								
Totaal toevoegingen			-	-	-	-	-	-
Totaal onttrekkingen			-	-	-	-	-	-
Totaal saldi na bestemming			329.129	340.216	338.572	336.086	341.922	336.060

Toelichting van het verschil tussen de begroting 2012 en de actuele begroting 2011
(alleen bij verschillen in baten of lasten > 250 duizend euro)

15.1 Algemene inkomsten en post onvoorzien **N 1,6 miljoen euro**

OZB

De raming van de opbrengst OZB is met 1,7 miljoen verhoogd. Hiervan wordt 1,1 miljoen euro veroorzaakt door de nominale tariefstijging en is de raming van deze belastingopbrengst verhoogd met 550 duizend euro in verband met nieuwbouw in de stad Groningen (de zogenaamde volumeontwikkeling).

Algemene uitkering

Op basis van de meicirculaire van 31 mei 2011 en op basis van onze eigen inschattingen bedraagt het primitieve begrotingsaldo 2012 voor de uitkering uit het gemeentefonds 272 duizend euro. In de actuele begroting 2011 is dit 269 duizend euro. Het verschil van 3 duizend euro wordt veroorzaakt door:

Landelijke en plaatselijke ontwikkelingen

Juni 2011 is een concept bestuursakkoord tussen gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk tot stand gekomen. Momenteel is onduidelijk wat de status is van dit bestuursakkoord, omdat door de gemeenten wel is ingestemd met het akkoord, maar met uitzondering van de paragraaf 'Werken naar vermogen'. Wij gaan er vanuit, conform het advies van de VNG, dat er wel een bestuursakkoord is en dat de afspraken die zijn opgenomen in dit akkoord gelden. De belangrijkste afspraken uit dit akkoord voor het gemeentefonds zijn:

- herstel normeringsystematiek ('trap op, trap af' systematiek);
- afschaffing maartcirculaire;
- (voorlopig) vervallen van de korting in verband met de Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's);
- geen herinvoering van de behoedzaamheidsreserve.

Indien het Rijk weer uitgaat van de gemaakte afspraken in het regeerakkoord (doordat gemeenten niet volledig hebben ingestemd met het bestuursakkoord), betekent dit dat de korting in verband met de RUD's weer geldt. Bovenstaande effecten zijn in de geactualiseerde raming van het gemeentefonds opgenomen. Daarnaast is de ontwikkeling van de uitkeringsbasis bijgesteld. Per saldo leiden deze ontwikkelingen tot een voordeel van 3,8 miljoen euro ten opzichte van de actuele raming 2011.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Taakmutaties

Er wordt 1,8 miljoen euro minder ontvangen door taakmutaties dan in 2011. Deze taakmutaties betreffen: normering lokaal inkomensbeleid, selectieve/gerichte schuldhelpverlening en uitvoeringskosten inburgering.

Integratie- en decentralisatie-uitkeringen

Er wordt voor 1.1 miljoen euro meer aan integratie- en decentralisatie-uitkeringen verwacht. De grootste voordelen ontstaan bij CJG (3,5 miljoen euro) en Nationale gebiedsontwikkeling (3,2 miljoen euro). Grootste nadelen zitten in de ISV (3,5 miljoen euro) en in leefbaarheid en veiligheid (1,5 miljoen euro).

Rente

Het saldooverschil op de rente-effecten tussen de begroting van 2011 en de begroting 2012 bedraagt 1,6 miljoen euro nadelig en wordt veroorzaakt door:

- een lagere omvang aan kapitaalverstrekingen en investeringen (N 1,6 miljoen euro)
- een lager volume aan reserves en voorzieningen (V 400 duizend euro)
- een lagere omvang aan langlopende leningen (V 1,2 miljoen euro)
- incidentele wijziging mismatchfinanciering (N 1,1 miljoen euro)
- Een lagere externe bankvergoeding (N 700 duizend euro)
- overig (V 200 duizend euro).

De gemiddelde omvang van de kapitaalverstrekingen en investeringen is voor 2012 begroot op 812 miljoen euro. Dit is 55 miljoen euro minder dan de begrote omvang 2011. De daling komt voornamelijk door het afwaarderen van het project Grondzaken en ontwikkelingen in het project Grote Markt/Forum. Het totale rente-effect op de kapitaalverstrekingen en investeringen bedraagt hierdoor 1,6 miljoen euro nadelig. De omvang van de reserves en voorzieningen neemt ten opzichte van 2011 met 25 miljoen euro af. Dit veroorzaakt een rentevoordeel van 400 duizend euro.

De omvang van de consolidatieleningen neemt in 2012 af. Dit veroorzaakt voordelig rente-effect.

In 2011 is besloten om het tekort van het nieuwe informatiesysteem DaFinci incidenteel te dekken uit het verwachte voordeel uit korte mismatchfinanciering. Ten opzichte van de actuele begroting 2011 is hierdoor een verschil van 1,1 miljoen euro.

Het resultaat op kort vermogen neemt af ten opzichte van 2011. Dit veroorzaakt een nadeel van 700 duizend euro. Op de beschikbare tegoeden bij externe banken wordt een hoger rentepercentage verwacht, maar er is gemiddeld minder geld beschikbaar, naar verwachting een afname van 58 miljoen euro. Tot en met 2009 werden extra beleidsgelden uit het positief rekeningresultaat bekostigd. Hier zal naar verwachting de komende jaren minder sprake van zijn. Ook loopt de bevoorschotting van specifieke uitgaven behoorlijk terug. Hierdoor neemt het resultaat op kort vermogen met 700 duizend euro af.

In 2011 is 4,2 miljoen euro dividend ontvangen uit het General Escrow fonds en 178 duizend euro uit het aandeel in Publiek Belang Elektriciteitsproductiebedrijf (PBE). In 2012 ontstaat hierdoor per saldo een nadeel van 4,4 miljoen euro ten opzichte van 2011.

Fonds Ondernemend Groningen

In het deelprogramma is bij de lasten een subsidiebedrag voor het Fonds Ondernemend Groningen opgenomen. Deze subsidielasten worden gedekt door een opslagpercentage van 2% op de OZB eigenaren niet woningen. Voor 2012 bedraagt de subsidie 566 duizend euro.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

PARAGRAFEN

In het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) wordt bepaald dat in de begroting een aantal verplichte paragrafen worden opgenomen, waarin de beleidslijnen zijn vastgelegd met betrekking tot beheersmatige aspecten. Het doel van de paragrafen is om onderwerpen die verspreid in de begroting staan gebundeld weer te geven. Hiermee wordt van deze onderdelen een dwarsdoorsnede gegeven van alle programma's.

De voormalige paragrafen Bedrijfsvoering, Stadhuis en Stadje, Lokale heffingen zijn in de begroting 2011 opgenomen als programma. Deze programma's bevatten integrale doelen waarop uw raad kan sturen, die meer omvatten dan hetgeen in alle andere programma's versleuteld zit. De voormalige WMO paragraaf is nu integraal opgenomen in het programma Welzijn, gezondheid en zorg. De Inkoopparagraaf vormt nu onderdeel van het programma Bedrijfsvoering.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

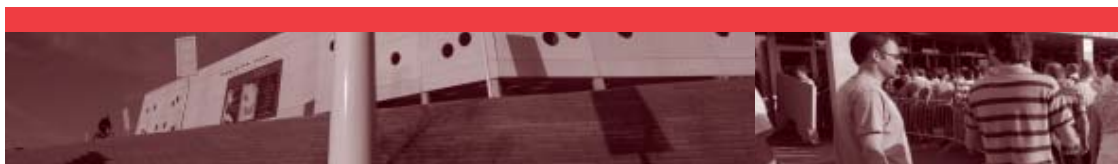
PARAGRAFEN

PARAGRAFEN

- 1 Stadsdelen
- 2 Duurzaamheid
- 3 Weerstandsvermogen
- 4 Onderhoud kapitaalgoederen
- 5 Financiering
- 6 Verbonden partijen
- 7 Grondbeleid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Paragraaf 1

STADSDELEN / STADSDEELPROGRAMMA 2012-2015

Jaarlijks maken wij een aanvullend programma voor de wijken en de binnenstad, het stadsdeelprogramma. Dit programma wordt in nauwe samenspraak met de wijkorganisaties en werkers in de wijk/binnenstad gemaakt. Naast de reguliere overheidstaken op de gebieden van schoon, heel, veilig, zorg en welzijn in de wijk, hebben we met het stadsdeelprogramma de mogelijkheid om, daar waar nodig, extra te investeren.

Onderdelen

- Algemeen
- Binnenstad
- Oude wijken
- Zuid
- Noorddijk
- Noordwest

Doelen

Wat willen we bereiken?

Betrokken burgers bij leefbare wijken en een bruisende binnenstad.

Onderdeel 1

Algemeen

Wijkanalyses voor alle wijken

Volgens afspraak met uw raad gaan wij in 2012 voor alle wijken wijkanalyses maken. We inventariseren jaarlijks via wijkoverleggen de wensen en knelpunten in de wijken en we vragen naar de prioriteiten van onze professionals in wijken en binnenstad. Met de wijkanalyses willen we een compleet beeld van de wijk maken en kijken dan naar al die factoren die van invloed kunnen zijn op de leefbaarheid van de wijk zoals:

- wonen en woonomgeving;
- werken en wijk economie;
- leren en opgroeien;
- veiligheid;
- integratie en sociale samenhang;
- welzijn, gezondheid en zorg;
- cultuur;
- markt, evenementen, handhaving;
- huiskamer.

Budget/geld voor de wijken

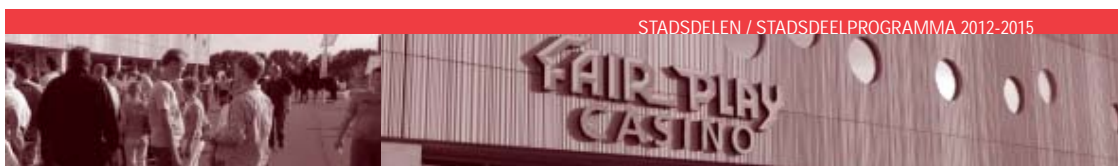
Rijksmiddelen voor de wijk nemen sterk af en in 2015 is dit aanvullende budget helemaal verdwenen. Toch willen we blijven investeren in de wijk en binnenstad. De oplossing die we hiervoor kiezen is door in te zetten op het leggen van verbindingen tussen delen van de diverse programma's uit de begroting 2012 met behulp van deze paragraaf Stadsdelen. Daarnaast hebben we in 2012 nog 1 miljoen euro beschikbaar om extra in te zetten in de wijken en binnenstad. We kunnen hiermee adequaat inspelen op knelpunten en vragen van bewoners.

Wijkperspectieven en wijkprogrammering

In het kader van de herijking van de afspraken met de corporaties hebben we in 2011 voor alle wijkvernieuwingswijken wijkperspectieven ontwikkeld. Het zijn visies die recht doen aan de unieke kwaliteiten van de wijken en die ook richting geven aan de aanpak van problemen. In dit stadsdeelprogramma zetten we de eerste stap van perspectief naar programma. De wijkperspectieven worden hiermee richtinggevend voor alle andere programma's die een bijdrage kunnen leveren aan de leefbaarheid van wijken en binnenstad.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

STADSDELEN / STADSDEELPROGRAMMA 2012-2015

De wijkvernieuwing in klassieke zin (woningbestand en leefbaarheid) was tot nu toe een belangrijke reden om wijkperspectieven te maken. We zien een verschuiving naar andere ontwikkelingen zoals de grote infrastructurele werken (Zuidelijke Ringweg, tram, stationsgebied) die van invloed zijn op de leefbaarheid in de wijken.

Met de wijkperspectieven zorgen we voor afstemming tussen de infrastructurele werken en de ontwikkelingen die in de wijken spelen. Zo werken we in goed overleg samen met bewoners aan de leefbaarheid en de toekomst van de wijk. In 2012 starten we met het maken van wijkperspectieven voor de overige wijken in de stad, om te beginnen met de Rivierenbuurt/Herepoortbuurt.

Lessen over participatie en inspraak

Na het afsluiten van het convenant met de wijkorganisaties hebben we een intensief gemeentelijk trainingsprogramma ontwikkeld. Tijdens masterclasses participatie en cursussen factor C (communicatie-training) leert de gemeentelijke organisatie op een goede en open manier om te gaan met participatie en inspraak. Het blijkt zeer effectief te zijn en dus gaan we daar in 2012 zeker mee door.

Betrokkenheid van burgers bij gemeentelijk beleid

Zonder informatie geen participatie! Het informeren van (wijk)bewoners over gemeentelijke activiteiten en/of voorgenomen beleid is een heel belangrijke voorwaarde voor participatie. We doen dat op veel verschillende manieren: mondeling, schriftelijk en via internet. Vooral internet zien wij meer en meer als een belangrijk instrument om (wijk)bewoners goed te informeren. We gaan in 2012 door met het ontsluiten van gemeentelijke informatie op wijkniveau (www.mijnwijk.groningen.nl).

Budget/geld voor de wijken

NLA

Met de corporaties in de stad hebben we voor de uitvoering van het wijkvernieuwingprogramma begin 2011 opnieuw een akkoord gesloten (Nieuw Lokaal Akkoord 2011-2015). Ook in 2012 gaan we met de corporaties intensief samenwerken met bewoners in wijkteams. De wijkteams hebben de opdracht om samen met bewoners een wijkprogramma op te stellen en uit te voeren. We hebben hiervoor samen met de corporaties per wijk een budget beschikbaar gesteld.

Participatie/leefbaarheids budgetten

Via het NLA wijkteam en Goed Idee kunnen burgers zelf aan de slag met het verwezenlijken van ideeën en wensen voor de verbetering van de leefbaarheid in de wijk. Het NLA-wijkteam of Goed Idee zorgt voor de financiële ondersteuning. We willen die verantwoordelijkheid van de burger voor de eigen woon- en leefomgeving blijven stimuleren.

Stadsdeelprogramma 2012

Voor de uitvoering van het stadsdeelprogramma is in 2012 een budget van 1 miljoen euro beschikbaar, gefinancierd vanuit het Investeringsbudget Stedelijk Vernieuwing (ISV).

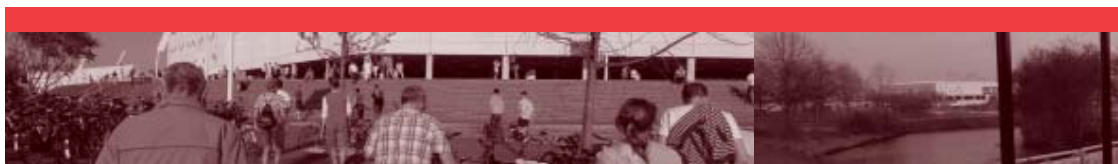
In ieder stadsdeel is een basisbudget gereserveerd om acute problemen te kunnen oplossen en ontwikkelingen te kunnen stimuleren. Dit gebeurt vaak naar aanleiding van bewonersvragen. Daarnaast investeren we in een aantal wijken in de afronding van de wijkvernieuwing en zorgen dat de wijk goed verder kan zonder de extra aandacht vanuit de wijkvernieuwing. In algemene zin dienen de inspanningen altijd de leefbaarheid. Dit houdt in: aandacht voor zowel de fysieke als de sociale kwaliteit, sociale kenmerken en veiligheid. Steeds vaker gaat het specifiek om participatie/communicatie en planontwikkeling.

Wat gaat het kosten?

Het budget wordt als volgt verdeeld:

- per stadsdeel 180 duizend euro.
- stadsdeelbudget algemeen: 100 duizend euro.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Onderdeel 2

Binnenstad

We ontwikkelen een programma dat de binnenstad aantrekkelijk maakt, ook tijdens de uitvoering van de verschillende bouwprojecten (Forum, Grote Markt Oostzijde en Regiotram). Een aantrekkelijke binnenstad heeft gebieden nodig waar de mix van winkels, horeca en voorzieningen net even anders zijn. In 2012 voeren we het programma Ruimte voor de binnenstad uit, waarin het gebruik en de bereikbaarheid centraal staat. De binnenstad is de aangewezen plek voor een aantal grote evenementen en is daarnaast ook woongebied. Het inpassen van de verschillende en soms conflicterende functies is een belangrijke uitdaging voor het programma 2012.

Doelen

Wat willen we bereiken?

- Een bruisende en bereikbare binnenstad;
- Een veilige binnenstad;
- Goed wonen in een leefbare binnenstad;
- De binnenstad als motor van de economische en culturele ontwikkeling van stad en regio.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

- Bruisende Binnenstad: Evenementenprogramma;
- De planning van de verschillende bouwactiviteiten op elkaar afstemmen;
- Informeren en betrekken van bewoners, ondernemers en gebruikers van de binnenstad (Informatiecentrum op de Grote markt);
- Verbeteren bereikbaarheid binnenstad (o.a. uitvoering Deltaplan fiets, tram) en verbeteren van de inrichting van de publieke ruimte (Westerhaven/Minerva);
- Ondernemers ondersteunen door middel van winkelstraatmanagement;
- Veiligheidsplannen uitvoeren: A-kwartier, Martinikerkhof, Steentilstraat, Keurmerk Veilig Ondernemen (KVO) en Veilig Uitgaan;
- Starten met het uitvoeren van de maatregelen uit het perspectief Binnenstad-Oost;
- Planontwikkeling: Toekomst A-kwartier (afbouw raamprostitutie);
- Start uitvoering herinrichting Diepenring (inclusief woonschepen en parkeren);
- Start uitvoering van het jaarprogramma Binnenstadmanagement samen met GCC en Marketing Groningen.

Wat gaat het kosten?

Geld

Basisbudget	75 duizend euro
Veiligheid	40 duizend euro
Binnenstad-oost	25 duizend euro
Beste binnenstad (BIMA)	20 duizend euro
Planontwikkeling	20 duizend euro
Totaal:	180 duizend euro

Onderdeel 3

Noorddijk

Het stadsdeel Noorddijk bestaat uit de volgende wijken: Noorderhoogebrug, de Hunze/van Starckenborgh, Beijum, Oosterhoogebrug/Ulgersmaborg, Lewenborg, Ruischerbrug/Ruischerwaard, de Meerdorpen en de Woonschepenhaven. De wijken in Noorddijk kenmerken zich door hun dorpse karakter, net als de wijken Lewenborg en Beijum uit de jaren zeventig en tachtig.

Het stadsdeelprogramma Noorddijk staat voor een schone, hele en veilige openbare ruimte, een adequate inrichting en goed beheer, het terugdringen van drugsoverlast en het verbeteren van de verkeersveiligheid.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Doelen	<p>Wat willen we bereiken?</p> <p>Op basis van het wijkperspectief <i>Beijum Kleurrijke wijk</i> willen we:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ senioren kunnen in eigentijdse woningen in de wijk zelf blijven wonen; ■ zorgen we voor een verbeterde woonervenstructuur in een aantal Heerden; ■ onderhoudende we de Heerden en is Beijum schoon, heel en veilig; ■ goed functionerende pleinen; ■ het opvoeding- en onderwijsklimaat verbeteren; ■ de drugsproblemen oplossen. <p>Op basis van het wijkperspectief <i>Lewenborg Voor het leven</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ een goed onderhouden groene wijk; ■ de wijkvernieuwing afronden (wonen en voorzieningen); ■ het opvoeding- en onderwijsklimaat verbeteren; ■ de drugsproblemen oplossen. <p>Op basis van het wijkperspectief <i>Oosterhoogebrug/Ulgersmaborg Dorps wonen in stad</i>:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ willen we de wijk revitaliseren.
Activiteiten	<p>Wat gaan we hiervoor doen?</p> <p>.....</p> <p>Beijum</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ De mogelijkheden onderzoeken om seniorenwoningen te bouwen in Beijum; ■ Het winkelplein Beijum-West versterken met zelfstandige ondernemers en de bereikbaarheid/parkergelegenheid verbeteren; ■ Plein Beijum-Oost verfraaien. Plannen ontwikkelen met Innersdijk; ■ Uitvoering Heerdenaanpak; ■ Ontwikkelen buurtbeheersstructuur; ■ Zorgen voor scholing op maat voor jongeren, stageplekken in de wijk, creatieve aansprekende eigentijdse activiteiten voor jongere); ■ Uitvoering geven aan de conclusies van het drugsonderzoek. <p>.....</p> <p>Lewenborg</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Het Le Roy-gebied verbeteren; ■ De haalbaarheid onderzoeken van de afronding van het wijkvernieuwingprogramma (bibliotheek, Aldi-locatie, en zwembad); ■ Zorgen voor scholing op maat voor jongeren, stageplekken in de wijk, creatieve aansprekende eigentijdse activiteiten voor jongeren; ■ Uitvoering geven aan de conclusies van het drugsonderzoek. <p>.....</p> <p>Oosterhoogebrug/Ulgersmaborg</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Begeleiding van de ontwikkeling van een woonzorgcentrum; ■ Onderzoek doen naar de bouw van een nieuwe school; ■ Het winkelbestand uitbreiden.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Wat gaat het kosten?

Geld

Basisbudget	60 duizend euro
Kleine verkeersmaatregelen Engelbert	15 duizend euro
Activiteiten / Speelvoorzieningen jongeren Beijum en Lewenborg	15 duizend euro
Planontwikkeling Oosterhoogebrug, en andere gebieden	30 duizend euro
Verbetering parkeergelegenheid winkelplein Beijum-west	20 duizend euro
Verbetering Molenomgeving Noorderhoogebrug	20 duizend euro
Diverse uitvoeringsprojecten, onder andere drugsaanpak	20 duizend euro
Totaal	180 duizend euro

Onderdeel 4

Zuid

De wijken aan de zuidkant van de stad (ten zuiden van het Verbindingskanaal) vormen gezamenlijk het stadsdeel Zuid. Zuid is een zeer gevarieerd stadsdeel met vooroorlogse wijken als Oosterpoort, Helpman, Rivierenbuurt en de naoorlogse gebieden Corpus den Hoorn en De Wijert.

Naast wijkvernieuwing in de Grunobuurt, De Wijert en Corpus den Hoorn is de aanpak van de zuidelijke Ringweg voor 2012 een belangrijke opgave in het stadsdeel.

Voor de Rivierenbuurt/Herepoort is afgesproken dat we naast een wijkanalyse ook een wijkperspectief gaan maken in nauwe samenspraak met bewoners, belanghebbenden en professionals. Particuliere binnenterreinen, brandgangen en andere verborgen plekken in de wijk zijn haarden van overlast en criminaliteit, wij willen stimuleren dat verenigingen van eigenaren investeren in verbeteringen door middel van een stimuleringsregeling. Belangrijke thema's in het stadsdeelprogramma 2012 zijn veiligheid, verkeer en bereikbaarheid en het stimuleren van ondernemerschap.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Op basis van het wijkperspectief *Corpus den Hoorn compleet*:

- via een sterk ondernemerschap de leefbaarheid in de wijk versterken;
- de sociale cohesie versterken;
- eenzaamheid en sociaal isolement tegengaan.

Op basis van het wijkperspectief *Grunobuurt nieuw stedelijk wonen*:

- de kwaliteit van de woningvoorraad en de openbare ruimte verbeteren in Grunobuurt-Noord;
- een actief netwerk van nieuwe bewoners;
- een goede fietsroute door de wijk tussen het zuiden en de Binnenstad.

Op basis van het wijkperspectief *De Wijert daar wil je wonen*:

- de kwaliteit van de woningvoorraad en de openbare ruimte verbeteren in het Zuidoostelijke kwadrant;
- het opvoedings- en onderwijsklimaat verbeteren;
- een moderne sporthal;
- buurtvoorzieningen op de huidige sporthallocatie;
- de sociale cohesie in de wijk versterken;
- het ondernemerschap versterken;
- de participatie van niet-actieve bewoners stimuleren.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

STADSDELEN / STADSDEELPROGRAMMA 2012-2015

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

Corpus den Hoorn

- Een wijkeconomische aanpak introduceren;
- De vensterschool versterken als ontmoetingspunt in de wijk.

Grunobuurt

- Samen met Nijestee werken aan verbetering van de woningvoorraad en openbare ruimte;
- Bewoners betrekken bij het wijkteam;
- Onderzoeken we de mogelijkheden voor fietsroutes.

De Wijert

- Maken we met Nijestee van een integraal ontwikkelplan een uitvoeringsplan;
- Ondersteunen we het proces van de vorming van een netwerk vensterschool;
- Maken we een voorstel voor de ontwikkeling van een nieuwe sporthal;
- Op basis van de vraag van de marktpartijen, onderzoeken we de haalbaarheid van nieuwe buurtvoorzieningen;
- Ondersteunen we het multifunctioneel centrum (MFC) actief als het ontmoetingspunt van de wijk;
- Bieden we de wijkeconomische aanpak.

Wat gaat het kosten?

Geld

Basisbudget	75 duizend euro
Veiligheid, Zuid Paraat	25 duizend euro
Aanpak binnensterreinen	50 duizend euro
Wijkperspectief Rivierenbuurt	30 duizend euro
Totaal	180 duizend euro

Onderdeel 5

Oude Wijken

Wonen en woonomgeving

Het stadsdeel Oude Wijken bestaat uit de schilwijken rond de binnenstad: Kostverloren, Schildersbuurt, Oranjebuurt, Hortusbuurt, De Hoogte, Korrewegwijk en Oosterparkwijk.

Er is veel geïnvesteerd in wijkvernieuwing en veiligheid. De komende jaren gaat dat, zij het in mindere mate, door. Een groot deel van de stedelijke woningbouwopgave bevindt zich in de oude wijken, de tram komt er doorheen en er is veel ontwikkeling rondom het Ebbingekwartier. Deze ontwikkelingen zijn goed voor de stad en voor de oude wijken. Bewoners brengen ook veelvuldig de thema's verkeer en beheer en onderhoud aan de orde.

In alle wijken, ook de niet NLA wijken, willen we bewoners op een energieke en positieve manier meer betrekken bij de buurt (wijkstemdagen, NLA, Goed Idee).

Bewoners maken zich zorgen over het in stand houden van voorzieningen. De opgave blijft om op een goede manier de continuïteit van de belangrijkste inzet te waarborgen nu de bijdragen in 2012 van het rijk voor de krachtwijken is weggefallen. Tevens is het van belang op een aantal plekken, zoals in de Oosterparkwijk, de voorzieningen mee te ontwikkelen met de vernieuwing van de wijk.

Dankzij de forse inzet op veiligheid zijn er verbeteringen te zien in de oude wijken. Toch blijft het nodig om sterk in te zetten op een aantal thema's en straten met stapeling van problemen en hierbij met de verschillende partners goede afspraken te maken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Doelen

Wat willen we bereiken?

Op basis van het wijkperspectief *De Hoogte als springplank*:

- de kwaliteit van het aanbod voor kinderen en ouders versterken en het pedagogische klimaat verbeteren;
- de stapeling en concentratie van problemen in een aantal straten samen met bewoners verminderen.

Op basis van het wijkperspectief *Korrewegwijk Ruimte geven!*:

- de wijk economie versterken;
- de stapeling en concentratie van problemen in een aantal straten samen met bewoners verminderen;
- de verkeersknelpunten oplossen;
- de meest succesvolle elementen uit de aanpak van de krachtwijken continueren en implementeren.

Op basis van het wijkperspectief *Gemoedelijk Kostverloren*:

- verkeersknelpunten oplossen;
- betrokkenheid bij en deelname aan activiteiten in de wijk bevorderen.

Op basis van het wijkperspectief *Oosterparkwijk altijd een goede dag*:

- een mooi ingericht Wielewaalplein;
- de stapeling en concentratie van problemen in een aantal straten samen met bewoners verminderen;
- goede eigentijdse buurt- en onderwijsvoorzieningen in de wijk waar bewoners kunnen leren en elkaar kunnen ontmoeten;
- samen met bewoners het imago en de leefbaarheid van de wijk blijven verbeteren.

Activiteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

De Hoogte

- Een plan van aanpak opstellen voor de samenwerking tussen school, centrum voor jeugd en gezin (CJG) en Borg (speeltuin);
- Continueren de succesvolle stratenaanpak, en breiden deze aanpak uit (Er Op Af).

Korrewegwijk

- Maken we een plan van aanpak voor winkelstrips, zoals aan de Floresstraat;
- Gaan we door met de stratenaanpak en breiden de aanpak uit (Er Op Af);
- Gaan we verkeersknelpunten inventariseren, een plan maken en uitvoeren;
- Implementeren we succesvolle werkwijzen uit de aanpak krachtwijken in de reguliere inzet voor de wijk.

Kostverloren

- Ondersteunen wij de organisatie van participatie door het wijkteam NLA 2.0.

Oosterparkwijk

- Gaan we voor het Wielewaalplein een plan ontwikkelen samen met de bewoners;
- Gaan we door met de stratenaanpak en breiden de aanpak uit (Er Op Af);
- Maken we samen met Nijestee een concept ontwikkelingsplan voor de Treslinglocatie met daaraan gekoppeld een visie op het onderwijs en de buurtvoorzieningen in Oosterparkwijk en omgeving;
- Voeren we de gebiedscampagne en het activiteitenprogramma Oosterparkwijk uit.

Wat gaat het kosten?

Geld

Basisbudget	75 duizend euro
Stratenaanpak, winkelstrips	50 duizend euro
Visieontwikkeling onderwijs- en welzijnsvoorzieningen	10 duizend euro
Gebiedscampagne en activiteiten Oosterparkwijk	45 duizend euro
Totaal:	180 duizend euro

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Onderdeel 6

Noordwest

Stadsdeel Noordwest/Hoogkerk bestaat uit de wijken Paddepoel, Selwerd, Tuinwijk, Vinkhuizen en Hoogkerk, De Held, Reitdiep en Gravenburg. De afgelopen jaren is er fors geïnvesteerd in de woningvoorraad in het noordwestelijk stadsdeel. In 5 wijken is een wijkvernieuwingsprogramma uitgevoerd of is nog in uitvoering. In het programma van 2012 staat het vervolg op de wijkvernieuwing centraal en maatregelen om de sociale structuur van de wijken te versterken.

Doelen

Wat willen we bereiken?

Op basis van het wijkperspectief *Paddepoel gevarieerd en verbonden* willen we:

- prettig wonen voor alle doelgroepen;
- goede en samenhangende voorzieningen in het hart van de wijk;
- goede bereikbaarheid van de wijk;
- paddepoel is een wijk is waar je zonder problemen kunt opgroeien;
- iedereen hoort erbij en kan meedoen;
- samenhang tussen de verschillende buurten.

Op basis van het wijkperspectief *Selwerd aan stad*:

- een transformatie Noorderstation;
- draagvlak voor de wijkvernieuwing;
- voorzieningen realiseren die aansluiten bij de behoeften van de bewoners en die door jong en oud worden gewaardeerd;
- buurten met een eigen identiteit;
- het internationale karakter versterken.

Op basis van het wijkperspectief *Tuinwijk oude wijk in nieuw jasje*:

- samen wonen in een nieuwe oude wijk;
- de jeugd heeft de toekomst!;
- samen voor een schone, hele en veilige omgeving;
- een levendig en veilig Noorderstationsgebied.

Op basis van het wijkperspectief *Vinkhuizen voor elkaar*:

- een vitale wijk;
- samen de wijk op orde houden;
- kunnen bewoners 'meepraten (aan de wijktafel) over de ontwikkelingen die er toe doen in de wijk;
- opgroeien met kansen.

Activiteiten

Wat gaan we daarvoor doen?

Paddepoel

- Afronden van de wijkvernieuwing;
- Ontwikkelen we de Trefkoel, revitalisatie van het winkelcentrum en de vensterschool;
- Optimaliseren we de meldpunten Overlast & Zorg en de jeugd- en ouderen;
- Benutten van de kansen van de Tramontwikkeling, aanleg fietspaden aan noord- en zuidkant van de wijk, optimaliseren parkeren, optimaliseren inrichten Noorderstation
- Wordt het thema opgroeien speerpunt van het wijkbeleid;
- Versterken we de wijk economie en de rol van zzp-ers hierin en ontwikkelen we een programma voor sociale stijging

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Selwerd

- Het stimuleren van een actieve deelname van de klankbordgroep Noorderstation;
- Het opstellen van een wijkvernieuwingsplan samen met bewoners en corporaties;
- Vensterschool SPT (Selwerd, Paddepoel, Tuinwijk) 'in de markt zetten', de visie op Park Selwerd uitwerken en het speelplekkenplan uitvoeren;
- Uitvoeren kaderplan inrichting en beheer openbare ruimte Selwerd;
- Organiseren van een internationaal volksfestival, stimuleren van betrokkenheid van de buurt bij de bouw van de Moskee en van participatie van de Moskee in de wijk. Aansluiting zoeken bij de omvangrijke internationale studentenpopulatie.

Tuinwijk

- Wijkvernieuwing afronden met een manifestatie in 2012;
- Vensterschool SPT 'in de markt zetten' en het Bessemoerpark ontwikkelen, waaronder de bouw van een nieuw buurtcentrum;
- Afronding van de herinrichting van de openbare ruimte, met daarin extra aandacht voor het parkeren;
- Stimuleren van een actieve deelname van de klankbordgroep Noorderstation.

Vinkhuizen

- Het uitbouwen van Stip activiteiten;
- Bekendheid en meldingsbereidheid van loketten vergroten. Vergroten sociale veiligheid woonomgeving Aquamarijnstraat en omgeving en fietstunnels;
- Heel de buurt nieuwe stijl;
- Uitvoering speelplekkenplan;
- Ontwikkeling Visie Westpark, Hoendiep Zuid.

Hoogkerk

- Invoering model van bewonersbudgetten vanuit wijkteam, leefbaarheid en stadsdeelbudget;
- Opstellen gebiedsvisie Hoogkerk en omgeving.

Wat gaat het kosten?

Geld

Basisbudget Hoogkerk	30 duizend euro
Basisbudget Noordwest	80 duizend euro
Wijkperspectieven	50 duizend euro
Afronding wijkvernieuwing	20 duizend euro
Totaal:	180 duizend euro

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

STADSDELEN / STADSDEELPROGRAMMA 2012-2015

Paragraaf 2

DUURZAAMHEID

Doelen

Wat willen we bereiken?

In het collegeprogramma 'Progressief met energie, stad voor iedereen' hebben wij duurzame ontwikkeling van de stad als uitgangspunt voor al ons beleid genomen. Onze missie is dat Groningen "zo duurzaam mogelijk wordt en doet" en de ambitie is 'energie neutraal' te zijn in 2025.

Begin 2011 heeft uw raad het Masterplan Groningen Energie neutraal vastgesteld. Wij hebben bij die gelegenheid geconstateerd dat energie-neutraliteit in 2025 niet gehaald kan worden zonder onrealistisch hoge publieke investeringen. We hebben daarom de doelstelling voor 2025 gehalveerd en zetten in op een energie neutrale stad in 2035. Dat betekent in 2025 een vermindering van de CO₂-uitstoot met 700.000 ton per jaar. Ook deze bijgestelde doelstelling zal niet zomaar worden gehaald. Versnelling ten opzichte van het huidige tempo van verduurzaming is onmisbaar. Dit willen we bereiken door het beleid te concentreren op vijf sporen: zon, wind, warmte, biomassa en energiebesparing.

Met het Masterplan Groningen Energie neutraal beogen we tevens een versterking van de lokale kenniseconomie rond nieuwe, duurzame energie. Bij de keuzes over duurzame energie nemen wij expliciet ook de gevolgen voor de ontwikkeling van de economie en de werkgelegenheid in acht en wij zoeken aansluiting bij het Akkoord van Groningen. Verder bevorderen wij participatie van (georganiseerde) bewoners.

De focus van ons duurzaamheidsbeleid ligt op het maken van meters met duurzame energie en met energiebesparing. Daarnaast integreren wij duurzaamheid in al het reguliere beleid, dat wil zeggen in alle relevante programma's van deze begroting. De gemeentelijke diensten zijn daar zelf verantwoordelijk voor. Activiteiten in het kader van duurzame ontwikkeling worden de komende jaren uit de reguliere budgetten van diensten gefinancierd.

Analyse

Hoe staan we ervoor?

De afgelopen vier jaar hebben we talrijke initiatieven genomen om duurzaamheid in alle programma's te integreren. Zo zijn met corporaties in het Nieuw Lokaal Akkoord 2.0 ambitieuze doelen afgesproken voor verduurzaming van de bestaande woningvoorraad, schoolbesturen investeren in energiezuinige en gezonde scholen, evenementen als Noorderzon zijn op duurzamere leest geschoeid, we werken samen met kennisinstellingen, we werken aan onze eigen bedrijfsvoering.

De uitvoering van het Masterplan Groningen Energie neutraal is ter hand genomen. In het uitvoeringsprogramma "Groningen geeft energie" geven wij aan hoe we de komende jaren aan de realisatie van onze energie-ambities gaan werken. Daarbij hebben we een aantal belangrijke keuzes gemaakt: we concentreren ons op een beperkt aantal kansrijke thema's, we hechten nadrukkelijk waarde aan de economische potentie van nieuwe initiatieven, en we letten er scherp op dat we als gemeente de rol spelen die van ons verwacht wordt en bij ons past. Zo werken we de komende jaren niet alleen doelgericht aan het gezamenlijk realiseren van onze CO₂-doelstellingen, maar ook aan de verdere ontwikkeling en profilering van Groningen als Energy City.

Activiteiten

Wat gaan we hiervoor doen?

We kiezen als gemeente bewust voor drie rollen, te weten: faciliteren, actief communiceren, en het goede voorbeeld geven. Daarmee effenen we de weg voor marktpartijen, ontwikkelaars en kennisinstellingen om te investeren in duurzame energie en energiebesparing.

Inhoudelijk kiezen we voor vijf sporen: minder energie verbruiken door besparen en efficiencyverbetering en energie duurzaam opwekken door wind, zon, warmte en biomassa.

Dit doen we voor vier onderdelen van het Masterplan Groningen Energie neutraal: Energieke bedrijvigheid, Kennis en innovatie, Huishoudens en de Eigen organisatie. Deze inzet is in de begroting 2012 ondergebracht in de volgende programma's:

- Economie en Werkgelegenheid;
- Wonen;
- Bedrijfsvoering.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Programma Economie en Werkgelegenheid

Onder Economie en Werkgelegenheid zijn opgenomen:

- Het ontwikkelen van businesscases voor windturbines op de locatie Meerstad-Noord en eventueel op andere locaties, en de plaatsing van kleine windturbines.
- Wat zon betreft bereiden we de weg voor een grootschalige uitrol van zonnepanelen die de komende jaren wordt verwacht. Daartoe starten we met plaatsing van zonnepanelen bij particulieren op basis een leasemodel. Daarnaast faciliteren we (planologisch) het aanwijzen van locaties voor zonneweides.
- Wat het thema warmte betreft: we stellen een integrale warmtestrategie op met een horizon van tien jaar. Dit omvat een beleidskader voor regulering van toepassing van wamte-koude-opslag, de realisering van projecten waarbij restwarmte wordt benut en het opstellen van een werkprogramma voor de opsporing van aardwarmte.
- Ook werken we aan een locatie voor vestiging van energieregelateerde bedrijven en instellingen. Daartoe doen wij een 'haalbaarheidsonderzoek Energie Incubator'. Wij faciliteren daarnaast de realisering van de Energy Academy en Energy Campus.
- Verder ontwikkelen we een uitbouwstrategie voor de biobased economy. Het doel hiervan is bedrijfsactiviteiten uit te bouwen en aan te trekken die passen in de groene grondstoffeneconomie. We faciliteren verder demonstratie- en onderzoeksprojecten op het gebied van smart grids.
- Wat het gevestigde bedrijfsleven betreft zetten we in op een energiebesparingsprogramma op bij het MKB. Met enkele grote bedrijven sluiten wij een energieconvenant.

Programma Wonen

Onder het programma Wonen is de inzet opgenomen voor energiebesparing in de particuliere en corporatieve woningvoorraad. Het gaat om een diversiteit aan projecten, waarvan de gemeenschappelijke deler is dat alle projecten gericht zijn op het stimuleren en ontzorgen van StadJers. Hierbij moet gedacht worden aan slimme financieringsconstructies, deelname aan tenders, onderzoek naar duurzaamheidseisen bij nieuwbouw, een database van energielabels, afspraken via het NLA 2.0 met de woningcorporaties over het verduurzamen van de corporatieve voorraad.

Programma Bedrijfsvoering

Onder het programma Bedrijfsvoering is aangegeven hoe we door middel van een ESCO (Energy Service Company) op een planmatige manier het gemeentelijke gebouwenbestand willen aanpakken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Paragraaf 3

WEERSTANDSVERMOGEN

De paragraaf Weerstandsvormogen is opgenomen in de najaarsnota.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Paragraaf 4

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

In deze paragraaf geven wij inzicht in het onderhoud van de gemeentelijke kapitaalgoederen. Er wordt ingegaan op het gewenste onderhoudsniveau, de hieruit voortvloeiende financiële consequenties en de vertaling daarvan in de begroting. Eerst bespreken we de hoofdzaken van het Beheerplan Openbare Ruimte Groningen (BORG). Vervolgens besteden we aandacht aan het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen.

Onderdelen

- Beheerplan Openbare Gebouwen Groningen (BORG)
- Gemeentelijke gebouwen

Onderdeel 1

Beheerplan Openbare Gebouwen Groningen (BORG)

De gemeente Groningen heeft een oppervlakte van 8.400 hectare. Een deel hiervan is in bezit en dus in onderhoud bij de gemeente. Het gaat om wegen, groen, riolering, kunstwerken en overige kapitaalgoederen (voornamelijk gebouwen). Het beleid voor het niveau van onderhoud van de openbare ruimte kapitaalgoederen is vastgelegd in het BORG. Voor kapitaalgoederen die niet onder BORG vallen, wordt door de verantwoordelijke diensten een onderhoudsplan opgesteld.

Bij het plannen van onderhoud wordt zoveel mogelijk gezocht naar de samenhang met andere ontwikkelingen van elementen in de openbare ruimte. In 2007 is er een structurele bezuiniging van 3,7 miljoen euro op de budgetten voor onderhoud en beheer doorgevoerd. Door compenserende middelen uit nieuw beleid (2 miljoen per jaar) en een efficiënte werkwijze zijn we de afgelopen jaren in staat geweest om toch het BORG-onderhoudsniveau nagenoeg vast te houden. Vanaf 2011 is het onderhoudsbudget verder verlaagd door het wegvallen van middelen uit nieuw beleid (900 duizend euro) en bezuinigingen op bijvoorbeeld het groenonderhoud. Ons streven is om met een andere afstemming tussen kort- en langcyclisch onderhoud de basis voorlopig zo goed als mogelijk op orde te houden. We streven ernaar de BORG-score zoveel mogelijk op het huidige niveau (realisatie 2010: 89%) te houden. We houden rekening met een beperkte daling van de tevredenheid van bewoners over het onderhoud.

Op een gegeven moment is onderhoud echter niet meer toereikend. Als het einde van de technische levensduur is bereikt, zijn investeringen noodzakelijk om kapitaalgoederen te vervangen. De komende jaren is een aantal voorzieningen in de openbare ruimte aan vervanging toe. Het gaat bijvoorbeeld om de ondergrondse kabels voor de openbare verlichting en de oeverbeschoeiingen. Dit is nader toegelicht in de risicoparagraaf. In 2011 wordt een meerjarenplan opgesteld met een vervolgaanpak.

In het programmadeel van de begroting wordt in het programma onderhoud en beheer van de openbare ruimte ingegaan op het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en infrastructuur. Van de belangrijkste onderdelen worden hier de speerpunten genoemd.

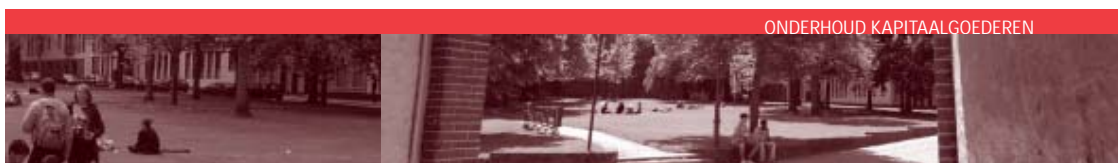
Wegen

De borgschouw en de technische inspectie geven aan welke wegen en trottoirs aan onderhoud toe zijn. In 2012 voeren we opnieuw een programma uit voor het onderhoud aan zowel de asfalt- als de klinker- en tegelverharding. In de programmering van het verhardingsonderhoud leggen we sinds een aantal jaren meer het accent op kort cyclisch onderhoud. Daarnaast streven we naar een integrale aanpak samen met bijvoorbeeld rioolsanering en werkzaamheden door nutsbedrijven. Voor 2012 denken we daarmee het BORG-niveau voor verhardingen nog redelijk vast te kunnen houden.

Openbare verlichting / verkeersvoorzieningen

Het functioneren van de openbare verlichting heeft de afgelopen twee winters te wensen over gelaten. De oorzaak hiervan is het kwetsbare en verouderde ondergrondse kabelnet. De komende jaren zullen we de focus leggen op het vervangen van deze kabels. Het onderhoud aan straatnaam- en verkeersborden, belijning en markering wordt op dezelfde wijze voortgezet als het afgelopen jaar.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Groen- en speelvoorzieningen

Het groenonderhoud bestaat voor het overgrote deel uit frequente maatregelen zoals maaien en onkruid-beheersing. Door de bezuinigingen op het onderhoud van het openbaar groen wordt een deel van de gazons minder frequent gemaaid dan voorheen. Daarnaast wordt op een aantal plekken groot onderhoud aan de bomen en het groen uitgevoerd. We proberen daarbij zoveel mogelijk aan te sluiten bij andere werkzaamheden in de openbare ruimte, zoals de vervanging van riolering of onderhoud van verhardingen. Verder doen we in 2012 onderzoek naar ziekten en plagen die in bomen voorkomen, zoals de kastanjeziekte, eikenprocessierups en taksterfte in essen. Naast het verzorgingsonderhoud wordt ieder jaar een aantal oudere speeltoestellen vervangen. Bij het vervangen van toestellen wordt gelijktijdig bekeken of aanpassing van de speelplek nodig is.

Aansluiting en vervanging van riolering

Dit programma verzorgt het beheer en onderhoud van de gemeentelijke riolering en past het aan conform de wettelijke eisen (basisinspanning en zorgplicht). Het Gemeentelijk Riolering en Water Plan 2009-2013 (GRP) vormt het toetsingskader. Als gevolg van de leeftijdsopbouw van het Groninger rioolstelsel en een gemiddelde levensduur van 80 jaar moet jaarlijks zo'n 5,5 km riool worden vervangen. Voor 2012 staan op het programma de rioolvervanging in de Schildersbuurt (3e fase), Oosterpark (fase 1) en Rivierenbuurt (fase 2). Verder wordt het hoofdriool in de Rivierenbuurt voorzien van een nieuwe binnenwand. Daarnaast gaan we verder met de realisatie van een grote rioolpersleiding van het gemaal Selwerd naar het gemaal Damsterdiep (Waterslag II) en staat de aanpak van ongezuiverde lozing op Bruilwering op het programma.

Kunstwerken

Op diverse plaatsen in de stad liggen vaste en beweegbare bruggen. Om een goede en veilige doorstroming van het verkeer te kunnen garanderen, is een goed functioneren noodzakelijk en voeren we regelmatig onderhoud aan de bruggen uit. Het Herewegspoorviaduct vertoont al geruime tijd tekenen van slijtage en is feitelijk aan vervanging toe. Als gevolg van de integrale aanpak daarvan met de plannen voor de tram en het stationsgebied, laat de vervanging nog circa 4 jaar op zich wachten. Om in de tussentijd het viaduct veilig te houden wordt in 2012 tot en met 2014 jaarlijks een bedrag van 100 duizend euro beschikbaar gesteld vanuit middelen nieuw beleid.

Oeverbeschermingen

Vanaf 2007 zijn wij bezig met het vervangen van oeverbeschermingen langs diverse waterwegen en kanaalvakken. In het voorjaar van 2012 komen we met een voortgangsrapportage waarin de huidige onderhoudstoestand van de oeverbeschermingen in beeld wordt gebracht.

Onderdeel 2

Gemeentelijke gebouwen

Overzicht boekwaarden en onderhoudslasten per dienst (bedragen x 1000 euro)

	Boekwaarde 1-1-2012	Verzekerde waarde	Meerjarenplan	Voorziening 1-1-2012	Onderhoudsbedrag Begroting 2012
BSD	-	29.512	ja	85	105
DIA	14.591	23.369	ja	1.257	427
iederz	3.969	29.000	ja	-	364
HVD	9.283	35.310	ja	707	348
MD	5.902	31.022	ja	0	374
OCSW	141.149	675.900	ja	478	5.231
RO/EZ	29.728	86.500	ja	478	353
SOZAWE	0	0	n.v.t.	-	0
Totaal	204.622	910.613		3.005	7.202

Gemeentebegroting Groningen 2012

309

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

BSD

Het Meerjaren Onderhoudsplan voor Stadhuis, Waagstraat en Goudkantoor wordt jaarlijks geactualiseerd. Als gevolg van de bezuinigingen zijn de beschikbare middelen voor onderhoud onder druk komen te staan. Er zal dan ook moeten worden geprioriteerd en het onderhoudsniveau zal enigszins worden verlaagd. Voor de korte termijn zal dit niet tot problemen leiden aangezien zowel het Stadhuis als het Goudkantoor in een goede onderhoudsstaat verkeren. Op termijn kan door de krapte in het budget het onderhoudsniveau onder het wenselijke niveau dalen.

DIA

Eind 2011 wordt begonnen met de revitalisatie van het pand de Prefectenhof. Het gaat hierbij om de vervanging van technisch afgeschreven installaties en een volledige herinrichting. Wij zetten daarbij in op de realisatie van een duurzaam gebouw met energielabel A. Hiervoor loopt nog een onderzoek waarvan de uitkomsten aan uw raad zullen worden voorgelegd. Met de verbouwing wordt een flexibel kantoorconcept ingevoerd. Dit houdt in dat de verdiepingen uitgerust zullen worden met diverse soorten werkplekken, die afgestemd zijn op de onderscheiden functies. Met deze verbouwing willen we naast het invulling geven aan 'het nieuwe werken' ook gemakkelijk kunnen inspelen op toekomstige ontwikkelingen binnen de huisvesting van de gemeentelijke organisatie. In 2010 heeft u voor de revitalisatie een krediet beschikbaar gesteld. Dit wordt aangevuld met een deel van de voorziening onderhoud gebouwen. Aangezien het hierbij om een substantieel bedrag gaat worden de uitgaven voor groot onderhoud die los staan van de revitalisatie, afgewogen op onvermijdelijkheid in relatie tot de resterende ruimte binnen de voorziening.

HVD

Het onderhoud van de gebouwen is op orde en de voorziening groot onderhoud is op niveau. Tevens zijn voor de gebouwen meerjaren onderhoudsplannen aanwezig.

MD

De Milieudienst heeft een voorziening groot onderhoud voor de gebouwen Duinkerkenstraat en Electronstraat. Eind 2010 zijn de hieraan gerelateerde onderhoudsplannen herzien en vastgesteld.

OCSW

OCSW is in het (economisch en/of juridisch) bezit van een grote hoeveelheid kapitaalgoederen. De onderhoudsbehoefte voor de gemeentelijke schoolgebouwen, vensterscholen, sociaal culturele accommodaties, sportaccommodaties en culturele accommodaties is in de vorm van meerjarenplanningen in beeld gebracht. De voor het onderhoud noodzakelijke budgetten zijn opgenomen onder de verschillende begrotingsonderdelen.

Onderdeel 2

	Boekwaarde 01-01-2012	Voorziening 01-01-2012	Onderhoudsbedrag Begroting 2012
Oosterpoort/Stadschouwburg	5.907	-	269
Vensterscholen	7.370	328	196
Muziekschool	-	150	38
Voormalige schoolgebouwen	800	-	140
MIOP Sport en Recreatie	39.918	n.v.t.	4.338
Welzijnsaccommodaties	4.953	-	250
Schoolgebouwen economisch eigendom	80.577	-	-
Gebouwen NDE	407	n.v.t.	36
Overige activa	1.217	-	-
Totaal	141.149	478	5.267

310

Paragraaf 4: Onderhoud kapitaalgoederen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

Schoolgebouwen en vergoedingen onderhoud via programma onderwijshuisvesting

Het eigendom van de schoolgebouwen ligt voor ongeveer 70 procent bij de gemeente (openbaar primair en voortgezet onderwijs, vensterschoolgebouwen en multifunctionele centra) en voor 30% bij de diverse schoolbesturen. Het economisch claimrecht ligt voor alle schoolgebouwen bij de gemeente. Dat komt omdat de gemeente de taak heeft om voor adequate huisvesting en dus schoolgebouwen te zorgen. In de onderwijswetgeving is de verantwoordelijkheid voor het onderhoud aan schoolgebouwen van het onderwijs bij de schoolbesturen gelegd. De schoolbesturen ontvangen voor het regulier onderhoud in de lumpsum rechtstreeks de vergoedingen van het rijk. Voor het groot zogenaamd buitenonderhoud kan het onderwijs een beroep doen op de lokale overheid. Uit een in 2009 ingesteld onderzoek (0-meting) blijkt dat het onderhoudsniveau van de gebouwen van het openbaar en bijzonder onderwijs gemiddeld op een goed en verantwoord niveau ligt. Voor 2012 zijn in het kader van het lokaal onderwijsbeleid geen onderhoudsaanvragen afgewezen op grond van budgettaire overwegingen. In 2012 wordt een start gemaakt met het verbeteren van het binnenklimaat van de bestaande scholen.

Met ingang van 1 januari 2010 is het openbaar onderwijs verzelfstandigd. De schoolbestuurlijke verantwoordelijkheid en de daaraan verbonden budgetten vallen daarmee volledig buiten de gemeentebegroting en -rekening, met uitzondering van budgetten voor buitenonderhoud.

Sociaal Culturele accommodaties

Van de 32 sociaal culturele accommodaties is de gemeente van 19 eigenaar van het gebouw (60%). Overeenkomstig de sociaal culturele accommodatienota wordt voor het groot onderhoud aan de sociaal culturele accommodaties een normbedrag per m² b.v.o. (bruto vloeroppervlakte) bestemd. Dit bedrag is voldoende om het noodzakelijk groot onderhoud uit te voeren. Tevens wordt een bedrag bestemd voor het groot onderhoud van voormalige welzijnspanden. Deze panden worden verhuurd aan derden.

De Oosterpoort en De Stadsschouwburg

Op basis van de geactualiseerde meerjarige onderhoudsplanning hebben wij voorzien in een verantwoord onderhoudsplan binnen de beschikbare middelen. Hierbij geven wij een hoge prioriteit aan veiligheid en ARBO normen. De uitvoering van de nieuwe planning betekent wel dat wij de onderhoudsvoorziening handhaven. Het niveau van deze voorziening is nog niet voldoende. In 2012 wordt nog een grote investering gedaan in de grote zaal van de Oosterpoort, maar vanaf 2013 kunnen we conform de meerjarenplanning de voorziening op niveau brengen.

Er zijn nog wel een tweetal knelpunten. Dat zijn het onderhoud aan het Kruihuis in verband met ARBO eisen (40 duizend euro structureel) en onderhoud aan het casco van de Stadsschouwburg (800 duizend euro incidenteel). Het Kruihuis voldoet niet aan de ARBO eisen. De hiervoor benodigde middelen zijn in 2005 niet beschikbaar gesteld, omdat over de toekomst van Kruihuis nog geen besluit kon worden genomen. Bij onvoldoende middelen zullen wij dit onderhoud niet uitvoeren en indien nodig overgaan tot buiten gebruikstelling van het Kruihuis. Met de revitalisering van de Oosterpoort & de Stadsschouwburg is het achterstallig onderhoud aan deze gebouwen weggewerkt. Echter voor het casco van de Stadsschouwburg is nog een grondige renovatie noodzakelijk. De benodigde middelen zijn op basis van het raadsbesluit Revitalisering 2005 niet beschikbaar gesteld omdat de daaraan ten grondslag liggende inventarisatie door een extern bureau onvolledig was. De renovatie van het casco hebben wij in afwachting van nadere besluitvorming nog niet in de begroting opgevoerd.

Sportaccommodaties

In 2011 zullen wij weer een aantal investeringen op het gebied van sportaccommodaties afronden.

Zo is begin dit jaar de nieuwe sporthal Lewenberg geopend. Ook zal dit jaar een begin worden gemaakt met realisatie van extra was- en kleedkamers op sportpark Esserberg en zijn twee kunstgrasvelden gerenoveerd. Dit geldt ook voor een kunstgrashockeyveld in het Sportpark Corpus den Hoorn. Voor planmatig onderhoud van de sportaccommodaties staat voor 2012 een bedrag van 4,3 miljoen euro geraamd. Een deel daarvan wordt besteed aan onderhoud van de atletiekbaan. We hopen in 2012 ook te starten met de aanpassingen van sportcentrum Karding, als gevolg van de komst van de regio tram en fase 2 van de renovatie.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

RO/EZ

Grootonderhoud huisvesting

In 2011 is het meerjaren onderhoudsplan gebouwen geactualiseerd tot en met 2016. Bij het opstellen van het plan is gewerkt met de conditiemethodiek. Bij deze methodiek wordt aangegeven in welke toestand een bepaald object verkeert. Hierbij worden zes kwalificaties gehanteerd; van uitstekend tot zeer slecht. Bij de actualisatie van het plan is uitgegaan van een gemiddeld conditie niveau van 3 (redelijk). De voorziening is tot en met 2016 toereikend.

Museum

Het museum krijgt bij ongewijzigd beleid vanaf 2013 te maken met een tekort op de exploitatie. De huidige huurinkomsten zijn te laag om de onderhoudsvoorziening te vullen. Voor de periode 2011-2020 is ongeveer 750 duizend euro nodig. Na de zomer zal fundamenteeler met het museum de exploitatie worden doorgelicht.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Paragraaf 5

TREASURY / FINANCIERING

In het Treasurystatuut staan de uitgangspunten en doelstellingen voor het treasurybeleid vermeld. De uitvoering en ontwikkelingen worden in deze paragraaf toegelicht.

Onderdelen

- Algemene ontwikkelingen
- Rente-ontwikkeling
- Risicobeheer
- Gemeentefinanciering
- Verplichte overzichten

Onderdeel 1

Algemene ontwikkelingen

Dit onderdeel schetst de belangrijkste interne en externe ontwikkelingen die invloed kunnen hebben op de treasuryfunctie.

Interne wijzigingen

Met ingang van 2011 hebben we de rentesystematiek aangepast. In plaats van rekening te houden met de verwachte rente op de kapitaalmarkt, houden we nu direct rekening met het rente-omslaggercentage (ROP). Dit sluit aan bij de werkelijke kosten die aan de investering worden doorberekend. Het verschil tussen de rentelasten op basis van de marktrente en de rentelasten op basis van het ROP wordt voor het eerst bij het meerjarenbeeld 2012-2015 verrekend met de diensten. Daarna wordt ieder jaar opnieuw bij de begroting bekeken hoe het ROP zich ontwikkelt en worden de betreffende diensten hiervoor gecompenseerd dan wel gekort via het meerjarenbeeld.

Voorgenomen financieringsbeleid

Bij de huidige renteveronderstellingen blijft het aantrekkelijk om met kort geld te financieren (mismatchfinanciering). Ook voor 2012 streven wij een hoge benutting van de korte mismatchlimiet na. Uitgangspunt is dat alleen externe financiering wordt aangetrokken als het geld daadwerkelijk nodig is.

Onderdeel 2

Rente-ontwikkeling 2012

De vastgestelde rentepercentages voor de begroting 2012 zijn ten opzichte van het meerjarenbeeld 2012-2015 geactualiseerd. De rente langlopende leningen is verhoogd met 0,35%. In onderstaande tabel worden de renteveronderstellingen voor de lange rente getoond.

Renteveronderstellingen 2012: lange rente

	Rente BGR 2012
Rente langlopende leningen	4,45%
Rente-omslaggercentage	3,80%
Rente reserves en voorzieningen	2,30%

De lange rente is in 2011 gestegen tot 3,34% (10 jaar SWAP per medio 2011). Aangevuld met opslagen in de markt en de inflatieverwachting komen wij op 4,45%.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Renteveronderstellingen 2012: korte rente

	Rente BGR 2012
Rente rekening-courant	
Rente rekening courant faciliteit	1,70%
Rente tegoedpositie derden (credit%)	1,35%
Rente schuldpositie derden (debet%)	3,60%

De korte rente is in het eerste halfjaar 2011 nog steeds laag geweest. De 3-maands rente is gestegen tot 1,52%. Dit is bijna een verdubbeling ten opzichte van 2010 (3-maands Euribor per medio 2011). Voor 2012 verwachten we een verdere rentestijging door inflatie. De rente tegoed- en schuldposities zullen alleen nog aan derden in rekening worden gebracht.

Rente-omslagpercentage (ROP)

Het Rente Omslagpercentage (ROP) is voor de begroting 2012 vastgesteld op 3,80%. In 2006 bedroeg het ROP nog 4,35%. Ten opzichte van de begroting 2011 is het nieuwe ROP met 0,05% gestegen. De reservering van regio specifiek pakket is tijdelijk van aard en wordt buiten de bepaling van het ROP gehouden.

Onderdeel 3

Risicobeheer

Dit onderdeel geeft een samenvatting van het risicoprofiel van de organisatie. Tevens wordt ingegaan op de gegevens die uit hoofde van de Wet Fido voor de toezichthouder nodig zijn.

Gevolgen wijziging financieringsrente

Omdat het ROP met 0,05% is gestegen, zal het kostenniveau van de gemeente stijgen met ongeveer 91 duizend euro. In de toekomst zou het ROP verder kunnen stijgen. Dit is echter afhankelijk van ondermeer het volume van het weerstandsvermogen, het ambitieniveau en de toekomstige marktrente.

Limieten financiering

Ter beperking van renterisico's gelden voor zowel de korte als de lange geldpositie limieten. Het betreft hier wettelijke limieten en eigen limieten. De limieten zijn omschreven in het Treasury Statuut.

Limietenoverzicht (bedragen in miljoenen euro)

	2011	2012
Limieten kort geld		
Kasgeldlimiet	74	73
Korte mismatch	111	107
Limieten lang geld		
Lange mismatch	15	15
Renterisiconorm	173	172
Vaste financiering	100	100
Vervroegde aflossing langlopende leningen	-	-

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

TREASURY / FINANCIERING

Kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is een wettelijke limiet en bepaalt de maximale omvang van de externe kortgeldpositie in enig jaar. De zogenaamde netto vlottende schuld van de gemeente mag maximaal 8,5% bedragen van het begrotingstotaal van de gemeentebegroting. Daarboven moet lang geld worden aangetrokken. In modelstaat A bij onderdeel 5 wordt de verwachte omvang van de vlottende middelen voor vier kwartalen getoetst aan de wettelijke limiet. Wij hebben doorgaans een positief saldo in rekening courant. Dit is een gevolg van het feit dat leningen worden aangetrokken op het moment dat de korte mismatch limiet wordt bereikt. Incidenteel is er sprake van een negatief saldo, maar altijd ruim binnen de limiet. De kasgeldlimiet komt voor 2012 op 73 miljoen euro uit.

Korte Mismatch-limiet

Gedurende het jaar wordt een deel van de kortlopende middelen gebruikt voor dekking van het lange financieringstekort. Dit is voordelig omdat het korte rentepercentage over het algemeen lager is dan het lange rentepercentage. Deze korte mismatch financiering leidt tot een vergroting van het renterisico. Het risico is dat de lange rente gaat stijgen en dat nieuwe consolidatieleningen moeten worden aangetrokken tegen hogere rentetarieven. Om dit risico te beperken mag maximaal 25% van de netto vaste schuld met kort geld worden gefinancierd. Dit bedrag wordt nog verhoogd met het structureel deel aan kort beschikbaar vermogen. Voor de begroting 2012 is de korte mismatch limiet becijferd op 107 miljoen euro.

Renterisiconorm

De renterisiconorm is ook een wettelijke limiet en beperkt de vaste schuld die in enig jaar voor aflossing of renteherziening in aanmerking komt tot 20% van het begrotingstotaal. In Modelstaat B wordt het renterisico op de vaste schuld berekend voor een periode van vier jaar. Uit de berekening blijkt dat de renterisico's op de vaste schuld de komende vier jaren ruim onder de wettelijke norm blijven.

Lange mismatch-limiet

Van de korte vermogensbehoefte mag een bedrag tot maximaal 5% van de netto opgenomen vaste schuld met langlopende leningen worden gefinancierd.

Vaste financiering

De limiet vaste financiering is de limiet voor de jaarlijkse opname van langlopende leningen voor de vaste financiering van gemeentelijke activiteiten. Deze is bepaald op 100 miljoen euro. Opnamen van langlopende leningen voor derden geschieden op basis van afzonderlijke collegebesluiten.

Vervroegde aflossing langlopende leningen

In de begroting wordt jaarlijks een overzicht opgenomen van leningen met een mogelijkheid tot vervroegde aflossing. Dit overzicht is de limiet voor de omvang van te vervroegen aflossingen voor dat jaar. Voor 2012 kunnen geen consolidatieleningen vervroegd worden afgelost.

Kredietrisico's op verstrekte gelden

Onderstaand overzicht geeft de kredietrisico's op verstrekte gelden weer. Het betreft zowel verstrekte geldleningen als uitgezet kasgeld, callgeld en overige creditposities bij financiële instellingen. Hierbij zijn de uitgezette bedragen per risicogroep aangegeven. In het overzicht zijn de risicogroepen (globaal) gerangschikt naar oplopend risico.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Kredietrisico's op verstrekte gelden (bedragen x 1.000 euro)

Risicogroep	Restant schuld per 01-01-2012	%
Gemeenten/provincies	-	0,0%
Overheidsbanken	-	0,0%
Woningcorporaties met garanties WSW	217.628	73,8%
Semi overheidsinstellingen	5.192	1,8%
Financiële instellingen (AA en hoger)	30.024	10,2%
Overige toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	41.963	14,2%
Niet toegestane instellingen volgens Treasurystatuut	-	0,0%
Totaal	294.807	100,0%

Onderdeel 4

Gemeentefinanciering

Leningenportefeuille

Dit onderdeel geeft inzicht in de samenstelling en de grootte van de opgenomen (OG) leningen.

Leningenportefeuille (bedragen x 1.000 euro)

	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2012	630.376	4,33%
Nieuwe leningen		
Reguliere aflossingen	61.510	n.v.t.
Vervroegde aflossingen	-	n.v.t.
Rente-aanpassing (oud percentage)	16.512	p.m.
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	16.512	p.m.
Stand per 31 december 2012	568.866	p.m.

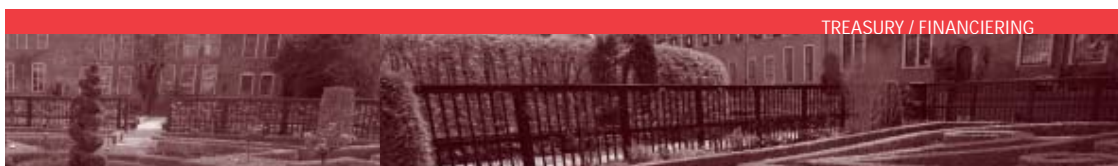
Uitzettingen

Dit onderdeel geeft inzicht in de samenstelling en de grootte van de uitgezette (UG) leningen.

Leningenportefeuille (bedragen x 1.000 euro)

	Bedrag	Gemiddelde rente
Stand per 1 januari 2012	264.7863	4,65%
Nieuwe leningen	-	n.v.t.
Reguliere aflossingen	33.347	n.v.t.
Vervroegde aflossingen	-	n.v.t.
Rente-aanpassing (oud percentage)	16.839	p.m.
Rente-aanpassing (nieuw percentage)	16.839	p.m.
Stand per 31 december 2012	231.436	p.m.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Onderdeel 5

Verplichte overzichten

Deze paragraaf bevat de overzichten die uit hoofde van de wet FIDO voor de toezichthouder nodig zijn, de berekening van de kasgeldlimiet en de renterisiconorm.

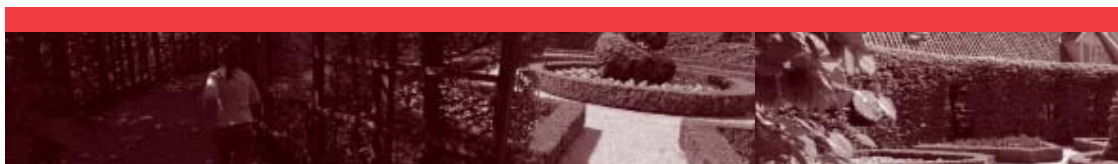
Modelstaat A: Kasgeldlimiet (bedragen x 1.000 euro)

	Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(1) Omvang vlottende korte schuld	4.538	4.538	4.538	4.538
■ opgenomen gelden < 1 jaar	-	-	-	-
■ schuld in rekening courant	-908	-908	-908	-908
■ gestorte gelden door derden < 1 jaar	5.445	5.445	5.445	5.445
■ overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	-	-	-	-
(2) Vlottende middelen	79.614	98.779	102.478	88.482
■ contante gelden in kas	-	-	-	-
■ tegoeden in rekening courant	79.614	98.779	102.478	88.482
■ overige uitstaande gelden < 1 jaar	-	-	-	-
(3) Totaal netto vlottende schuld (1) - (2)	-75.076	-94.240	-97.940	-83.944
(4) Toegestane kasgeldlimiet	73.000	73.000	73.000	73.000
(5) Ruimte onder de kasgeldlimiet	148.076	167.240	170.940	156.944
(6) Begrotingstotaal	860.870	860.870	860.870	860.870
(7) Percentage regeling	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
(4) Kasgeldlimiet (6*7)	73.000	73.000	73.000	73.000

Modelstaat B: Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld in 2012-2015 (bedragen x 1.000 euro)

	2012	2013	2014	2015
1 Renteherziening	16.512	3.684	4.092	3.654
2 Aflossingen	61.510	58.979	77.062	58.775
3 Renterisico	78.022	62.663	81.154	62.429
4 Renterisiconorm	173.189	173.189	173.189	173.189
5 Ruimte onder renterisiconorm	95.166	110.526	92.035	110.760
4a Het bij ministriële regeling vastgestelde percentage	20%	20%	20%	20%
4b Begrotingstotaal jaar 2011	865.944	865.944	865.944	865.944
4 Renterisiconorm (4a x 4b)	173.189	173.189	173.189	173.189

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Onderdeel 5

VERBONDEN PARTIJEN

Jaarlijks wordt in de begroting en jaarrekening aandacht besteed aan de verbonden partijen van de gemeente. Verbonden partijen zijn vennootschappen, stichtingen, verenigingen en gemeenschappelijke regelingen, waar de gemeente in deelneemt. Een partij geldt als verbonden partij indien de gemeente in die partij een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat de gemeente middelen ter beschikking heeft gesteld die ze kwijt is in geval van faillissement van de verbonden partij en/of als financiële problemen bij de verbonden partij verhaald kunnen worden op de gemeente. Een gesubsidieerde instelling geldt als zodanig niet als een verbonden partij. Verbonden partijen voeren (voor een deel) beleid uit dat de gemeente in principe ook zelf zou kunnen doen. Echter, de gemeente blijft wel eindverantwoordelijk voor het realiseren van de beoogde doelstellingen van de programma's. In de jaarrekening 2010 is het laatste overzicht van de verbonden partijen van de gemeente opgenomen.

Uw raad stelde in oktober 2003 een nota Verbonden Partijen vast. In de desbetreffende nota is een kader gegeven voor het aangaan van nieuwe deelnemingen en het voortzetten van bestaande deelnemingen. Daarnaast zijn criteria ontwikkeld voor de vertegenwoordiging vanuit de gemeente, zoals wie onder welke voorwaarden de gemeente gaat vertegenwoordigen in het bestuur van een private organisatie. Hierbij is vooral gekeken naar eventuele belangenverstremming die voor een bestuurder van de gemeente kan optreden door tevens als bestuur van een NV of BV op te treden. Sinds de invoering van het duale stelsel is het college bevoegd om tot deelnemingen te besluiten. Voordat het college besluit tot een deelneming, moet het echter eerst de raad over een ontwerpbesluit horen.

Hieronder gaan wij nader in op de beleidsvoornemens dan wel ontwikkelingen die sinds het uitbrengen van de gemeenterekening 2010 bij de verbonden partijen hebben plaatsgevonden, onderverdeeld naar NV's en BV's, gemeenschappelijke regelingen en stichtingen met daarin een financieel belang.

Beleidsvoornemens en ontwikkelingen

NV's en BV's

PBE (Publiek Belang Elektriciteitscentrale Borssele)

De gerechtelijke procedure over de (definitieve) verkoop van het belang in PBE aan RWE is nog niet afgerond. Medio 2011 hebben de aandeelhouders een schikkingsvoorstel voorbereid, waarbij 20% van de aandelen aan DELTA wordt overgedragen zodat deze onderneming een meerderheidsbelang van 70% verwerft. De overige 30% wordt dan geleverd aan RWE. Met deze transactie is voor onze gemeente een bedrag van 10 miljoen euro gemoeid. De bedoeling is nog in 2011 tot afronding te komen.

Gemeenschappelijke regelingen

Gemeenschappelijke regeling Bestuursacademie

Het belang van de Stichting Bestuursacademie Nederland is ondergebracht bij de Vereniging Bestuursacademie Nederland. Dit is een netwerk van BAN-klanten dat functioneert als klankbordgroep voor cursussen en opleidingen die door de Bestuursacademie worden gegeven. In de jaarrekening 2011 zal worden aangegeven in hoeverre deze ontwikkelingen van invloed zijn op de (omvang) van het belang van onze gemeente.

Regionaal Historisch Centrum Groninger Archieven

Het Rijk heeft de gemeenten en provincies een Bestuursakkoord voorgesteld waarin alle rijksbezuinigingen met de lagere overheden zijn opgenomen. Onderdeel hiervan vormen afspraken met de regionale historische centra, waarvoor in het akkoord een korting van 5 miljoen euro is opgenomen. De VNG heeft voorsnog niet ingestemd met het Bestuursakkoord, waardoor de maatregel nog niet definitief is.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Regionale Uitvoeringsdienst

Er wordt momenteel gewerkt aan de vorming van een Regionale Uitvoeringsdienst. Deze gaat zich bezig houden met handhaving, toezicht en verlening van vergunningen. Het is thans nog onduidelijk hoe de organisatievorm hiervan eruit gaat zien. Een mogelijkheid is dat er gekozen wordt voor een gemeenschappelijke regeling. Naar verwachting zal hierover in het najaar 2011 duidelijkheid komen.

Stichtingen met daarin een financieel belang

Stichting SIG te Groningen

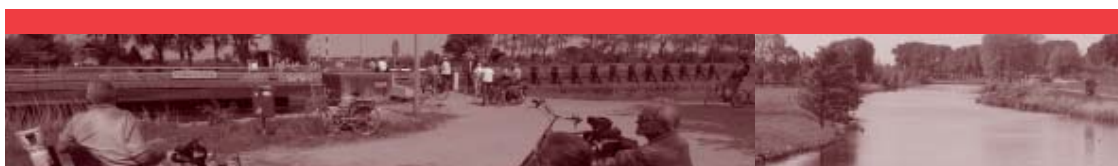
De Stichting SIG heeft per 1 januari 2011 een vordering op TCN/SIG van 1,0 miljoen euro omdat nog niet is voldaan aan de overeengekomen terugbetalingsverplichting. In 2011 moet aanvullend 2,25 miljoen euro worden afgelost. Dit betreft 50% van de verstrekte achtergestelde lening.

Stichting WeerWerk Groningen

Gezien het besluit tot afbouw van de gesubsidieerde banen zullen we, na definitieve besluitvorming door uw raad, de doelstelling van de stichting opnieuw bezien.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Paragraaf 7

GRONDBELEID

Onderdelen

- Visie
- Uitvoering
- Resultaten en reserves
- Risico's van het grondbedrijf in relatie tot de reserve grondzaken en risicobeheersing
- Sturing en verantwoording

Onderdeel 1

Visie

Het grondbeleid speelt een belangrijke rol bij het realiseren van de ambities van de stad. De centrale doelstelling hierbij is het zodanig sturing geven aan de inzet en het gebruik van grond dat daarmee ruimtelijke en sectorale doelstellingen (bijvoorbeeld ten aanzien van wonen, werken, natuur en recreatie, zorg en onderwijs) kunnen worden gerealiseerd. Het grondbeleid is daarmee ondersteunend aan andere sectoren en staat niet op zichzelf.

De nota's grondbeleid 2010-2014, grondprijzenbeleid 2010-2012, richtlijnen herziening grondexploitaties en resultaatbepaling en de nota "Gemeenteraad aan het stuur" vormen de kaders voor het voeren van het te voeren grondbeleid. Meer nog dan door deze kaders, wordt het resultaat van het grondbedrijf bepaald door de gemeentelijke doelstellingen op het gebied van ruimtelijke ordening en andere beleidsvelden met ruimtelijke implicaties die zijn vastgesteld in visies en plannen.

Onderdeel 2

Uitvoering

In het algemeen geldt dat grondbeleid zich richt op het gebruik van de grond als bepalende factor voor de kwaliteit van de leefomgeving, uitgaande van de volgende doelstellingen:

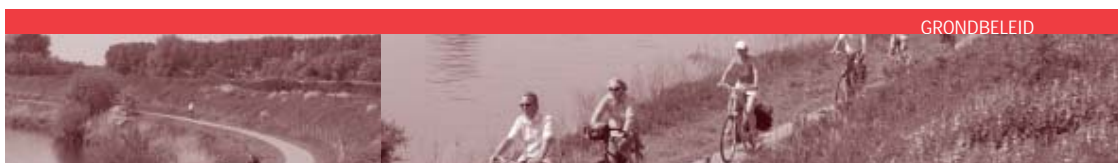
- het bevorderen van een maatschappelijk gewenst ruimtegebruik;
- het verhogen van de kwaliteit van het ruimtegebruik;
- het bevorderen van een rechtvaardige verdeling van kosten en opbrengsten over gebruikers, grondeigenaren, ontwikkelaars, corporaties en de overheid.

Deze doelstellingen legitimeren ons om in te grijpen in de grondmarkt en een regierol voor onszelf op te eisen. Een belangrijke voorwaarde voor ingrijpen in de grondmarkt om daarmee publieke doelen te realiseren is transparantie. We moeten de markt duidelijk kunnen maken waarom soms publiekrechtelijke middelen worden ingezet of waarom in andere gevallen als marktpartij wordt geopereerd.

Het Grondbeleid kan actief, passief of door middel van een tussenvorm worden gevoerd. Bij actief grondbeleid wordt de grond voor eigen rekening en risico aangekocht, bouw- en woonrijp gemaakt en in eigen beheer uitgegeven. In de passieve rol draagt de marktpartij het volledige risico. Bij de tussenvorm is er sprake van locatieontwikkeling in samenwerking met de markt, waarbij het risico, de winst en de zeggenschap gedeeld wordt op grond van datgene wat is overeengekomen.

De kern van ons grondbeleid is de keuze voor een actief grondbeleid dat gebaseerd is op het ruimtelijk-economisch beleidskader zoals geformuleerd in het structuurplan "Stad op scherp" en haar voorgangers. Om de hierin geformuleerde doelstellingen te realiseren wordt in specifieke gebieden en ontwikkelingszones een actieve grondpolitiek gevolgd. Een actief grondbeleid in specifieke gebieden en ontwikkelingszones betekent tegelijkertijd ook dat in een groot deel van de stad een 'faciliterend grondbeleid' wordt gevoerd. Om bepaalde ontwikkelingen te stimuleren staan we primair een actief grondbeleid voor; daar waar het moet of wenselijk is, treden we faciliterend op.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

We staan voor de opgave om met relatief beperkte middelen de stedelijke ontwikkelingsopgave te realiseren. In de afgelopen periode werd het grondbedrijf geconfronteerd met een aantal ontwikkelingen die deze opgave moeilijker maken. In de stad Groningen is steeds minder grond in eigendom van de gemeente. Vooral ontwikkelaars verwerven grond om hun eigen ontwikkelingen af te dwingen. Deze situatie heeft als gevolg dat we niet alleen minder invloed hebben om het ruimtelijk ordeningsbeleid te realiseren, maar ook minder invloed op het realiseren van de gewenste kwaliteit en duurzaamheid van de gewenste ontwikkelingen. Bovendien heeft deze situatie ertoe geleid dat er minder mogelijkheden zijn waarbij we meeropbrengsten kunnen genereren voor bijdrage aan projecten met een projectkort.

De gemeente wordt steeds meer 'gedwongen' om in samenwerking met de markt en andere partijen ontwikkelingen te genereren (o.a. Publiek Private Samenwerking, wijkvernieuwing). Deze op zich positieve ontwikkeling heeft ook een keerzijde namelijk dat er nauwelijks revenuen voor de gemeente uit voortvloeien, terwijl de risico's veelal ook bij de gemeente liggen. Als gevolg van de economische crisis ondervinden (markt) partijen problemen bij het financieren en ontwikkelen van locaties. Het gevolg is dat de ontwikkeling van reeds bestaande plannen stagneert en nieuwe ontwikkelingen worden uitgesteld.

Eén van de alternatieve ontwikkelingsmogelijkheden is om – daar waar het enigszins mogelijk en wenselijk is – ontwikkelingen van locaties zelfstandig uitvoeren. Om hiermee ervaring op te doen, is zoals bekend, de pilot Achter de Reitdijk gestart. Deze pilot is inmiddels met succes afgerond en zijn onder regie van de gemeente Groningen 35 eengezinswoningen gerealiseerd. De pilot heeft zijn vervolg gekregen door binnen het plangebied Meerstad voor eigen rekening en risico 16 waterwoningen te realiseren. Daarnaast vindt de realisering van een gedeelte woningbouw in fase I onder opdrachtgeverschap van de gemeente Groningen plaats.

Er is een inventarisatie uitgevoerd naar andere gemeentelijke ontwikkelingsbedrijven. De resultaten van deze inventarisatie zijn inmiddels bekend en worden betrokken bij de vraag hoe de organisatie rondom het gemeentelijk strategisch vastgoed in de toekomst het beste kan worden vorm gegeven. Gelet op het marktfalen en de problemen die (markt)-partijen momenteel ondervinden bij het zelf kunnen financieren van ontwikkelingen, denken wij dat een mogelijke andere rol voor de gemeente Groningen op het gebied van locatieontwikkeling nodig is. Op dit vraagstuk met betrekking tot de nadere invulling van deze rol als ook de organisatie hiervan komen wij bij uw raad terug.

Onderdeel 3

Resultaten en reserve grondzaken

Het doel van de bestemmingsreserve Grondzaken is het vormen van een toereikende buffer voor het opvangen van schommelingen in de resultaten op de grondexploitaties. Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties te kwantificeren wordt de risicoboxmethode gehanteerd.

Het risico op een plantekort kan vloeit vooral voort uit vertraging in het uitgifte tempo van gronden en vertraging in het tempo van realisering.

Om de toereikendheid van de reserves van het grondbedrijf te meten wordt de geprognosticeerde omvang van de reserve van het grondbedrijf vergeleken met de benodigde omvang. De geprognosticeerde omvang van de reserve bestaat uit het actuele saldo van de reserve grondzaken inclusief rentebijdragen bestemmingsreserve Euroborg en grondbank en de verwachte toekomstige resultaten en onttrekking die ten gunste c.q. ten laste komen van de reserve grondzaken en grondbank.

Voor de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen van het grondbedrijf wordt het saldo van de reserve grondzaken en grondbank per 31 december 2012 aangevuld met de toekomstige resultaten en onttrekkingen na 31 december 2012. Het geprognosticeerde saldo per 31 december 2012 bedraagt zo circa 17,5 miljoen euro. Door toepassing van deze systematiek wijkt het geprognosticeerde saldo van 17,5 miljoen euro af van het saldo zoals vermeld in het overzicht van reserves en voorzieningen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bij bepaling van het verwachte resultaat zijn de uitgangspunten gebruikt zoals deze zijn neergelegd in de nota resultaatbepaling. De uitgangspunten zijn als volgt:

- goed koopmansgebruik;
- gerealiseerde winsten worden verantwoord in de exploitatie onder aftrek van de nog te verwachten kosten. De nog te verwachten opbrengsten worden buiten beschouwing gelaten;
- winsten worden bepaald op jaarbasis;
- verliezen die op enig moment benoembaar, kwantificeerbaar, onontkoombaar en voorzienbaar zijn, worden als verlies genomen in het betreffende boekjaar;
- de waardering van het actief geschiedt tegen historische kostprijs of lager verwachte opbrengstwaarden. De afwaardering wordt ten laste van de exploitatie gebracht.

Winsten en verliezen worden conform die hiervoor geldende regeling ten gunste of ten laste van de reserve Grondzaken gebracht. Voor de komende jaren wordt als peildatum 31 december aangehouden.

Het verwachte resultaat op het grondbezit in 2012 bedraagt 0,3 miljoen euro negatief.

Gevolgen stagnerende markt vraag als gevolg van de economische crisis

De waarde van de nog niet in exploitatie genomen gronden wordt vooral bepaald door de verwachte toekomstige ontwikkeling. Wanneer gronden nog niet in exploitatie zijn genomen, wordt gewerkt met grove aannames en uitgangspunten in de tentatieve exploitatieopzet ten behoeve van het bepalen van de haalbaarheid van de ontwikkeling en de waardering van de gronden. Op basis van de inzichten uit het structuurplan en de hierbij behorende uitvoeringsstrategie en andere deelvisies zijn in de periode 2009-2010 de aannames en uitgangspunten voor de diverse exploitatieopzetten herzien. Het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) zegt hierover, dat waardering van het grondbezit (artikel 63 BBV) gebaseerd moet zijn op de indirecte opbrengstwaarde dan wel lagere marktwaarde. De Commissie BBV heeft deze regelgeving van een nadere uitwerking voorzien.

In 2010 zijn aanvullende maatregelen getroffen om het risico beter te beheersen. De aanvullende maatregelen met betrekking tot de "nog niet in exploitatie genomen gronden" bestaan onder meer uit:

- Het monitoren van de ontwikkeling van een aantal specifieke locaties w.o. Glauvé locatie, Hereplein 73 en eventueel treffen van een verliesvoorziening indien dit noodzakelijk is;
- Het intensiever en gericht sturen op het ontwikkelen van eigen locaties;
- Het opstellen van een jaarlijks verwervingsplan en het tijdig treffen van verliesvoorzieningen en
- Een jaarlijkse toets op de ontwikkeling van de boekwaarde in relatie tot de ontwikkelingswaarde.

In de rapportage grondbedrijf zullen wij over de uitvoering van de aanvullende maatregelen en de invloed hiervan op de boekwaarde informeren.

De gemeentelijke grondexploitaties worden periodiek herzien conform de frequenties zoals opgenomen in de nota "Gemeenteraad aan het Stuur" en de nota Grondbeleid. In de herziening worden de actuele projectinzichten meegenomen. Vooral nog blijkt dat als gevolg van de economische crisis vooral door de factor vertraging (rente, kostenstijging) de risico's kunnen toenemen op de grondexploitaties en het grondbezit. Uitstel van verkopen van gronden is echter geen afstel. Wel is het mogelijk dat door langdurige vertraging van de grondverkoop de resultaten van de grondexploitaties onder druk komen te staan. Dit doet zich voornamelijk voor bij de bedrijventerreinen en kantorenlocaties. Twee projecten met een verhoogd risicoprofiel zijn Westpoort en Europapark. Mocht uitgifte van gronden in deze exploitaties uitblijven in de eerste komende jaren, dan is het niet uitgesloten dat ook deze twee grondexploitaties een negatief resultaat zullen laten zien. In herzieningen van de desbetreffende grondexploitaties, staat P en de rapportage grondbedrijf worden de risico's en kansen van de projecten respectievelijk grondbedrijf gevolgd.

Grondbeleid PPS - Reserve Meerstad

Voor de reserve Meerstad is in het raadsbesluit (juli 2005) besloten dat het benodigde weerstandsvermogen van 12 miljoen euro gerealiseerd wordt door een eenmalige storting van 8,6 miljoen en vervolgens jaarlijkse rentetoevoeging tot het niveau van 12 miljoen euro. In juni 2009 heeft uw raad ingestemd met de herziene grondexploitatie, waarbij de verwachte financieringsbehoefte onder gemeentelijke borgstelling aanzienlijk hoger zal zijn dan in de oorspronkelijke grondexploitatie. Dit heeft geleid tot een hoger weerstandsvermogen. Op basis van het rapport van Ernst & Young wordt de reserve vanaf boekjaar 2009 verhoogd naar 16-17 miljoen euro oplopend tot 20-22 miljoen euro. De stand van de reserve per ultimo 2010 was 15,4 miljoen euro (inclusief nieuw beleid 2010 van 6 miljoen euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bij opstelling van de Gemeenterekening 2010 en in afwachting van de vaststelling van de grondexploitatie 2011 is de accountant op grond van zijn onderzoek ten aanzien van het project Meerstad tot de conclusie gekomen dat er materiële onzekerheden bestaan in de range van 35 miljoen euro tot 52,5 miljoen euro. Deze onzekerheden worden onder meer ingegeven door de materieel lagere verkopen dan is voorzien in de grondexploitatie 2010, de uitkomsten van stresstesten en de mogelijke negatieve effecten op het project als gevolg van publicaties. De accountant geeft in zijn rapport een onderbouwing van de 35 miljoen euro die op onderdelen nog nadere onderbouwing en aanscherping vraagt. Het college heeft, op grond van de voorliggende informatie, besloten om een voorziening van 35 miljoen euro te treffen. De vorming van deze voorziening is ten laste van de reserves Meerstad en Grondzaken gebeurd. Dit was onderdeel van het voorstel aan uw raad bij de Gemeenterekening 2010.

Zoals de accountant ook in zijn rapport aangeeft is het bepalen van de omvang van de voorziening bijzonder ingewikkeld. In het najaar 2011 wordt een nieuwe grondexploitatie opgesteld. Bij het opstellen van de grondexploitatie zal opnieuw een toetsings plaats moeten vinden of de 35 miljoen euro toereikend is. Op basis van de nieuwe inzichten zal dan gekeken worden of de omvang van de voorziening afdoende is. Gezien de contractuele verhouding van de gemeente Groningen blijft het financieringsrisico Meerstad bestaan.

Onderdeel 4

Risico's van het grondbedrijf in relatie tot de reserve grondzaken en risicobeheersing

Vanwege de complexiteit en omvang van het grondexploitatieproces en de beheersing hiervan wordt vanaf 2003 de risicoboxenmethode gebruikt voor beheersing van de risico's binnen de grondexploitatie. Voor het bepalen van de noodzakelijke omvang van de egaliseringsreserve zijn de in box 3 aangegeven risico's van de lopende grondexploitatie relevant. In de kadernota herijking weerstandsvermogen en risicomangement wordt deze methode toegelicht en is aangegeven dat de risicoboxenmethode gehanteerd zal gaan worden als de methode voor het bepalen van het weerstandsvermogen. De kadernota is voor het eerst op 20 december 2006 door uw raad vastgesteld en op 22 juni 2011 is de geactualiseerde versie vastgesteld.

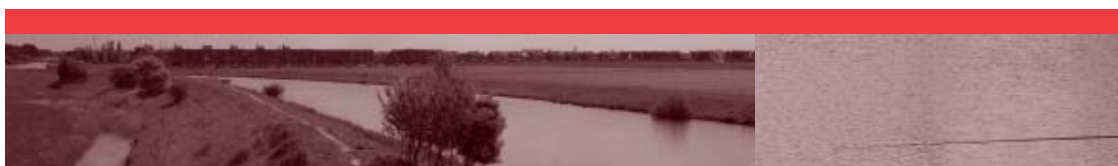
Per 31 december 2010 zijn de risico's met behulp van de risicoboxenmethode gekwantificeerd. De minimale omvang van de risico's die verband houden met grondexploitaties, plankostencomplexen en nog in exploitatie te nemen gronden bedraagt 94,6 miljoen euro. De berekening zijn gebaseerd op de methodiek zoals die vanaf 2006 is gehanteerd. In de collegebrief d.d. 18 februari 2011 zijn de resultaten weergegeven van de evaluatie die in 2010 heeft plaatsgevonden. In de brief is aangegeven dat de berekeningsmethodiek op een aantal punten aangepast zal worden. Deze aanpassingen zijn geformaliseerd in de kadernota van 22 juni 2011. Rekening houdend met deze aanpassingen bedraagt de minimale omvang van het benodigde weerstandsvermogen op 31 december 2010 59,9 miljoen euro. De berekeningen zijn gebaseerd op verwachtingen en aannames met betrekking tot toekomstige ontwikkelingen. Bij realisatie kunnen afwijkingen ontstaan die de omvang van het benodigde weerstandsvermogen kunnen beïnvloeden. Op voorhand is niet aan te geven welke invloed dit heeft op de omvang van het weerstandsvermogen.

Aangenomen kan worden dat het benodigde weerstandsvermogen aan het einde van 2012 zich zal bewegen in de range van 59,8-68,3 miljoen euro. Ten behoeve van de berekening zal rekening gehouden worden gehouden met een minimale omvang van 64 miljoen euro.

De risicoboxenmethode is gebaseerd op het boxenmodel van de **lopende** grondexploitaties. Voor de (grond)exploitaties waarvoor nog geen uitvoeringskrediet beschikbaar is gesteld wordt aangenomen dat er voldoende bijsturingmogelijkheden aanwezig zijn dan wel subsidiebronnen of nieuw beleidsmiddelen om een eventueel tekort af te dekken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Onderdeel 5

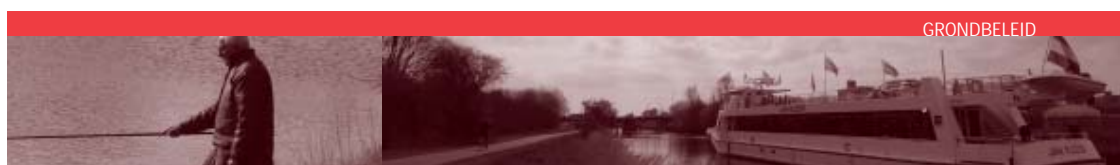
Sturing en verantwoording

Gedurende het jaar wordt in de diverse planning en control documenten zoals, de begroting, de tussenrapportages en de jaarrekening gerapporteerd over de afzonderlijke onderdelen van het grondbeleid. Daarnaast wordt jaarlijks over het gevoerde grondbeleid gerapporteerd middels de rapportage Grondbank en één keer per jaar middels de rapportage Grondbedrijf met de bijlage Staat P. In de rapportage grondbedrijf wordt een samenvatting gegeven van de stand van zaken en ontwikkelingen van het grondbedrijf inclusief het grondbezit. De staten P geven de stand van zaken per grondexploitatie weer. De bestaande regels over de winstafroming worden gevolgd en in de Staten P/ rapportage grondbedrijf wordt hierover verantwoording afgelegd.

Verder worden de herzieningen van de grondexploitaties volgens het ritme zoals dat is vastgelegd in de nota "Gemeenteraad aan het stuur" ter besluitvorming voorgelegd. Deze nota is in 2008 vastgesteld en wordt in 2011 geëvalueerd. Naar verwachting zijn de resultaten van deze evaluatie eind 2011 of begin 2012 bekend.

Voor de slotcalculaties wordt jaarlijks op basis van de geldende regelgeving een planning opgesteld bij het opstellen van de begroting en geactualiseerd bij de tussenrapportages. Naar verwachting kunnen de slotcalculaties van de af te sluiten complexen in 2011 en 2012 aan het einde van het desbetreffende kalenderjaar gereed zijn om daarna ter besluitvorming aangeboden te worden.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

FINANCIEEL PERSPECTIEF

326

Financieel perspectief

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

FINANCIEEL PERSECTIEF

HOOFDSTUKKEN

- 1 Toelichting financieel meerjarenbeeld
- 2 Financiële knelpunten
- 3 Bezuinigingen
- 4 Investerings en financiering
- 5 Arbeidskosten en gerelateerde verplichtingen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Hoofdstuk 1

TOELICHTING FINANCIËEL MEERJARENBEELD

Financieel Meerjarenbeeld

Bij de Voorjaarsbrief 2011 hebben wij het Meerjarenbeeld 2012-2015 getoond. We hebben het meerjarenbeeld geactualiseerd naar aanleiding van aanvullende informatie over de ontwikkeling van de algemene uitkering (mei circulaire 2011), rente effecten en de dienstbegrotingen. Alle ontwikkelingen na 23 juni 2011 zijn verwerkt in de najaarsnota.

De ontwikkeling in het financieel meerjarenbeeld is als volgt:

	2011	2012	2013	2014	2015
Meerjarenbeeld Voorjaarsdebat 2012	9.037	10.345	17.431	24.289	31.242
Ontwikkelingen:					
1. Algemene uitkering		1.440	922	258	-3.936
2. Rente effecten		-940	-1.237	-1.187	-1.226
3. Invoering biometrie in reisdocumenten		71	71	71	71
Nieuw meerjarenbeeld	9.037	10.916	17.187	23.432	26.152

Het meerjarenbeeld is verslechterd ten opzichte van het meerjarenbeeld dat is gepresenteerd bij het Voorjaarsdebat 2011. In 2012 is er een voordeel van 0,6 miljoen euro. In 2015 verwachten we een nadeel van 5 miljoen euro.

In 2015 verwachten we een structureel voordeel van ruim 26 miljoen euro. In onze collegeperiode 2011-2014 is er incidenteel 60,6 miljoen euro extra beschikbaar. De verschillen lichten we hieronder toe.

Toelichting ontwikkelingen

1. Algemene uitkering

Bij de meerjarenbegroting 2012-2015, dat is gepresenteerd bij de voorjaarsbrief 2011, hebben we een inschatting gemaakt wat de hogere accressen, het niet invoeren van de behoedzaamheidsreserve en de extra groei van de stad (ontwikkeling van de uitkeringsbasis) ons meerjarig opleveren. Op basis van de meicirculaire 2011 kunnen we de werkelijke bedragen hiervoor opnemen in het meerjarenbeeld 2012-2015. Hieronder worden enkele specifieke onderdelen behandeld uit de meicirculaire 2011.

Op basis van de meicirculaire blijkt dat het Rijk uitgaat van een snellere stijging van de uitkeringsbasis dan verwacht. Op het onderdeel bijstandsonvangers verwacht het Rijk een stijging van 339 duizend bijstandsonvangers in 2011 naar 380 duizend bijstandsonvangers in 2016. In de circulaire wordt de dynamiek van de economische ontwikkelingen hiervoor als verklaring gegeven. Doordat in de meicirculaire wordt gerekend met een stijging van het aantal bijstandsonvangers wordt de uitkeringsfactor hiervoor verlaagd. Dit effect speelt vooral in de jaren 2014 en 2015 waar de stijging van het aantal bijstandsonvangers het grootst is. Een mogelijke verklaring voor deze stijging van het aantal bijstandsonvangers in de circulaire is dat in deze cijfers al rekening wordt gehouden met de effecten van de rijksbezuinigingen op het participatiebudget. Deze bezuiniging leidt tot een stijging van het aantal bijstandsonvangers.

Onze inschatting van de hoogte van de accressen voor de jaren 2012 en 2013 blijken correct. Voor de jaren 2014 en 2015 zijn ze te hoog. In 2014 ontvangen we 0,3 miljoen euro minder uit de accressen dan verwacht en in 2015 0,4 miljoen euro minder.

De consequenties van het niet herinvoeren van de behoedzaamheidsreserve zijn correct geschat en leiden niet tot een voor- of nadeel.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

In de decembercirculaire 2010 is een aantal maatregelen vanuit het regeerakkoord aangekondigd die leiden tot een aanpassing van de algemene uitkering. In de meicirculaire worden de definitieve verdeelmodellen gepresenteerd. Conform de afspraak die we hebben gemaakt in ons collegeprogramma geven we de kortingen door aan de betreffende sectoren.

- Voor de regeling 'Normering lokaal inkomensbeleid' krijgen we een korting van structureel 1,2 miljoen euro opgelegd vanaf 2012.
- Voor de regeling 'Selectieve en gerichte schuldhulpverlening' krijgen we een korting van structureel 0,5 miljoen euro opgelegd vanaf 2012.
- Voor de regeling 'Vermindering politieke ambtsdragers' krijgen we een structurele korting opgelegd van 1,2 miljoen euro vanaf 2015.

In 2015 moeten we de voorfinanciering van het Rijk van 1,4 miljoen euro voor het Nationaal Uitvoeringsprogramma e-overheid terug betalen. Dit levert een nadeel op van 1,4 miljoen euro in 2015. Over de jaren 2011-2014 hebben we in totaliteit 1,4 miljoen euro ontvangen van het Rijk hiervoor, waardoor het concreneffect over de periode 2011-2015 neutraal is.

Tenslotte zijn er effecten als gevolg van een actualisatie van de uitkeringsbasis/ maatstaven (aantal inwoners, woningen, OZB ontwikkeling, e.d.). De uitkeringsfactor wordt ook aangepast naar aanleiding van de (landelijke) ontwikkelingen in de maatstaven. Deze effecten zijn vrij afweegbaar en leiden tot een mutatie op het saldo van het meerjarenbeeld. Uit de actualisatie blijkt een positief effect voor de jaren 2012, 2013 en 2014. De inschatting voor het jaar 2015 blijkt te hoog, deze stellen we naar beneden toe bij.

Per saldo leiden bovenstaande ontwikkelingen tot de volgende mutaties op het meerjarenbeeld:

(bedragen in miljoenen euro's)	2012	2013	2014	2015
Hoger aantal bijstandsontvangers	0,0	-0,3	0,4	1,5
Uitvoeringskosten SOZAWE	0,0	0,0	-0,3	-0,6
Inschatting accessen	0,0	0,0	-0,3	-0,4
Nationaal Uitvoeringsprogramma	0,3	0,4	0,4	-1,4
Ontwikkeling uitkeringsbasis/ maatstaven	1,1	0,8	0,1	-3,0
Totale aanpassing a.g.v. meicirculaire 2011	1,4	0,9	0,3	-3,9

2. Rente effecten

Het saldo bij kort vermogen betreft het verschil tussen wat we aan rentevergoedingen ontvangen van en betalen aan externen (waaronder banken). Omdat het saldo van de exploitatie van de diensten voor 2012 fors lager wordt voorspeld dan in 2011 ontstaat er een nadelig effect. Het nadeel ten opzichte van de voorjaarsbrief bedraagt 0,94 miljoen euro in 2012.

3. Gevolgen invoering biometrie in reisdocumenten

In 2010 is via het meerjarenbeeld 250 duizend euro structureel beschikbaar gesteld voor de gevolgen van de invoering biometrie in reisdocumenten. Vanaf 2012 kan van de 250 duizend euro 186 duizend euro vrijvallen omdat minder uitbreiding van fte nodig is dan vooraf gedacht (0,5 fte in plaats van 2,4 fte). Omdat van de vrijval al 115 duizend euro is ingezet voor de bezuinigingstaakstelling op de tarieven (concernbezuinigingen 2011-2014) resteert 71 duizend euro dat vrij kan vallen in het meerjarenbeeld.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Hoofdstuk 2

FINANCIËLE KNELPUNTEN

De ontwerpbegroting 2012 laat op een aantal beleidsvelden een tekort zien. Dit zijn onvermijdelijke knelpunten die niet binnen de begroting kunnen worden opgelost. Enkele voorbeeld hiervan zijn het tekort op het verstrekken van uitkeringen (wet BUIG), het tekort bij het parkeerbedrijf en de uitvoering van de wet sociale werkvoorziening. In de najaarsnota geven we aan hoe we met deze knelpunten omgaan.

In de begroting doen zich ook andere knelpunten voor die niet een tekort in de begroting laten zien.

De belangrijkste financiële knelpunten worden in deze paragraaf toegelicht. In de najaarsnota geven we aan hoe we met de knelpunten omgaan.

Tekort sector wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO)

Op het budget WMO is naast de gemeentelijke bezuiniging van 1,9 miljoen euro een rijksbezuiniging van 1 miljoen euro doorgevoerd. In totaal een korting van 2,9 miljoen euro. We verwachten 12 miljoen euro op te kunnen vangen. Resteert een tekort van 1,7 miljoen euro. We hebben de dienst opdracht gegeven bij voortgangsrapportage 2012-1 met maatregelen te komen om het tekort op te lossen.

Tekort budget Wet Sociale Werkvoorziening

De kosten van de WSW lonen bedragen in 2012 42,0 miljoen euro. We verwachten een rijksbijdrage SW van 34,5 miljoen euro. Er ontstaat een tekort daardoor van 7,5 miljoen euro. In het financieel meerjarenbeeld houden we rekening met een bijdrage voor het subsidietekort in 2012 van 3,7 miljoen euro. Resteert een tekort van 3,8 miljoen euro.

O2G2

Wij hebben onderzoek uitgevoerd naar de vraag of de omvang van de bruidsschat voor O2G2 anders had moeten kunnen worden vastgesteld. De bruidsschatregeling is een wettelijke regeling die bedoeld is om een verzelfstandigd schoolbestuur tijdelijk te compenseren voor de extra kosten die een gevolg zijn van een verzelfstandiging. Uit het onderzoek blijkt dat wij de bruidsschatregeling binnen het wettelijke kader hebben toegepast. Wij zijn echter afgeweken van de gemiddelde praktijk. Dat heeft voor O2G2 een nadelig effect gehad en dat vinden wij onwenselijk. Om die reden willen wij dat nadelige effect repareren. Naast een aanvulling van de financiële middelen voor O2G2 moeten we in het kader van de financiële gelijkstelling tussen het openbaar onderwijs en het bijzonder onderwijs aanvullende financiële middelen beschikbaar houden voor het bijzonder onderwijs. In totaal is het knelpunt 9 miljoen euro.

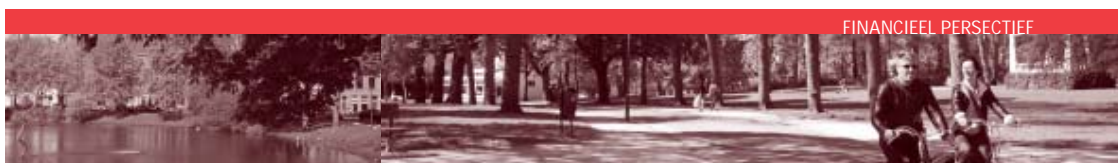
Tekort budget Bundeling Uitkeringen Inkomensvoorzieningen Gemeenten

Wij verwachten op de inkomensregelingen BUIG in 2012 een tekort van 6,6 miljoen euro. Dit tekort wordt ondermeer veroorzaakt door een verdeelstoornis in het verdeelmodel. Ook stelt het Rijk op macroniveau te weinig geld beschikbaar. Hierdoor is het budget onvoldoende om de bijstandsuitkeringen te kunnen dekken. T/m 2011 werd dit tekort grotendeels gedekt door de meerjarig aanvullende uitkering. Hierop kunnen wij pas, mits de regelgeving onveranderd blijft, weer een beroep doen in 2015.

Efficiëntiekorting UWW/werkbedrijf

De Efficiëntiekorting Ketensamenwerking UWW-WERKbedrijf is door het Rijk ingevoerd met als argument dat de samenwerking in de SUWI-keten tussen gemeente en UWW/WERKbedrijf kostenverlagend werkt. In de praktijk blijkt echter dat efficiëntievoordelen zich, ook bij andere gemeenten, niet of nauwelijks voordoen. Van de totale korting van 1,4 miljoen euro hebben we 0,5 miljoen euro via formatiereductie gerealiseerd. Resteert nog 0,9 miljoen euro. Een verdere vermindering van de formatie zou de dienstverlening aan onze klanten in gevaar brengen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

FINANCIEEL PERSECTIEF

Friciekosten reorganisatie dienst Sociale Zaken en Werk

De frictiekosten 2012 van 1,4 miljoen euro komen voort uit de gerealiseerde reorganisatie van de dienst Sociale Zaken en Werk. De bezuiniging op de formatie die hiermee wordt gerealiseerd betekent dat een aantal medewerkers boventallig zal worden. De bezuiniging betreft ongeveer 30 fte.

De frictiekosten bestaan enerzijds uit de doorlopende loonkosten en anderzijds uit de kosten voor herplaatsing van boventallige medewerkers.

Tekort parkeerbedrijf

De exploitatie van het Parkeerbedrijf staat sinds 2010 onder druk. Het jaar 2010 is afgesloten met een tekort van 2,7 miljoen euro. Het traditionele 'evenwicht' tussen straatparkeren en parkeren in garages lijkt in Groningen uit balans geraakt. De opbrengst uit het straatparkeren daalt door hogere kosten, ondanks het feit dat de tarieven zijn gestegen. Het aantal betaalde parkeerplaatsen op straat neemt af. De handhaving is nog niet op sterkte en er wordt meer ingebroken in parkeerautomaten. Daarnaast speelt de economische recessie een rol. De reserve van het Parkeerbedrijf is vrijwel nihil. De situatie van het parkeerbedrijf is geanalyseerd. Op basis van de analyse zijn verschillende maatregelen mogelijk om dit knelpunt te beheersen, zoals het verlagen van de beheerskosten, het verhogen van de tarieven of het verlagen van de boekwaardes van de parkeergarages. Het verwachte tekort 2012 is 2,5 miljoen euro.

Europapark

Eind 2011 actualiseren we de grondexploitatie voor het Europapark. Naar het zich laat aanzien zal de grex van het Europapark een tekort laten zien van tussen de 6 en 10 miljoen euro.

Op het weerstandsvermogen en de bezuinigingen komen we afzonderlijk terug in deze begroting.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Hoofdstuk 3

BEZUINIGINGEN

Bezuinigingen 2007-2010

Van de bezuinigingsmaatregelen 2007-2010 is alleen de maatregel Invoeren Reclamebelasting ad 200 duizend euro nog niet ingevuld. Er zijn diverse mogelijkheden onderzocht om deze belasting in te voeren, dat bleek niet mogelijk. Ook is onderzocht of dekking was te vinden door de taakstelling te combineren met de invoering van het Fonds Ondernemend Groningen, maar ook dat bleek niet haalbaar. In de tarievennota bij de begroting 2012 zullen wij uw raad voorstellen op welke wijze deze taakstelling structureel kan worden opgelost.

Bezuinigingen 2011-2014

Wij hebben voor deze collegeperiode een bezuinigingspakket uitgewerkt van 42,6 miljoen euro. Ons voorstel voor de invulling van de concernbezuinigingen 2011-2014 hebben wij aan u voorgelegd. U heeft aangegeven veel voorstellen nog te abstract te vinden om een goed oordeel te kunnen vormen over het totale pakket. Uw raad heeft wel de maatregelen 2011 uit onze bezuinigingsvoorstellen vastgesteld, met uitzondering van het voorstel beperken kostenloze huwelijken voor 50 duizend euro en het voorstel verhogen grafrechten voor 115 duizend euro. Ook heeft u het voorstel uitbesteden ombudsfunctie per 2014 afgewezen en ons gevraagd daarvoor een vervangend voorstel uit te werken.

Wij hebben u toegezegd viermaal per jaar te rapporteren over de voortgang in de realisatie van de bezuinigingen en daarbij de uitwerkingen te voegen van de maatregelen waarvoor de concretisering beschikbaar is.

Voor de uitgebreide beschrijving van de bezuinigingsmaatregelen verwijzen we u naar onze Voortgangsrapportages Bezuinigingen. Daarin is de actuele stand van de voorstellen aangegeven en is waar mogelijk een actuele inhoudelijke toelichting per maatregel opgenomen. Wij vragen u bij de begroting 2012 de voorgestelde maatregelen 2012 vast te stellen.

Voor 2012 hebben wij 10,3 miljoen euro aan voorstellen uitgewerkt. Het betreft besparingen op de eigen organisatie voor 4,8 miljoen euro, voorzieningen in de stad circa 3 miljoen, financieel-technische maatregelen voor 1,7 miljoen euro en 800 duizend euro gemeentelijke inkomsten.

In de najaarsbrief actualiseren wij ons financieel meerjarenbeeld. Daarin geven we aan dat wellicht in de periode 2012 tot en met 2014, bovenop het nu voorliggende bezuinigingspakket, aanvullende bezuinigingen nodig zijn. Deels voor het financieren van onze ambities, deels om aanvullende bezuinigingen van het Rijk op te vangen.

De verdeling van de maatregelen 2012 over de (deel)programma's in de begroting is als volgt:

Bezuinigingsmaatregel 2012 per programma		
Programma	Dp nr. Deelprogramma	(bedragen x 1.000 euro)
Programma 1	Werk en inkomen	
	1.1 Werk en activering	
	Sluiting bedrijfskantine	5
	Sturen op autonome uitstroom	45
	1.3 Inkomen en inkomensondersteuning	
	Efficiëntie zelfstandigen/WWIK	90
	Sluiting bedrijfskantine	15
	Stadspas	250
	Sturen op autonome uitstroom	127
Totaal Werk en inkomen	532	
Programma 2	Economie en werkgelegenheid	
	2.1 Ruimte voor bedrijvigheid	
	personeelsreductie : vacatureruimte	55
Totaal Economie en werkgelegenheid	55	

332

Financieel perspectief

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Programma 3	Jeugd en onderwijs		
3.1	Integraal jeugd beleid		
	Beeindigen subsidierelaties met instellingen		110
	Beeindiging subsidie van de jonge onderzoekers		160
	Peuterspeelzaalwerk/kinderopvang		200
	Totaal Jeugd en onderwijs		470
Programma 4	Welzijn, gezondheid en zorg		
4.1	Sociale samenhang en participatie		
	Beeindigen subsidierelaties met instellingen		65
	WMO: eigen bijdrage		325
	WMO: Verschuiving van het aandeel HH2 naar HH1 (hulp bij het huishouden)		40
4.2	Preventie en zorg		
	Beeindigen subsidierelaties met instellingen		100
4.3	Integratie en emancipatie		
	Beeindigen subsidierelaties met instellingen		100
	Sturen op autonome uitstroom		3
	Totaal Welzijn, gezondheid en zorg		633
Programma 5	Sport en bewegen		
5.1	Sportieve infrastructuur		
	Beeindigen subsidierelaties met instellingen		53
	Verhogen inkomsten door extra activiteiten WSR		25
	Verhoging tarieven en entreegelden OCSW		30
	Totaal Sport en bewegen		108
Programma 6	Cultuur		
6.1	Culturele infrastructuur		
	Beeindigen subsidierelaties met instellingen.		92
	Effectievere inzet personeel Muziekschool		25
	Samenvoeging Kunstencentrum en Muziekschool in een nieuwe stichting		25
	Verhogen inkomsten bij de Muziekschool		110
	Verhoging tarieven en entreegelden OCSW		20
	Verminderen subsidie Martiniplaza		200
6.2	Deelname aan cultuur		
	Beeindigen subsidierelaties met instellingen		30
	Totaal Cultuur		502
Programma 7	Verkeer		
7.4	Parkeren		
	Gehandicaptenparkeerkaart		35
	Totaal Verkeer		35
Programma 8	Wonen		
8.3	Bestaande woningvoorraad		
	Bureau Woonwagenzaken		25
8.5	Overig wonen		
	ISV middelen		1.250
	Platform GRAS		20
	Verlaging budget stadsdeelprogramma (Nb zie ook stadsdeelprogramma)		250
	Totaal Wonen		1.545

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Programma 9	Onderhoud en beheer openbare ruimte	
9.1	Kwaliteit van de leefomgeving	
	Loket Beheer en verkeer	50
	Meer gebruik openbaar gebied in rekening brengen	60
	Minder personeel brugbediening	50
	Verlagen vrij budget Stadsdeelbeheerder	80
	Verruiging grote groen gebieden	535
9.3	Overig onderhoud en beheer openbare ruimte	
	Buitendienst Geografische Informatievoorziening	25
	Totaal Onderhoud en beheer openbare ruimte	800
<hr/>		
Programma 10	Veiligheid	
10.5	Fysieke veiligheid	
	Bezuinigingen bij Brandweer en GGD via de H&OG	20
	Brandweer: de taak duiken schrappen	150
	Brandweer: maatregelen Oosting/Alders terugdraaien	70
	GGD: Officier van Dienst Geneeskundig onderbrengen bij de H&OG	40
	Totaal Veiligheid	280
<hr/>		
Programma 12	Bedrijfsvoering	
12.3	Facilitaire dienstverlening intern & extern	
	Uitbreiding dienstverlening derden bij CIO	25
12.4	Overige bedrijfsvoering	
	Bedrijfsvoering RO/EZ	45
	Correctie in verband met weglek	-250
	Efficiencytaakstelling RO/EZ	500
	Griffie	100
	Meer werken voor derden	50
	Totaal Bedrijfsvoering	470
<hr/>		
Programma 13	Overig	
13.1	College, raad en overig	
	Areaaluitbreiding HVD/OCSW 3 jaarschijven	100
	Bedrijfsvoering & personele voorzieningen	50
	Minder wethouders	210
	Samenvoeging afdelingen DIA en Bestuursdienst	65
	Versobering interne bedrijfsbudgetten	10
	Totaal Overig	435

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Nog te verdelen over programma's	
Correctie in verband met weglek	-350
P&O functie	150
Slimmer inkopen communicatie-activiteiten	200
Besparingen huisvesting/gebouwenbeheer	150
Stroomlijnen organisatie	500
Uitzendkrachtenpool/ projectleiderspool	100
Factor incidenteel in nominale compensatie verlagen	250
verminderen aantal kantoorwerkplekken	25
Bedrijfsvoering risico	-100
Versobering inkoop goederen en dienstverlening	1.000
Beperken inhuur externen/ flexibele schil en gemeentebrede bezuinigingen op kantines (niet MD/DSW/SB), fitness, afdelingsuitjes	1.250
Minder gebruik Gezinsbode	150
Taakstelling geïntegreerde aanpak budget maatschappelijke ontwikkelingen	500
Invoering restwaarde gemeentelijke gebouwen	200
Publiekrechtelijke tarieven hogere dekkingsgraad	400
Totaal nog te verdelen over programma's	4.425
<hr/>	
Totaal bezuinigingsmaatregelen 2012	10.290

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Hoofdstuk 4

INVESTERINGEN EN FINANCIERING

Investerings- en financieringstaat

Als onderdeel van de uiteenzetting van de financiële positie geven wij u in deze paragraaf een beeld van de investeringen in 2012 en de financiering daarvan. Dit wordt hieronder weergegeven in de Investerings- en Financieringstaat. Het overzicht en de toelichting daarop zijn tevens van belang voor de autorisatie van kredieten. In de Financiële Verordening is namelijk bepaald dat de kredieten voor de zogenaamde routine-investeringen meteen bij de begroting worden gevoteerd en dat voor de overige investeringen de benodigde kredieten door middel van afzonderlijke voorstellen aan uw raad worden voorgelegd.

Investeringen	Boekwaarde 01.01.2012	Bruto investeringen	Verminderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31.12.2012
Vaste activa					
I. Investerings met economisch nut					
■ Routine investeringen	81.375	11.650	0	12.717	80.308
■ Beleidsmatige investeringen	423.489	32.751	0	12.108	444.132
II. Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	104.785	7.100	7.100	5.394	99.391
Totaal vaste activa	609.649	51.501	7.100	30.219	623.831
Vlottende activa					
Onderhanden werk inzake Grondexploitatie	144.209	86.400	47.765	0	182.844
Financiële activa	322.888	653	33.738	175	289.628
Totaal activa	1.076.746	138.554	88.603	30.394	1.096.303
Financiering					
	Boekwaarde 01.01.2012	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijvingen	Boekwaarde 31.12.2012
Reserves	296.012	14.773	35.725	0	275.060
Voorzieningen	67.168	2.658	5.873	18	63.935
Opgenomen geldleningen	645.376	113.470	61.510	0	697.336
Alsnog te financieren	0	0	0	0	0
Totaal financiering	1.008.556	130.901	103.108	18	1.036.331

Toelichting

Vaste activa

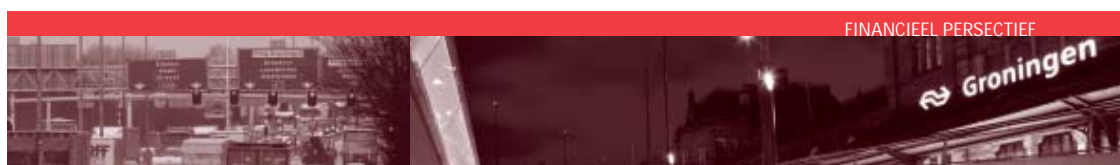
Bij de vaste activa wordt tot een totaalbedrag van 51,5 miljoen euro aan investeringen geraamd, met daartegenover 7,1 miljoen euro aan verminderingen in de vorm van subsidies en eigen gemeentelijke bijdragen. Samen met de geraamde afschrijvingen ad 30,2 miljoen euro stijgt daardoor de boekwaarde van de vaste activa van 609,6 naar 623,8 miljoen euro.

De 51,5 miljoen euro aan investeringen in vaste activa onderscheiden we naar drie soorten, namelijk:

- routine-investeringen 11,6 miljoen euro
- beleidsmatige investeringen 32,8 miljoen euro
- investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut 7,1 miljoen euro

Deze onderdelen worden hierna toegelicht.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Routine-investeringen

De routine-investeringen zijn investeringen ter vervanging van bestaande activa in de sfeer van bedrijfsvoering met als doel de bedrijfsvoering op het huidige peil te houden. Het betreft voornamelijk investeringen in automatisering, meubilair, huisvesting, voertuigen en materieel. Voor 2012 wordt voor 11,6 miljoen euro aan routine-investeringen geraamd. Per dienst gespecificeerd biedt dat het volgende beeld:

Routine-investeringen 2012

DIA	4.109
Iederz	1.500
HVD	666
MD	4.140
OCSW	0
RO/EZ	1.035
SOZAWE	200
BSD	0
Totaal	11.650

De kapitaallasten van deze investeringen zijn opgenomen in deze begroting. Het beschikbaar stellen van deze kredieten vindt bij de begrotingsvaststelling plaats in het raadsvoorstel bij de begroting.

Beleidsmatige investeringen

Beleidsmatige investeringen betreffen investeringen waarover reeds principebesluiten zijn genomen en waarvoor de dekking al is geregeld. De autorisatie en kredietverstrekking vinden niet plaats bij de vaststelling van de begroting, maar in de vorm van afzonderlijke raadsvoorstellen. Voor 2012 worden voor 32,8 miljoen euro aan beleidsmatige investeringen geraamd.

Beleidsmatige investeringen

DIA	
■ Revitalisatie Prefecten Hof	2.912
RO/EZ	
■ Uitbreiding en vervanging riolering	11.000
OCSW	
■ Nieuwbouw schoolgebouw Reitdiep, inclusief kinderopvang	8.888
■ Renovatie sportcentrum Kardingse (2e fase)	1.241
■ Vervangingsinvesteringen Oosterpoort/Stadsschouwburg	1.287
■ Diverse investeringen sportaccommodaties	2.437
■ Diverse investeringen onderwijshuisvesting	4.986
Totaal	32.751

Investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

Investeringen met maatschappelijk nut zijn investeringen die in principe niet verhandelbaar zijn, maar wel een meerjarig nut (kunnen) hebben. Voor zover ze plaatsvinden in de openbare ruimte mogen ze worden geactiveerd. Voorbeelden hiervan zijn wegen, straten, pleinen, bruggen, openbaar groen. Voor de bepaling van de boekwaarde van deze investeringen worden ontvangen subsidies en middelen uit reserves meteen in mindering gebracht. Aan investeringen in 2012 wordt 7,1 miljoen euro geraamd, met daartegenover hetzelfde bedrag aan inkomsten.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut

	Bruto	Verminderings
■ Oostelijke Ringweg	3.000	
■ Fietsbrug Plataanlaan	1.200	
■ Transferium Hoogkerk	1.700	
■ Overige investeringen	1.200	
■ Subsidies en inzet reserves		7.100
Totaal	7.100	7.100

Ook bij deze investeringen geldt dat de autorisatie en kredietverstrekking geschiedt in de vorm van afzonderlijke raadsvoorstellen.

Vlottende activa: Onderhanden werk inzake Grondexploitaties

Investerings in grondexploitaties gelden volgens de gemeentelijke verslagleggingregels als vlottende activa. Het betreft hier grondaankopen en infrastructurele werken voor totaal 86,4 miljoen euro, met daartegenover 47,7 miljoen euro aan inkomsten in de vorm van bijdragen van verkoopopbrengsten (32,3 miljoen euro), inkomsten uit subsidies (9,2 miljoen euro) en overige bijdragen in de grondexploitaties (6,2 miljoen euro).

De investeringen zijn als volgt opgebouwd:

1. Bedrijfsterreinen en kantoren	53,6 miljoen euro
■ Station Europapark	6,1 miljoen euro
■ Europapark	4,9 miljoen euro
■ Westpoort	3,5 miljoen euro
■ Eemspoort	5,2 miljoen euro
■ Revitalisering Winschoterdiep	3,1 miljoen euro
■ Grote Markt	27,0 miljoen euro
■ Overige projecten, zoals Eemspoort Zuid/Roode Haan	totaal 3,8 miljoen euro
2. Woningbouwlocaties	22,9 miljoen euro
■ Reitdiep, havengebied	1,6 miljoen euro
■ CiBoGa	3,4 miljoen euro
■ Helpermaar	8,5 miljoen euro
■ Oosterparkstadion	0,6 miljoen euro
■ Oosterhamriktrace	4,6 miljoen euro
■ Reitdiep, fase 3/4	2,5 miljoen euro
■ Andere projecten, zoals Meerstad en Hergebruik Grond	1,7 miljoen euro
3. Wijkvernieuwing inbreng- en uitname gronden en winkelcentra	0,9 miljoen euro
■ - Inbreng- en uitname gronden	0,2 miljoen euro
- Winkelcentrum Lewenborg	0,7 miljoen euro

4. Aankoop voorraad gronden 9,0 miljoen euro
 Het verwachte investeringsbedrag bestaat voor de 5,0 miljoen euro uit rentekosten op al verrichte aankopen die bijgeschreven worden en voor 4,0 miljoen euro uit verwachte nieuwe aankopen.

Bij de Verminderings (47,7 miljoen euro) gaat het om de bijdragen van verkoopopbrengsten (32,3 miljoen euro), inkomsten uit subsidies (9,2 miljoen euro) en overige bijdragen in de grondexploitaties (6,2 miljoen euro).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

FINANCIËEL PERSPECTIEF

Investerings in het kader van nieuw beleid

In deze begroting wordt geen verdeling van de middelen nieuw beleid voor 2012 voorgelegd.

Financiële activa/verstekte geldleningen

Begin 2012 heeft de gemeente naar verwachting voor totaal 323 miljoen euro aan financiële activa, die voor het grootste deel (265 miljoen euro) bestaan uit aan derden verstrekte geldleningen. Voor het grootste deel (218 miljoen euro) zijn dit leningen aan woningcorporaties. In totaal lopen de uitgezette leningen terug met 33 miljoen euro. Dit komt vooral doordat er sinds 2001 geen leningen meer aan woningcorporaties worden verstrekt. Er vindt alleen nog aflossing van de bestaande leningen plaats. Het totaal van de uitgezette leningen loopt daardoor terug tot 231 miljoen euro eind 2012. Het totaal van financiële activa komt uit op afgerond 290 miljoen euro.

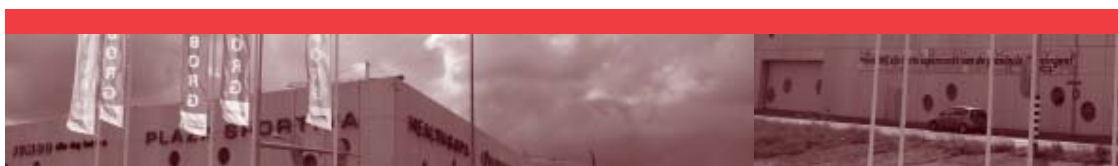
Financiering

Als gevolg van de verschillende bewegingen stijgt de boekwaarde van de gemeentelijke activa in 2012 van 1,077 miljard naar 1,096 miljard euro. De financiering van deze boekwaarde vindt plaats door middel van de reserves en voorzieningen waar de gemeente over beschikt, door de in het verleden aangetrokken geldleningen, door het inzetten van kort geld of door het aantrekken van nieuwe geldleningen.

De omvang van de reserves neemt in dit begrotingsjaar naar verwachting af van 296 miljoen euro naar 275 miljoen euro en de omvang van de voorzieningen neemt af van 67 miljoen euro naar 64 miljoen euro. Per saldo komen de eigen financieringsmiddelen daardoor eind 2012 uit op 339 miljoen euro. Het overgrote deel van de boekwaarde van 1,096 miljard euro wordt derhalve gefinancierd met langlopende leningen. Begin 2012 is er naar verwachting voor 645 miljoen euro aan langlopende leningen aangetrokken. Op de bestaande leningen wordt naar verwachting ruim 61 miljoen euro afgelost. Naar verwachting worden nieuwe leningen tot een totaalbedrag van 113 miljoen euro aangetrokken. Het totaal van aangetrokken lange geldleningen komt daarmee eind 2012 uit op 697 miljoen euro. Deze cijfers verschillen van de bedragen in bijlage 9 'Overzicht opgenomen geldleningen 2012', omdat het hier gaat over voornemens tot investeren of te wel kredietaanvragen bij de raad, die in 2012 niet voor het volle bedrag tot uitgaven hoeven te leiden. Bijlage 9 is opgesteld vanuit treasury perspectief: op basis van in 2012 daadwerkelijk verwachte kasstromen voor investeringen is ingeschat welk bedrag aan langlopende leningen moet worden aangetrokken.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Hoofdstuk 5

ARBEIDSKOSTEN EN GERELATEERDE VERPLICHTINGEN

Gemeenten dienen in de begroting in te gaan op de zogenaamde jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Onder arbeidsrechtelijke verplichtingen worden verstaan de aanspraken op toekomstige uitkeringen door huidig dan wel voormalig personeel. Het Besluit Begroting en Verantwoording schrijft voor dat jaarlijkse arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume via de exploitatie moeten lopen. Als de verplichtingen niet van een vergelijkbaar volume zijn, dan moet hiervoor een voorziening worden getroffen.

Toepassing van de nieuwe voorschriften leidt tot de volgende situatie:

- 1. Wachtgelden (oude verplichtingen) en pensioenen ambtenaren**

De verplichtingen aan ambtenaren worden door de gemeentelijke diensten jaarlijks op basis van de in- en uitstroom becijferd. Bij een omvang van de gemeente Groningen blijven de jaarlijkse exploitatielasten daarvan nagenoeg gelijk. We treffen dan ook geen voorziening, maar nemen we de jaarlijkse lasten in de exploitatie op.
- 2. WW-conforme uitkeringen en bovenwettelijke WW-uitkeringen (vervangen wachtgeld)**

Bovenwettelijke WW-conforme uitkering is een regeling die op 1-1-2001 is ingegaan (hoofdstuk 10a van de ARG). Zit men eenmaal in een regeling dan blijft die op iemand van toepassing gedurende de resterende duur van de werkloosheid. Sinds 1 juli 2008 geldt hoofdstuk 10d ARG: de uitkeringen zijn qua duur en hoogte versoberd, dit geldt dus bij ontslagen van na die periode. De stijging WW-uitkeringen is gering en constant. Diensten nemen de kosten als last in hun begroting op. Diensten kunnen een kosten-baten analyse maken of het loont om medewerkers (extra) te faciliteren, dat wil zeggen om de re-integratietaken die de overheid als werkgever ook tijdens de WW-duur heeft nader vorm te geven.
- 3. FPU-kosten gemeentelijk deel**

De FPU-kosten gemeentelijk deel moeten als last worden opgenomen in de rekening. Er wordt geen voorziening getroffen. Er is onderzocht hoe in de komende jaren, tot en met 2015, de stijging van het aantal medewerkers dat van de FPU gebruik maakt eruit ziet. De kosten nemen gradueel toe tot in 2009, waarna een geleidelijke daling inzet tot nihil in 2015. De fluctuatie valt daarmee binnen de grenzen van gelijkblijvende arbeidsgerelateerde kosten in vierjaarlijkse perioden, zoals toegelicht door de commissie BBV provincies en gemeenten.
- 4. Wachtgelden en pensioenen wethouders**

Bepalend voor het instellen van een voorziening voor pensioenen en wachtgelden wethouders is het ongelijkmatige karakter van de verplichting. Als de verplichting jaarlijks van een vergelijkbaar volume is, mag geen voorziening worden ingesteld. De jaarlijks soms aanzienlijke fluctuatie in dergelijke verplichtingen door mogelijke (tussentijdse) wethouderswisselingen is een belangrijke wegingsfactor voor pensioenen en wachtgelden wethouders. De verplichtingen en daarmee de fluctuaties ervan worden nog verhoogd als oud-wethouders de gevormde pensioenrechten opeisen bij een pensioenbreuk. Het betreft verder wisselingen binnen een relatief kleine groep: de jaarlijkse schommelingen in de verplichtingen in verband met pensioenen en wachtgelden van wethouders kunnen al snel aanzienlijk zijn. Daarom zal er normaal gesproken een voorziening voor pensioenen en wachtgelden wethouders moeten worden getroffen. De pensioenen van de wethouders na 2007 zijn verzekerd bij Loyalis. Daarom hoeft er geen voorziening gevormd te worden en worden de jaarlijkse pensioenpremies als last in de begroting opgenomen.

Voor APPA-pensioenen is het wel verplicht een voorziening te treffen en er wordt nu onderzocht in hoeverre de huidige voorziening nog in overeenstemming is met de verplichtingen van de APPA-pensioenen. Dit in verband met de mogelijke vorming van een pensioenfonds ondergebracht bij het ABP voor alle politieke ambtsdragers.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

5. **Opgebouwde vakantierechten**
Over de maanden juni tot en met december bouwen ambtenaren recht op vakantiegeld op, welke rechten in mei het jaar daarop worden uitbetaald. Feitelijk zou het bedrag van deze zeven maanden ten laste van de exploitatie van het lopende jaar moeten worden gebracht en als nog te betalen schuld op de balans in de jaarrekening moeten worden opgevoerd. Omdat er geen grote mutaties in de totale omvang van het personeelsbestand zijn, heeft dit weinig tot geen effect op de uitkomst van de exploitatie over de jaren heen. Om die reden is er sprake van een gelijk volume en hoeft er geen balanspost behoeft te worden gecreëerd.
6. **Levensloop (Spaarverlof)**
Het vroegere "spaarverlof" is vervallen. Hiervoor zijn de mogelijkheden in de plaats gekomen om verlof te sparen en op te nemen in het kader van de levensloopregeling.
De regeling is vastgelegd in hoofdstuk 6a van de ARG: hierin staan zowel de verplichtingen (financieel en procedureel) voor werkgever als werknemer vermeld. Uitgangspunt is dat de deelnemer zelf spaart voor het verlof, om dit op te kunnen nemen voor een periode van (gedeeltelijk) onbetaald verlof.
Los van de verlofvoorzieningen, dient de werkgever aan zowel de deelnemer aan de levensloopregeling als aan een niet-deelnemer jaarlijks een zgn. "levensloopbijdrage" uit te betalen, ten bedrage van 1,5% van het geldende jaarsalaris, met een minimum van 400 euro. De kosten van deze bijdrage zijn constant en worden als last in de exploitatie opgenomen.
7. **Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA)**
De gemeente Groningen is per 1 januari 2008 eigenrisicodragerschap geworden in het kader van de regeling Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsgeschikten (WGA). Hiertoe is besloten omdat de instroom van medewerkers in de voormalige WAO, nu WIA, in de gemeente Groningen laag is. De uitvoering van de WGA is vervolgens in 2008 door de gemeente zelf ter hand genomen. Door het eigenrisicodragerschap kan de gemeente, indien er hoge instroom in de WGA plaats vindt, de helft van de WGA-lasten verhalen op de werknemers.
In 2008 zijn de lasten zo laag gebleken, dat verhaal op de werknemers niet nodig en mogelijk is: er heeft dus geen verhaal plaatsgevonden.
Voor het jaar 2009 is besloten dat er verhaal in het kader van de WGA op de werknemers plaatsvindt. Verhaal vindt plaats middels een inhouding op de netto bezoldiging van de werknemers ter hoogte van ca. 0,01 % per medewerker per maand. De lasten van de werkgeversbijdrage, die identiek is aan de bijdrage van de werknemer, zijn laag, komen zelden voor en worden om die reden als last in de exploitatie opgenomen.
8. **Verlofstuwmeer**
Verlofstuwmeren ontstaan door niet opgenomen verlofuren jaar in jaar uit mee te nemen naar het volgende jaar. De financiële gevolgen van het toekennen en opnemen van verlof moeten gerekend worden tot de jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen.
Vanuit de vraag en antwoordrubriek van de commissie BBV wordt duidelijk dat voor een gemeente als de gemeente Groningen zulke verplichtingen beschouwd moeten worden als zijnde van een jaarlijks vergelijkbaar volume. Volgens de regels betekent dat geen voorziening opnemen maar de lasten in de begroting ramen.
Verder is het zo dat het opnemen van verlof of extra verlof niet leidt tot extra lasten, maar hoogstens resulteert in productiviteitsverlies. Dus in die zin is er ook geen aanleiding om een verplichting op te nemen. Slechts bij ontslag of opheffen van een organisatieonderdeel zou uitbetaling van de verlofuren aan de orde kunnen zijn. Maar dan neem je dat mee bij de budgettaire gevolgen van zo'n ingreep, en niet door in zijn algemeenheid in de jaarrekening een voorziening op te nemen voor een verlofstuwmeer. Om vorenstaande redenen wordt geen voorziening getroffen en nemen we de jaarlijkse lasten in de exploitatie op.

BIJLAGEN

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

BIJLAGEN

BIJLAGEN

- 1 Totaaloverzicht extra beleidsmiddelen en verdeling ISV-middelen
- 2 Extra beleidsmiddelen peildatum 30 juni 2011
- 3 Totaaloverzicht deelprogramma's bestaand beleid
- 4 Exploitatiebegroting 2012
- 5a Staat B: Overzicht formatie primitief, formatie actueel en bezetting Begroting 2012
- 5b Begroting personeel van derden
- 6 Overzicht geactiveerde kapitaaluitgaven 2012
- 7 Overzicht uitgeleende langlopende geldleningen
- 8a Overzicht reserves en voorzieningen 2012
- 8b Toelichting reserves en voorzieningen
- 9 Overzicht opgenomen (en op te nemen) langlopende geldleningen 2012
- 10 Overzicht gewaarborgde geldleningen 2012
- 11 Subsidies en Inkomensoverdrachten
- 12 Onderhoudsgegevens gemeentelijke gebouwen
- 13 Incidentele baten en lasten 2012 > 250 duizend euro
- 14 Berekening EMU-saldo
- 15 Financiële begrippen en afkortingen bij de begroting

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 1

TOTAALOVERZICHT NIEUW BELEIDSVORSTELLEN

Continuering besteding stadsmeisergelden voorgaande jaren

	2012 (i)	2012 (s)	2013 (i)	2013 (s)	2014 (i)	2014 (s)
Extra beleidsmiddelen						
Programma						
Programma						
Programma						
Werk en inkomen	2.300					
Verkeer	300		300		0	300
Totaal stadsmeisergelden	0	2.600	0	300	0	300

Continuering extra beleid voorgaande jaren

	2012 (i)	2012 (s)	2013 (i)	2013 (s)	2014 (i)	2014 (s)
Extra beleidsmiddelen						
Programma						
Armoedebeleid	1.750		1.750		1.750	
G-kracht	1.000		1.000		1.000	
SNN	110					
Akkoord van Groningen	500					
Coördinatiefonds kennisprojecten (2011-2014)	250		250		250	
Binnenstadsmanagement (bouwfestival)	300					
Functie meldpunten verbreden	140		140		140	
Antillanerbeleid	387		387			
Aanvulling reserve grondzaken	3.000		3.000		3.000	
Duurzame ontwikkeling/ambite energie/neutral 2025	1.500		1.500		2.000	
Herewegvriact (tijdelijke maatregelen)	100		100		100	
Onderhoud: incidentale aanvulling budget (2011-2014)	600		500		500	
Integraal veiligheidsbeleid	625		625		625	
Organisatieontwikkeling / frictiekosten	1.000		1.000			2.500
Risicobuffer						
Versterking concentratie						
Wijsservicecentrum Lavenborg						
Totaal continuering extra beleid voorgaande jaren	11.262	0	10.252	0	9.365	2.500

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 1

Programma	2011 (0)	2011 (€)	2012 (0)	2012 (€)	2013 (0)	2013 (€)	2014 (0)	2014 (€)
Extra beleidsmiddelen 2012-2014 vervolg tabel tabel wordt opgenomen in de najaarsnota								

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 1

Verdeling ISV middelen (bedragen x 1.000 euro)					
Project/programma	2011	2012	2013	2014	Totaal
<i>Vast</i>					
1. Cultuurhistorie	850	850	850	850	3.400
2. Kunst op Straat	160	160	160	160	640
3. Subsidiebeheer	170	170	170	170	680
4. Monitoring/GSB-bijdragen	100	100	100	100	400
Totaal					5.120
<i>Nieuw voorstel</i>					
4. Bijdrage aan uitvoering Stadsdeelprogramma + 750	1.000	1.000	1.000	1.000	4.750
5. Doorloop wijkvernieuwing	Gedekt	Gedekt	Gedekt	Gedekt	Gedekt
5a. Aanpak Bessemerstrook	200	250			450
5b. Wijkvernieuwing Selwerd	500	500	500	500	2.000
5c. Woon/winkelklimaat Paters-woldseweg + (ged.) kwaliteit woonomgeving binnenstad	210				210
6. NLA-II	Gedekt	Gedekt	Gedekt	Gedekt	Gedekt
6a. Organisatiekosten NLA	130	130	130	130	520
7. Zorgen voor Morgen	Gedekt	Gedekt	Gedekt	Gedekt	Gedekt
8. Kwaliteit/differentiatie woningbouw	500	500	500	500	2.000
8a. Groningen Woonkwaliteit	400				400
8b. Woonboten Noorderhaven	100				100
9. Jongerenhuisvesting/Wonen Boven Winkels	250	250	250	250	1.000
10. Gebiedsontwikkeling dynamo Europapark/Kempkensberg	750	750	750	750	3.000
11. Gebiedsontwikkeling/bouwlocaties Oosterhamrikzone	4.590	900	1.420	750	7.660
12. Cultuurhistorie: behoud industrieel erfgoed Suikerunie	200	200	200	200	800
13 Groen en blauw, Beheer en Gezond en Duurzaam - overig	250	250	250	250	1.000
13a. Duurzame woningvoorraad	1.000				1.000
13b. Speelruimtebeleid	290				290
Totaal nieuw voorstel (+ vast)	12.400	6.010	6.280	5.610	30.300
Bodem + IPSV Wielewaalpl.	800	800	800	800	3.200
Totaal	13.200	6.810	7.080	6.410	33.500

De ISV middelen worden met name ingezet voor het programma wonen (inclusief kwaliteit woonomgeving) en het deelprogramma kwaliteit leefomgeving onderdeel van het programma onderhoud en beheer openbare ruimte.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

EXTRA BELEIDSMIDDELEN (STRUCTUREEL) PEILDATUM 30 JUNI 2011

Bijlage 2

EXTRA BELEIDSMIDDELEN (STRUCTUREEL) PEILDATUM 30 JUNI 2011

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2005	(s)	Besteed (s)	Vrijval (s)	Reserve Extra Beleid	Inc.vrijval struct.midd.
7.07	RO/EZ	Grote Markt	400	400	-	-	X
7.05	RO/EZ	Kolibri	300	300	-	-	X
		Totaal 2005	700	700	-	-	

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2006	(s)	Besteed (s)	Vrijval (s)	Reserve Extra Beleid	Inc.vrijval struct.midd.
7.07	RO/EZ	Grote Markt	300	300	-	-	X
7.05	RO/EZ	Kolibri	300	300	-	-	X
7.05	RO/EZ	Kolibri (STOV (OZB gelden))	400	400	-	-	X
7.07	RO/EZ	Investeringsbijdrage programma fysiek	350	130	220	-	
		Totaal 2006	1.350	1.130	220	-	

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2007	(s)	Besteed (s)	Vrijval (s)	Reserve Extra Beleid	Inc.vrijval struct.midd.
7.07	RO/EZ	Grote Markt	400	400	-	-	X
7.05	RO/EZ	Kolibri	300	300	-	-	X
7.02	RO/EZ	Groninger Woonkwaliteit	0	0	-	-	
7.07	RO/EZ	Terreinwinst	125	112	13	-	
7.05	RO/EZ	Eemskanaal/Europapark/Westpoort	300	300	-	-	
7.34	RO/EZ	Lokaal akkoord - fysiek en sociaal	250	150	100	-	
		Totaal 2007	1.375	1.262	113	0	

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2008	(s)	Besteed (s)	Vrijval (s)	Reserve Extra Beleid	Inc.vrijval struct.midd.
7.07	RO/EZ	Terreinwinst	100	38	62	-	
7.07	RO/EZ	Grote Markt	400	400	-	-	X
7.05	RO/EZ	Kolibri	300	300	-	-	X
7.05	RO/EZ	Eemskanaal/Europapark/Westpoort	300	91	209	-	
7.02	RO/EZ	Woningbouwproductie	250	33	217	-	
		Totaal 2008	1.350	862	488	0	

Uitleg kolom "Inc.vrijval struct.midd.":

X, Structurele spaarbedragen voor investeringen in de toekomst (Kolibri/ Forum). Middelen zijn ter dekking van kapitaallasten: staat echter niet in alle gevallen een activum tegenover, dus incidentele vrijval. Vrijval ten gunste van het concern. In dit specifieke geval heeft uw raad besloten dat de vrijval in een bestemmingsreserve voor het specifieke doel gaat, dan wel incidenteel ingezet mag worden voor dekking van plankosten.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 2

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2009	(s)	Besteed (s)	Vrijval (s)	Reserve Extra Beleid	Inc.vrijval struct.midd.
Continuering meerjarenbegroting 2007-2010							
OCSW		Project oud en nieuw	20	0	20	-	
OCSW		Volksfeesten	50	50	-	-	
RO/EZ		Grote Markt	400	400	-	-	X
RO/EZ		Kolibri	300	300	-	-	X
RO/EZ		Eemskanaal/Europapark/Westpoort	300	300	-	-	
RO/EZ		Fietsnota	27	27	-	-	
RO/EZ		Budget verkeersmaatregelen - reconstructies	100	100	-	-	
RO/EZ		Woningbouwproductie	100	0	100	-	
RO/EZ		Herinrichting Diepenring	100	0	100	-	
		Totaal 2009	1.397	1.177	220	0	
Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2010	(s)	Besteed (s)	Vrijval (s)	Reserve Extra Beleid	Inc.vrijval struct.midd.
7.07	RO/EZ	Grote Markt	400	400	-	-	X
7.05	RO/EZ	Eemskanaal/Europapark/Westpoort	300	91	209	-	
7.05	RO/EZ	Budget verkeersmaatregelen - reconstructies	100	77	23	-	
8.02	RO/EZ	Woningbouwproductie	400	55	345	-	
7.05	RO/EZ	Buffer projecten en beleid	2.000	2.000	-	-	
SOZAWE		Herhuisvesting SOZAWE (omruil incidenteel - structureel met ROEZ bij T2010-1))	330	0	330	-	
		Totaal 2010	3.530	2.623	907	0	
Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2011	(s)	Besteed (s)	Vrijval (s)	Reserve Extra Beleid	Inc.vrijval struct.midd.
BSD		Formatie openbare orde en veiligheid	100	100	-	-	
BSD		Versterking concerncontrol	100	100	-	-	
DIA		Wijkservicecentrum Lewenborg	146	131	15	-	
HVD		Lijkschouwing bij euthanasie	60	60	-	-	
HVD		Kosten veiligheidsregio	150	150	-	-	
OCSW		Leerlingenvervoer	100	100	-	-	
OCSW		NDE	220	151	69	-	
OCSW		Beheerpool sociaal culturele accommodaties	95	95	-	-	
RO/EZ		Marketing Groningen	89	89	-	-	
		Totaal extra beleidsmiddelen 2011	1.060	976	84	0	
Continuering extra beleid							
RO/EZ		Kolibri	300	300	-	-	
RO/EZ		Opwaarderen ringwegen	454	454	-	-	
		Totaal continuering extra beleid	754	754	0	0	
		Totaal 2011	1.814	1.730	84	0	
RO/EZ		Gespaarde vrijval str.midd.kolibri t/m 2011		0	-	1.012	
		Totaal vrijval Extra Beleid incl. vrijval kapitaallasten RO/EZ			2.032		
Af:		Inzet vrijval kapitaallasten structuurplan en G-kracht		0	937	-	
		Totaal vrijval Extra Beleid na aftrek inzet vrijval kapitaallasten RO/EZ			1.095		
TOTAAL GENERAAL STRUCTUREEL			11.516	9.484	1.095	1.012	

348

Bijlage 2: Extra beleidsmiddelen (structureel) peildatum 30 juni 2011

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

EXTRA BELEIDSMIDDELEN (STRUCTUREEL) PEILDATUM 30 JUNI 2011

Vervolg Bijlage 2

EXTRA BELEIDSMIDDELEN (INCIDENTEEL) PEILDATUM 30 JUNI 2011

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2002	(i) oorspronkelijk bedrag	Besteed	Vrijval (i)	Reserve Extra Beleid
2.1	RO/EZ	Winkelcentra	1.350	1.271	-	-
		Totaal 2002	1.350	1.271	-	-

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2006	(i) oorspronkelijk bedrag	Besteed	Vrijval (i)	Reserve Extra Beleid
6.3	OCSW	Cultuurnota	640	513	-	127
	OCSW	Bezoekerscentrum Beijum	400	240	-	160
	OCSW	Afronding Jabalya	65	-	-	65
	RO/EZ	Voltooiing Noordzuidroute	100	-	-	100
		Totaal 2006	1.205	753	0	452

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2007	(i) oorspronkelijk bedrag	Besteed	Vrijval (i)	Reserve Extra Beleid
?	MD	Duurzaamheid	3.000	2.728	-	272
2.1	RO/EZ	Terreinwinst	225	195	-	30
7.1	RO/EZ	Fietsnota	2.000	2.000	-	-
		Totaal 2007	5.225	4.923	0	302

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2008	(i) oorspronkelijk bedrag	Besteed	Vrijval (i)	Reserve Extra Beleid
13.1	BSD	Programma bedrijfsvoering en org.ontwikkeling	1.500	1.500	-	-
	RO/EZ	Eemskanaalzone woonschepenhaven	1.000	0	-	1.000
?	RO/EZ	Realisatie nieuwe ligplaatsen	680	547	-	133
8.2	RO/EZ	Groninger woonkwaliteit	1.300	1.300	-	-
		Totaal extra beleid 2008	4.480	3.347	0	1.133
		Stadsmeierrechten 2008				
	ROEZ	Stadspark	2.454	2.454	-	-
2.1	ROEZ	Vitale bedrijventerreinen	2.670	2.106	-	564
	SOZAWE	Computers voor de minima	1.000	240	-	760
		Totaal Stadsmeierrechten 2008	6.124	4.800	0	1.324
		Totaal 2008	10.604	8.147	0	2.457

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 2

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2009	(i) oorspronkelijk bedrag	Besteed	Vrijval (i)	Reserve Extra Beleid
Continuering meerjarenbegroting 2007-2010						
RO/EZ		Bijdrage ringwegen	454	164	-	290
RO/EZ		Fietsnota	2.728	2.372	-	356
RO/EZ		Groninger woonkwaliteit	100	100	-	-
RO/EZ		Herinrichting Diepenring	700	200	-	500
Totaal Continuering meerjarenbegroting 2007-2010			3.982	2.836	0	1.146
Aanvullend extra beleid 2009						
MD		Duurzaamheid (energie scholen/groen gas)	2.500	2.500	-	-
RO/EZ		Oeverbeschermingen	2.000	2.000	-	-
RO/EZ		0-Db-norm	1.000	390	-	610
RO/EZ		Duurzaamheid (wo energie huurwoningen)	1.500	615	-	885
Totaal extra beleid 2009			7.000	5.505	0	1.495
Totaal 2009			20.442	9.140	100	11.202

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2010	(i) oorspronkelijk bedrag	Besteed	Vrijval (i)	Reserve Extra Beleid
Continuering extra beleid						
9.1	RO/EZ	Opwaarderen ringwegen	350	290	-	60
2.1	RO/EZ	Lokaal Akkoord - fysiek en sociaal	1.000	1.000	-	-
Totaal continuering extra beleid			1.350	1.290	0	60
Aanvullend extra beleid 2010						
2.1	MD	Kermisopbrengsten	150	150	-	-
9.1	RO/EZ	Oeverbeschoeiing	950	950	-	-
2.1	RO/EZ	Wielewaalplein (uit vrijval ISV)	150	150	-	-
Totaal extra beleid 2010			1.250	1.250	0	0
Totaal 2010			2.600	2.540	0	60

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 2

Prod.nr.	Dienst	Naam beleidswijzigingen begroting 2011	(i) oorspronkelijk bedrag	Besteed	Vrijval (i)	Reserve Extra Beleid
Aanvullend extra beleid 2011						
BSD		SNN	110	110	-	-
BSD		Cofinancieringsfonds kennisprojecten (2011-2014)	250	250	-	-
BSD/ROEZ		Akkoord van Groningen	500	500	-	-
BSD		Integraal veiligheidsbeleid	625	625	-	-
BSD		Organisatieontwikkeling / frictiekosten	1.000	550	-	450
BSD		Aanvulling AER	3.600	3.600	-	-
HVD		WMO tegenvallend bezuiniging	1.000	1.000	-	-
iederz		iederz tekort rijkssubsidie lonen SW	800	800	-	-
iederz		iederz tekort door rijksbezuinigingen	2.000	2.000	-	-
MD		Duurzame ontwikkeling/ambitie energieneutraal 2025	14	14	-	-
MD		Onderhoud: incidentele aanvulling budget (2011-2014)	56	56	-	-
OCSW		Functie meldpunten verbreden	140	140	-	-
OCSW		Roze zaterdag	50	70	-20	-
OCSW		Noodopvang asielzoekers	265	265	-	-
OCSW		ex AMV's	90	90	-	-
OCSW		Antillianenbeleid	387	387	-	-
OCSW		Anti discriminatie meldpunt	24	24	-	-
RO/EZ		G-kracht	1.000	1.000	-	-
RO/EZ		Binnenstadmanagement (bouwfestival)	300	300	-	-
RO/EZ		Duurzame ontwikkeling/ambitie energieneutraal 2025	1.486	600	-	886
RO/EZ		Herewegviaduct (tijdelijke maatregelen)	100	100	-	-
ROEZ		Onderhoud: incidentele aanvulling budget (2011-2014)	544	544	-	-
SOZAWE		Korting ketensamenwerking UWV	830	830	-	-
SOZAWE		Armoedebeleid	150	150	-	-
Totaal aanvullend extra beleid 2011			15.321	14.455	-20	886
Stadsmeierrechten 2011						
OCSW		Cultuurnota 2009-2012; extra impuls	500	500	-	-
Totaal stadsmeierrechten 2011			500	500	0	0
Totaal 2011			15.821	14.955	-20	886
TOTAAL GENERAAL INCIDENTEEL			47.787	41.009	-20	6.798

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 3

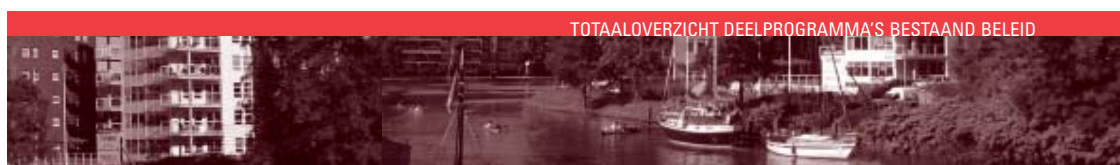
TOTAALOVERZICHT DEELPROGRAMMA'S BESTAAND BELEID

Dienst	Deelprogramma	Lasten	Baten	Saldo	Mutatie Reserves	Saldo
Programma Werk en inkomen						
1.1	SOZAWE	34.508	29.748	-4.760	-	-4.760
1.2	SOZAWE	772	-	-772	-	-772
1.3	DIA/SOZAWE	170.412	130.789	-39.623	238	-39.385
1.4	iederz	64.512	57.028	-7.484	-	-7.484
Totaal Werk en inkomen		270.204	217.565	-52.639	238	-52.401
Programma Economie en werkgelegenheid						
2.1	MD/ROEZ	5.331	1.376	-3.955	6	-3.949
2.2	ROEZ	2.060	388	-1.672	14	-1.658
2.3	BSD/OCSW/ROEZ	1.505	431	-1.074	2	-1.072
2.4		90	10	-80	-	-80
2.5	ROEZ	19.999	2.501	-17.498	699	-16.799
Totaal Economie en werkgelegenheid		28.985	4.706	-24.279	721	-23.558
Programma Jeugd en onderwijs						
3.1	HVD/OCSW	57.091	20.116	-36.975	730	-36.245
3.2	OCSW	-	-	-	-	-
Totaal Jeugd en onderwijs		57.091	20.116	-36.975	730	-36.245
Programma Welzijn, gezondheid en zorg						
4.1	HVD/OCSW	48.266	4.586	-43.680	1.093	-42.587
4.2	HVD/OCSW/ROEZ	33.756	11.903	-21.853	97	-21.950
4.3	OCSW/SOZAWE	7.050	3.475	-3.575	4	-3.571
4.4	OCSW	57	57	-	-	-
Totaal Welzijn, gezondheid en zorg		89.129	20.021	-69.108	1.000	-68.108
Programma Sport en bewegen						
5.1	OCSW/ROEZ	25.780	8.680	17.100	1.086	-16.014
5.2	OCSW	2.003	218	1.785	261	-1.524
5.3	OCSW/ROEZ	478	128	350	43	-307
Totaal Sport en bewegen		28.261	9.026	19.235	1.390	-17.845
Programma Cultuur						
6.1	DIA/OCSW/ROEZ	44.254	10.169	34.085	52	-34.137
6.2	OCSW	1.284	70	1.214	25	-1.189
6.3	MD/OCSW	1.792	460	1.332	121	-1.211
Totaal Cultuur		47.330	10.699	36.631	94	-36.537
Programma Verkeer						
7.1	ROEZ	1.508	-	-1.508	356	-1.152
7.2	ROEZ	2.782	1.770	-1.012	1.012	-
7.3	ROEZ	4.213	163	-4.050	850	-3.200
7.4	MD/ROEZ	16.159	14.730	-1.429	-	-1.429
7.5		-	-	-	-	-
7.6	MD/ROEZ	12.188	3.739	-8.449	-	-8.449
Totaal Verkeer		36.850	20.402	-16.448	2.218	-14.230

352

Bijlage 3: Totaaloverzicht deelprogramma's bestaand beleid

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 3

TOTAALOVERZICHT DEELPROGRAMMA'S BESTAAND BELEID						
Programma Wonen						
8.1	ROEZ	Doelgroepen	1.313	364	-949	-949
8.2	MD/ROEZ	Nieuwbouw	14.167	9.147	-5.020	125
8.3	ROEZ	Bestaande woningvoorraad	7.369	3.706	-3.663	-1.014
8.4	ROEZ	Cultuur historie en archeologie	2.317	181	-2.136	34
8.5	ROEZ	Overig	6.061	1.118	-4.943	1.777
Totaal Wonen			31.227	14.516	-16.711	922
Programma Onderhoud en beheer openbare ruimte						
9.1	MD/ROEZ	Kwaliteit van de leefomgeving	57.397	22.131	-35.266	25
9.2	MD	Afvalinzameling en -verwerking	31.461	33.725	2.264	1.009
9.3	MD/ROEZ	Overig	3.021	1.347	-1.674	-2
Totaal Onderhoud en beheer openbare ruimte			91.879	57.203	-34.676	992
Programma Veiligheid						
10.1	BSD	Veilige woon- en leefomgeving	144	-	-144	-
10.2		Bedrijvigheid en veiligheid	-	-	-	-
10.3		Jeugd en Veiligheid	-	-	-	-
10.4	ROEZ	Integriteit en veiligheid	-	9-	-9	-
10.5	HVD/MD	Fysieke veiligheid	30.647	14.078	-16.569	-
10.6		Overig	-	-	-	-
Totaal Veiligheid			30.791	14.069	-16.722	-
Programma Stadhuis en stadje						
11.1	ROEZ	Contact met de burger	136	61	-75	30
11.2	BSD/ROEZ	Beleidscommunicatie	823	408	-415	-
11.3	DIA	Publieke dienstverlening	17.448	7.522	-9.926	-389
11.4	DIA	Overig	87	-	-87	-87
Totaal Stadhuis en stadje			18.494	7.991	-10.503	30
Programma Bedrijfsvoering						
12.1	BSD/ROEZ	Innovaties	3.967	16-	-3.983	-
12.2		Personeel	-	-	-	-
12.3	DIA/ROEZ	Facilitaire dienstverlening intern en extern	33.421	29.884	-3.537	-290
12.4	BSD/ROEZ	Overig	1.041	1.048	7	-591
Totaal Bedrijfsvoering			38.429	30.916	-7.513	-881
Programma Overig						
13.1	BSD/DIA	College, Raad en overig	50.540	15.646	-34.894	13.917
Totaal Overig			50.540	15.646	-34.894	13.528
Programma Algemene inkomsten en post onvoorzien						
15.1	BSD/CT/DIA	Algemene inkomsten en post onvoorzien	41.660	380.232	338.572	-
Totaal Algemene inkomsten en post onvoorzien			41.660	380.232	338.572	-
Totaal lasten en baten 2012			860.870	823.108	-37.762	20.982

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 4

Exploitatiebegroting 2012

	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
Baten			
Niet in te delen inkomsten	0	13.295	17.665
Rente	19.423	19.619	16.514
Goederen en diensten	221.486	190.399	181.313
Belastingen	49.513	55.128	56.768
Overdrachten	517.187	494.404	477.370
Voorzieningen	7.480	4.267	18
Totaal baten	815.089	777.112	749.647
Lasten			
Niet in te delen uitgaven	0	6.785	37.354
Salarissen en sociale lasten	255.078	264.994	260.495
Personeel van derden	32.017	13.427	13.668
Rente en afschrijving	67.117	59.108	56.868
Goederen en diensten	209.190	171.686	157.264
Overdrachten	267.542	271.506	259.177
Voorzieningen	44.986	2.731	2.583
Totaal lasten	875.930	790.237	787.409
Mutatie in reserves	-54.558	-13.125	-20.982
Saldo	-6.283	0	-16.780

Baten

Niet in te delen inkomsten

Hier worden de inkomsten geboekt, die niet onder een andere inkomstenrekening zijn te rangschikken. De stijging van 4,4 miljoen euro wordt voornamelijk veroorzaakt door een aantal niet toe te wijzen posten en bezuinigingstaakstellingen.

Rente

Hieronder vallen de rente-inkomsten van belegde overtollige kasmiddelen, rente van verstrekte kort- en langlopende geldleningen, enzovoorts.

Specificatie

Rente	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
Rente langlopende leningen u/g	17.146	16.521	14.279
Rente kas-/callgeldlening u/g	51	1.446	763
Rente consumptief krediet	220	228	226
Overig waaronder dividenden	2.006	1.424	1.246
Totaal	19.423	19.619	16.514

De mutaties in de rentebaten in de begroting ten opzichte van de begroting van 2011 zijn een saldering van diverse posten. De rente langlopende leningen u/g geeft een nadeel van 2,2 miljoen euro. Deze daling wordt veroorzaakt door de afname van de portefeuille u/g leningen aan woningbouwcorporaties en leningen aan derden.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 4

Goederen en diensten

In de post Goederen en diensten zijn conform het Besluit Begroting en Verantwoording de leges en de heffingen opgenomen. Tevens vind u hier de vergoeding voor het beschikbaar stellen van personeel aan derden, ontvangen huren en pachten, de verkoopopbrengst van gronden, andere onroerende zaken en buitengebruik gestelde duurzame goederen, evenals de opbrengsten wegens verkoop van goederen en diensten.

Goederen en diensten	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
Vergoeding voor personeel	5.297	5.908	5.197
Huren en pachten	12.237	11.193	11.599
Leges en Heffingen	55.756	63.950	64.446
Overige goederen en diensten	148.196	109.348	100.071
Totaal	221.486	190.399	181.313

De baten dalen in de begroting ten opzichte van de begroting van 2011 met 9 miljoen euro. Deze daling wordt voornamelijk veroorzaakt door een daling bij de dienst RO/EZ en bestaat uit een optelling van verschillende goederen en diensten.

Belastingen

Belastingen	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
Onroerend zaak belasting	47.854	53.484	55.109
Hondenbelasting	698	677	691
Logiesbelasting	890	900	900
Roerende zaak belasting	71	67	68
Totaal	49.513	55.128	56.768

De opbrengst van de belastingen stijgt door de nominale tariefstijging en volumeontwikkelingen. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf lokale heffingen.

Overdrachten

Hierop worden de Algemene Uitkering en de specifieke uitkeringen van het Rijk verantwoord. De daling van 17 miljoen euro ten opzichte van de actuele begroting 2011 wordt vooral veroorzaakt door lagere Rijkssubsidies en lagere Algemene Uitkering.

Voorzieningen

Conform het BBV mogen er geen onttrekkingen meer via de exploitatie lopen. Uitgaven worden rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht. Het nadeel van 4,2 miljoen euro wordt veroorzaakt doordat in 2011 voor dit bedrag op de voorziening Vordering op Verkoop Vennootschap BV is vrijgevallen.

Voor een nadere toelichting verwijzen wij u naar de bijlage toelichting reserves en voorzieningen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 4

Lasten

Niet in te delen uitgaven

Hier worden de lasten opgenomen, die niet onder een andere categorie zijn te rangschikken. Ook zijn hieronder opgenomen de extra beleidsmiddelen, die nog verdeeld moeten worden, de post onvoorzien en middelen investeringen in de organisatie.

Salarissen en sociale lasten

Zie ook bijlage 5 a, het overzicht personele sterkte en personeelslasten (Staat B).

Specificatie (exclusief kosten inhuur personeel van derden):

Salarissen en sociale lasten	Bezetting Rekening 2010		Formatie actuele Begroting 2011		Formatie primitieve Begroting 2012	
	fte	lasten	fte	lasten	fte	lasten
B&W gemeenteraad	45	1.779	45	1.743	45	1.798
Personeel in dienst	3.112	190.229	3.200	198.621	3.170	199.922
WSW personeel	1.406	56.108	1.374	57.043	1.324	49.527
Voormalig personeel	58	5.288	58	5.681	48	4.849
Bovenformatief	47	3.017	48	2.817	75	4.982
Verhaal salarissen		-1.343		-911		-583
Totaal	4.668	255.078	4.725	264.994	4.662	260.495

B&W/Gemeenteraad

Het aantal raadsleden is ongewijzigd; de loonkosten zijn iets hoger begroot, rekening houdend met een stijging van de salariskosten in 2012 met 2,2%.

Personeel in dienst

De begrote loonsom voor 2012 bedraagt miljoen euro meer dan de begrote loonsom uit de actuele begroting. De stijging van de begrote loonsom 2012 is toe te schrijven aan een kostenstijging van 2% die opgebouwd is uit:

- 1% salarisverhoging voortvloeiend uit de CAO-afspraken 2011 (inschatting)
- 0,50% verhoging sociale lasten per 1 januari 2012
- 0,57% incidenteel (periodieken)

Gecorrigeerd, komt de nominale compensatie uit op 2%.

De stijging van 2 % geeft een nadeel op de begrote loonsom van 2012 ter grootte van 4 miljoen ten opzichte van de actueel begrote loonsom 2011. De begrote formatie voor 2011 bedraagt 3170 fte en dat is 30 fte minder ten opzichte van de actueel begrote formatie. Dat levert een voordeel op van 1,9 miljoen.

Het verschil van 2,1 miljoen wordt slechts ten dele gedekt door de met 1,3 miljoen euro hoger begrote loonsom voor 2011.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 4

- De afname van de primitief begrote formatie 2012 ten opzichte van actueel begrote formatie 2011 (- 30 fte), is het saldo van stijging en krimp. De netto afname is als volgt opgebouwd:
- + 0,5 fte **Bestuursdienst**; de formatie is met 4,8 fte uitgebreid, waarvan 3,8 fte taakstellend. Het gaat om functies als bestuursadviseurs en beleidsmedewerkers. Daarnaast is de formatie met 4,3 fte afgenomen door het schrappen van 2,5 fte formatie als gevolg van de aanstelling van 1 wethouder minder en 1,8 fte minder als gevolg van de bezuiniging.
  - 8 fte **DIA**; per saldo neemt de formatie met 8 fte af. Het gaat hier om taakstellende formatie die voor het grootste deel voortvloeit uit de uitvoeringsplannen van AIM/ACG en F&C
  - 17 fte **HVD**; het grootste deel van de afname van de formatie wordt veroorzaakt door het vertrek per 1 nov. 2011 van de meldkamers voor de brandweer en ambulancezorg naar Drachten
  - 4 fte **iederz**; de formatiereductie komt voort uit het opheffen van vaste formatieplaatsen als gevolg van interne reorganisaties; het aantal bovenformatieve fte's is daardoor toegenomen
  - + 21 fte **Milieudienst**; de groei van de formatie met 21 fte komt geheel voor rekening van de oprichting van de nieuwe vakdirectie Stadstoezicht.
  - + 1 fte **OCSW**; de toename van 1 fte is het resultaat van de beëindiging van een paar tijdelijke projecten en de omzetting van tijdelijke projecten naar structurele activiteiten.
  - 8 fte **ROEZ**; de daling met 8 fte. komt voor rekening van het niet continueren van tijdelijke formatie
  - 16 fte **Sozawe**; de formatie neemt af met 16 fte, wat voor een deel voor rekening van de GKB komt, voor een deel als gevolg van de reorganisatie en voor een deel als gevolg van bezuinigingen.
- .....
- 30 fte

Bovenformatief personeel

Bovenop de begrote, toegestane formatie is in Staat B vastgelegd hoeveel bovenformatief personeel er is begroot, de kosten daarvan en de dekking. Het aantal boven-formatieve fte's met dekking bedraagt in de begroting 2012: 75 fte, een toename van 27 fte t.o.v. de actuele begroting van 2011. Deze toename wordt met name veroorzaakt door de groei van het aantal bovenformatieve medewerkers als gevolg van de reorganisatie bij SOZAWE en bij de DIA door de reorganisatie van het voormalige CIO en van de afdeling Financiën & control.

Personeel van derden

	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012
Uitzendkrachten/getachteerd inleen	23.941	9.962	10.283
Adviseurs/interim management overig	8.076	3.465	3.385
Totaal	32.017	13.427	13.668

Ook voor 2011 zijn de kosten voor de inhuur van personeel van derden in staat B lager begroot dan de werkelijke kosten volgens de rekening 2009.

Dit jaar is voor het eerst aan de diensten gevraagd om aan te geven wat de prognose van de werkelijke kosten van de externe inhuur in 2011 zal zijn.

Het geprognosticeerde bedrag voor de totale inhuur voor 2011 bedraagt 28,4 miljoen. Dat is ruimschoots meer dan de begrote 16,2 miljoen volgens staat B en komt een stuk dichterbij de werkelijke uitgaven aan extern personeel in 2009 (34,4 miljoen).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 4

Rente en afschrijving

Rente en afschrijving	Rekening 20010	Begroting 2011	Begroting 2012
Afschrijvingen	35.799	30.389	30.219
Rente	31.318	28.719	26.649
Totaal	67.117	59.108	56.868

De rentelasten dalen in de begroting ten opzichte van de begroting van 2011 met 2 miljoen euro door afname van de portefeuille o/g leningen woningbouwcorporaties en derden.

Goederen en diensten

Hieronder vallen de aankoop van goederen en diensten, energiekosten, duurzame goederen, specifieke gebruik/verbruiksgoederen, uitbestede werkzaamheden, huren en pachten, verzekeringen, vergoedingen en overige diensten. De lasten van overige goederen en diensten dalen met 14,4 miljoen euro ten opzichte van de actuele begroting 2011. Dit verschil wordt grotendeels veroorzaakt bij RO/EZ door het terugramen van in 2011 beschikbare middelen voor incidenteel extra beleidsmiddelen.

Overdrachten

Tot de inkomens- en vermogensoverdrachten behoren ondermeer de subsidies aan instellingen/organisaties en de uitkeringen op grond van de bijstandsregelingen. De lasten van overdrachten dalen met 12,3 miljoen euro ten opzichte van de actuele begroting 2011. Dat wordt veroorzaakt door diverse mutaties. De belangrijkste oorzaak van de daling is dat er in 2012 minder besteed wordt aan re-integratie en activering als gevolg van de bezuinigingen van het Rijk op het flexibele re-integratiebudget.

Voorzieningen

Hieronder zijn opgenomen de dotaties aan de voorzieningen. Toevoegingen en onttrekkingen aan reserves betreffen altijd resultaatbestemming. Onttrekkingen aan voorzieningen vinden rechtstreeks plaats op de voorziening. Zie ook het overzicht reserves en voorzieningen.

Saldo

De exploitatierekening sluit af met een tekort van 16,8 miljoen euro. In de najaarsnota komen we hier op terug. Het saldo van de exploitatierekening 2012 betreft het tekort op de volgende deelprogramma's:

Tekorten in ontwerp begroting	2012
Deelprogramma	(bedragen x 1.000 euro)
1.3 Inkomen en financiële ondersteuning	-6.610
1.1 Werk en activering	-895
1.3 Inkomen en financiële ondersteuning	-1.400
1.4 iederz	-3.820
4.1 Sociale samenhang en participatie	-1.705
7.4 Parkeren en 7.1 Fiets	-2.520
13.1 College, Raad en overig	170
Totaal	-16.780

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 5a

STAAT B: OVERZICHT FORMATIE PRIMITIEF, FORMATIE ACTUEEL EN BEZETTING BEGROTING 2012

Totaal		Primitieve begroting 2012		Actuele begroting 2011		Rekening 2010	
		Toegestane (begrote) formatie		Toegestane Gemiddelde (begrote) formatie		personele bezetting	
		fte	euro	fte	euro	fte	euro
Personeel in dienst: aanstellingsvorm Soort formatie							
Vast	Vast	3.085	195.350	3.088	192.198	2.996	182.834
Tijdelijk		36	1.840	32	1.841	50	2.615
Vast	Tijdelijk	46	2.532	61	3.706	45	2.828
Tijdelijk		4	200	19	876	23	1.274
Totaal personeel in dienst	Totaal	3.170	199.922	3.200	198.621	3.114	189.551
Overig: stagiaires / BBL-trajecten		0	0	0	66	220	679
Bovenformatief personeel in de bezetting met dekking in Fis							
Aantal en kosten		75	4.962	36	2.817	47	3.017
Personeel van derden (thv vacatureruimte en begrote kostenpost in FIS)							
Uitzendkrachten/gedetacheerd inleen		0	10.283	0	9.962		23.941
Adviseurs/interim management/overiginleen		0	3.385	0	3.465		8.076
AF:Gedetacheerd uitleen		0	-5.197	0	-5.908		-5.297
Totaal personeel van derden		0	8.471	0	7.519	0	26.720
Verhaal salaris		0	-583	0	-911	0	-1.343
Bestuur		45	1.798	45	1.743	45	1.779
WSW/ WWB		1.324	49.527	1.374	57.043	1.406	56.108
Voormalig personeel							
Wachtgeld(en) (conform EMIS)		5	811	6	800	5	685
FLO		41	2.041	49	2.673	52	2.328
FPU (16% gemeentelijke aanvulling en compensatie pensioen)		0	1.724	0	1.733	0	1.864
Overig		2	273	4	475	1	408
Totaal voormalig personeel		48	4.849	58	5.681	58	5.288
Overige personeelskosten							
Vorming en opleiding		0	4.886	0	4.898	0	4.227
Werving en selectie		0	213	0	214	0	260
Vergoedingen		0	1.019	0	1.415	0	2.374
Diversen		0	2.025	0	2.253	0	931
Totaal overige personeelskosten		0	8.143	0	8.780	0	7.792
Totaal generaal fte's en personele lasten		4.587	277.109	4.678	281.359	4.670	289.591

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 5b

BEGROTING PERSONEEL VAN DERDEN

N.B.: naar aanleiding van het collegebesluit van 9 november 2010 gelden er beperkende maatregelen voor de externe inhuur. Zo mogen de totale kosten besteed aan externe inhuur in 2012 niet meer bedragen dan 13% van de loonsom bezetting 2011

Categorieën waarvoor in 2012 extern personeel zal worden ingezet (bedragen x 1.000 euro)

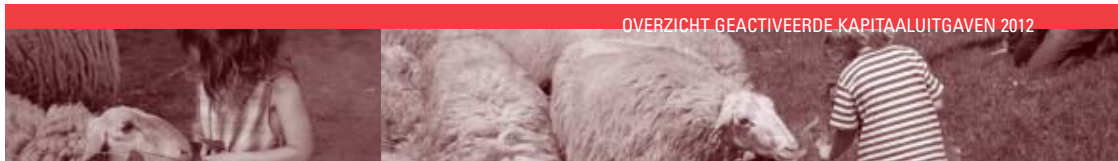
1. Tijdelijke invulling van vacatures in de formatie	2.409
2. Inzet t.b.v. structurele ruimte in de formatie (de z.g. flexibele schil)	3.847
3. Inzet t.b.v. extra werk en projecten	5.311
4. Inzet t.b.v. piekwerkzaamheden in het reguliere takenpakket	4.982
5. Vervanging i.v.m. zwangerschap en ziekte	1.129
6. Overig (kort specificeren)	1.668
Totaal	19.346

Dekkingsbronnen voor externe inhuur (bedragen x 1.000 euro)

1. Reguliere begroting *)	11.180	
2. Vacatureruimte	3.381	
3. Projectbudgetten	4.348	
4. Overige	437	
Totaal	19.346	A
Totaal categorieën 1 tm 6	19.346	B
Vershil	0	A-B (moet 0 zijn)

*) moet gelijk zijn aan het totale actueel begrote bedrag voor externe inhuur volgens staat B

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 6

OVERZICHT GEACTIVEERDE KAPITAALUITGAVEN 2012

	Aanschaf- waarde 01-01-2012	Vermeer- deringen	Verminder- deringen	Aanschaf- waarde 31-12-2012	Cumulatieve afschrijving t/m 2011	Bijdragen van derden	Afschrijving 2012	Boekwaarde 01-01-2012	Boekwaarde 31-12-2012	Toegerekende rentelasten	Totaal kapitaallasten
(m)ateriële vaste activa											
Bestuursdienst	1.128	-	-	1.128	960	-	73	168	95	5	78
DIA	50.722	7.021	-	57.743	24.652	-	4.284	26.030	28.767	1.051	5.335
iederz	19.950	1.500	-	21.450	12.035	-	1.372	7.915	8.043	298	1.670
HVD	21.114	666	-	21.780	8.155	-	1.100	12.959	12.525	451	1.551
Milieudienst	64.724	4.140	-	68.864	37.302	-	4.452	27.422	27.110	1.544	5.996
OCSW	269.001	18.839	-	287.840	91.777	-	8.258	177.224	187.807	7.081	15.337
RO/EZ	478.695	19.135	7.100	490.730	121.498	-	10.448	357.197	356.784	13.898	24.346
SOZAME	1.535	200	-	1.735	801	-	234	734	700	24	258
Totaal (m)ateriële vaste activa	906.869	51.501	7.100	951.270	297.220	-	30.219	609.649	623.851	24.352	54.571
economisch nut	757.650	44.401	-	782.051	232.786	-	24.825	504.884	524.440	20.472	45.297
maatschappelijk nut	169.219	7.100	7.100	169.219	64.434	-	5.394	104.785	99.391	3.880	9.274
Financiële vaste activa											
Concern Treasury	264.783	-	33.347	231.436	-	-	-	264.783	231.436	-	-
Bestuursdienst	36.100	-	-	36.100	-	-	-	36.100	36.100	1.372	1.372
iederz	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
DIA	823	-	-	823	-	-	-	823	823	32	32
RO/EZ	20.306	653	391	20.568	200	-	19	20.106	20.349	768	787
OCSW	3.508	-	-	3.508	2.432	-	156	1.076	920	50	206
Totaal Financiële vaste activa	325.520	653	33.738	292.435	2.632	-	175	322.888	289.628	2.222	2.397
TOTAAL VASTE ACTIVA	1.232.389	52.154	40.838	1.243.705	299.852	-	30.394	932.537	913.459	26.574	56.968

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 7

OVERZICHT UITGELEENDE LANGLOPENDE GELDLENINGEN

	Boekwaarde 01-01-2012			Uitgeleend 2012			Aftlossing 201			Boekwaarde 31-12-2012 =1+2-3			Rente 2012			Rente en aftlossing = 3 + 5			Dienst
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17		
Gen. woningbouw (tot 1985)	2.857	0	135	2.723	207	341	Concern Treasury												
Gen. woningbouw (na 1985)	214.771	0	29.423	185.348	8.840	38.262	Concern Treasury												
Martinpleza BV	14.454	0	498	13.955	633	1.132	Concern Treasury												
Euroborg NV	17.553	0	387	17.165	894	1.282	Concern Treasury												
NV Waterbedrijf Groningen	5.192	0	2.596	2.596	97	2.693	Concern Treasury												
Verpleeghuis Imersdijk	0	0	0	0	0	0	Concern Treasury												
Bejaardenhuizen (Patrimonium & Huismeesters)	1.386	0	51	1.335	67	118	Concern Treasury												
Simplon	676	0	46	630	36	82	Concern Treasury												
Kunstencentrum Groningen	0	0	0	0	0	0	Concern Treasury												
Zweembad Hooglerk	159	0	19	140	8	27	Concern Treasury												
Multifunctioneel Centrum Engelbert	444	0	30	415	17	47	Concern Treasury												
Overig (subsidië BSD)	0	0	0	0	0	0	Concern Treasury												
TCN (inzake SIC)	2.246	0	0	2.246	118	118	Concern Treasury												
Monumentfonds	1.000	0	0	1.000	47	47	Concern Treasury												
Groninger Museum	629	0	34	595	36	69	Concern Treasury												
ARCG	3.415	0	128	3.287	134	262	Concern Treasury												
Onderwijsinvesting, Sport/Welzijn, Kunst en Cultuur	538	0	78	460	25	103	OCSW												
Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting	9.777	653	391	10.039	376	767	ROEZ												
Leningen U/S (GKB)	2.100	1.000	1.000	2.100	228	1.228	SOZAWA												
TOTAAL	277.198	1.653	34.816	244.035	11.762	46.578													

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Bijlage 8a

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Dienst	Omschrijving	Saldo 01-01-2012	Rente	Toe- voeging	Ont- trekking	Vrijval	Saldo 31-12-2012	Belegd bij gemeente (CT)
Algemene egaliseringsreserve								
BSD	Algemene egaliseringsreserve (AER)	41.183	0	0	15.631	0	25.552	25.552
	Totaal algemene egaliseringsreserve	41.183	0	0	15.631	0	25.552	25.552
Bestemmingsreserves egalisatie tarieven								
MD	Egalisatie afvalstoffenheffing	5.338	0	0	893	0	4.445	4.445
	Totaal bestemmingsreserves egalisatie tarieven	5.338	0	0	893	0	4.445	4.445
Dienstegaliseringsreserves								
BSD	Exploitatiereserve BD	146	0	0	0	0	146	146
Treasury	Rente egaliseringsreserve	1.750	0	0	0	0	1.750	1.750
Treasury	Egaliseringsreserve Treasury	12	0	0	0	0	12	0
DIA	Dienst egalisatie reserve DIA	460	0	0	0	0	460	460
HVD	Dienstegaliseringsreserve HVD	0	0	0	0	0	0	0
HVD	Egaliseringsreserve WMO	0	0	0	0	0	0	0
iederz	Algemene reserve iederz	0	0	0	0	0	0	0
MD	Algemene bedrijfsreserve	372	9	0	151	0	230	230
OCSW	Egaliseringsreserve OCSW	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Algemene reserve bedrijfsvoering ROEZ	543	0	827	681	0	689	689
SOZAWE	Egaliseringsreserve	0	0	0	0	0	0	0
SOZAWE	Bureau Onderzoek & Statistiek	156	0	0	22	0	134	134
	Totaal dienstegaliseringsreserves	3.439	9	827	854	0	3.421	3.409
Bestemmingsreserve overige								
BSD	Egaliseringsreserve BTW-compensatiefonds	2.360	0	1.790	2.964	0	1.186	1.186
BSD	Waterbedrijf Groningen	2.444	0	0	0	0	2.444	2.444
BSD	Martiniplaza B.V.	5.216	0	0	0	0	5.216	5.216
BSD	Rechtspositie raadsleden	22	0	0	0	0	22	22
BSD	Mobiliteit topkader	0	0	0	0	0	0	0
BSD	Kosten dualisering	70	2	0	20	0	52	52
BSD	Extra beleid	1.364	0	0	0	0	1.364	1.364
BSD	Microsoftlicenties	1.300	0	0	0	0	1.300	1.300
BSD	Stadsmeierrechten	830	0	0	500	0	330	330
BSD	Voorzieningen Meerstad	10.950	0	0	0	0	10.950	10.950
BSD	Personeel In Balans	2.200	0	436	0	0	2.636	2.636
BSD	Reserve Regio Specifiek pakket ZZL	122.742	2.297	779	9	0	125.809	125.809
BSD	Ten Boer	77	0	0	0	0	77	77
BSD	IZA-gelden	4.503	0	0	0	0	4.503	4.503
BSD	Friciekosten bez 11-14	2.483	0	0	97	0	2.386	2.386
BSD	Aandelen EGD	1.262	0	0	0	0	1.262	1.262
DIA	Herwaardering aandelen BNG	750	0	0	0	0	750	750
DIA	Bestemmingsreserve huisvesting	585	0	0	0	0	585	585
DIA	Bestemmingsreserve CIO	724	0	0	0	0	724	724
DIA	Organisatieontwikkeling	0	0	0	0	0	0	0
DIA	WGA	1.378	0	290	0	0	1.668	1.668
DIA	Uitvoering wet WOZ	0	0	0	0	0	0	0
DIA	Verkiezingen	140	0	389	0	0	529	529
HVD	Overige bestemde reserves WVG	932	0	0	932	0	0	0
HVD	Publieke dienstverlening	0	0	0	0	0	0	0

vervolg tabel op volgende pagina

Gemeentebegroting Groningen 2012

363

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8a

Dienst	Omschrijving	Saldo 01-01-2011	Rente	Toe- voeging	Ont- trekking	Vrijval	Saldo 31-12-2011	Belegd bij gemeente (CT)
MD	Bodemsanering	3.822	88	372	126	0	4.156	4.156
MD	Duurzaamheidsprogramma	272	0	0	0	0	272	272
MD	Extra beleid	0	0	0	0	0	0	0
OCSW	Vensterschool Hoogkerk	761	0	0	36	0	725	725
OCSW	Vensterschool Vinkhuizen	184	0	0	35	0	149	149
OCSW	Huisvesting Semmelweisstraat	110	0	0	35	0	75	75
OCSW	Wijkpost tbv Vensterschool Koorenspoor	312	0	0	25	0	287	287
OCSW	Nieuwbouw Paddepoel NDE	63	0	0	2	0	61	61
OCSW	nieuwbouw VMBO	4.398	0	0	460	0	3.938	3.938
OCSW	Herbouw technasium Werkmancollege	3.200	0	0	80	0	3.120	3.120
OCSW	Sport op Orde: herstructurering sportparken	2.866	0	0	194	0	2.672	2.672
OCSW	Sport op Orde: kunstgras stadspark Velocitas	416	0	0	45	0	371	371
OCSW	Sport op Orde: nieuwbouw sporthal Lewenborg	318	0	0	8	0	310	310
OCSW	Marktplaats Lewenborg	350	0	0	17	0	333	333
OCSW	Duurzaamheid schoolgebouwen	2.500	0	0	0	0	2.500	2.500
OCSW	Sport op Orde: pieken en dalen	831	0	0	831	0	0	0
OCSW	Onderwijshuisvesting	4.190	95	0	0	0	4.285	4.285
OCSW	Recreatiegebied Kardinge	1.452	0	0	22	0	1.430	1.430
OCSW	Reserve extra beleid	352	0	0	165	0	187	187
OCSW	Saneringskosten asbest	142	0	0	0	0	142	142
OCSW	Egalisatiereserve instellingen ivm concernaccres	-964	0	907	1.488	0	-1.545	-1.545
OCSW	Combinatiefuncties	302	0	0	302	0	0	0
OCSW	Exploitatierisico Forum	2.100	0	450	0	0	2.550	2.550
OCSW	BSV Paddepoel	67	0	0	8	0	59	59
OCSW	Kunstvoorraad CBK	2.516	0	0	0	0	2.516	2.516
OCSW	Verlies kunst CBK	126	0	0	42	0	84	84
OCSW	Verbouw en kleine uitbreiding soc.cult. gebouwen	0	0	0	0	0	0	0
OCSW	NASB	295	0	33	0	0	328	328
ROEZ	Bouwleges	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Fonds Economische Ontwikkelingen	65	0	0	65	0	0	0
ROEZ	Grondbank	3971	93	0	0	0	4064	4064
ROEZ	Grondzaken	0	962	3262	3975	0	249	249
ROEZ	Kunst op straat	575	0	0	0	0	575	575
ROEZ	Parkeren	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Stimuleringsfonds VHV	10885	250	0	0	0	11135	0
ROEZ	Afkoopsommen onderhoud graven	1942	0	0	0	0	1942	1942
ROEZ	Euroborg	8013	0	0	0	0	8013	8013
ROEZ	Reserve nieuw beleid	2828	0	0	2828	0	0	0
ROEZ	Onderhoud Stadsbeheer	19	0	0	0	0	19	19
ROEZ	Wonen boven winkels	1000	0	0	0	0	1000	1000
ROEZ	Groninger Monumentenfonds	966	0	0	34	0	932	932
ROEZ	ISV	19036	432	965	2762	0	17671	17671
ROEZ	BWS	621	0	11	0	0	632	632
ROEZ	Gemeentegaranties	150	0	0	0	0	150	150
ROEZ	Meerstad	347	0	0	0	0	347	347
ROEZ	Wegafarm	30	0	10	30	0	10	10
ROEZ	Riolering	674	0	0	0	0	674	674
ROEZ	Geluidsreducerend asfalt	611	0	0	0	0	611	611
ROEZ	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing III	0	0	0	0	0	0	0
SOZAWE	Chronische zieken en gehandicapten	0	0	0	0	0	0	0
SOZAWE	ICT innovatief	44	0	0	0	0	44	44

vervolg tabel op volgende pagina

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8a

Dienst	Omschrijving	Saldo 01-01-2011	Rente	Toe- voeging	Ont- trekking	Vrijval	Saldo 31-12-2011	Belegd bij gemeente (CT)
SOZAWE	Kinderopvang	0	0	0	0	0	0	0
SOZAWE	Minimabeleid	0	0	0	0	0	0	0
SOZAWE	Minimabeleid (GKB)	75	0	0	0	0	75	75
SOZAWE	RCF-Noord	33	0	0	0	0	33	33
SOZAWE	wachtgeld en mobiliteit	0	0	0	0	0	0	0
SOZAWE	WWB-inkomen	0	0	0	0	0	0	0
SOZAWE	Kinderfonds Armoede	854	24	0	240	0	638	638
SOZAWE	Nieuwbouw	0	0	0	0	0	0	0
	Totaal bestemmingsreserves overige	246.052	4.243	9.694	18.377	0	241.612	230.477
	Totaal reserves	296.012	4.252	10.521	35.755	0	275.030	263.883
Dienst	Omschrijving	Saldo 01-01-2012	Rente	Toe- voeging	Ont- trekking	Vrijval	Saldo 31-12-2012	Belegd bij gemeente (CT)
Voorzieningen								
BSD	Nadelig saldo Zodiak	372	-	-	130	-	242	242
BSD	Onderhoud gebouwen	85	-	-	-	-	85	85
BSD	Pensioenen wethouders	596	-	-	-	-	596	596
BSD	Vord verk Vennootschap	4.747	-	-	-	-	4.747	4.747
BSD	Vordering op CBL Vennootschap BV	1.058	-	-	-	-	1.058	1.058
BSD	Fiscalisering onkostenvergoedingen	74	-	-	-	-	74	74
DIA	Verzekeringen	908	-	641	-	-	1.549	1.549
DIA	Onderhoud gebouwen	1.257	-	353	1.470	-	140	140
DIA	Fiscalisering onkostenvergoeding	48	-	-	-	-	48	48
HVD	Ambulancedienst	1.915	-	-	-	-	1.915	1.915
HVD	Groot onderhoud Sontweg	527	-	91	114	-	504	504
HVD	Groot onderhoud Hanzeplein	180	-	36	73	-	143	143
HVD	Aanvaardbare kosten ambulancedienst (RAK)	-1.915	-	-	-	-	-1.915	-1.915
HVD	Dubieuze debiteuren	-	-	-	-	-	0	0
HVD	Fricctie centrum indicatiestelling zorg (CIZ)	-	-	-	-	-	0	0
HVD	Overuren BRW a.g.v. arbeidstijdenbesluit	60	-	-	60	-	0	0
HVD	Fiscaliseringsonderzoek	-	-	-	-	-	0	0
iederz	Thermiek BV	-	-	-	-	-	0	0
iederz	Personeel	89	-	-	-	18	71	0
MD	Groot onderhoud gebouwen	1746	40,158	40	737	0	1.089	1.089
MD	Sanering Beckerweg	1510	34,73	195	0	0	1.740	1.740
MD	Fiscaliseringsonderzoek	193	0	0	0	0	193	193
OCSW	Legaat Andrea Elkenbracht	214	-	-	-	-	214	214
OCSW	Legaat Henke Veldhuis	-	-	-	-	-	0	0
OCSW	Onderhoud vensterscholen	328	-	-	-	-	328	328
OCSW	Groot onderhoud OP/SB	-	-	-	-	-	0	0
OCSW	Onderhoud Muziekschool	150	-	-	50	-	100	100
OCSW	Wachtgeld voormalig personeel CBK	106	-	-	53	-	53	53
OCSW	CBK Algemeen	-	-	-	-	-	0	0
OCSW	Noodlokalen Gravenburg	1.300	-	-	1.300	-	0	0
OCSW	Fiscalisering onkostendecl. personeel	58	-	-	-	-	58	58
ROEZ	Onderhoud museum	299	0	153	247	0	205	205

vervolg tabel op volgende pagina

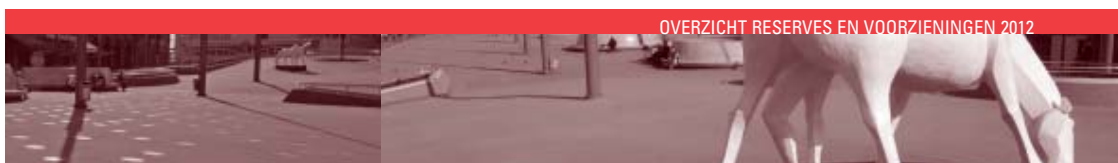
Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8a

Dienst	Omschrijving	Saldo 01-01-2011	Rente	Toe- voeging	Ont- trekking	Vrijval	Saldo 31-12-2011	Belegd bij gemeente (CT)
ROEZ	Besluit woninggebonden subsidies	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Sliksanering	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Fin.verplichtingen personeel buitenbezittingen	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Groot onderhoud Zuiderdiep	105	0	300	339	0	66	66
ROEZ	Stadsmeierrechten	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Liquidatieoverschot BWS	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Openbaar vervoer	1249	0	0	0	0	1.249	1.249
ROEZ	RGSHG	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	RGSVH 1987	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Volkshuisvesting	1407	0	0	0	0	1.407	1.407
ROEZ	Riolering (vervangingsinvesteringen)	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Grote Steden Beleid III	1000	0	0	0	0	1.000	1.000
ROEZ	Teerhoudend asfalt granulaat	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Van stadslicht	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Woningbouwaccelerator	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Nazorg slibdepot	817	0	0	0	0	817	817
ROEZ	Riolering (vervangingsinvesteringen)	6968	0	49	1300	0	5.717	5.717
ROEZ	Riolering (groot onderhoud)	73	0	25	0	0	98	98
ROEZ	Achterstallig onderhoud A7 / Gideonbrug	3622	0	0	0	0	3.622	3.622
ROEZ	Achterstallig onderhoud parkeerbedrijf	281	0	0	0	0	281	281
ROEZ	CAO-loonsverhoging 2009	0	0	0	0	0	0	0
ROEZ	Forumgarage	700	0	700	0	0	1.400	1.400
ROEZ	Meerstad	35000	0	0	0	0	35.000	0
SOZAWE	Spaarverlof	41	0	0	0	0	41	0
TOTAAL VOORZIENINGEN		67.168	75	2.583	5.873	18	63.935	28.823

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

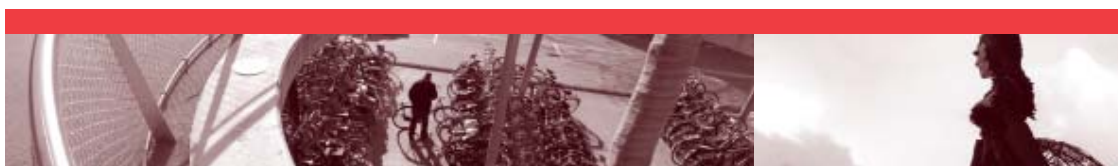

Bijlage 8b

TOELICHTING RESERVES EN VOORZIENINGEN

Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
	Algemene egalisereserve					
BSD	Algemene egalisereserve (AER)	Het opvangen van eventuele onvoorziene verliezen op de korte en lange termijn		25.552		Het vastgestelde minimumniveau bedraagt 18 miljoen euro.
	Bestemmingsreserve egalisatie tarieven					
MD	Egalisatie afvalstoffenheffing	Het opvangen van prijsschommelingen in het tarief van de afvalstoffenheffing. Voeding: overdekking van meer dan 100% in enig jaar van de afvalstoffenheffing	1.969	4.445	1.969	Reserve noodzakelijk om te voorkomen dat prijsschommelingen ontstaan. De Raad heeft in een motie van 22 juni 2011 gevraagd de tarieven van de afvalstoffenheffing in 2012 aan te passen. Ondermeer door beperking van de reserve afvalstoffenheffing is dit geëffectueerd. Om eventuele tegenvallers te kunnen opvangen is gekozen voor een geleidelijke afbouw van de reserve. 8% van de omzet van de inzameling van huishoudelijk afval is 1.969
	Dienstegalisereserves					
BSD	Exploitatiereserve BD	Opvangen van schommelingen in dienstresultaten.	170	146		De reserve bedraagt maximaal 1,5% en minimaal 0,75% van de exploitatie-omzet van de Bestuursdienst. Dit is ca 170 c.q. 85 duizend euro.
CT	Rente egalisereserve	Om schommelingen in de rentekosten Lang Vermogen binnen een begrotingsjaar te beperken is er een Rente Egalisatie Reserve (RER). Uitgangspunt voor het opvangen van renteschommelingen is dat in het lopende jaar een renteschommeling op de gemeentelijke portefeuille kan worden opgevangen van 1%. Daarnaast moet het geraamde, structurele mismatchresultaat binnen het jaar opgevangen kunnen worden.	1.750	1.750	1.594	Bij de berekening van de omvang is uitgegaan van maximaal 113 miljoen euro aan nieuwe leningen en een rente van 4,45%. Daarnaast is er rekening gehouden met een risico van 60 duizend euro als gevolg van renteherzieningen. Tot slot is het structurele mismatchresultaat voor 2012 geraamd op 462 duizend euro.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
CT	Egalisatiereserve Treasury	Egalisatiereserve Treasury	13	12	n.v.t.	De reserve bedraagt sinds 2 jaar maximaal 1,5% van het lastentotaal van Concern Treasury. Deze methode is conform het handboek financieel beheer.
DIA	Dienst egalisatie reserve DIA	Opvangen van schommelingen in dienstresultaten.	698	460	460	De reserve bedraagt maximaal 1,5% en minimaal 0,75% van het lastentotaal van de DIA. Deze methode is conform de richtlijnen.
HVD	Dienstegalisereserve HVD	Egalisatie schommelingen in bedrijfsvoering.			-	
HVD	Egalisatiereserve WMO	Buffer voor het opvangen van schommelingen bij de uitvoering van de WMO.	1.362	-	-	De prognose voor 2011 bij turap 2011-2 is dat de Wmo-egalisereserve in 2011 volledig wordt uitgeput. Hieraan zijn o.m. debet het tekort op de taakstelling 'afromen Wmo', hogere uitgaven voor hulp bij het huishouden en niet-begrote uitgaven voor toegankelijkheid van bushaltes. Ook voor 2012 laat de primitieve begroting voor de Wmo-middelen eerst een fors tekort zien. De verwachting is dan ook dat de stand van de Wmo-egalisereserve ook in 2012 0 zal blijven.
iederz	Algemene reserve iederz	Algemene reserve			-	2.700 Een noodzakelijk weerstandsvermogen van 10% van de totale lasten (70 milj.) is voor de accountant een algemene stelregel. Gelet op de compensatie van het overgrote deel van de SW-loonkosten door de Rijksbijdrage ligt dit percentage in de SW-branchen op ca. 4% (ondergrens).
MD	Algemene bedrijfsreserve	Opvangen en beheersbaar houden van bedrijfsrisico's ten behoeve van de activiteiten van de Milieudienst, niet zijnde de activiteiten die gefinancierd worden uit de afvalstoffenheffing	1.472	230	1.472	Reserve noodzakelijk als buffer voor het opvangen en beheersbaar houden van onverwachte bedrijfsrisico's voortvloeiende uit de commerciële activiteiten. Het nadelig saldo van de begroting 2012 bedraagt 151 duizend euro. Dekking van dit tekort vindt plaats door een onttrekking aan de algemene bedrijfsreserve. 10% van de commerciële omzet verhoogd met 1% overige kosten exclusief vuilverwerking huishoudelijk afval 1.472
OCSW	Egalisatiereserve OCSW	Egalisatie van dienstresultaten van OCSW	1.600	-	500	Het niveau is onvoldoende gelet op het gewenste weerstandsvermogen.

368

Bijlage 8b: Toelichting reserves en voorzieningen

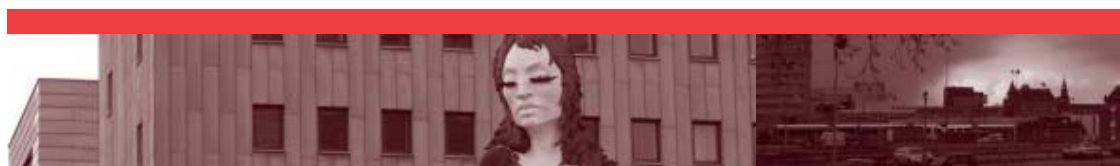
Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
ROEZ	Algemene reserve bedrijfsvoering ROEZ	De dienstegaliseringsreserve is bedoeld voor het opvangen van schommelingen in dienstresultaten. In het kader van zelfbeheer moeten diensten zelf beïnvloedbare voor- en nadelen opvangen.	2.077	689		De maximale omvang van de reserve is op basis van het lastentotaal (begroting 2012) 2.077 duizend euro. De minimale omvang is 1.039 duizend euro. Vanuit dit oogpunt is de reserve niet meer op niveau. De mutaties in 2012 betreffen diverse (verwachte) dienstresultaten op onder andere, BAG, actualisering bestemmingsplannen en organisatiekosten.
SOZAWE	Egaliseringsreserve	De reserve dient om toekomstige schommelingen in de exploitatie en daarmee samenhangende risico's af te dekken.	675	-	675	Het beïnvloedbare deel van de lasten bedraagt 45 miljoen euro. De maximale omvang van de reserve bedraagt 1,5% van het beïnvloedbare deel van de lasten, oftewel 675 duizend euro.
SOZAWE	Bureau Onderzoek & Statistiek	Fluctuaties in de exploitaties van Bureau onderzoek & statistiek af te dekken.	232	134	232	De omzet aan opdrachten voor derden bedraagt circa 750 duizend euro. De maximale omvang van de gewenste reserve bedraagt 25% van die omzet, oftewel 188 duizend euro. Daarnaast is 44 duizend euro geoordeeld voor compensatie van improductieve uren bij Onderzoek in de jaren 2013-2014.
	Bestemmingsreserve overige					
BSD	Egaliseringsreserve BTW-compensatiefonds	Het opvangen van exploitatiedeel in de komende jaren.		1.186		Het saldo van de reserve is voldoende. Dit is conform het perspectief t/m 2015.
BSD	Waterbedrijf Groningen	Herwaardering van de aandelen van het GWG.		2.444		Waardering is volgens verkrijgingsprijs.
BSD	Martiniplaza B.V.	Herwaardering van de aandelen van Martiniplaza B.V.		5.216		Waardering is volgens verkrijgingsprijs.
BSD	Rechtspositie raadsleden	Verbetering van de rechtspositie van raadsleden (RB: 14-06-1995, nr. 12). De reserve is bedoeld voor kosten van arbeidsbemiddeling, zoals de meerkosten voor opleiding, kinderopvang en ziektekosten.		22		

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vgs onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
BSD	Mobiliteit topkader	Financiële buffer voor het opvangen van kosten van loopbaanbeleid en mobiliteit van het topkader.		-		De voeding bestaat uit bijdrage van diensten van 15% van de relevante loonsom van het management. Het verschil tussen deze bijdrage en de verstrekte bedragen wordt jaarlijks aan de reserve onttrokken of toegevoegd.
BSD	Kosten dualisering	Het afdekken van incidentele lasten vanaf 2003 over de gewenste ondersteuning voor de raad (raadsgriffie) als gevolg van de invoering van het dualisme.		52		De kapitaallasten m.b.t. de investeringen 'inrichting fractiekamers & digitale voorzieningen raadszaal' komen ten laste van deze reserve . De reserve is van voldoende omvang.
BSD	Extra beleid	De door de raad vastgestelde maar in afwachting van definitieve planvorming nog niet naar diensten overgehevelde extra beleidsmiddelen.		1.364		De raad heeft vastgesteld welke projecten uit de reserve Extra Beleid gefinancierd dienen te worden. Het uitgangspunt is dat incidentele, nieuwe beleidsmiddelen 2 jaar beschikbaar mogen blijven. Het betreft de volgende projecten: Eemskanaal woonschepen haven 1 miljoen, vitale bedrijven terreinen 264 duizend en voltooiing Noordzuidroute 100 duizend.
BSD	Microsoftlicenties	In verband met mogelijke invoering van open source wordt het contract met Microsoft niet verlengd. De besparing wordt toegevoegd aan de reserve en dient als dekking indien later alsnog een licentie met Microsoft afgesloten moet worden.		1.300		De benodigde omvang van 1,3 miljoen euro is inmiddels bereikt.
BSD	Stadsmeierrechten	In de reserve is de afkoopsom Stadsmeierrechten van 25,5 miljoen euro gestort. Hieruit worden door de raad per dienstjaar vastgestelde bestedingsvoorstellen gefinancierd.		330		De raad heeft een bestedingsplan voor de jaren 2008 t/m 2012 vastgesteld. Vertraagde bestedingen worden in de reserve teruggestort.
BSD	Voorzieningen Meerstad	Het dekken van het voorfinancieringstekort dat bij de ontwikkeling van de publieke voorzieningen in Meerstad ontstaat.		10.950		Nadere afspraken over voeding, besteding en de bijbehorende planning ontbreken nog.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
BSD	Personeel In Balans	Bij raadsbesluit van 29 oktober 2008 is deze reserve ingesteld. Doel is om de volgende kosten te dekken: 1) in het kader van het programma 'Personeel in Balans'; 2) voor het nieuw op te richten Loopbaancentrum; 3) de resterende frictiekosten uit de bezuinigingen 2004-2006.		2.636		Op basis van huidige besluitvorming is de omvang van de reserve voldoende.
BSD	Reserve Regio Specifiek pakket ZZL	Bij het vaststellen van de jaarrekening 2008 is de reserve RSP ingesteld. De diverse projecten uit het Regio Specifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL) dienen hier uit te worden gefinancierd.		125.809		De omvang van de reserve is bedoeld om alle projecten uit te kunnen voeren. In 2009 is besloten om periodiek rente aan de reserve toe te voegen. Naar verwachting zal de reserve in 3 delen worden opgesplitst, waarbij iedere reserve zijn eigen bestedingsrichting heeft. Een voorstel hiervoor inclusief bijbehorende bedragen per reserve zal aan de raad worden voorgelegd.
BSD	Ten Boer	Voordelen en nadelen in de samenwerking met Ten Boer (per dienst) worden met deze reserve verrekend.		77		De reserve is ingesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2009.
BSD	IZA-gelden	Er dient hierover nog een besluit te worden genomen.		4.503		De reserve is ingesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2009. Het voornemen bestaat deze reserve over te hevelen naar de reserve frictiekosten nieuwe bezuinigingen 2011-2014. Hierover vindt nog overleg plaats met de bonden.
BSD	Frictiekosten bez 11-14	Doel is hieruit incidentele kosten te betalen die voortvloeien uit vastgestelde maatregelen van de bezuinigingstaakstelling 2011-2014.		2.386		De reserve is ingesteld bij de vaststelling van de jaarrekening 2009.
BSD	Aandelen EGD	Tegenwaarde ontvangen aandelen EGD bij overgang EGG naar EGD.		1.262		Waardering is volgens verkrijgingsprijs.
DIA	Herwaardering aandelen BNG	Herwaardering van de nominale waarde van aandelen BNG.	n.v.t.	750	750	Op voorhand vindt op deze reserve geen mutatie plaats.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vgs onderbouw	Toelichting van de onderbouwing
DIA	Bestemmingsreserve huisvesting	Opvangen van incidentele huisvestingskosten in verband met de revitalisatie van de Prefectenhof.	300	585	-	De verwachting is dat deze reserve in 2012 zal worden uitgeput ten behoeve van de dekking van de kosten voor tijdelijke huisvesting gedurende de revitalisatie van de Prefectenhof. Er komt een aanvullend voorstel voor de besteding van deze middelen.
DIA	Bestemmingsreserve CIO	1. Opvangen van schommelingen in het resultaat van de CIO; 2. afdekken van incidentele kosten van ICT-projecten.	n.v.t	724	724	Voor de CIO wordt een "gesloten financieringssysteem" gehanteerd. Daarbij wordt het financiële resultaat van de CIO aangegevoerd als 'bijzonder resultaat' en verrekend met de bestemmingsreserve. Hiermee leiden incidentele voor- en nadelen binnen de financieringsystematiek van de CIO niet steeds tot nacalculatie van tarieven. Daarbij kan het gaan om incidentele kosten voor het beheer van de bestaande infrastructuur of voor nieuwe projecten. De omvang van deze bestemmingsreserve kent geen maximum.
DIA	Organisatieontwikkeling	Ontwikkelen en implementeren van een herziene visie van de organisatie en haar doelen, vastgelegd in het Bedrijfsplan.	n.v.t	-	-	Reserve nog niet opgeheven i.v.m. het continue karakter van organisatieontwikkeling.
DIA	WGA	Afdekken van het eigen risico op de WGA (Regeling werkhervatting gedeeltelijk arbeidsgeschikten)	n.v.t	1.668	1.668	290 duizend euro wordt in 2012 in de reserve gestort ten behoeve van de afdekking van het eigen risico. De regeling WGA wordt in 2011 geëvalueerd, zoals vastgelegd in het Raadsvoorstel WGA.
DIA	Uitvoering wet WOZ	Egalisatie projectkosten hertaxatie in het kader van project naar procesmatig werken	n.v.t	-	-	Reserve kan m.i.v 2012 komen te vervallen.
DIA	Verkiezingen	Egalisatie van de kosten van verkiezingen	n.v.t	529	529	De negatieve reserve verkiezingen in de jaarrekening 2010 (-499 duizend euro) is bij de resultaatbestemming 2010 aangezuiverd met 500 duizend euro. In de begroting 2011 is een dotatie geraamd van 639 duizend en voor de provinciale verkiezingen is 500 duizend onttrokken. Met de dotatie van 389 duizend in 2012 en de mutaties in het meerjarenbeeld 2013-2015 is de reserve verkiezingen op orde voor toekomstige verkiezingen

372

Bijlage 8b: Toelichting reserves en voorzieningen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
HVD	Overige bestemde reserves WVG	Inzet voor door de raad vastgestelde bestemmingen	932	-	-	Behoudens onvoorziene verdere vertragingen in de planvorming, wordt realisatie van de aangepaste woningen op het Ciboga-terrein in het kader van Schots en scheef voorzien voor 2012.
HVD	Publieke dienstverlening	Financiering activiteiten in kader van publieke dienstverlening, als onderdeel van concernondermingsplan "van bolwerk naar netwerk".			-	De reserve is in 2011 besteed.
MD	Bodemsanering	Bestemd voor de kosten van bodemsaneringen die niet uit andere bronnen gefinancierd kunnen worden. Daarnaast is deze reserve specifiek bestemd voor het afdekken van eventuele schadeclaims betreffende in het verleden door de gemeente uitgegeven grond, alsmede claims van het rijk in verband met onge-rechtvaardigde verrijking en de slijbsanering.		4.156		Het is de vraag of de reserve in de toekomst toereikend zal zijn om grote bodemsaneringen te kunnen financieren aangezien het Rijk de mogelijkheden voor inzet van Rijksmiddelen beperkt. Zie ook het risico "onvoldoende middelen in de bestemmingsreserve Bodemsanering"
MD	Duurzaamheidsprogramma	Deze bestemmingsreserve is in de periode 2007-2010 ingezet voor het door de raad goedgekeurde duurzaamheidsprogramma en het geven van extra impuls uitvoering verduurzaming scholen en innovatie		272		Het resterende saldo van 272 duizend euro is bestemd voor bijdrage duurzaamheidscentrum 2012 (103 duizend euro), garantstelling duurzaamheidscentrum (82 duizend euro) en energiebesparende maatregelen gemeentelijke gebouwen (87 duizend euro)
MD	Extra beleid				-	
OCSW	Vensterschool Hoogkerk	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	725	725	725	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Vensterschool Vinkhuizen	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	149	149	149	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Huisvesting Semmelweisstraat	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	75	75	75	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vgs onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
OCSW	Wijkpost tbv Vensterschool Koorenspoor	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	287	287	287	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Nieuwbouw Paddepoel NDE	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	61	61	61	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Nieuwbouw VMBO	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	3.938	3.938	3.938	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Herbouw technasium Werkmancollege	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	3.120	3.120	3.120	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Sport op Orde: herstructurering sportparken	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	2.672	2.672	2.672	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Sport op Orde: kunstgras stadspark Velocitas	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	371	371	371	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Sport op Orde: nieuwbouw sporthal Lewenberg	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	310	310	310	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Marktplaats Lewenberg	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	333	333	333	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning.
OCSW	Duurzaamheid schoolgebouwen	Beklemd reserve ter dekking van kapitaallasten.	2.500	2.500	2.500	Betreft incidenteel gemeentelijk geld waarmee we structurele lasten betalen. Het niveau is conform planning. De schoolbesturen vragen een subsidie aan voor de duurzaamheid van nieuwbouwprojecten. De subsidies worden toegekend conform het raadsbesluit. De uitgekeerde subsidie wordt als investering geactiveerd. De reserve dient dan als dekking voor de investering. De onttrekking aan deze reserve kan pas plaatsvinden als alle aanvragen zijn toegekend en uitbetaald.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
OCSW	Sport op Orde: pieken en dalen	Deze reserve is ingesteld om de pieken en dalen in de periode 2009-2012 zoals gemeld in het raadsvoorstel "Sport op Orde" op te vangen (raadsbesluit 20 februari 2008).	0	-	-	Eind 2012 is deze reserve uitgeput en kan worden opgeheven. In de loop van 2011 zal een nieuw meerjaren investerings- en onderhoudsplan worden gemaakt. Wanneer die gereed is zal worden bekeken of het verloop aanleiding geeft tot het instellen van een (egalisatie-) onderhoudsvoorziening.
OCSW	Onderwijshuisvesting	Opvangen van risico's en het mogelijk maken van toekomstige investeringen.	5.000	4.285	5.000	Afgelopen jaren is 5 miljoen euro als maximum gehanteerd. In de update van het Integraal Huisvestingsplan Onderwijs (IHP) is in december 2009 aangegeven wat het nut en de noodzaak is van deze reserve. In het nieuwe IHP (periode 2012-2015) wordt de ontwikkeling van deze reserve op basis van de te verwachten uitgavniveaus voor die periode in het meerjarenbeeld opnieuw geschetst. Dit IHP is in voorbereiding en besluitvorming volgt in de tweede helft van 2011. Op basis van de op dit moment bekende gegevens zal het beeld niet veel anders zijn dan hiernaast en in eerdere Integrale huisvestingsplannen onderwijs is geschetst.
OCSW	Recreatiegebied Kardingne	Deze reserve is voor toekomstige uitgaven voor inrichtingsplan van het recreatiegebied Kardingne. Op basis van het ontwikkelingsplan Kardingne - door de raad vastgesteld op 26 november 2003 - heeft de gemeente een inspanningsverplichting ten aanzien van verwerving van nieuwe gronden ad 1,25 mln euro.	2.500	1.430	1.430	Deze reserve bestaat uit een bedrag voor de intentieverklaring ten aanzien van verwerving van nieuwe gronden ad 1,25 miljoen euro, een bedrag voor de bekleemde reserve ter dekking van de kapitaallasten van de investering in het servicegebouw Kardingne ad 122 duizend euro (ultimo 2012) en de visieontwikkeling van dit gebied. De reserve is derhalve nog steeds toereikend.
OCSW	Reserve extra beleid	Extra beleidsmiddelen die voor de aankomende jaren beschikbaar zijn gesteld, zijn in deze reserve opgenomen.	187	187	187	In 2012 worden conform planning de volgende bedragen onttrokken: - cultuurnota 125 duizend euro (laatste jaarschijf van de huidige cultuurnotaperiode); - bezoekerscentrum Beijum 40 duizend euro. Daarmee resteert per einde 2012 nog een saldo van 187 duizend euro: - bezoekerscentrum Beijum 120 duizend euro (voor de jaren 2013-2015); - Jabalya 65 duizend euro (vrij afweegbaar).

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
OCSW	Saneringskosten asbest	Dekking saneringskosten van asbest in gemeentelijke gebouwen.	360	142	n.n.b.	Er is geïnventariseerd welke gebouwen asbest bevatten. Er loopt nog een vervolgonderzoek bij 17 locaties, waar asbest is geconstateerd. Binnenkort wordt in kaart gebracht welke locaties voor een bodemonderzoek in aanmerking komen. De totale kosten (inclusief sanering) zijn nog niet bekend. Inmiddels heeft de eerste sanering plaatsgevonden welke tot categorie A behoort. Het resterende, categorie B en C worden op basis van prioriteit uitgevoerd. In oktober 2011 verwachten wij dat een diepgaand onderzoek gaat plaatsvinden en dat moet leiden tot eventuele saneringskosten.
OCSW	Egalisatiereserve instellingen i.v.m. concernaccres	Betreft de egalisatiereserve die is ontstaan door het niet volledig toevoegen van de van het concern ontvangen indexatie in het betreffende jaar aan het subsidiebudget. Het verschil tussen de aan het subsidiebudget toegevoegde indexatiepercentage en de gemeentelijke compensatie wordt jaarlijks verrekend met deze reserve.	nvt	-1.545	-	Het gemeentelijk accres wordt met een vertraging van 2 jaar doorgegeven omdat bij tussentijdse accresaanpassingen geen middelen van de instellingen kunnen worden teruggehaald. Zonder aanvullende maatregelen is deze reserve eind 2011 fors negatief (1 miljoen euro). Dit tekort loopt in 2012 op naar 1,5 miljoen euro. Wij leggen medio 2011 een aantal mogelijke bijstuuringsmaatregelen aan het bestuur voor. Met deze maatregelen moet de reserve minimaal op nul uitkomen. Deze maatregelen hebben wij nog niet in de dienstbegroting 2012 verwerkt.
OCSW	Combinatiefuncties	Rijksregeling "Brede school, sport en cultuur". Realisatie van combinatiefuncties in 2012.	0	-	-	Eind 2012 is deze reserve uitgeput en kan worden opgeheven. Als aan de voorwaarden van de rijksregeling is voldaan zit vanaf 2013 de bijdrage "brede school, sport en cultuur" structureel in het gemeentefonds.
OCSW	Exploitatierisico Forum	Betreft een reserve om de risico's van de exploitatie van het Groninger Forum te dekken, die ontstaan zijn door de verwachte latere opening van het gebouw.	3.500	2.550	2.550	Oorspronkelijk niveau was 3,5 miljoen. Er is in 2010 echter 1,95 miljoen aan de het Forum betaald ter ondersteuning van de exploitatie. Dit bedrag wordt in 5 termijnen weer gedoteerd aan de reserve conform raadsbesluit GR10.2268757 punten III en IV. Daarmee is de reserve op niveau voor toekomstige exploitatierisico's.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

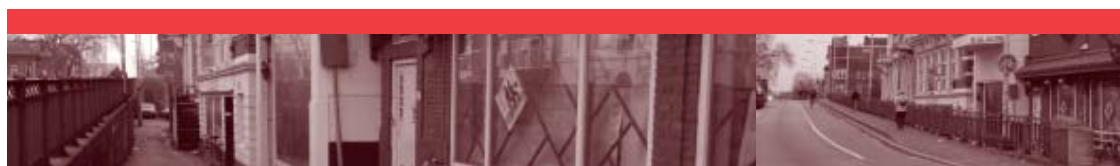

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlgs onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
OCSW	BSV Paddepoel	Deze reserve houdt verband met de aanbouw BSV Paddepoel.	59	59	59	Deze reserve draagt bij aan de exploitatie-subsidie over een periode van 10 jaar van de buurt- en speeltuinvereniging Paddepoel. Conform raadsbesluit is deze reserve gevormd en daarbij is bepaald dat jaarlijks 8 duizend euro aan deze reserve wordt onttrokken. Het niveau van deze reserve is conform planning en daarmee voldoende.
OCSW	Kunstvoorraad CBK	Het is kostbaar om de volledige collectie van het Centrum Beeldende Kunst (CBK) voor alle risico's te verzekeren. Bij "verlies" van de voorraad volstaat het uitgekeerde bedrag niet. Immers, de dan geldende marktwaarde bepaalt de aanschafprijs, de werken zijn verzekerd tegen de toenmalige inkoopprijs. Mocht door andere calamiteiten (zoals waterschade of ongedierte) de collectie onherstelbaar beschadigd raken dan zijn we daarvoor niet verzekerd. Met vaststelling van het collectiebeheersplan is hiervoor een bestemmingsreserve voorraden ingesteld.	2.516	2.516	2.516	Na vaststelling van het collectiebeheersplan is het CBK met het bureau verzekeringen in overleg gegaan om de verzekerde waarde af te stemmen op de waarde van de werken die aanwezig zijn in het CBK. Van de 7,3 miljoen euro aan totale collectiewaarde blijkt circa 3,3 miljoen euro onder de leners te zijn. De overige 4 miljoen euro heeft het CBK verzekerd. De leners zijn zelf verantwoordelijk voor het verzekeren van de onder hun hoede aanwezige werken. De praktijk wijst uit dat uitkering of vergoeding van schade aan eigendommen van een derde partij (uitlenen) door verzekeringsmaatschappijen niet eenduidig is. Waar de ene verzekeringsmaatschappij zonder dralen de schade vergoedt, weigeren anderen. Wanneer deze werken verloren gaan zal het lastig zijn dit op de leners te verhalen. Indien 75% van de leners onvoldoende verzekert, is het risico maximaal ca. 2,5 miljoen euro, derhalve is de reserve toereikend.

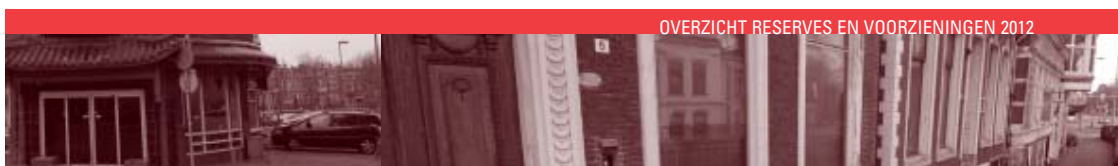
Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vgs onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
OCSW	Verlies kunst CBK	Middels het collectiebeheersplan is vastgesteld wat de gemiddelde winstmarge is bij verkopen van kunstwerken en de onderhoudsbehoefte van de courante collectie van het Centrum Beeldende Kunst (CBK). Daarmee zijn ook de inkomsten van het CBK gecorrigeerd. Dat leidt tot een verlies in de exploitatie van begroot 27 duizend euro. Met deze reserve kan een aantal jaren worden overbrugd om te onderzoeken hoe de exploitatie sluitend kan worden gemaakt. Dat kan onder meer door aankopen doen waarop een hoog winstpercentage kan worden gemaakt, servicekosten verhogen, werving nieuwe klanten door aanvullende services zoals reserveren via internet en advisering bij collectievorming.	168	84	84	De reserve is ingesteld voor de periode tot en met 2014. Er zijn geen ontwikkelingen die aanleiding geven tot het bijstellen van het voorziene verlies per jaar ad 42 duizend euro. Wel is de ontwikkeling van de bedrijvenuitleen zorgelijk. Derhalve is het huidige saldo voldoende.
OCSW	Verbouw en kleine uitbreiding soc.cult. gebouwen	Met ingang van 1 januari 2007 is in het kader van de nota "Anders en beter" de subsidiesystematiek voor sociaal-culturele accommodaties veranderd. De gemeente kan de erkende verbouw- en uitbreidingskosten voor zijn rekening nemen. Deze reserve dient voor het opvangen van risico's en het mogelijk maken van toekomstige investeringen.	184	-	184	Bij de jaarrekening 2010 is voorgesteld de voorziening verbouw en kleine uitbreidingen sociaal-culturele gebouwen om te zetten in een reserve. De voorziening is opgeheven, de vrijval van de voorziening is als rekeningsresultaat 2010 opgevoerd met daarbij een bestemmingsvoorstel. Dit bestemmingsvoorstel is niet door de raad gehonoreerd. Daarom is het niveau van deze reserve in deze begroting op nul gesteld.
OCSW	NASB	NASB wil te weinig actieve burgers meer aan het sporten en bewegen krijgen. De middelen dienen gedurende de periode 2010 t/m 2014 ingezet te worden. Aangezien we de middelen van het rijk ontvangen in 2010, 2011 en 2012 is een bestemmingsreserve ingesteld om de bestedingen conform het bestedingsplan in 2011, 2012, 2013 en 2014 te kunnen verdelen.	328	328	328	Conform meerjarenplan door B&W vastgesteld OS10.2382406 vindt in de jaren 2010, 2011 en 2012 dotaties aan de reserve NASB plaats. In 2013 en 2014 wordt dit bedrag weer afgebouwd tot 0 en kan de reserve worden opgeheven.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
ROEZ	Bouwleges	De bestemmingsreserve Bouwleges is bedoeld om risico's voor tegenvallende inkomsten op te kunnen vangen. Voeding vindt plaats uit de resultaten bouwleges.	907	-		De reserve is uitgeput en de maximale omvang van de reserve dient te worden bijgesteld gezien de resultaten van de afgelopen jaren.
ROEZ	Fonds Economische Ontwikkelingen	De middelen worden breed ingezet ter stimulering van de economische ontwikkelingen in de stad.		-		
ROEZ	Grondbank	Vanaf verslagjaar 2000 is besloten om de 10% opslag (circa 2 jaar rentelasten) over gronden zonder rentebijboeking, die gebruikt wordt ter financiering van de grondbankaankopen, afzonderlijk op de balans te presenteren.		4.064		Overeenkomstig besluitvorming is de reserve nodig voor financiering van grondbankaankopen. De mutaties betreffen verwachte resultaten op complexen en grondbezit.
ROEZ	Grondzaken	Vormen van een toereikende buffer voor het opvangen van exploitatieschommelingen op de grondexploitaties in de stadsuitleggebieden.		249		In relatie tot de risico's die worden gelopen is de reserve niet van voldoende omvang.
ROEZ	Kunst op straat	Financieren van kunst bij nader te bepalen kunstprojecten in de openbare ruimte. Het fonds wordt beheerd door het Centrum Beeldende Kunst (CBK) en de dienst ROEZ.		575		Vooralsnog heeft OCSW aangegeven voor 2012 geen ontrekking aan de reserve te doen en alleen de jaarlijkse bijdrage vanuit ISV te benutten. De uitvoeringen van kunstprojecten zijn naar aanleiding van verträgen in de ruimtelijke ordeningprojecten zelf ook vertraagd. Over bestedingen en daarmee reserve ontrekkingen, is daarom onvoldoende zekerheid
ROEZ	Parkeren	Deze reserve dient als egaliseringsreserve voor de resultaten van het parkeerbedrijf.		-		De reserve is in 2011 uitgeput. Er zijn voor 2012 dan ook geen mutaties te verwachten.
ROEZ	Stimuleringsfonds VHV	Personen of instellingen die kans geven onder aantrekkelijke voorwaarden geld te lenen voor initiatieven betreffende aanschaf van een pand, renovaties, woningaanpassingen, groot onderhoud, activiteiten in de gebouwde omgeving.		11.135		De reserve dient ter dekking van de verstrekte geldleningen. De leningen worden verstrekt vanuit een rekening-courant die we bij het SVn aanhouden. De reserve is gelijk aan het saldo van de uitstaande leningen. Als het totale rekening-courant saldo niet terugbetaald wordt is de reserve nodig om het totale bedrag te financieren. De reserve is hierdoor niet vrij besteedbaar.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
ROEZ	Afkoopsommen onderhoud graven	Het jaarlijkse resultaat op de begraafexploitatie (begraaven, grafonderhoud, grafhuur en afkoopsommen onderhoud) wordt verrekend met deze (egalitatie) reserve. De rente wordt aangewend voor het grafonderhoud (langjarige verplichtingen)		1.942		De reserve is de komende jaren, naast op het opvangen van risico's, nodig voor uitgestelde werkzaamheden (renovatie aula) en de gevolgen van de beleidsnota op de begraafplaatsen (ruimen van graven). De rente over deze reserve wordt ingezet voor grafonderhoud.
ROEZ	Euroborg	In januari 2003 heeft de gemeenteraad besloten aan de NV Euroborg een lening beschikbaar te stellen van 15,45 miljoen euro. Voor de afdekking van onder andere dit risico is daarbij besloten een bedrag van 11 miljoen euro te reserveren ten laste van de bestemmingreserve Grondzaken.		8.013		Het risico Euroborg is geactualiseerd. Bij de jaarrekening 2008 heeft de gemeenteraad ingestemd met het verlagen van de omvang van de reserve met 2,2 miljoen tot 8 miljoen euro.
ROEZ	Reserve nieuw beleid	In deze reserve zijn nog te besteden nieuw beleidsgelden opgenomen		-		Het saldo en de mutaties hebben betrekking op nog niet bestede middelen extra beleid. De mutaties in 2012 betreffen de restant middelen die begin 2012 in de reserve zitten. De verwachting is dat de projecten in 2012 worden uitgevoerd.
ROEZ	Onderhoud Stadsbeheer	Het garanderen van de inzet van middelen voor het onderhoud van de stad.		19		De middelen zijn nodig voor de uitvoering van het onderhoud van de stad. In samenhang met de vermelde risico's in de paragraaf weerstandsvermogen zijn de middelen noodzakelijk.
ROEZ	Wonen boven winkels	Bij de jaarrekening 2004 is besloten deze bestemmingsreserve te vormen als weerstandsvermogen voor de oprichting van de NV Wonen boven Winkels Groningen waar de gemeente in participeert.		1.000		De middelen in de reserve zijn noodzakelijk als buffer voor de participatie van de gemeente Groningen in NV Wonen boven Winkels.
ROEZ	Groninger Monumentenfonds	Deze reserve is gevormd als buffer voor de lening, die verstrekt is aan het Groninger Monumentenfonds.		932		De middelen zijn nodig als buffer voor de verstrekte achtergestelde lening aan NV Groninger Monumentenfonds.
ROEZ	ISV	Rente voorziening ISV		17.671		Het saldo van de reserve bestaat uit de 'oude' reserve ISV en de omzetting van de voorziening ISV I en ISV II. De mutaties in 2012 betreffen rente toevoegingen en diverse uitgaven voor de programma's isv 1, 2 en 3.

380

Bijlage 8b: Toelichting reserves en voorzieningen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
ROEZ	BWS	Rente voorziening BWS		632		Het saldo van de reserve BWS is van de gemeente Groningen en andere gemeenten uit de regio. Niet het hele saldo komt dus aan Groningen toe. Aanwending kan plaatsvinden i.o.m. de regio.
ROEZ	Gemeentegaranties	Conform de nota "Herpositionering van het Woonservice Centrum" is deze reserve ingesteld om eventuele claims gemeente garantie te kunnen opvangen.		150		De maximale omvang van de reserve bedraagt 250 duizend euro. De jaarlijkse storting in de reserve bedraagt (10x) 25 duizend euro. De reserve is niet afroombaar.
ROEZ	Meerstad	De raad heeft op 20 juli 2005 besloten om een weerstandsvermogen van 12 miljoen euro (2017) te vormen om risico's in de grondaankopen te kunnen opvangen. Bij de begroting 2010 is de garantstelling verhoogd.		347		Bij de jaarrekening 2010 is de reserve omgezet in een voorziening. De mutaties betreffen de toevoering van rente aan de reserve.
ROEZ	Wegafarm	In 2008 is een reserve ingesteld voor de subsidiëring van de geitenboerderij Wegafarm. Er is 90 duizend euro in de reserve gestort voor deze subsidieverstrekking van 2009 t/m 2013.		10		Jaarlijks wordt een bedrag van 20 duizend euro onttrokken. In 2013 zal de laatste onttrekking van 10 duizend euro plaatsvinden en de reserve worden opgeheven. De reserve is niet afroombaar.
ROEZ	Riolering	Als er resultaten worden gerealiseerd op de productgroep riolering zullen deze worden verrekend met de bestemmingsreserve Riolering. Deze reserve geeft mede inzicht in de mate waarin de planning van het GWRP gehaald wordt.		674		Er zijn voor 2012 geen mutaties begroot.
ROEZ	Geluidsreducerend asfalt	Het reserveren van gelden voor de meerkosten van het onderhoud ten opzichte van de gebruikelijke traditionele asfaltwegen.		611		Elk jaar zal een onderhoudsprogramma voor het ZOAB-areal worden opgesteld en zullen mogelijk middelen hiervoor worden onttrokken uit de reserve.
ROEZ	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing III	Het beschikbaar houden van de niet bestede / toegewezen ISV-III subsidiemiddelen van het Rijk voor het oorspronkelijke doel.		-		Onder het saldo van de ISV-reserve ligt een bestedingsplan.
SOZAWE	Chronische zieken en gehandicapten	Geoomerkt geld voor de doelgroep Chronisch zieken en gehandicapten.		-		Reserve is leeg en kan worden opgeheven.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)						
Dienst	Reserve	Doel	Max. omvang	Stand ultimo 2012	Omvang vlg's onderbouwing	Toelichting van de onderbouwing
SOZAWE	ICT innovatief	Ter dekking van ICT-uitgaven met een innovatief karakter die niet uit het reguliere automatiseringsbudget kunnen worden gedaan.	0	44	-	Reserve niet meer nodig; kan worden opgeheven. Voorstel volgt bij de jaarrekening 2011
SOZAWE	Kinderopvang	De reserve dient om mogelijke tekorten bij het uitvoeren van de Wet kinderopvang "WKO" op te vangen.			-	Reserve is leeg en kan worden opgeheven.
SOZAWE	Minimabeleid	Onderbestedingen in het kader van het minimabeleid gereserveerd houden voor de doelgroep, onder andere ter dekking van tekorten.	500	-	500	Voor de totale omvang van de individuele en de collectieve voorzieningen is een reserve van 10% van de lasten wenselijk. Het gaat om open einde-regelingen met een volume van circa 5 miljoen euro.
SOZAWE	Minimabeleid (GKB)	Geormerkt geld voor zorg c.q. schuldhulpverlening.	75	75	75	Het beïnvloedbare deel van de lasten bedraagt circa 5 miljoen euro. De maximale omvang van de reserve bedraagt 1,5% van die beïnvloedbare lasten, oftewel 75 duizend euro.
SOZAWE	RCF-Noord	Opvangen van mogelijke tekorten in de exploitatie van het Regionaal Coördinatiepunt Fraudebestrijding-Noord.	45	33	45	Betreft een egalisatie-reserve omdat het RCF werkt met projectsubsidies. Een reserve van 10% van de lasten achten wij voldoende. Die lasten bedragen 450 duizend euro per jaar. Daarom is wenselijk een reserve van 45 duizend euro.
SOZAWE	Wachtgeld en mobiliteit	Dekking wachtgelduitkeringen en kosten van mobiliteit.	20.000	-	20.000	Reserve is leeg en kan worden opgeheven
SOZAWE	WWB-inkomen	Ter dekking maximale risico gedurende één jaar voor met name bijstandsuitgaven. Kans van optreden 100%			-	De gewenste reserve bedraagt 20 miljoen euro. Op dit moment hebben wij geen financiële ruimte om de reserve op het gewenste niveau te brengen.
SOZAWE	Kinderfonds Armoede		nvt	638	-	De reserve heeft een looptijd tot het schooljaar 2012/2013. De verstrekking van internetvergoedingen kan daarna nog drie jaar doorlopen. Daarvoor is de reserve van voldoende omvang.
SOZAWE	Nieuwbouw	De reserve is nodig om vanaf 2013 de structurele lasten van de nieuwbouw gedeeltelijk te dekken.				Reserve is leeg en kan worden opgeheven

382

Bijlage 8b: Toelichting reserves en voorzieningen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

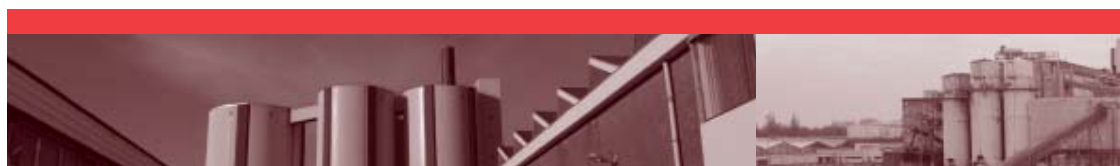
Vervolg Bijlage 8b

VOORZIENINGEN (vervolg tabel)					
Dienst	Reserve	Doel	Saldo ultimo 2011	Maximum niveau	Toelichting
BSD	Nadelig saldo Zodiak	Compensatie voor financiële risico's verbonden aan overname van stafpersoneel Zodiakgroep.	242		Volgens onderliggende berekeningen is de voorziening van voldoende omvang.
BSD	Onderhoud gebouwen	Egalisatie groot onderhoud Bestuursdienstgebouwen (Oude Stadhuis en Goudkantoor).	85		Deze voorziening is als buffer bedoeld om toekomstig onderhoud op te vangen, wat niet uit het exploitatiebudget kan worden gedekt.
BSD	Pensioenen wethouders	Sinds 2002 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de pensioenen van wethouders. De voorziening is ingesteld om de pensioenlasten van voormalig wethouders (voor 2006) te kunnen financieren. Waarschijnlijk zal in 2013 een landelijk fonds voor pensioenen wethouders in het leven worden geroepen. Ten behoeve van de pensioenvoorziening van wethouders die ingaande 2006 politieke ambtsdragers zijn/waren, is een verzekeringpolis afgesloten.	596		In de begroting 2011 is in de paragraaf weerstandsvermogen vermeld dat in de toekomst onvoldoende middelen beschikbaar zijn om de pensioenlasten voor de komende jaren te dekken. Aangegeven is dat in de tweede helft van 2010 een actualisatie plaatsvindt van de pensioenverplichtingen jegens oud-wethouders (conform de aanbeveling van de accountant). Inmiddels heeft deze actualisatie plaatsgevonden. Volgens de huidige berekening zal in 2013 een tekort van circa 1,0 miljoen euro ontstaan indien de pensioenlasten worden afgekocht. Dit bedrag is conform het vermelde risico in de paragraaf weerstandsvermogen.
BSD	Vordering verk Vennootschap	In verband met de verkoop van Essent is er een aandeel in een aantal opgerichte BV's welke dienen ter zekerheid van mogelijke claims, voortvloeiende uit de verkooptransactie of rechtshandelingen van voor de verkoop. Onzeker is in hoeverre er uiteindelijk een beroep gedaan kan worden op het vermogen van deze BV.	4.747		De voorziening is van voldoende omvang. Er staat een vordering tegenover van hetzelfde bedrag.
BSD	Vordering op CBL Vennootschap BV	Afdekken risico deelneming vordering op CBL BV	1.058		De voorziening is van voldoende omvang. Er staat een vordering tegenover van hetzelfde bedrag.
BSD	Fiscalisering onkostenvergoedingen	Afdekken risico naheffing belastingdienst	74		Als gevolg van fiscaal onjuiste personele vergoedingen en verstrekkingen wordt er over de jaren 2006 t/m 2009 een naheffing verwacht.
DIA	Verzekeringen	Afdekken van eigen risico's bij schade-uitkeringen.	1.549	1.549	Jaarlijks wordt een bedrag van 641 duizend euro door de diensten in de voorziening gestort, voor het afdekken van het eigen risico onder de collectieve uitgebreide brandverzekering, de collectieve algemene aansprakelijkheidsverzekering en overige verzekeringen. Dit bedrag wordt door de DIA ontvangen middels een toeslag op de door te berekenen premie aan de diensten. Daarnaast vindt eventuele vrijval plaats ten gunste van de exploitatie verzekeringen. Dit bedrag betreft het bedrag boven het vastgestelde maximum

Gemeentebegroting Groningen 2012

383

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

VOORZIENINGEN (vervolg tabel)					
Dienst	Reserve	Doel	Saldo ultimo 2011	Maximum niveau	Toelichting
DIA	Onderhoud gebouwen	Egalisatie van de kosten van (groot) onderhoud van de beide DIA-panden.	140	140	Bij de omvang volgens de onderbouwing is rekening gehouden met een voorziene onttrekking van 1,47 miljoen euro. Hierin zijn de uitgaven met betrekking tot de in 2011 in het najaar op te starten revitalisatie van de Prefectenhof begrepen. Daarnaast wordt rekening gehouden met uitgaven voor regulier groot onderhoud van het pand Trompsingel ter grootte van 100 duizend euro.
DIA	Fiscalisering onkostenvergoeding	Het opvangen van de nog te verwachten naheffingsanslag met betrekking tot de personele vergoedingen en verstrekkingen.	48	48	In 2010 is een bedrag van 48 duizend euro in de voorziening gestort in verband met de te verwachten naheffingsanslag.
HVD	Ambulancedienst	Opvangen van mogelijke kosten die voortvloeien uit de saneringsprocedure, die met het indienen van een saneringsaanvraag in december 2002 is ingezet.	1.915		In 2011 is een positieve beschikking ontvangen van het College sanering zorgvoorzieningen op de door ons ingediende aanvraag voor vergoeding van de negatieve reserve aanvaardbare kosten. In turap 2011-2 en daarna in de jaarrekening 2011 wordt hierover verantwoording afgelegd. Dan zullen ook de consequenties voor de voorzieningen inzake de ambulancedienst in 2012 meer duidelijk worden.
HVD	Groot onderhoud Sontweg	Opvangen grote schommelingen in de onderhoudskosten van de locaties Sontweg en Vinkhuizen	504		De stand van de voorziening is conform de onderhoudsplanung, die voor de locaties Sontweg en Vinkhuizen is opgesteld.
HVD	Groot onderhoud Hanzeplein	Opvangen grote schommelingen in de onderhoudskosten van het Hanzeplein	143		De stand van de voorziening is conform de onderhoudsplanung, die voor de locatie Hanzeplein is opgesteld.
HVD	Aanvaardbare kosten ambulancedienst (RAK)	Voor de afwijking tussen gebudgetteerde kosten en werkelijke kosten wordt een reserve aanvaardbare kosten (RAK) gevormd. De RAK betreft een bestemmingsreserve.	-1.915		In 2011 is een positieve beschikking ontvangen van het College sanering zorgvoorzieningen op de door ons ingediende aanvraag voor vergoeding van de negatieve reserve aanvaardbare kosten. In turap 2011-2 en daarna in de jaarrekening 2011 wordt hierover verantwoording afgelegd. Dan zullen ook de consequenties voor de voorzieningen inzake de ambulancedienst meer duidelijk worden.
HVD	Dubieuze debiteuren	Betrefte voorziening voor opvang van nadelen wanneer vorderingen oninbaar blijken	-		De voorziening is noodzakelijk om eventuele verliezen door oninbaarheid van facturen te kunnen opvangen.
HVD	Frictie centrum indicatiestelling zorg (CIZ)		-		De voorziening wordt/is in 2011 afgewikkeld.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Vervolg Bijlage 8b

VOORZIENINGEN (vervolg tabel)					
Dienst	Reserve	Doel	Saldo ultimo 2011	Maximum niveau	Toelichting
HVD	Overuren BRW a.g.v. arbeidstijdenbesluit	Op 1 januari 2006 is het nieuwe Arbeidstijdenbesluit (ATB) van kracht geworden. Dit heeft in 2007 geleid tot een nieuw rooster voor de ploegendienst. Ten opzichte van het oude rooster gaat het nieuwe rooster uit van een geringere aanwezigheid van medewerkers per week (48 uur in plaats van 54 uur). Daarnaast bleek dat Het ATB ook gevolgen had voor het verlofrecht. Bij wijze van overgangregeling is afgesproken het oude verlofrecht tot en met 2009 te handhaven. Dit betekent dat medewerkers voor deze periode nog omstreeks 180 extra verlofuren per jaar hebben gekregen. In combinatie met de geringere aanwezigheid volgens het nieuwe rooster heeft dit geleid tot opbouw van een verlofstuwmeer per medewerker. Dit verlofstuwmeer wordt weggevoerd door uitbetaling van uren danwel het opnemen van uren. Bij het opnemen van uren moet in sommige gevallen vervanging ingehuurd worden. De voorziening is noodzakelijk om deze kosten van het wegwerken van het verlofstuwmeer af te dekken.	-		Op basis van de berekening waarin is uitgegaan van een vervanging van 100% bij de opname van verlof is de voorziening toereikend. De voorziening wordt in 2012 afgebouwd.
HVD	Fiscaliseringsonderzoek	Afwikelen gevolgen gemeentebreed onderzoek naar fiscale aspecten van personele vergoedingen en verstrekkingen.	-		De voorziening wordt/is in 2011 afgewikkeld.
iederz	Thermiek BV	Opvang verliezen	-		
iederz	Personeel	Afloop ontvangen voorziening	71		
MD	Groot onderhoud gebouwen	Onderhoud kapitaalgoederen waarborgen. Voor het opvangen van overschrijdingen van onregelmatig gespreide kosten voor groot onderhoud wordt jaarlijks een dotatie aan deze voorziening gedoteerd.	1.089		Onderhoud kapitaalgoederen waarborgen. Voor het opvangen van overschrijdingen van onregelmatig gespreide kosten voor groot onderhoud wordt jaarlijks een dotatie aan deze voorziening toegevoegd. Voor 2012 is een dotatie van 42 duizend euro begroot. Het onderhoudsplan is gewaardeerd op contante waarde; de rente wordt dan ook toegevoegd aan de voorziening.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

VOORZIENINGEN (vervolg tabel)					
Dienst	Reserve	Doel	Saldo ultimo 2011	Maximum niveau	Toelichting
MD	Sanering Beckerweg	Eeuwigdurende nazorg van de sanering van de locatie Beckerweg.	1.740		Voeding: eenmalig bedrag ontvangen van de provincie (1,228 miljoen euro) waaraan jaarlijks rente moet worden toegevoegd om het fonds op niveau te houden. Uit deze baten moeten de kosten voor monitoring worden gefinancierd.
MD	Fiscaliseringsonderzoek	Afwikkelen gevolgen gemeentebreed onderzoek naar fiscale aspecten van personele vergoedingen en verstrekkingen.	193		Afwikkelen gevolgen gemeentebreed onderzoek naar fiscale aspecten van personele vergoedingen en verstrekkingen.
OCSW	Legaat Andrea Elkenbracht	Begaafde (oud) leerlingen van het stedelijk conservatorium in de gelegenheid stellen een voortgezette muziekstudie in het buitenland te volgen.	214		Het niveau is voldoende. De kosten worden bestreden uit de rente van een beschikbaar legaat.
OCSW	Legaat Henke Veldhuis	Financiering van schoolreisjes en -feestjes van scholen in de voormalige gemeente Noorddijk.	-		Voorziening kan vervallen.
OCSW	Onderhoud vensterscholen	Opvangen schommelingen onderhoudsplanning voor planmatig/groot onderhoud.	328		Het niveau is voldoende gezien de omvang van het regulier budget. Deze voorziening wordt gevoed uit de huur opbrengsten van de verhuurde onderdelen van de Vensterscholen. In de huur is een component verwerkt voor de dekking van toekomstige kosten van groot onderhoud. Ten laste van deze voorziening zijn in de afgelopen jaren slechts beperkte uitgaven gedaan. De Vensterscholen staan er nu circa 10 jaar. De verwachting is dat de komende jaren de uitgaven voor groot onderhoud (dakbedekking, buitenschilderwerk, e.d.) toe zullen nemen conform meerjarenplanning en een beroep zal moeten worden gedaan op deze voorziening.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

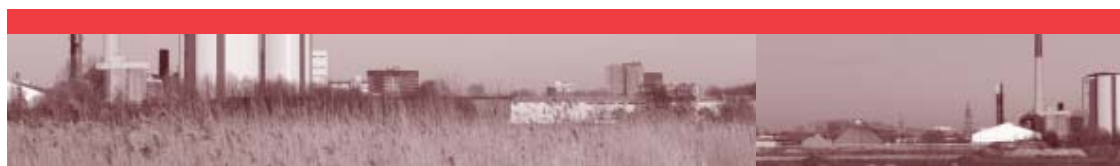
OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)					
Dienst	Reserve	Doel	Saldo ultimo 2011	Maximum niveau	Toelichting
OCSW	Groot onderhoud OP/SB	Het opvangen van groot onderhoud aan de Oosterpoort/ Stadsschouwburg.	-		In de besluitnota over de revitalisering en de meerjarige onderhoudsprogramma's hebben wij de noodzaak aangegeven keuzes te moeten maken in de temporisering van het onderhoud. Het onderhoudsbudget en de onderhoudsplanning waren nog niet in evenwicht. Op basis van geactualiseerde onderhoudsplanningen hebben wij daarin voorzien. Afgezien van enkele knelpunten (casco Stadsschouwburg en arbo Kruithuis) kan de komende jaren binnen de beschikbare middelen verantwoord onderhoud worden uitgevoerd. Hierbij houden wij rekening met een hoge prioriteit voor veiligheid en arbonormen en een lagere prioriteit voor het hoogste ambitieniveau. De uitvoering van de nieuwe planning betekent wel dat wij de onderhoudsvoorziening handhaven om de schommelingen in de uitgaven in de komende jaren op te vangen. Deze schommeling is nog wel afhankelijk van eventuele besluitvorming over en bijsturingmaatregelen voor de genoemde knelpunten. Dit kan het niveau van deze voorziening nog beïnvloeden. Daarom verwachten wij in 2012 geen dotatie te verrichten ten behoeve van latere jaren.
OCSW	Onderhoud Muziekschool	Het opvangen van toekomstig onderhoud aan de Muziekschool.	100		Het niveau van deze voorziening is voldoende om pieken in het onderhoud in de komende 10 jaren op te vangen. Op basis van een in 2011 geactualiseerd meerjarig onderhoudsplan zal deze voorziening in 2012 worden aangewend voor een bedrag van ongeveer 50 duizend euro.
OCSW	Wachtgeld voormalig personeel CBK	Dekking van wachtgeldkosten van de voormalige directeur CBK.	53		De dotaties en aanwending van deze voorziening is conform planning.
OCSW	CBK Algemeen	Opvangen exploitatietekorten	-		Kan vervallen.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

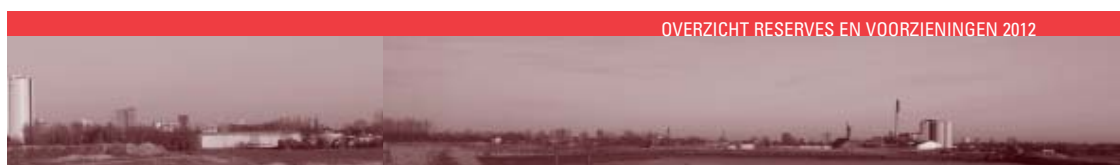
Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)					
Dienst	Reserve	Doel	Saldo ultimo 2011	Maximum niveau	Toelichting
OCSW	Noodlokalen Gravenburg	Deze voorziening is ingesteld in verband met van derden verkregen middelen die specifiek besteed moeten worden. Voor het plaatsen van noodlokalen heeft de raad in de vergadering van 15 december 2010 een bedrag van 2,5 miljoen euro beschikbaar gesteld. De dekking van de kosten is de uitkering brandverzekering. De aanbesteding van het project heeft ook plaatsgevonden. Een deel van deze kosten is gemaakt in 2010. Het resterende budget is bij de rekening 2010 als voorziening opgenomen om de toekomstige kosten te kunnen dekken.	-		De voorziening was ingesteld voor de extra kosten voor de huur van Noodlokalen aan Gravenburg en ook als gevolg van de langere duur van de bouw. De bouw loopt door tot in 2012 waardoor de noodlokalen langer nodig zullen zijn. Dat betekent dat een deel van deze voorziening overblijft tot in 2012. De rest wordt bij het afronden van het project verrekend met de bijbehorende kosten.
OCSW	Fiscalisering onkostendeclaraties personeel	Wij hebben in de rekening 2010 voor de fiscalisering onkostendeclaraties een voorziening getroffen van 58 duizend euro. Dit heeft betrekking op de jaren 2006 tot en met 2009. Het gaat hier om de verliezen die redelijkerwijs vallen in te schatten. Voor de onderdelen die niet vallen in te schatten nemen wij een risico op.	58		Op dit moment wachten wij uitsluit van de Belastingdienst af. De termijn daarvan kunnen wij nog niet aangeven. Daarom handhaven wij voortsnog deze voorziening.
ROEZ	Onderhoud museum	Met het Groninger Museum is in 2001 een huurovereenkomst afgesloten. Hierin is vastgelegd welke bedragen het Groninger Museum moet betalen voor huur en onderhoud. Het verschil tussen deze bedragen en de werkelijke kosten wordt in de voorziening gestort. Daarnaast is als voeding aan de voorziening 154 duizend euro structureel beschikbaar.	205		De hoogte van de uitgaven van het jaar 2012 is gebaseerd op de onderhoudsplanning. Deze moet herzien worden in verband met een dreigend tekort vanaf 2013. De huidige huurinkomsten zijn te laag om de onderhoudsvoorziening te vullen. Voor de periode 2011-2020 is ca 750.000 nodig. Na de zomer zal fundamenteeler met het museum de structurele exploitatie worden doorgelicht.
ROEZ	Groot onderhoud Zuiderdiep	De voorziening betreft de verplichting samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van de kosten van groot onderhoud. Jaarlijks wordt een meerjarenplan opgesteld. De belangrijkste onderdelen zijn: schilderwerk binnen / buiten, bestrating en riolering gebouw Menno van Coehoorn, inspectie / onderhoud en vernieuwen van daken, aanbrengen van glas op de balustrades en vervangen van tapijt.	66		De voorziening betreft de verplichting samenhangend met het in de tijd onregelmatig gespreid zijn van de kosten van groot onderhoud. Jaarlijks wordt een meerjarenplan opgesteld. De belangrijkste onderdelen zijn: schilderwerk binnen / buiten, bestrating en riolering gebouw Menno van Coehoorn, inspectie / onderhoud en vernieuwen van daken, aanbrengen van glas op de balustrades en vervangen van tapijt.

388

Bijlage 8b: Toelichting reserves en voorzieningen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

OVERZICHT RESERVES EN VOORZIENINGEN 2012

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)					
Dienst	Reserve	Doel	Saldo ultimo 2011	Maximum niveau	Toelichting
ROEZ	Stadsmeierrechten	De voorziening wordt gevoed uit vooruitontvangen rijksbijdragen.		-	
ROEZ	Openbaar vervoer	De gemeente is verplicht om over gelden van het Rijk die niet worden doorbetaald aan de vervoerder afzonderlijk te rapporteren. Daarnaast is het wenselijk om een reserve te openen om schommelingen in de hoogte van de Rijkssteun te kunnen opvangen, zodat voorkomen wordt dat deze schommelingen leiden tot aanpassingen van het vervoersvoorzieningsniveau.	1.249		De voorziening is toereikend. De gemeente participeert in het OV-bureau Groningen Drenthe en is voor 21% risico-dragend voor eventuele financieel deconfiture van dit bureau. Daarnaast kan de voorziening worden ingezet voor OV-infrastructuur.
ROEZ	Volkshuisvesting	Het doel is het afdekken van aanspraken, die kunnen voortvloeien uit de gemeentelijke risicopositie ten aanzien van woningbouwcorporaties en gewaarborgde geldleningen (o.a. gemeentegaranties). Het bedrag dat met dit risico gemoeid is neemt jaarlijks af. De vrijgekomen bedragen blijven binnen deze voorziening behouden in verband met mogelijke risico's vanuit het WEW (nationale hypotheekgarantie).	1.407		De voorziening is benodigd ter afdekking van de risicopositie ten aanzien van de woningbouwcorporaties en gewaarborgde geldleningen. De leningen lopen volgens aflossingsschema af. De vrijgekomen bedragen blijven binnen deze voorziening behouden in verband met mogelijke risico's vanuit het WEW (nationale hypotheekgarantie). De voorziening dient voor gevolgen gemeentelijke achtervangpositie voor het Waarborgfonds Eigen Woningbezit (WEW) en staat ter dekking van niet-gematchte leningen woningbouw. Uit een extern onderzoek (BCS) komt naar voren dat gezien de risico's de voorziening op het bestaande niveau gehandhaafd zou moeten worden. Gezien de economische situatie is er druk op de WEW. Vanaf 1-1-2010 staat het Rijk garant als achtervang voor de WEW. Er komen dus geen nieuwe garanties bij. Hierdoor kan de voorziening in de loop der tijd afgebouwd worden.
ROEZ	Grote Steden Beleid III	In het kader van de uitvoering van GSB III worden rijksbijdragen beschikbaar gesteld voor de pijler Economie. Hiervoor is een meerjarig EBP-programma opgesteld. De nog niet bestede middelen van het Rijk worden toegevoegd aan de voorziening voor de uitvoering van het resterende programma.	1.000		De huidige stand van de voorziening betreft nog niet bestede Rijksmiddelen voor de pijler economie.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 8b

RESERVES (vervolg tabel)					
Dienst	Reserve	Doel	Saldo ultimo 2011	Maximum niveau	Toelichting
ROEZ	Nazorg slibdepot	Over een aantal jaren zal het huidige slibdepot sluiten. De provincie heeft de wettelijke taak eeuwigdurende nazorg in het kader van de wet Milieubeheer uit te voeren. Voor uitvoering van deze taak zijn wij bij overdracht van het slibdepot een afkoopsom verschuldigd.	817		De provincie heeft aangekondigd het slibdepot te willen sluiten. Uiterlijk in 2012 zal de definitieve hoogte van de afkoopsom bepaald kunnen worden. De indicatieve berekening van de afkoopsom van enkele jaren geleden is eerder geactualiseerd. Op basis daarvan verwachten wij dat de voorziening toereikend is.
ROEZ	Riolering (vervangingsinvesteringen)	Spaarbedragen voor toekomstige investeringen mogen in het riooltarief worden opgenomen als de eerste aanleg van uitbreidingsinvesteringen in de grondexploitatie is gedekt.	5.717		Het GI(W)RP 2009-2013 ligt als grondslag onder deze voorziening.
ROEZ	Riolering (groot onderhoud)	De voorziening is bedoeld als dekking van het onderhoud op de langere termijn zoals herijking overstortmuren, inmeting rioolstelsel, uitbaggeren, etcetera.	98		Het GI(W)RP 2009-2013 ligt als grondslag onder deze voorziening.
ROEZ	Achterstallig onderhoud A7 / Gideonbrug	De voorziening is ingesteld voor de dekking van het achterstallig onderhoud aan de A7 en de Gideonbrug.	3.622		Bij de afkoop van een deel van de A7/Gideonbrug is het onderhoud van provincie overgegaan naar gemeente. Voor het achterstallig onderhoud is van de provincie een vergoeding ontvangen.
ROEZ	Achterstallig onderhoud parkeerbedrijf	De voorziening is bedoeld als dekking van het achterstallig onderhoud parkeerbedrijf.	281		Dit betreft achterstallig onderhoud van het parkeerbedrijf.
ROEZ	CAO-loonsverhoging 2009	De voorziening is in 2009 ingesteld, bedoeld als dekking voor extra loonkosten als gevolg van mogelijke loonsverhoging in de nieuwe CAO.		-	
ROEZ	Forumgarage	Afdekking risico parkeergarage Forum. Besluitvorming in raadsvoorstel van 23 juli 2010. Ontwikkeling Oostzijde Grote Markt.	1.400		Conform de besluitvorming wordt er jaarlijks 700 duizend euro gedoteerd in de voorziening tot en met 2016.
ROEZ	Meerstad	De voorziening is bedoeld als risicovoorziening voor de garantie op het project Meerstad.	35.000		Op basis van de huidige inzichten bedraagt het ingeschat risico op het project Meerstad 35 tot 50 miljoen euro. De huidige stand van de voorziening is gelijk aan het minimaal bepaalde risico op het project Meerstad.
SOZAWE	Spaarverlof	Dekking vervangend personeel bij opname spaarverlof	41	41	Conform prognose van de verplichtingen

390

Bijlage 8b: Toelichting reserves en voorzieningen

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

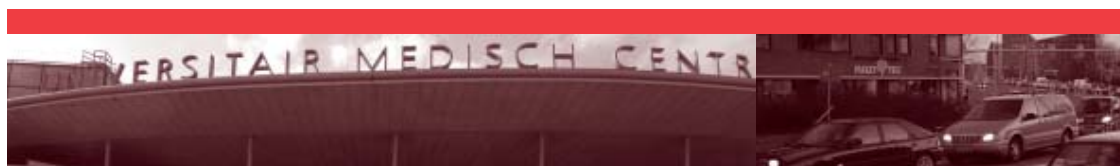

Bijlage 9

OVERZICHT OPGENOMEN (EN OP TE NEMEN) LANGLOPENDE GELDLENINGEN 2012

	Boekwaarde per 01-01-2012	Opgenomen 2012	Afflossing 2012	Boekwaarde per 31-12-2012 (=1+2-3)	Rente 2012	Rente en afflossing (= 3 + 5)	Dienst
Onschrijving bedragen x 1.000 euro)	1	2	3	4	5	6	7
A. GELDENINGEN							
Binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars							
AEGON Asset Management	3.180	0	46	3.114	132	178	Concern Treasury
ING / Nationale Nederlanden	2.494	0	1.214	1.280	102	1.316	Concern Treasury
Overig	0	0	0	0	0	0	Concern Treasury
Totaal binnenlandse pensioenfondsen en verzekeraars	5.654	0	1.260	4.394	234	1.494	
Binnenlandse banken en ov. financiële instellingen							
ABN AMRO Bank NV	72.532	0	4.293	68.239	4.237	8.530	Concern Treasury
Algemene Spaarbank Nederland NV (ASN)	16.000	0	1.500	14.500	508	2.008	Concern Treasury
Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)	211.085	0	37.458	173.627	8.908	46.366	Concern Treasury
Rabobank	416	0	202	213	17	219	Concern Treasury
ING Bank	1.105	0	16	1.089	45	61	Concern Treasury
Nationaal Groenifonds	0	0	0	0	0	0	Concern Treasury
Nederlandse Waterschaps Bank	322.014	0	16.676	305.338	12.311	28.887	Concern Treasury
St. Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten	570	0	105	464	8	114	Concern Treasury
Nog op te nemen leningen in 2012	0	113.470	0	113.470	5.049	5.049	Concern Treasury
Nog op te nemen leningen in 2011	15.000	0	0	15.000	615	615	Concern Treasury
Totaal binnenlandse banken en ov. financiële instellingen	638.722	113.470	60.251	691.941	31.699	91.949	
Overige binnenlandse sectoren							
ARCS	1.000	0	0	1.000	45	45	Concern Treasury
Overig	1	0	0	1	0	0	Concern Treasury
Totaal overige binnenlandse sectoren	1.001	0	0	1.001	45	45	

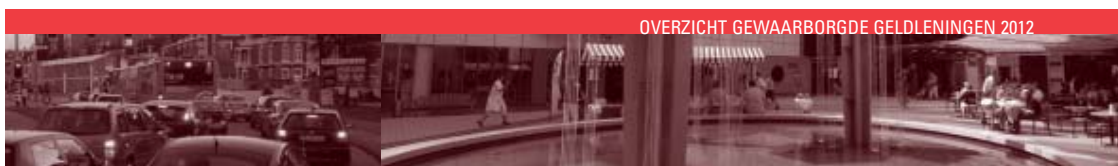
Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 9

	1	2	3	4	5	6	7
	Boekwaarde per 01-01-2012	Opgenomen 2012	Aflossing 2012	Boekwaarde per 31-12-2012 (=1+2-3)	Rente 2011	Rente en aflossing (= 3 + 5)	Dienst
Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)							
Buitenlandse instellingen							
Berlin-Hannoversche Hypothekenbank AG	0	0	0	0	0	0	Concern Treasury
Wuerttembergische Hypothekenbank AG	0	0	0	0	0	0	Concern Treasury
Totaal buitenlandse instellingen	0	0	0	0	0	0	
Totaal geldleningen 2012	645.376	113.470	61.510	697.336	31.978	93.489	
B. WAARBORGSOMMEN							
MD (benzinepases)	22	0	0	22	0	0	MD
ROEZ	960	100	50	1.010	0	50	ROEZ
Totaal waarborgsommen	982	100	50	1.032	0	50	
TOTAAL GENERAAL	646.358	113.570	61.560	698.368	31.978	93.539	

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

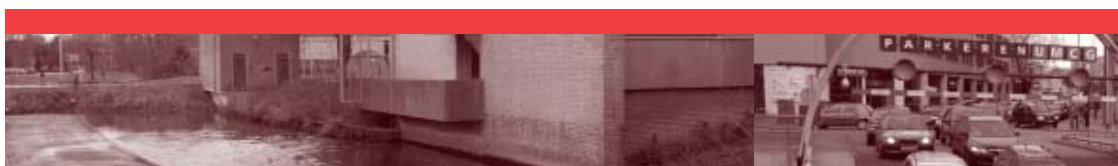
OVERZICHT GEWAARBORGDE GELDENINGEN 2012

Bijlage 10

OVERZICHT GEWAARBORGDE GELDENINGEN 2012

Dienst	Omschrijving (bedragen x 1.000 euro)	Oorspronkelijk bedrag van de geldlening	Restant 01-01-2012	Nieuwe gewaarborgde geldleningen	Totaalbedrag van de gevone gewone en buitengewone aflossing	Restant 31-12-2012
OCSW	St. Huize de Wijert	1044	143	0	63	80
OCSW	St. Chr. Verpleeghuis Coendershof	2042	9	0	9	0
OCSW	St. Chr. Verpleeghuis Coendershof	1134	87	0	87	0
RO/EZ	Garantie aankoop eigen woning	0	80879	0	2807	78072
RO/EZ	Woningaanpassing gehandicapten	0	28	0	12	16
RO/EZ	Garantie woningverbetering NRF	0	666	0	190	476
RO/EZ	Geldleningen GEM CV	0	231000	0	0	231000
Totaal		4.220	312.912	0	3.168	309.644

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 11

SUBSIDIES EN INKOMENSOVERDRACHTEN

Subsidies				
	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012	Dienst
Stichting GAVA	22	23	23	DIA
Sociaal Fonds	22	22	22	DIA
Totaal DIA	44	45	45	DIA
Heroineverstrekking	942	949	966	HVD
Fonds openbare geestelijke gezondheidszorg	0	48	49	HVD
Totaal HVD	942	997	1.015	HVD
Vogelopvang	8	11	10	MD
Dierenambulance	16	16	0	MD
Oud papier (miv 2008 verrekend Virol met inzamelaars)	0	101	0	MD
Subsidie i.h.k.v. Groene daken	6	0	0	MD
Miliefederatie Groningen (excl. Projecten)	15	0	0	MD
Milieudefensie	4	0	0	MD
KVVV (sponsorloop)	2	0	0	MD
Noorderbreedte	2	0	0	MD
Lentekriebels	27	0	0	MD
Stichting Nacht van de Foor Groningen	1	0	0	MD
Miliefederatie Groningen (projecten)	34	0	0	MD
Stichting KEI	9	0	0	MD
De Keerkring	1	0	0	MD
Noorderzon	15	0	0	MD
Subsidies in het kader van lentekriebels	0	9	38	MD
Natuur- en duurzaamheidscentrum	32	0	0	MD
Provincie Groningen (energie convenant Groningen)	60	0	0	MD
Stichting Hanzehogeschool	3	0	0	MD
Urgenda regiotour (duurzaamheid)	10	0	0	MD
RTV energiescans MKB	2	0	0	MD
Polyanics energiescans MKB	1	0	0	MD
Mamamini energiescans MKB	8	0	0	MD
Hanzehogeschool	3	0	0	MD
Transition Town Groningen	2	0	0	MD
Stichting de Poort	1	0	0	MD
Dare two change	4	0	0	MD
Economische en Bedrijfskundige Faculteitsvereniging	2	0	0	MD
Simavi	1	0	0	MD
Subsidie duurzaamheidscentrum	0	61	62	MD
Totaal MD	269	198	110	MD
Integraal jeugdbeleid	4.424	11.228	11.032	OCSW
Sociale samenhang en participatie	23.605	12.637	12.393	OCSW
Preventie en zorg	3.394	17.200	16.080	OCSW
Integratie en emancipatie	2.008	1.899	1.280	OCSW
Sportieve infrastructuur	82	1.192	1.146	OCSW
Deelname aan sport	1.862	1.241	1.214	OCSW
Overig (sport en bewegen)	0	2	2	OCSW
Culturele infrastructuur	17.645	19.636	18.968	OCSW
Deelname aan cultuur	6.946	949	924	OCSW
Overig (cultuur)	7.401	545	607	OCSW
Groningen kennisstad	146	162	162	OCSW
Totaal OCSW	67.513	66.691	63.808	OCSW

Bijlage 11: Subsidies en Inkomensoverdrachten

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 11

Subsidies (vervolg tabel)				
	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012	Dienst
APVV	25	25	25	ROEZ
Besluit woninggebonden subsidies	124	1.700	80	ROEZ
Bijdrage regiofonds	2.121	2.121	2.121	ROEZ
Energy Valley	81	85	0	ROEZ
Expl. Eelde	117	117	117	ROEZ
Gehandicaptenregeling AGGA	125	120	120	ROEZ
Groninger Airport Eelde	147	147	147	ROEZ
Groninger Congresbureau	40	40	40	ROEZ
Informatiepunt DUBO (Stimuleringsimpulsen VHV)	15	15	15	ROEZ
Monumenten en monumentale waarden	401	450	400	ROEZ
Opplusregeling / ouderenvoorziening	122	225	0	ROEZ
Platform GRAS	91	91	71	ROEZ
Steunpunt Huren en blad Spijkerhard	0	15	15	ROEZ
Voorwaarts Voorwaarts	4	5	5	ROEZ
Woningbouwaccelerator	0	50	0	ROEZ
Stimulering energiebesparing in de best. Woningvoorraad	260	450	300	ROEZ
GCC	0	65	65	ROEZ
MG Binnenstadscampagne	0	75	75	ROEZ
Goed Idee	186	100	0	ROEZ
Taptoe Groningen	3	0	0	ROEZ
Wegafarm doorstart subsidie	30	30	30	ROEZ
Wegafarm beheerssubsidie	11	11	11	ROEZ
Monumentale bomen	3	10	3	ROEZ
Totaal ROEZ	3.906	5.947	3.640	ROEZ
TOTAAL SUBSIDIES	72.674	73.878	68.618	

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 11

Overige inkomensoverdrachten (vervolg tabel op volgende pagina)				
	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012	Dienst
Vergoeding raadsfracties	76	82	82	BSD
Fractieondersteuning	179	200	211	BSD
Gem. regelingen BANN, RCG, Cevan	318	154	148	BSD
Provincie Groningen (SNN-bijdrage)	121	110	110	BSD
Stichting Draadloos	-40	0	0	BSD
RUG	92	0	0	BSD
Hanzehogeschool	25	0	0	BSD
Groningen Life	20	0	0	BSD
UMCG	5	0	0	BSD
Totaal BSD	796	546	551	BSD
Groninger Archieven	1.987	2.004	2.049	DIA
Rijksleges overige regelingen	1.191	1.188	1.206	DIA
Totaal DIA	3.178	3.192	3.255	DIA
Schades aan derden	25	25	25	MD
Boezerooij	1	0	0	MD
Provincie Groningen (inzake RUD fase 1 en 2)	2	0	0	MD
Totaal MD	28	25	25	MD
Opvang zwerfdieren	114	122	123	HVD
Bijdragen aan H&OG-regeling	6.309	6.187	6.318	HVD
Wmo	23.601	24.250	25.390	HVD
Totaal HVD	30.024	30.559	31.831	HVD
Integraal jeugdbeleid	4.340	2.646	2.633	OCSW
Sociale samenhang en participatie	76	25	0	OCSW
Preventie en zorg	0	1.075	1.026	OCSW
Integratie en emancipatie	0	0	57	OCSW
Sportieve infrastructuur	199	622	632	OCSW
Deelname aan sport	71	74	81	OCSW
Overig (sport en bewegen)	1.627	0	0	OCSW
Culturele infrastructuur	58	0	0	OCSW
Deelname aan cultuur	231	0	0	OCSW
Overig (cultuur)	2	0	0	OCSW
Totaal OCSW	6.604	4.442	4.429	OCSW
AIESEC	1	0	0	ROEZ
Bedrijven contacten / promotiedagen	0	0	45	ROEZ
Besluit woninggebonden subsidies	1.035	0	70	ROEZ
Bijdrage archeologiebudget	108	40	80	ROEZ
Bijdragen uit Stadsdeelbudgetten	0	350	0	ROEZ
Centrummanagement	100	0	0	ROEZ
Contributie Regio Centraal Groningen	27	0	27	ROEZ
EemsDollard Regio	0	15	0	ROEZ
Er gaat niets boven Groningen	5	0	0	ROEZ
Je treft 't in Groningen	75	75	75	ROEZ
Noorderslag	0	20	20	ROEZ
Ondermemersprijs	20	20	20	ROEZ
Startersdag	0	5	5	ROEZ
Stimuleringsimpulsen VHV	9	8	8	ROEZ
Vergunning iepenbeheer Stichting Iepenwacht	45	45	45	ROEZ
Wintercity	0	10	15	ROEZ

396

Bijlage 11: Subsidies en Inkomensoverdrachten

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 11

Overige inkomensoverdrachten (vervolg tabel)				
	Rekening 2010	Begroting 2011	Begroting 2012	Dienst
Winterwelvaart	0	10	0	ROEZ
Dierenweide Eelderbaan	11	11	11	ROEZ
Kinderboerderij Beijum	0	11	11	ROEZ
Kinderboerderij Beestenborg	28	13	13	ROEZ
Kinderboerderij Minerva	4	3	3	ROEZ
Nieuw Lokaal Akkoord	941	0	400	ROEZ
Stichting Marketing Groningen	1.037	790	1.067	ROEZ
EBF congres	1	0	0	ROEZ
Kennis instituut	6	0	0	ROEZ
Hoofdstad vd Smaak	48	0	0	ROEZ
Flexiheat	18	0	0	ROEZ
Biogas centrale	137	0	0	ROEZ
Biobrug	40	0	0	ROEZ
Groengas	9	0	0	ROEZ
Center of Excell	13	0	0	ROEZ
BedrijfsLocaties	28	0	0	ROEZ
Stimuleren starters	20	0	0	ROEZ
EuroSonic	50	0	0	ROEZ
Totaal ROEZ	3.816	1.426	1.915	ROEZ
WWB Inkomensdeel	117.302	117.912	131.277	SOZAWE
Participatiebudget (oud WWB-Werkdeel)	16.621	18.308	5.668	SOZAWE
Bijzondere Bijstand	6.273	5.794	5.614	SOZAWE
BBZ	2.369	6.740	2.400	SOZAWE
WIK	1.990	2.234	0	SOZAWE
IOAW	1.697	1.670	1.945	SOZAWE
WKO	1.326	1.032	1.332	SOZAWE
IOAZ	286	306	292	SOZAWE
VTV	5	0	0	SOZAWE
ROA	37	0	0	SOZAWE
Inburgering	197	100	25	SOZAWE
Actieplan jeugdwerkloosheid	1.591	2.611	0	SOZAWE
Bob	574	0	0	SOZAWE
GKB	134	731	0	SOZAWE
WSNP	20	0	0	SOZAWE
Totaal SOZAWE	150.422	157.438	148.553	SOZAWE
TOTAAL OVERIGE INKOMENSVERDRACHTEN	194.868	197.628	190.559	
Totaal	267.542	271.506	259.177	

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

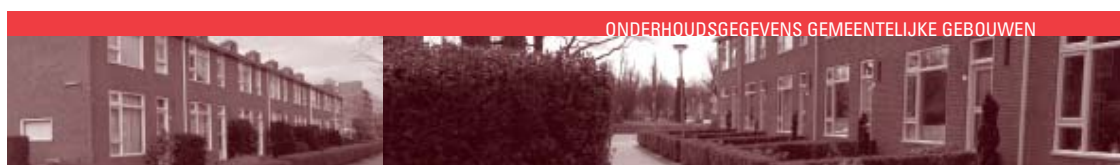
Bijlage 12

ONDERHOUDSGEGEVENS GEMEENTELIJKE GEBOUWEN

DIENST		Boekwaarde 01-01-2012	Meerjarenplan	Voorziening 01-01-2012	Onderhoudsbedrag Begroting 2012
BSD	Oude Stadhuis	0	aanwezig	85	100
	Goudkantoor	0	aanwezig	0	5
	Totaal boekwaarde	0		85	105
	Verzekerde waarde:	29.512			
DIA	Prefectenhof				
	■ gebouw	10.271	ja	0	0
	■ installaties	82		0	0
	Trompsingel				
	■ gebouw	2.770	ja	0	0
	■ installaties	809		0	0
	■ inventaris	152		0	0
	Prefectenhof en Trompsingel			1.257	427
	Gebouw WijkserviceCentrum Lewenborg	57		0	0
Totaal boekwaarde	14.591		1.257	427	
Verzekerde waarde:	23.369				
iederz	Peizerweg	3.969	ja	0	350
	Helena Swarthlaan	0		0	3
	Iepenlaan	0		0	9
	Concourslaan	0		0	1
	Corpus den Hoorn	0		0	1
	Totaal boekwaarde	3.969		0	364
	Verzekerde waarde:	29.000			
HVD	Gebouw Sontweg 10	2.831	Aanwezig	180	148
	Gebouw Hanzeplein 120	5.413	Aanwezig	527	162
	Gebouw Diamantlaan	1.039	Aanwezig	0	38
	Totaal boekwaarde	9.283		707	348
	Verzekerde waarde:	35.310			
MD	Duinkerkenstraat	4.122	Ja	-	333
	Wijkpost Vinkhuizen	1.024	Ja	-	41
	Afvalbrengrstation	756		-	-
	Totaal boekwaarde	5.902		-	374
	Verzekerde waarde:	31.022			

vervolg tabel op volgende pagina

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 12

vervolg tabel

DIENST	Boekwaarde 01-01-2012	Meerjarenplan	Voorziening 01-01-2012	Onderhoudsbedrag Begroting 2012
OCSW				
Oosterpoort/Stadschouwburg	5.907		-	269
Vensterscholen	7.370	ja	328	196
Muziekschool	-	ja	150	38
Voormalige schoolgebouwen	800		-	140
MIOF Sport en Recreatie	39.918	10 jaar	n.v.t.	4.338
Welzijnsaccommodaties	4.953		-	250
Schoolgebouwen economisch eigendom	80.577		-	-
Gebouwen NDE	407	ja	n.v.t.	36
Overige activa	1.217		-	-
Totaal boekwaarde	141.149		478	5.231
Verzekerde waarde:	675.900			
ROJEZ				
Huisvesting personeel begraafplaatsen	1.551	ja	-	-
Huisvesting Gothenburgweg	3.725	ja	-	-
Huisvesting Zuiderdiep	8.876	ja	-	-
Wijkposten (inclusief Havenkantoor)	712	ja	-	-
Totaal tlv voorziening grootonderhoud	14.864	ja	105	200
Regulier onderhoud huisvesting	-		-	-
Groninger Museum	-	ja	299	153
Totaal boekwaarde	29.728		404	353
Verzekerde waarde:	86.500			
SOZAWE				
Totaal boekwaarde	0			
Verzekerde waarde:	0			
Totaal Gemeente				
Boekwaarde 01-01-2011	204.622			
Verzekerde waarde	910.613			

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

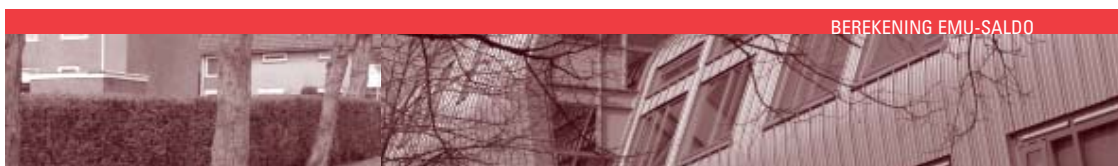

Bijlage 13

INCIDENTELE BATEN EN LASTEN 2012 > 250 DUIZEND EURO

Omschrijving	x 1.000 euro	Dienst
A. Incidentele lasten		
Organisatie-ontwikkeling	1.000	BSD
Inzet reserve pieken en dalen onderhoud Sport op Orde	831	OCSW
Inzet reserve Combinatiefunctie	302	OCSW
Incidenteel nieuw beleid Cultuurnota 2009-2012	500	OCSW
Inzet reserve nieuw beleid	125	OCSW
Inzet reserve collectiebeheersplan Kunst CBK	42	OCSW
Incidenteel nieuw beleid meldpunten overlast	140	OCSW
Incidenteel nieuw beleid Antillianenproject	387	OCSW
ISV III	6.807	ROEZ
Nationale gebiedsontwikkeling	3.200	ROEZ
Aanvulling reserve Grondzaken	3.000	ROEZ
Regiotram	1.578	ROEZ
Duurzame ontwikkeling/ambitie energieneutraal 2025	1.500	ROEZ
G-kracht	1.000	ROEZ
Onderhoudsbudget incidentele aanvulling	544	ROEZ
Vervolg O-db norm kamerverhuurpanden	400	ROEZ
Binnenstadsmanagement	300	ROEZ
Cofinancieringsfonds kennisprojecten	250	ROEZ
Extra middelen kinderopvang	300	SZW
Extra middelen armoedebestrijding	1.750	SZW
Compensatie frictiekosten reorganisatie	1.400	SZW
Compensatie efficiencykorting ketensamenwerking	395	SZW
Totaal incidentele lasten	22.951	
B. Incidentele baten		
Korting normering lokaal inkomensbeleid	1.221	SZW
Korting selectieve schuldhelpverlening	499	SZW
Totaal incidentele baten	1.720	
Totaal generaal, per saldo lasten	21.231	

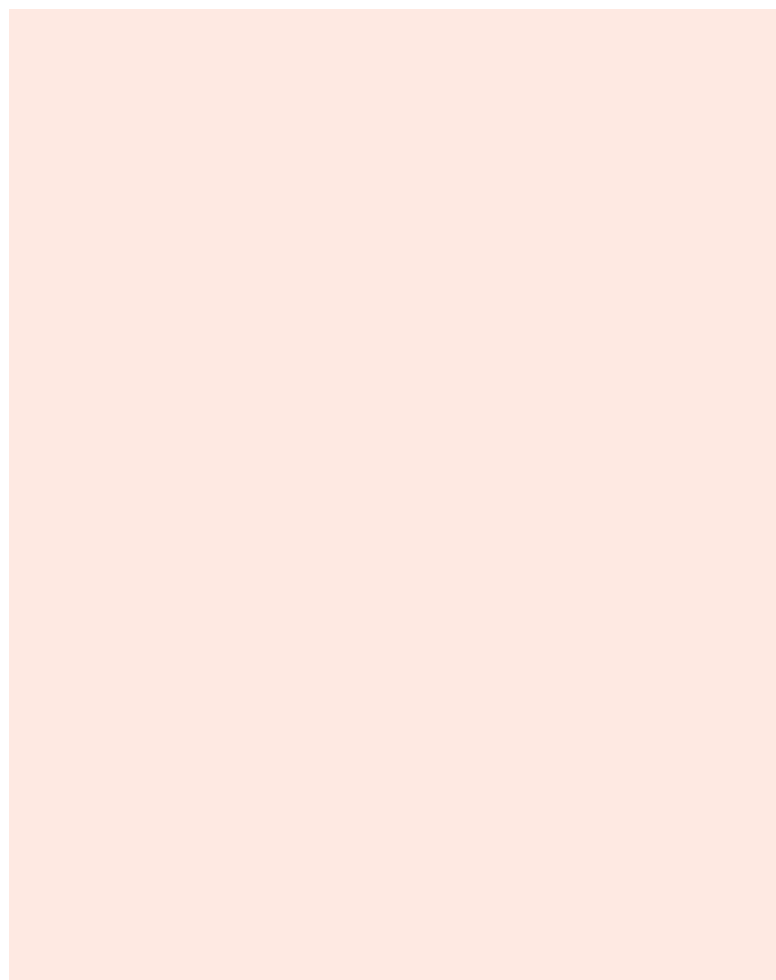
Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 14

BEREKENING EMU-SALDO

Deze tabel volgt nog.

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Bijlage 15

FINANCIËLE BEGRIPPEN EN AFKORTINGEN BIJ DE BEGROTING

A	
ABCG	Advies- en begeleidingscentrum Centraal Groningen
ABW	Algemene Bijstandswet
ACL	Activiteiten Centrum Lewenborg
ADV	Arbeidsduurverkorting
AER	Algemene Egalisatiereserve
AJM	Alleenstaande en jonge moeders
AMA	Alleenstaande Minderjarige Asielzoekers
AMT	Algemeen Management Team
AO/IC	Administratieve Organisatie/ Interne Controle
APPA	Algemene Pensioenswet Politieke Ambtenaren
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
ARCG	Afvalverwijdering Regio Centraal Groningen
ARG	Ambtenaren Reglement Groningen
ASHG	Advies - en Steunpunt Huiselijk geweld
ATB	Arbeidstijdenbesluit
ATW	Arbeidstijdenwet
AVA	Algemene Vergadering van Aandeelhouders
AvG	Akkoord van Groningen
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten

B	
B&V	Beheer en Verkeer
BANS	Bestuursakkoord nieuwe stijl
BBL	Beroepsbegeleidende leerweg
BBV	Besluit Begroting en Verantwoordings
BBZ	Besluit bijstandsverlening zelfstandigen
BCF	BTW Compensatie Fonds
BD	Bestuursdienst
BDU	Brede doel uitkering
BEVI	Besluit Externe Veiligheid Inrichtingen
BIRK	Budget Investeringen Ruimtelijke Kwaliteit
BLS	Besluit Locatiegebonden Subsidies
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOIA	Bedrijfskundig onderzoek I&A
BORG	Beheer Openbare Ruimte Groningen
BOS	Buurt, Onderwijs en Sport
Bpe	Prestaties voor bodemsanering
BSO	Buitenschoolseopvang
BTW	Belasting Toegevoegde Waarde
BVG	Basis Voorziening Gegevens
BWS	Besluit Woninggebonden Subsidies
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties

C	
C2C	Cradle-to-Cradle
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBK	Centrum Beeldende Kunst
CBS	Centraal Bureau Statistiek
CCC	Carbohydrate Competence Center

402

Bijlage 15: Financiële begrippen en afkortingen bij de begroting

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 15

CIO	Centrale ICT Organisatie
CIZ	Centrum Indicatiestelling Zorg
CJG	Centra voor Jeugd en Gezin
CMA	Centraal Meld- en Adviespunt
CMS	Content Management Systeem
COELO	Centrum voor onderzoek van de economie van de lagere overheden
CPB	Centraal Plan Bureau
CT	Concern Treasury
CTG	College tarieven gezondheidszorg
CVTM	Coördinatie van vrijwillige Thuiszorg en Mantelzorg
CWI	Centrum voor Werk en Inkomen
CWK	Cultuurhistorische Waarden Kaart

D	
DIA	Dienst Informatie en Administratie
DIV	Documentaire Informatie Voorziening
DSW	Dienst Sociale Werkvoorziening "Stadspark"

E	
EBP	Economisch Business Plan
ECB	Europese Centrale Bank
EEV	Enhanced Environmentally Friendly Vehicle
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EGG	Elektriciteitsbedrijf Gemeente Groningen
EKD	Elektronisch Kind Dossier
ELANN	Eerste Lijns Advies Noord Nederland
EMIS	Employee Management Information System
EPA-U	Energieprestatieadvies voor bestaande utiliteitsgebouwen
EPC	Energieprestatiecoëfficiënt
ESF	Europees Structuurfonds
EVC	Eerder verworven competenties

F	
F&V	Financiën en Veiligheid
FES	Fonds Economische Structuurversterking
FIDO	Financiering Decentrale Overheden
FIS	Financieel Informatie Systeem
FLO	Functioneel Leeftijdsonslag
FMIS	Facilitair Management Informatie Systeem
FPPM	Fonds voor Podium Programmering en Marketing
FPU	Flexibel Pensioen en Uittreden
Fte	Fulltime equivalent
FUWA	Funciewaardering

G	
G@W	Groningen @ Work
G-27	27 Grootste Gemeenten
GAE	Groningen Airport Eelde
GBA	Gemeentelijke Basisadministratie
GCC	Groningen City Club
GEMM	Grond Exploitatie Maatschappij Meerstad
GF	Gemeente Fonds
GGD	Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 15

GGZ	Geestelijke Gezondheidszorg
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GKB	Groninger Krediet Bank
GPR	Gemeentelijke Praktijk Richtlijn
GSB	Grote Steden Beleid
GWK	Groninger Woonkwaliteit
GWW	Grond-, Weg- en Waterbouw
.....	
H	
H&OG	Hulpverlening en Openbare Gezondheidszorg (gemeenschappelijke regeling)
HRM	Human Research Development
HVD	Hulpverleningsdienst
.....	
I	
I&A	Informatie en Automatisering
IBG	Informatie Beheer Groep
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
ID-baan	Instroom en Doorstroom
IFAT	International Fair Trade Association
IFLO	Inspectie Financiën Lokale en provinciale Overheden
INV	Instituut voor Natuurbeschermingseducatie
IOAW	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte Werkloze werkne-
mer	
IOAZ	Wet Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen
Zelfstandige	
IRC	Interne Rekening Courant
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
IZA	Interim-regeling Ziektekosten voor Ambtenaren
.....	
J	
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
JOAP	Jongeren Activiteitenplek
.....	
K	
KVK	Kamer van Koophandel
.....	
L	
LAAC	Lokale Advies en Arbitrage Commissie
LCW	Logistiek Centrum Westpoort
LEA	Lokaal Educatieve Agenda
LPH	Licht Pedagogische Hulpverlening
.....	
M	
MADD	Make a difference day
MBO	Middelbaar Beroeps Onderwijs
MD	Milieudienst
MIOP	Meerjaren Investerings- en Onderhoudsplan
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
MJD	Maatschappelijke Juridische Dienstverlening
MJP	Meerjarenplan
MKB	Midden- en kleinbedrijf

404

Bijlage 15: Financiële begrippen en afkortingen bij de begroting

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 15

MOA	Medische Opvang Asielzoekers
MOP	Meerjarenontwikkelingsprogramma
MPG	Ketenzorg Multi Probleem Gezinnen
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

N	
NAP	Normaal Amsterdams Peil
NB	Nieuw Beleid
NDE	Natuur en Duurzaamheids Educatie
NIVRA	Koninklijk Nederlands Instituut van Register Accountants
NLA	Nieuw Lokaal Akkoord
NNBT	Noord Nederlands Bureau voor Toerisme
NOA	Noordelijke Ontwikkelings-As
NPF	Noordelijk Platform Fraudebestrijding
NT2	Nederlands als Tweede Taal
NUG(GERS)	Niet Uitkeringsgerechtigden
NWW-ers	Niet-werkende werkzoekenden

O	
O&W	Onderwijs en Welzijn
OBS	Openbare Basisschool
OCSW	Dienst Onderwijs Cultuur Sport en Welzijn
ODF	Open Document Formaat
OG	Opgenomen (geld)leningen
OGGz	Openbare Geestelijke Gezondheidszorg
OOG	Omroep Organisatie Groningen
ORO	Ontwikkel- en realisatie overeenkomst Euroborg
ORT	Onregelmatigheidstoelag
OV	Openbaar Vervoer
QWWZ	Onderwijs aan Woonwagen- en Zigeunergezinnen
OZB	Onroerende Zaakbelasting

P	
P&O	Personeel en Organisatie
P&R	Parkeren en Reizen
PGA	Publieke Gezondheidszorg Asielzoekers
PGB	Persoonsgebonden budget
PHP	Persoonlijk Herstel Plannen
PIJOFACH	Personeel, ICT, Juridische zaken, Organisatie, Financiën, Administratie, Communicatie en Huisvesting.
PM	Pro Memorie
POP	Provinciaal Omgevingsplan
PPS	Publiek Private Samenwerking

R	
R&D	Research and Development
R&W	Ruimte en Wonen
RAAK	Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling
RAK	Reserve Aanvaardbare Kosten
RC	Rekening Courant
RCG	Regio Centraal Groningen
REP	Regionaal Educatief Plan
RGSHG	Regeling Geldelijke Steun Huisvesting Gehandicapten

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 15

RGSVH	Regeling Geldelijke Steun Voorzieningen aan Huurwoning
RMC	Regionaal Meld en Coördinatiefunctie
RNVGS	Circulaire Risiconormering Vervoer Gevaarlijke Stoffen
RO/EZ	Dienst Ruimtelijke Ordening en Economische Zaken
ROA	Regeling Opvang Asielzoekers
ROC	Regionaal Opleidingscentrum
ROP	Rente Omslagpercentage
RSP	Regiospecifiek pakket
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
RUG	Rijks Universiteit Groningen

S

SENSE	Centrum voor seksuele gezondheid
SES	Stedelijke Ecologische Structuur
SHV	Schoon, Heel en Veilig
SIG	Stichting Industrie- en Handelgebouwen Groningen
SKSG	Stichting Kinderopvang Stad Groningen
SLOK	Stimulering Lokale Klimaatinitiatieven
SMT	Sociaal Medische Teams
SNN	Samenwerkingsverband Noord Nederland
SO	Speciaal Onderwijs
SOA	Seksueel Overdraagbare Aandoening
SOOG	Stedelijk Overleg Ouderenbonden Groningen
SOZAWE	Dienst Sociale Zaken en Werk
STAG	Stichting Ambulancevervoer Groningen
STIP	Steun- en Informatiepunt
STOV	Stadsgewestelijk Openbaar Vervoer
SvN	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse Gemeenten

T

TAG	Teerhoudend asfalt granulaat
TMO	Tussen de Middag Opvang
TMO	Taskforce Management Overstromingen
TROM	Toeristische Recreatieve Ontwikkelings Monitor

U

UG	Uitgezette (geld)leningen
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
UWV	Uitvoering Werknemers Verzekeringen

V

V&W	Verkeer en Waterstaat
VAVO	Voortgezet Algemeen Volwassenenonderwijs
VGR	Voortgangsrapportage
VHV	Volkshuisvesting
VIA	Verwijs Index Antillianen
VMBO	Vorbereidend Middelbaar- en Beroepsonderwijs
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VNN	Verslavingszorg Noord Nederland
VROM	Verkeer Ruimtelijke Ordening en Milieu
VTA	Vorming Training en Advies vrijwilligers
VTEC	Vrijwilligers in eigen taal en cultuur
VVE	Vereniging van Eigenaren

406

Bijlage 15: Financiële begrippen en afkortingen bij de begroting

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

Vervolg Bijlage 15

VVE-programma	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VTV	Voorlopige Vergunning Tot Verblijf
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport

W	
W&I	Werk en Inkomen
W&OC	Werk en Onderzoekscentrum
WABO	Wet Algemene Bepalingen Omgevingsrecht
Wajong	Wet Arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten
WAO	Wet Arbeidsongeschiktheid
WAS	Waarschuwings- en Alarmeringssysteem
WEW	Waarborgfonds Eigen Woning
WGA	Werkhervatting Gedeeltelijk Arbeidsongeschikten
WIA	Wet Werk en inkomen naar arbeidsvermogen
WING	Stichting Welzijn in Groningen
Wko	Wet Kinderopvang
Wm	Wet milieubeheer
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WMDO	Werkmaatschappij Openbaar Onderwijs
WOZ	Waardering Onroerende Zaken
WPG	Werkproject Groningen
WSF	Wet Studiefinanciering
WSNP	Wet Schuldsanering Natuurlijke Personen
WSW	Wet Sociale Werkvoorziening
WUW	Wet Uitkeringen Wegen
WVG	Wet Voorzieningen Gehandicapten
WW	Werkloosheids Wet
WWB	Wet Werk en Bijstand
WWI	Wonen, Wijken en Integratie
WWIK	Wet Werk en Inkomen Kunstenaars

Z	
ZA i.o.	Zorgautoriteit in oprichting
ZAR	Meldpunt Zorgafstemming risicjongeren
ZAT	Zorgadviesteams
ZZL	Zuiderzeelijn
ZZP	Zelfstandige Zonder Personeel

Bijlage - Ontwerpbegroting 2012 1

COLOFON

Gemeente Groningen
Bestuursdienst
Waagstraat 1
Postbus 20001
9700 PB Groningen
Telefoonnummer: 050-3677674
Website gemeente Groningen: www.groningen.nl
E-mail: bestuursdienst@bsd.groningen.nl

Redactionele adviezen:	Frenay Communicatie, Groningen
Grafische vormgeving:	Sandro Kortekaas, Groningen
Lay-out: en grafieken:	Studio van Stralen, Groningen
Foto's:	Dienst RO/EZ, Ger Roosjen, Groningen Sandro Kortekaas, Groningen Jeroen van Kooten, Groningen Henk Tammens, Groningen Diverse niet bij naam genoemde fotografen
Drukwerk:	Zodiak Grafisch Bedrijf B.V.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Najaarsnota bij de begroting 2012 van de gemeente Groningen

Gemeente Groningen
Bestuursdienst
Waagstraat 1
Postbus 20001
9700 PB Groningen
Website gemeente Groningen: www.groningen.nl
E-mail: bestuursdienst@bsd.groningen.nl

7 Oktober 2011

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Inhoudsopgave

<u>INLEIDING</u>	<u>4</u>
<u>1. MEERJARENBEELD EN DEKKING</u>	<u>11</u>
1.1 MEERJARENPECTIEF	11
<u>2. PROGRAMMAPLAN</u>	<u>16</u>
PROGRAMMA 1: WERK EN INKOMEN	18
PROGRAMMA 2: ECONOMIE EN WERKGELEGENHEID	22
PROGRAMMA 3: JEUGD EN ONDERWIJS	24
PROGRAMMA 4: WELZIJN GEZONDHEID EN ZORG	27
PROGRAMMA 5: SPORT EN BEWEGEN	30
PROGRAMMA 6: CULTUUR	31
PROGRAMMA 7: VERKEER	33
PROGRAMMA 8: WONEN	35
PROGRAMMA 9: ONDERHOUD EN BEHEER OPENBARE RUIMTE	37
PROGRAMMA 10: VEILIGHEID	39
PROGRAMMA 11: STADHUIS EN STADJER	40
PROGRAMMA 12: BEDRIJFSVOERING	42
PROGRAMMA 13: OVERIG	44
<u>3. WEERSTANDSVERMOGEN</u>	<u>45</u>
PARAGRAAF 3 WEERSTANDSVERMOGEN	45
<u>4. BIJLAGEN</u>	<u>71</u>
BIJLAGE 1: UITGANGSPUNTEN VAN ONS COLLEGEPROGRAMMA.	73
BIJLAGE 2: BELEIDSMATIGE EN FINANCIËLE CONSEQUENTIES BIJ HET EVENTUEEL STOPZETTEN VAN GROTE PROJECTEN	74
BIJLAGE 3: INZET VEILIGHEIDGELDEN VOOR 2012	78
BIJLAGE 4: EXTRA BELEIDSMIDDELEN	79

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

INLEIDING

Hierbij ontvangt u de gemeentebegroting 2012, met onze beleidsmatige en financiële voorstellen voor de komende jaren. Bij het opstellen van deze begroting stonden we voor lastige afwegingen. De gevolgen van de economische recessie zijn fors, het rijk bezuinigt en de (economische) toekomst is onzeker. Juist in deze omstandigheden willen wij vasthouden aan de vijf centrale uitgangspunten van ons collegeprogramma:

- *Solidaire stad, waarin iedereen mee doet.* We willen dat iedereen mee blijft doen. De gevolgen van bezuinigingen mogen nooit eenzijdig bij bepaalde groepen terecht komen; solidariteit is ons uitgangspunt;
- *Aantrekkelijke stad.* We willen de aantrekkingskracht van de stad behouden en versterken. Hoe meer we te bieden hebben hoe beter de voorwaarden voor economische, sociale en culturele vitaliteit;
- *Betrokken stad.* We willen dat mensen zich betrokken voelen. Betrokken bij elkaar, bij de buurt, bij de stad;
- *Duurzame stad.* We willen dat Groningen zo duurzaam mogelijk wordt en doet. We geven duurzaamheid een prominente plek in al ons beleid;
- *Efficiënte stad.* We moeten efficiënter werken. Dat is extra belangrijk nu we het met minder geld moeten gaan doen.

Moelijke omstandigheden

De begroting 2012 is tot stand gekomen in moeilijke omstandigheden; waarvan we bovendien verwachten dat die nog wel een aantal jaren zullen aanhouden.

Gevolgen economische recessie

De economische recessie heeft grote gevolgen voor de gemeente. De twee belangrijkste zijn: 1) De stagnerende woningmarkt en grondverkopen, en het uitblijven van nieuwe ontwikkelingen, waardoor we onze investeringen (met name in grond) veel minder snel terugverdienen dan we dachten; 2) Het groeiend aantal stadjes dat een beroep moet doen op een bijstandsuitkering.

Kabinetsbeleid

Het kabinet bezuinigt fors. Wat ons als gemeente vooral raakt, zijn de bezuinigingen op het veiligheidsbeleid en de maatregelen rond een aantal specifieke regelingen en uitkeringen rond mensen aan de onderkant van de arbeidsmarkt (Wsw, Wajong, Wwb, Wij), die opgaan in één nieuwe Wet werken naar vermogen. De Wet werken naar vermogen leidt tot een overheveling van verantwoordelijkheden voor genoemde doelgroepen naar de gemeente. Ook worden de komende jaren diverse taken uit de AWBZ en de jeugdzorg overgeheveld naar de gemeente. Wij willen deze taken in samenhang bezien met de Wet werken naar vermogen. Die overhevelingen vinden wij in principe prima maar door de ermee gepaard gaande bezuinigingen wordt het echter wel heel moeilijk om onze nieuwe taken op een verantwoorde manier uit te voeren. We verwachten tekorten op deze beleidsterreinen en ook een toenemend beroep op de bijstand.

Extra onzekerheid

Extra complicerend is dat de omvang van gevolgen van de economische recessie en de rijksbezuinigingen voor een belangrijk deel ook nog eens erg onzeker is.

Ons antwoord

In tijden van verschraling en bezuiniging bestaat het risico dat de gevolgen ervan vooral de meest kwetsbaren in de samenleving raken. Dat willen we in Groningen heel nadrukkelijk niet. We maken daarom extra geld vrij om dat te voorkomen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Dat extra geld willen we onder andere inzetten om voorzieningen die door rijksbezuinigingen te veel zouden versralen op peil te houden. Ook zullen we een aantal eerder door onszelf voorgenomen bezuinigingen niet doorzetten.

Ten tweede vinden we het juist onder de huidige omstandigheden belangrijk om te blijven werken aan een sterke, aantrekkelijke en duurzame stad.

Ten derde maakt de huidige financiële onzekerheid het noodzakelijk onze reserves te vergroten.

Samengevat:

- Zorgen voor een sociale stad, met extra aandacht voor de meest kwetsbare stadgers
- Blijven werken aan een aantrekkelijke, sterke, en duurzame stad
- Financiële buffers versterken.

Verderop kunt u lezen waartoe deze keuzes hebben geleid. Daaraan voorafgaand schetsen we eerst het financieel perspectief, dat de kaders biedt waarbinnen we onze ambities gestalte moeten geven.

Financieel perspectief

Meerjarenbegroting

Onze begroting is een meerjarenbegroting. Dat betekent dat we investeringen en uitgaven steeds voor de komende jaren begroten. Met deze systematiek krijgen we eventuele toekomstige knelpunten op tijd in beeld. Ook kunnen we tijdig geld reserveren voor toekomstige uitgaven.

In de ontwerpbegroting 2012 hebben wij het Meerjarenbeeld 2012-2015 getoond. We hebben het meerjarenbeeld voor deze najaarsnota geactualiseerd op basis van aanvullende informatie over de ontwikkeling van de algemene uitkering (septembercirculaire 2011) en ontwikkelingen bij diensten.

Actueel meerjarenbeeld

Ten opzichte van de ontwerpbegroting is het meerjarenbeeld verslechterd. In de periode tot en met 2014 is er 15,4 miljoen euro minder ruimte in het meerjarenbeeld. Vanaf 2015 is sprake van een structurele verslechtering van 9,3 miljoen euro.

In totaal hebben we in het financieel meerjarenbeeld over de periode 2012-2014 incidentele ruimte van 45,2 miljoen euro. Vanaf 2015 vertoont het meerjarenbeeld een positief saldo van 16,8 miljoen euro. Deze ruimte ontstaat door het bezuinigingspakket van 42,5 miljoen euro, dat in het meerjarenbeeld is verwerkt. Dit pakket is in 2010 door uw raad vastgesteld. Aanvullend hierop stellen we in ons actuele meerjarenbeeld voor om nog 2,5 miljoen te bezuinigen, tot een totaal dus van 45 miljoen.

Naast de 45,2 miljoen euro uit het meerjarenbeeld 2012-2014 van, hebben we nog 41,7 miljoen aanvullend beschikbaar. Tezamen is er dus 86,9 miljoen euro beschikbaar. Verderop in de najaarsnota doen we een voorstel voor de verdeling hiervan. Een deel van dit geld zetten we in om onze financiële risico's te borgen, het overige deel willen we bestemmen voor nieuwe beleidsinhoudelijke keuzes.

Een aantal voorstellen werken ook na 2014 door in het meerjarenbeeld. Het gaat om:

ICT investeringen;

Groot onderhoud;

De jonge onderzoekers;

4^e kindertuin;

Terugnemen bezuinigingstaakstelling tarieven.

Dit verlaagt de structurele ruimte in het meerjarenbeeld met 3,4 miljoen euro tot 13,4 miljoen euro.

Weerstandsvermogen

In de rekening 2010 was de ratio van het weerstandsvermogen volgens de nieuwe systematiek nog 0,65. In de voorjaarsbrief hebben we aangegeven dat we circa 40 miljoen euro nodig dachten te hebben voor het versterken van het weerstandsvermogen.

Het uitgangspunt in ons collegeprogramma is, dat we in deze collegeperiode streven naar een ratio van het weerstandsvermogen van 0,8. Uit de actuele berekening van het weerstandsvermogen blijkt dat een aanvulling van 23 miljoen euro nodig is om dit te bereiken.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

We realiseren deze aanvulling door in het weerstandsvermogen rekening te houden met de waarde van onze aandelen Enexis. Daarvoor is het van belang dat de provincie bereid is op enig moment onze aandelen in Enexis over te nemen. Die aandelen vormen zodoende een reserve. Daarnaast voegen we in de jaren 2012-2014 jaarlijks 3 miljoen euro toe aan de reserve grondzaken. De ratio van ons weerstandsvermogen komt in 2012 daardoor op 0,84. Op langere termijn willen we toegroeien naar een ratio van 1.

Borging risico's

Naast het versterken van het weerstandsvermogen, nemen we ook maatregelen die ons risicoprofiel verlagen. De belangrijkste risico's betreffen:

- Grondexploitaties
- Parkeergarages
- Onze uitgaven aan uitkeringen (wet Buig) en de taken die we uit moeten voeren in verhouding tot het budget van de voorgenomen decentralisaties (o.a. Wet Werken naar vermogen).

Risico's grondexploitaties

Door de stagnatie op de woningmarkt en uitblijvende verkopen van bedrijfsterrein, verdienen we onze investeringen in grond veel minder snel terug dan verwacht. De belangrijkste projecten in dit verband zijn Meerstad, Westpoort en Europark.

Voor deze projecten hebben we de opbrengstprognoses voor de eerstkomende jaren naar beneden bijgesteld. We bestemmen hiervoor 6 miljoen euro.

Parkeergarages

Direct samenhangend met de vertraagde ontwikkelingen op Ciboga is de exploitatie van de Boterdiepen Circusgarage. De exploitatie van deze parkeergarages loopt fors achter bij de verwachtingen. Dit is de belangrijkste oorzaak van het jaarlijkse tekort van het parkeerbedrijf. Voor de komende vijf jaar is extra geld nodig om het tekort van het parkeerbedrijf op te kunnen vangen. We stellen hiervoor 10 miljoen euro beschikbaar.

Extra uitgaven aan uitkeringen

De economische recessie leidt tot een toenemend beroep op de bijstand. Hoe de economie zich zal ontwikkelen weten we niet. Dat geldt dus ook voor het aantal uitkeringsgerechtigden. Daar komt bij dat we ook ten gevolge van de eerder genoemde decentralisaties, de afbouw van de gesubsidieerde arbeid en bezuinigingen extra instroom in de bijstand verwachten.

Recent is het voorlopige budget gebundelde uitkering WWB 2012 bekendgemaakt. Dit levert voor Groningen een onverwachte tegenvaller op van 7,6 miljoen euro. Dit komt bovenop het in de begroting 2012 opgenomen tekort van 6,2 miljoen euro. Het extra tekort wordt veroorzaakt door een lager aandeel dan waarmee we in de begroting 2012 rekening houden. De precieze financiële effecten, met name het effect op de bijstandsuitgaven, kunnen we nog niet goed inschatten, omdat we nog geen inzicht hebben in de landelijke verdeelmaatstaven.

Het nu bekend gemaakte budget wordt in het voorjaar van 2012 nader bepaald en in het najaar definitief vastgesteld.

In het weerstandsvermogen houden we rekening met een groot deel van het risico op een groter tekort. Wanneer zich daadwerkelijk een groter tekort voordoet, dient het weerstandsvermogen als achtervang. Het weerstandsvermogen ligt momenteel boven het gewenste niveau van 0,8. Daarmee zijn we in staat dit risico op te vangen.

Betere risicobeheersing

Tegelijk met het creëren van extra buffers, werken we ook aan het verbeteren van de risicobeheersing. Daaraan gaan we meer aandacht besteden, onder andere door de risico's doorlopend in beeld te brengen om er zo vroeg mogelijk op in te kunnen spelen. Daarnaast zoeken we samen met de provincie naar een manier om ons risicoprofiel bij grote projecten te verlagen. We denken hierbij bijvoorbeeld aan een financieringsconstructie met de provincie via de BNG. Hierdoor kunnen we een mogelijk rentevoordeel inzetten als buffer binnen projecten.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Second opinion impact en risico's

De financieel-economische situatie in Nederland is de komende jaren onzeker. Met de hiervoor beschreven maatregelen denken wij die onzekerheid voor onze gemeente voldoende te hebben vermindert om door te kunnen gaan met de uitvoering van ons beleid, zoals we dat hieronder beschrijven. Daarbij realiseren wij ons dat onze beleidsambities stevig zijn, zeker als we daarbij ook de voorgenomen investeringen in tram, Meerstad, Forum en Zuidelijke Ringweg betrekken. Wij hebben er vertrouwen in dat we die projecten goed en verantwoord kunnen realiseren. We merken echter dat niet iedereen daar in dezelfde mate van overtuigd is. Daarom willen wij externe deskundigen verzoeken om nog eens goed te kijken naar de operationele en financiële impact en risico's van onze plannen. We willen de second opinion in de loop van 2012 aan uw raad aanbieden.

Tot zover de informatie over de borging van de financiële risico's. Het overige deel van de nieuw beschikbare middelen willen we inzetten voor beleidsinhoudelijke maatregelen. De belangrijkste beschrijven we hieronder.

De stad leefbaar en sociaal houden

Wij kiezen met overtuiging voor een samenleving waarin ruimte is voor individuele ontplooiing en waarin we kwetsbare groepen beschermen. Juist in de huidige omstandigheden willen we daar extra geld voor vrijmaken.

Goed onderhouden stad met leefbare en veilige wijken

We willen een goed onderhouden stad met leefbare en veilige wijken. Daarom investeren we in woningen en voorzieningen, maar ook in een schone en hele leefomgeving, in buurtconciërges, jongerenwerkers, enz.

Om de stad op orde te houden, is op gezette tijden groot onderhoud nodig aan bijvoorbeeld straatlantarens, bruggen, kademuren en wegen. Daarvoor is meer geld nodig dan we eerder begrootten. Daarom vergroten we ons jaarlijkse budget voor groot onderhoud met 1,3 miljoen euro. Voor de noodzakelijke vervanging van het Herewegviaduct zetten we alvast 10 miljoen euro opzij. Voor een grote opknappbeurt van de woonschepenhaven stellen we 5 miljoen beschikbaar. Ook is er extra geld voor verkeersmaatregelen in de wijken en veilige schoolomgevingen.

Een prettige buurt, met betrokken bewoners verkleint de kans op overlast en onveiligheid. Het rijk stopt met ingang van 2012 met het beschikbaar stellen van geld voor deze preventieve veiligheidsaanpak. Wij hechten er echter wel veel waarde aan. Daarom compenseren we de rijkskorting op het veiligheidsbudget van 2,1 miljoen euro nagenoeg volledig.

Integraler Wmo-beleid

Met de eerder genoemde decentralisaties krijgen gemeenten op het sociale domein een grotere verantwoordelijkheid. De decentralisaties gaan echter ook gepaard met forse bezuinigingen, waarvan de effecten ook nog eens 'gestapeld' bij sommige groepen terecht kunnen komen. Dit vraagt om extra aandacht in ons armoedebeleid.

Tegelijkertijd speelt een inhoudelijk veranderingsproces in de Wmo: de kanteling. Kort gezegd komt het erop neer dat niet de claim (het *recht van de burger*) uitgangspunt is, maar de *plicht van de gemeente* om alle burgers in staat te stellen maatschappelijk te participeren en belemmeringen dus te compenseren.

De taakuitbreiding en de kanteling vragen om een ingrijpend andere organisatie van zorg en ondersteuning. Daartoe gaan we, in intensief overleg met betrokken zorgverleners en arbeidsconsulenten vanuit samenhang de kanteling in het WMO beleid en het nieuwe armoedebeleid vormgeven.

Op dit moment is een bezuiniging op de WMO niet reëel. Gezien deze grote opgaven, willen we flexibiliteit creëren in ons Wmo-beleid. Daarom willen we een eerder voorgenomen bezuiniging van 1,9 miljoen grotendeels terugnemen. Hiervoor stellen we 1,7 miljoen beschikbaar.

Extra werkgelegenheid aan de onderkant van de arbeidsmarkt

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

We willen dat iedereen meedoet. Omdat het participatiebudget vermindert, zijn wij genoodzaakt de gesubsidieerde arbeid af te bouwen. We doen dat gefaseerd en verantwoord. Met onze nieuwe uitstroombanen en participatiebanen houden we meer stadjs actief. Samen met betrokken werkgevers maken we een plan om 200 gesubsidieerde banen duurzaam regulier te maken. Het gaat hier om banen die cruciaal zijn voor instellingen en voorzieningen in onze stad. Daarnaast proberen we samen met werkgevers meer werkgelegenheid te creëren voor de onderkant van de arbeidsmarkt. In onze toekomstige participatie- en re-integratiebeleid speelt iederz een centrale rol. Onder meer door de rijkskortingen op de Wsw-bijdragen, verwachten we voor iederz in 2012 een subsidietekort van 7,5 miljoen euro, dat verder oploopt in de jaren erna. Aanvullend op onze eerdere bijdragen is voor 2012 nog 3,8 miljoen nodig. Dit willen we nu beschikbaar stellen.

Nieuw armoedebeleid

Om te voorkomen dat de bezuinigingsmaatregelen de kwetsbaren onevenredig hard raken, starten we een nieuw armoedebeleid, nadrukkelijk gericht op gezinnen. Eén op de zeven kinderen in onze stad leeft in armoede. Onze strategie is erop gericht fundamentele en duurzame veranderingen in de levens van deze mensen te bewerkstelligen, bijvoorbeeld door het verkrijgen van werk, het oplossen van schulden of het inzetten van opvoedingsondersteuning.

Het rijk heeft de criteria voor het lokaal inkomensbeleid aangescherpt. We mogen mensen ondersteunen met een maximum van 110% van het minimum inkomen. Onze regelingen zijn ruimer. We denken dat we het tekort dat ontstaat door de rijksbezuiniging niet geheel kunnen oplossen met het bijstellen van ons beleid. Daarom compenseren we een deel van de korting met eigen middelen. Ook stellen we extra geld beschikbaar om de wachtlijsten in de schuldhulpverlening te verkorten. Wij willen voorkomen dat asielzoekers op straat komen te staan of - noodgedwongen - in de illegaliteit geraken. Voor noodopvang van asielzoekers en hun kinderen stellen we in 2012 265 duizend euro extra beschikbaar.

Eerder voorgenomen bezuinigingen niet uitvoeren

Op terreinen waar we rijkskortingen zo ongewenst vinden dat we die zelf (deels) compenseren, willen we niet zelf ook bezuinigen. Een aantal eerder aangekondigde bezuinigingen voeren we niet uit. Het markantste voorbeeld hiervan is de hierboven al genoemde bezuiniging op de Wmo. Een ander voorbeeld is dat we onze subsidie aan De Jonge Onderzoekers niet geheel stopzetten. We willen een vorm van techniekeducatie in onze stad overeind houden en hebben daarom een deel van de bezuiniging teruggedraaid.

Blijven investeren in een aantrekkelijke, sterke en duurzame stad

De kracht van Groningen schuilt voor een belangrijk deel in onze aantrekkelijkheid als culturele en innovatieve kennisstad. Daar willen we niet op inboeten.

Een aantrekkelijke, culturele, innovatieve kennisstad

Groningen is het bruisende culturele centrum van Noord-Nederland en dat willen we zo houden. We willen dat Groningen tot de top-5 van Nederlandse cultuursteden behoort. We vinden het belangrijk dat alle Stadjs kunnen meedoen aan culturele activiteiten. Cultuur zien wij niet als 'luxe', maar als onmisbare bouwstenen van een vitale, verdraagzame en economisch gezonde samenleving. Waar rijksbezuinigingen ons op deze terreinen raken, zoeken we naar compensatie uit eigen middelen. We willen 2 miljoen euro beschikbaar stellen voor de cultuursector. Onze positie als kennisstad versterken we met extra inzet voor het met de kennisinstellingen ontwikkelde programma Healthy Ageing (Akkoord van Groningen), een belangrijk speerpunt in ons economisch ontwikkelingsbeleid. Stadjs dagen we uit om met creatieve plannen te komen voor (tijdelijke) activiteiten op het Suikerunieterrein. En we gaan aan de slag met de praktische uitvoering van ons Masterplan Groningen Energieneutraal.

Goed en gezond onderwijs

Bij de verzelfstandiging van het openbaar onderwijs in 2010 hebben wij het nieuwe bestuur een te magere 'bruidsschat' meegegeven, zo blijkt uit recent onderzoek. Daarom stellen wij voor nu 4,6 miljoen euro aanvullend te verstrekken.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

We trekken ook extra geld uit voor natuureducatie (kinderwerktuinen) en frisse schoollokalen.

Blijven investeren in grote projecten

We versterken de economische kracht van Groningen met grote projecten, zoals het Forum, de tram, Europapark, de aanpak van de Zuidelijke ringweg. Daarmee houden we de stad vitaal en we lokken vernieuwingen en investeringen van anderen uit. Het geld voor deze investering is in de achterliggende jaren allemaal geregeld.

Bij het debat over de voorjaarsnota heeft uw raad gevraagd om inzicht in de beleidsmatige en financiële gevolgen van het eventueel stoppen met deze projecten. Hierover informeren wij u in bijlage 2 die u bijgaand aantreft. Onze keuze is om door te gaan met de in gang gezette grote projecten. De belangrijkste reden daarvoor is dat stoppen betekent dat de positieve effecten van de projecten voor de stad niet optreden. Stoppen zou zeer onverstandig zijn, omdat we juist nu de stad aantrekkelijk en sterk moeten houden. Die aantrekkingskracht valt of staat met een goede bereikbaarheid, met kwalitatief hoogwaardige bedrijventerreinen, een bruisende binnenstad en een goed woonklimaat. Door daarin te blijven investeren kunnen we direct de vruchten plukken van economische groei wanneer die zich voordoet. Uiteraard verschilt de situatie per project, maar stoppen leidt noodzakelijkerwijs ook tot afboekingen van reeds gedane investeringen, waar dus niets meer voor terugkomt. Voor meer informatie verwijzen wij u naar de bijlage.

In de discussie over onze grote projecten klinkt ook de vraag of we als gemeente wel voldoende zijn toegerust om deze projecten - en dan ook nog deels tegelijkertijd - operationeel en financieel adequaat te managen. Deze vraag is opgenomen in de opdracht voor de eerder genoemde 'second option'.

Een efficiënte en burgergerichte gemeentelijke organisatie

Bijna de helft van de bezuinigingen willen we behalen door efficiëncemaatregelen in de eigen organisatie. We denken dat dat kan, onder andere met moderne ICT. Daarbij moeten we voortdurend aandacht blijven houden voor het ingezette proces van organisatie- en cultuurverandering, waarvoor soms extra investeringen nodig zijn. In de begroting brengen we die in beeld. We investeren ook in betere communicatie met de stad. We gaan meer doen aan burgerparticipatie en er is extra geld beschikbaar voor het verder ontwikkelen van de wijk-websites op de website van de gemeente.

Woonlasten

In 2011 is een begin gemaakt met het vergroten van het verschil in de afvalstoffenheffing tussen één- en meerpersoonshuishoudens. In 2012 maximeren we dit verschil. De tarieven voor de afvalstoffenheffing gaan in 2012 omlaag.

De verlaging van de afvalstoffenheffing leidt tot een verlaging van de woonlasten in 2012 met 6,90 euro ten opzichte van 2011. In onderstaand overzicht staan de woonlasten voor 2011 en 2012 op een rij.

Woonlasten*	2011	2012	Totaal
OZB	18,00	-	18,00
Rioolheffing	2,90	-	2,90
Afvalstoffenheffing	- 15,90	- 6,90	- 22,80
Totaal effect per jaar	5,00	- 6,90	- 1,90

(* De nominale stijging is buiten beschouwing gelaten.

Tot slot

Zoals we hiervoor al opmerkten is de begroting voor 2012 tot stand gekomen in moeilijke omstandigheden, met grote financiële onzekerheden voor de komende jaren. Als college denken we dat we erin geslaagd zijn een goed evenwicht te vinden in de verschillende soorten maatregelen die nodig zijn. We bezuinigen fors, maar dat doen we om onze stad sterk en sociaal te houden. We hebben voldoende gereserveerd voor de noodzakelijke investeringen in onze grote structuurversterkende

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

projecten. Bovendien zijn we erin geslaagd om voor onze kwetsbaarste stadjes en onze dierbaarste ambities met eigen geld en inzet extra beschutting te realiseren tegen de kille wind uit Den Haag.

Groningen, 7 oktober 2011

Burgemeester en wethouders van Groningen

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

1. MEERJARENBEELD EN DEKKING

1.1 MEERJAREN-PERSPECTIEF

In de ontwerp-begroting 2012 hebben wij het Meerjarenbeeld 2012-2015 getoond. We hebben het meerjarenbeeld voor deze najaarsnota geactualiseerd naar aanleiding van aanvullende informatie over de ontwikkeling van de algemene uitkering (septembercirculaire 2011) en ontwikkelingen bij diensten.

De ontwikkeling in het financieel meerjarenbeeld is als volgt:

	2011	2012	2013	2014	2015
Meerjarenbeeld Voorjaarsdebat 2012	9.037	10.345	17.431	24.289	31.242
Ontwikkelingen:					
1. Algemene uitkering (meicirculaire 2011)		1.440	922	258	-3.936
2. Rente effecten		-940	-1.237	-1.187	-1.226
3. Invoering biometrie in reisdocumenten		71	71	71	71
Stand Ontwerp-begroting		10.916	17.187	23.432	26.152
Ontwikkelingen:					
4. Algemene uitkering (septembercirculaire 2011)		-2.730	-2.322	-1.177	-1.917
5. Gedeeltelijke vrijval reserve Microsoft licenties		170	170	170	170
6. Vrijval bijdrage regio Groningen-Assen		116	116	116	-43
7. Wetswijziging WWB/ WIJ		-291	0	0	0
8. Aanpassing aanvullende bezuinigingen		-3.000	-4.425	-7.525	-7.525
9. Aanpassing extra beleid bijzonder bijstand		1.750	1.750	1.750	0
Saldo meerjarenbeeld begroting 2012	9.037*	6.931	12.476	16.766	16.837

* De begroting 2011 sloot met een positief saldo van 9,037 miljoen euro. In de begroting 2012 zetten we dit positieve saldo in.

Het meerjarenbeeld is verslechterd ten opzichte van het meerjarenbeeld dat is gepresenteerd bij het Voorjaarsdebat 2012. Tot en met 2014 in totaal met 15,9 miljoen euro. In 2015 verwachten we daarentegen een structureel voordeel van 16,8 miljoen euro. In onze collegeperiode 2011-2014 is er vanuit het meerjarenbeeld incidenteel 45,2 miljoen euro beschikbaar. De ontwikkelingen lichten we hieronder toe.

Toelichting ontwikkelingen

1. Algemene uitkering (meicirculaire 2011)

Bij de meerjarenbegroting 2012-2015, dat is gepresenteerd bij de voorjaarsbrief 2011, hebben we een inschatting gemaakt wat de hogere accessen, het niet invoeren van de behoedzaamheidsreserve en de extra groei van de stad (ontwikkeling van de uitkeringsbasis) ons meerjarig opleveren. Op basis van de meicirculaire 2011 kunnen we de werkelijke bedragen hiervoor opnemen in het meerjarenbeeld 2012-2015. Hieronder worden enkele specifieke onderdelen behandeld uit de meicirculaire 2011.

Op basis van de meicirculaire blijkt dat het Rijk uitgaat van een snellere stijging van de uitkeringsbasis dan verwacht. Op het onderdeel bijstandsonvangers verwacht het Rijk een stijging van 339 duizend bijstandsonvangers in 2011 naar 380 duizend bijstandsonvangers in 2016. In de circulaire wordt de dynamiek van de economische ontwikkelingen hiervoor als verklaring gegeven. Doordat in de meicirculaire wordt gerekend met een stijging van het aantal bijstandsonvangers wordt de uitkeringsfactor hiervoor verlaagd. Dit effect speelt vooral in de jaren 2014 en 2015 waar de stijging van het aantal bijstandsonvangers het grootst is. Een mogelijke verklaring voor deze stijging van het

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

aantal bijstandsonvangers in de circulaire is dat in deze cijfers al rekening wordt gehouden met de effecten van de rijksbezuinigingen op het participatiebudget. Deze bezuiniging leidt tot een stijging van het aantal bijstandsonvangers.

Onze inschatting van de hoogte van de accessen voor de jaren 2012 en 2013 blijken correct. Voor de jaren 2014 en 2015 zijn ze te hoog. In 2014 ontvangen we 0,3 miljoen euro minder uit de accessen dan verwacht en in 2015 0,4 miljoen euro minder.

De consequenties van het niet herinvoeren van de behoedzaamheidsreserve zijn correct geschat en leiden niet tot een voor- of nadeel.

In de decembercirculaire 2010 is een aantal maatregelen vanuit het regeerakkoord aangekondigd die leiden tot een aanpassing van de algemene uitkering. In de meicirculaire worden de definitieve verdeelmodellen gepresenteerd. Conform de afspraak die we hebben gemaakt in ons collegeprogramma geven we de kortingen door aan de betreffende sectoren.

- Voor de regeling 'Normering lokaal inkomensbeleid' krijgen we een korting van structureel 1,2 miljoen euro opgelegd vanaf 2012.
- Voor de regeling 'Selectieve en gerichte schuldhulpverlening' krijgen we een korting van structureel 0,5 miljoen euro opgelegd vanaf 2012.
- Voor de regeling 'Vermindering politieke ambtsdragers' krijgen we een structurele korting opgelegd van 1,2 miljoen euro vanaf 2015.

In 2015 moeten we de voorfinanciering van het Rijk van 1,4 miljoen euro voor het Nationaal Uitvoeringsprogramma e-overheid terug betalen. Dit levert een nadeel op van 1,4 miljoen euro in 2015. Over de jaren 2011-2014 hebben we in totaliteit 1,4 miljoen euro ontvangen van het Rijk hiervoor, waardoor het concerneffect over de periode 2011-2015 neutraal is.

Tenslotte zijn er effecten als gevolg van een actualisatie van de uitkeringsbasis/ maatstaven (aantal inwoners, woningen, OZB ontwikkeling, e.d.). De uitkeringsfactor wordt ook aangepast naar aanleiding van de (landelijke) ontwikkelingen in de maatstaven. Deze effecten zijn vrij afweegbaar en leiden tot een mutatie op het saldo van het meerjarenbeeld. Uit de actualisatie blijkt een positief effect voor de jaren 2012, 2013 en 2014. De inschatting voor het jaar 2015 blijkt te hoog, deze stellen we naar beneden toe bij.

2. Rente effecten

Het saldo bij kort vermogen betreft het verschil tussen wat we aan rentevergoedingen ontvangen van en betalen aan externen (waaronder banken). Omdat het saldo van de exploitatie van de diensten voor 2012 fors lager wordt voorspeld dan in 2011 ontstaat er een nadelig effect. Het nadeel ten opzichte van de voorjaarsbrief bedraagt 0,94 miljoen euro in 2012.

3. Gevolgen invoering biometrie in reisdocumenten

In 2010 is via het meerjarenbeeld 250 duizend euro structureel beschikbaar gesteld voor de gevolgen van de invoering biometrie in reisdocumenten. Vanaf 2012 kan van de 250 duizend euro 186 duizend euro vrijvallen omdat minder uitbreiding van fte nodig is dan vooraf gedacht (0,5 fte in plaats van 2,4 fte). Omdat van de vrijval al 115 duizend euro is ingezet voor de bezuinigingstaakstelling op de tarieven (concernbezuinigingen 2011-2014) resteert 71 duizend euro dat vrij kan vallen in het meerjarenbeeld.

4. Algemene uitkering (septembercirculaire 2011)

De septembercirculaire 2011 is 20 september 2011 verschenen. Deze circulaire bevat actuele informatie die van belang is voor de hoogte van de uitkering uit het gemeentefonds voor de jaren 2011 en volgende. Uit de doorrekening blijkt dat we de komende jaren minder algemene uitkering van het Rijk ontvangen. In 2012 is er sprake van een nadeel van 2,7 miljoen euro dat terugloopt tot 1,9 miljoen euro in 2015. De daling van de algemene uitkering wordt voornamelijk verklaard door een lager accres. Het totale effect op het meerjarenbeeld 2012-2014 is een nadeel van 6,2 miljoen euro.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

5. Gedeeltelijke vrijval reserve Microsoft licenties

Het maximum van de reserve Microsoftlicenties is vastgesteld op 1,3 miljoen euro.

Op 15 december 2010 is besloten dat het bedrag boven dit maximum kan vrijvallen.

In de begroting 2011 is het saldo op 31 december 2011 1,454 miljoen euro. Verder is bij de jaarrekening 2010 besloten 72 duizend euro toe te voegen aan de reserve. Hierdoor komt het saldo per 31 december 2011 op 1,526 miljoen euro.

In 2011 kan daardoor 226 duizend euro (1,526 miljoen-1,3 miljoen) vrijvallen. Tevens kan de jaarlijkse structurele toevoeging van 170 duizend euro aan de reserve vanaf 2012 vrijvallen, omdat de reserve op het maximum niveau staat.

6. Vrijval bijdrage regio Groningen-Assen

Voor de jaren 2012-2014 wordt een extra vrijval bijdrage regio Groningen-Assen verwacht van jaarlijks 116 duizend euro. We gaan er vanuit dat de vrijval vanaf 2015 weer vervalt.

7. Wetswijziging WWB/WIJ

Bij de Tweede Kamer is een wetsvoorstel ingediend om de WWB/WIJ per 1 januari 2012 te wijzigen.

Deze wetswijziging brengt ondermeer met zich mee dat meerderjarige thuiswonende kinderen geen eigen uitkering meer krijgen en dat we bij ons gemeentelijke minimabeleid een inkomensgrens van 110% mogen hanteren. De implementatie van deze wetswijziging brengt een aantal onvermijdelijke kosten met zich mee (scholing, herbeoordeling bestaande gevallen, e.d.), ter hoogte van 291 duizend euro incidenteel in 2012. We nemen deze kosten op in het meerjarenbeeld.

8. Aanpassing aanvullende bezuinigingen

We willen minder aanvullend bezuinigen dan we vorig jaar als uitgangspunt hebben genomen. We hebben de oorspronkelijke 10 miljoen bezuinigingen in 2014 uit het meerjarenbeeld gehaald. In 2013 gaan we 1,6 miljoen bezuinigen (in plaats van de in het vorige meerjarenbeeld opgenomen 6 miljoen euro) en vanaf 2014 gaan we structureel 2,5 miljoen euro extra bezuinigen (in plaats van 10 miljoen euro).

9. Aanpassing extra beleid bijzondere bijstand

Via de septembercirculaire 2011 is bekend geworden dat we 2,18 miljoen euro ontvangen vanuit het Rijk voor bijzondere bijstand aan kwetsbare groepen. De bijdrage is bedoeld om cumulatie van inkomenseffecten te verzachten voor kwetsbare groepen zoals chronisch zieken, gehandicapten en ouderen. We zetten deze middelen in voor bijzondere bijstand en schuldhulpverlening. Door deze rijksbijdrage kunnen de middelen die we hiervoor bij de begroting 2011 hebben gereserveerd (1,75 miljoen euro) - voor de periode 2012-2014 - laten vrijvallen.

Beschikbare middelen

Naast de ruimte vanuit het meerjarenbeeld ontstaat er door een aantal ontwikkelingen extra ruimte. Deze ontwikkelingen zijn als volgt:

	2012	2013	2014	2015
Beschikbare middelen				
1. Inzet rekeningsresultaat 2010 en 2011	16.594	0	0	0
2. Inzet reserves	1.050	0	0	0
3. Treasury resultaten	2.000	2.000	0	0
4. Vrijval Langmangelden	5.000	0	0	0
5. Vrijval areaaluitbreiding	451	475	604	0
6. Aanbestedingsvoordeel Station Europapark	0	8.000	0	0
7. Inzet extra beleidsmiddelen voorgaande jaren	5.500	0	0	0
Beschikbare middelen	30.595	10.475	604	0

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

1. Inzet rekeningsresultaat 2010 en 2011

Bij de jaarrekening 2010 hebben we een bedrag van 6,6 miljoen euro niet bestemd omdat we de verdeling van deze middelen in een breder perspectief willen beoordelen bij de begroting 2012. Daarnaast verwachten we voor 2011 een besteedbaar rekeningsresultaat van 10 miljoen euro.

2. Inzet reserves

De (deel van) reserves voor 'Stichting Weerwerk' en 'Kinderen en Armoede (extra beleid PC regeling)' kunnen vrijvallen.

3. Treasury resultaten

Mismatchresultaat.

In de ontwerpbegroting gaan we uit van een mismatchresultaat van 462 duizend euro op basis van de altijd aanwezige korte middelen (ijzere voorraad). In andere jaren werd het daadwerkelijk gerealiseerde resultaat zichtbaar bij de gemeenterekening. In 2012 en 2013 houden we nu rekening met een extra resultaat van 2,0 miljoen euro.

Rente reserves en voorzieningen van voldoende omvang

Bij de reserves die van voldoende omvang zijn, wordt de rentevergoeding niet toegevoegd aan de reserve maar vloeit terug naar de algemene middelen. In het meerjarenbeeld houden we alleen in de eerste jaarschijf rekening met deze opbrengst. Omdat we verwachten dat de rente de 2^e jaarschijf ook redelijk zeker is, nemen we hem mee als dekking.

4. Vrijval Langmangelden

Voor het project Zuidelijke Ringweg Groningen hebben wij midden jaren negentig de zogeheten Langmangelden ontvangen. Op het project wordt een positief resultaat van ruim 5,25 miljoen euro op eindwaarde 31-12-2012 verwacht. Dit komt teruggerekend naar medio 2011 neer op een verwachte vrijval van 5 miljoen euro.

5. Vrijval areaaluitbreiding

In het meerjarenbeeld is jaarlijks cumulerend ongeveer 100 duizend opgenomen om onderhoudskosten voor nieuwe voorzieningen in de uitlegebieden te kunnen dekken. Hiervoor is vanuit voorgaande jaren nog een bedrag van circa 450 duizend euro beschikbaar waaraan geen structurele bestemming is gegeven. Dit bedrag laten we vrijvallen in de algemene middelen. Via het bezuinigingspakket 2011-2014 wordt de jaarlijkse toevoeging van 100 duizend euro tot en met 2013 bezuinigd.

6. Aanbestedingsvoordeel Station Europapark

Het station, inclusief ondergrondse fietsenstalling, is gegund aan BAM. Deze aanbesteding is gunstig verlopen. Hierdoor ontstaat binnen de grondexploitatie Station Europapark een voordeel van 8 miljoen euro. De beginselen van tussentijdse winstneming en het daarbij horende voorzichtigheidsbeginsel, indachtig zetten wij deze vrijval nu in voor de meerjarenbegroting 2012-2014 (jaarschijf 2013). Het gaat hier om het terugramen van eerder beschikbaar gestelde extra beleidsmiddelen.

7. Inzet extra beleidsmiddelen voorgaande jaren

De extra beleidsmiddelen voor de woonschepenhaven (1 miljoen euro), stimulering woningbouw (3,5 miljoen euro) en watergang (1 miljoen euro) gebruiken we als dekking voor de begroting 2012. Deze middelen zetten we onder meer in voor de woonschepenhaven.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Nieuw meerjarenbeeld 2012-2015

	2012	2013	2014	2015
Saldo meerjarenbeeld begroting 2012	15.968	12.476	16.766	16.837
Saldo beschikbare middelen	30.595	10.475	604	0
Totaal meerjarenbeeld inclusief beschikbare middelen	46.563	22.951	17.370	16.837
Inzet middelen				
1. Extra beleidsmiddelen	-47.385	-21.453	-18.048	-3.450
Saldo	-822	1.498	-678	13.387

1. Extra beleidsmiddelen

In totaliteit wordt er in 2012 een bedrag van 57,7 miljoen euro verdeeld, waarvan al 10,3 miljoen euro in de meerjarenbegroting was verwerkt vanuit de begroting 2011. Voor een specificatie van de inzet van de middelen verwijzen wij u naar het programmaplan.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

2. Programmaplan

- 1 Werk en inkomen
- 2 Economie en werkgelegenheid
- 3 Jeugd en onderwijs
- 4 Welzijn, gezondheid en zorg
- 5 Sport en bewegen
- 6 Cultuur
- 7 Verkeer
- 8 Wonen
- 9 Onderhoud en beheer van de openbare ruimte
- 10 Veiligheid
- 11 Stadhuis en stadje
- 12 Bedrijfsvoering
- 13 Overig

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Inleiding

In het programmaplan geven we per programma aan welke beleidsactiviteiten we in 2012 en verder willen ondernemen. In de nu volgende selectie ligt het accent op nieuw beleid en nieuwe accenten in lopend beleid. De selectie geeft dus geen volledig beeld van wat de gemeente allemaal doet; verreweg het meeste werk dat we verzetten betreft immers lopend beleid. De ontwerpbegroting zelf geeft uiteraard wel een volledig beeld.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 1: Werk en Inkomen

Alle Stadgers actief!

Met het programma Werk en Inkomen werken we aan een stad waarin niemand aan de kant staat, waar niemand onder het bestaansminimum hoeft te komen en waar sociale uitsluiting niet voorkomt. Want iedereen hoort erbij.

Ons motto is 'Alle Stadgers actief'. We willen dat zoveel mogelijk mensen actief meedoen aan onze maatschappij. De meeste mensen doen dat op eigen kracht: ze hebben een baan, gaan naar school, doen vrijwilligerswerk of zijn lid van een sportclub. Maar soms lukt dat niet. Door ziekte, handicap, achterstand of omstandigheden. Dan steekt de gemeente de helpende hand toe.

Het centrale doel van ons re-integratie- en activeringsbeleid is zoveel mogelijk mensen kansen bieden actief deel te nemen aan de Groningse samenleving. Het liefst via betaald werk, en als dat niet lukt met andere werkzaamheden of maatschappelijke activiteiten. Waarbij we nadrukkelijk persoonlijke en maatschappelijke doelen verbinden: actief zijn is belangrijk voor jezelf en om bij te dragen aan het economische en maatschappelijke leven in onze stad.

Wetten en gemeentelijke regelingen:

Samen met onze ketenpartner - het UWV WERKbedrijf – voeren we de volgende wetten en gemeentelijke regelingen uit: Wwb, WIJ, WI, Wsw, Wsnp, IOAW, IOAZ, Bbz, WWIK en de wet BUIG (Wet bundeling van uitkeringen inkomensvoorzieningen).

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Werk en activering
- 2 Arbeidsmarktbeleid
- 3 Inkomen en inkomensondersteuning
- 4 iederz
- 5 Overig Werk en Inkomen

Deelprogramma 1 WERK EN ACTIVERING

Efficiency taakstelling ketensamenwerking UWV/WERKbedrijf (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

De resterende efficiency taakstelling op de ketensamenwerking met het UWV/WERKbedrijf bedraagt voor 2012 en verder structureel 900 duizend euro. De samenwerking heeft niet de gewenste bezuiniging opgeleverd. Omdat we de dienstverlening aan klanten op peil willen houden stellen we hiervoor in 2012 uit de extra beleidsmiddelen 900 duizend euro ter beschikking. In 2013 en 2014 stellen we 500 duizend euro beschikbaar. Het resterende tekort willen we via efficiency oplossen.

Frictiekosten reorganisatie (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Voor de jaren 2012-2014 zijn de frictiekosten als gevolg van de reorganisatie bij SOZAWE geraamd op 1,4 miljoen euro. Het gaat om de kosten van boventallige medewerkers en flankerend beleid. We willen hiervoor in 2012 een bedrag van 1,4 miljoen euro, voor 2013 200 duizend euro en voor 2014 95 duizend euro beschikbaar stellen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Uitvoering nieuw re-integratiebeleid

In 2012 gaan we ons nieuwe re-integratie- en activeringsbeleid uitvoeren. Nieuw beleid is noodzakelijk vanwege de komst van de nieuwe wet Werken naar vermogen en de hiermee samenhangende forse rijksbezuinigingen op de re-integratiebudgetten. Met het nieuwe beleid richten we ons nadrukkelijk ook op mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt. Belangrijke elementen in ons nieuwe beleid zijn:

- een gefaseerde verantwoorde afbouw van de gesubsidieerde banen (in vier jaar);
  - de introductie van uitstroombanen en participatiebanen;
  - het vinden en creëren van extra (reguliere) werkgelegenheid aan 'de onderkant van de arbeidsmarkt'. We willen de doelgroepen zo veel mogelijk (en sneller dan nu het geval is) duurzaam laten uitstromen naar werk. In 2012 denken we ongeveer 9% van de klanten met een grote afstand tot de arbeidsmarkt op een participatiebaan te kunnen plaatsen, dan wel anders te activeren.
- Essentieel in ons nieuwe beleid is een goede samenwerking met maatschappelijke partners, (regionale) werkgevers, en werkcorporaties. In die samenwerking steken we veel energie, onder meer via ons Regionale Arbeidsmarktbeleid.

200 Banenplan (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Rijksbezuinigingen dwingen ons om de gesubsidieerde arbeid de komende jaren gefaseerd af te bouwen. De gevolgen hiervan voor de betreffende mensen en de maatschappelijke infrastructuur willen we (deels) opvangen door het 200 banenplan. Dit plan bestaat eruit dat we 200 maatschappelijke banen voorlopig (tot 1 januari 2015) in stand houden en buiten de afbouw van de gesubsidieerde arbeid plaatsen. De komende tijd gebruiken wij om te kijken hoe we samen met de werkgevers van de instellingen in de stad van de 200 banen geormerkte, duurzame, reguliere banen kunnen maken voor mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Met het 200 banenplan leveren wij niet alleen een bijdrage aan het borgen van duurzame werkgelegenheid voor kwetsbare groepen in de Groningse samenleving, maar ook aan het behoud van de cruciale maatschappelijke infrastructuur in onze stad en aan de toekomst van werknemers die momenteel op gesubsidieerde werkplekken zitten. Het idee voor het 200 banenplan is ontstaan naar aanleiding van het banenplan dat de werkgevers van instellingen tijdens het inspraaktraject voor het nieuwe re-integratie- en activeringsbeleid (Actief in goede banen) hebben ingediend.

We denken voorshands de kosten van deze 200 banen voor 2/3 deel voor onze rekening te nemen en de werkgevers te vragen 1/3 deel te betalen. Maar er zijn ook andere verdelingen denkbaar. We staan open voor creatieve oplossingen van de werkgevers. Samen met hen willen we ook andere mogelijke verdelingen onder de loep nemen. We dekken de kosten voor het gemeentelijk deel tot 1 januari 2015 voor het merendeel uit het flexibel re-integratiebudget / budget Wet werken naar vermogen.

Aanvullend stellen we voor dit plan de komende drie jaren uit extra beleid 500 duizend euro per jaar ter beschikking.

Deelprogramma 2 ARBEIDSMARKTBELEID

Nieuwe werkgelegenheid in kansrijke sectoren

In sommige sectoren verwachten we dat de vraag naar personeel de komende jaren zal toenemen. Volgens de krapte-indicator van het UWV zijn dit zorg en welzijn, zakelijke dienstverlening en groot- en detailhandel. In ons werkgelegenheidsbeleid concentreren we ons op deze sectoren. Daarnaast zijn er nog de specifieke kansrijke sectoren zoals energie, *life science* en sensortechnologie. Deze sectoren zijn met name van belang voor de werkgelegenheid van hoger opgeleiden.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Deelprogramma 3 **INKOMEN EN INKOMENSONDERSTEUNING**

Ontwikkelingen BUIG (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Wij verwachten op de inkomensregelingen BUIG in 2012 een tekort van 6,2 miljoen euro. Dit tekort wordt ondermeer veroorzaakt door een verdeelstoornis in het verdeelmodel. Ook stelt het Rijk op macroniveau te weinig geld beschikbaar. Hierdoor is het budget onvoldoende om de bijstandsuitkeringen te kunnen dekken. T/m 2011 werd dit tekort grotendeels gedekt door de meerjarig aanvullende uitkering. Hierop kunnen wij pas, mits de regelgeving onveranderd blijft, weer een beroep doen in 2015. Wij stellen voor 6,2 miljoen euro uit de extra beleidsmiddelen beschikbaar te stellen om de tekorten op de bijstandsuitkeringen te dekken.

Recent is het voorlopige budget gebundelde uitkering WWB 2012 bekendgemaakt. Dit levert voor Groningen een onverwachte tegenvaller op van 7,6 miljoen euro. Dit komt bovenop het in de begroting 2012 opgenomen tekort van 6,2 miljoen euro. Het extra tekort wordt veroorzaakt door een lager aandeel dan waarmee we in de begroting 2012 rekening houden. De precieze financiële effecten, met name het effect op de bijstandsuitgaven, kunnen we nog niet goed inschatten, omdat we nog geen inzicht hebben in de landelijke verdeelmaatstaven.

Het nu bekend gemaakte budget wordt in het voorjaar van 2012 nader bepaald en in het najaar definitief vastgesteld.

In het weerstandsvermogen houden we rekening met een groot deel van het risico op een groter tekort. Wanneer zich daadwerkelijk een groter tekort voordoet, dient het weerstandsvermogen als achtervang. Het weerstandsvermogen ligt momenteel boven het gewenste niveau van 0,8. Daarmee zijn we in staat dit risico op te vangen.

Schuldhelpverlening (EXTRA RIJKSMIDDELEN EN EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Door een meer gerichte inzet van de schuldhelpverlening verwacht het kabinet dat hierop fors kan worden bespaard. Voor Groningen betekent dit een korting van 500 duizend euro. Deze korting is niet te realiseren zonder te schrappen in het voorzieningenniveau. Daartegenover staat dat het rijk 2,2 miljoen euro structureel beschikbaar heeft gesteld voor de bijzondere bijstand. Een deel van die middelen willen wij inzetten voor de schuldhelpverlening (430 duizend euro). Daarnaast willen wij nog 70 duizend euro uit de extra beleidsmiddelen beschikbaar stellen, zodat er in totaal jaarlijks in 2012, 2013 en 2014 500 duizend euro beschikbaar is. Daarmee willen we wachlijsten voorkomen.

Nieuw armoedebeleid (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

We verwachten dat de opeenstapeling van diverse rijksmaatregelen (taakstelling op de AWBZ, de IQ-maatregel, de aanscherping van de WWB en de bezuinigingen op de re-integratiebudgetten en de sociale werkvoorziening) de meest kwetsbaren in de samenleving hard zullen treffen. Bovendien blijkt uit het onderzoeksrapport van het Verwey Jonker Instituut over de leefsituatie van de jeugd in alle Nederlandse gemeenten dat één op de zeven kinderen in onze stad in armoede leeft. Deze twee zaken zijn voor ons de aanleiding om het armoedebeleid te herzien.

Ons uitgangspunt is dat het leven van de mensen die in armoede leven fundamenteel en duurzaam zal moeten veranderen. Wij willen de mensen helpen in beweging te komen zodat ze deze veranderingen zelf kunnen bewerkstelligen. Uiteraard geldt dit voor de mensen die dat willen en die daartoe in staat zijn.

De voorwaarde om mensen te helpen in beweging te komen is dat we weten wat mensen zelf willen en kunnen, waar de behoefte ligt, wat werkt en wat niet werkt. Dit willen we achterhalen door ervaringsdeskundigen (mensen die zelf in armoede hebben geleefd/leven) in gesprek te laten gaan met de mensen zelf. Dit is een nieuwe manier van beleid maken waarbij we er nadrukkelijk voor kiezen dit samen te doen met de mensen die het betreft.

Deze gesprekken vinden in het najaar van 2011 plaats. Het daaruit voortvloeiende beleidsplan zullen we in het voorjaar van 2012 presenteren. Vervolgens sluiten we op basis van dit beleidsplan een nieuw armoedepact af met een nieuwe inhoud en (deels) nieuwe partners.

In de begroting voor 2012 stellen we incidenteel 800 duizend euro beschikbaar voor het opstarten van het nieuwe armoedebeleid. Bovendien willen we met dit geld nog een jaar het Jeugdsportfonds en

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Stichting Leergeld subsidiëren. We bekijken of voortzetting van de subsidiëring van deze instellingen in de jaren daarna binnen de kaders van het nieuwe armoedebeleid past.

Korting i.v.m. normering lokaal inkomensbeleid (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Om de armoedeval te beperken wordt de inkomensgrens van het gemeentelijk inkomensbeleid genormeerd op maximaal 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. Dit leidt vanaf 2012 tot een structurele uitname uit het gemeentefonds van 40 miljoen euro. Voor Groningen betekent dit een structurele korting van 1 miljoen euro vanaf 2012.

Het betreft ondermeer de regelingen tegemoetkoming ouderbijdrage schoolfonds (TOS), de pc-regeling voor kinderen, de witgoedregeling, de collectieve zorgverzekering en de Stadspas. Gezien de beperkte middelen die voor bovengenoemde regelingen zijn uitgetrokken verwachten wij dat slechts een zeer beperkt deel van de korting kan worden opgevangen binnen de genoemde regelingen. Wij compenseren de korting voor een totaal bedrag van 1 miljoen euro over een periode van drie jaar. Het resterende tekort willen we oplossen door onze inkomensondersteunende maatregelen te herzien.

Deelprogramma 4 IEDERZ

Centrale rol voor iederz

In 2012 krijgt iederz een belangrijke rol in de uitvoering van het nieuwe re-integratiebeleid. Iederz wordt het verdeelstation voor de participatiebanen. Na diagnose door de dienst SOZAWE verzorgt iederz de plaatsing bij de verschillende werkcorporaties zoals Werkpro, Mamamini en dergelijke. De expertise als arbeidsontwikkelbedrijf maakt iederz bij uitstek geschikt om vraag en aanbod op elkaar af te stemmen. Een vergelijkbare taak krijgt iederz in 2012 (in samenwerking met UWV en onderwijsinstellingen) voor de (voormalige) Wajong-klanten, waarvoor de verantwoordelijkheid in de Wet Werken naar vermogen bij de gemeente komt te liggen.

Tekort WSW (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Wij verwachten voor subsidietekort 2012 een tekort van 7,5 miljoen euro. Het rijk kort op de subsidie, terwijl onze loonkosten, vanwege CAO afspraken, niet evenredig mee dalen. Het subsidietekort zal in 2013 en 2014 verder oplopen. Voor 2012 wordt dit tekort deels gedekt door een structurele gemeentelijke bijdrage van 3,7 miljoen euro. Het verwachte restant tekort over 2012 bedraagt derhalve 3,8 miljoen euro. We stellen voor om dit tekort ad 3,8 miljoen euro te dekken uit extra beleidsmiddelen.

Bedrijfsvoering iederz (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

We waren voornemens te bezuinigen op onze bijdrage aan iederz. Doel was de bijdrage in 2013 met 450 duizend euro te verminderen oplopend in 2014 tot 700 duizend euro. Door de economische crisis kan iederz minder verdienen dan gepland. Wij draaien deze bezuiniging daarom voorlopig terug. Voor 2013 willen we daarom 450 duizend euro uit de extra beleidsmiddelen beschikbaar stellen en in 2014 700 duizend euro.

Deelprogramma 5 OVERIG WERK EN INKOMEN

Nieuwbouw SOZAWE

Op 8 september 2011 is de nieuwbouw van de dienst SOZAWE officieel gestart met het planten van een boom. Volgens de huidige planning is de bouw van het casco in juni 2013 klaar. Dit betekent dat we het gebouw eind 2013 in gebruik kunnen nemen. In 2012 gaan we aan de slag met het ontwerp voor de indeling en inrichting. Die willen we maximaal flexibel houden.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 2: Economie en Werkgelegenheid

‘G-kracht’ is de naam van het economische meerjarenprogramma voor de periode 2010-2014. Met G-kracht draagt de gemeente bij aan het bereiken van 135.000 arbeidsplaatsen eind 2014. Daarbij staat het faciliteren van werkgevers centraal. Door mensen in dienst te nemen zorgen werkgevers immers voor groei van de werkgelegenheid. We streven deze hoofddoelstelling na door een strategie te volgen die uiteenvalt in drie deelprogramma’s: het stimuleren van de kenniseconomie, het faciliteren van bestaande werkgevers en het aantrekken van meer toeristen, bezoekers en talenten.

DEELPROGRAMMA’S

- 1 Ruimte voor bedrijvigheid**
- 2 Binnenstad en toerisme**
- 3 Groningen kennisstad**
- 4 Overige Acquisitie**
- 5 Overige Economie en werkgelegenheid**

Deelprogramma 1 RUIMTE VOOR BEDRIJVIGHEID

Europapark (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Bij Europapark blijft de ontwikkeling van het programma achter bij de oorspronkelijke plannen. We zijn bezig met het opstellen van de herziening van de grondexploitatie voor Europapark. We stellen voor hiervoor in de begroting 2012 6 miljoen euro beschikbaar te stellen, die we willen reserveren in de reserve grondzaken.

Ebbingekwartier

De gunstige ontwikkelingen in het Ebbingekwartier willen we gaande houden. In 2012 lopen projecten door die vanuit het project Ebbingekwartier opgestart zijn. In 2012 start Target Holding met de bouw van het Infoversum, een platform voor innovatieve en ambitieuze bedrijven, kennisinstellingen en overheden in Noord Nederland. Het Infoversum programmeert entertainment, films, business en knowledge events, educatie & wetenschap en culturele festivals. Het Infoversum is hiermee een aanvulling op de toekomstige functies in het Forum.

Cultureel talent en ondernemerschap

Door het stimuleren van de creatieve bedrijvigheid willen we het aantal arbeidsplaatsen in onze kenniseconomie bevorderen. Er blijkt namelijk een duidelijke relatie te bestaan tussen creativiteit en innovatie. Die innovatieve sfeer moet weer creatieve en talentvolle ondernemers aantrekken. In 2012 willen we één á twee activiteiten ontplooiën of ondersteunen die cultuur en bedrijvigheid dichterbij elkaar brengen.

Deelprogramma 2 BINNENSTAD EN TOERISME

Binnenstadsmanagement (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Langs meerdere wegen en op diverse manieren werken we in 2012 aan de verdere versterking van onze binnenstad. We noemen hier ons programma Ruimte voor de Binnenstad, waarin aandacht is voor een betere bereikbaarheid (zoals de tram, Deltaplan fiets), voor de publieke ruimte en voor de economische versterking van de binnenstad (onder andere het Forum, Kunstenkwartier/Westerhaven). Inmiddels is de bouw van het nieuwe informatiecentrum op de Grote Markt bijna gereed.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

In de ontwerpbegroting hebben we uw raad voorgesteld om net als in 2011 ook voor 2012 300 duizend euro extra beleidsmiddelen beschikbaar te stellen. Wij willen voor de resterende periode 2013 en 2014 per jaar 300 duizend euro beschikbaar te stellen.

Deelprogramma 3 **GRONINGEN KENNISSTAD**

Akkoord van Groningen (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Groningen is een kennisstad. Samen met onze partners investeren we in innovatie en in de kennisinfrastructuur, zodat we kunnen uitgroeien tot een knooppunt van kennis. Een stad met een sterk kennis-, innovatie- en ondernemersklimaat. Kortom een City of Talent. Wij willen deze samenwerking ook na 2012 voortzetten. Daarom willen we in 2013 en 2014 jaarlijks 500 duizend euro reserveren voor het ondersteunen van die samenwerking en het uitvoeren van op innovatie-gerichte projecten.

Healthy Ageing Evenement

Onder de paraplu van de campagne City of Talent organiseren de partners van het Akkoord van Groningen in juni 2012 een Healthy Ageing Evenement in het kader van het *European Year for Active Ageing and Solidarity Between Generations*, dat met een gevarieerd aanbod van activiteiten het thema Healthy Ageing onder de aandacht brengt bij een breed publiek. Tevens zal de bekendheid van Groningen als City of Talent en Health Ageing City in Den Haag en Brussel door het evenement toenemen. Ook zal het evenement het netwerk tussen overheid, kennisinstellingen en bedrijfsleven versterken.

Los van het evenement stellen we geld beschikbaar voor de versterking en (internationale) promotie van de Healthy Ageing-sector. In Gezonder Zorgen III (het nieuwe gemeentelijke gezondheidsbeleid), is een goede aansluiting tot stand gebracht tussen de Healthy Ageingprogramma's van de kennisinstellingen en het gemeentelijk beleid.

Groningen geeft (groene) energie

Noord-Nederland wil zich ontwikkelen als 'energyport' van Nederland. De stad speelt daarin een belangrijke rol. Voor de komende vier jaren hebben we nieuwe afspraken gemaakt met Energy Valley, waarin we ons richten op de volgende vijf thema's: biobased economy, power hub, smart energy systems, groen gas rotonde en Energy Academy (voorheen: Energy Business Campus).

We zetten onze inspanningen in 2012 voort om Groningen internationaal te promoten als dé duurzame energiestad van Europa en om relevante handelscontacten in de energiesector op en uit te bouwen. Dat doen we samen met belangrijke partners zoals de kennisinstellingen, het bedrijfsleven en intermediaire organisaties als de Kamer van Koophandel en de NOM.

Ook in ons MKB-beleid besteden we extra aandacht aan de energiesector. In 2011 is de platformorganisatie NEBC opgericht: de New Energy Business Community. Door financieel bij te dragen aan de NEBC, hopen we in 2012 twee tot drie nieuwe MKB-bedrijven in de energiesector te kunnen verwelkomen binnen onze gemeentegrenzen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 3: Jeugd en Onderwijs

Gezond en veilig opgroeien en je talenten ontwikkelen.

Het programma Jeugd en onderwijs bundelt al ons beleid gericht op de kinderen/jongeren van 0 tot 23 jaar en hun ouders.

Wij willen dat kinderen in Groningen gezond en veilig opgroeien en, ongeacht hun sociaaleconomische of etnische achtergrond, allemaal optimale kansen krijgen hun talenten te ontwikkelen en hun plek kunnen vinden in onze samenleving als vrije en verantwoordelijke burgers. Dat betekent dat we extra aandacht besteden aan kinderen en gezinnen in achterstands- en/of risicosituaties. Als kinderen of ouders in de knel komen, willen we zo vroeg mogelijk een helpende hand bieden.

Van belang is ook ons streven om Groningen - 'City of Talent' - dé onderwijsstad van Nederland te maken. Dat betreft alle onderwijs, dus ook dat voor de jongste kinderen.

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Integraal jeugdbeleid
- 2 Overig Jeugd en onderwijs

Deelprogramma 1 **INTEGRAAL JEUGDBELEID**

Vierde kindertuin (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Uw raad heeft via een motie aandacht gevraagd voor realisatie van een vierde kindertuin. De structurele kosten (beheer, onderhoud, exploitatie, huur) voor een vierde kindertuin worden geraamd op 150 duizend euro. Wij stellen voor dit bedrag structureel beschikbaar te stellen.

Techniekwedificatie (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Met de bezuinigingsvoorstellen heeft uw raad besloten de subsidie aan De Jonge Onderzoekers te beëindigen. Uw raad heeft vervolgens een motie aangenomen waarin u ons vraagt in overleg met De Jonge Onderzoekers te onderzoeken of een vorm van techniekwedificatie te behouden is door samenwerking met andere instellingen zoals NDE, Technasium en/of Kunstencentrum groep.

Ook wij hechten aan techniekwedificatie in brede zin en hebben daarom ondanks de grote bezuinigingsopdracht, het oorspronkelijke bezuinigingsvoorstel in heroverweging genomen. De samenwerkingsbereidheid van het bestuur van De Jonge Onderzoekers heeft hier in positieve zin aan bijgedragen.

Op basis van onze bevindingen willen we nu de structurele bezuinigingstaakstelling vanaf 2013 op de Jonge Onderzoekers bijstellen naar 260 duizend euro.

In verband met de fasering in de taakstelling willen we voor 2012 80 duizend euro beschikbaar stellen en vanaf 2013 structureel 100 duizend euro.

Verduurzamen schoolgebouwen (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Op dit moment zetten we aanvullende middelen in voor het verduurzamen en verbeteren van het binnenklimaat van nieuwbouwprojecten van scholen basis- en voortgezet onderwijs. Verder zetten we middelen in, bovenop de rijksmiddelen, voor verbetering van de energiezuinigheid van bestaande gebouwen voor primair onderwijs in 2011. Daarmee is een eerste bescheiden aanzet gegeven. In het IHP onderwijshuisvesting 2012-2015 (fris en duurzaam) is de focus gelegd op het verbeteren van de

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

bestaande onderwijs gebouwen primair onderwijs. Voor het binnenklimaat is vanaf 2012 1,4 miljoen per jaar beschikbaar in deze IHP periode.

Voor verduurzaming en energiezuinigheid is in 2012 een eerste bedrag van 400 duizend euro opgenomen. Dat bedrag is met name bestemd voor onderzoek en het oplossen van eerste knelpunten. Door extra beleidsmiddelen beschikbaar te stellen in 2013 en 2014 kan op basis van dat onderzoek en in samenhang met de binnenklimaat maatregelen, extra worden geïnvesteerd in duurzaamheid en energie zuinigheid.

Om het binnenklimaat en de duurzaamheid van schoolgebouwen primair onderwijs te verbeteren willen wij voor de jaren 2013 en 2014 incidenteel 1 miljoen euro per jaar beschikbaar stellen.

Versterken rol sociale omgeving

Opvoeden is niet altijd gemakkelijk. Daarom ondersteunen we ouders. Maar ouders kunnen het niet alleen. Ook de sociale omgeving is belangrijk. De rol van de sociale omgeving in de opvoeding willen we versterken. We gaan dit doen door/met:

- In 2012 het project 'Allemaal opvoeders' uit in de CJG's in de wijken Vinkhuizen en Beijum uit te voeren. Succesvolle aanpakken van dit project worden in de overige wijken ingevoerd;
- Vanuit alle CJG's samenwerkingsverbanden aan te gaan met vrijwilligersorganisaties en samenwerking tussen de CJG's en STIP's te ontwikkelen;
- Een mediacampagne over positief opvoeden;
- Inzetten van nieuwe sociale media in de communicatie met en tussen ouders vanuit alle CJG's;
- Subsidiëren van Eigen Kracht Conferenties waarbij de sociale omgeving wordt ingezet bij het vinden van oplossingen;
- Met het programma Triple P dat is gericht op 'positief opvoeden' en op het verkleinen of oplossen van gedragsproblemen bij kinderen.

Centra voor Jeugd en Gezin (CJG's) als spil

De CJG's ontwikkelen zich als de centrale eerstelijnsorganisatie voor opvoedingsondersteuning. Door de decentralisatie van de jeugdzorg en de overgang van de AWBZ-begeleiding naar de WMO krijgt de gemeente op dit gebied meer verantwoordelijkheden en taken.

Vensterscholen

In ons collegeprogramma hebben we aangegeven dat we een extra impuls willen geven aan de Vensterscholen. We doen daarvoor in 2011 een evaluatie. Het principe van de Vensterscholen is samenwerking en doorgaande leerlijnen. Mogelijk geven we daaraan in 2012 nieuwe impulsen.

Aansluiting onderwijs arbeidsmarkt-ROC's

Wij geven in 2012 nadrukkelijk aandacht aan de samenwerking tussen het mbo en het bedrijfsleven, zodat er een goede aansluiting ontstaat tussen het onderwijs en de arbeidsmarkt.

Deelprogramma 2 OVERIG JEUGD EN ONDERWIJS

O2G2 (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Wij hebben onderzoek uitgevoerd naar de vraag of de omvang van de bruidsschat voor O2G2 anders had moeten/kunnen worden vastgesteld. De bruidsschatregeling is een wettelijke regeling die bedoeld is om een verzelfstandigd schoolbestuur tijdelijk te compenseren voor de extra kosten die een gevolg zijn van een verzelfstandiging. Uit het onderzoek blijkt dat wij de bruidsschatregeling binnen het wettelijke kader hebben toegepast. Wij zijn echter afgeweken van de gemiddelde praktijk. Dat heeft voor O2G2 een nadelig effect gehad en dat vinden wij onwenselijk. Om die reden willen wij dat nadelige effect repareren. Daarom stellen wij voor O2G2 aanvullende financiële middelen toe te kennen ter hoogte van 4,653 miljoen euro, ter aanvulling op de eerder toegekende bruidsschat. Dit bedrag is gebaseerd op de uitkomst van het onderzoek. Door O2G2 zijn ook andere aspecten benoemd, waaronder de vermogenspositie, die volgens O2G2, verantwoordelijk zijn voor de "zorgelijke

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

financiële situatie". Die aspecten staan echter los van de verzelfstandiging, los van de ABB kostenstructuur en daarmee ook los van de bruidsschatregeling.

Daarnaast wordt voorgesteld om in het kader van de financiële gelijkstelling tussen het openbaar onderwijs en het bijzonder onderwijs aanvullende financiële middelen beschikbaar te houden voor het bijzonder onderwijs, ter hoogte van maximaal 4,1 miljoen euro. Tot slot houden we nog rekening met 0,2 miljoen euro overige kosten. Deze middelen houden we beschikbaar in de Algemene Egalisatie Reserve. In totaal reserveren wij negen miljoen euro hiervoor.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 4: Welzijn Gezondheid en Zorg

WELZIJN, GEZONDHEID EN ZORG

Zelfstandig actief zijn en blijven!

Met ons programma Welzijn, Gezondheid en Zorg willen we eraan bijdragen dat iedereen in onze stad actief - en zo lang mogelijk zelfstandig - aan de samenleving meedoet en blijft meedoen. Ook als lichamelijke of geestelijke beperkingen dat lastiger maken.

In ons deelprogramma Integratie en Emancipatie richten we ons met dezelfde doelen op groepen stadjes, die om andere redenen minder gemakkelijk meedoen aan onze samenleving.

Om actief en zelfstandig aan de samenleving mee te kunnen doen is het van belang dat er voldoende voorzieningen in de directe omgeving zijn. In een veilige en levendige buurt. Met mensen die zo nodig een helpende hand toesteken, en - voor als dat nodig is - toegankelijke en toereikende professionele ondersteuning en zorg.

Gezondheidsproblemen willen we in een zo vroeg mogelijk stadium opsporen en waar mogelijk proberen te voorkomen. Daarom besteden we ook aandacht aan een gezonde leefstijl voor iedereen. Voor een belangrijk deel geven we aan dit programma uitvoering via het beleidskader Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo). In het verlengde van de Wmo wordt fasegewijs de AWBZ afgeslankt. Dit heeft tot gevolg dat er steeds meer nieuwe doelgroepen bij de gemeente in beeld komen, die in toenemende mate een beroep doen op gemeentelijke voorzieningen.

DEELPROGRAMMA'S

1. **Sociale Samenhang en Participatie**
2. **Preventie en Zorg**
3. **Integratie en Emancipatie**
4. **Overige Welzijn, Gezondheid en Zorg**

Deelprogramma 1 **SOCIALE SAMENHANG EN PARTICIPATIE**

Stelselwijzigingen ondersteuning onderkant samenleving

De gemeente Groningen krijgt vanaf 1 januari 2013 te maken met een aantal ingrijpende stelselwijzigingen die betrekking hebben op de ondersteuning van mensen aan de onderkant van de samenleving. De grootste veranderingen betreffen de samenvoeging van de WWB/Wij en delen van de Wajong en de WSW in de Wet Werken naar vermogen, de decentralisatie van Begeleiding van de AWBZ naar de Wmo, en de decentralisatie van Jeugdzorg van provincies naar gemeenten.

Met deze decentralisaties krijgen gemeenten op het sociale domein een grotere verantwoordelijkheid, waarvoor middelen overkomen vanuit het Rijk. De decentralisaties gaan echter ook gepaard met forse bezuinigingen. De stapeling van al deze maatregelen heeft verstrekkende gevolgen voor gezinnen, ouderen, gehandicapten en andere kwetsbare groepen. De vraag ligt daarom voor hoe wij deze stelselwijzigingen en bezuinigingen in onderlinge samenhang vormgeven binnen ons eigen lokale beleid en de uitvoering daarvan.

Daarom gaan we één visie ontwikkelen, met gemeenschappelijke doelstellingen, betere resultaten en een efficiëntere organisatie. Dit in samenhang met de ontwikkeling van het nieuwe Meerjarenprogramma Wmo en het Armoedebeleid.

Kanteling van de Wmo

Bovenstaande uitbreidingen van onze Wmo-taken gaan gepaard met een inhoudelijk veranderingsproces in de Wmo: de kanteling. Kort gezegd komt het erop neer dat niet de claim (het *recht van de burger*) uitgangspunt is, maar de *plicht van de gemeente* om alle burgers in staat te stellen

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

maatschappelijk te participeren en belemmeringen dus te compenseren. Daarbij wordt eerst bepaald wat de burger op eigen kracht kan, dan worden de mogelijkheden van informele zorg of sociale netwerken verkend, daarna wordt gezocht naar oplossingen in collectieve en/of algemene voorzieningen. Pas in laatste instantie worden individuele, professionele voorzieningen ingezet. De kanteling vraagt een ingrijpend andere organisatie van zorg en ondersteuning. Daaraan moeten we in 2012 in intensief overleg met betrokken zorgverleners vorm geven.

Wmo (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

De WMO begroting voor 2012 vertoont een tekort van 1,7 miljoen euro. Dit tekort houdt verband met een bezuinigingstaakstelling van 1,9 miljoen euro, die in de begroting was opgenomen. Het doel van deze bezuinigingstaakstelling was om voordelen op het taakveld Wmo structureel af te romen. Bij het opstellen van de begroting 2012 bleek deze bezuinigingstaakstelling voor 1,7 miljoen euro niet gerealiseerd te kunnen worden. De structurele bijdrage uit extra beleid is bedoeld om dit tekort af te dekken. Naast het begrotingstekort kent het taakveld Wmo een begrotingsrisico van 1,3 miljoen euro. Om dit risico indien nodig te kunnen opvangen inventariseert het College voor turap 2012-1 aanvullende bezuinigingsmogelijkheden.

Versterken Stips

We willen de functie en taak van de Steun- en Informatiepunten in de wijken (Stips) vermeerderen en verbreden. Dat stelt andere eisen aan de organisatie, communicatie en huisvesting. Samen met partners in de wijk werken we aan de volgende veranderingen en verbeteringen:

- het aantal Stips uitbreiden naar 14;
- vanuit een helder dienstverleningsconcept binnen Stip met partners samenwerken;
- de samenwerking tussen de front- en backoffice in de wijk verbeteren;
- inspelen op de ontwikkelingen binnen de Wmo;
- Zorgloket en Stip benutten elkaars expertise en werken samen aan de verdere ontwikkeling van de informatie- en adviesfunctie in het kader van de Wmo;
- vanuit Stip organiseren en aanbieden van een activerend huisbezoek aan alle zelfstandig wonende ouderen (75+) van de stad;
- samen met de Hanzehogeschool en MJD een methodiek ontwikkelen om de aanpak van het huisbezoek ook geschikt te maken voor zelfstandig wonenden met een verstandelijke of psychiatrische beperking (Wmo Werkplaats);
- de methodiek 'Natuurlijk een Netwerk' ontwikkelen en uitvoeren. Deze methodiek richt zich op het vergroten of herstellen van het sociale netwerk van burgers;
- de professionalisering van beroepskrachten vormgeven vanuit de Kanteling en Welzijn Nieuwe Stijl.

Deelprogramma 2 PREVENTIE EN ZORG

Geweld in afhankelijkheidsrelaties (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Na besluitvorming van de colleges van B&W in de provincie Groningen (december 2010 / januari 2011) worden taken van het Advies- en Meldpunt Huiselijk Geweld (ASHG) overgedragen aan de regionale netwerken OGGz en CJG. Omdat de taken van het ASHG doorlopen wanneer de overdracht gerealiseerd wordt, is het noodzakelijk om nog een coördinator voor een beperkte periode in dienst bij het ASHG te houden. Wij stellen voor hiervoor 37 duizend euro beschikbaar te stellen.

Deelprogramma 3 INTEGRATIE EN EMANCIPATIE

Noodopvang asielzoekers (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Door het bieden van (materiële) ondersteuning aan rechtmatig verblijvende vreemdelingen zonder rijksopvang en ex AMV's (alleenstaande minderjarige vreemdelingen) zorgen we ervoor dat zeer kwetsbare groepen op een constructieve wijze kunnen blijven werken aan een zinvol toekomstperspectief.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Uit het oogpunt van de zorgplicht willen wij voorkomen dat asielzoekers op straat komen te staan of -noodgedwongen - in de illegaliteit komen. Daarom bieden we noodopvang aan vluchtelingen die rechtmatig in Nederland verblijven, maar die geen aanspraak kunnen maken op gebruik van voorzieningen. In het kader van het project Kindersteun worden verstrekkingen gedaan ten behoeve van kinderen van niet-rechtmatig verblijvende vluchtelingen. Ook bieden we ondersteuning aan ex-AMV's, alleenstaande minderjarige vluchtelingen.

Voor de noodopvang asielzoekers gaat het om activiteiten voor een bedrag van 265 duizend euro. Voor 2012 willen wij dit bedrag beschikbaar stellen.

Einde rijksfinanciering inburgering

In 2013 wordt de nieuwe Wet inburgering van kracht. Een belangrijke wijziging is dat de inburgeraar dan zelf de kosten van zijn of haar inburgering moet betalen. In 2012, het laatste jaar dat we nog inburgeringstrajecten kunnen aanbieden, bieden we aan maximaal 300 inburgeraars een nieuw traject. Vanaf 2013 stoppen we helemaal met het aanbieden van nieuwe trajecten. Dit betekent dat eind 2012 de laatste inburgeraars op traject gaan. Een aantal van deze trajecten loopt dan door tot eind 2014.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 5: Sport en Bewegen

Iedereen in beweging

In ons programma 'Sport en bewegen' richten we ons op alle Groningers, van jong tot oud. Want sporten en bewegen is goed voor iedereen. We streven ernaar om zoveel mogelijk mensen aan het sporten te krijgen en te houden. Sporten is een doel op zich. Het heeft over het algemeen een positief effect op hoe men zich voelt. Daarnaast waarderen we sport als een middel. Als middel om overgewicht te bestrijden, integratie te bevorderen en sociale samenhang te vergroten. Sporten kan het risicogedrag van jongeren helpen ombuigen en het zelfbeeld van mensen positief beïnvloeden. Sport en spel zijn belangrijk voor de ontwikkeling van kinderen.

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Sportieve infrastructuur
- 2 Deelname aan sport
- 3 Overig Sport en Bewegen

Deelprogramma 1 **SPORTIEVE INFRASTRUCTUUR**

Sportief in de openbare ruimte

We willen dat de openbare ruimte in de stad volwassenen en vooral kinderen uitnodigt tot sportieve activiteit. We beschikken in de stad over twee Krajicek Playgrounds (de Hoogte en Beijum) en twee Cruiff Courts (Oosterpark en Corpus den Hoorn). Op deze openbare sportparken worden wekelijks activiteiten georganiseerd in het Kader van Bslim (de Buurt en een Sportieve Leefstijl Interventie Methode). Daarnaast is er nog een groot aantal basketbal- en tennisvelden en skatevoorzieningen. In onze sportvisie 2010-2020 "*Meer ruimte voor sport en bewegen*" hebben we aangekondigd om in 2012 een plan te maken hoe we de openbare ruimte sportiever en de sportieve ruimte meer openbaar kunnen maken.

Met het onderwijs maken we in 2012 plannen en afspraken over een nog sterker integraal bewegingsaanbod binnen en buiten de schooltijden.

Deelprogramma 2 **DEELNAME AAN SPORT**

Topsport

Als gemeente vinden we topsport belangrijk voor zover het een relatie heeft met de breedtesport: de topsport als rolmodel voor de breedtesport. Een deel van het topsportbudget willen we gaan reserveren voor talentopleidingen van een viertal kernsporten in de stad. Welke kernsporten dat zijn gaan we in 2012 bepalen. De jaarlijkse sportstimuleringsprijs (een geldbedrag en een beeld van Jan Steen) wordt vanaf nu uitgereikt aan jonge topsporttalenten.

Topsport heeft ook een plaats in onze ambities voor Groningen als City of talent. Samen met sportverenigingen, de kennisinstellingen en het bedrijfsleven willen we inhoud geven aan Groningen als kennisstad op het gebied van topsport en talentontwikkeling. Aansluitend op de reeds gevoerde gesprekken, presenteren we in 2012 ons plan hiervoor.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 6: Cultuur

Bruisend en spraakmakend

Met kunst en cultuur maken we van Groningen een levendige stad, en we betrekken iedereen bij de stedelijke samenleving, als deelnemer of als toeschouwer. Groningen is het bruisende culturele centrum van Noord-Nederland. Daaraan ontleent onze stad voor een belangrijk deel zijn aantrekkingskracht: voor (nieuwe) inwoners en voor bezoekers. We willen dat Groningen een stevige positie inneemt in de top-5 van Nederlandse cultuursteden. Als gemeente faciliteren we een divers cultuuraanbod en een veelzijdige culturele infrastructuur. We willen dat alle Stadgers kunnen meedoen aan culturele activiteiten. Voor specifieke doelgroepen verlagen we drempels, en creëren extra mogelijkheden. Daarnaast bieden we ruimte aan nieuw talent! Zo houden we Groningen bruisend en spraakmakend.

DEELPROGRAMMA'S

- 1 **Culturele infrastructuur**
- 2 **Deelname aan cultuur**
- 3 **Overig**

Deelprogramma 1 **CULTURELE INFRASTRUCTUUR**

Groninger Museum

Door diverse oorzaken kwam de liquiditeitspositie van het Groninger Museum in 2011 ernstig onder druk te staan. Met een betalingsregeling van 700 duizend euro (in 20 jaar terug te betalen) zijn de acute problemen opgelost. Daarbij hebben wij het museum gevraagd een adequaat plan van aanpak op te stellen om nieuwe liquiditeitsproblemen te voorkomen.

Groninger Forum

Mede op basis van het advies van de commissie Terlouw besloot de provincie in juli 2011 alsnog positief over het doorgeven van de 35 miljoen euro uit het REP-ZZL. De aanpak van de Grote Markt-Oostzijde/Forum is inmiddels gestart. In 2012 zullen wij op basis van het advies van de Commissie Terlouw de plannen voor invulling van het Forum verder concretiseren.

Eurosonic weer op de Grote Markt

De European Border Breakers Awards (EBBA's) worden ook in 2012 uitgereikt op Eurosonic in Groningen. Eurosonic verwacht in 2012 een groter televisiebereik dan in 2011, met uitzending in meer dan zes landen. Ter ere van het 25-jarig jubileum van Noorderslag In 2011 was er een gratis evenement (Eurosonic Air) op de Grote Markt. Vanwege het succes komt dat er in 2012 opnieuw.

Deelprogramma 3 **OVERIG CULTUUR**

Cultuur (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Met de vaststelling van de cultuurnota in december 2008 heeft de raad besloten de basis op orde te brengen. De middelen daarvoor zijn incidenteel afkomstig uit Stadsmeierrechten en het annuleren van het Kunstenfestival (625 duizend euro per jaar). Deze middelen zijn ingezet voor structurele subsidies aan culturele instellingen. Het wegvallen van deze incidentele middelen zal dus de nodige consequenties hebben, zeker gezien de grote bezuinigingen vanuit rijk en provincie.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Dit willen wij voor de jaren 2013 en 2014 met 1,0 miljoen euro per jaar compenseren.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 7: Verkeer

Duurzaam goed bereikbaar

Goede bereikbaarheid is essentieel voor de stad. Maar minstens zo belangrijk is een aangename, veilige en gezonde leefomgeving. In het programma Verkeer combineren we deze ambities. Daarbij is ons uitgangspunt met de fiets of het openbaar vervoer als het kan, met de auto als het moet. Omdat Groningen een compacte stad is, is de fiets in veel gevallen en voor veel stadjes een reëel alternatief. Om dezelfde reden is er een stevig draagvlak voor openbaar vervoer en P+R.

Groningen is de grootste stad van het Noorden. Voor de gehele Noordelijke regio vervult de stad een onmisbare functie als centrum van werkgelegenheid, onderwijs, cultuur en zorg. Goede verbindingen tussen stad en ommeland zijn daarmee dus vooral ook voor de regio van wezenlijk belang. Daarom werken we op dit gebied intensief samen met onze regiopartners.

DEELPROGRAMMA'S

- 1 **Fiets**
- 2 **Openbaar Vervoer**
- 3 **Auto**
- 4 **Parkeren**
- 5 **Verkeersveiligheid**
- 6 **Overig**

Deelprogramma 1 **FIETS**

Nieuwe fietspaden

Op diverse plekken in de stad werken we aan nieuwe fietspaden. Eind 2011 verwachten we de fietsbrug Plataanlaan en de fietspaden langs de Duinkerkenstraat en Antwerpenweg op te leveren, en in 2012 de fietspaden langs de spoorlijn Groningen-Sauwerd en langs de Noordelijke Ringweg.

Deelprogramma 2 **OPENBAAR VERVOER**

Regiotram

De voorbereiding voor de aanbesteding van de eerste twee tramlijnen in de stad is in volle gang. Als uw raad eind 2012 instemt met de gunning, zullen in 2016 de trams rijden in de stad naar Zernike en Kardinge. Na 2020 moeten de trams doorrijden de regio in. Uitwerking van deze plannen vindt in 2011 plaats, in de periode 2012-2015 moet de financiering voor het doorrijden in de regio georganiseerd worden. In totaal reserveren we 103 miljoen euro voor de regiotram.

Busbaan en P+R Europaweg

In 2010 hebben we onderzoek gedaan naar de mogelijkheden om de doorstroming voor het openbaar vervoer richting de stad/UMCG over de Europaweg te verbeteren. Er is gekozen voor een oplossing van een aparte busbaan stad in en stad uit. De busbaan leggen we in 2012 aan. In 2012 nemen we ook de rechtstreekse aansluiting van P+R Europapark op de Europaweg in gebruik, waarmee de bereikbaarheid van de binnenstad vanuit deze richting flink verbetert.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Deelprogramma 3 **AUTO**

Zuidelijke Ringweg

In 2012 werken we het voorlopig ontwerp uit tot een definitief ontwerp en worden het Ontwerp Tracé Besluit en de Milieu Effect Rapportage opgesteld. Het bereikbaarheidsplan tijdens de bouw maken we steeds concreter en de aanbesteding bereiden we verder voor.

Op diverse momenten in het proces betrekken we de belanghebbenden. De werkelijke start van de uitvoering is medio 2015.

Kleine verkeersmaatregelen (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Jaarlijks realiseren we, op basis van verzoeken van Stadjers, een aantal relatief kleine verkeersmaatregelen. Hierbij valt te denken aan het plaatsen van snelheidsbeperkende maatregelen, verkeersborden en het realiseren van parkeerplaatsen. Om ook in 2012 adequaat op verschillende verzoeken te kunnen reageren, willen we 100 duizend euro beschikbaar stellen.

Deelprogramma 4 **PARKEREN**

Nieuwe parkeergarages

Eind van dit jaar gaat de parkeergarage Damsterdiep open. Rond dezelfde tijd zal het project Groninger Forum / Oostwand beginnen, waaronder de bouw van de Forumgarage. Na opening van de parkeergarage Damsterdiep heffen we een deel van de parkeerplaatsen langs de Diepenring op, waarmee we de stad weer een beetje mooier maken.

Parkeerbedrijf (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Het resultaat van het parkeerbedrijf staat onder druk. Dit komt voor een belangrijk deel door nadelige resultaten van de Boterdiepgarage en de Circusgarage. De Circusgarage veroorzaakt jaarlijks een gemiddeld tekort van 0,4 miljoen euro en de Boterdiepgarage leidt elk jaar tot een tekort van circa 1,7 miljoen euro. De resultaten van deze garages blijven achter bij de verwachtingen omdat de ontwikkelingen in het CiBoGa gebied langer duren dan verwacht. Dit leidt tot minder bewoners en bezoekers in het gebied en dus tot minder bezoekers van de parkeergarages. We stellen 10 miljoen euro beschikbaar om het tekort van het parkeerbedrijf voor de komende vijf jaar op te lossen. Hiermee boeken de waarde van de Circusgarage volledig af. Daarnaast reserveren we middelen om de kapitaallasten van de Boterdiepgarage gedurende vijf jaar te kunnen opvangen. Omdat er een grote relatie ligt met de grondexploitatie in de omgeving voegen we deze middelen toe aan de reserve grondzaken. We verwachten dat de kapitaallasten van de Boterdiepgarage na vijf jaar weer door het parkeerbedrijf gedragen kunnen worden omdat de ontwikkelingen in het CiBoGa gebied dan voldoende zijn gevorderd.

Naast het beschikbaar stellen van aanvullende middelen, willen we ook maatregelen binnen het parkeerbedrijf. We hebben de mogelijkheden hiervoor geïnventariseerd. Totaal levert dit jaarlijks ongeveer 1,7 miljoen euro op. Dit bedrag bouwt op tot 2015. De maatregelen hebben onder andere betrekking op efficiënter beheer en minder voorzieningen fietsparkeren. Daarnaast willen we een aantal investeringen, waarvan de kapitaallasten nu voor rekening van het parkeerbedrijf komen, financieren met BDU en / of RSP middelen. We overleggen hierover met de provincie. We leggen deze maatregelen in een afzonderlijk voorstel aan u voor.

Deelprogramma 5 **VERKEERSVEILIGHEID**

Veilige schoolomgeving (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Binnen het project "veilige schoolomgeving" pakken we sinds 2007 in nauwe samenspraak met vertegenwoordigers van scholen, ouders en buurtbewoners de verkeerssituatie rondom 48 basisscholen in Groningen aan. Door veranderde inzichten, aanvullende wensen ten aanzien van de noodzakelijk geachte maatregelen en een uitgebreid participatietraject zijn de kosten per school hoger uitgevallen dan aanvankelijk geraamd. We willen hiervoor in 2012 400 duizend euro beschikbaar stellen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 8: Wonen

Voor iedereen een woning naar wens

Voor iedereen een woning naar wens: dat is de centrale doelstelling in ons woonbeleid. In onze woon- en wijkvernieuwingsprogramma's werken wij daarom aan gedifferentieerde en evenwichtige wijken die plaats bieden aan alle bevolkingsgroepen en leefstijlen.

Met de stedelijke corporaties en andere partijen hebben we afgesproken jaarlijks in een bandbreedte tussen de 950 – 1350 woningen te realiseren. We willen goede en duurzame woningen bouwen voor verschillende doelgroepen, in een mix van koop en (sociale) huur, in de bestaande stad en in de nieuwe woongebieden. Bij de ontwikkeling en uitvoering van ons woonbeleid in de wijken hebben de bewoners een belangrijke stem. De toevoeging van nieuwe woningen moet bijdragen aan het op gang houden van de doorstroming op de woningmarkt en aan evenwichtige en leefbare wijken.

We willen in 2035 een energieneutrale stad zijn. Een belangrijke opgave in dit verband is energie te besparen in de bestaande woningen. Met de stedelijke corporaties hebben we hier afspraken over gemaakt.

In ons programma 'Wonen' werken we ook aan zorgvuldig beheer en instandhouding van ons cultuurhistorisch erfgoed, zowel boven als onder het maaiveld.

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Doelgroepen
- 2 Nieuwbouw
- 3 Bestaande woningvoorraad
- 4 Cultuurhistorie en archeologie
- 5 Overig wonen

Deelprogramma 1 **DOELGROEPEN**

Jongeren- en studentenhuisvesting

Jongeren zijn belangrijk voor de stad. Daarom vinden wij het van belang dat jongeren ook goed en snel huisvesting kunnen vinden. Aan de andere kant hebben wij ook oog voor problemen die kunnen ontstaan door hoge concentratie van jongeren. Daarom voeren we beleid langs meerdere sporen:

- Spreiding van kamerverhuur door handhaven van de 15% -kamerverhuur norm in de gehele stad (met enkele uitzonderingen)
- Intensiveren van de aanpak van illegale kamerverhuur
- Tussen 2010 en 2014 4500 wooneenheden voor jongen erbij; 600 in 2012
- Opnieuw aan de slag met de campagne 'Leven in de stad', waarin we studenten en stadgers wijzen op elkaars verantwoordelijkheden en inzetten op meer begrip voor de verschillende leefstijlen in onze stad.

Woningmarkt (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Door de economische crisis is er duidelijk minder beweging op de woningmarkt ook in de stad Groningen. Door het verminderde vertrouwen, lichte waardedaling van woningen, maar zeker ook door de aanscherping van de hypotheekvoorwaarden wordt het voor consumenten steeds lastiger om de financiering voor de woning rond te krijgen. Beweging op de woningmarkt houden is essentieel voor de komende periode. Wij willen bevorderen dat starters een eerste stap op de woningmarkt

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

kunnen zetten. Juist voor starters, met vaak een laag, maar groeiend inkomen is het moeilijk de financiering rond te krijgen. Daarom gaan we in 2012 startersleningen en/ of financieringsconstructies ontwikkelen om de woningmarkt te stimuleren. We stellen hiervoor 750 duizend euro ter beschikking in 2012 en 750 duizend euro in 2013.

Deelprogramma 2 **NIEUWBOUW**

Meerstad

Vanwege de veranderende marktomstandigheden zijn we samen met onze partners in het project Meerstad de grondexploitatie aan het herzien. Dit kan tevens leiden tot nieuwe samenwerkingsvormen tussen de partners. Ook zal het financiële consequenties hebben.

Dit proces moet eind 2011 tot besluitvorming leiden, waarna in 2012 de gewijzigde situatie van start zal gaan.

Ondertussen is de bouw in Meerstad in het voorjaar van 2011 van start gegaan. De verkoop gaat niet zo hard als verwacht, maar vergeleken met andere woningbouwprojecten in de regio verloopt het relatief goed. Ook is er grote belangstelling voor de waterwoningen. Deze zijn in september 2011 in de verkoop gegaan. We verwachten in 2012 dat circa 100 woningen worden gerealiseerd, waarvan 13 energieneutrale woningen.

Deelprogramma 3 **BESTAANDE WONINGVOORRAAD**

Woonschepenhaven (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

De gemeente heeft al lange tijd de ambitie om tot een totale revitalisering van de woonschepenhaven te komen. De huidige staat van onderhoud en beeldkwaliteit en de behoefte om tot verdunning te komen maken een dergelijke ingreep wenselijk. In het najaar van 2009 is met de corporaties Lefier en Nijestee afgesproken dat de gemeente voortrekker is van deze revitalisering. We stellen voor om ten behoeve van de revitalisering van de woonschepenhaven een investeringsbudget van 5 miljoen euro beschikbaar te stellen.

Deelprogramma 5 **OVERIG WONEN**

Suikerunie (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Bij de aankoop van het Suikerunieterrein in 2009 is aan uw raad toegezegd dat wij de stad betrekken bij de tijdelijke invulling van het gebied. Uw raad heeft daartoe in februari 2011 het raadsvoorstel De Campagne vastgesteld. Voor de prijsvraag, de tijdelijke invulling en de gewenste toegankelijkheid voor de gebruiksfuncties, het publiek en de omliggende wijken en dorpen en het beheer en onderhoud van het terrein is een extra investering nodig. Wij stellen hiervoor 500 duizend euro ter beschikking.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 9: Onderhoud en beheer openbare ruimte

Duurzaam schoon, heel, mooi, groen

In het programma Onderhoud en beheer werken we aan een buurt, wijk en stad waar het prettig is om te verblijven. Een stad die schoon, heel, mooi en groen is. Luisteren naar en samenwerken met bewoners is bij onderhoud en beheer in Groningen een goede gewoonte. Duurzaamheid is in alle onderdelen van dit programma richtinggevend.

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Kwaliteit van de leefomgeving**
- 2 Afvalinzameling- en verwerking**
- 3 Overige Onderhoud en beheer openbare ruimte**

Deelprogramma 1 KWALITEIT VAN DE LEEFOMGEVING

Veiligheid Herewegspoorviaduct

Het Herewegspoorviaduct vertoont al geruime tijd tekenen van slijtage en is feitelijk aan vervanging toe. Die vervanging willen we integraal aanpakken met de aanleg van de tramlijnen. Dat duurt nog zo'n vier jaar. Om in de tussentijd het viaduct veilig te houden zijn jaarlijks monitoring en aanvullende maatregelen nodig. Hiervoor willen we in de jaren 2012 tot en met 2014 jaarlijks 100 duizend euro beschikbaar stellen. Daarnaast stellen we voor 10 miljoen euro uit de risicobuffer 2014 in te zetten voor vervanging van het Herewegviaduct.

Verlichting/groot onderhoud (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Een aantal voorzieningen in de stad is de komende tijd aan vervanging of groot onderhoud toe. Omdat het onderhoudsbudget daarvoor niet toereikend is, werken we de komende tijd een meerjarenplan uit waarin alle knelpunten zijn opgenomen. Voor de meest acute problemen willen we in 2012 al beginnen met uitvoering van maatregelen. Het gaat dan vooral om de eerste fase van de vervanging van verouderde verlichtingskabels, maar ook voor het groot onderhoud aan houten bruggen, kademuren en asfaltwegen willen we aanvullende middelen inzetten. De jaren erna willen we aan de hand van het meerjarenprogramma het groot onderhoud in de stad aanpakken. We willen hiervoor vanaf 2012 structureel 1,335 miljoen euro beschikbaar stellen.

Vakdirectie Stadtoezicht operationeel

Op 1 juni 2011 is de daadwerkelijke oprichting van de Vakdirectie Stadtoezicht een feit geworden. Alle toezichthoudende en handhavende taken in de openbare ruimte zijn gebundeld in een vakdirectie. Inmiddels zijn de werkprocessen op orde, de huisvesting geregeld en de bestuurlijke strafbeschikking ingevoerd. In 2012 zullen we, in afstemming met politie, openbaar ministerie, de stad (bewoners en ondernemers) en wijkorganisaties, een handhavingprogramma opstellen en aan uw raad ter vaststelling aanbieden.

Deelprogramma 2 AFVALINZAMELING- EN VERWERKING

Tarieven afvalstoffenheffing omlaag

In 2011 is er een meer directe relatie aangebracht tussen afvalproductie en de hoogte van de heffing door het verschil in heffing tussen één- en meerpersoonshuishoudens te vergroten. Naar aanleiding van

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

een raadsbrede motie van december 2010 wordt in 2012 de relatie tussen hoeveelheid huisvuil en heffing verder versterkt. Verder zijn de kosten van verwerking van huisvuil gedaald. Dit werkt door in het tarief. Per saldo gaan de tarieven voor één- en tweepersoonshuishoudens in 2012 fors omlaag. Meerpersoonshuishoudens betalen in 2012 iets meer aan afvalstoffenheffing.

Deelprogramma 3   OVERIG ONDERHOUD EN BEHEER OPENBARE RUIMTE

RUD (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

In verband met verwachte efficiency winsten als gevolg van de oprichting van de regionale omgevingsdiensten (RUD's) ontvangen we een rijkskorting van 652 duizend euro in 2012, die oploopt tot 1,476 miljoen euro vanaf 2014. In 2012 hebben we een tekort van 652 duizend euro omdat efficiency winsten zich nog niet voordoen. Wij stellen voor om voor 2012 652 duizend euro beschikbaar te stellen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 10: Veiligheid

Veilige stad voor alle Stadgers, door alle Stadgers

Zorgen voor veiligheid is een belangrijke overheidstaak. In dit programma bundelen we onze specifieke inzet op dit terrein. Groningen is een veilige stad. Dat moet zo blijven en we willen dat mensen dat ook zo beleven.

Werken aan een veilige stad doen en kunnen we niet alleen. Politie en openbaar ministerie zijn voor ons belangrijke partners. Maar veiligheid begint eerder: met welzijnsinstellingen, zorgaanbieders, het onderwijs, corporaties, andere partners uit de justitieketen en maatschappelijke instellingen werken we gezamenlijk aan een stad waar iedereen zich veilig kan voelen. Van veel betekenis hiervoor is de betrokkenheid van de inwoners, bij elkaar, hun buurt en hun wijk. Die betrokkenheid proberen we te versterken.

We zeggen: 'samen leven en samen wonen, een veilige stad voor alle stadgers' – maar we zeggen ook: 'samen leven en samen wonen: veiligheid bieden en veiligheid krijgen'.

DEELPROGRAMMA'S

- 1 Veilige woon- en leefomgeving
- 2 Bedrijvigheid en veiligheid
- 3 Jeugd en veiligheid
- 4 Integriteit en veiligheid
- 5 Fysieke veiligheid

Veiligheidsbeleid (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Vorig jaar hebben wij bij de begroting 2011 voor de jaren 2011 – 2014 625 duizend euro nieuw beleidsgeld beschikbaar gesteld voor veiligheid. In 2012 stopt het rijk met middelen beschikbaar te stellen voor veiligheid. Daarmee valt 1,5 miljoen euro weg. Wij willen voor de jaren 2012 – 2014 jaarlijks 1,25 miljoen euro extra voor de veiligheidsaanpak beschikbaar stellen. Dan zijn we in staat de activiteiten die wij van belang vinden voor de veiligheid van onze stad voort te zetten. In totaal is daarmee 1,875 miljoen euro per jaar beschikbaar.

Op deelprogrammaniveau ziet dit er als volgt uit.

deelprogramma	bedrag
Veilige woon- en leefomgeving	1.003.000
Veilig uitgaan en veilige evenementen	250.000
Jeugd en veiligheid	424.000
Integriteit en veiligheid	178.000
Fysieke veiligheid	20.000

In de bijlage 3 treft u een overzicht aan van de inzet van de veiligheidsmiddelen (1,875 miljoen euro).

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 11: Stadhuis en Stadjer

Klantcontacten en informatie voor burgers organiseren

Het programma Stadhuis & Stadjer is gericht op de verbetering van de dienstverlening vanuit het perspectief van de burger, ondernemers en instellingen.

Belangrijk daarbij is dat de burgers, ondernemers en instellingen 'de gemeente' ervaren als één geheel, en niet als afzonderlijke diensten, afdelingen en loketten.

In onze mondelinge, schriftelijke en elektronische contacten met de burger zijn we vriendelijk, correct, vlot en volledig. En bij alles werken we efficiënt. Informatie hoeft maar één keer aan ons doorgegeven te worden.

We willen burgers, ondernemers en instellingen zoveel mogelijk betrekken bij het ontwikkelen en uitvoeren van gemeentelijk beleid. Om dat te kunnen doen, streven we naar transparantie en we spelen proactief in op hun informatiebehoefte. Adequate informatievoorziening is een voorwaarde voor het creëren van betrokkenheid. Daarnaast zorgen we ervoor dat we als gemeente openstaan voor signalen uit de samenleving.

Bij het realiseren van onze ambities maken we gebruik van moderne ICT-toepassingen (internet). Als een dienst of product wordt aangevraagd, is de status van de aanvraag on-line in te zien. Afspraken over servicenormen zijn vastgelegd in het kwaliteitshandvest.

Dienstverlening en communicatie zijn aparte vakgebieden waarvan de achterliggende principes integraal onderdeel moeten zijn van het werk van de gehele organisatie en elke individuele medewerker.

Daarom werken we aan de verdere professionalisering van al onze medewerkers!

DEELPROGRAMMA'S

1. **Contact met de burger**
2. **Beleidscommunicatie**
3. **Publieke Dienstverlening**
4. **Overige Stadhuis en Stadjer**

Deelprogramma 1 **CONTACT MET DE BURGER**

Meer via internet

We willen dat op de verschillende domeinen van dienstverlening klantcontacten zoveel mogelijk via internet verlopen. In 2012 werken aan een toename van de transacties via internet met 20% in 2013. Daarmee willen we het aantal baliebezoeken, telefoongesprekken en poststukken reduceren.

Deelprogramma 2 **BELEIDSCOMMUNICATIE**

Wijkcommunicatie (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Wijkcommunicatie is een project binnen het webbeheer van de gemeente Groningen. Doel is om alle wijkpagina's op de gemeentelijke website ("mijn wijk") te voorzien van wijkrelevante informatie in de vorm van online communicatiedossiers. Deze informatie moet tijdig geplaatst worden en goed

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

vindbaar zijn. Wij zien dit als basis voor betrokkenheid en participatie. Een tweede doel van het project wijkcommunicatie is de onafhankelijke redacties van wijkwebsites van de wijken zelf vanuit de gemeente ondersteund worden in hun werk.

Wij stellen voor om hiervoor jaarlijks 50 duizend euro uit te trekken voor de jaren 2012, 2013 en 2014.

Burgerparticipatie (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Begin 2011 heeft uw gemeenteraad de kadernota Burgerparticipatie vastgesteld. Daarin zijn de doelen en hoofdlijnen voor het (burger)participatiebeleid neergelegd. De volgende stap is het uitwerken van de kadernota in een implementatieplan. Onze deelname aan de landelijke benchmark

Burgerparticipatie zal input leveren voor de opstelling van het implementatieplan.

'Sociale media' spelen een nieuwe, kansens biedende rol, vooral daar waar het gaat om 'coproduceren' en 'meebeslissen'. Meer (structurele) inzet van de Factor-C methode zal moeten leiden tot een vroegtijdige en systematische aanpak bij het inrichten van het communicatie- en participatieproces. Daarnaast onderzoeken we de mogelijkheden om te komen tot inrichting van een centraal 'expertisepunt' Burgerparticipatie, waar alle kennis en ervaring wordt gebundeld en gemeentebreed beschikbaar gesteld.

Wij stellen voor om hiervoor jaarlijks 50 duizend euro uit te trekken voor de jaren 2012, 2013 en 2014.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 12: Bedrijfsvoering

Efficiënt, samenwerkend, verantwoord

We streven naar een efficiënte en op samenwerking gerichte organisatie die zoveel mogelijk integraal werkt. Dat betekent samenwerken met elkaar, met de collega's van andere diensten en met anderen.

Als grote werkgever en opdrachtgever wil de gemeente het goede voorbeeld geven. We hechten veel waarde aan modern werkgeverschap, duurzaamheid en sociale verantwoordelijkheid.

DEELPROGRAMMA'S

- 1 **Innovaties**
- 2 **Personeel**
- 3 **Facilitaire dienstverlening**
- 4 **Overige Bedrijfsvoering**

Deelprogramma 1 **INNOVATIES**

Eén gemeente Groningen

In de zomer van 2011 heeft het College het principebesluit genomen om het Algemeen Management Team (AMT) als hoogste ambtelijke orgaan te vervangen door het Groninger Management Team (GMT). Centraal in dat besluit staat de visie van één gemeente Groningen en integrale beleidsprogramma's - en niet de dienstenstructuur - die leidend zijn.

Deze visie is ook richtinggevend voor ons personeelsbeleid. Voor de ontwikkeling naar één flexibele organisatie is het van belang dat managers en medewerkers optimaal worden gestimuleerd en gefaciliteerd om hun kwaliteiten in te zetten over afdeling- en dienstgrenzen heen (horizontale mobiliteit).

Met het oog op de vergrijzing dient ook blijvend aandacht te zijn voor de arbeidsmarktpositie van de gemeente Groningen als aantrekkelijke werkgever voor zittende medewerkers en nieuw (jong) talent. In 2012 streven we naar vergroting van het aandeel jonge medewerkers (<30) naar 6,5% (2011: 5,3%)

Organisatie en cultuurverandering (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Onze organisatie gaat de komende tijd veranderingen doormaken. "Eén Groningen, één organisatie en één werkgever, met als vertrekpunt een optimale dienstverlening aan de burger". Dat is ons doel. Om de gewenste veranderingen te bereiken willen we aanvullend 665 duizend euro beschikbaar stellen voor 2012.

Deelprogramma 2 **PERSONEEL**

Formatie concernfinanciën (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

We willen toe naar een kwalitatief betere dienstverlening. Zowel naar burgers als naar uw raad. We hebben extra mensen bij concernfinanciën nodig om de gewenste kwaliteitsverbetering te bereiken. Dan kunnen we Dafinci goed implementeren, de control verbeteren en de rapportages uit de P&C cyclus tijdig en kwalitatief op orde maken. We stellen hiervoor jaarlijks 150 duizend euro beschikbaar over de periode 2012 tot en met 2014.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Deelprogramma 3 **FACILITAIRE DIENSTVERLENING**

ICT (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

Wij willen onze organisatie flexibeler maken, zodat we beter en sneller op de vraag van onze stadgers kunnen inspelen. Het 'nieuwe werken' dat ons voor ogen staat kan alleen wanneer wij onze faciliteiten daarop aanpassen. Onze medewerkers willen we in staat stellen op verschillende plekken te werken: zowel op kantoor als thuis. Door onze gebouwen flexibeler in te richten, besparen we kosten, maar daarvoor zijn goede digitale werkplekken een voorwaarde. We willen daarom een inhaalslag maken in onze ICT voorzieningen. Daarom stellen we voor hiervoor structureel 1,7 miljoen euro te reserveren.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Programma 13: Overig

Deelprogramma 1 COLLEGE, RAAD EN OVERIG

Taakstelling tarieven (EXTRA BELEIDSMIDDELEN)

In het bezuinigingspakket van 42,5 miljoen euro hebben we een taakstelling opgenomen van 1,0 miljoen euro op tarieven. Niet alle tarieven zijn kostendekkend en via deze taakstelling willen we dat realiseren. We wilden de taakstelling invullen met het heffen van een tarief voor de kostenloze huwelijken en met kostendekkender maken van de begrafenisrechten. Over beide posten heeft uw raad een motie aangenomen, die de taakstelling hierop niet meer realistisch maakt. Wij willen daarom de bezuinigingstaakstelling op tarieven verlagen van 1,0 miljoen euro naar 835 duizend euro en willen hiervoor daarom structureel 165 duizend euro beschikbaar stellen uit de extra beleidsmiddelen.

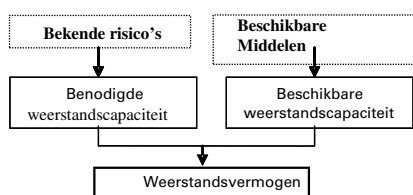
Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

3. Weerstandsvermogen

Paragraaf 3 Weerstandsvermogen

Bij de uitvoering van de gemeentelijke taken lopen wij risico's. Om de mogelijke financiële effecten van deze risico's op te kunnen vangen, is het noodzakelijk over voldoende weerstandsvermogen te beschikken. Deze paragraaf geeft de actuele stand van het weerstandsvermogen en de risico's van de gemeente Groningen zoals bekend bij de opstelling van de begroting. Het weerstandsvermogen geeft de mate aan waarin de gemeente in staat is om de risico's op te vangen zonder dat het beleid moet worden gewijzigd, dus zonder schadelijke gevolgen voor andere projecten en taken.

Het weerstandsvermogen is afhankelijk van de benodigde weerstandscapaciteit - de ingeschatte risico's - en de beschikbare weerstandscapaciteit - de middelen die beschikbaar zijn om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen. In schema is dit als volgt weergegeven:

Onderdeel 1 Berekening weerstandsvermogen

In de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2011 is de methodiek en de berekeningwijze van de afzonderlijke delen van het weerstandsvermogen vastgelegd. In deze kadernota is een verfijnde risicoboxmethode met betrekking tot de risico's in de grondexploitatie opgenomen. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van bandbreedtes bij de inschatting van de risico's waardoor deze nauwkeuriger ingeschat kunnen worden.

De benodigde weerstandscapaciteit kan worden afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit. Dit drukken wij uit in een ratio.

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

Om het weerstandsvermogen te kunnen beoordelen dient te worden vastgesteld welke ratio de gemeente Groningen nastreeft. Hiertoe wordt gebruik gemaakt van onderstaande waarderingstabel.

Waardering	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	> 2,0	Uitstekend
B	1,4 < x < 2,0	Ruim voldoende
C	1,0 < x < 1,4	Voldoende
D	0,8 < x < 1,0	Matig
E	0,6 < x < 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

Tabel uit Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement 2011

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Voor de lange termijn streven wij ernaar dat het beschikbare weerstandsvermogen ten minste gelijk is aan het benodigde weerstandsvermogen (1,0). Voor de korte termijn willen we een score van 80% realiseren. Dit staat gelijk aan een score van 0,8.

In deze begroting vergelijken we het weerstandsvermogen 2012 met het weerstandsvermogen uit de rekening 2010 aangepast voor de verfijnde risicoboxenmethode.

	Begroting	Rekening
	2012	2010
Benodigde weerstandscapaciteit (A)	130.587	125.098
Beschikbare weerstandscapaciteit (B)	110.233	81.900
Ratio weerstandsvermogen	0,84	0,65
Weerstandsvermogen B - A	-20.354	-43.198

De ratio van het weerstandsvermogen is 0,84. Daarmee hebben we de waardering D en dat is matig. De beschikbare weerstandscapaciteit is 20,4 miljoen euro kleiner dan de benodigde weerstandscapaciteit. Met deze score voldoen we aan het streven voor de kortere termijn van 0,8.

Ten opzichte van de rekening 2010 is het weerstandsvermogen verbeterd. Dit wordt met name veroorzaakt door een toename van de beschikbare weerstandscapaciteit. Daarnaast neemt de benodigde weerstandscapaciteit ook toe omdat de risico's ook toenemen.

De stijging van het benodigde weerstandsvermogen wordt voornamelijk veroorzaakt door een verhoging van risico's in de grondexploitaties en de opname van een aantal nieuwe risico's, zoals Wmo (Wet Maatschappelijke Ondersteuning) en het risico op het niet (tijdig) halen van de bezuinigingen. Daarnaast zijn een aantal risico's afgenomen waaronder de risico's bij verstrekking van uitkeringen en incidentele financiering van structurele lasten bij SOZAWE.

De toename in beschikbare weerstandscapaciteit wordt grotendeels verklaard door de opname van de aandelen Enexis. De provincie is bereid onze aandelen in Enexis over te nemen, wanneer wij tot verkoop over willen gaan. Daarmee hebben we een 'stille reserve' die we inzetten voor ons weerstandsvermogen.

De reserves grondzaken en Wet BUIG zijn lager omdat deze zijn ingezet om de tekorten in 2010 en 2011 te dekken.

In de volgende paragrafen lichten we de afwijkingen in de risico's en reserves nader toe.

In het weerstandsvermogen is rekening gehouden met de toevoeging aan de reserve grondzaken in 2012 van 3 miljoen euro. Wij stellen voor deze geheel weer te onttrekken voor de verwachte verliezen in 2012. Er is uiteraard in de huidige stand nog geen rekening gehouden met de reeds voorgenomen toevoeging voor de jaren 2013 en 2014 van in totaal 6 miljoen euro.

Bij het bepalen van het weerstandsvermogen houden we rekening met lopende projecten, waar uw raad een besluit over heeft genomen en waar een krediet voor is vastgesteld. Achterliggende gedachte is dat we bij nieuwe projecten risico's kunnen vermijden door het project niet uit te voeren. In het kader van de aanscherping van het risicomanagement anticiperen we bij de berekening van het weerstandsvermogen wel op de effecten van nieuwe (grote) projecten op het weerstandsvermogen. Op dit moment hebben we twee grote projecten die in de planfase verkeren, Zuidelijke Ringweg en de RegioTram. De risico's van de Zuidelijke Ringweg zijn op dit moment nog niet goed in te schatten.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Mogelijke effecten voor het parkeerbedrijf (lagere inkomsten van 1,5 miljoen euro) zijn meegenomen in de risico's voor het parkeerbedrijf.

Bij het project RegioTram wordt een groot deel van het risico overgedragen aan de opdrachtnemer. Hiervoor is circa 60 miljoen euro in de businesscase van de RegioTram opgenomen. Het resterende gemeentelijke risico van het project RegioTram ligt tussen de 20 en 40 miljoen euro (zie toelichting bij de risico's). Hiervoor zijn middelen beschikbaar uit de indirecte verkoopopbrengst van Essent.

Het risicoprofiel van de gemeente Groningen blijft de komende periode hoog. Op alle terreinen zijn de gevolgen van de crisis merkbaar. De uitgifte van gronden blijft achter, Rijksbudgetten worden gekort, het parkeerbedrijf staat onder druk en we moeten een grote bezuinigingstaakstelling realiseren.

Voor de lange termijn streven wij ernaar dat het beschikbare weerstandsvermogen ten minste gelijk is aan het benodigde weerstandsvermogen (1,0). Voor de korte termijn willen we een score van 80% realiseren. Dit staat gelijk aan een score van 0,8. In het collegeprogramma hebben we opgenomen dat we op langere termijn streven naar een ratio van 1,0.

Met de inzet van de waarde van de Enexis aandelen in het weerstandsvermogen bereiken we in 2012 naar verwachting een score van 0,84.

Benodigde weerstandcapaciteit

De benodigde weerstandcapaciteit wordt bepaald door:

- de verwachte impact van de aanwezige risico's;
- de gewenste mate van zekerheid dat de risico's kunnen worden opgevangen;
- de mate waarin de risico's al op andere wijze zijn afgedekt.

De risico's zijn geïnventariseerd en de omvang van het risico (bedrag in euro's) is ingeschat. Nieuw is dat bij het inschatten van risico's gewerkt wordt met bandbreedtes (intervallen). Door het hanteren van intervallen kan de omvang van het risico (bedrag in euro's) scherper worden aangegeven. Het risico wordt in euro's aangegeven in vier intervallen, per interval wordt een kans aangegeven. Deze inschatting geeft aan wat de kans is dat het risicobedrag binnen het interval valt. Vervolgens is een schatting gemaakt van de kans van optreden van het risico.

De weging van het risico met de kans van optreden leidt tot het geschatte risicobedrag.

De risico's van de grondexploitatie worden volgens de risicoboxenmethode berekend en integraal in de benodigde weerstandcapaciteit opgenomen. Binnen de risicoboxenmethode is een verfijning aangebracht met betrekking tot aanbestedingsrisico's, grondprijzenrisico's, boekwaarden en alternatieven binnen een project. Zie hiervoor de Kadernota Weerstandsvermogen en Risicomanagement in 2011.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Omdat de kans klein is dat als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, dit allemaal tegelijkertijd gebeurt, corrigeren we de totaaltelling met een waarschijnlijkheidsfactor van 90%.

	Inc.	Struc	
1. Grondexploitatie	64.050		
2. Meerstad	13.125		
3. Lening Euroborg	8.025		
4. Verkeer en vervoerprojecten	3.050		
5. Herewegspoorviaduct	2.500		
6. Bodemsanering	4.750		
7. Juridische procedures	8.254		
8. TCN/SIG	3.650		
9. iederz	1.125		
10. Groot onderhoud		2.250	
11. Bedrijfsrisico werkmaatschappijen OCSW		438	
12. Parkeerbedrijf		3.375	
13. BUIG		4.325	
14. Bezuinigingen		3.000	
15. Overige risico's	5.116	4.589	
Totale risico's	113.644	15.726	
Structureel maal factor 2		31.453	
Waarschijnlijkheidsfactor 90%	102.280	28.307	
Benodigde weerstandscapaciteit (afgerond)		130.587	
benodigde weerstandscapaciteit			130.587
beschikbare weerstandscapaciteit			110.233
			<u>84%</u>

De benodigde weerstandscapaciteit is 130,6 miljoen euro en neemt ten opzichte van de risico's in de rekening 2010 toe met 5,5 miljoen euro.

De stijging van het benodigde weerstandsvermogen wordt veroorzaakt door een stijging van risico's in de grondexploitaties, verhoging van juridische risico's en opname van nieuwe risico's waaronder de Wmo (Wet Maatschappelijke Ondersteuning), TCN/SIG en het risico op het niet (tijdig) halen van de bezuinigingen.

Het blijkt dat als gevolg van de economische crisis vooral door de factor vertraging (rente, kostenstijging) risico's in de grondexploitatie toenemen, met name bij de bedrijventerreinen en kantorenlocaties. Twee projecten met een verhoogd risicoprofiel zijn Westpoort en Europapark. Mocht uitgifte van gronden in deze exploitaties uitblijven in de eerste komende jaren, dan is het niet uitgesloten dat ook deze twee grondexploitaties een negatief resultaat zullen laten zien.

Met betrekking tot de Wmo dreigt een tekort van 3,0 miljoen euro. Na dekking van extra beleidsmiddelen resteert een tekort van 1,3 miljoen euro waarvoor oplossingen gezocht dienen te worden.

Om ons tekort in het meerjarenbeeld op te lossen, hebben we een pakket aan bezuinigingsmaatregelen opgesteld van 42,5 miljoen euro. Daarnaast stellen we voor 2,5 miljoen euro aanvullend te bezuinigen. We houden rekening met het risico dat we niet alle voorgenomen bezuinigingen volledig in het gewenste tempo realiseren.

Daarnaast zijn een aantal risico's afgenomen waaronder de risico's bij verstrekking van uitkeringen en incidentele financiering van structurele lasten bij SOZAWA en het subsidierisico bij iederz.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

De verlaging van de risico's met betrekking tot de verstrekking van uitkeringen (Wet BUIG) en het subsidierisico bij iederz worden veroorzaakt omdat in de risicobepaling rekening is gehouden met de dekking van aanvullende tekorten in de begroting. Het risico bij SOZAWE betreffende incidentele financiering van structurele lasten is verlaagd als gevolg van een nauwkeuriger inschatting en genomen maatregelen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit is het totaal aan middelen en mogelijkheden waarover de gemeente kan beschikken om eventueel optredende niet begrote kosten af te dekken, zonder invloed op de uitvoering van taken.

De middelen die we tot de beschikbare weerstandscapaciteit rekenen, zijn:

- Algemene Egalisatiereserve van het concern;
- Egalisatiereserves van de diensten;
- Bestemmingsreserves, waarvan de besteding door de raad kan worden gewijzigd;
- Post Onvoorzien in de begroting;
- Stille reserves.

Vrij aanwendbare (bestemmings-) reserves

1. Algemene Egalisatie Reserve (AER)	25.326
2. Dienstegalisatiereserves	1.871
3. Grondexploitatie en grondbank	5.064
4. Euroborg	8.013
5. Bodemsanering	4.156
6. Egalisatie Btw-compensatie	1.186
7. Stimuleringsfonds VHV	5.568
8. IZA gelden	4.503
9. Waarde aandelen Enexis	35.000
10. Overige reserves	19.347
Totale reserves	110.033
Post onvoorzien 2012	200
Beschikbare weerstandscapaciteit	110.233

De beschikbare weerstandscapaciteit is 110,2 miljoen euro. Dit is 28,3 miljoen euro hoger dan in de rekening 2010.

Dat wordt met name verklaard door het meenemen van de aandelen Enexis in het weerstandsvermogen.

Risico's

De belangrijkste risico's zijn in de eerder tabel al weergegeven. Hieronder worden deze en andere majeure risico's evenals de politiek relevante risico's weergegeven en toegelicht. Tenslotte worden ook nog de voor het weerstandsvermogen relevante ontwikkelingen benoemd.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Bestuursdienst

Risico	Algemene uitkering uit het Gemeentefonds
Programma	Algemene inkomsten en post onvoorzien
Omschrijving	<p>De hoogte van de algemene uitkering wordt bepaald door de omvang en verdeling van het gemeentefonds. De omvang is gekoppeld aan de groei van de rijksbegroting. In 2011 is een concept bestuursakkoord tussen gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk tot stand gekomen. Momenteel is onduidelijk wat de status is van dit bestuursakkoord, doordat door gemeenten wel is ingestemd met het akkoord maar met uitzondering van de paragraaf Werken naar vermogen. Wij gaan er vanuit, conform het advies van de VNG, dat er wel een bestuursakkoord is en dat de afspraken die zijn opgenomen in dit akkoord gelden. De belangrijkste afspraken uit dit akkoord voor het gemeentefonds zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> - herstel normeringsystematiek (trap op, trap af systematiek) - afschaffing maartcirculaire - (voorlopig) vervallen van de korting in verband met de RUD's - geen herinvoering van de behoedzaamheidsreserve <p>Indien het Rijk weer uitgaat van de gemaakte afspraken in het regeerakkoord (doordat gemeenten niet volledig hebben ingestemd met het bestuursakkoord) betekent dit dat de korting in verband met de RUD's weer geldt.</p> <p>Momenteel loopt een onderzoek naar de verdeling van de middelen in het gemeentefonds over de verschillende clusters. Dit onderzoek kan leiden tot herverdeleffecten die vanaf 2013 merkbaar zullen zijn.</p>
Risico	Het risico bedraagt maximaal 14 miljoen euro (naar boven of naar beneden), waarbij de kans op een voordeel even groot is als de kans op een nadeel.
Kans	De maximale omvang van het risico bedraagt 5% van de ingeschatte algemene uitkering. Doordat we er vanuit gaan dat de kans op een voordeel even groot is als de kans op een nadeel reserveren we hiervoor geen specifieke weerstandscapaciteit.
Eerste signaleringsdatum	1995
Actie	Forse afwijkingen worden zoveel mogelijk voorkomen en verkleind door het realistisch en stabiel ramen van de uitkeringen.
Risico	Vast personeel op tijdelijke projecten
Programma	College, raad en overig
Omschrijving	De afgelopen jaren is een aantal projectleiders door de Bestuursdienst aangenomen boven de formatieve sterkte. De projectleiders worden betaald uit incidentele middelen. Indien de incidentele financiering van de projectleiders wegvalt, is er geen financiële dekking voor de salarislasten.
Risico	146 duizend euro structureel
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Turap 2006 I en begroting 2010
Actie	Er zal dekking binnen de in 2012 beschikbare budgetten worden gezocht.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Risico	Pensioenen wethouders (APPA)
Programma	College, raad en overig
Omschrijving	Met ingang van 2001 zijn gemeenten verantwoordelijk voor de pensioenregeling van (oud-) wethouders. Ook kunnen sinds dat jaar wethouders de opgebouwde waarde van hun pensioen bij hun aantreden overdragen aan hun nieuwe werkgever. In 2007 is een pensioenverzekering voor de huidige en toekomstige wethouders afgesloten. Om de kosten van een pensioenverzekering te dekken is in de begroting 2007 een structureel budget van 0,3 miljoen euro opgenomen. Eind 2006 heeft de commissie Dijkstal geadviseerd om een pensioenfonds in het leven te roepen voor alle oud-wethouders. Naar verwachting zal over een aantal jaren een dergelijk pensioenfonds in het leven worden geroepen. Op dit moment zijn voldoende middelen beschikbaar om de pensioenlasten voor de komende jaren te dekken. In hoeverre dit bedrag afdoende is voor het mogelijk in te stellen landelijke pensioenfonds voor oud-wethouders, is op dit moment onduidelijk.
Risico	1,0 miljoen euro.
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Begroting 2007
Actie	In afwachting op nadere informatie van het ministerie van BZK.

Risico	Niet halen bezuinigingen
Programma	Diversen
Omschrijving	Om ons tekort in het meerjarenbeeld op te lossen hebben we een pakket aan bezuinigingsmaatregelen opgesteld van 42,5 miljoen euro. Daarnaast hebben we een aanvullend bezuinigingspakket van 2,5 miljoen opgesteld. Het totale bezuinigingspakket bedraagt daarmee tenminste 45 miljoen euro. We moeten er rekening mee houden dat we niet alle voorgenomen bezuinigingen volledig in het gewenste tempo realiseren.
Risico	4 miljoen euro structureel
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Begroting 2012
Actie	We sturen nauwgezet op de bezuinigingstaakstelling en rapporteren hierover via de kwartaalrapportages.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Concern Treasury

Risico	Renterisico
Programma	Algemene inkomsten en post onvoorzien
Omschrijving	De renteveronderstellingen voor de begroting zijn gebaseerd op de in het voorjaar bij het meerjarenbeeld verwachte ontwikkeling van de rente. De werkelijke renteontwikkeling kan hoger of lager uitvallen. Het risico op een netto voordelig resultaat is even groot als het risico op een netto nadelig resultaat.
Risico	Er worden in totaal drie renterisico's onderkend; het risico op herfinanciering, het risico op nieuw af te sluiten leningen, en het risico op mismatchbenutting. De renterisico's hebben een structureel karakter. De omvang van het risico is bepaald op 575 duizend euro.
Kans	0%
Eerste signaleringsdatum	Doorlopend
Actie	We hebben een rente egalisatie reserve waarmee schommelingen in het resultaat als gevolg van de rente ontwikkeling kunnen opvangen. De omvang van deze reserve is 1,75 miljoen euro.

DIA

	Tariefdaling rijbewijzen
Programma	Overig/Burgerzaken
Omschrijving	De minister van Infrastructuur en Milieu heeft aangegeven dat de verschillen in de rijbewijstarieven te groot zijn. De minister stelt voor dat het rijbewijs maximaal 36 euro mag gaan kosten. Definitieve besluitvorming dient nog plaats te vinden. Deze verlaging zal een jaarlijkse inkomstendaling van circa 385 duizend euro tot gevolg hebben. We gaan ervan uit dat de ingangsdatum 1 juli 2012 zal zijn.
Risico	289 duizend euro structureel
Kans	100 %
Eerste signaleringsdatum	Juni 2005
Actie	In afwachting van berichtgeving over nadere wet- en regelgeving over het maximale tarief voor rijbewijzen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Leges identiteitsbewijs	
Programma	Overig/Burgerzaken
Omschrijving	De Hoge Raad heeft op 9 september 2011 beslist dat een gemeente geen leges mag heffen voor het verstrekken van een identiteitskaart. Deze uitspraak kan gevolgen hebben voor alle gemeenten. Verder zal een mogelijke gratis identiteitskaart effecten hebben op de afzet van paspoorten. Minister Donner is met een noodwet gekomen waardoor het aanvragen van een ID kaart (Identiteitskaart) niet meer gratis is vanaf 22 september 2011. De Tweede Kamer heeft inmiddels ingestemd met de wet. De Eerste Kamer moet het wetsvoorstel nog behandelen.
Risico	525 duizend euro structureel
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Oktober 2010

Hulpverleningsdienst

Bezuinigingen (Gemeente Groningen en H&OG regeling) en Sociaal convenant Gemeente Groningen	
Programma	Welzijn, gezondheid en zorg / Veiligheid
Deelprogramma	Sociale samenhang en participatie / Fysieke veiligheid
Omschrijving	In de bezuinigingsvoorstellen voor de gehele gemeente is een formatiereductie opgenomen. Het uitgangspunt is dat dit gerealiseerd wordt zonder gedwongen ontslagen. Bij de Hulpverleningsdienst zijn bezuinigingen bijna alleen te realiseren door taken af te stoten. Onze personeelsleden zijn veelal specialisten die niet gemakkelijk herplaatsbaar zijn in andere functies waardoor we met frictiekosten te maken kunnen krijgen. Binnen de H&OG regeling moet 1 miljoen euro bezuinigd worden op de inwonerbijdrage. De gemeente Groningen heeft een aandeel van ongeveer 30% in deze regeling. Hiervoor geldt hetzelfde risico ten aanzien van de herplaatsbaarheid van personeel.
Risico	Het risico is erg afhankelijk van het vacatureaanbod en de uiteindelijk te schrappen functies. Het risico ligt in een bandbreedte van 0 - 150 duizend euro en wordt geschat op circa 75 duizend euro.
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Jaarrekening 2009 – maart 2010
Actie	Waar mogelijk sturen op mobiliteit personeel, intensieve begeleiding van werk naar werk Definitieve invulling bezuinigingsopdracht (m.n. gerelateerd aan vraagstuk rondom duiken) H&OG afwachten

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Wmo	
Programma	Welzijn, gezondheid en zorg
Deelprogramma	Sociale samenhang en participatie
Omschrijving	<p>De WMO begroting voor 2012 vertoont een tekort van 1,7 miljoen euro en een taakstelling van 1,3 miljoen euro. Voorgesteld wordt om 1,7 miljoen euro beschikbaar te stellen vanuit extra beleid middelen. Binnen de begroting van het deelprogramma sociale samenhang en participatie resteert daarna een tekort van 1,3 miljoen euro.</p> <p>Naar verwachting is de egaliseringsreserve WMO in 2011 geheel nodig om het negatieve resultaat over 2011 op te vangen. Dat betekent dat de egaliseringsreserve in 2012 leeg is.</p> <p>Wij zullen de mogelijkheden onderzoeken om de taakstelling in te vullen. We rapporteren hierover bij de Voortgangsrapportage 1 van 2012. Het risico bestaat dat we het tekort niet (geheel) kunnen oplossen. Het risicobedrag ligt in een bandbreedte van 0 tot 1,3 miljoen euro, afhankelijk van de gekozen oplossingen.</p>
Risico	1,3 miljoen euro in 2012 en 550 duizend euro in 2013
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Augustus 2011
Actie	Monitoren ontwikkelingen en politieke keuzes voorbereiden

iederz

Risico bedrijfsvoering	
Programma	Werk en inkomen
Omschrijving	Betreft het risico dat de netto opbrengst lager uitvalt dan verwacht doordat opdrachten kunnen uitblijven danwel we een tekort aan personeel hebben om opdrachten in te vullen.
Risico	285 duizend euro structureel
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	2005
Actie	Betreft regulier bedrijfsrisico, maar iederz is alert op ontwikkelingen in de markt.

Risico		Subsidierisico	
Programma	Werk en inkomen		
Omschrijving	Betreft het risico dat de rijkssubsidie verder daalt dan verwacht waardoor een tekort ontstaat.		
Risico	1,5 miljoen		
Kans	75%		
Eerste signaleringsdatum	2005		
Actie			

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Milieudienst

Onvoldoende middelen in de bestemmingsreserve Bodemsanering	
Programma	Onderhoud en beheer openbare ruimte
Omschrijving	Ten behoeve van grote bodemsaneringen en onvoorziene zaken die niet uit de decentralisatie uitkeringen (DU-bodem en ISVIII/DU-ISV) of uit de exploitatie kunnen worden begroot zet de gemeente jaarlijks een bedrag in uit de bestemmingsreserve Bodemsanering. Door de gemaakte afspraken in het convenant ' <i>bodembeleid en aanpak spoedlocaties</i> ', die de mogelijkheden voor inzet van deze decentralisatie uitkeringen beperkt, zal eerder een beroep worden gedaan op de gemeentelijke middelen i.c. de bestemmingsreserve Bodemsanering. Zo zijn in 2010 toezeggingen gedaan voor onttrekking van middelen in 2011 voor de bodemsanering Helperplein en fase 2 Grondig.
Risico	4,0 miljoen euro
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Jaar 2001
Actie	Het monitoren van de bestemmingsreserve Bodemsanering
Vorming regionale uitvoeringsdienst (RUD), eenmalige kosten	
Programma	Duurzame ontwikkeling; Productgroep: Duurzame bedrijvigheid
Omschrijving	Het opzetten van Regionale Uitvoeringsdiensten moet leiden tot een verbetering van de kwaliteit van de uitvoering van milieutaken door de lagere overheden. Voor de uitvoerende organisaties gelden kwaliteitseisen. In het najaar 2011 vindt besluitvorming over een RUD in de provincie Groningen plaats. De provinciale projectgroep heeft een voorstel ontwikkeld met een kostenraming. De totale, eenmalige kosten (frictiekosten, desintegratiekosten, sociaal plankosten en projectkosten) worden geraamd op 18,8 miljoen. Het Stad Groningse aandeel hierin wordt op dit moment geschat op 0 tot 5 miljoen euro, afhankelijk van de keuze van het takenpakket. Uitgaande van deze bandbreedte wordt het risico op 2,5 miljoen euro geraamd.
Risico	2,5 miljoen euro
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Voorjaar 2010 (begroting 2010)
Actie	We zijn betrokken bij de voorbereidingen van het opzetten van de RUD.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Afspraken convenant ‘bodembeleid en aanpak spoedlocaties’	
Programma	Onderhoud en beheer openbare ruimte
Omschrijving	In het convenant bodembeleid en aanpak spoedlocaties hebben gemeenten, provincies, waterschappen en het Rijk afspraken gemaakt over de verbreding en verdieping van het toekomstgerichte bodembeleid. Daarmee is de gemeente gebonden de ISV bodemmiddelen te besteden aan de uitvoering van het bodemconvenant. In het bodemconvenant is voorzien in een midterm review (najaar 2011) waarbij zal worden gezien of er spanning bestaat tussen het ambitieniveau en de beschikbare middelen. Dit kan leiden tot aanpassing van de afspraken uit het bodemconvenant.
Risico	2,5 miljoen euro
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Jaar 2009
Actie	Zorgen dat we in 2011 (midterm review) duidelijkheid hebben over eventuele knelpunten zodat die met de convenantpartijen besproken kunnen worden.
Vorming regionale uitvoeringsdienst (RUD), bezuiniging Rijk	
Programma	Duurzame ontwikkeling; Productgroep: Duurzame bedrijvigheid
Omschrijving	Volgens afspraak tussen Rijk, Inter Provinciaal Overleg (IPO) en Vereniging Nederlandse Gemeente (VNG) wordt de kwaliteit van de uitvoering van milieutaken door de lagere overheden verbeterd. Daartoe worden Regionale Uitvoeringsdiensten (RUD's) opgezet. Het Rijk wil met de invoering van de RUD's landelijk een korting doorvoeren van 100 miljoen euro. De korting van 652 duizend euro in 2012 is gedekt middels extra beleidsmiddelen. De korting in 2013 bedraagt 1,1 miljoen euro. Hiervoor dienen efficiencymaatregelen genomen te worden. Het risico bestaat dat deze ontoereikend zullen zijn om de gehele korting op te kunnen vangen.
Risico	1,1 miljoen euro
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Voorjaar 2010 (begroting 2010)
Actie	Onderzoeken en uitvoeren efficiencymaatregelen
Programmatische aanpak voor bodemonderzoek en bodemsanering van gemeentelijke eigendommen (project Grondig)	
Programma	Onderhoud en beheer openbare ruimte
Omschrijving	In dit project inventariseren we de bodemkwaliteit van de gemeentelijke eigendommen. De eerste inventarisatie is afgerond. In 2011/2012 wordt gestart het onderzoeken van de bodemkwaliteit van de gemeentelijke eigendommen met een groen gevoelig gebruik. Voor het onderzoek zijn middelen beschikbaar gesteld. Indien uit het bodemonderzoek blijkt dat bodemsanering noodzakelijk is (fase 3) dan zijn hier nog geen middelen voor beschikbaar.
Risico	2,0 miljoen euro
Kans	25%
Eerste signaleringsdatum	Jaar 2008
Actie	Verder uitvoeren project om inzicht te verkrijgen in kosten voor noodzakelijke saneringen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Commerciële dienstverlening: omzet inzamelen bedrijfsafval	
Programma	Leefomgeving
Omschrijving	De omzet en de marge van de bedrijfsafvalinzameling staat nog steeds onder druk omdat we te maken hebben met een overschot aan verwerkingscapaciteit en daardoor scherpe concurrentie. Dit is merkbaar bij nieuwe aanbestedingen (grote partijen) en bij de reguliere klanten. Het financiële risico heeft betrekking op het verlies aan netto opbrengsten.
Risico	363 miljoen euro structureel
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Begroting 2009
Actie	Volgen tussentijds de ontwikkeling

Kermisinkomsten	
Programma	Leefomgeving
Omschrijving	De Grote Markt is door de bouw van het Forum en het aanleggen van het tramtracé gedurende een aantal jaren niet of slechts gedeeltelijk te gebruiken voor de meikermis. Het financiële effect van deze ontwikkeling betekent lagere opbrengsten, 150 duizend euro. In 2010 is hiervoor incidenteel 150 duizend euro extra beleidsgeld voor vastgesteld. Hiervan resteert per 31 december 2010 35 duizend euro. Dit bedrag is toegevoegd aan de reserve Nieuw Beleid. Ook de augustuskermis zal nadelige financiële gevolgen ondervinden van deze ontwikkelingen. Inschatting ca. 60 duizend euro. Deze inkomsten komen altijd ten gunste van de KVVV voor de viering van 28 augustus en 4 en 5 mei. Zij ontvangen dus minder middelen en doen dan een mogelijk beroep op extra subsidie. Op basis van financiële jaarstukken van de KVVV wordt dit bedrag geschat op 50 duizend euro.
Risico	58 duizend structureel
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Rekening 2008
Actie	

Bestuurlijke strafbeschikking	
Programma	Leefomgeving
Omschrijving	Met het Centraal Justitieel Incasso Bureau heeft de gemeente Groningen een convenant gesloten. Onderdeel van het convenant vormt de opbrengst voor de MD per opgemaakt proces-verbaal in het kader van de bestuurlijke strafbeschikking. Gelet op de bezuinigingen van Rijk is het op dit moment echter nog uiterst onzeker of dit bedrag vanaf 2013 daadwerkelijk zal worden ontvangen.
Risico	233 duizend euro structureel
Kans	25%
Eerste signaleringsdatum	Rekening 2010
Actie	Bij de VNG is de problematiek aangekaart.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Korting op de Decentralisatie-uitkering Bodem	
Programma	Onderhoud en beheer openbare ruimte
Omschrijving	In juni 2011 is in de landelijke Werkgroep Bodem mondeling bericht over de aanpassingwet Wet bodembescherming (Wbb) die het Rijk op korte termijn in procedure brengt en de beoogde korting op de Decentralisatie-uitkering Bodem (DUB) per 1 januari 2012. De landelijke taakstelling voor deze bezuiniging bedraagt 6 tot 10 miljoen euro per jaar. Alom wordt getwijfeld aan de haalbaarheid van deze taakstelling. Het Rijk heeft dit gesignaleerd maar heeft aangekondigd dat op voorhand een korting van 6 miljoen euro zal plaatsvinden. Deze korting zal naar verwachting per 1 januari 2012 worden toegepast. De verwachting is dat de aangekondigde bezuiniging per bevoegd gezag neerkomt op een korting van ca. 100 duizend euro.
Risico	100 duizend euro structureel
Kans	100%
Eerste signaleringsdatum	Jaar 2011
Actie	Volgen verloop van de discussie over dit onderwerp in de landelijke werkgroepen.

OCSW

Risico	Bedrijfsrisico werkmaatschappijen
Programma	Diversen
Omschrijving	De werkmaatschappijen van OCSW kennen een afhankelijkheid van de economische conjunctuur. Wij houden rekening met een specifiek bedrijfsrisico ter hoogte van ca. 10% van de omzet. De totale omzet van de werkmaatschappijen is circa 17 miljoen euro.
Risico	1,75 miljoen euro euro structureel
Kans	25%
Eerste signaleringsdatum	-
Actie	Het risico wordt betrokken bij de bepaling van het benodigde weerstandsvermogen voor de werkmaatschappijen

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Risico	Fiscalisering onkostendeclaraties
Programma	Diversen
Omschrijving	Betreft een risico bij OCSW op mogelijke naheffingen van de fiscus naar aanleiding van het onderzoek naar onkostendeclaraties. Wij concluderen dat een naheffing over de periode 2005-2008 niet kan worden uitgesloten. Wij hebben in de rekening 2010 voor de fiscalisering onkostendeclaraties een voorziening getroffen van 58 duizend euro. Dit heeft betrekking op de jaren 2006 tot en met 2009. Het gaat hier om de verliezen die redelijkerwijs vallen in te schatten. Voor de onderdelen die niet vallen in te schatten nemen wij een risico op. We schatten de omvang van een naheffing in op 0 tot 1 miljoen euro. Het risicobedrag ramen wij daarom op 500 duizend euro.
Risico	500 duizend euro
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Begroting 2010
Actie	Op dit moment wachten wij uitsluitsel van de Belastingdienst af. De termijn daarvan kunnen wij niet aangeven.

Risico	Kosten leerlingenvervoer
Programma	Integraal jeugd beleid
Omschrijving	De kosten van het leerlingenvervoer geven aan dat het beschikbare budget in 2011 zal worden overschreden. Bij een gelijkblijvend aantal leerlingen en vervoerskilometers bestaat het risico dat overschrijdingen optreden.
Risico	53 duizend euro structureel
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Begin juni 2011
Actie	Ontwikkeling van leerlingaantallen en vervoerskilometers blijven volgen.

Risico	Bezuinigingen rijk/provincie in de cultuursector
Programma	Cultuur
Omschrijving	Zowel door de rijksoverheid als door de provincie worden forse bezuinigingen in de cultuursector doorgevoerd. Daarbij wordt ook de BTW op cultuur verhoogd. Dit heeft consequenties voor de culturele instellingen in deze stad en voor onze werkmaatschappijen. Voor onze werkmaatschappijen zal het hogere Btw-tarief leiden tot een verhoging van het tarief voor de servicekosten. Ook zullen artiesten mogelijk hun prijs verhogen. Door de prijselasticiteit zullen mogelijk minder bezoekers naar de voorstellingen komen.
Risico	PM
Kans	PM
Eerste signaleringsdatum	Rekening 2010
Actie	De bezuinigingen en Btw-verhoging zullen leiden tot een vermindering van het culturele aanbod in de stad. Financiële effecten zullen moeten worden opgevangen door prijsverhogingen en door programmatische aanpassingen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

ROEZ

Uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties	
Programma	Diversen
Omschrijving	Om de risico's die voortvloeien uit de grondexploitaties in uitleg- en binnenstedelijke ontwikkelingslocaties te kwantificeren wordt de risicoboxenmethode gehanteerd. Het risico op een plantekort kan voortvloeien uit vertraging in het uitgiftetempo van gronden, uitgifte van gronden tegen lagere grondprijzen dan in de exploitatiebegroting is voorzien, aanbesteding van civieltechnische werken, vertraging in het tempo van realisering, etc. De omvang van de risico's die verband houden met grondexploitaties, plankostencomplexen en nog in exploitatie te nemen gronden bedraagt 64 miljoen euro. Het risicobedrag wordt voor 100% meegenomen omdat de weging van kansen al in de risicoboxenmethode heeft plaatsgevonden.
Risico	64 miljoen euro
Kans	100%
Eerste signaleringsdatum	2004
Actie	De risicoboxenmethode is gebaseerd op het boxenmodel van de lopende grondexploitaties. Voor het bepalen van de noodzakelijke omvang van de egaliseringsreserve zijn de in box III aangegeven risico's van de lopende grondexploitatie relevant. Box III geeft inzicht in de risico's van het project welke niet opgenomen zijn in de projectbegroting/grondexploitatie. De risico's en het effect op het weerstandsvermogen van nieuwe (grote) projecten maken we afzonderlijk inzichtelijk.
Meerstad	
Programma	Woonklimaat / Woningbouwlocaties
Omschrijving	Voor de ontwikkeling van Meerstad is de gemeente een PPS aangegaan met een aantal overheid- en marktpartijen. De gemeente is voor 25% aandeelhouder van de GEMM BV en GEMM CV met een aandelenkapitaal van totaal 125 duizend euro. Bovendien heeft de gemeente een achtergestelde geldlening verstrekt van 2,375 miljoen euro. Naast deze financiële inbreng staat de gemeente borg voor de geldleningen die de GEMM CV heeft aangetrokken. En wel voor maximaal 70% van de totale grond die de gemeente in eigendom heeft gekregen. De gemeente staat momenteel borg voor 231 miljoen euro. Het grootste risico bij Meerstad is het afzetrisico. Wanneer het aantal woningen in Meerstad niet volgens planning kan worden gerealiseerd, heeft dit een groot financieel effect. Op basis van recente verkoopcijfers hebben we met de accountant bij de jaarrekening 2010 de conclusie getrokken dat het risico voorlopig becijferd wordt tussen de 35 miljoen euro en 52,5 miljoen euro. We hebben een voorziening getroffen van 35 miljoen euro, dit is circa 15%-20% van ons deel van de boekwaarde. Resterend een risico van 17,5 miljoen euro. Eind 2011 wordt het herziene grondexploitatie vastgesteld op basis van de actuele ontwikkelingen. Hierbij zal opnieuw het risicoprofiel van Meerstad worden bepaald.
Risico	17,5 miljoen euro
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Jaarrekening 2004

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Actie	Om de risico's in de grondexploitatie Meerstad te beheersen, zijn afspraken gemaakt in de samenwerkingsovereenkomst. De verantwoordelijkheid voor de beheersing van deze risico's ligt in eerste instantie bij de directie en AVA van de GEMM. Als aandeelhouder zal de gemeente dit, samen met de andere deelnemende overheidspartijen die zijn vertegenwoordigd in de stichting ten behoeve van zeggenschap in GEMM Beheer BV en de stichting kapitaaldeelname in GEMM CV, nauwgezet volgen.
-------	--

Parkeerbedrijf	
Programma	Verkeer
Omschrijving	Sinds 2002 exploiteert de gemeente Groningen parkeergarages. Met de in 2010 in gebruik genomen Boterdiepgarage en de in 2011 af te ronden bouw van de Damsterdiepgarage, Grote Marktgarage en de parkeergarage bij de nieuwbouw van Sociale Zaken op het Europapark komt het totaal geïnvesteerde vermogen voor acht parkeergarages en zeven buurtstallingen boven 100 miljoen euro. Dit resulteert in een hoger risicoprofiel. Daarnaast kunnen de inkomsten van het parkeerbedrijf, indien de investeringen in grote infrastructurele projecten als regiotram en zuidelijke ringweg doorgang vinden, onder druk komen te staan. Al bij de in 2007 uitgebrachte Nota Analyse Ontwikkeling Parkeerbedrijf is aangegeven dat de investeringen in nieuwe garages naar verwachting in de eerstvolgende jaren niet (geheel) terugverdiend kunnen worden, zodat aanloopverliezen zullen ontstaan. In de in januari 2010 vastgestelde Parkeernota is dit beeld geactualiseerd en bevestigd. Daarnaast zijn in deze parkeernota ambities geformuleerd om onze stad ook op termijn bereikbaar te houden. Deze ambities zullen deels uit de parkeerexploitatie gedekt moeten worden. Met de vaststelling van de parkeernota doorgevoerde tariefsstijging in 2 jaar van in totaal 20% worden extra middelen gegenereerd. Toch zullen, als de regiotram en de zuidelijke ringweg worden gerealiseerd, toenemende risico's in de parkeerinkomsten voor het parkeerbedrijf kunnen ontstaan. Op dit moment is uiteraard nog niet concreet in te schatten wat de werkzaamheden aan deze projecten betekenen voor de bereikbaarheid van de stad en daarmee indirect ook voor de opbrengsten van het parkeerbedrijf op zowel de straat als de parkeergarages.
Risico	4,5 miljoen euro structureel
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Al jaren in P&C producten
Actie	Wordt jaarlijks uitgewerkt in de rapportage Parkeerbedrijf

Lening Euroborg	
Programma	Economie en werkgelegenheid
Omschrijving	De Euroborg NV heeft één huurder, waardoor het risico bestaat dat de Euroborg NV niet aan haar financiële verplichtingen kan voldoen richting de gemeente Groningen.
Risico	10,7 miljoen euro
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Jaarrekening 2006.
Actie	Niet van toepassing.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Verkeers- & Vervoersprojecten	
Programma	Verkeer
Omschrijving	Voor de projecten verkeer en vervoer (zie staat V) wordt de omvang van de niet voorziene risico's in de exploitatie berekend aan de hand van de investeringen. De totale omvang van de niet voorziene risico's is gekwantificeerd op 6,1 miljoen euro.
Risico	6,1 miljoen euro.
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Al jaren in P&C producten
Actie	Beheersmaatregelen binnen de projecten. De risico's en het effect op het weerstandsvermogen van nieuwe (grote) projecten maken we afzonderlijk inzichtelijk.

Bezwaarprocedures Bouwleges / onttrekkingsvergunning	
Programma	Wonen
Omschrijving	Er lopen negen bezwaarprocedures over de hoogte van de bouwleges en twee over onttrekkingsvergunningen. Het gedingbedrag in deze procedures is 4,1 miljoen euro. Op zoek naar een oplossing worden gesprekken gevoerd tussen gemeente en de bezwaarmakers. Voor een deel van de procedures lopen die gesprekken nog en een deel ligt al bij de rechtbank. Het risico bestaat dat de rechter de legesaanslagen vernietigt en terugbrengt tot nihil.
Risico	4,1 miljoen euro
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Jaarrekening 2008
Actie	Inzet Stadsadvocaat t.b.v. verweer in procedures

Juridisch geschil vertragingskosten bouw Parkeergarage Damsterdiep	
Programma	Verkeer
Omschrijving	Tijdens de bouw van parkeergarage Damsterdiep is als gevolg van verzakkingen vertraging ontstaan. De aannemer en de Gemeente verschillen van mening wie voor de financiële schade verantwoordelijk is. De eis omvat een schadeloosstelling van 3,4 miljoen euro.
Risico	3,4 miljoen euro
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Begroting 2010
Actie	De arbitrage heeft vlak voor het zomerreces plaatsgevonden. De verwachting is dat later dit jaar de uitspraak plaatsvindt en mogelijk nieuw overleg over de afhandeling.

Groot onderhoud en vervangingen	
Programma	Onderhoud en beheer van de openbare ruimte
Omschrijving	De komende jaren is een groot aantal voorzieningen in de openbare ruimte aan vervanging toe. Of omdat de kosten voor onderhoud in de eindfase te hoog worden, of omdat de voorziening echt 'op' is. De onderhoudsbudgetten zijn ontoereikend om deze vervangingsinvesteringen te kunnen plegen. Daarnaast constateren we knelpunten en risico's op het gebied van groot onderhoud. De afgelopen jaren zijn deze knelpunten en

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

---

risico's afzonderlijk beschreven in de risicoparagraaf. Wij hebben dit nu geïntegreerd tot één risico groot onderhoud en vervangingen. Dit past in onze doelstelling om alle maatregelen op het gebied van groot onderhoud en vervangingen de komende jaren integraal inzichtelijk te maken en af te wegen. Het betreft de volgende risico's en knelpunten:

Kabels openbare verlichting: Er is geconstateerd dat het Openbaar Verlichting (OVL)-net op een leeftijd komt dat de technische levensduur 'op' is. Onderhoud is niet meer genoeg; de verouderde, technisch versleten elektriciteitskabels moeten vervangen worden. De toename van het aantal storingen, verergerd door de strenge winters heeft duidelijk gemaakt dat de problemen met de oude kabels snel toenemen. Voor de vervanging van alle kabels openbare verlichting is naar verwachting een bedrag van 10 mln euro benodigd.

Houten bruggen: De kwaliteit van de houten bruggen loopt snel terug. Er zijn de laatste jaren al diverse houten bruggen aangepakt, ze zijn vervangen door stalen bruggen en/of extra gerepareerd en geconserveerd. Ook voor de komende jaren blijft dit een punt van aandacht.

Beweegbare bruggen: De komende jaren moeten van veel beweegbare bruggen onderdelen worden vervangen. Daarnaast ontstaan bij landhoofden van vier oude bruggen (Vissersbrug, Maagdenbrug, Trompbrug en Sint Jansbrug) problemen door verkeersbelasting. Om te voorkomen dat deze bruggen vast komen te zitten, is de komende jaren vervanging van de landhoofden nodig.

Oeverbeschoeiing: Voor de kademuuren en beschoeiingen wordt op basis van een risico-analyse al enige jaren gewerkt aan de aanpak van de grootste knelpunten. In de raadsvergadering van 31 januari 2007 is het voorstel "aanpak onderhoud oeverbeschoeiingen" vastgesteld. Uit de oorspronkelijke analyse resteren nog enkele locaties. Daarnaast hebben zich in de afgelopen jaren nieuwe slechte locaties aangediend. In dit risico is ook de kadeophoging, ten behoeve van meer waterberging, opgenomen.

Verharding: Asfaltconstructies kunnen lang mee als tijdig nieuwe deklagen worden aangebracht. We kunnen echter niet onbeperkt een nieuwe deklaag aanbrengen. Na circa 50 jaar is de totale constructie 'op' en is vervanging aan de orde. Ten tweede is in het verleden geen fundering aangebracht bij de aanleg van veel wegen. Met de huidige verkeersbelasting leidt dat tot verzakkingen en daarmee kosten voor herstel. Bij groot onderhoud moet nu een fundering meegenomen worden. Zeker als er werkzaamheden in de grond zijn geweest, zoals vervanging van de riolering of nutsvoorzieningen. Ook zien we de boomwortelproblematiek terugkeren. Tot slot lopen we in de toekomst tegen hoge kosten aan voor geluidsreducerend asfalt omdat de levensduur korter is in vergelijking met gewoon asfalt. Er is een reserve gevormd om de meerkosten eenmalig op te vervangen.

Tunnels en viaducten: Er is groot onderhoud noodzakelijk aan de Parkweg- en Emmaviaduct. Tot het tijdstip van vervanging zullen herstelmaatregelen moeten worden getroffen. Voor deze herstelmaatregelen is de komende 4 jaar jaarlijks 0,1 miljoen euro beschikbaar gesteld uit middelen nieuw beleid.

Speelvoorzieningen: Er zijn de afgelopen jaren veel nieuwe speeltoestellen

---

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

	geplaatst en ondergronden zijn veiliger gemaakt. De aanlegkosten werden vaak betaald uit extra budgetten zoals NLA- gelden en Stadsdeelbudgetten. De komende jaren dienen de eerste vervangingen zich aan. Het onderhoudsbudget is daar niet op berekend.
Risico	4,5 miljoen euro structureel
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Tussentijdse Rapportage 2001-II
Actie	In de begroting 2012 wordt 1,3 miljoen euro structureel beschikbaar gesteld. Het jaarlijkse tekort bedroeg gemiddeld 5,8 miljoen euro per jaar. Er resteert dus een risico van 4,5 miljoen euro per jaar.

Kadeophoging

Programma	Onderhoud en beheer v/d openbare ruimte
Omschrijving	Om te kunnen voldoen aan de veiligheidsnormen van het provinciale Omgevingsplan (POP) heeft het Algemeen Bestuur van het waterschap Hunze en Aa's besloten tot het ophogen van (grond-)kaden in haar stroomgebied. Een aantal van deze harde en zachte kaden vallen binnen de grenzen van de gemeente Groningen, van een deel daarvan is de gemeente kadastraal eigenaar. Van deze categorie (eigendom) geldt dat de gemeente de plicht heeft de kades in "goede conditie" te houden. In 2010 heeft waterschap Noorderzijlvest laten weten ook de kaden in haar stroomgebied op te gaan hogen.
Risico	160 duizend euro
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Tussentijdse Rapportage 2005-II
Actie	Een gemeentelijke projectleider is aangesteld om via samenloop van werkzaamheden tussen gemeente en de waterschappen kosten te reduceren en een mogelijke claim voor de component achterstallig onderhoud te voorkomen. Inmiddels wordt de ophoging fasegewijs uitgevoerd door de waterschappen. Pas als de werkzaamheden zijn voltooid, wordt duidelijk in welke mate de gemeente in het kader van achterstallig onderhoud moet bijgedragen aan de ophoging van de kades. De gemeentelijke bijdrage zal maximaal 300 duizend euro per waterschap bedragen. De kans op de maximale bijdragen schatten wij laag in. Vandaar dat het financiële risico is berekend op 80 duizend euro per waterschap.

Achterstallig beheer Herewegspoorviaduct

Programma	Onderhoud en beheer van de openbare ruimte
Omschrijving	De staat van onderhoud van het Herewegspoorviaduct gaat achteruit. In 2001 heeft het college van B&W besloten te wachten met herstelmaatregelen aan het Herewegspoorviaduct tot de ontwikkelingen rondom het stationsgebied en de Glauvélocatie duidelijk werden. Sindsdien vindt regelmatige inspectie van het viaduct plaats. In 2007 zijn bij dit viaduct diverse maatregelen genomen om verdere schade door afbreuk te voorkomen. In 2010 is er opnieuw een inspectie uitgevoerd. Hieruit blijkt dat de indicatieve kosten voor het vervangen van de viaduct tussen de 10 en 15 miljoen euro bedragen. Tot het tijdstip van vervanging zullen herstelmaatregelen moeten worden getroffen. Voor deze herstelmaatregelen is de komende 4 jaar jaarlijks 0,1 miljoen euro beschikbaar gesteld uit

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

	middelen nieuw beleid. Op de Herewegspoorviaduct zijn naar aanleiding van inspecties noodzakelijke veiligheidsmaatregelen getroffen.
Risico	5,0 miljoen
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	1998
Actie	De ontwikkelingen van de technische staat van het kunstwerk wordt nauwlettend gevolgd. Hierover is in 2010 nader gerapporteerd. In 2011 zal een plan worden opgesteld voor de vervanging van de viaduct. Daarnaast stellen we 10 miljoen euro uit de risicobuffer 2014 beschikbaar voor het Herewegspoorviaduct.

Zuidelijke Ringweg

Programma	Vestigingsklimaat / Verkeer en vervoer
Omschrijving	De Zuidelijke Ringweg verkeert in de planfase. Gewerkt is aan een Kennisgeving waarin het tracé is weergegeven. In 2010 is de projectorganisatie verder voorbereid. De Zuidelijke Ringweg wordt gefinancierd met middelen van het Rijk. Het taakstellend budget is onvoldoende voor de realisatie van de voorkeursvariant, een verdiept liggende tunnelbak met tunneldeksels. In de BVO is vastgelegd hoe de ambitie en het beschikbare budget in overeenstemming met elkaar kunnen worden gebracht. De effecten van risico's zijn niet goed in te schatten. Risico's zijn bijvoorbeeld veiligheid bij verdiepte ligging en vertraging door beroepsprocedures. Onduidelijk is waar de grens ligt in de risico's voor het Rijk m.b.t. dit project en waar de risico's voor de gemeente beginnen. Binnen de organisatie moet tijd vrijgemaakt worden voor begeleiding, bestuurlijke advisering, toetsing en control op het project. Voor de kosten hiervan is geen dekking. Tijdens de aanpak van de zuidelijke ringweg is de stad minder goed bereikbaar. De effecten hiervan zijn op dit moment niet in te schatten. Mogelijke effecten voor het parkeerbedrijf (lagere inkomsten van 1,5 miljoen euro) zijn meegenomen in het risico voor het Parkeerbedrijf.
Risico	PM
Kans	PM
Eerste signaleringsdatum	Jaarrekening 2010
Actie	In de projectorganisatie wordt verder aan de invulling van het project gewerkt, waarbij de aard en omvang van de risico's duidelijk zullen worden. Een beheersmaatregel is het helder krijgen welke risico's Rijksrisico's zijn en welke gemeentelijke risico's. Een taskforce bereikbaarheid richt zich op maatregelen om de stad zo goed mogelijk bereikbaar te houden.

Regiotram

Programma	Vestigingsklimaat / Verkeer en vervoer/Openbaar vervoer
Omschrijving	De Regiotram verkeert in de planfase. Er zijn veel onzekerheden, de kwantificering van de risico's is lastig weer te geven, vandaar dat gewerkt wordt met bandbreedte's. Er zijn risico's die overgedragen worden aan de opdrachtnemer. De risico's die niet worden overgedragen aan de opdrachtnemer hebben betrekking op bouwplanningsrisico's, excessieve restrisico's, en exploitatierisico's gedurende de eerste vijf jaar van de exploitatie (als de tram stilstaat is dat in de eerste vijf jaar voor rekening van gemeente en provincie). In de dekking van het project zitten risico's van

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

	<p>realiseren van aanbestedingsvoordeel van 25 miljoen en aanvullende bijdrage van de Regiovisie. Dit kan leiden tot een nodzakelijke extra gemeentelijke bijdrage van 10 miljoen. Ten laste van de gemeente komen de specifieke (juridische) risico's; dit zijn niet aan het consortium toe te rekenen meerkosten (bijvoorbeeld door vertraging in de uitvoering ten gevolge van overmachtsituaties). De aanname van een budgettair neutrale exploitatie van de Regiotram wordt getoetst en zo nodig geactualiseerd. Het is nog niet duidelijk of en welk risico daar uit voortkomt.</p> <p>Onvoorziene omstandigheden, zoals nader stedenbouwkundige eisen, aanvullende verkeerskundige aanpassingen en rioleringswerkzaamheden moeten worden opgevangen via versoberingen. Zolang er geen onomkeerbare besluiten zijn genomen, is er 'in theorie' nu nog geen sprake van een financieel risico, anders dan afboeking van de gemaakte plankosten omdat nog bijsturing mogelijk is.</p> <p>Binnen de organisatie moet tijd vrijgemaakt worden voor begeleiding, bestuurlijke advisering, toetsing en control op het project. Voor de kosten hiervan is geen dekking.</p>
Risico	bandbreedte 20 tot 40 miljoen
Kans	Kans van optreden projectrisico: 50%
Eerste signaleringsdatum	Jaarrekening 2010
Actie	In de projectorganisatie wordt verder aan de invulling van het project gewerkt, waarbij de aard en omvang van de risico's duidelijker zullen worden. Een groot deel van de risico's worden bij de opdrachtnemer neergelegd. Hiervoor betalen we een premie. Bij de start van het project geven we aan hoe we met de resterende risico's omgaan. Hierover maken we ook afspraken met de provincie.

TCN/SIG	
Programma	Economie en werkgelegenheid
Omschrijving	<p>Begin 2005 is SIG Real Estate verzelfstandigd. Destijds heeft de Stichting Industrie en Handelsgebouwen (SIG) met de kopende partij TCN een verkoopsom afgesproken van 19 miljoen euro, die onder aftrek van kosten ten goede van de gemeente komt. Hiervan is in 2005 17 miljoen uitbetaald, waarvan de stichting 16,5 miljoen euro heeft doorbetaald aan de gemeente. Afgesproken is dat het resterende bedrag van 2 miljoen euro voor 1 miljoen euro zou worden betaald op 19 januari 2008 en op 19 januari 2009 nogmaals 1 miljoen euro. Conform afspraak heeft in 2008 de eerste betaling plaatsgevonden. Dit bedrag is overgemaakt op een escrow rekening bij de notaris. In verband met afgegeven garanties tot een bedrag van 1,9 miljoen euro zal dit bedrag op 19 januari 2012 vrijvallen. De tweede termijn van 1 miljoen euro is op 19 januari 2009 echter niet betaald door TCN, omdat zij onvoldoende liquide middelen beschikbaar hadden. Hierna heeft het stichtingsbestuur een overeenkomst met TCN gesloten, waarbij dit bedrag uiterlijk op 31 december 2010 zou worden overgemaakt met de afspraak dat TCN 5% rente zou vergoeden. Betaling heeft echter opnieuw niet plaatsgevonden. Met de voorzitter van de stichting SIG is afgesproken dat de gemeente rechtstreeks in overleg zou treden met de directie van TCN om zo mogelijk tot een oplossing te komen.</p> <p>Naast het bedrag dat de stichting SIG nog tegoed heeft van TCN, heeft TCN/SIG Real Estate nog een achtergestelde lening bij de gemeente van 4,5 miljoen euro en een rekeningcourant met een saldo van 1,8 miljoen euro. In</p>

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

	2011 zal TCN/SIG van de achtergestelde lening 2,25 miljoen euro moeten aflossen. Het grootste deel van dit bedrag moet eind oktober 2011 worden betaald. Op dit moment is het onzeker of TCN/SIG aan haar aflossingsverplichtingen kan voldoen. Het risico doet zich voor met een kans van 50% en een omvang van 7,3 miljoen euro. De totale omvang bestaat uit 1 miljoen euro verkoopopbrengst, 4,5 miljoen euro achtergestelde lening en 1,8 miljoen euro rekeningcourant.
Risico	7,3 miljoen euro incidenteel
Kans	50%
Eerste signaleringsdatum	Begroting 2012
Actie	Met TCN/SIG worden afspraken gemaakt over aflossing in de toekomst.

SOZawe

Risico	Financiering uitvoering Wet BUIG
Programma	Werk en Inkomen
Omschrijving	Op grond van de op 1 januari 2004 van kracht geworden Wet werk en bijstand (Wwb) loopt de gemeente een eigen risico op de bijstandsuitgaven. De Raad heeft bij de vaststelling van de jaarrekening 2004 aangegeven dat het risico voor één jaar moet worden afgedekt. Met ingang van 1 januari 2010 is de Wwb met de Ioaw, Ioaz, Wwik en een deel van de Bbz opgegaan in de Wet BUIG (wet bundeling inkomensvoorzieningen gemeenten). Daardoor is het het budget waaraan het risicobedrag is gerelateerd toegenomen. Het totale budget van de Wet BUIG voor 2012 bedraagt circa 122 miljoen euro. In 2009 is vastgesteld dat de gemeente Groningen een structureel nadeel ondervindt van verdeelstoornissen in het door de rijksoverheid gehanteerde zogeheten 'objectieve verdeelmodel'. Ter compensatie daarvan kregen we over 2009-2011 van de rijksoverheid ieder jaar een "Meerjarig aanvullende uitkering: MAU". De gemeente Groningen komt in de periode 2012-2014 niet in aanmerking voor een nieuwe MAU. Dit betekent dat de gemeente in deze jaren een eigen risico loopt. Omdat het begrote nadeel in 2012 reeds is gedekt in de begroting, nemen we voor de risicokwantificering een deel van het ongedekte risico mee. Dit betekent dat het (gemiddelde) risico vanaf 2012 4,33 miljoen euro bedraagt.
Risico	4,33 miljoen euro structureel
Kans	100%
Eerste signaleringsdatum	November 2003
Actie	In het Collegeprogramma hebben wij aangegeven resultaten over de uitvoering van WWB/BUIG toe te voegen aan de reserve, tot een nader te bepalen maximum. Het maximum bepalen we overeenkomstig de systematiek bij het weerstandsvermogen. Omdat het een structureel risico is, nemen we het risico twee keer mee en houden we rekening met de kans van optreden. Gelet op dit risicoprofiel is een reserve van circa 8,65 miljoen euro noodzakelijk.

Risico	Incidentele financiering van structurele lasten
Programma	Werk en Inkomen
Omschrijving	Bij de dienst SOZawe dekken we een deel van de structurele lasten met incidentele middelen. De structurele lasten worden meerjarig gedekt uit het

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

	Participatiebudget. Voor declaratie uit dat budget moeten wij de voorgeschreven criteria toepassen. Als achteraf blijkt dat wij dat niet op de juiste manier hebben gedaan, kan dat leiden tot terugvordering door de rijksoverheid. De omvang van dit risico bouwen wij af. Begin 2012 gaat het, verspreid door de dienst SOZAWE, om nog ongeveer 70 fte. Samen met hun overheadkosten kosten die ruim 5 miljoen euro. Eind 2012 zal dat zijn teruggelopen naar circa 50 fte. Samen nog bijna 4 miljoen euro. Wij verwachten op een klein deel daarvan in een bandbreedte van 250 duizend tot 1 miljoen euro het genoemde risico te lopen. Het geschatte risico bedraagt 325 duizend euro en dat risico achten wij klein (25%).
Risico	325 duizend euro
Kans	25%
Eerste signaleringsdatum	November 2001
Actie	Wij streven ernaar om de kosten van klantmanagers met dekking uit het Participatiebudget te minimaliseren. Deze actie loopt al. Wij achter verdere actie nu niet nodig.

Risico	Lokaal inkomensbeleid
Programma	Werk en Inkomen
Omschrijving	<p>Het kabinet heeft in het regeerakkoord vastgelegd dat het lokale inkomensbeleid genormeerd gaat worden op 110% van de toepasselijke bijstandsnorm. De hierop gebaseerde macrokorting van 40 miljoen euro wordt verrekend met het gemeentefonds. Voor de uitvoering minimabeleid van de gemeente Groningen betekent dit dat 987 duizend euro minder te besteden is. Deze korting moet in principe geëffectueerd worden binnen de regelingen waarbij de normering nu nog boven de 110% ligt. Het betreft ondermeer de regelingen ouderbijdrage schoolfonds, de pc-regeling voor kinderen, de witgoedregeling, de collectieve zorgverzekering en de Stadspas. Gezien de beperkte middelen die voor bovengenoemde regelingen zijn uitgetrokken verwachten wij dat slechts een zeer beperkt deel van de korting kan worden opgevangen binnen de genoemde regelingen.</p> <p>Het tekort van 1,22 wordt deels opgevangen door het beschikbaar stellen van extra beleidsgeld van 333 duizend euro.</p> <p>Wij zullen de mogelijkheden onderzoeken om dit tekort terug te brengen. We rapporteren hierover bij de Voortgangsrapportage 1 van 2012.</p> <p>Het risico bestaat dat we het tekort niet (geheel) kunnen oplossen.</p>
Risico	654 duizend euro structureel
Kans	75%
Eerste signaleringsdatum	Begroting 2012
Actie	Monitoren ontwikkelingen en politieke keuzes voorbereiden

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Ontwikkelingen

DIA

Ontwikkeling	Voornemen schrappen leges bij vermissing
Programma	Overig/Burgerzaken
Omschrijving	De staatssecretaris van BZK wil (afhankelijk van de situatie) een eind maken aan het in rekening brengen van vermissingsleges. Burgers die buiten hun schuld hun paspoort of ID-kaart kwijtraken, zijn daar straks gezien extra kosten meer voor verschuldigd. Wel wil de staatssecretaris nog bezien wie hiervoor in aanmerking komen. Aan burgers de door slordigheden hun identiteitsbewijs verliezen, zou nog wel een vergoeding kunnen worden gevraagd.

Ontwikkeling	Registratie niet ingezetenen
Programma	Overig/Burgerzaken
Omschrijving	<p>De Gemeentelijke Basisadministratie Persoonsgegevens (GBA) is aangewezen als basisadministratie van in Nederland gevestigde natuurlijke personen. Er bestaat behoefte aan een soortgelijke registratie voor niet-ingezetenen; dit zijn natuurlijke personen die niet of slechts voor korte tijd in Nederland zijn gevestigd, maar wel meerdere relaties met Nederlandse overheidsinstellingen onderhouden.</p> <p>Bij registratie in het register van niet-ingezetenen (RNI) krijgen niet-ingezetenen een burgerservicenummer (BSN). Hiermee ontstaat, in combinatie met de GBA, een sluitend stelsel van registratie van natuurlijke personen. Als één van de zestien vestigingsplaatsten (conform inrichting RBD) in Nederland wordt aan de gemeente Groningen gedacht waar een loketfunctie kan worden ingericht. Het gehele project RNI is eind 2009 opnieuw ingericht.</p> <p>De projectleider RNI zal nu eveneens participeren in het programmteam modernisering GBA omdat RNI en GBA nu eenmaal samen straks de basisregistratie personen vormen. De invoering wordt eind 2011 verwacht.</p>

Hulpverleningsdienst

	Regionalisering brandweer
Programma	Veiligheid
Deelprogramma	Fysieke veiligheid
Omschrijving	Door de Tweede Kamer is een motie aangenomen die regionalisering van de brandweer verplicht stelt. De brandweer van de stad Groningen wordt onderdeel van een regionaal brandweerkorps onder eenhoofdige leiding. In regionaal verband is besloten een projectorganisatie te starten om te kijken hoe aan dit besluit invulling gegeven gaat worden. Het bestuurlijk besluit over de wijze waarop deze regionalisering zal worden ingevuld wordt in de loop van 2012 verwacht. De transitiefase zal naar verwachting gepaard gaan met frictiekosten die wij nu nog niet kunnen inschatten.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

OCSW

Overheveling taken jeugdzorg van provincie naar gemeenten	
Programma	Onderwijs en jeugd
Deelprogramma	Opvoedkracht
Omschrijving	In het regeerakkoord is afgesproken dat gemeenten meer verantwoordelijkheden krijgen op het gebied van de jeugdzorg. Naar verwachting zal dat de activiteiten binnen de jeugdgezondheidszorg 0-19 jarigen (uitgevoerd in regionaal verband) gaan raken. Het is nog niet duidelijk op wat voor manier.

SOZAWE

Ontwikkeling Wetsvoorstel "Wwb-2012"	
Programma	Werk en Inkomen
Omschrijving	<p>Het kabinet heeft haar beleidsvoornemen tot ombouw van de sociale zekerheid vertaald in een wetsvoorstel "Wwb-2012". Dat wetsvoorstel is toegezonden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal. De rijksoverheid streeft er naar dat die wet op 1 januari 2012 ingaat. In de wet worden ingrijpende voorstellen gedaan die van invloed zijn op het inkomen van onze klanten.</p> <p>Het macrobudget voor de uitkeringsmiddelen BUIG en bijzondere bijstand wordt verlaagd. De gevolgen daarvan voor de gemeente Groningen hebben wij al verwerkt in deze begroting.</p> <p>Door de invoering van deze wet zullen wij in de 1e helft van 2012 ons Wwb klantenbestand versneld moeten doorlichten. Dat zorgt voor incidenteel extra bedrijfsvoeringskosten – vooral van klantmanagement. Die extra kosten worden niet door de rijksoverheid vergoed. Integendeel: de regering is van plan de vergoeding voor de bedrijfsvoeringskosten structureel te verlagen. Dat betekent dat we een alternatieve dekking van kosten van klantmanagement moeten vinden.</p>

Ontwikkeling Bezuinigingen UWV Werkbedrijf	
Programma	Werk en Inkomen
Omschrijving	<p>Onze samenwerkingspartner UWV Werkbedrijf moet in de huidige kabinetsperiode het met fors minder budget doen. Bovendien moet het UWV Werkbedrijf stevig gaan bezuinigen als gevolg van een aantal specifieke beleidsmaatregelen van de rijksoverheid: zoals de bezuinigingen op bemiddeling en het verdwijnen van het re-integratiebudget WW.</p> <p>De bezuinigingen bij het UWV Werkbedrijf kunnen gevolgen hebben voor de doorstroom van WW naar Wwb (waardoor de uitgaven voor de Wet BUIG gaan toenemen), en voor het aantal m² dat het UWV Werkbedrijf huurt in de gebouwen van SOZAWE (en dat heeft dan invloed op de dekking van onze bedrijfsvoeringskosten).</p>

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

4. BIJLAGEN

BIJLAGE 1: UITGANGSPUNTEN VAN ONS COLLEGEPROGRAMMA

BIJLAGE 2: BELEIDSMATIGE EN FINANCIËLE CONSEQUENTIES BIJ HET
EVENTUEEL STOPZETTEN VAN GROTE PROJECTEN

BIJLAGE 3: INZET VEILIGHEIDGELDEN VOOR 2012

BIJLAGE 4: EXTRA BELEIDSMIDDELEN

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

BIJLAGE 1: UITGANGSPUNTEN VAN ONS COLLEGEPROGRAMMA.

Aantrekkelijke stad

We willen de aantrekkingskracht van de stad behouden en versterken. Hoe meer we te bieden hebben hoe beter de voorwaarden voor economische, sociale en culturele vitaliteit. Wij gaan daarom door met de voorbereiding en uitvoering van een aantal grote projecten. De Tram, het Forum, de Zuidelijke ringweg, Meerstad, afronding Europapark/Kempkensberg. Wij willen deze projecten financieel zeker stellen en de risico's die daarbij optreden beheersen.

Met het programma G-kracht versterken we onze economische positie en bevorderen we werkgelegenheid in de stad.

Duurzame stad

We geven duurzaamheid een prominente plek in ons beleid. We willen dat Groningen zo duurzaam mogelijk wordt en doet. Duurzaamheid raakt alle beleidsterreinen. Bij alle toekomstige stedelijke ontwikkelingen is duurzaamheid het uitgangspunt. Zo werken we ook aan een duurzamere wereld.

Solidaire stad, waarin iedereen mee doet

We willen dat iedereen mee blijft doen. Ook in tijden van bezuinigingen. Pijnlijke keuzes zijn onontkoombaar, maar de gevolgen ervan mogen nooit eenzijdig bij bepaalde groepen terecht komen; solidariteit is ons uitgangspunt. Vooral als het gaat om stadgers in een zwakkere positie. Groningen is en blijft een sociale stad.

Betrokken stad

We willen dat mensen zich betrokken voelen. Betrokken bij elkaar, bij de buurt, bij de stad. We willen mensen meer daadwerkelijke zeggenschap geven over hun leefomgeving en wat er verder in de stad gebeurt. Dit leidt ertoe dat mensen zich niet onverschillig afwenden, maar zich juist meer betrokken zullen voelen.

Efficiënte stad

Ons vijfde uitgangspunt is dat we efficiënter moeten werken. Dat is extra belangrijk nu we het met minder geld moeten gaan doen. We willen goedkoper, maar nadrukkelijk ook beter werken (meer gericht op burgers en ondernemers). Het huidige dienstmodel staat deze ambities deels in de weg. Een meer op de burger gerichte organisatievorm is noodzakelijk

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

BIJLAGE 2: BELEIDSMATIGE EN FINANCIËLE CONSEQUENTIES BIJ HET EVENTUEEL STOPZETTEN VAN GROTE PROJECTEN

Bij het voorjaarsdebat op 29 juni 2011 heeft u gevraagd inzicht te geven in de effecten van het stopzetten van de grote projecten Regiotram, Grote Markt / Groninger Forum, Meerstad en Zuidelijke Ringweg. In deze brief geven we hierop een toelichting.

RegioTram

De komende jaren verwachten we een groei van de mobiliteit door de steeds sterkere concentratie van voorzieningen en werkgelegenheid in de stad. Hierdoor wordt de stad Groningen minder goed bereikbaar. In de compacte stad loopt het autoverkeer vast en het openbaar vervoer kan de vraag in de spits niet aan. In 2020 zijn naar verwachting twee keer zoveel OV-reizigers dan op dit moment¹. Dit kan niet met het huidige OV-netwerk worden opgevangen, zonder toenemende reistijden en een toenemend exploitatietekort. Dat betekent dat we maatregelen moeten nemen voor zowel auto, als voor het openbaar vervoer. We verwachten dat het raamwerk RegioRail het groeiende aanbod van OV-reizigers kan opvangen.

Stoppen met de RegioTram betekent dat de bereikbaarheid en leefbaarheid in de stad verslechtert. Het bestaande busverkeer in de stad wordt steeds langzamer door toenemende drukte in de stad (ook door bussen zelf). De inzet van bussen in plaats van trams betekent relatief minder reizigers in het openbaar vervoer en meer autogebruik. Hierdoor neemt de verkeersdruk in de stad toe, waardoor bereikbaarheid afneemt. Dit is slecht voor de economische positie van de stad. Voor de stad betekent de inzet van meer bussen ook meer emissie en geluidhinder. Dit past niet in ons duurzaamheidsbeleid.

Wanneer we stoppen met de RegioTram zullen we andere maatregelen moeten nemen om de stad bereikbaar te houden. In het verleden is gekeken naar andere alternatieven: busknooppuntenmodel en dubbelgelede bussen in plaats van de RegioTram. Deze alternatieven vragen een lagere investering dan voor de RegioTram. De jaarlijkse exploitatiekosten daarentegen zijn weer hoger dan bij de RegioTram.

In het onderstaande overzicht zijn de financiële effecten van de alternatieven op een rij gezet.

	Investerings	Exploitatiekosten in de stad	Index OV passagiers	Exploitatie-effectiviteit ****
Regiotram	€ 307,7 mio	+ € 0,1 mio per jaar	100**	€ 0,55
Busknoop light	€ 147 mio	- € 7,1 mio per jaar	91	€ 0,78
Dubbelgelede bussen	€ 215 mio*	- € 0,4 mio per jaar	99***	€ 0,57
Niets doen in de stad en wel op het regionale spoor	PM o.a. hoofdstation en andere maatregelen i.v.m. groei busverkeer	- € 2,6 mio per jaar	88	€ 0,68

* In dit bedrag zitten niet de extra kosten voor aanpassingen aan het hoofdstation

** ten aanzien van de tram is geen rekening gehouden met een extra X-factor van 30%

*** ten aanzien van dubbel gelede bus is geen rekening gehouden met een extra X-factor van 10%

**** Prijs per vervoerde reiziger voor de overheid (excl. investering)

¹ In de modelberekeningen zijn alleen de harde plannen meegenomen, zo zit een kwart van de uiteindelijk te realiseren woningen in Meerstad in het model. Bijstelling van woningbouwprogramma's speelt slechts een marginale rol in de uitkomsten van het verkeersmodel. Verreweg het grootste deel van de voorspelde groei wordt veroorzaakt door toenemend reisgedrag van bestaande inwoners en werkenden in de regio en door de toenemende concentratie van voorzieningen en werkgelegenheid in de stad.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Financiële effecten stoppen RegioTram

De totale gemeentelijke bijdrage voor het raamwerk RegioRail bedraagt 101 miljoen euro. Daarnaast houden we rekening met een bijdrage van 2,5 miljoen voor investeringen rondom de tramlijnen. Rekening houdend met de inzet van de jaarlijkse inkomsten uit Essent is de dekking van de benodigde middelen rond.

De dekking voor de RegioTram bestaat uit circa 4,6 miljoen euro structureel en bijna 40 miljoen euro incidenteel.

Hiervan moet maximaal 20 miljoen euro² worden gebruikt ter afdekking van de gemaakte plankosten, de afboeking van de boekwaarde van de Glaude locatie en verwervingen. Daarnaast wordt een deel van deze middelen gebruikt voor overige maatregelen die onderdeel zijn van het raamwerk RegioRail³. Dit gaat om circa 19 miljoen euro.

Dekking RegioTram		103 miljoen euro
Af: gemaakte plankosten	20 miljoen euro	
Af: middelen voor overige investeringen Raamwerk Regiorail (station en viersporigheid)	19 miljoen euro	
Beschikbaar bedrag na stopzetten RegioTram		64 miljoen euro

Stopzetten van de RegioTram betekent dus dat er circa 64 miljoen euro vrijvalt. Het is dan ook niet nodig het weerstandsvermogen aan te vullen vanuit de Essent middelen. Voorlopig houden we rekening met een benodigde aanvulling van 14,4 miljoen euro. Deze middelen kunnen dan worden ingezet voor risicoreservering RegioRail en stationsgebied.

Daarbij moet wel opgemerkt worden dat er nog geen middelen beschikbaar zijn voor eventuele alternatieve oplossingen op het gebied van bereikbaarheid. Wanneer alternatieve maatregelen nodig zijn, zal dit ten koste gaan van de middelen die vrijvallen door het stoppen met de RegioTram.

Als de RegioTram niet doorgaat moet rekening worden gehouden met het vervallen van de bijdragen van de provincie (78 miljoen euro) en van de regio Groningen Assen (33 miljoen euro). Daarnaast is het onzeker of we de RSP middelen kunnen behouden. De RSP-middelen dienen voor 2020 te worden ingezet voor bereikbaarheidsprojecten in de stad. Als dit niet lukt, lopen we het risico dat deze terugvloeien naar het Rijk en dat er niet voldoende middelen zijn voor de alternatieven.

Samenvatting financiële effecten

Beschikbaar na stopzetten RegioTram

Investeringsruimte 64 miljoen euro

Onzeker

Inzet middelen Regio 33 miljoen euro
Inzet middelen Provincie 78 miljoen euro
Inzet RSP middelen 117 miljoen euro

Grote Markt / Groninger Forum

Met het project Grote Markt / Groninger Forum willen we de aantrekkingskracht van de binnenstad van Groningen behouden en versterken.

Binnenstadsprojecten hebben een lange doorlooptijd. Nu stopzetten van het project betekent dat de vernieuwing van de Grote Markt en versterking van het stadshart in het komende decennium niet plaatsvindt.

² Hierin zit geen vergoeding aan de consortia bij in, omdat hier, mocht u op dit moment het project stop zetten, nog geen sprake van is.

³ Dit betreft vooral investeringen rondom de viersporigheid Europapark en aanpassingen aan het hoofdstation.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Het project Grote Markt / Groninger Forum draagt op verschillende manieren bij aan de ontwikkeling van de binnenstad. Het niet doorgaan betekent dat deze effecten niet plaatsvinden.

Het is de verwachting dat zonder nieuwe impulsen de bezoekersaantallen aan de binnenstad af zullen nemen. Perspectief op een nieuw investeringsplan voor zowel de Oost- en Noordzijde van de Grote Markt is er op dit moment niet.

Extra bezoekers aan de binnenstad, bestedingen en directe en indirecte werkgelegenheidseffecten blijven uit. Marktpartijen, ontwikkelaars en beleggers zullen zich waarschijnlijk richten op andere binnensteden.

Financiële effecten

Het gemeentelijke aandeel in de totale investering bedraagt 31,25 miljoen euro. Deze wordt gedekt met een structureel budget van 2,3 miljoen euro. Daarnaast is een bedrag van 3,4 miljoen euro gereserveerd voor de fietsenkelder onder het Groninger Forum en is 2,5 miljoen euro beschikbaar voor de exploitatie van het Groninger Forum.

De totale uitgaven, verplichtingen en mogelijke claims tellen op tot 70 miljoen euro. Naar verwachting kunnen we 20 tot 30 miljoen euro terugverdienen met de verkoop van de aangekochte panden.

Daarmee resteert er een af te boeken bedrag van 40 tot 50 miljoen euro.

Bij het stopzetten van het project dienen de beschikbare middelen voor de investering (2,3 miljoen euro structureel) en de fietsenkelder (3,4 miljoen euro incidenteel) te worden ingezet voor het dekken van het af te boeken bedrag. Een deel van de structurele middelen voor de exploitatie van het Groninger Forum dient hier ook voor te worden ingezet⁴. Hiervoor is nog circa 0,5 tot 1,0 miljoen euro nodig. Er resteert dus 1,5-2,0 miljoen aan structurele middelen. Dit vertegenwoordigt een investeringswaarde van 21-28 miljoen euro.

Bij stopzetten van de Grote Markt / Groninger Forum kan de REP bijdrage van 35 miljoen euro anders ingezet worden. In principe blijft deze beschikbaar voor de stad. Over de inzet hiervan zal met provincie overlegd moeten worden. Net als de RSP middelen dienen ook de REP middelen voor 2020 te zijn uitgegeven.

Samenvatting financiële effecten

Beschikbaar na stopzetten Grote Markt / Forum

Investeringsruimte (structurele ruimte is 1,5-2,0 mln) 21-28 miljoen euro

Onzeker

Inzet REP middelen 35 miljoen euro

Meerstad

De stad Groningen blijft groeien. Volgens de actuele prognose groeit Groningen de komende 25 jaar van 190.000 naar 220.000 duizend inwoners. Met Meerstad kunnen we deze groei opvangen. Met Meerstad bieden we een onderscheidende kwaliteit met rust, ruimte, natuur en water op een steenworp afstand van de stad. Daarnaast biedt Meerstad een mogelijkheid tot waterberging in de nabijheid van de stad, waarmee we de risico's ten aanzien van water kunnen opvangen.

⁴ Structurele middelen kunnen niet direct worden ingezet voor het afboeken van een tekort. De structurele middelen voor Grote Markt en Groninger Forum zullen geruild moeten worden voor incidenteel beschikbare middelen.

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Financiële effecten

De Grondexploitatie maatschappij heeft een groot deel van de gronden in Meerstad verworven. Wanneer Meerstad wordt stopgezet zal een groot bedrag moeten worden afgeboekt. Het totale verlies komt dan voor rekening van de gemeente Groningen en Slochteren voor respectievelijk 70% en 30%.

De actuele boekwaarde bedraagt op dit moment 340 miljoen euro. We gaan er vanuit dat de gronden tegen agrarische waarde verkocht kunnen worden. Dit leidt tot een opbrengst van 46 miljoen euro. Het totaal af te boeken bedrag komt daarmee op 294 miljoen euro, waarvan 196 miljoen euro (=70%) ten laste van de gemeente Groningen komt. Momenteel zijn we bezig de grondexploitatie Meerstad te actualiseren.

Samenvatting financiële effecten

Afboeken na stopzetten Meerstad

Aandeel Groningen in af te boeken bedrag -196 miljoen euro

Zuidelijke Ringweg

De bereikbaarheid van de stad Groningen en de regio neemt af. Het wordt steeds drukker op de zuidelijke ringweg, en er staan regelmatig files. De vermenging van het doorgaande verkeer met het lokale, regionale verkeer draagt hier aan bij. Ook de kwaliteit van de leefomgeving staat onder druk. De weg vormt een barrière in de stad en is een bron van geluid-, lucht- en visuele hinder. Met het verbeteren van de zuidelijke ringweg, denken we een structurele oplossing te kunnen bieden. Wanneer wordt gestopt met de aanpak van de zuidelijke ringweg, heeft dit effect op de toekomstige bereikbaarheid en zullen de voordelen op het gebied van leefbaarheid zich niet voordoen.

Financiële effecten

Het stopzetten van het project heeft geen directe financiële consequenties voor de stad. Het beschikbare budget voor de zuidelijke ringweg is 624 miljoen euro. Dit budget komt voor 424 uit het RSP, onderdeel concrete bereikbaarheidsprojecten. 200 miljoen euro is opgenomen in het MIRT van het Rijk. Bij het stoppen met de zuidelijke ringweg blijven de middelen voor het RSP gereserveerd. In overleg tussen het rijk en de regio kan het worden aangewend voor andere projecten binnen de scope van het RSP.

Het is onzeker wat er dan met de middelen uit het MIRT gebeurt.

Wanneer we stoppen met de Zuidelijke Ringweg komen onze eigen plankosten ten laste van de gemeente. Tot op dit moment gaat het om circa 1,2 miljoen euro.

Samenvatting financiële effecten

Afboeken gemaakte plankosten gemeente 1,2 miljoen euro

Onzekere financiële effecten stopzetten Zuidelijke Ringweg

Inzet RSP middelen	424 miljoen euro
Inzet Rijksmiddelen MIRT	200 miljoen euro
Totaal	624 miljoen euro

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

BIJLAGE 3: INZET VEILIGHEIDGELDEN VOOR 2012

Onderwerp	2012
Veilige en leefbare wijken en buurten	
- Stadstoezicht (uitbreiding Boa's) - MD	110.000
- Buurtconciërges – OCSW	70.000
- Buurtbemiddeling – OCSW	45.000
- Wijk- en stratenaanpak – RO/EZ	125.000
- Burgernet – BSD	35.000
- Twaalfde Huis, dagbesteding	37.000
- Schuldhulpverlening/budgetbeheer- OCSW	85.000
- Nazorg veelplegers/ex-gedetineerden – OCSW	200.000
- In stand houden 30 plaatsen gebruikersruimte –OCSW	136.000
Veilig opgroeien	
- Oud en Nieuw –activiteiten	68.000
- Straathoekwerk – OCSW	271.000
- Aanpak jeugdgroepen – OCSW	20.000
- Halt - OCSW	65.000
Veilig uitgaan en veilige evenementen	
- Cameratoezicht - personeel - BSD	120.000
- Maatregelen veilig uitgaan en evenementen BSD	30.000
- Supportersproject – OCSW	100.000
Veilige thuissituatie	
- Hulpverlening kinderen getuige huiselijk geweld – OCSW	100.000
Prostitutie	
- Tappelzone – OCSW	53.000
- Registratie prostituees –BSD	50.000
Bestrijding mensenhandel	
- Uitvoering aanpak mensenhandel– OCSW	75.000
Openbare orde en veiligheid	
- Rampenbestrijding/ taken gemeentelijke kolom – BSD	20.000
- Veiligheidshuis Groningen	60.000
TOTAAL	1.875.000

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

BIJLAGE 4: EXTRA BELEIDSMIDDELEN

Correctie continuering extra beleid voorgaande jaren

Extra beleidsmiddelen	Programma	Deelprogramma	2012 (i)	2012 (s)	2013 (i)	2013 (s)	2014 (i)	2014 (s)
Armoedebeleid (gedekt uit rijksbijdrage)	Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteun	-1.750		-1.750		-1.750	
Cofinancieringsfonds kennisprojecten (2011-2014)	Economie en werkgelegenheid	2.3 Groningen Kennisstad	250		-250		-250	
Aanvulling AER (vanuit cofinancieringsfonds)	Overig	13.1 College, raad en overig	250					
Duurzame ontwikkeling/ambitie energieneutraal 20	Wonen	8.2 Nieuwbouw	-500		250		250	
Totaal correctie continuering extra beleid voorgaande jaren			-1.750	0	-1.750	0	-1.750	0

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Extra beleidsmiddelen 2012-2014

Extra beleidsmiddelen	Programma	Deelprogramma	2012 (i)	2012 (s)	2013 (i)	2013 (s)	2014 (i)	2014 (s)
Fictiekosten SOZAWE	Werk en inkomen	1.5 Overige werk en inkomen	1.387		200		95	
Bedrijfsvoering lederz	Werk en inkomen	1.4 Iederz		900	450		700	
Efficiency UWV	Werk en inkomen	1.5 Overige werk en inkomen		150	500		500	
Formatie concerniefinanciën	Bedrijfsvoering	12.2 Personeel		665	150		150	
Organisatie- en cultuurverandering	Bedrijfsvoering	12.1 Innovaties		50	50		50	
Wijkcommunicatie	Stadhuis en stadler	11.2 Beleidscommunicatie		50	50		50	
Burgerparticipatie	Stadhuis en stadler	11.2 Beleidscommunicatie		50	50		50	
ICT	Bedrijfsvoering	12.3 Facilitaire dienstverlening		1.700				
Aanvulling weerstandsvermogen (35 miljoen Enexis)	Overig	13.1 College, raad en overig	0					
Efficiencykorting oprichting RUD	Onderhoud en beheer openbare	9.3 Overig onderhoud en beheer	652					
Wmo	Welzijn, gezondheid en zorg	4.1 Sociale samenhang en participati	1.700		1.700		1.700	
Kleine verkeersmaatregelen	Verkeer	7.3 Auto	100					
Veilige schoolomgeving	Verkeer	7.5 Verkeersveiligheid	400					
Veiligheidsbeleid	Veiligheid	10.1 Veilige woon- en leefomgeving	1.250		1.250		1.250	
Binnenstadmanagement	Economie en werkgelegenheid	2.2 Binnenstad en toerisme			300		300	
Groot onderhoud	Onderhoud en beheer openbare	9.1 Kwaliteit van de leefomgeving		1.335				
Woningmarkt	Wonen	8.2 Nieuwbouw	750		750			
Woonschepenhaven	Wonen	8.3 Bestaande woningvoorraad	1.000		4.000			
Parkbedrijf	Verkeer	7.4 Parkeren	7.400		1.200		1.400	
Aanvulling reserve grondzaken (Europapark)	Economie en werkgelegenheid	2.1 Ruimte voor bedrijvigheid	6.000					
Iederz WSW	Werk en inkomen	1.4 Iederz	3.822		4.000		5.000	
Schuldhelp	Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteun	70		70		70	
Nieuw armoedebeleid	Werk en inkomen	1.1 Werk en activering	800		500		500	
200 banenplan (tot en met 2014)	Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteun	37					
Geweld in afhankelijkheidsrelaties	Welzijn, gezondheid en zorg	4.2 Preventie en zorg	265					
Noodopvang asielzoekers	Welzijn, gezondheid en zorg	4.3 Integratie en emancipatie	333		333		333	
Lokaal inkomensbeleid	Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteun	9.000					
OZG2	Jeugd en onderwijs	3.2 Overig jeugd en onderwijs	6.174					
BUIG	Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteun						
Taakstelling tarieven (kostenloze huwelijken/begravenisrechten)	Overig	13.1 College, raad en overig		165				
4e Kinderverftuin	Jeugd en onderwijs	3.1 Integraal jeugdbeleid		150				
Verduurzamen schoolgebouwen	Jeugd en onderwijs	3.1 Integraal jeugdbeleid			1.000		1.000	
Akkoord van Groningen	Economie en werkgelegenheid	2.3 Groningen Kennisstad			500		500	
Cultuur	Cultuur	6.3 Overig cultuur			1.000		1.000	
Techniekeducatie	Jeugd en onderwijs	3.1 Integraal jeugdbeleid	80	0		100		
Suikerunie	Wonen	8.5 Overig wonen	500					
Totaal aanvullende extra beleidsmiddelen 2012			44.035	3.350	18.003	100	14.598	0

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan

Rijksbijdrage bijzondere bijstand

	Programma	Deelprogramma	2012 (i)	2012 (s)	2013 (i)	2013 (s)	2014 (i)	2014 (s)
Rijksbijdrage bijzondere bijstand								
Bijzondere bijstand	Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteuning		1.750				
Schuldhelp	Werk en inkomen	1.3 Inkomen en inkomensondersteuning		430				
Totaal rijksbijdrage bijzonder bijstand				2.180				

In de risicobuffer grote projecten 2014 (2,5 miljoen euro structureel) reserveren we 10 miljoen euro voor de vervanging van het Herewegspoorviaduct

Bijlage - Najaarsnota bij begroting 2012 inclusief aan